LENİN

SEÇME ESERLER

CİLT: 7

inter
yayınları

V. İ. LENİN

SEÇME ESERLER

CİLT: 7

V. İ. LENİN — 12 Ciltte Seçme Eserler
7. Cilt

Moskova Yabancı İşçiler Kooperatifi'nin; Marx-Engels-Lenin Enstitüsü tarafından hazırlanan Rusça baskısından, Almanca'ya çevirdiği Moskova baskısından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Yayınevi

Birinci Basım : Haziran 1996

Dizgi : Dönüşüm (0212) 244 29 97
Baskı : Yaylacık Matbaası
Kapak : İnter Grafik-Tasarım
Kapak Baskı : Yaylacık Matbaası

ISBN 975 - 7349 - 7349 - 05 - 4 (Tk. No)
ISBN 975 - 7349 - 7349 - 43 - 7 (7. Cilt)

İNTER YAYINLARI
Ankara Cd. 31
Fahrettin Kerim Gökay Vakfı İşhanı
No:31 Kat: 4 Daire:51
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: (0212) 519 16 16

V. İ. LENİN
SEÇME ESERLER
CİLT: 7

İKTİDARIN ELE GEÇİRİLMESİNDEN SONRA PARTİNİN GÖREVLERİ

Çeviren: **Süheyla KAYA**
Red: **İsmail YARKIN**

İÇİNDEKİLER

II— .PROLETARYANIN İKTİDARI ELE GEÇİRMESİNDEN SONRA PARTİNİN ANA GÖREVLERİ
Ocak-Haziran 1918

EKLER

DEVLET ÖĞRETİSİ
İKTİDARIN ELE GEÇİRİLMESİNDEN SONRA PARTİ'NİN GÖREVLERİ

YEDİNCİ CİLDE ÖNSÖZ

Seçme Eserler'in eldeki cildi, Lenin'in devlet ve proletarya diktatörlüğü üzerine çalışmalarını içeriyor ve bunun ötesinde Sovyet iktidarının, Kurucu Meclis'in dağıtılmasından savaş Komünizmi'ne geçişe kadarki kısa zaman dilimini kapsıyor. Devlet üzerine iki büyük, klasik çalışma ve onunla bağıntılı burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğü üzerine makaleleri dışında bu cilt, Lenin'in, bir yandan barış için mücadeleye öte yandan iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinden sonra Parti'nin ana görevlerine adanmış olan yazı ve konuşmalarını içermektedir.

Eldeki cilt içeriği itibariyle, Bütün Eserler'in XXII. ve (kısmen) XXIII. Cildine denk düşer. ("Devlet ve Devrim" broşürü XXI. Cilt'ten alınmıştır.)

Bu ciltte ele alınan dönem, temel olarak, Sovyet iktidarının varoluşunun, uluslararası burjuvaziye ve ülke içindeki karşı-devrimci güçlere karşı açık silahlı mücadeleye geçişe kadarki ilk yılını kapsıyor. Bu dönemde, daha 1918 ilkbaharında, Lenin'in sosyalist unsurların kapitalist unsurlara karşı, proletaryanın burjuvazi ve küçük-burjuva unsurlara karşı, sosyalist unsurların kapitalist unsurlar üzerinde zaferi için mücadele dönemi olarak geçiş dönemi öğretisinin anahatları ortaya çıktı. Aynı dönemde, Marksizmin döneklerine (Kautsky ve ortakları)

karşı mücadele içinde ve Sovyet devletinin yaratılması ve geliştirilmesinde edinilen deneyimler temelinde, Sovyet biçimindeki proletarya diktatörlüğü, proleter-Sovyet diktatörlüğü ve Sovyet devletinin yönetim yönetmleri ile ilgili Leninist öğreti kesin şeklini kazandı. Lenin'in bu öğreti alanında son derece zengin mirası, bugün de proleter devletin yetkinleştirilmesi, "devlet iktidarının en üst gelişimi yolunda" (Stalin) devletin sönümlenmesi yolunda, Sovyetler ülkesinin sonraki safhalarda yürüdüğü ve Sovyet inşasının bugünkü safhasında ilerlediği yolda model olarak hizmet etmiş ve etmektedir.

Tüm diğer dönemlerde olduğu gibi başında Lenin'le Parti, bu zaman diliminde de proletarya diktatörlüğünü, devrimci teori ve Bolşevik çizgi için sürekli iki cephede mücadele içinde yönetiyordu, bu arada bu mücadele gerek Parti dışında gerekse de içinde yürütülüyordu: Parti dışında II. Enternasyonal'e, Rus Menşeviklerine, Sağ ve Sol Sosyal-Devrimcilere karşı, Parti içinde muhalif akımlara karşı, öncelikle barış için, parlak bir biçimde gerekçelendirilmiş olan bir "soluklanma arası" için uzak görüşlü Leninist mücadeleyi kavramayan ve akamete uğratmaya çalışan sözümona "sol" Komünistlere karşı.

Cildin içerdiği çeşitli eserler hakkında ayrıntılı bilgiyi okur ilgili notlarda bulacaktır.

I

DEVLET VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ÖĞRETİSİ

DEVLET VE DEVRİM[1]

Marksizmin Devlet Öğretisi ve Devrimde Proletaryanın Görevleri

BİRİNCİ BASKIYA SONSÖZ

Devlet sorunu günümüzde gerek teorik bakımdan gerekse pratik-politik bakımdan özel bir önem kazanıyor. Emperyalist savaş, tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmine dönüşme sürecini olağanüstü hızlandırıp şiddetlendirdi.[2] Herşeye kadir kapitalist birliklerle durmadan daha sıkı bir biçimde kaynaşan devletin emekçi kitleler üzerindeki boyunduruğu gittikçe korkunçlaşıyor. İleri ülkeler —bu ülkelerin "cephe gerileri"nden sözediyoruz—, işçiler için askeri zindanlara dönüşüyorlar.

Uzayan savaşın inanılmaz dehşeti ve sıkıntıları kitlelerin durumunu dayanılmaz hale getiriyor, öfkelerini artırıyor. Uluslararası proleter devrim açıkça olgunlaşıyor. Bu devrimin devlete karşı tavrı pratik önem kazanıyor.

Onlarca yıllık görece barışçıl bir gelişim boyunca biriken oportünizm öğeleri, tüm dünyanın resmi sosyalist partileri içinde egemen olan sosyal-şovenizm akımını yaratmıştır. Bu akım (Rusya'da Plehanov, Potressov, Breşkovskaya, Rubanoviç, sonra az-buçuk örtülü biçimde Tsereteli, Çernov ve ortakları; Almanya'da Scheidemann, Legien, David ve başkaları; Fransa ve Belçika'da Renaudel, Guesde, Vandervelde; İngiltere'de Hyndman ve Fabianlar vs. vs.) —lafta sosyalizm, pratikte şovenizm—, "sosyalizm önderleri"nin yalnızca "kendi" ulusal burjuvazilerinin değil, aynı zamanda "kendi" devletlerinin de çıkarlarına alçakça, uşakça ayak uydurmalarıyla karakteri-

zedir, çünkü büyük güçler denilen devletlerin çoğu, uzun zamandır birçok küçük ve güçsüz halkları sömürüp köleleştiriyorlar. Emperyalist savaş tam da bu türden bir yağmanın paylaşımı ve yeniden paylaşımı uğruna bir savaştır. Emekçi kitleleri, genelde burjuvazinin, özelde emperyalist burjuvazinin etkisinden kurtarma mücadelesi, "devlet" ile ilgili oportünist önyargılara karşı mücadele olmadan olanaksızdır.

İlkönce Marx ve Engels'in devlet öğretisini inceleyecek ve özellikle bu öğretinin unutulmuş ya da oportünistlerce çarpıtılmış yönleri üzerinde duracağız. Sonra, bu çarpıtmaların baş temsilcisi, bu savaş sırasında utanç verici bir yıkıma uğrayan 2. Enternasyonal'in (1889–1914) en ünlü önderi Karl Kautsky'yi inceleyeceğiz. Son olarak, 1905 ve özellikle 1917 Rus devrimlerinin deneyimlerinden en önemli sonuçları çıkaracağız. Öyle görünüyor ki, şu anda (1917 Ağustos ortası [başı]), 1917 devrimi gelişmesinin birinci evresini tamamlamaktadır; fakat tüm bu devrim ancak ve yalnız, emperyalist savaşın doğuracağı sosyalist proleter devrimler zincirinin bir halkası olarak kavranabilir. Böylece, proleter sosyalist devrimin devlete karşı tavrı sorunu, yalnızca pratik-politik bir önem kazanmakla kalmıyor, ayrıca, çok yakın bir gelecekte sermaye boyunduruğundan kurtulmak için ne yapmaları gerektiği konusunda kitlelerin nasıl aydınlatılacağı sorunu olarak son derece aktüel bir önem de kazanıyor.

Ağustos 1917

Yazar

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Eldeki bu ikinci baskı, hemen hemen hiç değişiklik yapılmadan basılmaktadır. Yalnızca, II. Bölüm'e 3. Madde eklenmiştir.

Moskova, 17 Aralık 1918

Yazar

I. BÖLÜM

SINIFLI TOPLUM VE DEVLET

1— Devlet — Sınıf Karşıtlıklarının Uzlaşmazlığının Bir Ürünü

Tarihte, kurtuluşları için mücadele eden köleleştirilmiş sınıfların devrimci düşünür ve önderlerinin öğretilerinin başına birçok kez gelen şey bugün de Marx'ın öğretisinin başına geliyor. Ezen sınıfların, sağlıklarında büyük devrimcilere ardı arkası gelmez takibatlardan başka verecekleri hiçbir şey yoktu; onların öğretilerini, en vahşi düşmanlık, en koyu kin, en taşkın yalan ve karalama kampanyalarıyla karşıladılar. Devrimci öğretinin ***içeriğini*** boşaltarak, devrimci ucunu koparıp atarak ve bayağılaştırarak, büyük devrimcileri ölümlerinden sonra zararsız ikonlar haline getirmeye, deyim yerindeyse azizleştirmeye, ezilen sınıfları "teselli etmek" ve onları aldatmak için ***adlarına*** belli bir şan vermeye çalışırlar. Burjuvazi ile işçi hareketi içindeki oportünistler, Marksizmin işte böylesi bir "işlenmesi"nde birleşiyorlar. Öğretinin devrimci yanı, devrimci ruhu unutuluyor, bir kenara itiliyor, çarpıtılı-

yor. Burjuvazi için kabul edilebilir olan ya da öyle görünen şeyler önplana çıkarılıyor ve övülüyor. Şaka bir yana, bugün bütün sosyal-şovenler "Marksist"tirler! Ve daha düne kadar uzmanlık konusu Marksizmin kökünü kazıma olan burjuva Alman bilginleri, gittikçe daha sık biçimde, soygun savaşının yürütülmesi için son derece iyi örgütlenmiş o işçi sendikalarını eğitmiş "ulusal-Alman" Marx'tan sözediyorlar!

Bu durumda, Marksizmin tahrifatının bu görülmemiş yaygınlığı karşısında, görevimiz her şeyden önce, Marx'ın gerçek devlet öğretisini *yeniden kurmaktır.* Bunun için, Marx ve Engels'in kendi yapıtlarından bir dizi uzun alıntı yapmak gerekli. Elbette bu uzun alıntılar açıklamayı ağırlaştırıp, herkesçe anlaşılmasına asla yardımcı olmayacaktır. Fakat bu alıntılar olmadan yapmak da kesinlikle olanaksız. Okuyucunun bilimsel sosyalizmin kurucularının tüm görüşleri ve bu görüşlerin gelişimi hakkında bağımsız bir yargıya varabilmesi, fakat aynı zamanda bu görüşlerin bugün egemen olan "Kautskyzm" tarafından nasıl çarpıtıldığının belgelerle kanıtlanması ve anlaşılır biçimde ortaya konması için de, Marx ve Engels'in yapıtlarından devlet sorunu üzerine tüm pasajları ya da hiç değilse tüm tayin edici pasajları olabildiğince eksiksiz bir biçimde muhakkak aktarılmak gerekmektedir.

Friedrich Engels'in, 1894'te Stuttgart'ta altıncı baskısı yayınlanmış bulunan ve en yaygın yapıtı olan ***"Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni"*** ile başlıyoruz.

> "Demek ki devlet —diyor Engels tarihsel çözümlemesini özetlerken— topluma dışardan dayatılmış bir güç değildir. Hegel'in ileri sürdüğü gibi, 'ahlak düşüncesinin gerçekliği', 'aklın imgesi ve gerçekliği' de değildir[3]. Devlet, daha çok, belirli bir gelişme aşamasındaki toplumun bir ürünüdür; bu toplumun, kendi kendisiyle çözülmez bir çelişki içine girdiğinin, önlemekte yetersiz kaldığı uzlaşmaz karşıtlıklara bölündüğünün itirafıdır. Fakat bu karşıtlıkların, yani karşıt ekonomik çıkarlara sahip sınıfların, kendilerini ve toplumu kısır bir mücadele içinde eritip bitirmemeleri için, görünüşte toplumun üstünde duran, çatışmaya gem vurması, 'düzen' sınırları içinde tutması gereken bir güç ge-

rekli hale gelmiştir; ve işte toplumdan doğan, fakat kendisini onun üstüne çıkaran ve ona gitgide yabancılaşan bu güç, devlettir" (6. Almanca baskı, s. 177-178*)

Burada Marksizmin, devletin tarihsel rolü ve anlamı üzerine temel düşüncesi tüm açıklığıyla dile getirilmiş bulunuyor. Devlet, sınıf çelişkilerinin ***uzlaşmazlığının*** ürünü ve tezahürüdür. Devlet, sınıf çelişkilerinin objektif olarak ***uzlaştırılamadığı*** yerde, zamanda ve ölçüde ortaya çıkar. Ve tersine: devletin varlığı, sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olduğunu kanıtlar.

Marksizmin iki ana yönde gerçekleşen tahrifi, tam da bu en önemli ve temel noktada başlar.

Bir yandan, tartışma götürmez tarihi olguların baskısı altında, devletin ancak sınıf çelişkilerinin ve sınıf mücadelesinin olduğu yerde varolduğunu kabul etmek zorunda kalan burjuva ve özellikle küçükburjuva ideologları, Marx'ı, devlet sınıfların ***uzlaşma*** organı olarak görünecek biçimde "tashih" ederler. Marx'a göre, eğer sınıfların uzlaşması olanaklı olsaydı devlet ne ortaya çıkabilir, ne de ayakta kalabilirdi. Devlet, küçük-burjuva ve darkafalı profesörlerle yazarlarda —sık sık hayırhah bir biçimde Marx'a işaretlerle!— tam da sınıfların uzlaşmasına hizmet eder. Marx'a göre, devlet sınıf ***egemenliğinin*** bir organı, bir sınıfın bir başka sınıf tarafından ***ezilmesinin*** organıdır; sınıfların çatışmasına gem vurmak suretiyle bu baskıyı yasa mertebesine yükseltip pekiştiren bir "düzen"in yaratılmasıdır. Küçük-burjuva politikacıların görüşüne göre, düzen tam da sınıfların uzlaşmasıdır, yoksa bir sınıfın bir başka sınıf tarafından ezilmesi değil; çatışmaya gem vurmak demek, uzlaştırmak demektir, yoksa ezilen sınıfların elinden, ezenleri devirmek için belli mücadele araçlarını ve yöntemlerini çekip almak değil.

Örneğin tüm Sosyal-Devrimciler (S.-R.) ve Menşevikler, tam da devletin önemi ve rolü sorunu tüm boyutuyla ivedi bir eylem, hem de

* *Bkz. Friedrich Engels, "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni", Zürih 1934, s. 165 ve devamı.—**Alm. Red.***

kitle eylemi sorunu olarak fiilen ortaya çıktığında, bir çırpıda ve bütünüyle, sınıfların "devlet" aracılığıyla "uzlaştırılması" küçük-burjuva teorisine kaydılar. Bu iki partinin politikacılarının sayısız karar ve makalesine, bu küçük-burjuva ve darkafalı "uzlaşma" teorisi baştan sona nüfuz etmiştir. Devletin kendi karşı kutbuyla (kendine karşıt sınıfla) ***uzlaştırılamayacak*** olan belirli bir sınıfın egemenlik organı olduğunu, küçük-burjuva demokrasisi asla anlayamayacaktır. Sosyal-Devrimcilerimizle Menşeviklerimizin hiç de sosyalist değil (bunu biz Bolşevikler hep tanıtladık), bilakis nerdeyse-sosyalist bir lafıza sahip küçük-burjuva demokratları oldukları, en açık şekilde devlete karşı tavırlarında gün yüzüne çıkmaktadır.

Öte yandan, Marksizmin "Kautskyci" tahrifi çok daha rafinedir. "Teorik olarak", ne devletin sınıf egemenliğinin bir organı olduğu yadsınır, ne de sınıf karşıtlıklarının uzlaşmaz olduğu. Fakat şu olgu gözardı edilir ya da saklanır: eğer devlet, sınıf karşıtlıklarının uzlaşmazlığının ürünüyse, eğer toplumun ***üzerinde*** duran ve "ona ***gitgide yabancılaşan***" bir güç ise, o zaman açıktır ki, yalnızca şiddete dayalı bir devrim olmadan değil, ***aynı zamanda*** egemen sınıfın yarattığı ve içinde o "yabancılaşma"nın maddeleştiği devlet iktidarı aygıtı da ***yokedilmeden,*** ezilen sınıfın kurtuluşu mümkün değildir. Teorik olarak kendiliğinden anlaşılan bu sonucu Marx, daha sonra göreceğimiz gibi, devrimin görevlerinin somut tarihsel çözümlemesi temelinde en büyük kesinlikle çıkarmıştır. Ve Kautsky, açıklamalarımızın devamında ayrıntılı olarak kanıtlayacağımız gibi, tam da bu sonucu ..."unutup" çarpıtmıştır.

2— Silahlı İnsanlardan Oluşan Özel Formasyonlar, Hapishaneler vs.

> "Eski gens örgütlenmesine nazaran —diye devam ediyor Engels— devlet, birincisi, vatandaşlığın bölgeye göre dağılımıyla karakterize olur..."

Bu dağılım bize "doğal" görünür, ama aşiretlere ya da soylara göre olan eski örgütlenmeye karşı uzun süreli bir mücadeleyi gerektirmiştir.

> "... İkincisi, bizzat silahlı güç halinde örgütlenen halkla artık doğrudan doğruya aynı şey olmayan bir ***kamu gücünün*** kurulmasıdır. Bu özel kamu gücü gereklidir, çünkü sınıflara bölünmeden beri, halkın kendiliğinden hareket eden silahlı örgütü olanaksız hale gelmiştir... Bu kamu gücü her devlette vardır; yalnızca silahlı insanlardan değil, aynı zamanda, gens toplumunun bilmediği maddi eklentilerden, hapishaneler ve her türlü zor kurumlarından oluşur..."

Engels, devlet olarak nitelenen o "güç" kavramını, toplumun içinden çıkmış olan, fakat kendini onun üstüne çıkaran ve ona gitgide yabancılaşan güç kavramım geliştirir. Bu güç esas olarak neden ibarettir? Emrinde hapishaneler vs. bulunan, silahlı insanlardan oluşan özel formasyonlardan ibarettir.

Silahlı insanlardan oluşan özel formasyonlardan söz etmeye hakkımız var, çünkü her devlete özgü olan kamu gücü, silahlanmış halkla, onun "kendiliğinden hareket eden silahlı örgütü"[4] ile "artık doğrudan doğruya aynı şey değildir".

Bütün büyük devrimci düşünürler gibi Engels, sınıf bilinçli işçilerin dikkatini, egemen darkafalılığa en az dikkate değer görünen ve sadece iyice kökleşmiş değil, aksine denebilir ki taşlaşmış en alışılmış önyargılarla kutsanan şey üzerine çekmeye çalışır. Daimi ordu ve polis, devlet erkinin esas silahlarıdır, fakat — başka türlüsü olabilir mi?

Engels'in seslendiği ve tek bir büyük devrimi bizzat yaşamamış ya da yakından gözlemlememiş olan 19. yüzyıl sonundaki Avrupalıların büyük çoğunluğunun bakış açısına göre, başka türlüsü olamaz. Onlar için, "halkın kendiliğinden hareket eden silahlı örgütü"nün ne olduğu tamamen anlaşılmazdır. Toplumun üstünde duran ve ona yabancılaşan silahlı insanlardan oluşan özel formasyonların (polis, daimi ordu) neden gerekli hale geldiği sorusunu, Batı Avrupalı ve Rus darkafalıları, Spencer ya da Mihailovski'den ödünç aldıkları birkaç safsatayla,

kamu yaşamının karmaşıklaşmasına, fonksiyonların farklılaşmasına vs. işaret ederek yanıtlamaya meyillidirler.

Böyle bir işaret "bilimsel" görünür ve en önemli ve temel olanı: toplumun birbirine uzlaşmaz biçimde düşman sınıflara bölünüşünü örtbas ederek darkafalıları çok iyi uyutur. Bu bölünme mevcut olmasaydı, o zaman "halkın kendiliğinden hareket eden silahlı örgütü", sopalarla silahlanan bir maymun sürüsünün ya da ilk insanların ya da gens toplumunun ilkel örgütlenmesinden karmaşıklığıyla, tekniğinin yüksekliğiyle vs. ayrılırdı, fakat böyle bir örgüt mümkün olurdu.

Bu mümkün değildir, çünkü uygar toplum, bunların "kendiliğinden hareket eden" silahlanması, bunlar arasında bir silahlı mücadeleye yol açabilecek olan düşman ve hem de üstelik uzlaşmaz düşman sınıflara bölünmüştür. Devlet oluşur, özel bir güç yaratılır, silahlı insanlardan oluşan özel formasyonlar ortaya çıkar ve devlet aygıtını yıkan her devrim*, bize**, egemen sınıfın nasıl, ***kendisine*** hizmet eden silahlı insanlardan oluşan özel formasyonları yenilemeye çabaladığını ve ezilen sınıfın nasıl, sömürenlere değil, aksine sömürülenlere hizmet edecek bu türden yeni bir örgüt yaratmaya çalıştığını açıkça gösterir.

Aktarılan değerlendirmede Engels, teorik olarak, her büyük devrimin bize pratik, anlaşılır ve bu arada bir kitle eylemi ölçeğinde sorduğu sorunun aynısını, yani silahlı insanlardan oluşan "özel" formasyonlar ile "halkın kendi kendine hareket eden silahlı örgütü" arasındaki karşılıklı ilişki sorusunu soruyor. Avrupa ve Rus devrimlerinin deneyimlerinin bu soruna ilişkin hangi somut açıklığı getirdiğini göreceğiz.

Fakat Engels'in açıklamasına dönelim.

Engels bazen, örneğin Kuzey Amerika'nın kimi bölgelerinde, bu kamu gücünün zayıf olduğuna (burada kapitalist toplum için ender bir

---

* *El yazmasında: büyük devrim. —**Alm. Red.***

** *Elyazmasında şöyle devam ediyor: bize çıplak sınıf mücadelesini gösterir. —**Alm. Red.***

istisna ve Kuzey Amerika'nın emperyalizm öncesi dönemde, özgür kolonistin egemen olduğu bölgeleri sözkonusudur), ama genel konuşulduğunda güçlendiğine dikkat çekiyor:

> "Fakat devlet içinde sınıf karşıtlıkları şiddetlendiği ve birbirine sınırı olan devletler büyüdüğü ve kalabalıklaştığı ölçüde o (kamu gücü) güçlenir — sınıf mücadelesinin ve fetih rekabetinin kamu gücünü, tüm toplumu ve hatta devleti yutmakla tehdit eden bir düzeye yükselttiği günümüz Avrupası'na bakmak yeter."

Bu, en gecinden geçen yüzyılın doksanlı yıllarının başında yazılmıştır. Engels'in son önsözü 16 Haziran 1891 tarihlidir. O sıralar emperyalizme dönüş —gerek tröstlerin tam egemenliği anlamında, gerek dev bankaların mutlak gücü anlamında, gerekse de büyük çaplı bir sömürge politikası anlamında vs.— Fransa'da daha yeni başlamıştı, Kuzey Amerika ile Almanya'da ise daha da zayıftı. O zamandan bu yana "fetih rekabeti", 20. yüzyılın ikinci onyılının başlangıcında yerküre bu "rakip fetihçiler", yani büyük soyguncu devletler arasında tamamen paylaşıldığı ölçüde, daha da dev ilerlemeler kaydetti. Deniz ve kara silahlanması o zamandan buyana inanılmaz ölçüde arttı ve dünyaya İngiltere'nin mi Almanya'nın mı egemen olacağı uğruna, ganimetin paylaşımı uğruna yapılan 1914-1917 yağma savaşı, tüm toplumsal güçlerin yağmacı devlet erki tarafından "yutulması"nı tam bir felaketin eşiğine getirdi.

Engels daha 1891'de, büyük güçlerin dış politikasında en önemli ayırt edici özelliklerden biri olarak "fetih rekabeti"ne dikkat çekmeyi bildi, oysa tam da bu birkaç kat şiddetlenmiş rekabetin emperyalist savaşa yol açtığı 1914-1917 yıllarında, sosyal-şovenizmin paçavraları, "kendi" burjuvazilerinin yağmacı çıkarlarının savunusunu, "anavatan savunusu" üzerine, "cumhuriyeti ve devrimi koruma" üzerine vs. safsatalarla gizliyorlar!

3— Devlet — Ezilen Sınıfları Sömürmenin Bir Aracı

Toplumun üstünde duran özel bir kamu gücünün ayakta tutulması için vergiler ve devlet borçları gereklidir.

"Kamu gücüne ve vergi toplama hakkına sahip olan —diye yazıyor Engels— memurlar, artık toplumun organları olarak toplumun ***üstünde*** dururlar. Gens yapılanmasının organlarına gösterilen özgür, gönüllü saygı, buna sahip olabilecek olsalar bile onlara yetmez..."

Memurların kutsallığı ve dokunulmazlığı üzerine özel yasalar çıkarılır.

"En sefil polis memuru ... gens toplumunun tüm organlarının toplamından daha çok 'otorite'ye sahiptir; fakat en güçlü prens ve uygarlığın en büyük devlet adamı ya da generali, ona gösterilen içten ve tartışmasız saygıdan dolayı en küçük gensin başkanını kıskanabilir."

Devlet erkinin organları olarak memurların ayrıcalıklı konumu sorunu burada ortaya konmuştur. Temel olarak şu vurgulanır: onları toplumun ***üstüne*** çıkaran nedir? Bu teorik sorunun 1871'de Paris Komünü tarafından pratikte nasıl çözüldüğünü ve 1912'de Kautsky tarafından gerici biçimde nasıl örtbas edildiğini göreceğiz.

"Devlet, sınıf çelişkilerini dizginleme gereksiniminden doğduğu için; ama aynı zamanda bu sınıfların çatışmasının ta ortasında doğduğu için, o, kural olarak en güçlü, iktisaden egemen sınıfın devletidir ve onun sayesinde siyaseten de egemen sınıf haline gelir ve böylece ezilen sınıfı bastırmak ve sömürmek için yeni araçlar elde eder..."

Yalnızca antik ve feodal devlet, köleleri ve serfleri sömürmenin organı değillerdi, aynı zamanda

"modern temsili devlet de, sermayenin ücretli emeği sömürmesinin aracıdır. Bununla birlikte, istisnai olarak, savaşan sınıfların birbirlerini öylesine yakın dengeledikleri dönemler olur ki, devlet erki görünüşte aracı olarak o an için her ikisine karşı da belli bir bağımsızlık kazanır..."

17. ve 18. yüzyılın mutlak monarşileri, Fransa'da birinci ve ikinci imparatorluğun Bonapartizmi, Almanya'da Bismarck böyledir.[5] Ve —diye ekliyoruz biz—, küçük-burjuva demokratlarının liderliği sayesinde Sovyetlerin ***artık*** güçsüz olduğu ve burjuvazinin onları dağıtmak için ***henüz*** yeterince güçlü olmadığı bir anda, devrimci proletaryayı kovuşturmaya geçişten sonra cumhuriyetçi Rusya'da Kerenski'nin hükümeti böyleydi.

Demokratik cumhuriyette, diye devam ediyor Engels, "zenginlik, iktidarını dolaylı, fakat bir o kadar da güvenli icra eder", hem de birincisi, "memurları doğrudan rüşvetle satın alarak" (Amerika) ve ikincisi "hükümet ve borsanın ittifakı" sayesinde (Fransa ve Amerika).

Bugün emperyalizm ve bankaların egemenliği, herhangi bir demokratik cumhuriyette zenginliğin mutlak gücünü savunma ve gerçekleştirmenin bu iki yöntemini, olağanüstü bir sanata "geliştirdi". Örneğin Rusya'da Demokratik Cumhuriyet'in daha ilk aylarında, "sosyalistler"in —Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin— burjuvaziyle taze evliliklerinin deyim yerindeyse balayında, Bay Palçinski koalisyon hükümetinde kapitalistleri ve onların yağma hırsını, askeri siparişlerde devlet kasasını soymalarını dizginleme yönünde tüm önlemleri sabote etmişse, sonra bakanlıktan çekilen Bay Palçinski (yerine elbette aynı türden bir Palçinski geçmiştir) kapitalistler tarafından yılda 120.000 ruble maaşlı bir görevle "ücretlendirilmiş"se — bunun adı nedir? Doğrudan rüşvet mi, yoksa dolaylı rüşvet mi? Hükümetin kapitalist birliklerle ittifakı mı, yoksa "sadece" dostça ilişkiler mi? Çernov ve Tsereteli, Avksentyev ve Skobelev hangi rolü oynuyorlar? Devleti soyan milyonerlerin "doğrudan" müttefikleri midirler, yoksa sadece dolaylı mı?

"Zenginlik"in mutlak gücünün demokratik cumhuriyette daha ***güvenli*** olmasının bir başka nedeni, bu mutlak gücün* kapitalizmin kötü bir politik kılıfına bağımlı olmamasıdır. Demokratik cumhuriyet,

---

* *El yazmasında şöyle devam ediyor: politik mekanizmanın çeşitli eksikliklerine. —**Alm. Red.***

kapitalizmin düşünülebilecek en iyi politik kılıfıdır, ve bu yüzden sermaye, (Palçinski, Çernov, Tsereteli ve ortakları aracılığıyla) bu en iyi kılıfı ele geçirdikten sonra iktidarını öyle güvenli, öyle sağlam kurar ki, burjuva demokratik cumhuriyetin ne kişilerinde, ne kurumlarında, ne de partilerinde ***hiçbir*** değişiklik bu iktidarı sarsamaz.

Şunu da vurgulayalım ki Engels, en büyük bir kesinlikle, genel oy hakkını, burjuvazinin egemenliğinin aracı olarak niteliyor. Genel oy hakkı, diyor o, Alman sosyal-demokrasisinin uzun yıllar boyunca edindiği deneyimleri apaçık hesaba katarak, "işçi sınıfının olgunluğunun ölçeğidir. Bugünkü devlette asla daha fazlası olamaz ve olmayacaktır".

Sosyal-Devrimcilerimiz ve Menşeviklerimiz ayarındaki küçük-burjuva demokratları ve onların öz kardeşleri, Batı Avrupa'nın tüm sosyal-şovenistleri ve oportünistleri, genel oy hakkından tam da bu "daha fazla"yı beklerler. Bizzat kendileri, genel oy hakkının "***bugünkü*** devlette" emekçilerin çoğunluğunun iradesini gerçekten ifade edecek ve hayata geçirilmesini garanti edecek durumda olduğu yanlış düşüncesini paylaşır ve halka telkin ederler.

Burada bu yanlış düşünceyi sadece saptayabiliriz, sadece, Engels'in tamamen berrak, eksiksiz, somut açıklamasının, "resmi" (yani oportünist) sosyalist partilerin propaganda ve ajitasyonunda adım başında tahrif edildiğine dikkat çekebiliriz. Engels'in burada reddettiği bu görüşün tüm yalancılığı, Marx ve Engels'in ***"bugünkü"*** devlet üzerine görüşlerini açıklamamızın devamında, ayrıntılı olarak ortaya konmaktadır.

Engels, en popüler eserinde görüşlerini şu sözlerle özetler:

> "O halde devlet ezelden beri varolan bir şey değildir. Onsuz yapabilen, devlet ve devlet iktidarı hakkında hiçbir fikri olmayan toplumlar olmuştur. Ekonomik gelişmenin, toplumun sınıflara bölünmesiyle zorunlu olarak bağlı olan belirli bir aşamasında, bu bölünme yüzünden devlet bir zorunluluk haline geldi. Şimdi üretimin, bu sınıfların varlığının yalnızca bir zorunluluk olmaktan çıkmakla kalmayıp, aynı zaman-

> da üretimin pozitif bir engeli haline geldiği bir gelişme aşamasına hızlı adımlarla yaklaşıyoruz. Bu sınıflar, daha önceki bir aşamada ortaya çıkışlarındaki aynı kaçınılmazlıkla batacaklardır. Onlarla birlikte kaçınılmaz olarak devlet de batar. Üretimi, üreticilerin özgür ve eşit birliği temelinde yeniden örgütleyen toplum, tüm devlet mekanizmasını, o zaman ait olacağı yere: eski eserler müzesine, çıkrığın ve bronz baltanın yanına kaldıracaktır."

Bugünkü sosyal-demokrasinin propaganda ve ajitasyon literatüründe bu alıntıya sık rastlanmıyor. Fakat bu alıntıya rastlandığında bile bu, kural olarak, sadece bir aziz tasviri önünde adeta eğilme anlamına gelir, yani bu, "tüm devlet mekanizmasının eski eserler müzesine kaldırılması"nın, devrimin ne kadar geniş ve derin bir atılımını şart koştuğunu kavramaya çabalamaksızın, Engels önünde resmi bir saygı gösterisidir. Çoğu zaman, Engels'in devlet mekanizması olarak nitelediği şey için anlayış bile yoktur.

4— Devletin "Sönüp Gitmesi" ve Şiddete Dayalı Devrim

Devletin "sönüp gitmesi" üzerine Engels'in sözleri o kadar bilinir, o kadar sık aktarılır, Marksizmin yaygın oportünist tahrifinin esprisinin neden ibaret olduğunu o kadar açık gösterir ki, bunlar üzerinde ayrıntılı olarak durmak gerekir. Bu sözlerin aktarıldığı tüm pasajı alıntılıyoruz:

> "Proletarya devlet erkini ele geçirir ve üretim araçlarını önce devlet mülkiyetine dönüştürür. Fakat bununla, proletarya olarak bizzat kendini ortadan kaldırır, bununla tüm sınıf farklılıklarını ve sınıf karşıtlıklarını, ve böylece devlet olarak devleti de ortadan kaldırır. Sınıf karşıtlıkları içinde hareket eden şimdiye kadarki toplumun devlete, yani her defasındaki sömürücü sınıfın kendi dış üretim koşullarını sürdürmek, yani özellikle sömürülen sınıfı mevcut üretim tarzının verili baskı koşulları (kölelik, serflik ya da bağımlılık, ücretli emek) içinde tutmak için kurduğu bir örgüte gereksinimi vardı. Devlet, tüm toplumun resmi temsilcisi, onun gözle görünür bir organ içinde toplanma-

sıydı, fakat sadece, kendi döneminde bizzat tüm toplumu temsil eden sınıfın devleti olduğu ölçüde böyleydi: ilk çağlarda köle sahibi yurttaşların, orta çağda feodal soyluların, çağımızda burjuvazinin devleti. Sonunda gerçekten tüm toplumun temsilcisi haline gelerek, kendi kendisini gereksiz hale getirir. Baskı altında tutulacak hiçbir toplumsal sınıf kalmayınca, sınıf egemenliği ve —bugüne kadarki üretim anarşisinde yatan— bireysel varolma mücadelesi ile birlikte, bundan doğan çatışma ve aşırılıklar da ortadan kalkınca, artık özel bir baskı erkini, bir devleti gerekli kılan baskı altında tutulacak hiçbir şey yoktur. Devletin gerçekten tüm toplumun temsilcisi olarak ortaya çıktığı ilk eylem —üretim araçlarına toplum adına el konması— aynı zamanda onun devlet olarak son bağımsız eylemidir. Toplumsal ilişkilere bir devlet erkinin müdahalesi, çeşitli alanlarda birbiri ardına gereksiz hale gelir ve sonra kendiliğinden sönüp gider. Kişiler üzerinde hükümet etmenin yerine şeylerin idaresi ve üretim süreçlerinin yönetimi geçer. Devlet 'ortadan kaldırılmaz', ***sönüp gider.*** 'Özgür halk devleti' safsatası, gerek ajitasyon açısından geçici haklılığı, gerekse nihai bilimsel yetersizliği itibariyle bununla ölçülmelidir; aynı şekilde, sözümona anarşistlerin, devletin bugünden yarına ortadan kaldırılması talebi de." ("Bay Eugen Dühring Bilimi Altüst Ediyor", üçüncü baskı, s. 301-303*).

Bir hata işleme tehlikesine düşmeksizin söyleyebiliriz ki, Engels'in bu düşünsel bakımdan son derece zengin değerlendirmesinden sadece, devletin "ortadan kaldırılması" anarşist öğretisinin tersine Marx'a göre devletin "sönüp gideceği" düşüncesi, bugünkü sosyalist partilerde sosyalist düşüncenin gerçekten ortak malı haline gelmiştir. Marksizmi böylesine budamak, onu oportünizme indirgemek demektir, çünkü böyle bir "yorum"da geriye sadece, sıçramaların ve fırtınaların olmadığı, devrimin olmadığı yavaş, yeknesak, tedrici bir değişim muğlak düşüncesi kalır. Mutat, genel yaygın anlamıyla, deyim yerindeyse kitlesel anlamıyla devletin "sönüp gitmesi", hiç kuşkusuz devrimin örtbas edilmesi, hatta yadsınması anlamına gelir.

* *Friedrich Engels, "Bay Eugen Dühring Bilimi Altüst Ediyor", Zürih 1934, s. 275 ve devamı. —**Alm. Red.***

Oysa böyle bir "yorum", teorik olarak en önemli husus ve düşüncelerin gözardı edilmesi üzerine kurulu, tarafımızdan tam metin alıntılanmış olan Engels'in özetleyici değerlendirmesinde de dikkat çekilen, Marksizmin en kaba, sadece burjuvazi için elverişli tahrifidir.

Birincisi. Bu değerlendirmenin en başında Engels, devlet erkini ele geçiren proletaryanın, "bununla devlet olarak devleti ortadan kaldırdığı"nı söylüyor. Bunun ne anlama geldiği üzerine düşünmek "âdet değildir". Genellikle bu ya tamamen görmezden gelinir ya da Engels'in bir tür "Hegelci" bir "zaafı" olarak görülür. Gerçekte bu sözlerde en büyük proleter devrimlerden birinin deneyimi, başka bir yerde üzerinde daha ayrıntılı durulacak olan 1871 Paris Komünü'nün deneyimi kısaca ifade edilmiştir. Gerçekten de Engels burada ***burjuvazinin*** devletinin proleter devrim tarafından "ortadan kaldırılması"ndan söz ediyor, sönüp gitmek üzerine sözler ise, sosyalist devrimden ***sonra proleter*** devletin kalıntılarıyla ilgilidir. Burjuva devlet Engels'e göre "sönüp gitmez", aksine proletarya tarafından devrimde ***"ortadan kaldırılır".*** Proleter devlet ya da yarı devlet bu devrimden sonra sönüp gider.

İkincisi. Devlet "özel bir baskı erkidir". Engels bu parlak ve son derece derin tanımı burada tam bir berraklıkla vermektedir. Bu tanımdan ise, proletaryayı, milyonlarca emekçiyi ezmek için bir avuç zenginin "özel baskı erki"nin yerine, burjuvaziyi ezmek için proletaryanın "özel baskı erki"nin (proletarya diktatörlüğü) geçirilmesi gerektiği sonucu çıkar. İşte "devlet olarak devletin ortadan kaldırılması" bundan ibarettir. İşte toplum adına üretim araçlarına el konması "eylemi" bundan ibarettir. Ve bir (burjuva) "özel baskı erki"nin yerine ***böyle*** bir başka (proleter) "özel baskı erki"nin geçmesinin hiçbir koşul altında "sönüp gitme" yoluyla gerçekleşemeyeceği çok açıktır.

Üçüncüsü. Engels, "toplum adına üretim araçlarına (devlet tarafından) el konması"ndan ***sonraki***, yani sosyalist devrimden ***sonraki*** dönemle ilgili olarak, çok açık ve kesin bir biçimde, "sönüp gitmek"ten ve —hatta daha canlı ve renkli biçimde— "uykuya dal-

mak"tan söz eder. Bu dönemde "devlet"in politik biçiminin en tam demokrasi olduğunu hepimiz biliyoruz. Fakat Marksizmi utanmazca tahrif eden oportünistlerin hiçbirinin aklına, Engels'in burada ***demokrasinin*** "uykuya dalması" ya da "sönüp gitmesi"nden söz ettiği gelmiyor. Bu ilk bakışta çok tuhaf görünüyor. Fakat bu sadece, demokrasinin ***de*** bir devlet olduğunu ve böylece devlet ortadan yok olunca demokrasinin de ortadan yok olacağını düşünmemiş olanlar için "anlaşılmaz"dır. Burjuva devleti ancak devrim "ortadan kaldırabilir". Genel olarak devlet, yani en tam demokrasi, sadece "sönüp gidebilir".

Dördüncüsü. Engels, ünlü tezi: "Devlet sönüp gider"i ortaya koyduktan sonra, derhal somut olarak, bu tezin hem oportünistlere hem de anarşistlere karşı yöneldiğini açıklar. Burada Engels'te, "devletin sönüp gitmesi" tezinden, oportünistlere karşı yönelen sonuç, ilk sırayı alır.

Bahse girebilirim ki, devletin "sönüp gitmesi"ni okumuş ya da duymuş 10.000 insandan 9990'ı, Engels'in bu tezden çıkardığı sonuçları ***yalnızca*** anarşistlere karşı yöneltmediğini hiç bilmez ya da anımsamaz. Ve geri kalan on kişiden dokuzu, "özgür halk devleti"nin ne olduğunu ve bu şiara saldırının neden oportünistlere saldırıyı içerdiğini kesinlikle bilmez. Tarih böyle yazılıyor! Büyük devrimci öğreti farkettirilmeksizin egemen darkafalılığa böyle uyumlu hale getiriliyor. Anarşistlere karşı çıkarılan sonuç, binlerce kez tekrarlandı, yüzeyselleştirildi, olabildiğince basitleştirilerek kafalara sokuldu ve bir önyargının sağlamlığını kazandı. Oportünistlere karşı çıkarılan sonuç ise örtbas edilip "unutuldu"!

"Özgür halk devleti" yetmişli yılların Alman sosyal-demokratlarının programatik bir talebi ve mutat bir şiarıydı. Demokrasi kavramının küçük-burjuva tumturaklı bir biçimde yeniden yazılması dışında bu şiarın herhangi bir politik içeriği yoktur. Demokratik cumhuriyete legal bir imada bulunulduğu ölçüde, Engels, "geçici" olarak bu şiarın "haklılığını" ajitatif nedenlerden ötürü geçerli saymaya hazırdı. Fakat bu oportünist bir şiardı, çünkü yalnızca burjuva demokrasisini şirin gös-

termekle kalmıyor, aksine genelde her türlü devletin sosyalist eleştirisinin tanınmamasını da ifade ediyordu. Biz, kapitalizm koşulları altında proletarya için en iyi devlet biçimi olarak demokratik cumhuriyetten yanayız, ama en demokratik burjuva cumhuriyette bile, ücretli köleliğin halkın kaderi olduğunu unutmamalıyız. Devamla. Her devlet ezilen sınıfa karşı "özel bir baskı erkidir". Bu yüzden ***her*** devlet ***ne özgürdür ne de*** halk devletidir. Marx'la Engels bunu yetmişli yıllarda partili yoldaşlarına tekrar tekrar açıkladılar.

Beşincisi. Engels'in, devletin sönüp gitmesi üzerine herkesin anımsadığı değerlendirmeleri içeren aynı eserinde, zora dayalı devrimin önemi üzerine açıklamalar bulunuyor. Zora dayalı devrimin rolünün tarihsel değerlendirmesi Engels'te gerçek bir övgüye dönüşür. Bunu "hiç kimse anımsamıyor"; bu düşüncenin önemi üzerine konuşmak, evet hatta yalnızca düşünmek bile günümüz sosyalist partilerinde âdet değildir, kitleler arasındaki günlük propaganda ve ajitasyonda bu düşünceler hiç rol oynamaz. Oysa bu düşünceler, devletin "sönüp gitmesi"yle uyumlu bir bütün olarak kopmaz biçimde birbirine bağlıdır.

İşte Engels'in bu açıklamaları:

> "... Fakat zorun tarihte başka bir rol" ("şeytani bir gücünkinden" başka bir rol) "oynadığı, devrimci bir rol oynadığı, Marx'ın sözleriyle, yeni bir topluma gebe her eski toplumun ebesi olduğu, toplumsal hareketin kendisini kabul ettirmekte ve donuk, ölü politik biçimleri kırmakta kullandığı araç olduğundan — bunlardan Bay Dühring'te hiç söz edilmiyor. Sadece oflayıp puflayarak, sömürü ekonomisini devirmek için belki de zorun —ne yazık ki!— gerekli olabileceği ihtimalini kabul ediyor, çünkü her zor kullanımı, onu kullananı demoralize edermiş. Ve bu, her muzaffer devrimin sonucu olmuş olan yüksek ahlaki ve zihinsel atılım karşısında ileri sürülüyor! Ve bu, halka zorla kabul ettirilebilecek zorlu bir çatışmanın, hiç değilse Otuz Yıl Savaşları'nın aşağılayıcılığından ulusal bilincine işlemiş bulunan kölelik ruhunu silme üstünlüğüne sahip olduğu Almanya'da ileri sürülüyor. Ve bu bitkin, yavan ve mecalsiz vaiz anlayışı, kendisini, tarihin gördüğü en dev-

rimci partiye zorla kabul ettirme sevdasında."[6] (s. 193, üçüncü baskı, 2. kısım, 4. bölümün sonu.*)

Engels'in 1878'den 1894'e, yani ölümüne kadar Alman sosyal-demokratlarına inatla sunduğu, şiddete dayalı devrime yapılan bu övgüyle, devletin "sönüp gitmesi" teorisi aynı öğreti içinde nasıl bağdaştırılabilir?

Genellikle bu ikisi, bu düşüncelerden bazen biri, bazen diğeri düşüncesizce ya da sofistçe keyfi biçimde (ya da iktidar sahiplerinin hoşuna gidecek biçimde) ele alınarak eklektizmin yardımıyla bağdaştırılır, ve yüz durumdan doksan dokuzunda —eğer daha fazlasında değilse— tam da "sönüp gitme" ön plana çıkarılır. Diyalektiğin yerine eklektizm geçirilir: bu, günümüz resmi sosyal-demokratik yazınında Marksizmle ilgili en alışılmış, en yaygın görüngüdür. Böyle bir ikame elbette yeni değildir, bu klasik Yunan felsefesi tarihinde bile görülür. Marksizmin oportünizme çarpıtılmasında kitleleri en kolayca aldatan, diyalektiğin yerine eklektizmin konmasıdır, bu görünürde bir hoşnutluk sağlar, görünürde sürecin bütün yönlerini, bütün gelişim eğilimlerini, bütün çelişik etkileri vs. hesaba katar, oysa gerçekte toplumsal gelişme sürecine ilişkin bütünlüklü ve devrimci bir anlayış sunmaz.

Marx ve Engels'in şiddete dayalı devrimin kaçınılmazlığı öğretisinin burjuva devletle ilgili olduğunu yukarıda söyledik ve bunu açıklamamızın devamında ayrıntısıyla göstereceğiz. Burjuva devlet yerini, proleter devlete (proletarya diktatörlüğü) "sönüp gitme" yoluyla ***değil,*** genel kural olarak, ancak şiddete dayalı devrimle ***bırakabilir.*** Engels'in şiddete dayalı devrime yaptığı ve Marx'ın birçok açıklaması ile uyum içinde olan övgü (şiddete dayalı devrimin kaçınılmazlığını gururla ve açıkça bildiren "Felsefenin Sefaleti" ve "Komünist Manifesto"yu anımsayalım; neredeyse otuz yıl sonra 1875'te Marx'ın oportünist içeriğini acımasızca eleştirdiği Gotha Programının Eleştirisi'ni

---

* *Friedrich Engels, "Bay Eugen Dühring Bilimi Alt-üst Ediyor" Zürih. 1934, s. 1765.* ***—Alm. Red.***

anımsayalım) — bu övgü kesinlikle bir "meftuniyet", bir hitabet, bir polemik taşkınlık değildir. Marx ve Engels'in *tüm* öğretisinin temelinde, kitleleri şiddete dayalı devrime dair *bu tür* ve tam da bu tür düşüncelerle sistemli biçimde eğitmek zorunluluğu yatar. Bugün egemen olan sosyal-şoven ve Kautskyci akımın bu öğretiye ihaneti, ifadesini, özellikle açık biçimde her iki akımın da *böyle* bir propagandayı, böyle bir ajitasyonu unutmuş olmalarında bulmaktadır.

Burjuva devletin yerine proleter devleti geçirmek şiddete dayalı devrim olmadan olanaksızdır. Proleter devletin ortadan kaldırılması, yani her türlü devletin ortadan kaldırılması "sönüp gitme" dışında başka bir yoldan imkânsızdır.

Bu görüşlerin ayrıntılı ve somut açılımını Marx ve Engels, her devrimci durumu tek tek inceleyerek, her bir devrimin deneyimlerinin derslerini tahlil ederek ortaya koymuşlardır. Şimdi Marx ve Engels'in öğretisinin kuşkusuz bu en önemli bölümüne geçiyoruz.

II. BÖLÜM

DEVLET VE DEVRİM 1848–1851 YILLARININ DENEYİMİ

1— Devrimin Arifesi

Olgunluk dönemine ulaşmış Marksizmin ilk yapıtları "Felsefenin Sefaleti" ve "Komünist Manifesto", 1848 Devrimi'nin hemen arifesine rastlar. Bundan dolayı bu yapıtlarda Marksizmin temellerinin anlatımının yanı sıra, belli bir ölçüde o zamanki somut devrimci durumun bir

resmini buluruz, bu nedenle, bu yapıtların yazarlarının 1848-1851 yıllarının deneyimlerinden çıkardıkları sonuçlardan hemen önce devlet üzerine söylediklerini tahlil etmek amaca daha uygun olacaktır.

> "Emekçi sınıf —diye yazıyor Marx "Felsefenin Sefaleti"nde— gelişmenin seyri içinde eski burjuva toplumun yerine sınıfları ve onların karşıtlığını dışlayan bir birlik koyacaktır, ve asıl anlamıyla politik iktidar diye bir şey kalmayacaktır, çünkü tam da politik iktidar burjuva toplumu içinde sınıfsal karşıtlığının resmi ifadesidir." (s. 182, Almanca baskı 1885.)

Sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra devletin yokoluşu üzerine düşüncenin bu genel anlatımıyla, bundan bir kaç ay sonra yani Kasım 1847'de Marx ve Engels tarafından kaleme alınan "Komünist Manifesto"daki açıklamaları karşılaştırmak öğreticidir:

> "Proletaryanın gelişiminin en genel aşamalarını belirtirken, mevcut toplum içindeki az çok üstü örtülü iç savaşı, bu savaşın açık devrime dönüştüğü ve burjuvazinin şiddet yoluyla yıkılarak proletaryanın egemenliğini kurduğu noktaya kadar izledik...
>
> İşçi devriminde ilk adımın proletaryayı egemen sınıf durumuna yükseltmek, demokrasiyi elde etmek olduğunu yukarıda gördük.
>
> Proletarya, politik egemenliğini, burjuvazinin elinden tüm sermayeyi ardı ardına koparıp almak, bütün üretim araçlarını devletin elinde, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde toplamak ve üretim güçlerinin miktarını mümkün olduğunca çabuk çoğaltmak için kullanacaktır." (s. 31 ve 37, 7. Almanca baskı, 1906*.)

Burada Marksizmin devlet sorununda en anlamlı ve en önemli düşüncelerinden birinin, yani "proletarya diktatörlüğü" (Marx ve Engels Paris Komünü'nden sonra kendilerini böyle ifade etmeye başladılar) düşüncesinin formülasyonunu, ayrıca yine Marksizmin "unutulmuş sözleri" arasında yer alan son derece ilginç bir devlet tanımını görüyoruz.

---

* *Bkz. Karl Marx, Seçme Yazılar, Cilt I, Zürih 1934, "Komünist Parti Manifestosu", s. 215 ve 224 ve sonrası.* ***—Alm. Red.***

"Devlet, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya."

Bu devlet tanımı resmi sosyal-demokrat partilerin egemen propaganda ve ajitasyon yazınında sadece hiçbir zaman yorumlanmamakla kalmamıştır. Dahası. Doğrudan doğruya unutulmuştur, çünkü reformizmle kesinlikle bağdaştırılamaz, çünkü "demokrasinin barışçıl gelişimi"ne dair mutat oportünist önyargıları ve küçük-burjuva hayalleri yerle bir eder.

Proletaryanın devlete gereksinimi vardır, diye yineliyor bütün oportünistler, sosyal-şovenler ve Kautskyciler, ve bunun Marx'ın öğretisi olduğunu temin ediyorlar, fakat birinci olarak proletaryanın, Marx'a göre sadece, sönüp giden, yani hemen sönüp gitmeye başlayacak biçimde örgütlenmiş ve zorunlu olarak sönüp gidecek bir devlete gereksinimi olduğunu eklemeyi ***"unutuyorlar"***. Ve ikinci olarak, emekçilerin, "yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya"nın bir "devlet"e gereksinimi olduğunu ["unutuyorlar" —ÇN].

Devlet, özel bir iktidar örgütüdür, herhangi bir sınıfı bastırmak üzere bir şiddet örgütüdür. Peki ama proletarya hangi sınıfı bastırmak zorundadır? Elbette sadece sömürücü sınıfı, yani burjuvaziyi. Emekçilerin devlete sadece, sömürücülerin direncini bastırmak için gereksinimleri vardır. Bu baskıyı yönetme, gerçekleştirme işini ancak, sonuna kadar devrimci biricik sınıf olarak, burjuvaziye karşı onu tamamen yoketmek için mücadelede bütün emekçi ve sömürülenleri birleştirebilecek biricik sınıf olarak proletarya yapabilir.

Sömürücü sınıfların politik egemenliğe sömürüyü sürdürmek için, yani halkın ezici çoğunluğuna karşı bir avuç azınlığın bencil çıkarları için gereksinimi vardır. Sömürülen sınıfların ise politik egemenliğe, her türlü sömürünün tamamen ortadan kaldırılması için, yani halkın ezici çoğunluğunun bir avuç azınlık olan modern kölecileri, yani toprak beylerine ve kapitalistlere karşı gereksinimi vardır.

Küçük-burjuva demokratları, sınıf mücadelesinin yerine sınıfların uyumuna dair düşleri koyan bu sözde sosyalistler, sosyalist dönüşümü

de düşçü bir biçimde tasarlıyorlardı; sömüren sınıfın egemenliğinin yıkılması olarak değil, azınlığın, görevlerinin bilincine varmış çoğunluğa barışçıl biçimde boyun eğmesi olarak tasarlıyorlardı. Sınıflarüstü bir devletin kabulüyle kopmaz biçimde bağlı bu küçük-burjuva ütopya, pratikte emekçi sınıfların çıkarlarına ihanete götürdü — örneğin 1848 ve 1871 Fransız Devrimlerinin[7] tarihinin gösterdiği gibi, 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında İngiltere, Fransa, İtalya ve diğer ülkelerde burjuva hükümetlere "sosyalistler"in katılımı[8] deneyimlerinin gösterdiği gibi.

Marx tüm ömrü boyunca, şimdi Rusya'da Sosyal-Devrimci ve Menşevik partiler tarafından yeniden canlandırılan bu küçük-burjuva sosyalizmine karşı mücadele etti. Marx sınıf mücadelesi öğretisini tutarlılıkla politik iktidar öğretisine, devlet öğretisine kadar geliştirdi.

Burjuvazinin egemenliğini devirmek sadece, ekonomik varlık koşulları onu bu devirişe hazırlayan, ona bunu gerçekleştirme olanak ve gücü veren özel bir sınıf olarak proletarya tarafından mümkündür. Burjuvazi köylülüğü ve tüm küçük-burjuva katmanları parçalayıp un ufak ederken, proletaryayı bir araya getirir, birleştirir ve örgütler. Yalnızca proletarya —büyük üretimdeki ekonomik rolü sonucu—, gerçi burjuvazi tarafından çoğu kez proleterlerden daha az değil, bilakis daha çok sömürülen, köleleştirilen ve ezilen, fakat kurtuluşları uğruna ***bağımsız*** mücadele yeteneğine sahip olmayan ***tüm*** emekçi ve sömürülen kitlelerin önderi olma yeteneğine sahiptir.

Marx'ın devlet ve sosyalist devrim sorununa uyguladığı sınıf mücadelesi öğretisi, zorunlu olarak, proletaryanın ***politik egemenliğinin,*** onun diktatörlüğünün, yani hiç kimseyle paylaşılmayan ve doğrudan doğruya kitlelerin silahlı zoruna dayanan bir iktidarın tanınmasına götürür. Burjuvazinin devrilmesi ancak, burjuvazinin kaçınılmaz, çılgınca direnişini bastırma ve ekonominin yeniden düzenlenmesi için ***tüm*** emekçi ve sömürülen sınıfları örgütleme yeteneğine sahip proletaryanın ***egemen sınıfa*** dönüşmesiyle gerçekleştirilebilir.

Proletaryanın devlet erkine, merkezileşmiş bir iktidar örgütüne, bir şiddet örgütüne, gerek sömürücülerin direnişini bastırmak için gerekse de sosyalist ekonomiyi "işler hale getirmek" üzere nüfusun muazzam kitlesini, köylülüğü, küçük-burjuvaziyi, yarı proleterleri ***yönetmek*** için gereksinim duyar.

Marksizm işçi partisini eğiterek, iktidarı ele geçirme ve ***tüm halkı*** sosyalizme ***götürme,*** yeni düzeni yönetme ve örgütleme, toplumsal yaşamlarının burjuvazi olmadan ve burjuvaziye karşı biçimlendirilmesinde tüm emekçilerin ve sömürülenlerin öğretmeni, yöneticisi, önderi olma yeteneğine sahip proletaryanın öncüsünü eğitir. Buna karşılık bugün egemen olan oportünizm işçi partisi içinden, kitleye yabancılaşan, kapitalizme oldukça iyi biçimde "uyma"yı bilen, büyük kardeşlik hakkını bir tas mercimek çorbasına satan, yani burjuvaziye karşı halkın devrimci önderi rolünden vazgeçen ücretleri daha iyi işçi temsilcilerini eğitir.

"Devlet, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya" — Marx'ın bu teorisi, onun tarihte proletaryanın devrimci rolüne dair tüm öğretisiyle kopmaz biçimde bağlıdır. Bu rolün taçlandırılmasını proletarya diktatörlüğü, proletaryanın politik egemenliği oluşturur.

Fakat proletaryanın burjuvaziye ***karşı özel*** bir şiddet örgütü olarak devlete gereksinimi varsa, o zaman burjuvazinin ***kendisi için*** yarattığı devlet mekanizmasını önceden yok etmeden, parçalamadan böyle bir örgütü yaratmanın düşünülebilir olup olmadığı sorusu kendini kendiliğinden dayatır. "Komünist Manifesto" bu vargının eşiğine varır ve Marx, 1848–1851 devriminin deneyimlerinden sonuç çıkardığı yerde bu konudan söz eder.

2— Devrimin Sonuçları

Bizi ilgilendiren devlet sorununda Marx, "Louis Bonaparte'ın Onsekizinci Brumaire'i" eserinde 1848–1851 devriminin sonucunu şu açıklamalarla çıkarır:

"Fakat devrim esaslıdır. Hâlâ cehennem ateşinden geçmektedir. İşini yöntemle yapar. *2 Aralık 1851'e* dek" (*Louis Bonaparte'ın* hükümet darbesine dek[9]) "hazırlığının ilk yarısını tamamlamıştı, şimdi ikinci yarısını tamamlıyor. İlkönce parlamenter erki yetkinleştirdi ki onu devirebilsin. Bunu başardıktan sonra şimdi, ***yürütme erkini*** yetkinleştiriyor, onu en yalın ifadesine indirgiyor, soyutluyor, ***tüm yıkıcı güçlerini ona karşı yoğunlaştırabilmek için"*** (altını biz çizdik) "onu önüne biricik nesne olarak koyuyor". "Ve hazırlık çalışmasının bu ikinci yarısını tamamladığı zaman Avrupa yerinden sıçrayacak ve sevinç nidaları atacak: İyi kazmışsın, koca köstebek!

Korkunç bürokratik ve askeri örgütüyle, sallı ve yapay devlet mekanizmasıyla, yarım milyonluk bir ordunun yanı sıra yarım milyonluk bir başka memur ordusuyla bu yürütme erki, Fransız toplumunun bedenini bir ağ gibi saran ve tüm gözeneklerini tıkayan bu iğrenç asalak organ, mutlak monarşi döneminde, hızlanmasına yardımcı olduğu feodalitenin çöküşü sırasında ortaya çıktı." Birinci Fransız Devrimi merkezileşmeyi geliştirdi, "ama aynı zamanda hükümet erkinin kapsamını, niteliliklerini ve yamaklarını" geliştirdi. Napoleon bu devlet mekanizmasını yetkinleştirdi. Meşruti monarşi ve Temmuz monarşisi[10], daha büyük bir işbölümünden başka hiçbir şey eklemediler...

Sonunda parlamenter cumhuriyet devrime karşı mücadelesinde, hükümet erkinin araçlarını ve merkezileşmesini zecri önlemlerle güçlendirmek zorunda kaldı. ***Tüm devrimler bu mekanizmayı parçalamak yerine yetkinleştirdiler"*** (altını biz çizdik). "Egemenlik için sırayla savaşan partiler, bu korkunç devlet yapısının ele geçirilmesini kazananın başlıca ganimeti olarak görürler. ("Louis Bonaparte'ın Onsekizinci Brumaire'i", s. 98 ve 99, dördüncü baskı, Hamburg *1907.**)

Bu dikkate değer değerlendirmede Marksizm, "Komünist Manifesto"ya kıyasla ileriye doğru muazzam bir adım atar. Orada devlet sorunu henüz, gayet genel tutulmuş kavram ve terimlerle son derece soyut ele alınır. Burada sorun somut konmakta ve çıkarılan sonuç son derece eksiksiz, kesin, pratik ve elle tutulabilir biçimde formüle edil-

* *Bkz. Karl Marx, Seçme Eserler, Cilt II, Zürih 1934, s. 423 ve devamı.* ***—Alm. Red.***

mektedir: bütün önceki devrimler devlet mekanizmasını yetkinleştirdiler, oysa onu yok etmek, parçalamak gerekir.

Bu sonuç Marksizmin devlet öğretisinde asıl ve temel meseledir. Ve tam da bu temel mesele sadece egemen resmi sosyal-demokrat partiler tarafından toptan ***unutulmakla kalmamış,*** aynı zamanda (daha sonra göreceğimiz gibi) II. Enternasyonal'in en ünlü teorisyeni K. Kautsky tarafından doğrudan ***tahrif*** de edilmiştir.

"Komünist Manifesto"da, tarihin genel sonuçları özetlenmiştir; bu sonuçlar bizi, devleti sınıf egemenliğinin bir organı olarak görmeye zorlamakta ve proletaryanın önceden politik iktidarı ele geçirmiş, politik egemenliği kazanıp devleti "egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya"ya dönüştürmüş olmaksızın burjuvaziyi deviremeyeceği ve bu proleter devletin zaferinden hemen sonra sönüp gitmeye başlayacağı —çünkü sınıf karşıtlıklarının olmadığı bir toplumda devlet lüzumsuz ve imkânsızdır— zorunlu sonucuna vardırmaktadır. Burada —tarihsel gelişim bakış açısından bakıldığında— burjuva devletin yerine proleter devletin geçmesinin nasıl gerçekleşeceği sorusu sorulmaz.

Marx tam da bu sorunu 1852 yılında ortaya koyar ve çözer.* Kendi diyalektik materyalizm felsefesine sadık kalarak Marx, 1848-1851 büyük devrim yıllarının tarihsel deneyimini temel alır. Marx'ın öğretisi her zaman olduğu gibi burada da, derin bir felsefi dünya görüşü ve zengin bir tarih bilgisiyle aydınlatılmış bir ***deneyimin özetidir.***

Devlet sorunu somut konur: burjuva devleti, burjuvazinin egemenliği için gerekli devlet mekanizması tarihsel olarak nasıl ortaya çıkmıştır? Burjuva devrimlerinin seyri içinde ve ezilen sınıfların bağımsız eylemleri karşısında uğradığı değişiklikler, evrim nelerdir? Proletaryanın bu devlet mekanizmasına karşı görevleri nelerdir?

Burjuva topluma özgü merkezileşmiş devlet erki, mutlakiyetin devrilmesi döneminde ortaya çıktı. Bu devlet mekanizması için iki ku-

* *Marx'ın yukarıda adı geçen eseri, "Louis Bonaparte'ın Onsekizinci Brumaire'i" kastedilmektedir.* ***—Alm. Red.***

rum en karakteristiktir: bürokrasi ve daimi ordu. Bu kurumların binlerce bağla nasıl tam da burjuvaziyle bağlı olduğundan Marx ve Engels'in eserlerinde sık sık söz edilir. Her bir işçinin deneyimi bu bağıntıyı son derece anlaşılır ve etkili biçimde anlatır. İşçi sınıfı bu bağıntıyı kendi etinde kemiğinde öğrenir — bu yüzden, bu bağın kaçınılmazlığına dair bilimi, küçük-burjuva demokratlarının ya bilgisizlikten ya da düşüncesizlikten reddettikleri ya da daha da düşüncesizce gerçi "genelde" kabul ettikleri, fakat ilgili pratik sonuçları çıkarmayı unuttukları bu bilimi çok kolay kavrar ve iyice benimser.

Bürokrasi ve daimi ordu, burjuva toplumun bünyesinde bir "parazit"tir, bu toplumu parçalayan iç çelişkilerden ortaya çıkmış olan bir parazit, fakat yine de yaşam gözeneklerini "tıkayan" bir parazit. Şimdi resmi sosyal-demokraside egemen olan Kautskyci oportünizm, devleti ***parazitli*** bir ***bünye*** olarak gören anlayışı anarşizmin özel ve mutlak bir vasfı sayar. Elbette Marksizmin bu tahrifi, sosyalizmi, "anavatan savunması" kavramını emperyalist savaşa uygulayarak onu haklı ve şirin gösterme işitilmedik kepazeliğine kadar indirgemiş olan darkafalılar için son derece elverişlidir; fakat bu yine de kesin bir tahriftir.

Feodalizmin devrilmesinden bu yana Avrupa'nın çok sayıda yaşadığı tüm burjuva devrimleri boyunca bu bürokratik ve askeri aygıtın gelişmesi, yetkinleşmesi, sağlamlaşması sürer. Özelde de, köylülerin, küçük zanaatçıların, tüccarların vs. üst tabakalarına, sahiplerini halkın ***üstüne*** çıkaran nispeten rahat, sakin ve saygın görevler sağlayan bu aygıt sayesinde tam da küçük-burjuvazi, büyük burjuvazinin safına çekilir ve ona tabi kılınır. Rusya'da 12 Mart (27 Şubat) 1917'den sonraki yarım yıl içinde neler olduğuna bakın: eskiden öncelikle Kara Yüzler'in işgal ettiği memuriyet görevleri, Kadetlerin, Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin ganimet nesnesi haline geldi. Herhangi bir ciddi reformu aslında hiç kimse düşünmüyordu, bunlar "Kurucu Meclis'e dek" sürüncemede bırakılmaya — Kurucu Meclis'in toplanması ise sessiz sedasız ve rahat rahat savaşın sonuna dek ertelenmeye çalışılıyordu! Buna karşılık ganimetin paylaşılması, bakanlık, müsteşarlık,

genel valilik vs. vs. görevlerinin dağıtılmasında hiç tereddüt edilmiyor ve bunun için Kurucu Meclis beklenmiyordu! Hükümetin kurulmasında oynanan kombinasyon oyunu aslında sadece, tepede ve tabanda, tüm ülkede, tüm merkezi ve yerel yönetimde cereyan eden bu "ganimet" paylaşımının ve yeniden paylaşımının bir ifadesiydi. 12 Mart'tan (27 Şubat) 9 Eylül (27 Ağustos) 1917'ye kadarki yarım yılın sonucu, objektif sonucu sabittir: reformlar ertelenmiş, memuriyet görevlerinin paylaşımı gerçekleşmiş ve paylaşım "hataları" bazı yeniden paylaşımlarla düzeltilmiştir.

Ancak bürokratik aygıtın çeşitli burjuva ve küçük-burjuva partiler arasındaki (Rus örneği alınırsa, Kadetler, Sosyal-Devrimciler ve Menşevikler arasındaki) bu yeniden paylaşımları arttığı ölçüde, başta proletarya olmak üzere ezilen sınıflar için, onların ***tüm*** burjuva toplumuna karşı ölümüne düşmanlığı o kadar bilinçlerine çıkar. Buradan, tüm burjuva partileri için, en demokratikleri ve "devrimci-demokratları" için bile, devrimci proletaryaya karşı zecri önlemleri güçlendirme, baskı aygıtını, yani aynı devlet mekanizmasını pekiştirme zorunluluğu doğar. Olayların bu gidişatı devrimi, ***"tüm yıkıcı güçlerini"*** devlet erkine karşı ***"yoğunlaştırmaya"*** zorlar, devlet mekanizmasını yetkinleştirmeyi değil, aksine onu ***yıkmayı, yoketmeyi*** kendine görev edinmeye zorlar.

Görevin böyle ortaya konmasına mantıksal düşünceler değil, aksine olayların gerçek gelişimi, 1848–1851 yıllarının canlı deneyimi yol açmıştır. Marx'ın tarihsel deneyimin olgusal temeline ne ölçüde sıkı sıkıya bağlı kaldığı, yokedilecek bu devlet mekanizmasının yerine neyin konacağı sorusunu 1852'de henüz somut olarak sormamasından anlaşılır. O sıralar deneyim henüz, tarihin daha sonra, 1871 yılında gündeme getirdiği böyle bir soru için henüz veri sağlamamıştı. 1852'de bir doğa tarihi gözleminin titizliğiyle sadece, proleter devrimin, devlet erkine karşı "tüm yıkıcı güçlerini yoğunlaştırma" görevine, devlet mekanizmasını "parçalama" görevine ***yakınlaştığı*** saptanabilirdi.

Burada, Marx'ın deneyimi, gözlemleri ve sonuçları genelleştirmesinin, bunun —1848–1851 arasındaki üç yıl sırasında Fransa'nın tarihi alanından— başka alanlara aktarılmasının doğru olup olmadığı sorusu ortaya çıkabilir. Olgusal malzemeye geçmeden önce bu sorunu incelemek için Engels'in sözlerini anımsayalım.

> "Fransa —diye yazıyordu Engels "Onsekizinci Brumaire"in üçüncü baskısına önsözde— tarihsel sınıf mücadelelerinin başka yerlerde olduğundan daha çok, her seferinde kesin sonuca kadar yürütüldüğü, içinde hareket ettikleri ve sonuçlarının özetlendiği değişik politik biçimlerin en keskin hatlarla belirlendiği ülkedir. Ortaçağda feodalizmin merkezi, rönesanstan bu yana yekpare zümresel monarşinin örnek ülkesi Fransa, büyük devrim sırasında feodalizmi yerle bir etti ve başka hiçbir Avrupa ülkesinde olmayan bir klasiklikle burjuvazinin saf egemenliğini kurdu. Ve yükselmeye çalışan proletaryanın egemen burjuvaziye karşı mücadelesi de burada başka yerlerde bilinmeyen keskin bir biçimde ortaya çıkar." (s. 4, 1907 baskısı*)

1871'den bu yana Fransız proletaryasının devrimci mücadelesinde bir kesinti ortaya çıktığı ölçüde, son ifade eskimiştir, bununla birlikte bu kesinti, ne kadar sürerse sürsün, gelecek proleter devrimde Fransa'nın, tayin edici sonuca kadar sınıf mücadelesinin klasik ülkesi olduğunu kanıtlama olasılığını asla dışlamaz.

Ancak 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında ileri ülkelerin tarihine genelde bir göz atalım. Daha yavaş, daha değişik biçimlerde, önemli ölçüde daha geniş bir alanda aynı sürecin, bir yandan gerek cumhuriyetçi ülkelerde (Fransa, Amerika, İsviçre) gerekse de monarşik ülkelerde (İngiltere, bir ölçüye kadar Almanya, İtalya, İskandinav ülkeleri vs.) "parlamenter iktidarın" inşası — diğer yandan burjuva düzenin değişmeyen temelleri üzerinde memuriyet görevleri "ganimeti"ni paylaşan ve yeniden paylaşan çeşitli burjuva ve küçük-burjuva partileri arasında iktidar mücadelesi, nihayet "yürütme erki"nin, onun bürokratik ve askeri aygıtının yetkinleştirilmesi ve sağlamlaştırılması sürecinin yaşandığını görürüz.

---

* *Bkz. Karl Marx, Seçme Eserler, Cilt II, Zürih 1934, s. 323.*—***Alm. Red.***

Bunların genel olarak kapitalist devletlerin tüm modern gelişiminin ortak çizgileri olduğuna hiç kuşku yoktur. Fransa 1848'den 1851'e kadarki üç yıl içinde daha hızlı, keskin ve yoğun biçimde, tüm kapitalist dünyaya özgü olan aynı gelişim süreçlerini gösterdi.

Fakat özellikle emperyalizm, banka sermayesi çağı, dev kapitalist tekeller çağı, tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmine gelişimi çağı, "devlet mekanizması"nın olağanüstü bir güçlenişini, gerek monarşist gerekse de en özgür, cumhuriyetçi ülkelerde proletaryaya karşı baskı önlemlerinin artırılmasıyla bağıntı içinde onun bürokratik ve askeri aygıtının görülmedik bir büyümesini gösterir.

Kuşkusuz bugün dünya tarihi, 1852 ile karşılaştırılamayacak boyutta proleter devrimin "tüm güçlerini" devlet mekanizmasını "yıkma"ya "yoğunlaştırması"na yol açıyor.

Proletaryanın onun yerine neyi koyacağı konusunda Paris Komünü son derece öğretici materyal sunuyor.

3— Marx'ın 1852 Yılında Sorunu Koyuşu*

1907 yılında Mehring "Neue Zeit"ta (XXV, 2, s. 164) Marx'ın Weydemeyer'e 5 Mart 1852 tarihli bir mektubundan alıntılar yayınladı. Bu mektupta başka şeylerin yanısıra şu dikkate değer değerlendirme bulunuyor:

> "Bana gelince, ne modern toplumda sınıfların varlığı, ne de aralarındaki mücadeleyi keşfetmiş olma şerefi bana ait değildir. Burjuva tarihçiler benden çok önce sınıfların bu mücadelesinin tarihsel gelişimini ve burjuva iktisatçılar bunların ekonomik anatomisini ortaya koymuşlardı. Benim yeni olarak yaptığım, 1) ***sınıfların varlığının*** sadece ***üretimin belirli tarihsel gelişme aşamalarına*** bağlı olduğunu; 2) sınıf mücadelesinin zorunlu olarak ***proletarya diktatörlüğüne*** götürdüğü-

---

* *İkinci baskıya eklenmiştir. —**Alm. Red.***

nü; 3) bu diktatörlüğün bizzat sadece ***tüm sınıfların ortadan kaldırılmasına*** ve ***sınıfsız bir topluma*** geçişi oluşturduğunu kanıtlamaktı."*

Marx bu sözlerle, şaşılası bir çarpıcılıkla, birincisi öğretisinin burjuvazinin önde gelen ve en derin düşünürlerinin öğretisinden esas ve temel farkını, ikincisi devlet öğretisinin özünü ifade etmeyi başarmıştır.

Marx'ın öğretisinde özsel olan sınıf mücadelesidir. Bu çok sık yazılıp söylenir. Fakat bu doğru değildir. Ve bu yanlışlıktan adım başında Marksizmin oportünistçe çarpıtılması, onu burjuvazi için kabul edilebilir kılan tarzda tahrifi doğar. Çünkü sınıf mücadelesi öğretisi Marx tarafından ***değil,*** aksine ondan ***önce*** burjuvazi tarafından yaratılmıştır, ve genel konuşulduğunda, burjuvazi için ***kabul edilebilirdir. Yalnızca*** sınıf mücadelesini kabul eden biri, henüz Marksist değildir, henüz burjuva düşüncesinin ve burjuva politikasının sınırları içinde kalmış olabilir. Marksizmi sınıf mücadelesi öğretisine indirgemek, Marksizmi budamak demektir, onu tahrif etmek, onu burjuvazi için kabul edilebilir olana indirgemek demektir. Sadece, sınıf mücadelesinin kabulünü, ***proletarya diktatörlüğünün*** kabulüne kadar ***genişleten*** kişi Marksisttir. Marksistin sıradan küçük (ve de büyük) burjuvadan en derin farkı bundan ibarettir. Marksizmi ***gerçekten*** anlamanın ve kabul etmenin denektaşı bu olmak zorundadır. Ve Avrupa'nın tarihi, işçi sınıfını ***pratikte*** verili soruna yaklaştırdığında, sadece tüm reformistlerin ve oportünistlerin değil, aynı zamanda tüm "Kautskyciler"in (reformizmle Marksizm arasında yalpalayan kişilerin) de proletarya diktatörlüğünü ***reddeden*** zavallı darkafalılar ve küçük-burjuva demokratları olduklarını kanıtlamaları şaşırtıcı değildir. Kautsky'nin, Ağustos 1918'de, yani elinizdeki kitabın ilk baskısından çok sonra yayınlanan "Proletarya Diktatörlüğü"[11] broşürü, Marksizmin küçük-burjuvaca tahrifinin ve ***sözde*** ikiyüzlülükle kabul edilirken ***pratikte*** alçakça yadsınmasının dik âlâsıdır (bkz. "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky" broşürüm, Petrograd ve Moskova 1918).

---

* *Bkz. Marx–Engels, Seçme Mektuplar, Zürih 1934, s. 48.* ***—Alm. Red.***

Baş temsilcisinin şahsında, eski Marksist K. Kautsky'nin şahsında bugünkü oportünizm, Marx'tan aktarılan ***burjuvazinin*** tavrının karakteristiğine tam olarak uyuyor, çünkü bu oportünizm sınıf mücadelesinin kabulü alanını burjuva ilişkiler alanına indirgiyor. (Ve bu alan içinde, onun sınırları içinde hiçbir kültürlü liberal, sınıf mücadelesini "prensipte" kabul etmeyi yadsımayacaktır!) Oportünizm sınıf mücadelesinin kabulünü, en özsel olana dek, kapitalizmden komünizme geçiş dönemine dek, burjuvazinin ***devrilmesi*** ve tamamen ***yokedilmesi*** dönemine dek ***götürmez.*** Gerçekte bu dönem, kaçınılmaz olarak, işitilmedik şiddette bir sınıf mücadelesi dönemidir, bu mücadelenin o zamana dek görülmedik keskinlikteki biçimlerinin dönemidir, o halde bu dönemin devleti de, kaçınılmaz olarak, ***yeni bir tarzda*** (proleterler için ve bir bütün olarak mülksüzler için) demokratik ve ***yeni bir tarzda*** (burjuvaziye karşı) diktatörsel olmak zorundadır.

Devam. Marx'ın devlet öğretisinin özünü yalnızca, ***bir*** sınıfın diktatörlüğünün, yalnızca bir bütün olarak her sınıflı toplum için değil, yalnızca burjuvaziyi devirmiş olan ***proletarya*** için değil, aynı zamanda kapitalizmi "sınıfsız toplum"dan, komünizmden ayıran tüm bir ***tarihsel dönem*** için de zorunlu olduğunu kavramış olan kişi benimsemiştir. Burjuva devletlerin biçimleri son derece çeşitlidir, ama özleri birdir: tüm bu devletler şu ya da bu tarzda, fakat son tahlilde mutlaka ***burjuvazinin*** bir ***diktatörlüğüdür.*** Kapitalizmden komünizme geçiş elbette muazzam bir politik biçimler bolluk ve çeşitliliği gösterecektir; fakat özü mutlaka aynı kalacaktır: ***proletarya diktatörlüğü.***

III. BÖLÜM

DEVLET VE DEVRİM 1871 PARİS KOMÜNÜ'NÜN DENEYİMLERİ MARX'IN TAHLİLİ

1— Komünarların Girişiminin Kahramanlığı Nerede Yatıyordu?

Bilindiği gibi Marx, Komün'den birkaç ay önce, 1870 sonbaharında, Paris'li işçileri uyardı ve hükümeti devirme girişiminin umutsuz bir budalalık olacağını kanıtladı. Fakat 1871 Martı'nda, işçilere kesin savaş ***dayatılıp,*** onlar bunu kabul ettiğinde, ayaklanma bir olgu haline geldiğinde, uğursuz işaretlere rağmen Marx, proleter devrimi en büyük coşkuyla selamladı. Marx, Kasım 1905'te işçi ve köylüleri mücadeleye teşvik ruhuyla yazan ve Aralık 1905'ten sonra liberal örneğe uygun olarak: "Silaha sarılmamak gerekirdi" diye yaygara koparan, acıklı bir üne kavuşmuş Marksizmin Rus döneği Plehanov gibi, "zamansız" bir hareket şeklinde ukalaca bir yorumda diretmedi.

Ancak Marx, kendi ifadesiyle "gökyüzünü fethetmeye" kalkan Komünarların kahramanlığına hayran olmakla yetinmedi. Hedefine ulaşmamış olmasına rağmen devrimci kitle hareketinde, muazzam önemde bir tarihsel girişim, proleter dünya devriminde ileriye doğru belli bir adım, yüzlerce program ve mülahazadan daha önemli olan pratik bir adım görüyordu. Bu girişimi tahlil etmek, ondan taktik için dersler çıkarmak, bu girişime dayanarak teorisini gözden geçirmek — Marx'ın önüne koyduğu görev buydu.

Marx, "Komünist Manifesto"da yapmayı gerekli gördüğü biricik

"düzeltme"yi, Paris'li Komünarların devrimci deneyimleri temelinde yaptı.

"Komünist Manifesto"nun yeni Almanca baskısına iki yazar tarafından imzalanmış en son önsöz 24 Haziran 1872 tarihlidir. Bu önsözde yazarlar, Karl Marx ve Friedrich Engels, Komünist Manifesto'nun programının "bugün yer yer eskidiği"ni açıklıyorlar.

> *"Özellikle* —diye devam ediyorlar— ***Komün, 'işçi sınıfının hazır devlet mekanizmasını basitçe ele geçirip, onu kendi amaçları için harekete geçiremeyeceğini'* kanıtlamıştır."***

Bu alıntıdaki tek tırnak içindeki sözleri yazarlar, Marx'ın "Fransa'da İç Savaş" eserinden almışlardır.

Böylece Marx ve Engels, Paris Komünü'nün asıl ve temel dersine tek başına öylesine büyük bir önem biçtiler ki, onu özsel bir düzeltme olarak "Komünist Manifesto"ya eklediler.

Tam da bu özsel düzeltmenin oportünistler tarafından tahrif edilmiş olması ve "Komünist Manifesto" okurlarından onda dokuzunun, belki de yüzde doksan dokuzunun bunun anlamını kesinlikle bilmemesi son derece karakteristiktir. Bu tahrifata aşağıda, özel olarak tahrifatlarla ilgilenen bölümde ayrıntılı olarak değineceğiz. Şimdilik, Marx'ın aktardığımız ünlü ifadesinin mutat, bayağı "yorum"unun, Marx'ın burada, iktidarı ele geçirmenin tersine tedrici gelişim düşüncesini vurguladığı vs.'den ibaret olduğunu belirtmekle yetinelim.

Gerçekte ***tam tersi*** sözkonusudur. Marx'ın düşüncesi, işçi sınıfının "hazır devlet mekanizmasını" ***parçalamak, paramparça etmek*** zorunda olduğu ve kendisini sadece onu ele geçirmekle sınırlayamayacağı yolundadır.

12 Nisan 1871'de, yani tam Komün sırasında Marx Kugelmann'a şöyle yazıyordu:

---

* *Bkz. Karl Marx, Seçme Eserler, Cilt I, Zürih 1934, s. 195.* ***—Alm. Red.***

"'Onsekizinci Brumaire'imin son bölümüne bakarsan, Fransız devriminin bir sonraki girişimi olarak, artık şimdiye kadar olduğu gibi bürokratik-askeri mekanizmayı bir elden diğerine geçirmeyi değil, bilakis onu ***param parça etmeyi*** (altı Marx tarafından çizilmiştir) ifade ettiğimi göreceksin, ve bu kıtadaki her gerçek halk devriminin önkoşuludur. Kahraman Paris'li parti yoldaşlarımızın girişimi de budur." ("Neue Zeit", Cilt. XX, 1, s. 709, Yıl 1901/1902.) (Marx'ın Kugelmann'a mektuplarının Rusça'da en az iki baskısı çıkmıştır, bunlardan biri benim redaksiyonumla ve benim bir önsözümle yayınlandı.*)

Bu sözlerde: "bürokratik-askeri mekanizmayı param parça etme" sözlerinde, kısaca ifade edilmiş haliyle, proletaryanın devrimde devlet karşısındaki görevlerine dair Marksizmin ana dersi içerilidir. Ve tam da bu ders sadece unutulmakla kalmamış, aynı zamanda Marksizmin egemen Kautskyci "yorumuyla" doğrudan tahrif edilmiştir!

Marx'ın "Onsekizinci Brumaire"e yaptığı atfa gelince, ilgili pasajı yukarıda bütünüyle aktardık.

Marx'ın aktarılan değerlendirmesinden iki noktayı vurgulamak ilginç olacaktır. Birincisi, çıkardığı sonucu kıtayla sınırlıyor. İngiltere'nin[12] henüz, saf kapitalist bir ülke örneği olduğu, ve fakat militarizmin ve büyük ölçüde bürokrasisinin olmadığı 1871'de bu anlaşılır bir şeydi. Bu yüzden Marx, "hazır devlet mekanizması"nı yıkma önkoşulu ***olmadan*** da bir devrimin ve hatta bir halk devriminin o sıralar mümkün göründüğü ve olduğu İngiltere'yi dışta tutuyordu.

Şimdi, 1917 yılında, ilk büyük emperyalist savaş çağında, Marx'ın bu sınırlaması geçersizdir. Dünyada, militarizmin ve bürokratizmin varolmaması anlamında Anglosakson "özgürlük"ün en büyük ve son temsilcileri olan gerek İngiltere gerekse de Amerika, her şeyi kendine tabi kılan, her şeyi ezen bürokratik-askeri kurumların genel Avrupai pis, kanlı bataklığına tamamen batmışlardır. Şimdi hem İngiltere hem de Amerika için, (orada 1914-1917 yıllarında "Avrupai", ge-

* *Almanca, Lenin'in önsözüyle, Berlin 1927, s. 96; ayrıca bkz.: Marx-Engels, Seçme Eserler, Zürih 1934, s. 253. Önsöz için bkz. Seçme Eserler, Cilt X, s. 482.* ***—Alm. Red.***

nel emperyalist yetkinliğe erişmiş olan) "hazır devlet mekanizması"nın ***paramparça edilmesi, parçalanması*** "her gerçek halk devriminin önkoşulu"nu oluşturur.

İkincisi, Marx'ın, bürokratik-askeri devlet mekanizmasının parçalanmasının "her gerçek ***halk*** devriminin önkoşulu"nu oluşturduğu yönündeki olağanüstü derin ifadesi özel bir dikkati gerektiriyor. Bu "halk" devrimi kavramı bir Marx'ın ağzında tuhaf kaçıyor, ve Rus Plehanovcularıyla Menşevikleri, Struve'nin Marksist sayılmak isteyen bu halefleri, sonunda Marx'ın bu ifadesini "dil sürçmesi" olarak gösterebilirler. Bunlar Marksizmi öylesine sefil-liberal bir karikatür haline getirdiler ki, onlar için burjuva ve proleter devrimi karşı karşıya getirmekten başka bir şey yoktur ve bu karşılaştırma bile onlar tarafından inanılmaz derecede donuk kavranmaktadır.

Örneğin 20. yüzyıl devrimleri alındığında, doğal olarak gerek Portekiz gerekse de Türk devrimini burjuva devrimler olarak kabul etmek gerekecektir. Fakat bunlardan ne biri ne de diğeri bir "halk" devrimidir, çünkü halk kitlesi, halkın muazzam çoğunluğu ne birinde ne de diğerinde, herhangi bir hissedilir biçimde aktif, bağımsız, kendine ait ekonomik ve politik taleplerle ortaya çıkmıyor. Buna karşılık 1905-1917 Rus burjuva devrimi, Portekiz ve Türk devrimlerine zaman zaman nasip olan "parlak" başarılar gösterememiş olsa da, hiç kuşkusuz "gerçek bir halk devrimi" idi, çünkü halk kitlesi, onun çoğunluğu, toplumun köleleştirilmiş ve sömürülen en alt katmanları bağımsız olarak ayaklandılar, devrimin tüm seyrine ***kendi*** taleplerinin, yıkılacak olan eskinin yerine kendi tarzlarında yeni bir toplum kurma yönünde ***kendi*** girişimlerinin damgasını vurdular.

1871 yılı Avrupası'nda kıta üzerinde proletarya hiçbir ülkede halkın çoğunluğunu oluşturmuyordu. Gerçekten de halkın çoğunluğunu hareketin içine çeken bir "halk" devrimi ancak, hem proletaryayı hem de köylülüğü kapsadığında böyle bir "halk" devrimi olabilirdi. İşte bu iki sınıf o zaman "halk"ı oluşturuyordu. Her iki sınıfın ortak yanı, "bü-

rokratik-askeri devlet mekanizması"nın onları köleleştirmesi, ezmesi, sömürmesidir. Bu mekanizmayı ***parçalamak, paramparça etmek*** — "halkın", onun çoğunluğunun, işçilerin ve köylülüğün büyük bölümünün gerçek çıkarı burada yatar, en yoksul köylülerin proletaryayla özgür ittifakının "önkoşulu", budur ve böyle bir ittifak olmadan demokrasi kalıcı olamaz ve sosyalist dönüşüm olanaksızdır.

Bilindiği gibi, bir dizi iç ve dış nedenlerden dolayı hedefine ulaşamayan Paris Komünü, kendisine böyle bir ittifaka yolu açıyordu.

Dolayısıyla Marx, "gerçek bir halk devrimi"nden söz ettiğinde, küçük-burjuvazinin özelliklerini asla unutmaksızın (bunlardan çokça ve sık sık söz ederdi) 1871 yılında Avrupa'nın çoğu kıta devletlerinde sınıfların gerçek güçler dengesini titizlikle gözönünde bulundurdu. Öte yandan ise, devlet mekanizmasının "parçalanması"nın hem işçilerin hem de köylülerin çıkarları doğrultusunda zorunlu olduğunu, onları birleştirdiğini, onların önüne "parazitleri" bertaraf etme ve yerine yeni bir şey koyma ortak görevini koyduğunu saptıyordu.

Fakat ne?

2— Parçalanan Devlet Mekanizmasının Yerine Ne Konmalıdır?

Bu soruya Marx, 1847'de "Komünist Manifesto"da henüz tamamen soyut bir yanıt, daha doğrusu: görevleri gösteren ama çözüm yöntemlerini göstermeyen bir yanıt veriyordu. Devletin yerine "egemen sınıf olarak proletaryanın örgütü"nü, "demokrasinin mücadeleyle elde edilmesi"ni koymak — "Komünist Manifesto"nun yanıtı buydu.

Kendini ütopyalara kaptırmaksızın Marx, egemen sınıf olarak proletaryanın bu örgütünün hangi somut biçimler alacağı, bu örgütün mümkün olduğunca tam ve tutarlı "demokrasinin mücadeleyle elde edilmesi"yle hangi tarzda birleşeceği sorusuna yanıtı kitle hareketinin ***deneyiminden*** bekliyordu.

Marx, ne kadar az olsalar da Komün'ün deneyimlerini "Fransa'da İç Savaş"* eserinde en titiz bir tahlile tabi tutuyor. Bu eserden en önemli pasajları aktarıyoruz:

Ortaçağdan kaynaklanan

> "—her yerde hazır ve nazır organları: daimi ordu, polis, bürokrasi, din adamları, hakimleri ile— merkezileşmiş devlet iktidarı" 19. yüzyılda gelişti.

Sermayeyle emek arasındaki sınıf karşıtlığının gelişmesiyle birlikte

> "devlet erki gittikçe daha fazla, işçi sınıfını ezmek için bir kamu erki, bir sınıf egemenliği mekanizması karakterini aldı. Sınıf mücadelesinde bir ilerlemeyi gösteren her devrimden sonra, devlet iktidarının salt baskıcı karakteri gittikçe daha açık ortaya çıkar."

1848–1849 devriminden sonra devlet erki, "sermayenin emeğe karşı ulusal savaş aracı" olur. İkinci İmparatorluk** bunu pekiştirir.

> "İmparatorluğun tam karşıtı Komün'dü." "Komün", "sınıf egemenliğinin sadece monarşist biçimini değil, aynı zamanda bizzat sınıf egemenliğini ortadan kaldıracak olan bir cumhuriyetin" "özgül biçimiydi ... "

Proleter, sosyalist cumhuriyetin bu "özgül" biçimi neden ibaretti? Biçimlendirmeye başladığı devlet nasıl bir devletti?

> " ... Komün'ün ilk kararnamesi ... daimi ordunun bastırılması ve yerine silahlı halkın konmasıydı ... "

Bu talep bugün, kendine sosyalist diyen tüm partilerin programında var. Fakat bunların programlarının değeri en iyi, tam da 12 Mart (27 Şubat) devriminden sonra bu talebi pratikte gerçekleştirmekten vazgeçen Sosyal-Devrimcilerimizle Menşeviklerimizin tutumlarından anlaşılır!

---

* *Bkz. Karl Marx, Seçme Eserler, Cilt II, Zürih 1934.–**Alm. Red.***

** *Fransa'da "İkinci İmparatorluk" diye, 1871'e dek süren III. Napoleon imparatorluğuna denir.—**Alm. Red.***

> "... Komün, Paris'in çeşitli semtlerinde genel oy hakkıyla seçilmiş belediye meclislerinden oluşuyordu. Bunlar sorumluydu ve her an görevden alınabilirlerdi. Çoğunluğu doğal olarak işçilerden ya da işçi sınıfının herkesçe tanınan temsilcilerinden oluşuyordu ... "

> "O zamana dek hükümetin aleti olan polis, tüm politik niteliklerinden arındırıldı ve Komün'ün sorumlu ve her an görevden alınabilir aletine dönüştürüldü. Bütün diğer yönetim dallarının memurları da öyle. Komün üyelerinden başlayarak aşağıya doğru kamu hizmeti ***işçi ücretiyle*** yapılmak zorundaydı. Devletin yüksek makam sahiplerinin kazanılmış hakları ve temsil ödenekleri bu makam sahiplerinin kendileriyle birlikte ortadan kalktı ... Eski hükümetin maddi gücünün araçları daimi ordu ve polis bir kez ortadan kaldırıldıktan sonra, Komün derhal manevi baskı aracını, papazların gücünü kırmaya koyuldu ... Adalet görevlileri o sahte bağımsızlığı yitirdiler ... bundan böyle seçilecekler, sorumlu olacaklar ve görevden alınabileceklerdi."

Yani parçalanan devlet mekanizmasının yerine Komün tarafından görünürde "sadece" daha tam bir demokrasi geçirilmişti: daimi ordunun ortadan kaldırılması, istisnasız tüm memurların seçilebilirliği ve görevden alınabilirliği. Ne var ki gerçekte bu "sadece", belli kurumlarla, prensip itibariyle başka kurumların dev ölçekte bir yer değiştirmesi anlamına gelir. Bu tam da "niceliğin niteliğe dönüşmesi"nin örneklerinden biridir: düşünülebilecek en büyük bir tamlık ve tutarlılıkla uygulanan böyle bir demokrasi, burjuva demokrasisinden proleter demokrasiye dönüşür, devletten (=belirli bir sınıfın ezilmesi için özel bir baskı erkinden) aslında artık devlet olmayan bir şeye dönüşür.

Burjuvaziyi ve onun direnişini bastırmak hâlâ gereklidir. Komün için bu özellikle gerekliydi, ve onun yenilgisinin nedenlerinden biri, bunu yeterince kararlılıkla yapmamış olmasıdır. Fakat burada ezen organ artık halkın çoğunluğudur, ister kölecilik, serflik ya da ücretli kölelik altında olsun daima olduğu gibi halkın azınlığı değildir. Fakat ***bizzat*** halkın çoğunluğu kendisini ezenleri eziyorsa, ***o zaman artık*** "özel bir baskı erki" ***gerekli değildir!*** Bu anlamda devlet ***sönüp gitmeye başlar.*** Ayrıcalıklı bir azınlığın (ayrıcalıklı memurlar, daimi ordunun komuta heyeti) özel kurumları yerine çoğunluk bunu bizzat

kendisi doğrudan yapabilir ve tüm halk devlet iktidarının fonksiyonlarının uygulanmasına ne kadar çok katılırsa, bu iktidara gereksinimi de o kadar azalır.

Bu bakımdan, Komün'ün Marx'ın da vurguladığı; her türden temsil ödeneklerinin, memurların tüm maddi ayrıcalıklarının kaldırılması, ***tüm*** devlet memurlarının maaşının ***"işçi ücreti"*** düzeyine indirilmesi önlemi özellikle dikkate değerdir. Burjuva demokrasisinden proleter demokrasiye, ezenlerin demokrasisinden ezilen sınıfların demokrasisine, belirli bir sınıfı baskı altında tutmak için ***"özel baskı erki"*** olarak devletten, ezenlerin halkın çoğunluğunun, işçilerin ve köylülerin ***genel erki*** tarafından baskı altında tutulmasına ***dönüşüm*** tam da burada en açık ifadesini bulur. Ve tam da bu en açık —devletle ilgili olarak, herhalde en önemli— noktada Marx'ın öğretisi temelli unutulmuştur! Çok sayıdaki popüler yorumlarda bu konu üzerine konuşulmaz. Tıpkı hıristiyanlık devlet dini katına yükseldikten sonra ilkel hıristiyanlığın "saflıkları"nı demokratik-devrimci ruhuyla birlikte "unutan" hıristiyanlar gibi, sanki modası geçmiş bir "saflık" söz konusu imişçesine bu konuda susmak "âdettir".

Yüksek devlet memurlarının maaşlarının düşürülmesi "sadece", saf, ilkel bir demokratizmin talebi olarak görülüyor. En yeni oportünizmin "kurucuları"ndan biri, eski sosyal-demokrat Ed. Bernstein, "ilkel" demokratizm üzerine yavan burjuva iğnelemelerini birçok kez yineledi.[13] Tıpkı tüm oportünistler ve şimdiki Kautskyciler gibi o da kesinlikle, birincisi, kapitalizmden sosyalizme geçişin, "ilkel" demokratizme belli bir "geri dönüş" olmadan ***mümkün olmadığını*** (aksi takdirde devlet fonksiyonlarının halkın çoğunluğu, evet istisnasız tüm halk tarafından icrasına geçiş nasıl gerçekleşsin?) ve ikincisi, kapitalizm ve kapitalist kültür zemininde "ilkel demokratizm"in, ilkçağların ya da kapitalizm öncesi çağın ilkel demokratizmiyle aynı şey olmadığını kavramamıştır. Kapitalist kültür büyük çaplı üretimi, fabrikaları, demiryollarını, postayı, telefonu vs. ***yarattı,*** ve ***bu temelde*** eski "devlet iktidarı"nın fonkisyonlarının çoğu o kadar basitleştirildi ve öylesine

basit kayıt, tescil ve denetim operasyonlarına indirgendi ki, okuma yazma bilen herkes bu fonksiyonları icra edebilecek durumda olacak, böylece bu işler normal "işçi ücreti" karşılığında yapılabilecek, bunların ayrıcalıklı, "amirane" birşey olma halesi onların elinden alınabilecektir (ve alınmak zorundadır).

İstisnasız tüm memurların tam seçilebilirliği ve ***her an*** görevden alınabilirliği, maaşlarının normal "işçi ücreti" düzeyine indirilmesi, bu basit ve "kendiliğinden anlaşılır" demokratik önlemler işçilerin çıkarlarıyla köylülerin çoğunluğunun çıkarlarını tamamiyle birleştirir ve aynı zamanda kapitalizmden sosyalizme giden köprü olarak hizmet görür. Bu önlemler toplumun devletsel, salt politik reorganizasyonuyla ilgilidir, asıl anlam ve önemlerini ise elbette ancak, gerçekleştirilmekte ya da hazırlık halinde olan "mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi"yle, yani üretim araçlarında kapitalist özel mülkiyetin toplumsal mülkiyete geçişiyle kazanırlar.

> "Komün —diye yazıyordu Marx— tüm burjuva devrimlerin sloganı olan ucuz hükümeti, iki büyük masraf kaynağını, orduyu ve bürokrasiyi ortadan kaldırarak gerçek haline getirdi."

Köylülükten ve küçük-burjuvazinin diğer katmanlarından sadece çok küçük bir azınlık "yukarıya" ulaşır, burjuva anlamda "hayatta başarılı olur", yani ya varlıklı bir insan, bir burjuva olur ya da dolgun maaşlı, ayrıcalıklı bir memur. Köylülerin bulunduğu her kapitalist ülkede (kapitalist ülkelerin çoğunda bu sözkonusudur) köylülüğün büyük çoğunluğu hükümet tarafından ezilir, onun devrilmesini özler, "ucuz" bir hükümet özler. Bunu ***yalnızca*** proletarya gerçekleştirebilir ve bunu gerçekleştirmekle, aynı zamanda devletin sosyalist yeniden biçimlendirilmesine bir adım atmış olur.

3— Parlamentarizmin Ortadan Kaldırılması

> "Komün —diye yazıyordu Marx— parlamenter değil, aksine aynı zamanda yürütme ve yasama gücüne sahip bir çalışma organı olacaktı ...

> Üç ya da altı yılda bir, hakim sınıfın hangi üyesinin halkı parlamentoda temsil edeceğine ve ezeceğine karar vermek yerine, genel oy hakkı, Komünlerde kurumlaşan halka hizmet edecekti, tıpkı bireysel seçim hakkının, tüm diğer işverenlere, kendi işyerinde işçi, ustabaşı ve muhasebeci seçmesine hizmet etmesi gibi."

Parlamentarizmin 1871 yılındaki bu dikkate değer eleştirisi de şimdi, egemen sosyal-şovenizmin ve oportünizmin bir sonucu olarak, Marksizmin "unutulmuş sözleri" arasında bulunmaktadır. Bakanlar ve profesyonel parlamenterler, günümüzün proletarya hainleri ve "işadamı" sosyalistleri, parlamentarizmin eleştirisini tamamen anarşistlere bıraktılar ve bu şaşılası kurnazca nedenden dolayı parlamentarizmin ***her türlü*** eleştirisine "anarşizm" diye karşı çıktılar!! "İleri" parlamenter ülkelerin proleterlerinin, Scheidemann, David, Legien, Sembat, Renaudel, Henderson, Vandervelde, Stauning, Branting, Bissolati ve ortakları gibi "sosyalistler"i gördüğünde iğrenerek, oportünizmin ikiz kardeşi olmasına rağmen anarko-sendikalizme gittikçe daha fazla sempati göstermesi asla şaşırtıcı değildir.

Fakat Marx için devrimci diyalektik, Plehanov, Kautsky vb.nin boş bir moda sözcük, bir çocuk oyuncağı haline getirdiği şey değildi. Marx, özellikle devrimci durumun olmadığı koşullarda burjuva parlamentarizmi "ahırı"ndan dahi yararlanmayı bilmeyen anarşizmle ilişkiyi acımasızca koparmayı bildi; fakat aynı zamanda parlamentarizmin gerçekten devrimci-proleter bir eleştirisini yapmayı da bildi.

Birkaç yılda bir, egemen sınıfın hangi temsilcisinin halkı parlamentoda temsil edeceğine ve ezeceğine karar vermek — sadece parlamenter-meşruti monarşilerde değil, aksine en demokratik cumhuriyetlerde de burjuva parlamentarizminin gerçek özü budur.

Fakat devlet sorununu, proletaryanın ***bu*** alandaki görevleri bakış açısından koyup, bu açıdan parlamentoyu devletin kurumlarından biri olarak gördüğümüzde — o zaman parlamentarizmden çıkış yolu nerede kalır? Onsuz nasıl yapılabilir?

Şunu tekrar tekrar söylemek gerek: Marx'ın Komün'ün incelenmesi üzerine kurulu dersleri öylesine temelli unutuldu ki, bugünün "sosyal-demokrat"ına (bugünün sosyalizm hainine diye okuyun) parlamentarizmin anarşist ya da gerici eleştirisinden başka bir eleştirisi düpedüz anlaşılmaz gelmektedir.

Parlamentarizmden çıkış yolu elbette ki temsili organların ve seçilebilirliğin ortadan kaldırılmasında değil, aksine temsili organların laklakhanelerden "çalışma" organlarına dönüştürülmesinde yatar.

"Komün parlamenter değil, aksine aynı zamanda yürütme ve yasama gücüne sahip bir çalışma organı olacaktı."

"Parlamenter değil, aksine bir çalışma organı" — bu, modern parlamenterleri ve sosyal-demokrasinin parlamenter-"kucak köpekleri"ni tam yüreğinden vuran bir atıştır! Amerika'dan İsviçre'ye , Fransa'dan İngiltere'ye, Norveç'e vs. dek parlamenter olarak yönetilen herhangi bir ülkeye bakın: asıl "devlet" işleri, kulislerin ardında daireler, özel kalem odaları, genel kurmaylar tarafından yapılır. Parlamentolarda sadece laklak edilir, hem de "sıradan halk"ı kafese koymak özel amacıyla. Bu o kadar doğrudur ki, burjuva demokratik Rus Cumhuriyeti'nde bile derhal, daha doğru dürüst bir parlamento yaratmaya zaman bulamadan, parlamentarizmin bütün bu günahları başgösterdi. Çürümüş darkafalılığın Skobelev ve Tsereteli, Çernov ve Avksentyev gibi kahramanları, Sovyetleri bile en bayağı burjuva parlamentarizminin örneğine göre berbat etmeyi ve laklakhanelere çevirmeyi başardılar. Sovyetlerde "sosyalist" Bakan beyler saf köylüleri lafebeliği ve kararlarla kandırıyorlar. Hükümette bir yandan, sırasıyla olabildiğince çok Sosyal-Devrimciyi ve Menşeviki iyi ücretli ve saygın görevlerin "yemlikleri"ne yerleştirmek için ve öte yandan halkı oyalamak için bitmek bilmez bir dans sergileniyor. Bu arada kalem odalarında, kurmaylarda "devlet" işi "görülüyor"!

Hükümetteki "Sosyal-Devrimciler" partisinin organı "Dyelo Naroda", kısa süre önce yazı kurulunun bir başmakalesinde —"herkesin"

politik fahişelikle uğraştığı "sosyete"den insanların eşsiz açıkyüreklili-ğiyle—, bizzat (af buyurun) "sosyalistler"in yönettiği bakanlıklarda bile, bunlarda bile, tüm bürokratik aygıtın esasen aynı kaldığını, eski tarzda işlediğini ve devrimci inisiyatifi "özgürce" sabote ettiğini itiraf etti! Bu itiraf olmasaydı bile, Sosyal-Devrimcilerle Menşeviklerin hükümete katılımının gerçek öyküsü yeterince kanıt değil mi? Kadetlerle bakanlıkları paylaşan Çernov, Russanov, Sensinov ve "Dyelo Naroda"nın diğer yazarlarının her türlü arı yitirmiş olmaları ve sanki önemsiz bir şey sözkonusuymuş gibi, "onların" bakanlıklarında her şeyin eskisi gibi olduğunu yüzleri kızarmaksızın açıkça anlatmaktan çekinmemeleri karakteristiktir!! Saf köylüleri kandırmak için devrimci-demokratik boş laflar ve kapitalistleri "memnun etmek" için tüm meselelerin bürokratik-kırtasiyeci tarzda sürüncemede bırakılması — işte size "dürüst" koalisyonun *özü*.

Burjuva toplumun satılık ve çürük parlamentarizminin yerine Komün, yargı ve tartışma özgürlüğünün bir aldatmacaya yozlaşmadığı organlar koyar, çünkü parlamenterler kendileri çalışmak, yasaları kendileri uygulamak, uygulama sonucunda ortaya ne çıktığını kendileri kontrol etmek, seçmenleri önünde sorumluluğu doğrudan kendileri taşımak zorundadırlar. Temsili organlar kalır, fakat özel bir sistem olarak, yasama ve yürütme faaliyetinin ayrılması olarak, milletvekilleri için ayrıcalıklı bir konum olarak parlamentarizm burada *yoktur*. Temsili organlar olmadan bir demokrasiyi düşünemeyiz, proleter demokrasiyi de düşünemeyiz; eğer burjuva toplumun eleştirisi bizim için boş bir laf olmayacaksa, burjuvazinin egemenliğini devirme çabası, Menşeviklerde ve Sosyal-Devrimcilerde, Scheidemann ve Legien'de, Sembat ve Vandervelde'de sözkonusu olduğu gibi, işçi oylarını kapmak için bir "seçim" lafı değil de içten ve ciddi olacaksa, demokrasiyi parlamentarizm olmadan düşünebiliriz ve düşünmek *zorundayız*.

Komün'e ve proleter demokrasiye de gerekli olan memurların fonksiyonlarından söz ettiği yerde Marx'ın, karşılaştırma için "herhan-

gi bir işveren"in çalışanlarını, yani "işçileri, ustabaşıları ve muhasebecileri" ile sıradan bir kapitalist işletme örneğini kullanması son derece öğreticidir.

"Yeni" toplumu kafadan uydurmak, yoktan var etmek anlamında Marx'ta ütopizmden eser yoktur. Hayır, o eski toplumun ***bağrından*** yeni toplumun ***doğuşunu,*** bir doğa tarihi süreci gibi inceler, birincisinden ikincisine geçiş biçimlerini inceler. Proleter kitle hareketinin gerçek deneyimine bağlı kalır ve ondan pratik dersler çıkarmaya çalışır. O, Komün'den "öğrenir", tıpkı tüm büyük devrimci düşünürlerin, (Plehanov'un "silahlara sarılınmamalıydı"sı ya da Tsereteli'nin "Bir sınıf kendi kendisini sınırlamalıdır"ı tarzında) asla ukalaca "ahlak vaazları" vermeksizin, ezilen sınıfların büyük hareketlerinin deneyimlerinden öğrenmekten korkmadıkları gibi.

Bürokrasiyi her yerde aniden ve tamamen ortadan kaldırmak sözkonusu olamaz. Bu bir ütopyadır. Fakat eski bürokratik mekanizmayı derhal ***parçalamak*** ve derhal, yavaş yavaş her türlü bürokrasiyi gereksiz hale getiren ve ortadan kaldıran yeni bir mekanizmanın inşasına başlamak — bu ütopya ***değildir,*** bu Komün'ün deneyimidir, bu devrimci proletaryanın doğrudan, dolaysız görevidir.

Sosyalizm "devlet" yönetiminin fonksiyonlarını basitleştirir, "buyrukçuluğu" ortadan kaldırmayı ve tüm meseleyi, tüm toplum adına "işçi, ustabaşı, muhasebeci"yi işe alan (egemen sınıf olarak) proleterlerin örgütüne indirgemeyi mümkün kılar.

Biz ütopyacı değiliz. ***Birdenbire,*** herhangi bir yönetim olmadan, herhangi bir tabiyet olmadan yapılabileceği "düşü" görmüyoruz. Proletarya diktatörlüğünün görevlerini yadsımaya dayanan bu anarşist düşler Marksizmin özüne yabancıdır ve gerçekte sadece, sosyalist devrimi insanların başkalaşmış olacağı bir zamana ertelemeye hizmet eder. Hayır, biz sosyalist devrimi şimdiki insanlarla, tabiyet olmadan, denetim olmadan, "ustabaşı ve muhasebeci" olmadan yapamayacak insanlarla gerçekleştirmek istiyoruz.

Fakat tabi olunması gereken, tüm sömürülenlerin ve emekçilerin silahlı öncüsüdür — proletaryadır. Devlet memurlarının özgül "buyrukçuluğu"nun yerine derhal, bugünden yarına, "ustabaşı ve muhasebeci"lerin basit fonksiyonları, bugünkü gelişme düzeyleriyle kentlilerin daha bugünden genelde kesinlikle başa çıkabilecekleri ve bir "işçi ücreti" karşılığında kesinlikle yerine getirilebilecek olan fonksiyonlar konmaya başlanabilir ve başlanmalıdır.

Biz işçiler, kapitalizmin halihazırda yaratmış olduğu şeylerden yola çıkarak, silahlı işçilerin devlet erki tarafından korunacak olan katı, demirden bir disiplin yaratarak, kendi iş deneyimimize dayanarak büyük üretimi ***kendimiz*** örgütleyelim; devlet memurlarını bizim verdiğimiz görevlerin basit birer uygulayıcısı, sorumlu, görevden alınabilir, mütevazi bir ücret alan "ustabaşı ve muhasebeci" (tabii her türden, her düzey ve dereceden teknisyenlerle birlikte) haline getirelim — bu ***bizim*** proleter görevimizdir, proleter devrimi uygulamaya bununla ***başlanabilir*** ve başlanmalıdır. Büyük çaplı üretim temelinde böyle bir başlangıç, kendiliğinden, her türlü bürokrasinin tedricen "sönüp gitmesi"ne, yavaş yavaş, ücretli kölelikle hiç ilgisi bulunmayan, tırnak içinde olmayan bir düzenin yaratılmasına — gittikçe basitleşen gözetim ve muhasebe fonksiyonlarının sırayla herkes tarafından yapıldığı, sonra alışkanlık haline geldiği ve sonunda özel bir insan kategorisinin ***özel*** fonksiyonları olarak ortadan kalktığı bir düzenin yaratılmasına götürür.

Geçen yüzyılın yetmişli yıllarından zeki bir Alman sosyal-demokratı, ***postayı,*** sosyalist bir ekonominin örneği olarak niteledi. Bu kesinlikle doğrudur. Posta bugün devlet ***kapitalisti*** tekel tipi üzre örgütlenmiş bir işletmedir. Emperyalizm birbiri ardına tüm tröstleri bu tipte örgütlere dönüştürüyor. İşe boğulan ve aç "sıradan" emekçiler üzerinde burada aynı burjuva bürokrasisi durur. Fakat toplumsal iktisadın sevk ve idare mekanizması burada artık hazır durumdadır. Kapitalistler devrildiğinde, silahlı işçilerin demir yumruğuyla bu sömürücülerin direnişi kırıldığında, modern devletin bürokratik mekanizması parçalandı-

ğında — önümüzde "asalaklar"dan kurtarılmış teknik açıdan mükemmel bir mekanizma buluruz, birleşmiş işçiler bu mekanizmayı, teknisyenleri, gözetimcileri, muhasebecileri işe alarak ve onların *hepsine* işlerini genelde *tüm* "devlet" memurları gibi işçi ücreti karşılığında yaptırarak pekâlâ işletebilirler. Emekçileri sömürüden kurtaran ve Komün'ün pratikte artık (özellikle devletin *inşası alanında*) *edinmeye* başlamış olduğu deneyimleri değerlendiren, tüm tröstler karşısında somut, pratik, derhal uygulanabilir görev budur.

Bir sonraki hedefimiz, *tüm* ulusal ekonomiyi posta örneği üzre örgütlemektir; silahlı proletaryanın denetimi ve yönetimi altında bulunan teknisyen, gözetmen, muhasebeci ve *tüm* memurların "işçi ücreti"ni geçmeyen bir ücret aldıkları biçimde örgütlemektir. Gereksinim duyduğumuz devlet budur, devletin ekonomik temeli budur. Bu bize *parlamentarizmin* ortadan kaldırılmasını ve temsili organların korunmasını sağlayacaktır; bu, çalışan sınıfları, bu kurumların burjuvazi tarafından fahişeleştirilmesinden kurtaracaktır.

4— Ulusun Birliğinin Örgütlenmesi

> "Komün'ün geliştirmeye zaman bulamadığı kısa bir ulusal örgütlenme taslağında açıkça, Komün en küçük bir köyün bile politik biçimi olacaktır ... denmektedir."

Komünler, Paris'teki "Ulusal Meclis"e de milletvekilleri göndereceklerdi.

> " ... Merkezi bir hükümet için hâlâ geride kalan az sayıdaki fakat önemli fonksiyon, kasıtlı olarak tahrif edildiği gibi ortadan kaldırılmayacak, aksine Komün memurlarına, yani kesin sorumlu memurlara devredilecektir. Ulusal birlik parçalanmayacak, bilakis tam tersine Komün *yönetimi tarafından örgütlenecekti*; kendisini bu birliğin cisimleşmesiymiş gibi gösteren, fakat bedeninde asalak bir kamburdan başka bir şey olmadığı ulus karşısında bağımsız ve üstün olmak isteyen devlet erkinin yok edilmesiyle bir gerçeklik haline gelecekti. Eski hükümet erkinin salt baskıcı organlarını budamak gerekirken, onun meşru

fonksiyonları, toplumun üstünde olma hakkı talep eden bir erkin elinden alınıp, toplumun sorumlu hizmetçilerine geri verilecekti ... "

Modern sosyal-demokrasinin oportünistlerinin Marx'ın bu açıklamalarını nasıl hiç anlamadıklarını —belki de daha doğrusu: anlamak istemediklerini— dönek Bernstein'ın Herostratvari* üne sahip "Sosyalizmin Önkoşulları ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri"** kitabı kanıtlıyor. Tam da Marx'ın aktarılan sözleriyle ilgili olarak Bernstein, burada

> "politik içeriği itibariyle tüm önemli çizgilerinde — Proudhon'un[14] federalizmiyle büyük benzerlik gösteren" bir programın geliştirildiğini yazıyordu ... "Marx ile 'küçük-burjuva' Proudhon (Bernstein küçük-burjuva sözcüğünü, kendince ironik olsun diye, tırnak içine alıyor) arasındaki tüm diğer farklılıklara rağmen, bu noktalardaki düşünce zinciri birbirine ancak bu kadar yakın olabilir."

Elbette, diye devam ediyor Bernstein, belediyelerin önemi büyümektedir, ancak şöyle diyor:

> "Demokrasinin birinci işinin, modern devleti dağıtmak ve dolayısıyla böylece, onun örgütlenmesini Marx'la Proudhon'un tarif ettiği gibi (komün delegelerinden bileşecek olan il veya bölge meclisleri delegelerinden ulusal meclisin oluşumu) ulusal temsilin şimdiye kadarki biçimleri ortadan kalkacak şekilde tamamen değiştirmek olması gerektiği bana elbette kuşkulu görünüyor." (Bernstein, "Sosyalizmin Önkoşulları", s. 134 ve 136, 1899 tarihli Almanca baskı.)

Marx'ın "devlet iktidarını, asalak uru yoketme"ye dair görüşlerini Proudhon'un federalizmiyle aynı kefeye koymak düpedüz korkunçtur! Fakat bu bir tesadüf değildir, çünkü Marx'ın burada merkeziyetçiliğe karşı federalizmden değil, aksine eski, burjuva, tüm burjuva ülkelerde varolan devlet mekanizmasının parçalanmasından sözettiği oportünistin aklına hiç mi hiç gelmez.

---

* *Herostrat: geçmişi karanlık bir Efesli; adını ölümsüzleştirmek için, İ. Ö. 356'da, Büyük İskender'in doğduğu gece, Efes'teki Artemision'u yaktı. Efesliler onu işkenceyle öldürdü ve adının anılmasını yasakladılar.*

** *Bkz. Not. 52.*

Oportünistin aklına yalnızca, etrafında gördüğü, küçük-burjuva darkafalılık ve "reformist" durgunluk ortamında gördüğü şey gelir, yani *sadece* "belediyeler" gelir! Oportünist, proletaryanın devrimini düşünmeyi bile unutmuştur.

Bu gülünçtür. Fakat bu nokta üzerine Bernstein'la tartışılmamış olması dikkate değerdir. Birçok kişi Bernstein'ı çürüttü, Rus literatüründe özellikle Plehanov, Batı Avrupa literatüründe Kautsky; fakat ne biri ne de diğeri Bernstein'ın Marx'ı *bu tahrifi* üzerine bir şey söylememiştir.

Oportünist, devrimci düşünmeyi ve devrim *hakkında* düşünmeyi o kadar unutmuştur ki, Marx'a "federalizm" atfeder ve onu anarşizmin kurucusu Proudhon'la aynı kefeye koyar. Ve ortodoks Marksist geçinen, devrimci Marksizmin öğretisini savunmaya kalkan Kautsky ve Plehanov bu konuda susarlar! Oportünistlere olduğu kadar Kautskycilere de aynı ölçüde özgü olan ve daha sonra üzerinde duracağımız Marksizmle anarşizm arasındaki fark üzerine görüşlerin böylesine yüzeyselleşmesinin köklerinden biri burada yatar.

Marx'ın Komün'ün deneyimleri üzerine aktarılan anlatımlarında federalizmin izi bile yoktur. Marx Proudhon'la tam da oportünist Bernstein'ın farkına bile varmadığı noktada çakışır. Ve tam da Bernstein'ın onlarda benzerlik gördüğü noktada Proudhon'dan ayrılır.

Marx Proudhon'la, her ikisinin de bugünkü devlet mekanizmasının "parçalanması"ndan yana olmaları noktasında çakışır. Marksizmin anarşizmle (gerek Proudhon gerekse Bakunin'le) bu çakışmasını ne oportünistler ne de Kautskyciler görmek istemezler, çünkü bu noktada Marksizmden uzaklaşmışlardır.

Marx, gerek Proudhon'la gerekse Bakunin'le tam da federalizm sorununda ayrılır (hele proletarya diktatörlüğünden hiç söz etmiyoruz). Anarşizmin küçük-burjuva görüşlerinden prensip olarak federalizm doğar. Marx merkeziyetçidir. Ve burada aktarılan anlatımlarında merkeziyetçilikten hiçbir sapma yoktur. Yalnızca devlete küçük-burjuva

"batıl inanç"la dolu olan kişiler burjuva devlet mekanizmasının yokedilmesini merkeziyetçiliğin yokedilmesi sayabilirler!

Peki, proletarya ve en yoksul köylülük devlet erkini eline alıp, tamamen özgür bir şekilde komünlerde örgütlenir ve bu komünlerin faaliyetini sermayeye karşı ortak darbeler için, kapitalistlerin direnişini kırmak için, demiryolları, fabrikalar ve toprakta özel mülkiyetin *tüm* ulusa, tüm topluma geçirilmesi için ***birleştirirlerse,*** bu merkeziyetçilik olmayacak mıdır acaba? Bu en tutarlı demokratik merkeziyetçilik olmayacak mıdır? Üstelik hem de proleter merkeziyetçilik?

Bernstein, gönüllü bir merkeziyetçiliğin, komünlerin bir ulus halinde gönüllü birleşmesinin, burjuva egemenliği ve burjuva devlet mekanizmasını yıkmak üzere proleter komünlerin gönüllü bir kaynaşmasının mümkün olduğunu düpedüz düşünemiyor. Merkeziyetçilik Bernstein'a, her darkafalı gibi, yalnızca yukarıdan, yalnızca memurlar ve askerler tarafından zorla kabul ettirilebilecek ve korunabilecek bir şey olarak görünüyor.

Sanki Marx görüşlerinin tahrif edilmesi olasılığını önceden görmüş gibi, Komün'e karşı getirilen, onun ulusun birliğini bozmak, merkezi hükümeti ortadan kaldırmak istediği suçlamasının bilinçli bir sahtekârlık olduğunu özellikle vurguluyor. Marx hedef bilinçli, demokratik, proleter merkeziyetçiliği, burjuva, askeri, bürokratik merkeziyetçiliğin karşısına koymak için kasten "ulusun birliğini örgütlemek" ifadesini kullanıyor.

Fakat ... duymak istemeyen biri kadar sağır birisi yoktur. Ve bugünkü sosyal-demokrasinin oportünistleri, devlet iktidarının yokedilmesi, asalak urun kesilip atılmasının lafını bile duymak istemiyorlar.

5—Asalak Devletin Yokedilmesi

Marx'tan ilgili pasajları daha önce aktardık, şimdi onları tamamlamamız gerekiyor.

"Yeni tarihsel oluşumların, bir ölçüde benzerlik gösterdikleri daha eski ve hatta ölü biçimlerin eşi olarak görülmeleri, genellikle yazgılarıdır. Böylece, modern devlet iktidarını parçalayan bu yeni Komün, ortaçağ komünlerinin[15] yeniden canlandırılması olarak ... Montesquieu'nün ve Jirondenlerin düşlediği gibi küçük devletlerin bir birliği olarak ... aşırı merkezileşmeye karşı eski mücadelenin abartılı bir biçimi olarak görüldü ...

Komünal yapılanma tersine, toplumdan beslenen ve onun özgür hareketini engelleyen asalak ur 'devlet'in yiyip bitirdiği tüm güçleri toplumsal bünyeye geri vermiş olurdu. Bu bir tek eylemle Fransa'nın yeniden doğuşunu başlatmış olurdu ...

Fakat gerçekte komünal yapılanma kırsal üreticileri bölge başkentlerinin manevi önderliği altına sokar ve orada onlara, kent işçilerinin şahsında, çıkarlarının doğal temsilcilerini garanti ederdi. Salt varlığı, kendiliğinden anlaşılır bir şey olarak beraberinde yerel özyönetimi getirdi, ama artık, şimdi gereksiz kılınmış olan devlet iktidarına karşı bir ağırlık olarak değil..."

Bir "asalak ur" olan "devlet iktidarının yokedilmesi", onun "budanması", "imha edilmesi", "şimdi gereksiz kılınmış devlet iktidarı" — işte Komün'ün deneyimlerini değerlendirip tahlil ederken Marx'ın devlet hakkında kullandığı ifadeler bunlardır.

Tüm bunlar neredeyse yarım yüzyıl önce yazıldı ve bugün çarpıtılmamış Marksizmi geniş kitlelerin bilincine çıkarmak için adeta arkeolojik kazı yapmak gereklidir. Marx'ın yaşadığı son büyük devrimin gözlemlerinden çıkarılan sonuçlar, *tam da proletaryanın* bir sonraki büyük devrimlerinin zamanı geldiği anda unutuldu.

"Komün'ün tabi tutulduğu yorumların çeşitliliği ve onda ifadesini bulan çıkarların çeşitliliği, bütün eski hükümet biçimleri esas olarak baskıcıyken, onun tamamen esnek bir politik biçim olduğunu kanıtlıyor. Onun gerçek sırrı şuydu: o özünde ***işçi sınıfının*** bir ***hükümetiydi,*** mülk edinen sınıfa karşı üreten sınıfın mücadelesinin sonucuydu, emeğin ekonomik kurtuluşunun gerçekleşebileceği nihayet keşfedilmiş politik biçimdi.

Bu son koşul olmadan komünal yapılanmanın mümkünü olmazdı ve bir aldatmaca olurdu."

Ütopyacılar, toplumun sosyalist dönüşümünün gerçekleşeceği politik biçimleri "keşfetmek"le uğraştılar. Anarşistler politik biçimler sorununun lafını bile duymak istemiyorlardı. Bugünkü sosyal-demokrasinin oportünistleri, parlamenter-demokratik devletin burjuva politik biçimlerini aşılamayacak sınır olarak alıyor, bu "model"e tapınmaktan bir hal oluyorlar ve bu biçimleri ***parçalama*** yönünde her türlü girişimi anarşizm ilan ediyorlardı.

Marx, sosyalizmin ve politik mücadelenin tüm tarihinden, devletin ortadan kalkmak zorunda olduğu, ortadan kalkmasının geçiş biçiminin (devletten devlet-olmayana geçiş) "egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya" olacağı sonucunu çıkardı. Fakat Marx, bu geleceğin politik ***biçimlerini keşfetmeye*** kalkışmadı. Kendini Fransız tarihini dikkatle gözlemek ve tahlil etmekle ve 1851 yılından şu sonucu çıkarmakla sınırladı: burjuva devlet mekanizmasının ***yıkılması*** sözkonusu.

Ve proletaryanın devrimci kitle hareketi patlak verdiğinde Marx, bu hareketin başarısızlığına rağmen, kısa süreliliğine ve gözle görülür güçsüzlüğüne rağmen, onun hangi biçimler ***keşfettiğini*** incelemeye başladı.

Komün, proleter devrimin "nihayet keşfettiği", emeğin ekonomik kurtuluşunun gerçekleşebileceği biçimidir.

Komün, proleter devrimin burjuva devlet mekanizmasını ilk ***parçalama*** girişimidir, parçalananın ***yerine*** konabilecek ve konmak zorunda olan "nihayet keşfedilmiş" politik biçimdir.

Daha ileride, 1905 ve 1917 Rus devrimlerinin başka bir durumda, başka koşullar altında Komün'ün eserini sürdürdüklerini ve Marx'ın dahiyane tarihsel tahlilini doğruladıklarını göreceğiz.

IV. BÖLÜM

DEVAM
ENGELS'İN TAMAMLAYICI AÇIKLAMALARI

Marx, Komün'ün deneyimlerinin önemini değerlendirmek için temel olanı sunmuştur. Engels aynı konuya tekrar tekrar dönmüş, Marx'ın tahlilini ve çıkardığı sonuçları açıklamış ve zaman zaman sorunun *başka* yönlerini öylesine güçlü ve anlaşılır aydınlatmıştır ki, bu açıklamalara özellikle eğilmek gerekir.

1— "Konut Sorunu Üzerine"

Daha konut sorunu üzerine araştırmasında (1872) Engels Komün'ün deneyimlerini değerlendirir ve tekrar tekrar devrimin devletle ilgili görevlerine değinir. Somut bir konuda, bir yandan proleter devletin ve şimdiki devletin birbirine benzer çizgileri —her iki durumda da devletten sözetmeye izin veren çizgiler— ve öte yandan onları ayıran özellikler ya da devletin ortadan kaldırılmasına geçişin açıkça anlatılması ilginçtir.

> "Peki konut sorunu nasıl çözülebilir? Bugünkü toplumda, bütün diğer toplumsal sorunların çözüldüğü gibi: arz ve talep arasında yavaş yavaş ekonomik denge kurulması aracılığıyla, sorunu sürekli yeniden üreten bir çözüm, yani aslında bir çözüm değil. Sosyal bir devrimin bu sorunu nasıl çözeceği sadece ilgili koşullara bağlı değildir, aynı zamanda çok daha kapsamlı sorunlarla da bağıntılıdır, ki kent ile kır arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılması bunların en önemlilerinden biridir. Gelecek toplumun kuruluşu için ütopik sistemler kuramayacağımızdan, bu konuya girmek beyhude olacaktır. Fakat şu kadarı kesin, büyük kentlerde şimdiden, akıllıca kullanıldığında her türlü gerçek 'konut *sıkıntısı*'nı derhal ortadan kaldırabilecek yeterlilikte konut var-

dır. Bu elbette ki sadece bugünkü mülk sahiplerinin mülksüzleştirilmesiyle, daha doğrusu onların evlerine evsiz barksızların ya da şimdiye kadarki evlerinde aşırı ölçüde sıkışık yaşayan işçilerin yerleştirilmesiyle gerçekleşebilir, ve proletarya politik iktidarı ele geçirir geçirmez kamu yararının gerektirdiği böyle bir önlem, bugünkü devlet tarafından yapılan başka mülksüzleştirmeler ve yerleştirmeler kadar kolay uygulanabilecektir." (1887 tarihli Almanca baskı, s. 22.)

Burada devlet iktidarının biçiminin değiştirilmesi ele alınmıyor, sadece onun faaliyetinin içeriği açıklanıyor. Mülksüzleştirmeler ve yerleştirmeler şimdiki devletin buyruğuyla da gerçekleşiyor. Proleter devlet, biçimsel olarak bakıldığında, yerleştirmeleri ve evlerin mülksüzleştirilmesini de "buyuracak"tır. Fakat, eski yürütme aygıtının, burjuvaziye bağlı bürokrasinin, proleter devletin buyruklarını uygulamaya düpedüz elverişsiz olacağı açıktır.

"Geçerken tespit etmek gerekir ki, emekçi halk tarafından tüm iş aletlerinin 'fiilen ele geçirilmesi', tüm sanayie el konması, Proudhoncu 'bedel ödeme'nin tam tersidir. Bu sonuncusunda ***tek tek işçiler*** evin, çiftliğin, iş aletinin sahibi olur; birincisinde 'emekçi halk' evlerin, fabrikaların ve iş aletlerinin toplu sahibi olarak kalır ve en azından bir geçiş süreci sırasında bunların kullanımını, masrafları tazmin etmeden bireylere veya topluluklara biraz zor devreder. Tıpkı toprak mülkiyetinin kaldırılmasının, toprak rantının kaldırılması olmadığı, aksine, değişik tarzda da olsa, topluma devredilmesi olduğu gibi. Yani tüm iş aletlerinin emekçi halk tarafından fiilen ele geçirilmesi, kiralama ilişkisinin sürmesini asla dışlamaz." (s. 69)

Bu açıklamalarda değinilen, devletin sönüp gitmesinin ekonomik temellerini bir sonraki bölümde incelemek istiyoruz. Engels, proleter devletin, "en azından bir geçiş süreci sırasında" evleri karşılıksız "zor" dağıtacağını söylerken son derece dikkatli bir ifade kullanıyor. Tüm halka ait olan evlerin, para karşılığında çeşitli ailelere verilmesi, bu paraların toplanmasını, belirli bir denetimi ve evlerin tahsisinde şu ya da bu kuralların konmasını öngörür. Bütün bunlar belli bir devlet biçimini gerektirir, ama özel ayrıcalıklı konumlara sahip görevli kişilerle özel askeri ve bürokratik bir aygıtı asla gerektirmez. Ve evlerin parasız ve-

rilmesinin mümkün olacağı türden koşullara geçiş, devletin tamamen "sönüp gitmesi"yle bağıntılıdır.

Engels, Blanquistlerin Komün'den sonra ve onun deneyiminin etkisi altında Marksizmin ilkesel tutumuna geçmelerinden sözederken, bu tutumu laf arasında şöyle formüle ediyor:

> "... Sınıfların ve onunla beraber devletin ortadan kaldırılmasına geçiş olarak proletaryanın politik eyleminin ve onun diktatörlüğünün gerekliliği..." (s. 55.)

Lafzı eleştirmeyi sevenler ya da burjuva "Marksizm yıkıcıları" "devletin ortadan kaldırılması"nın bu ***kabulüyle,*** "Anti-Dühring"den daha önce aktarılan pasajdaki anarşist formül gibi bir formülün reddi arasında herhalde çelişki bulacaklardır. Oportünistlerin Engels'i de "anarşist" olarak damgalamaları şaşırtıcı olmaz — şimdilerde Enternasyonalistleri anarşizmle suçlamak sosyal-şovenlerde âdet haline geliyor.

Sınıfların ortadan kalkmasıyla devletin de ortadan kalkacağını Marksizm her zaman öğretmiştir. "Anti-Dühring"de "devletin sönüp gitmesi"ne dair herkesçe bilinen pasaj, anarşistleri, sadece devleti ortadan kaldırmayı savunmakla değil, aksine devletin "bugünden yarına" ortadan kaldırılabileceğini vaaz etmekle suçlar.

Bugünkü egemen "sosyal-demokrat" doktrin, devletin ortadan kaldırılması sorununda Marksizmin anarşizmle ilişkisini tamamen tahrif ettiği için, Marx ve Engels'in anarşistlere karşı bir polemiğini anımsatmak özellikle yararlı olacaktır.

2— Anarşistlere Karşı Polemik

Bu polemik 1873 yılına rastlar. Marx ve Engels, bir İtalyan sosyalist yıllığı için, Proudhonculara, "otonomistlere" veya "anti-otoriterlere" karşı makaleler yazdılar ve bu makalelerin Almanca çevirisi ancak 1913 yılında "Neue Zeit"ta yayınlandı.[16]

"Eğer işçi sınıfının politik mücadelesi —diye yazıyordu Marx anarşistlerle ve onların politikayı yadsımasıyla alay ederek— devrimci biçimler alırsa, eğer işçiler burjuvazinin diktatörlüğü yerine kendi devrimci diktatörlüklerini koyarlarsa, o zaman ilkelere hakaret korkunç suçunu işlemiş olurlar, çünkü sefil dünyevi günlük gereksinimlerini tatmin etmek için, burjuvazinin direnişini kırmak için silahları bırakıp devleti ortadan kaldırmak yerine, devlete devrimci ve geçici bir biçim verirler..." ("Neue Zeit", 32. yıl, cilt I, 1913/14, s. 40.)

Marx anarşistleri çürütürken sadece devletin bu türden bir "ortadan kaldırılışı"na karşı çıktı! Asla, devletin sınıfların ortadan kaybolmasıyla kaybolacağına veya sınıfların ortadan kaldırılmasıyla ortadan kalkacağına değil, aksine işçilerin silah kullanımından, örgütlü zordan, *yani* "burjuvazinin direnişini kırmaya" hizmet edecek olan *devletten* vazgeçmeleri gerektiğine karşı çıktı.

Marx —anarşizme karşı mücadelesinin gerçek anlamının çarpıtılmasını önlemek için— proletaryanın gereksindiği devletin "devrimci ve *geçici* biçimi"ni bilerek vurguluyor. Proletaryanın devlete sadece geçici olarak gereksinimi vardır. *Hedef* olarak devletin ortadan kaldırılması sorununda anarşistlerden kesinlikle ayrılmıyoruz. Bu hedefe ulaşmak için, sömürücülere *karşı* devlet erkinin organlarından, araçlarından, yöntemlerinden geçici olarak yararlanmanın gerekli olduğunu iddia ediyoruz, tıpkı sınıfların ortadan kaldırılması için ezilen sınıfın geçici diktatörlüğünün gerekli olması gibi. Marx anarşistlere karşı sorunu en keskin ve açık biçimde koyar: işçiler kapitalist boyunduruğu attıklarında, "silahları bırakmalı" mıdır yoksa kapitalistlerin direnişini kırmak için bu silahları onlara karşı mı kullanmalıdır? Fakat silahların bir sınıf tarafından bir başka sınıfa karşı sistematik kullanımı, devletin "geçici biçimi"nden başka nedir ki?

Her sosyal-demokrat, anarşistlere karşı polemiğinde sorunu *böyle* koyup koymadığını, II. Enternasyonal'in resmi sosyalist partilerinin büyük çoğunluğunun sorunu *böyle* koyup koymadığını kendi kendine sormalıdır.

Engels aynı düşünceleri çok daha ayrıntılı ve popüler olarak açımlıyor. Önce, kendilerine "anti-otoriterler" diyen, yani her türlü otoriteyi, her türlü tabiyeti, her türlü hükümet erkini yadsıyan Proudhoncılardaki düşünce karışıklığıyla alay ediyor. Bir fabrikayı, bir demiryolunu, açık denizde bir gemiyi alalım, diyor Engels, belli bir tabiyet olmadan, yani belli bir otorite ya da iktidar olmadan, makinelerin kullanımına ve birçok kişinin planlı işbirliğine dayanan bu karmaşık teknik işletmelerin hiçbirinin işlemesinin mümkün olmadığı açık değil midir?

> "... Bu gerekçeleri —diye yazıyor Engels— en hiddetli anti-otoriterlerin karşısına çıkardığımda, bana yalnızca şu yanıtı verebiliyorlar: Ah! Bu doğru, ama burada sözkonusu olan delegelere verdiğimiz otorite değil, ***aksine bir görevdir.*** Bu insanlar adını değiştirerek bir şeyi değiştirebileceklerine inanıyorlar..."

Engels böylece otorite ve otonominin relatif kavramlar olduğunu, etki alanlarının toplumsal gelişimin çeşitli aşamalarıyla birlikte değiştiğini, onları mutlak bir şey saymanın saçma olduğunu gösterdikten sonra ve makinelerin ve büyük çaplı üretimin etki alanının gittikçe yaygınlaştığını ekledikten sonra, otorite üzerine genel değerlendirmelerden devlet sorununa geçer.

> "Eğer —diye yazıyor Engels— otonomistler, geleceğin sosyal örgütünün otoriteye yalnızca, üretim ilişkilerinin kaçınılmaz olarak çizdiği sınır dahilinde izin vereceğini söylemekle yetinselerdi, onlarla anlaşılabilirdi; fakat onlar otoriteyi gerekli kılan tüm gerçekler karşısında kördürler ve bu sözcüğe karşı tutkuyla mücadele ederler.
>
> Anti-otoriterler seslerini politik otoriteye karşı, devlete karşı yükseltmekle neden yetinmiyorlar? Tüm sosyalistler, devletin ve onunla birlikte politik otoritenin gelecekteki sosyal devrimin sonucunda ortadan kaybolacağında; yani kamu işlevlerinin politik karakterlerini yitireceği ve sosyal çıkarları denetleyen basit yönetsel işlevlere dönüşeceğinde anlaşıyorlar. Anti-otoriterler ise, politik devletin, onu üretmiş olan sosyal koşullar ortadan kaldırılmadan önce bile, bir vuruşta ortadan kaldırılmasını istiyorlar. Sosyal devrimin ilk eyleminin otoritenin *ortadan kaldırılması* olması gerektiğini talep ediyorlar.

Bu baylar hiç devrim gördüler mi acaba? Bir devrim, hiç kuşkusuz, olabilecek en otoriter şeydir, nüfusun bir kesiminin iradesini diğer kesime tüfek, süngü ve toplarla dayattığı bir eylemdir, bunların hepsi pek otoriter araçlardır, ve zafer kazanan parti egemenliğini, silahlarının gericilerde uyandırdığı korkuyla savunmak zorundadır. Ve eğer Paris Komünü burjuvaziye karşı silahlı bir halkın otoritesini kullanmamış olsaydı, bir günden fazla dayanabilir miydi? Tersine onu bu otoriteden çok az yararlandı diye kınayamaz mıyız? Yani: ya — ya da: ya anti-otoriterler ne söylediklerini kendileri bilmemektedir, ve bu durumda sadece karışıklık yaratmaktadırlar, ya da bilmektedirler ve bu durumda proletarya davasına ihanet etmektedirler. Her iki halde de sadece gericiliğe hizmet etmektedirler." (s. 39.)

Bu değerlendirmede, devletin sönüp gitmesi sırasında politikayla ekonomi arasındaki ilişki konusuyla bağıntılı ele alınması gereken sorunlara değinilmiştir (bir sonraki bölüm bu konuya ayrılmıştır). Kamu işlevlerinin politik işlevlerden basit yönetsel işlevlere dönüşümü sorunu ve "politik devlet" sorunu böyle bir sorundur. Yanlış anlamalara özellikle uygun olan bu son ifade ["politik devlet" —ÇN], devletin sönüp gitme sürecine işaret eder: sönüp gitmekte olan devlet, sönüp gitmesinin belli bir aşamasında politik olmayan devlet olarak nitelenebilir.

Engels'in bu değerlendirmesinde en dikkate değer şey yine sorunun anarşistler karşısında konuşudur. Engels'in öğrencisi olmak isteyen sosyal-demokratlar 1873'ten bu yana anarşistlerle milyonlarca kez tartıştılar, ama kesinlikle Marksistlerin tartışabileceği ve tartışmak zorunda olduğu şekilde ***değil.*** Anarşistlerin devletin ortadan kaldırılması konusundaki düşünceleri karışıktır ve ***devrimci değildir*** — Engels sorunu böyle koydu. Anarşistler tam da devrimi doğuşu ve gelişimi içinde, zorla, otoriteyle, erkle, devletle bağıntılı özgül görevleri içinde görmek istemezler.

Bugünkü sosyal-demokratlarda anarşizmin mutat eleştirisi en katıksız küçük-burjuva bayağılığa çıkıyordu: "Biz devleti kabul ediyoruz, anarşistler etmiyor!" Elbette böylesine bayağı bir şey bir ölçüde

düşünme yeteneğine sahip ve devrimci işçiler üzerinde itici etki uyandırmak zorundadır. Engels farklı birşey söylüyor: tüm sosyalistlerin, sosyalist devrimin sonucu olarak devletin ortadan kaybolacağını kabul ettiklerini vurguluyor. Sonra somut olarak devrim sorununu, sosyal-demokratların genellikle oportünizmden dolayı yan çizdikleri, "işlenmesi"ni deyim yerindeyse sadece anarşistlere bıraktıkları sorunu koyuyor. Ve Engels bu sorunu ortaya koyarak boğayı boynuzundan yakalıyor: Komün, ***devletin devrimci*** erkinden, yani silahlı, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryadan ***daha fazla*** yararlanmamalı mıydı?

Egemen resmi sosyal-demokrasi genellikle, devrim sırasında proletaryanın somut görevleri sorununu ya darkafalı esprilerle ya da en iyi durumda şu kaçamak safsata deyimle geçiştirmiştir: "Buna o zaman bakarız". Ve anarşistler böyle bir sosyal-demokrasiye karşı, işçileri devrimci tarzda eğitme görevine ihanet ettiği suçlamasını yapma hakkını kazanıyorlardı. Engels son proleter devrimin deneyimlerinden, proletaryanın gerek bankalar karşısında gerekse de devlet karşısında ne yapması gerektiği bunu nasıl yapması gerektiği sorununun çok somut olarak incelemek için yararlanıyor.

3— Bebel'e Bir Mektup

Marx ve Engels'in eserlerinde devlet üzerine eğer en dikkate değer değerlendirme değilse, en dikkate değer değerlendirmelerden biri, Engels'in Bebel'e 18-28 Mart 1875 tarihli mektubundaki aşağıdaki pasajdır. Geçerken belirtelim ki bu mektup, bildiğimiz kadarıyla Bebel tarafından ilk kez anılarının ("Yaşamımdan") 1911'de yayınlanmış olan ikinci cildinde basılmıştır, yani yazılıp gönderilmesinden otuz altı yıl sonra.

Engels, Marx'ın da Bracke'ye[17] ünlü mektubunda eleştirdiği aynı Gotha Programı taslağını eleştiriyor ve Bebel'e özel olarak devlet sorunu üzerine şunları yazıyordu:

"... Özgür halk devleti özgür devlete dönüştürüldü. Gramer açısından. bakıldığında özgür bir devlet, devletin yurttaşları karşısında özgür olduğu, yani despotik iktidara (hükümete) sahip bir devlettir. Devlet üzerine bütün bu gevezelikler bırakılmalıdır, özellikle, artık gerçek anlamda bir devlet olmayan Komün'den bu yana. Daha Marx'ın Proudhon'a karşı eseri ve sonra 'Komünist Manifesto', doğrudan, sosyalist toplum düzeninin yürürlüğe girmesiyle devletin kendiliğinden çözüleceği ve ortadan kaybolacağını söylemesine rağmen, 'halk devleti' anarşistler tarafından bıktırana dek başımıza kakıldı. 'Devlet', karşıtlarını zorla bastırmak için mücadelede, devrimde kullanılan sadece geçici bir kurum olduğundan, 'özgür halk devleti'nden söz etmek tam bir saçmalıktır: proletaryanın devlete hâlâ ***ihtiyacı olduğu*** sürece, ona özgürlük adına değil, aksine karşıtlarını baskı altında tutmak için ihtiyacı vardır ve özgürlükten söz edilebileceği anda, devlet devlet olarak varolmaktan çıkar. Bu nedenle her yerde 'devlet' yerine, Fransızca 'Komün' sözcüğünü çok iyi karşılayabilecek olan o güzel eski Almanca sözcüğü, 'Gemeinwesen'i [kamu kuruluşu —ÇN.] koymayı öneririz." (Almanca baskı, s. 321 ve 322.*)

Bu mektubun, Marx'ın sadece birkaç hafta sonra yazılmış bir mektupta (5 Mayıs 1875 tarihli) eleştirdiği Parti programıyla ilgili olduğu ve Engels'in o sıralar Marx'la birlikte Londra'da yaşadığı gözönünde bulundurulmalıdır. Yani Engels son cümlede "biz" derken, hiç kuşkusuz kendisi ve Marx adına, Alman İşçi Partisinin liderine, "devlet" sözcüğünü ***programdan çıkarmayı*** ve yerine ***"kamu kurumu"*** sözcüğünü koymayı tavsiye ediyor.

Kendilerine programın böyle düzeltilmesi önerilmiş olsa, oportünistler için kullanılır hale getirilmiş şimdiki "Marksizmin" reisleri nasıl "anarşizm" diye yaygara koparırlardı!

Koparsınlar. Buna karşılık burjuvazi kendilerini övecektir.

Biz ise, işimize devam edeceğiz. Parti programımızın revizyonunda, doğruya daha yakınlaşmak için, her türlü tahrifattan arındırarak Marksizmi yeniden kurmak için, işçi sınıfının kurtuluş mücadelesine

* *Bkz. Marx-Engels, A. Bebel, W. Liebknecht, K. Kautsky ve Diğerlerine Mektuplar, Moskova-Leningrad 1933. Bölüm I, s. 111.* ***—Alm. Red.***

daha sağlam bir doğrultu vermek için, Engels ve Marx'ın öğüdünü mutlaka hesaba katmalıyız. Bolşevikler arasında elbette Engels'le Marx'ın öğüdünün karşıtları olmayacaktır. Zorluk yalnız terimlerde olabilir. Almancada iki sözcük vardır: "Gemeinde" [Komün —ÇN.] ve "Gemeinwesen" [kamu kurumu —ÇN.], Engels bunlardan, yalnızca tek bir komünü [Gemeinde] değil, onların bütününü, bir komünler sistemini ifade edenini [Gemeinwesen —ÇN.] seçmiştir. Rusçada böyle bir sözcük yoktur ve belki de, bu tanımın da eksiklikleri olmasına rağmen Fransızca "komün" sözcüğünde karar kılmak gerekecektir.

"Artık asıl anlamda bir devlet olmayan Komün" — bu Engels'in *teorik olarak* son derece önemli iddiasıdır. Yukarıda anlatılanlardan sonra bu iddia tamamen anlaşılırdır. Komün, artık nüfusun çoğunluğunu değil, azınlığını (sömürücüleri) baskı altında tutması gerektiği ölçüde, bir devlet olmaktan ***çıktı;*** burjuva devlet mekanizması onun tarafından parçalandı; ***özel*** bir baskı erki yerine halkın bizzat kendisi sahneye çıktı. Bütün bunlar asıl anlamıyla devletten sapmalardır. Ve Komün sağlamlaşsaydı, o zaman içindeki devlet izleri kendiliğinden "sönüp giderdi", kendi kurumlarını "ortadan kaldırma"sına gerek kalmazdı: artık yapacakları bir şey kalmadığı ölçüde *işlevlerini yitirirlerdi.*

"'Halk devleti' anarşistler tarafından bıktırana dek başımıza kakıldı", diyor Engels ve ilk planda Bakunin'i ve onun Alman sosyal-demokratlarına saldırılarını kastediyor. Engels bu saldırıları, "halk devleti" aynı "özgür halk devleti" gibi bir saçmalık ve sosyalizmden bir sapma anlamına geldiği ***ölçüde*** haklı görüyor. Engels Alman sosyal-demkoratlarının anarşistlere karşı mücadelesini iyileştirmeye, bu mücadeleyi ilkesel olarak doğru şekillendirmeye, onu "devlet"le ilgili oportünist önyargılardan arındırmaya çalışıyor. Boşuna! Engels'in mektubu otuzaltı yıl boyunca bir yazı masasının çekmecesinde yattı. Bu mektubun yayınlanmasından sonra da Kautsky'nin özünde, Engels'in sakınılması için uyardığı aynı hataları inatla yinelediğini aşağıda göreceğiz.

Bebel, Engels'e 21 Eylül 1875 tarihli bir mektupla yanıt vererek,

başka şeylerin yanısıra, program önerisi üzerine Engels'in yargısına "tümüyle katıldığı"nı ve Liebknecht'i uysallığı nedeniyle suçladığını yazdı (Bebel: "Yaşamımdan", ikinci bölüm, s. 334). Ancak Bebel'in "Hedeflerimiz" broşürünü elimize aldığımızda, orada devlet üzerine tamamen yanlış değerlendirmeler buluruz:

> "Devlet, ***sınıf egemenliğine*** dayanan bir devletten bir ***halk devletine*** dönüştürülecektir." ("Hedeflerimiz", 1886 baskısı, s. 14.)

Bebel'in broşürünün *dokuzuncu* (dokuzuncu!) baskısında böyle yazıyor! Özellikle Engels'in devrimci açıklamaları gizli tutulup, günlük yaşam koşulları devrimci düşünceleri uzun zaman için "unutturduğunda", devlet üzerine oportünist düşüncelerin böylesine inatla tekrarının Alman sosyal-demokrasisinin etine kemiğine işlemesi şaşırtıcı değildir.

4— Erfurt Program Taslağının Eleştirisi

Engels'in 29 Haziran 1891'de Kautsky'ye yolladığı ve ancak on yıl sonra "Neue Zeit"ta yayınlanan* Erfurt program taslağının eleştirisi, esas olarak tam da ***devlet*** düzeni sorunlarında sosyal-demokrasinin ***oportünist*** görüşlerinin eleştirisine ayrılmış olduğu için, Marksist devlet öğretisinin tahlilinde ele alınmadan geçilemez.

Geçerken belirtelim ki Engels, modern kapitalizmdeki değişikliklerini ne kadar dikkatle ve tartarak izlediğini ve bu yüzden belli bir dereceye kadar emperyalist çağımızın görevlerini öncelemeyi bildiğini kanıtlayan ekonomik sorunlar üzerine de son derece değerli bir açıklama yapmıştır. İşte bu açıklama: program taslağında kapitalizmi karakterize etmek için kullanılan "plansızlık" sözcüğü üzerine Engels şöyle yazıyor:

* *Şimdi Marx-Engels, Program Eleştirileri'nde de basılmıştır, Berlin 1930,*

> "Anonim şirketlerden, koca sanayi dallarına egemen olan ve tekelleştiren tröstlere geçtiğimizde, sadece özel üretim değil, plansızlık da sona erer." ("Neue Zeit", 20. yıl, 1901/02, Cilt I, s. 8.*)

İşte size en yeni kapitalizmin, yani emperyalizmin teorik değerlendirmesinde temel olan şey, yani kapitalizmin tekelci ***kapitalizme*** dönüşmesi. Sonuncusu özellikle vurgulanmalıdır, çünkü en yaygın yanılgı, tekelci ya da tekelci devlet kapitalizminin ***artık*** kapitalizm ***olmadığı,*** artık "devlet sosyalizmi" vb. diye nitelenebileceği burjuva-reformist iddiasıdır. Tröstler elbette tam bir planlılığa yol açmamıştır, bugüne kadar da yol açmamaktadırlar ve açamazlar da. Fakat planlılığa yol açtıkları ölçüde, sermaye kodamanları ulusal ya da hatta uluslararası ölçekte üretimin boyutunu önceden hesapladıkları ölçüde, üretimi planlı olarak düzenledikleri ölçüde, her şeye rağmen ***kapitalizm*** içinde kalırız, yeni bir aşamasında da olsa, yadsınmaz biçimde kapitalizm içinde kalırız. ***Böyle*** bir kapitalizmin sosyalizme "yakınlığı", proletaryanın gerçek temsilcileri için sosyalist devrimin yakınlığı, kolaylığı, uygulanabilirliği, zorunluluğunun bir kanıtı olmalıdır, yoksa tüm reformistlerin uğraştığı bu devrimin reddi ve kapitalizmin şirin gösterilmesi karşısında hoşgörülü davranmanın bir gerekçesi asla olmamalıdır.

Fakat devlet sorununa geri dönelim. Engels burada özellikle önemli üç ipucu veriyor: birincisi cumhuriyet sorununa ilişkin; ikincisi milliyetler sorunuyla devlet düzeni arasındaki bağıntı üzerine; üçüncüsü yerel özyönetim üzerine.

Engels cumhuriyeti, Erfurt program taslağı eleştirisinin ağırlık noktası yapmıştır. Ve Erfurt Programı'nın tüm uluslararası sosyal-demokrasi içinde nasıl bir önem kazandığını, tüm II. Enternasyonal için örnek haline geldiğini düşünürsek, abartmadan söyleyebiliriz ki, Engels burada tüm II. Enternasyonal'in oportünizmini eleştirmektedir.

---

* *Bkz. "Program Eleştirileri", s. 60.* ***—Alm. Red.***

"Taslağın politik talepleri —diye yazıyor Engels— büyük bir hata içeriyor. Asıl söylenmesi gereken şey ***orada yok.***" (Altı Engels tarafından çizilmiştir.)

Ve devamla, Alman Anayasası'nın aslında 1850 yılının son derece gerici anayasasının bir kopyası olduğu, Reichstag'ın Wilhelm Liebknecht'in bir ifadesine göre sadece "otokrasinin incir yaprağı" olduğu, bu anayasa ve onun tarafından onaylanan küçük devletçilik temelinde ve Alman küçük devletlerinin bir birliği temelinde, "tüm iş araçlarının ortak mülkiyete dönüştürülmesi"ni gerçekleştirmek istemenin "açıkça saçma" olduğu anlatılıyor.

"Fakat buna dokunmak tehlikelidir", diye ekliyor, Almanya'da cumhuriyet talebinin legal olarak programa alınamayacağını çok iyi bilen Engels. Fakat Engels, "herkes"in yetindiği bu akla yakın düşünceyle yetinmiyor. Devam ediyor:

"Fakat yine de meselenin üstüne şöyle ya da böyle gidilmelidir. Bunun ne kadar gerekli olduğunu tam da şimdi sosyal-demokrat basının büyük bir bölümünde yayılmakta olan oportünizm kanıtlıyor. Sosyalistler Yasası'nın[18] yinelenmesi korkusuyla, o yasanın egemenliği altında sarfedilen her türlü aceleci ifadelerin anısıyla, şimdi birdenbire Almanya'daki mevcut yasal durum, tüm taleplerini barışçı yoldan gerçekleştirmek için Partiye yetebilirmiş..."

Alman sosyal-demokratlarının Olağanüstü Yasa'nın yeniden yürürlüğe konması korkusuyla hareket ettiklerini, bu temel olguyu Engels önplana çıkarıyor ve bunu lafı dolandırmadan oportünizm olarak niteliyor; tam da Almanya'da cumhuriyet ve özgürlük olmadığı için, "barışçıl" yol düşlerinin tamamen saçma olduğunu açıklıyor. Engels kendisini bağlamayacak kadar dikkatlidir. Kapsamlı özgürlüğe sahip cumhuriyetlerde ya da ülkelerde sosyalizme barışçıl bir gelişimin "tasarlanabileceği"ni (sadece "tasarlamak") kabul ediyor, fakat Almanya'da, diye yineliyor,

"... Almanya'da, hükümetin neredeyse her şeye kadir olduğu ve Reichstag'la bütün diğer temsili organların gerçek iktidara sahip olma-

dığı Almanya'da böyle bir şeyi, üstelik bir zorunluluk yokken ilan etmek, otokrasiden incir yaprağını alıp onun ayıbının önüne kendini bağlamak demektir."

Alman Sosyal-Demokrat Partisi resmi liderlerinin çok büyük çoğunluğu gerçekten de otokrasiyi gizlediler ve bu işaretleri rafa kaldırdılar.

"... Böyle bir politika, uzun vadede sadece kendi partimizi yoldan çıkarabilir. Genel soyut politik sorunlar ön plana çıkarılıp, böylece en yakın somut sorunlar, ilk büyük olayda, ilk politik krizde kendiliğinden gündeme gelecek olan sorunlar örtbas ediliyor. Bundan, Parti'nin tayin edici anda aniden şaşırıp kalmasından, tayin edici noktalar üzerine, bu noktalar hiçbir zaman tartışılmadığı için belirsizlik ve uyuşmazlık egemen olmasından başka ne sonuç çıkabilir ...

Günün anlık çıkarları üzerinden bu ana bakış açılarının unutuluşu, sonraki sonuçları gözönünde bulundurulmaksızın bu anlık başarılar elde etme dalaşı ve arzusu, hareketin geleceğinin hareketin bugününe feda edilmesi 'dürüst' niyetli olabilir, ama bu oportünizmdir ve öyle kalacaktır ve 'dürüst' oportünizm belki de tüm oportünizmlerin en tehlikelisidir...

Kesin olan bir şey varsa, o da, Partimizin ve işçi sınıfının sadece demokratik cumhuriyet biçimi altında egemenliğe ulaşabileceğidir. Hatta bu, Büyük Fransız Devrimi'nin de göstermiş olduğu gibi, proletarya diktatörlüğünün özgül biçimidir..."

Engels burada, Marx'ın tüm eserlerinde kızıl bir şerit gibi baştan sona geçen temel düşünceyi, yani demokratik cumhuriyetin proletarya diktatörlüğüne en yakın giriş olduğunu özellikle canlı biçimde tekrarlıyor. Çünkü hiçbir biçimde sermayenin egemenliğini ve böylece kitlelerin ezilmesini ve sınıf mücadelesini ortadan kaldırmayan bu cumhuriyet, kaçınılmaz olarak bu mücadelenin öylesine genişlemesine, gelişmesine, ortaya çıkmasına ve keskinleşmesine yol açar ki, bir kez ezilen kitlelerin temel çıkarlarını tatmin etme olanağı doğar doğmaz, bu olanak kaçınılmaz olarak ve yalnızca proletarya diktatörlüğünde, bu kitlelerin proletarya tarafından yönetilmesinde gerçekleşir. Tüm II. Enternasyonal için bunlar da Marksizmin "unutulmuş sözleri"dir ve bu

unutma, 1917 Rus Devrimi'nin ilk yarı yılı sırasında Menşevik Parti'nin tarihinde olağanüstü şiddetli biçimde ortaya çıktı.

Nüfusun ulusal bileşimiyle bağıntı içinde federatif cumhuriyet sorununa ilişkin Engels şöyle yazıyordu:

> (Özgül Prusyacılığı, bir bütün olarak Almanya içinde eritmek yerine onu ebedileştiren, gerici monarşist anayasasıyla ve aynı şekilde gerici küçük devlet ayrılıkçılığıyla şimdiki Almanya'nın) "yerine ne geçmelidir? Görüşümce proletaryanın sadece bir ve bölünmez cumhuriyet biçimine ihtiyacı olabilir. Federatif cumhuriyet, Doğu'da artık bir engel haline gelirken, Birleşik Devletler'in dev toprakları üzerinde bir bütün olarak hâlâ bir gerekliliktir. İki adada dört ulusun yaşadığı ve bir parlamentoya rağmen daha şimdiden yanyana üç farklı yasa sisteminin[19] bulunduğu İngiltere'de bu bir ilerleme olurdu. Küçük İsviçre'de çoktan bir engel haline gelmiştir, bu sadece, İsviçre Avrupa devletler sisteminin salt pasif bir üyesi olmakla yetindiği için katlanılabilir bir durumdur. Almanya için federalist bir İsviçreleştirme büyük bir gerileme olurdu. Federal devleti üniter devletten iki nokta ayırdeder; her üye devlet, her kanton kendi medeni yasasına ve ceza yasasına ve hukuk sistemine sahiptir ve sonra, halk meclisinin yanı sıra, küçük ya da büyük her kantonun kanton olarak oy kullandığı devletler meclisi vardır."

Almanya'da federal devlet son derece merkezi bir devlete geçişi oluşturur ve 1866 ve 1870'de yapılmış olan "tepeden devrim"[20] geriletilmemeli, aksine "tabandan" bir "hareket"le tamamlanmalıdır.

Engels, sadece devlet biçimleri sorunu karşısında kayıtsızlık göstermemekle kalmaz, aksine her tekil durumun somut-tarihsel özelliklerine göre, ilgili geçiş biçiminin ***neden neye,*** hangi geçişi temsil ettiğini saptamak için, olağanüstü bir özenle tam da geçiş biçimlerini tahlil etmeye çalışır.

Engels, aynı Marx gibi, proletaryanın ve proleter devrimin bakış açısından hareketle demokratik merkeziyetçiliği, bir ve bölünmez cumhuriyeti savunur. Federatif cumhuriyeti ya istisna ve gelişmenin

engeli olarak, ya da ama monarşiden merkeziyetçi cumhuriyete geçiş olarak, belirli özel koşullar altında bir "ilerleme" olarak görür. Ve bu özel koşullar altında milliyetler sorunu ön plana çıkar.

Marx'ta olduğu gibi Engels'te de, gerici küçük devlet ayrılıkçılığını ve bu gericiliğin belirli somut durumlarda milliyetler sorunuyla örtbas edilmesini acımasızca eleştirmelerine rağmen, hiçbir yerde milliyetler sorununa yan çizme çabasının —"kendi" küçük devletlerinin küçük-burjuva-darkafalı milliyetçiliğine karşı son derece haklı mücadeleden yola çıkan Hollandalı ve Polonyalı Marksistlerin sık sık işleme hatasına düştükleri bu çabanın— izi bile görülmez.

Gerek coğrafi koşulların gerekse de dil birliğinin ve yüzlerce yıllık tarihin tek tek küçük parçalarda milliyetler sorununu "halletmiş" olması gerekir diye düşünülebilecek İngiltere'de bile, burada bile Engels, milliyetler sorununun henüz aşılmadığı açık gerçeğini hesaba katıyor ve bu nedenle federatif cumhuriyette bir "ilerleme" görüyor. Elbette burada da federatif cumhuriyetin eksikliklerinin eleştirisinden ve yekpare, merkeziyetçi-demokratik bir cumhuriyet için en kararlı propaganda ve mücadeleden vazgeçmenin izi bile yoktur.

Ancak Engels, demokratik-merkeziyetçiliği asla, anarşistler de dahil olmak üzere burjuva ve küçük-burjuva ideologların kullandıkları o bürokratik anlamda kavramıyor. Engels için merkeziyetçilik, "komünler" ve bölgeler tarafından devletin birliğinin gönüllü olarak savunulduğu, her türlü bürokratizmin ve her türlü yukarıdan "buyurma"nın kesinlikle ortadan kaldırıldığı geniş kapsamlı yerel özyönetimi asla dışlamaz.

> "... Yani merkeziyetçi cumhuriyet —diye yazıyor Engels, Marksizmin devlet üzerine programatik görüşlerini geliştirerek—, ama 1798'de kurulmuş olan imparatorsuz imparatorluktan* başka bir şey olmayan bugünkü Fransız cumhuriyeti anlamında değil. 1792'den 1798'e dek her Fransız ili, her komünü [Gemeinde] Amerikan örneği

* *Bkz. Not 6.*

> üzre tam özyönetime sahipti ve bizim de buna sahip olmamız gerekir[21]. Özyönetimin nasıl kurulması gerektiğini ve bürokrasi olmadan nasıl yapılabileceğini bize Amerika ve ilk Fransız Devrimi ve bugün hâlâ Avustralya, Kanada ve diğer İngiliz sömürgeleri kanıtladılar. Ve böyle bir bölgesel ve komünal özyönetim, kantonun gerçi birlik [Bund]"[22] (yani federatif devletin tümü) "karşısında, ama bölge ve komün karşısında da çok bağımsız olduğu örneğin İsviçre federalizminden çok daha özgürdür. Kantonal hükümetler, bölge valileri [Bezirksstatthalter] ve valiler [Präfekte] atar, İngilizce konuşulan ülkelerde bunların hiçbiri bilinmez ve biz de gelecekte, Prusyalı Landräte ve Regierungsräte" (komiserler, kaza polis şefleri, valiler, genel olarak yukarıdan atanmış tüm memurlar) "gibi bunları da kararlılıkla men etmeliyiz."

Buna uygun olarak Engels, programda özyönetim üzerine maddeyi şöyle formüle etmeyi öğütlüyor:

> "İllerde" (eyalet ya da bölge), "kazalarda ve komünlerde, genel oy hakkıyla seçilmiş memurlar aracılığıyla tam özyönetim, devlet tarafından atanmış yerel ve taşra makamlarının ortadan kaldırılması."

Kerenski ve diğer "sosyalist" bakanlar tarafından yasaklanan "Pravda"da[23] (10 Haziran [28 Mayıs] 1917 tarihli 68. sayı) bu noktada —elbette yalnızca bu noktada değil— güya devrimci bir güya demokrasinin güya sosyalist temsilcilerinin, ***demokrasiye karşı*** nasıl büyük ihlal suçları işlediklerine işaret etme fırsatı buldum. Emperyalist burjuvaziyle "koalisyon" yaparak ellerini kollarını bağlamış kişilerin bu işaretlere sağır kalmaları anlaşılır bir şeydir.

Engels'in gerçeklere dayanarak, çok belirli bir örnekle, özellikle küçük-burjuva demokrasisi içinde çok yaygın olan, federatif cumhuriyetin mutlaka merkeziyetçi cumhuriyetten daha büyük özgürlük anlamına geldiği önyargısını çürütmesini vurgulamak son derece önemlidir. Bu yanlıştır. Engels'in, 1792–1798 yıllarının merkeziyetçi Fransız cumhuriyeti ve federalist İsviçre cumhuriyeti ile ilgili aktardığı olgular bunu çürütüyor. Gerçekten demokratik merkeziyetçi cumhuriyet federalist cumhuriyetten ***daha çok*** özgürlük sunuyordu. Ya da bir başka

deyişle: tarihin tanıdığı ***en büyük*** yerel, bölgesel vs. özgürlüğü, federatif değil, ***merkeziyetçi*** cumhuriyet sundu.

Genel olarak tüm federatif ve merkeziyetçi cumhuriyet ve yerel özyönetim sorununa olduğu gibi bu olguya da, Parti propagandamızda ve ajitasyonumuzda yeterince dikkat gösterilmemiştir ve gösterilmiyor.

*5— Marx'ın "Fransa'da İç Savaş"ına 1891 Yılında Yazılan Önsöz**

"Fransa'da İçsavaş"ın üçüncü baskısına önsözünde —bu önsöz 18 Mart 1891 tarihlidir ve ilk olarak "Neue Zeit"ta yayınlanmıştır— Engels, devlete karşı tavırla bağıntılı sorunlar üzerine ilginç antrparantez düşüncelerin yanısıra, Komün'ün derslerinin son derece canlı bir özetini veriyor. Yazarını Komün'den ayıran yirmi yıllık dönemin tüm deneyimiyle derinleşmiş bulunan, özellikle Almanya'da çok yaygın olan "devlete duyulan batıl itikatlı saygı"ya karşı yönelen bu özete, haklı olarak, burada incelediğimiz bu sorun hakkında Marksizmin ***son sözü*** denebilir.

Fransa'da, diye belirtiyor Engels, işçiler her devrimden silahlanmış çıktılar,

> "bu yüzden, devlet dümeninde bulunan burjuvalar için, işçileri silahsızlandırmak ilk görevdi. İşçilerin mücadelesiyle başarılan her devrimden sonra, işçilerin yenilgisiyle biten yeni bir mücadele bu yüzdendir."

Burjuva devrimler deneyiminin bilançosu etkileyici olduğu kadar kısadır da. Burada sorunun özü —geçerken, devlet sorununda da ***(ezilen sınıfın elinde silahları var mı yok mu?)***— isabetle kavranmıştır. Gerek burjuva ideolojisinin etkisi altında kalan profesörler, gerekse de

* *Bkz. Karl Marx, Seçme Eserler, Cilt II, Zürih 1934, s. 459 ve devamı.* ***—Alm. Red.***

küçük-burjuva demokratlar, çoğunlukla tam da bu öze yan çizerler. 1917 Rus devriminde, burjuva devrimlerin bu sırrını ağzından kaçırma onuru (Cavaignac'vari bir onur), "Menşevik" ve "hakeza Marksist" Tsereteli'ye düştü. 22 (9) Haziran'daki[24] "tarihsel" konuşmasında Tsereteli, burjuvazinin Petrograd işçilerini silahsızlandırma kararını ağzından kaçırdı; bu kararı, elbette ki, aynı zamanda kendi kararı olarak da ve bir bütün olarak bir "devlet" zorunluluğu olarak gösterdi!

Tsereteli'nin 22 (9) Haziran'daki tarihsel konuşması, 1917 devriminin tüm tarihçileri için kuşkusuz, Bay Tsereteli tarafından yönetilen Sosyal-Devrimciler ve Menşevikler blokunun, devrimci proletaryaya ***karşı*** nasıl burjuvazinin safına geçtiğini en iyi gösteren örneklerden biri olacaktır.

Engels'in, yine devlet sorunuyla bağıntılı geçerken değindiği bir başka düşüncesi dinle ilgilidir. Alman sosyal-demokrasisinin yozlaştığı ve gittikçe oportünistleştiği ölçüde, kendini ünlü "din kişinin özel sorunudur" formülünün darkafalı yanlış yorumuna gitgide daha fazla kaptırdığı bilinir. Yani: bu formül, din sanki devrimci proletaryanın ***Partisi için*** de kişinin özel sorunuymuş gibi yorumlanıyordu!! Engels, proletaryanın devrimci programına bu tam ihanete karşı cephe aldı, 1891'de partisi içinde ancak ***gayet güçsüz*** oportünizm tohumları gözlemleyen Engels, düşüncelerini son derece dikkatli açıklıyordu:

> "Komün'de hemen hemen yalnızca işçiler ya da işçilerin ünlü temsilcilerinin yer alması gibi, onun kararları da kesin proleter bir karakter taşıyordu. Komün, ya ***devlete karşı*** dinin kişinin özel sorunundan başka bir şey olmadığı ilkesinin gerçekleşmesi gibi, cumhuriyetçi burjuvazinin düpedüz korkaklıktan savsakladığı, ama işçi sınıfının özgür eylemi için zorunlu bir temel oluşturan reformları kararlaştırıyor; ya da doğrudan doğruya işçi sınıfının yararına, ve eski toplumsal düzende derin çatlaklar açan kararlar alıyordu..."

Engels, "devlete karşı" sözcüklerinin altını kasten çizerek, dinin ***partiye karşı*** kişinin özel sorunu olduğunu ilan eden ve böylece devrimci proletaryanın partisini, hiçbir din olmamasını kabul etmeye hazır

olan ama *partinin* halkı alıklaştıran din afyonu ile savaşma görevinden el çeken en bayağı küçük-burjuva "özgür düşünürlük" düzeyine düşüren Alman oportünizmine doğrudan bir darbe indiriyordu.

Alman sosyal-demokrasisinin gelecekteki tarih yazıcıları, 1914 yılındaki rezilce çöküşünün[25] köklerini araştırırken, Parti'nin ideolojik liderinin, Kautsky'nin makalelerindeki oportünizme kapıyı ardına kadar açan kaçamaklı açıklamalarından başlayarak, 1913 yılında Parti'nin Kiliseden-Ayrılma-Hareketi karşısındaki tutumuna kadar bu sorunda az ilginç materyal bulınayacaktır.

Fakat biz Engels'in, Komün'den yirmi yıl sonra, mücadele eden proletarya için Komün'ün derslerini nasıl özetlediğine geçelim.

"... Tam da şimdiye kadarki merkezileşmiş hükümetin ezen gücü, Napoleon'un 1798'de yarattığı ve o zamandan beri her yeni hükümetin uygun araçlar olarak devralıp karşıtlarına karşı kullandığı ordu, siyasi polis, bürokrasi, tam da bu güç, aynı Paris'te düştüğü gibi, her yerde düşmeliydi.

Komün daha ta başından, işçi sınıfı bir kez iktidara geldiğinde, eski devlet mekanizmasıyla idareimaslahata devam edemeyeceğini; bu işçi sınıfının, daha yeni elde ettiği kendi öz egemenliğini yeniden yitirmemek için, bir yandan şimdiye dek kendisine karşı kullanılmış olan tüm eski baskı mekanizmalarını ortadan kaldırmak, öte yandan ise kendi milletvekillerini ve memurlarını istisnasız ve her zaman için görevden alınabilir ilan ederek kendisini onlara karşı güvenceye almak zorunda olduğunu kabul etmek zorundaydı..."

Engels, yalnızca monarşide değil, aynı zamanda ***demokratik cumhuriyette de*** devletin devlet kaldığını, yani temel ayırt edici özelliğini: görevli kişileri, "toplumun hizmetkârları"nı, onların organlarını toplum üzerinde ***efendilere*** dönüştürme özelliğini koruduğunu tekrar tekrar vurgular.

"Şimdiye kadarki tüm devletlerde, devletin ve devlet organlarının toplumun hizmetkârlarından toplumun efendilerine bu kaçınılmaz dönüşümüne karşı Komün iki şaşmaz araç kullandı. Birincisi yönetsel, yargısal, eğitsel tüm görevlere, tüm ilgililerin genel oy hakkıyla —ve yine seçmenlerin onları her an görevden alma hakkıyla— seçilen kişi-

leri getirdi. Ve ikincisi, ister üst ister alt olsun tüm hizmetler için, sadece diğer işçilerin aldığı ücreti ödedi. Genelde ödediği en yüksek maaş 6000 frank idi.* Böylece makam avcılığına ve ikbalperestliğe, temsili organlardaki delegelere bağlayıcı vekaletler olmadan da sağlam bir engel getirilmiş oluyordu, ki üstelik bunlar [bağlayıcı vekaletler —ÇN.] da ayrıca eklenmişti..."

Engels burada, tutarlı demokrasinin bir yandan sosyalizme ***dönüştüğü*** ve öte yandan sosyalizmi ***gerektirdiği*** o ilginç sınıra varıyor. Çünkü devleti ortadan kaldırmak için, devlet hizmetleri işlevlerinin, nüfusun büyük çoğunluğu tarafından daha sonra ise istisnasız tüm nüfus tarafından yerine getirilebilecek basitlikte denetim ve kayıt işlemlerine dönüşmesi gerekir. Ve ikbalperestliğin tümüyle ortadan kaldırılması, bir "fahri görev"in, bir şey kazandırmasa da, en özgürü de dahil tüm kapitalist ülkelerde ***her zaman*** sözkonusu olduğu gibi, devlet hizmetinden bankalarda ve anonim şirketlerde yüksek ücretli görevlere geçmenin sıçrama tahtası hizmeti ***görmemesini*** gerektirir.

Fakat Engels, ulusların kendi kaderini tayin hakkı sorununda bazı Marksistlerin işlediği hatayı işlemiyor:[26] kapitalizm altında kendi kaderini tayin olanaksızdır, sosyalizm altında ise gereksiz. Böyle zeki görünen, gerçekte ise yanlış olan gerekçelendirmeyi, ***her*** demokratik kurum için tekrarlamak mümkündür, mütevazı memur maaşları için de, çünkü kapitalizm altında sonuna kadar tutarlı bir demokrasi imkânsızdır, sosyalizm altında ise her türlü demokrasi ***sönüp gidecektir.***

Bu, saçından bir kıl eksilirse insan kel mi olur şeklindeki eski şaka sorusunu anımsatan bir safsatadır.

Demokrasiyi ***sonuna dek*** geliştirmek, böyle bir gelişimin ***biçimlerini*** arayıp bulmak, bunları ***pratikle*** sınamak vs. — tüm bunlar sos-

* *Nominal olarak bu yaklaşık 2400 rubleydi, bugünkü kura göre (Ağustos 1917. —**Alm. Red.**) yaklaşık 6000 ruble. Örneğin kent meclislerinde, tüm **devlet için,** kesinlikle yeterli olan en fazla 6000 ruble istemek yerine 9000 rublelik maaşlar öneren Bolşevikler bağışlanmaz bir tutum içindedirler.*

yal devrim uğruna mücadelenin görevlerinin birer parçasıdır. Kendi başına ele alındığında hiçbir demokratizm sosyalizmi getirmez. Fakat yaşamda demokratizm hiçbir zaman "kendi başına ele alınmaz", aksine başka fenomenlerle "birlikte ele alınır", etkisini ekonomi üzerinde de gösterir, ***onun*** dönüşümünü teşvik eder, ekonomik gelişimin etkisine tabi olur vs. Yaşayan tarihin diyalektiği budur.

Engels devam ediyor:

> "Bugüne kadarki bu devlet erkinin parçalanması ve yerine yeni, gerçekte demokratik bir devlet erkinin konması 'İç Savaş'ın üçüncü bölümünde ayrıntısıyla anlatılmıştır. Fakat burada aynı konunun birkaç çizgisine bir kez daha kısaca değinmek gerekliydi, çünkü tam da Almanya'da devlete duyulan batıl itikat, felsefeden, burjuvazinin ve hatta çok sayıda işçinin genel bilincine geçmiştir. Felsefi düşünceye göre devlet, 'düşüncenin gerçekleşmesi'dir, ya da yeryüzünde tanrı imparatorluğunun felsefe diline çevrilmişidir, ki yeryüzü ebedi gerçeğin ve adaletin gerçekleştiği ya da gerçekleşeceği alandır. Ve devlete ve devletle bağıntılı her şeye duyulan batıl itikatlı saygı buradan kaynaklanır ve çocuk yaştan itibaren, tüm toplumun ortak işlerinin ve çıkarlarının, şimdiye kadar yapıldığından, yani devlet ve onun dolgun maaşlı resmi makamları tarafından yapıldığından başka türlü yapılamayacağını düşünmeye alışıldığı için o ölçüde kolay yerleşir. Ve kalıtsal monarşiye inançtan kurtulup, demokratik cumhuriyete körü körüne inanıldığında çok yürekli bir adım atıldığı sanılır. Gerçekte ise devlet, demokratik cumhuriyette de monarşiden az olmamak üzere bir sınıfın diğer bir sınıfı ezme mekanizmasından başka bir şey değildir; ve en iyi halde, sınıf egemenliği için mücadelede muzaffer proletaryaya miras bırakılan ve en kötü yanlarını, aynı Komün gibi, yeni, özgür toplumsal koşullar içinde yetişmiş bir kuşak tüm devlet pılıpırtısından kurtulacak durumda olana dek, derhal mümkün olduğunca budamadan edemeyeceği bir kötülüktür."

Engels Almanları, monarşinin yerine cumhuriyetin geçmesi vesilesiyle, devlet sorununda sosyalizmin esaslarını hiç mi hiç unutmamaları konusunda uyarıyordu. Engels'in uyarıları şimdi, "koalisyon" pratikleri içinde devlete batıl itikatlarını ve devlete batıl itikatlı saygılarını

sergilemiş olan Bay Tsereteli ve Çernov'a verilmiş adeta bir ibret dersi gibi okunuyor!

İki not daha. Birincisi Engels, demokratik cumhuriyette devletin monarşide olduğundan "daha az olmamak üzere" "bir sınıfın başka bir sınıfı ezme mekanizması" olarak kaldığını söylediğinde, bu kesinlikle, bazı anarşistlerin "öğrettiği" gibi, ezilme ***biçiminin*** proletarya için farketmediği anlamına gelmez. Sınıf mücadelesinin ve sınıf baskısının daha geniş, daha özgür, daha açık ***biçimi,*** proletarya için, sınıfların ortadan kaldırılması mücadelesinde genel olarak büyük bir kolaylık anlamına gelir.

İkincisi: Neden ancak yeni bir kuşağın tüm devlet pılıpırtısından kurtulabilecek durumda olacağı sorusu, demokrasinin aşılması sorunuyla bağıntılıdır, ve şimdi buna geçiyoruz.

6— Demokrasinin Aşılması Üzerine Engels

Engels, "sosyal-demokrat" adlandırmasının ***bilimsel*** yetersizliği sorunuyla bağıntı içinde bu konuda düşüncesini söyleme fırsatı bulmuştur.

Yetmişli yıllara ait, esas olarak "uluslararası" içerikte ("Internationales aus dem Volksstaat" ["Halk Devleti'nden Uluslararası Konular" —ÇN.]) çeşitli konular üzerine yazılarının bir baskısına önsözde, 3 Ocak 1894 tarihli, yani Engels'in ölümünden birbuçuk yıl önce yazılmış bir önsözde; o zamanlar Fransa'da Proudhoncular ve Almanya'da Lassalleciler kendilerine sosyal-demokrat dedikleri için, tüm yazılarda "sosyal-demokrat" ***değil*** "komünist" sözcüğünün kullanıldığı söyleniyor.

> "... Marx ve benim için —diye yazıyor Engels— özgül bakış açımızı adlandırmak için böylesine esnek bir ifadeyi seçmek bu yüzden tamamen olanaksızdı. Bugün durum farklı ve dolayısıyla, ekonomik programı sadece genelde sosyalist değil, aksine doğrudan komünist

> olan ve politik nihai hedefi tüm devletin, yani demokrasinin de aşılması olan bir parti için ne kadar uygunsuz kalsa da, bu sözcük ('sosyal-demokrat') kullanılabilir. ***Gerçek"*** (altı Engels tarafından çizilmiştir) "politik partilerin isimleri hiçbir zaman tam doğru değildir; Parti gelişir, *isim kalır*."

Diyalektikçi Engels, son günlerinde de diyalektiğe sadık kalıyor. Marx ve ben, diyordu, Parti için kusursuz, bilimsel olarak eksiksiz bir isme sahiptik, fakat gerçek bir parti, yani proleter kitle partisi yoktu. Şimdi (19. yüzyılın sonu) gerçek bir parti var, ama adı bilimsel olarak doğru değil. Zararı yok, "kullanılabilir", yeter ki Parti ***gelişsin,*** yeter ki adının bilimsel olarak eksikliği bizzat Parti için karanlıkta kalmasın ve onu doğru yönde gelişmekten alıkoymasın!

Bazı muzip kişiler belki biz Bolşevikleri de, Engels gibi avutmaya kalkacaktır: gerçek bir partimiz var, mükemmel biçimde gelişiyor; öyleyse, 1903'te Brüksel ve Londra Parti Kongresi'nde çoğunluğa sahip olmamız gibi tamamen tesadüfi bir durumdan başka bir şey ifade etmeyen "Bolşevik" gibi anlamsız ve korkunç bir sözcük de "kullanılabilir"... Cumhuriyetçiler ve "devrimci" küçük-burjuva demokrasisi tarafından Partimize karşı girişilen Temmuz ve Ağustos takibatlarının "Bolşevik" sözcüğünü tüm halk arasında onurlu bir ad haline getirdiği, ayrıca Partimizin ***gerçek*** gelişimi içinde çok büyük, tarihsel bir ilerlemeyi tanımladığı şu an belki ben de, Nisan'da yaptığım, Partimizin adını değiştirme önerimde[27] ısrar etmekten çekinebilirim. Belki yoldaşlarıma bir 'uzlaşma' önerebilirim: bundan böyle kendimize Komünist Parti diyebilir ve parantez içinde Bolşevik sözcüğünü ekleyebiliriz...

Ancak Partinin adı sorunu, devrimci proletaryanın devlete karşı tavrı sorunuyla kıyaslanamayacak kadar daha az önemlidir.

Devlet üzerine alışılmış değerlendirmelerde, Engels'in burada uyardığı ve bizim daha yukarıda geçerken değindiğimiz hata sürekli

olarak yapılıyor. Yani devletin ortadan kalkmasının, demokrasinin de ortadan kalkması anlamına geldiği, devletin sönüp gitmesinin demokrasinin de sönüp gitmesi olduğu sürekli unutuluyor.

İlk bakışta böyle bir iddia son derece tuhaf ve anlaşılmaz geliyor; hatta bazılarında, azınlığın çoğunluğa tabi olması ilkesine uyulmadığı bir toplumsal düzenin doğmasını beklediğimiz korkusu uyanabilir, çünkü demokrasi tam da böyle bir ilkenin kabulü anlamına gelmektedir!

Hayır. Demokrasi azınlığın çoğunluğa tabi olmasıyla özdeş ***değildir.*** Demokrasi azınlığın çoğunluğa tabi olmasını kabul eden bir ***devlettir,*** yani bir sınıfın diğerine karşı, nüfusun bir bölümünün diğerine karşı sistematik ***zor uygulaması*** için bir örgüttür.

Nihai hedef olarak önümüze devletin, yani her türlü örgütlü ve sistematik zorun, insanlara karşı genel olarak her türlü zor uygulamasının ortadan kaldırılmasını koyuyoruz. Azınlığın çoğunluğa tabi olması ilkesine uyulmayacak olan bir toplumsal düzenin doğmasını beklemiyoruz. Fakat sosyalizme ulaşmaya çabalarken onun komünizme doğru gelişeceğinden ve bununla bağıntılı olarak genelde insanlara karşı zor kullanımının, bir insanın diğerlerine, nüfusun bir kısmının diğerine ***tabi olmasının*** her türlü gerekliliğinin ortadan kalkacağına eminiz, çünkü insanlar toplumsal ortak yaşamın elemanter kurallarına ***zor ve tabiyet olmaksızın*** uymaya ***alışacaklardır.***

İşte bu alışma unsurunu vurgulamak için Engels, "yeni, özgür toplumsal koşullar içinde yetişerek, tüm devlet pılıpırtısından, demokratik cumhuriyet de dahil her türlü devlet pılıpırtısından kurtulacak durumda olan" yeni bir ***kuşaktan*** söz ediyor.

Bunu açıklığa kavuşturmak için, devletin sönüp gitmesinin ekonomik temellerini incelemek gerekir.

V. BÖLÜM

DEVLETİN SÖNÜP GİTMESİNİN EKONOMİK TEMELLERİ

Marx bu sorunu en ayrıntılı biçimde "Gotha Programı'nın Eleştirisi"nde* inceliyor (5 Mayıs 1875 tarihli Bracke'ye Mektup, ilk kez 1891'de "Neue Zeit"ta yayınlandı, 9. yıl, Cilt I, Rusça'da broşür olarak yayınlanmıştır). Lassalleciliğin bir eleştirisini veren bu önemli eserin polemik bölümü, onun pozitif bölümünü, yani: komünizmin gelişimiyle devletin sönüp gitmesi arasındaki bağıntının tahlilini deyim yerindeyse gölgede bıraktı.

1 — Marx'ta Sorunun Ortaya Konuşu

Marx'ın Bracke'ye 5 Mayıs 1875 tarihli mektubuyla, Engels'in daha önce sözü edilen Bebel'e 28 Mart 1875 tarihli mektubu arasında yüzeysel bir karşılaştırma, sanki Marx'ın Engels'ten daha fazla "devletçi" olduğu ve sanki iki yazarın devlet üzerine görüşleri arasında çok önemli bir fark varmış gibi gösterebilir.

Engels Bebel'e, devlet üzerine tüm gevezeliklerden bir bütün olarak vazgeçmeyi, "devlet" sözcüğünü programdan çıkarmayı ve yerine "kamu kurumu"nu koymayı öğütlüyor; Engels hatta Komün'ün artık asıl anlamda bir devlet olmadığını açıklıyor. Buna karşılık Marx "komünist toplumun gelecekteki devleti"nden bile söz ediyor, yani görünürde komünizmde bile devletin gerekliliğini kabul ediyor.

* *Bkz. Karl Marx, "Gotha Programının Eleştirisi", Zürih 1933; ya da Seçme Eserler, Cilt II, s. 568 ve devamı.* —**Alm. Red.**

Ancak böyle bir yorum temelden yanlış olurdu. Daha ayrıntılı bir inceleme, Marx'la Engels'in devlet ve onun sönüp gitmesi üzerine görüşlerinin tamamen örtüştüğünü ve Marx'ın yukarıda anılan ifadesinin tam da bu ***sönüp giden*** devlete ilişkin olduğunu gösterir.

Gelecekteki "sönüp gitme"nin zamanını belirlemenin, hele de doğal olarak uzun bir süreç söz konusu olduğuna göre, bunu belirlemenin sözkonusu olamayacağı açıktır. Marx'la Engels arasındaki görünürdeki fark, ele aldıkları nesnelerin, önlerine koydukları görevlerin farklılığıyla açıklanır. Engels önüne Bebel'e, devlete ilişkin alışılmış (ve Lassalle tarafından kuvvetle paylaşılan) önyargıların tüm saçmalığını açık ve çarpıcı bir şekilde, ana hatlarıyla kanıtlama görevini koymuştu. Marx ***bu*** soruna yalnızca şöyle bir değinip geçer; onu ilgilendiren başka bir konudur: komünist toplumun ***gelişimi.***

Marx'ın tüm teorisi, gelişim teorisinin en tutarlı, en mükemmel, en iyi düşünülmüş ve içerik bakımından en zengin biçimde modern kapitalizme uygulanmasıdır. Doğal olarak Marx için bu teoriyi kapitalizmin ***önümüzdeki*** çöküşüne ve ***gelecekteki*** komünizmin ***gelecekteki*** gelişimine uygulama sorunu doğdu.

Fakat gelecekteki komünizmin gelecekteki gelişimi sorunu hangi ***olgulara*** dayanılarak konulabilir?

Komünizmin kapitalizmden ***doğduğu,*** tarihsel olarak kapitalizmin içinden geliştiği, kapitalizmin ***ürettiği*** bir toplumsal gücün etkilerinin sonucu olduğu olgusuna dayanılarak. Marx'ta ütopyalar kurma, bilinemeyecek şeyler üzerine boş varsayımlarda bulunma girişiminin izi bile görülmez. Marx komünizm sorununu, bir doğabilimcinin, diyelim ki, şu ya da bu biçimde oluştuğunu ve şu ya da bu yönde belirli bir değişikliğe uğradığını bildiği yeni bir biyolojik tür sorununu koyacağı gibi koyar.

Marx her şeyden önce, devlet ve toplumun ilişkisi sorununa Gotha Programı tarafından taşınan karışıklığı ortadan kaldırır.

"'Bugünkü toplum' —diye yazar—, tüm uygar ülkelerde var olan, ortaçağa ait eklentilerden az çok kurtulmuş, her ülkenin özel tarihsel

gelişimiyle az çok değişikliğe uğramış, az çok gelişmiş kapitalist toplumdur. Buna karşılık 'bugünkü devlet' ülke sınırlarıyla değişir. Prusya-Alman İmparatorluğu'nda İsviçre'dekinden farklıdır, İngiltere'de Birleşik Devletler'den farklıdır. Yani ***'bugünkü devlet'*** bir kurgudur.

Fakat çeşitli uygar ülkelerin çeşitli devletlerinin hepsi, çok renkli biçim farklılıklarına rağmen, —sırf, kapitalist açıdan daha az ya da daha çok gelişmiş— modern burjuva toplum zemininde durmaları noktasında ortaktırlar. Bu yüzden belli önemli karakter ortaklıkları da vardır. Bu anlamda, şimdiki köklerinin, burjuva toplumun sönüp gitmiş olacağı geleceğin tersine, 'bugünkü devlet'ten söz edilebilir.

O zaman devlet, komünist bir toplumda nasıl bir dönüşüme uğrayacaktır sorusu ortaya çıkıyor! Başka bir deyişle, orada geriye, şimdiki devlet işlevlerine benzer hangi toplumsal işlevler kalacaktır? Bu soru sadece bilimsel olarak yanıtlanabilir ve halk sözcüğüyle devlet sözcüğünü binlerce kez bileştirmekle soruna bir arpa boyu bile yaklaşılmaz..."

Marx, "halk devleti" gevezeliğini böyle alaya aldıktan sonra, sorunun nasıl ortaya konacağını gösterir ve adeta, sorunun bilimsel olarak yanıtlanması sırasında, kesin bilimsel veriler kullanmaktan başka bir yol izlenmemesi konusunda uyarıyor.

Tüm gelişim teorisinin, genel tüm bilimin tam olarak saptadığı —ütopistlerin unutmuş olduğu ve sosyalist devrimden korkan şimdiki oportünistlerin unuttuğu— ilk şey, kapitalizmden komünizme tarihsel olarak hiç kuşkusuz özel bir ***geçiş*** evresinin ya da aşamasının olması gerektiği hususudur.

2— Kapitalizmden Komünizme Geçiş

"Kapitalist ve komünist toplum arasında —diye devam ediyor Marx— birinin diğerine devrimci dönüşümü dönemi yatar. Bu döneme bir de politik geçiş dönemi tekabül eder ki, onun devleti, ***proletaryanın devrimci diktatörlüğünden*** başka bir şey olamaz."

Bu vargı Marx'ta, proletaryanın modern kapitalist toplumda oynadığı rolün tahliline, bu toplumun gelişmesi ve proletarya ile burjuvazinin birbirine taban tabana zıt çıkarlarının uzlaşmazlığı olgularına dayanır.

Eskiden sorun şöyle konuyordu: proletarya kurtuluşunu gerçekleştirmek için, burjuvaziyi devirmek, politik iktidarı ele geçirmek ve devrimci diktatörlüğünü kurmak zorundadır.

Şimdi sorun biraz farklı konuyor: komünizme doğru gelişen kapitalist toplumdan komünist topluma geçiş, bir "politik geçiş dönemi" olmadan olanaksızdır, ve bu dönemin devleti yalnızca proletaryanın devrimci diktatörlüğü olabilir.

Peki, bu diktatörlüğün demokrasiyle ilişkisi nasıldır?

"Komünist Manifesto"nun şu iki kavramı: "Proletaryanın egemen sınıf durumuna yükselmesi"ni ve "demokrasinin mücadeleyle elde edilmesi"ni yanyana koyduğunu gördük. Yukarıda söylenenlere dayanarak, kapitalizmden komünizme geçişte demokrasinin nasıl değiştiği daha tam biçimde belirlenebilir.

En elverişli gelişimi halinde, kapitalist toplumda, demokratik cumhuriyetle az çok tam demokrasiye sahibiz. Ancak bu demokrasi daima kapitalist sömürünün dar çerçevesine sıkıştırılmıştır ve bu yüzden aslında daima azınlık için, yalnızca mülk sahibi sınıflar için, yalnızca zenginler için bir demokrasi olarak kalır. Kapitalist toplumun özgürlüğü, aşağı yukarı hep, antik Yunan cumhuriyetlerindekiyle aynı kalır: köle sahipleri için özgürlük. Modern ücretli köleleı kapitalist sömürü koşulları sonucunda öyle yoksulluk ve sefalet altında ezilirler ki, demokrasi ve politikadan "başka dertleri var"dır, olayların olağan, barışçıl seyrinde nüfusun çoğunluğu, kamusal ve politik yaşama katılımdan dışlanmış kalır.

Bu iddianın doğruluğunu belki de en açık biçimde Almanya doğruluyor, çünkü tam da bu devlette anayasal legalite şaşılacak kadar

uzun ve sağlam, neredeyse yarım yüzyıl (1871-1914) sürmüş ve sosyal-demokrasi bu dönemde başka ülkelerdekinden çok daha fazla "legaliteden yararlanmayı" ve işçilerin çok büyük bir bölümünü, dünyanın başka hiçbir yerinde olmayan biçimde politik bir partide örgütlemeyi bilmiştir.

Peki, politik bilinçli ve aktif ücretli kölelerin kapitalist toplumda şimdiye kadar görülmüş bu en yüksek oranı nedir? Onbeş milyon ücretli işçiden — bir milyon Sosyal-Demokrat Parti üyesi! On beş milyondan — sendikalarda örgütlü üç milyon!

Çok küçük bir azınlık için demokrasi, zenginler için demokrasi — kapitalist toplumun demokratizmi budur. Kapitalist demokratizmin mekanizmasına daha yakından bakıldığında, seçim hukukunun "küçük", güya "küçük" ayrıntılarında (yerleşiklik koşulu, kadınların dışlanması vs.), aynı şekilde temsili kurumların tekniğinde, toplantı hakkının gerçekten engellenmesinde (kamu binaları "dilenciler" için değildir!) ve günlük basının katıksız kapitalist örgütlenmesinde vs. vs. — her yerde demokrasiye kısıtlama üstüne kısıtlama konduğu görülür. Yoksullar için bu kısıtlamalar, istisnalar, engellemeler, özellikle kendisi hiç sıkıntı çekmemiş ve ezilen sınıfların kitlesel yaşamıyla hiç temas etmemiş olanlara (ve burjuva yayıncılarla politikacıların onda dokuzu, hatta belki de yüzde doksan dokuzu için durum budur) az görünür — ama hepsi birarada ele alındığında bu kısıtlamalar yoksulların politikadan, demokrasiye aktif katılımdan dışlanmasına, itilmesine yol açar.

Marx, Komün deneyiminin tahlilinde şunları söylerken kapitalist demokrasinin bu *özünü* parlak biçimde kavramıştır: ezilenlere birkaç yılda bir, ezen sınıfın hangi temsilcisinin onları parlamentoda temsil edeceğine ve ezeceğine karar verme imkânı verilir!

Fakat bu kaçınılmaz olarak dar, yoksulları sinsice geri iten ve bu yüzden tepeden tırnağa ikiyüzlü ve yalancı kapitalist demokrasinin daha da gelişmesi, liberal profesörlerin ve küçük-burjuva oportünistlerinin ileri sürdükleri gibi, kolayca, doğrudan ve pürüzsüz "gittikçe daha

büyük bir demokrasi"ye yol açmaz. Hayır. Onun daha da gelişmesi, yani komünizme doğru gelişim proletarya diktatörlüğünden geçer ve başka türlüsü de olamaz, çünkü proletarya dışında hiç kimse kapitalist sömürücülerin ***direnişini kırabilecek*** durumda değildir, ve başka bir yol yoktur.

Proletarya diktatörlüğü, yani ezilenlerin öncüsünün, sömürücüleri baskı altında tutmak amacıyla egemen sınıf olarak örgütlenmesi ise, basitçe sadece demokrasinin genişlemesini getiremez. ***İlk kez*** zenginler için değil, yoksullar için, halk için bir demokrasi haline gelen demokrasinin korkunç ölçüde genişlemesiyle ***birlikte,*** proletarya demokrasisi ezenlere, sömürücülere, kapitalistlere karşı özgürlükten bir dizi istisna getirir. İnsanlığı ücretli kölelikten kurtarmak için bunları baskı altında tutmak zorundayız, direnişleri zor yoluyla kırılmalıdır ve baskının olduğu yerde, zorun olduğu yerde, özgürlüğün olmadığı, demokrasinin olmadığı açıktır.

Engels bunu Bebel'e mektubunda mükemmel biçimde ifade etmiştir, okurun anımsayacağı gibi orada şöyle demektedir:

> "Proletaryanın devlete hâlâ ***ihtiyacı olduğu*** sürece, ona özgürlük adına değil, aksine karşıtlarını baskı altında tutmak için ihtiyacı vardır ve özgürlükten söz edilebileceği anda, devlet devlet olarak varolmaktan çıkar.."

Halkın dev çoğunluğu için demokrasi ve halkı sömürenlerin, ezenlerin zorla baskı altında tutulması, yani demokrasiden dışlanmaları — kapitalizmden komünizme ***geçişte*** demokrasinin uğradığı değişiklik budur.

Ancak kapitalistlerin direnişinin artık tamamen kırıldığı, kapitalistlerin ortadan kaybolduğu, sınıfların artık var olmadığı (yani toplumsal üretim araçlarıyla ilişkileri bakımından toplumun üyeleri arasında artık fark kalmadığı) komünist toplumda — ***ancak*** orada "devlet varolmaktan çıkar" ve ***"özgürlükten söz edilebilir."*** Ancak orada gerçekten tam bir demokrasi, gerçekten herhangi bir istisnanın olmadığı

bir demokrasi mümkündür, ancak orada gerçekleştirilecektir. Ve ancak orada demokrasi, şu basit nedenden ötürü ***sönüp gitmeye*** başlar, çünkü kapitalist kölelikten, kapitalist sömürünün sayısız dehşetinden, vahşetinden, saçmalığından, alçaklığından kurtulan insanlar, eskiden beri bilinen ve binlerce yıldır tüm yasalarda tekrarlanan en elemanter ortak yaşam kurallarına uymaya, zor olmadan, baskı, tabiyet olmadan, adı devlet olan ***özel*** baskı ***aygıtı olmadan*** uymaya yavaş yavaş ***alışacaklardır.***

"Devlet ***sönüp gider***" ifadesi çok isabetli seçilmiştir, çünkü sürecin hem tedriciliğine hem de elemanterliğine dikkat çeker. Kuşkusuz sadece alışkanlık böyle bir etkide bulunabilir ve bulunacaktır, çünkü çevremizde insanların, sömürü olmadığında, onları öfkelendiren, protestoya ve başkaldırıya kışkırtan, ***baskı*** gerekliliği yaratan bir şey olmadığında, toplumsal ortak yaşamın gerekli kurallarına uymaya ne kadar kolay alıştıklarını milyonlarca kez gözlemleyebiliyoruz.

Demek ki: kapitalist toplumda budanmış, yetersiz, yanlış bir demokrasiye, sadece zenginler için, bir azınlık için demokrasiye sahibiz. Proletarya diktatörlüğü, komünizme geçiş dönemi, azınlığın, sömürücülerin zorunlu olarak baskı altında tutulmasının yanı sıra ilk kez halk için, çoğunluk için bir demokrasi yaratacaktır. Ancak ve yalnızca komünizm, gerçekten tam bir demokrasi sunabilecek durumdadır, ve bu ne kadar eksiksiz olursa o kadar çabuk gereksiz hale gelecek, kendiliğinden sönüp gidecektir.

Başka bir deyişle: kapitalizmde sözcüğün asıl anlamıyla devlete, bir sınıfın diğer bir sınıf tarafından, yani çoğunluğun bir azınlık tarafından baskı altında tutulmasına yarayan özel bir mekanizmaya sahibiz. Doğal olarak, sömürülen çoğunluğun sömürücü azınlık tarafından sistematik olarak baskı altında tutulması gibi bir işin başarısı, en büyük zalimliği, hayvani bir baskıyı, insanlığın kölelikte, serflikte, ücretli emekte geçtiği bir kan denizini gerektirir.

Devamla. Kapitalizmden komünizme ***geçişte*** baskı ***hâlâ*** gerekli-

dir, ama bu artık sömürücü azınlığın sömürülen çoğunluk tarafından baskı altında tutulmasıdır. Özel bir aygıt, özel bir baskı mekanizması, bir "devlet" ***hâlâ*** gereklidir, fakat bu artık bir geçiş devletidir, asıl anlamıyla bir devlet değildir, çünkü ***dünün*** ücretli köle çoğunluğu tarafından sömürücü azınlığın baskı altında tutulması nispeten öyle kolay, basit ve doğal bir iştir ki, kölelerin, serflerin, ücretli işçilerin ayaklanmalarının bastırılmasından çok daha az kana mal olacak, insanlığa daha ucuza gelecektir. Ve demokrasinin nüfusun ezici çoğunluğuna genişletilmesiyle de uyum içindedir, öyle ki ***özel*** bir baskı ***mekanizması*** gereksinimi kaybolmaya başlar. Sömürücüler elbette bu görevi yerine getirecek çok karmaşık bir mekanizma olmadan halkı baskı altında tutacak durumda değillerdir, ***halk*** ise sömürücüleri çok basit bir "mekanizma"yla, neredeyse "mekanizma" olmadan, özel bir aygıt olmadan, yalnızca ***silahlı kitlelerin örgütüyle*** (bir önceleme yaparak belirtelim, İşçi ve Asker Sovyetleri türünde) baskı altında tutabilir.

Son olarak, sadece komünizm, devletin tamamen gereksiz hale geleceği durumu yaratır, çünkü baskı altında tutulması gereken ***hiç kimse*** —bir ***sınıf*** anlamında, nüfusun belli bir kesimine karşı sistematik mücadele anlamında "hiç kimse"— ***yoktur***. Biz ütopyacı değiliz ve ***tekil kişilerin*** taşkınlık yapma olasılığını ve kaçınılmazlığını ve ***bu tür*** taşkınlıklara karşı çıkma zorunluluğunu asla yadsımıyoruz. Fakat birincisi bunun için özel bir mekanizmaya, özel bir baskı aygıtına gerek yoktur. Bugünkü toplumda bile herhangi bir uygar insan topluluğunun kavga edenleri ayırdığı ya da bir kadının ırzına geçilmesini engellediği gibi, silahlı halk da bunu aynı basitlikte ve kolaylıkta halledecektir. İkincisi, toplumsal ortak yaşam kurallarının çiğnenmesi anlamına gelen taşkınlıkların temel sosyal nedeninin, kitlelerin sömürüsü, onların yoksulluğu ve sefaleti olduğunu biliyoruz. Bu ana nedenin ortadan kaldırılmasıyla taşkınlıklar da kaçınılmaz olarak ***"sönüp gitmeye"*** başlayacaktır. Bunun ne kadar hızlı ve hangi sırayla gerçekleşeceğini bilmiyoruz, fakat sönüp gideceklerini biliyoruz. Taşkınlıkların sönüp gitmesiyle birlikte devlet de ***sönüp gidecektir***.

Marx, ütopyalara kapılmaksızın, bu gelecek hakkında ***şimdiden*** belirlenebilecek olan şeyi, yani komünist toplumun alt ve üst aşaması (basamağı, etabı) arasındaki farkı daha ayrıntılı belirledi.

3— Komünist Toplumun Birinci Aşaması

"Gotha Programı'nın Eleştirisi"nde Marx, işçilerin sosyalizm altında "emeğinin" "kesintisiz" ya da "tam ürünü"nü elde edeceği yönündeki Lassalleci düşünceyi ayrıntılı olarak çürüttü. Marx, toplumsal toplam üründen bir yedek fon, üretimin genişletilmesi için, ayrıca "yıpranmış" makinelerin vs. yedeği için bir fon, sonra tüketim araçlarından, yönetim giderleri, okullar, hastaneler, yaşlı yurtları ve benzeri şeyler için bir fon çıkarmak gerektiğini gösterir.

Lasselle'in ("işçiye emeğinin ürününün tümünü" biçimindeki) bulanık, net olmayan, genel safsatası yerine Marx sosyalist toplumun nasıl iktisat yürütmek zorunda kalacağı üzerine serinkanlı bir hesap sunar. Marx, artık kapitalizmin olmayacağı böyle bir toplumun yaşam koşullarının ***somut*** tahliline girişir ve şöyle der:

> "Burada" (işçi partisi programının incelenmesinde) "uğraştığımız şey, kend temelleri üzerinde ***gelişmiş*** biçimiyle değil, aksine kapitalist toplumun ***içinden çıktığı*** biçimiyle bir komünist toplumdur; yani her bakımdan, ekonomik, ahlaki, düşünsel olarak hâlâ bağrından çıktığı eski toplumun izlerini taşıyan bir toplum."

İşte kapitalizmin bağrından daha yeni gün ışığına çıkmış, her bakımdan eski toplumun damgasını taşıyan bu komünist toplumu Marx, komünist toplumun "ilk" ya da alt aşaması olarak niteler.

Üretim araçları artık tek tek kişilerin özel mülkiyeti değildir. Üretim araçları tüm topluma aittir. Toplumun her üyesi, toplumsal olarak gerekli emeğin belli bir bölümünü yapar ve toplumdan şu kadar emek sunmuş olduğunu gösteren bir belge alır. Bu belge karşılığında, tüketim maddelerinin toplumsal stokundan uygun düşen miktarda ürün el-

de eder. Yani, toplumsal fon için ayrılan emek miktarı çıkarıldıktan sonra, her işçi toplumdan, ona verdiği kadarını geri alır.

Adeta "eşitlik" egemendir.

Fakat, (genellikle sosyalizm olarak nitelenen, oysa Marx'ın komünizmin ilk aşaması olarak nitelediği) böyle bir toplum düzenini gözönünde bulunduran Lassalle, bunun "adil paylaşım", "eşit emek ürününe eşit hak" olduğunu söylediğinde yanılmaktadır ve Marx onun bu yanılgısını açığa çıkarır.

Gerçi burada "eşit hak"ka sahibiz, diyor Marx, fakat bu ***henüz,*** her hukuk gibi ***eşitsizliği önşart koşan*** "burjuva hukuku"dur. Her hukuk, ***aynı*** ölçeğin, gerçekte aynı olmayan, farklı olan çeşitli bireylere uygulanması anlamına gelir; bu yüzden "eşit hak" eşitliğin çiğnenmesi ve bir adaletsizliktir.

Gerçekte, eşit miktarda toplumsal emek harcamış olan herkes, (sözü edilen kesintilerden sonra) toplumsal üründen eşit pay alır.

Fakat insanlar aynı değildir: biri güçlü, diğeri güçsüzdür; biri evli, diğeri değildir, birinin çocuğu çok, diğerinin azdır vs.

> "... Eşit emek miktarıyla —diye sonuç çıkarıyor Marx— ve dolayısıyla toplumsal tüketim fonundaki eşit payla, biri gerçekte diğerinden daha çok alır, biri diğerinden daha zengindir vs. Bütün bu kusurlardan kaçınmak için, hakkın eşit değil eşitsiz olması gerekirdi."

Yani komünizmin ilk aşaması, adaleti ve eşitliği henüz veremez: servet farkları, hem de adil olmayan farklar sürecek, fakat bir insanın bir başka insan tarafından ***sömürüsü*** olanaksız olacaktır, çünkü ***üretim araçlarını,*** fabrikaları, makineleri, toprak ve araziyi vs. özel mülkiyet olarak gaspetmek olanaksız olacaktır. Marx, Lassalle'in küçükburjuva, bulanık ***genel*** "eşitlik" ve "adalet" safsatasını yıkarak, başlangıçta ***sadece,*** üretim araçlarının tek tek kişiler tarafından mülk edinilmesi "adaletsizliği"ni ortadan kaldırmak ***zorunda olan*** ve şimdilik diğer adaletsizliği de, tüketim maddelerinin (gereksinime göre değil)

"emeğe göre" paylaşımını bir vuruşta ortadan kaldıracak ***durumda olmayan*** komünist toplumun ***gelişim seyrini*** gösterir.

Vülger ekonomistler, bunlar arasında aralarında "bizim" Tugan'ın da olduğu burjuva profesörler, sosyalistleri sürekli olarak, insanların eşitsizliğini unutmakla ve bu eşitsizliği ortadan kaldırmayı "düşlemekle" kınarlar. Böyle bir kınama sadece, gördüğümüz gibi, burjuva ideologları bayların büyük cehaletini kanıtlıyor.

Marx sadece insanların kaçınılmaz eşitsizliğini tamı tamına göz önünde bulundurmakla kalmaz, tek başına üretim araçlarının tüm toplumun ortak mülkiyetine geçişinin (sözcüğün alışılmış anlamında "sosyalizm"), paylaşımdaki eksiklikleri, ürünler "emeğe göre" paylaşıldığı sürece ***egemen olmaya*** devam eden "burjuva hukukunun" eşitsizliğini ***ortadan kaldırmadığını*** da gözönünde bulundurur.

> "... Fakat bu kusurlar —diye devam eder Marx— uzun doğum sancılarından sonra kapitalist toplumun içinden çıktığı haliyle komünist toplumun ilk aşamasında kaçınılmazdır. Hukuk, toplumun ekonomik şekillenmesi ve onun tarafından belirlenen kültürel gelişiminden asla daha yüksek olamaz."

Böylece (genellikle sosyalizm diye adlandırılan) komünist toplumun ilk aşamasında "burjuva hukuk" tamamen ortadan ***kaldırılmaz,*** bilakis sadece kısmen, sadece erişilmiş ekonomik devrime uygun olarak, yani sadece üretim araçlarıyla bağıntılı kaldırılır. "Burjuva hukuku" bunları tek tek bireylerin özel mülkiyeti olarak kabul eder. Sosyalizm ise ***toplumsal*** mülkiyet haline getirir. Bu ölçüde —ve sadece bu ölçüde— "burjuva hukuk" ortadan kalkar.

Ancak onun bir başka parçası varlığını sürdürür, toplumun üyeleri arasında ürünlerin ve emeğin dağıtımında regülatör (düzenleyici) olarak kalır. "Çalışmayan, yememelidir de" — bu sosyalist ilke ***artık*** gerçekleştirilmiştir; "aynı miktarda emek için aynı miktarda ürün" — bu sosyalist ilke de ***artık*** gerçekleştirilmiştir. Ancak bu henüz komünizm değildir, ve bu, eşit olmayan insanlara eşit olmayan (fiilen eşit olma-

yan) emek karşılığında eşit miktarda ürün veren "burjuva hukuku"nu henüz ortadan kaldırmaz.

Bu bir "kusur"dur, diyor Marx, ama komünizmin ilk aşamasında bu kaçınılmazdır, çünkü ütopyalara düşmeksizin, insanların kapitalizmin devrilmesiyle birdenbire, ***hiçbir hukuk kuralı olmadan*** toplum için çalışmayı öğreneceklerine inanmamak gerekir, ve bunun da ötesinde ***böyle*** bir değişim için ekonomik önkoşullar, kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla ***hemen hazır olmaz.***

Fakat "burjuva hukuku" dışında başka normlar yoktur. Bu ölçüde, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini korurken, emek miktarının eşitliğini ve ürünlerin paylaşımında eşitliği korumakla yükümlü devletin gerekliliği de sürer.

Devlet, artık kapitalistlerin olmadığı, sınıfların olmadığı ve bu yüzden artık ***ezilecek*** bir ***sınıfın*** da bulunmadığı ölçüde sönüp gider.

Ancak devlet henüz tam sönüp gitmemiştir, çünkü fiili eşitsizliği onaylayan "burjuva hukukun" korunması hâlâ sürer. Devletin tam sönüp gitmesi için tam komünizm gereklidir.

4— Komünist Toplumun Üst Aşaması

Marx devam eder:

> "...Komünist toplumun daha üst bir aşamasında, bireylerin işbölümüne köleleştirici tabiyeti ve bununla birlikte kol ve kafa emeği arasındaki karşıtlık da ortadan kalktıktan sonra; çalışma sadece yaşamanın bir aracı değil, aynı zamanda yaşamın birincil gereksinimi haline geldikten sonra; bireylerin çok yönlü gelişimiyle birlikte üretici güçler de büyüdükten ve kolektif servetin tüm kaynakları bollaştıktan sonra — ancak ondan sonra burjuva hukukunun dar ufku tümüyle aşılabilir ve toplum bayraklarının üstüne şöyle yazabilir: Herkes yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre!"

"Özgürlük" ve "devlet" sözcüklerini birleştirmenin saçmalığını acımasızca alaya alan Engels'in düşüncelerinin tüm doğruluğunu ancak şimdi anlayabiliyoruz. Bir devlet varolduğu sürece, özgürlük yoktur. Özgürlük olacağı zaman devlet olmayacaktır.

Devletin tam sönüp gitmesinin ekonomik temeli, komünizmin, kol ve kafa emeği arasındaki karşıtlık ortadan kalkacak kadar yüksek bir gelişmesidir, onunla birlikte bugünkü ***toplumsal*** eşitsizliğin en önemli kaynaklarından biri de bertaraf edilir, bu öyle bir kaynaktır ki, tek başına üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçmesiyle, tek başına kapitalistlerin mülksüzleştirilmesiyle asla birden yeryüzünden silinemez.

Bu mülksüzleştirme, üretici güçlerin dev bir gelişimini ***olanaklı*** kılacaktır. Ve kapitalizmin bu gelişimi daha şimdiden nasıl inanılmaz biçimde ***engellediğini,*** bugün artık ulaşılmış olan teknik temelinde ne kadar çok şeyin ileriye götürebileceğini gördüğümüzde, kapitalistlerin mülksüzleştirilmesinin insan toplumunun üretici güçlerinde kaçınılmaz olarak büyük bir gelişmeye yol açacağını tam bir inançla söylemekte haklıyız. Fakat bu gelişimin ne kadar hızla süreceğini, işbölümünün ortadan kaldırılmasına, kol ve kafa emeği arasındaki karşıtlığın bertaraf edilmesine, çalışmanın "yaşamın birincil gereksinimi"ne dönüşmesine ne kadar çabuk yol açacağını ise bilmiyoruz ve ***bilemeyiz.***

Bu yüzden de yalnızca, bu sürecin uzun süreliliğini, komünizmin ***üst aşamasının*** gelişim temposuna bağımlılığını vurgulayarak, devletin sönüp gitmesinin kaçınılmazlığından söz etme hakkına sahibiz, fakat sönüp gitmenin zamanı ya da somut biçimleri sorunları tamamen açıkta kalır, çünkü bu sorunların çözümü için veriler ***yoktur.***

Toplum; "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" ilkesini gerçekleştirdiğinde, yani insanlar toplumsal ortak yaşamın temel kurallarına uymaya alıştıklarında ve emekleri, onların ***yeteneklerine göre*** gönüllü olarak faaliyet gösterebilecekleri kadar verimli olduğunda, devlet tamamen sönüp gidebilecektir. Shylock* benzeri bir

* *Shakespeare'in, Venedik Taciri'nin baş kişisi. Acımasız bir tefeci.—ÇN.*

hasislikle, başkasından yarım saat bile fazla çalışmamaya, daha az ücret almamaya bakmaya yol açan "burjuva hukukunun dar ufku" — bu dar ufuk o zaman aşılmış olacaktır. Ürünlerin paylaşımı o zaman, herkese düşen miktarın toplum tarafından saptanmasını gerektirmeyecek; herkes "gereksinimine göre" özgürce alacaktır.

Burjuva bakış açısından bakıldığında, böyle bir toplumsal yapıyı "katıksız ütopya" olarak nitelemek ve sosyalistlerin herkese, tek tek yurttaşların emeği üzerinde hiçbir denetim uygulamaksızın, toplumdan istediği kadar yer mantarı, otomobil, piyano ve daha başka birçok şey elde etme hakkı tanımalarıyla alay etmek kolaydır. Burjuva "bilginler"in çoğunluğu, bugüne dek bu alayla yetinmekte ve bununla sadece cahilliklerini ve kapitalizmi bencilce savunmalarını ele vermektedirler.

Cahillik, çünkü komünizmin gelişmesinin üst aşamasının gerçekleşeceğini "vaadetmek" hiçbir sosyalistin aklına gelmemiştir, büyük sosyalistlerin, bunun gerçekleşeceği ***öngörüsü*** ise, bugünkü emek üretkenliğini ve Pomyalovski'nin hikayelerindeki seminer öğrencileri gibi "zevk için" toplumsal serveti delicesine sarfeden ve olanaksızı isteyen ***bugünün*** darkafalısını önkoşul olarak almamıştır.

Komünizmin "üst" aşaması gerçekleşinceye dek sosyalistler, emek miktarı ve tüketim miktarı üzerinde toplumun ve ***devletin en katı*** denetimini talep ederler, fakat bu denetim kapitalistlerin mülksüzleştirilmesiyle, işçilerin kapitalistler üzerinde denetimiyle ***başlamak*** zorundadır ve bürokratik devlet tarafından değil, ***silahlı işçilerin*** devleti tarafından uygulanmalıdır.

Burjuva ideologlarının (ve Bay Tsereteli, Çernov ve ortakları ayarında yardakçılarının) kapitalizmi bencilce savunması, tam da, uzak gelecek üzerine tartışma ve gevezeliklerle ***bugünkü*** politikanın acil ve aktüel sorununu: kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, ***tüm*** yurttaşların büyük ***bir*** "sendika"nın, yani tüm devletin işçi ve memurlarına dönüşümü ve tüm bu sendikanın tüm çalışmasının gerçekten demokratik devlete, ***İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri devletine*** tabi oluşunu ***tahrif etmelerinden*** ibarettir.

Bilgili profesör ve onunla birlikte darkafalı ve onunla birlikte Bay

Tsereteli ve Çernov, Bolşeviklerin saçma ütopyalarından, demagojik vaatlerinden, sosyalizmi "yürürlüğe koyma"nın olanaksızlığından sözederken, kastettikleri şey tam da, "yürürlüğe konması"nı sadece hiç kimsenin vaat etmemekle kalmadığı, aynı zamanda zaten "yürürlüğe konamayacağı" için hiç kimsenin de düşünmediği komünizmin üst evresini, üst aşamasını kastediyorlar.

Ve burada, Engels'in yukarıda değinilen "sosyal-demokrat" tanımının yanlışlığı üzerine değerlendirmelerinde değindiği, sosyalizmle komünizm arasındaki bilimsel ayrım sorununa varıyoruz. Politik olarak komünizmin ilk ya da alt aşamasıyla üst aşaması arasındaki fark zamanla muhtemelen çok büyük olacaktır, fakat şimdi, kapitalizm altında bu farkı vurgulamak gülünç olurdu ve bunu önplana çıkarsa çıkarsa tek tek anarşistler (eğer, anarşistler arasında, Kropotkin, Grave, Cornelissen ve anarşistlerin diğer "yıldız"larının, "Plehanov" tipinde sosyal-şovenistlere ya da —hâlâ onurunu ve vicdanını koruyan az sayıda anarşistlerden biri olan Ge'nin ifade ettiği gibi— siper anarşistlerine[28] dönüşümünden sonra bir şey öğrenmemiş olanlar kaldıysa) çıkarabilirler.

Sosyalizmle komünizm arasındaki bilimsel fark ise açıktır. Genellikle sosyalizm olarak nitelenen şeyi Marx, komünist toplumun "ilk" ya da alt aşaması diye adlandırıyordu. Üretim araçları *ortak* mülkiyet haline geldiği ölçüde, "komünizm" sözcüğü buraya da uygun düşer, fakat bunun tam komünizm *olmadığı* unutulmadıkça. Marx'ın açıklamalarının büyük önemi, burada da, komünizmi kapitalizm*den* gelişen bir şey olarak değerlendirerek, diyalektik materyalizmi, gelişim öğretisini tutarlılıkla uygulamasında yatmaktadır. Skolastik olarak icat edilmiş, "uyduruk" tanımlar ve (sosyalizmin ne olduğu, komünizmin ne olduğu üzerine) yararsız laf cambazlıkları yerine Marx, komünizmin ekonomik olgunluğunun basamakları olarak nitelenebilecek şeyin bir tahlilini yapıyor.

İlk aşamasında, ilk basamağında komünizm henüz tamamen olgun *olamaz,* kapitalizmin geleneklerinden ya da izlerinden tamamen kurtulmuş olamaz. Komünizmin ilk aşaması sırasında "*burjuva* huku-

kunun dar ufku"nun korunması gibi ilginç bir olgu bununla açıklanır. ***Tüketim*** maddelerinin paylaşımı alanında burjuva hukuku elbette ki ***burjuva devletini*** önşart koşar, çünkü hukuk, hukuk normlarına uymayı ***zorlayacak*** durumda olan bir aygıt olmadan bir hiçtir.

Yani, komünizm altında yalnızca burjuva hukukun değil, burjuvazinin olmadığı burjuva devletin bile varlığını belli bir süre koruması sonucu çıkar!

Bu paradoksal gelebilir, ya da Marksizmin son derece derin içeriğini incelemek için en ufak bir zahmete katlanmamış olan kişilerin ona sık sık yönelttikleri gibi, sadece diyalektik bir danışıklı dövüş gibi gelebilir.

Gerçekte yaşam bize her adımda, doğada olduğu kadar toplumda da, yeninin içinde eskinin kalıntılarını gösterir. Ve Marx keyfi biçimde komünizmin içine bir parça "burjuva" hukuku sokmadı, aksine kapitalizmin ***bağrından*** çıkan bir toplumda ekonomik ve politik açıdan kaçınılmaz olanı aldı.

Demokrasi, işçi sınıfının kapitalistlere karşı kurtuluş mücadelesinde çok büyük öneme sahiptir. Fakat demokrasi asla, aşılamayacak olan bir sınır değildir, aksine feodalizmden kapitalizme ve kapitalizmden komünizme giden yolda sadece etaplardan biridir.

Demokrasi eşitlik anlamına gelir. Bu, doğru olarak ***sınıfların*** ortadan kaldırılması anlamında kavrandığında, proletaryanın eşitlik uğruna mücadelesinin ve eşitlik şiarının ne büyük bir öneme sahip olduğu anlaşılır. Fakat demokrasi sadece ***biçimsel*** eşitlik anlamına gelir. Ve toplumun tüm üyelerinin üretim araçlarının mülkiyeti ***bakımından*** eşitliğinin, yani emek eşitliğinin, ücret eşitliğinin gerçekleştirilmesinden sonra derhal insanlığın önünde kaçınılmaz olarak, biçimsel eşitlikten gerçek eşitliğe, yani: "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" cümlesinin gerçekleştirilmesine doğru nasıl yol alacağı sorusu yükselecektir. İnsanlık bu yüce hedefe giden yolda hangi aşamalardan geçmek, bunun için hangi pratik önlemleri almak zorunda kalacak — bunu bilmiyoruz ve bilemeyiz. Fakat, sosyalizmin ölü, donuk, değişmez bir şey olduğu yolundaki alışılmış burjuva düşüncesinin

ne kadar büyük bir yalan olduğu, buna karşılık gerçekte kamusal ve kişisel yaşamın tüm alanlarında, önce nüfusun ***çoğunluğunun*** sonra ise tüm nüfusun katılımıyla hızlı, gerçek, açık bir kitlesel ilerlemenin ***ancak*** sosyalizmle birlikte gündeme geleceği konusunda açıklığa kavuşmamız önemlidir.

Demokrasi bir devlet biçimidir, devletin türlerinden biridir. Bu yüzden, her devlet gibi, insanlara karşı örgütlü, sistematik bir zor uygulamasıdır. İşin bir yanı budur. Öte yandan demokrasi, yurttaşlar arasında eşitliğin, devletin şekillenişini belirleme ve devleti yönetme hakkının herkese eşit olarak resmen tanınması anlamına gelir. Bu ise, gelişmesinin belli bir aşamasında demokrasinin, birincisi, kapitalizmin karşısındaki devrimci sınıfı, proletaryayı birleştirmesine ve ona burjuva-cumhuriyetçi de dahil burjuva devlet mekanizmasını —daimi orduyu, polisi, bürokrasiyi— param parça etme, tuzla buz etme, ortadan kaldırma ve yerine, tüm nüfusun katıldığı bir milis yaratmaya koyulan silahlı işçi kitlelerinden oluşan ***demokratik*** bir devlet mekanizması koyma, ama yine de hâlâ bir devlet mekanizması koyma olanağı verme sonucunu doğurur.

Burada "nicelik niteliğe dönüşür": demokrasinin ***böyle*** bir aşaması, burjuva toplum çerçevesinin kırılmasıyla, onun sosyalist dönüşümünün başlamasıyla bağlıdır. Gerçekten ***herkes*** devletin yönetimine katıldığında, kapitalizm artık tutunamaz. Kapitalizmin gelişimi kendi payına, gerçekten "herkes"in devletin yönetimine ***katılabilmesinin önkoşullarını*** yaratır. Bu önkoşullardan bazıları, en ileri kapitalist ülkelerde artık gerçekleştirilmiş olan genel eğitim, ayrıca büyük, karmaşık, toplumsallaştırılmış posta, demiryolu, büyük fabrikalar, büyük ticaret, bankalar vs. vb. aygıtı tarafından milyonlarca işçinin "eğitimi ve disipline edilmesi"dir.

Bu ***ekonomik*** önkoşullar altında, devrilmelerinden sonra üretimin ve paylaşımın ***denetlenmesinde,*** emeğin ve ürünlerin ***kaydında*** kapitalistlerin ve memurların yerlerinin silahlı işçiler tarafından, silahlı tüm halk tarafından doldurulmasına derhal, bugünden yarına geçilmesi kesinlikle mümkündür. (Denetim ve kayıt sorunu, mühendisler, tarım

uzmanları vs. gibi bilimsel olarak eğitilmiş personel sorunuyla karıştırılmamalıdır: bu baylar bugün kapitalistlere tabi olarak çalışıyorlar, yarın silahlı işçilere tabi olarak daha iyi çalışacaklardır.)

Muhasebe ve denetim — komünist toplumun ***ilk evresinin*** "yoluna konması" ve doğru işlemesi için gerekli olan ***en önemli şey*** budur. ***Tüm*** yurttaşlar burada, silahlı işçilerden oluşan devletin ücretli görevlileri durumuna dönüşür. ***Tüm*** yurttaşlar, bütün halkı kucaklayan ***bir*** devlet "sendikası"nın görevlileri ve işçileri olurlar. Gerekli olan yalnızca, hepsinin aynı biçimde çalışmak zorunda olması, paylarına düşen çalışmayı yapmaları ve eşit ücret almalarıdır. Bunun muhasebesi ve denetimi kapitalizm tarafından son derece ***basitleştirilmiş,*** olağanüstü kolay, okuma yazma bilen herkesin yapabileceği denetim ve kayıt tutma işlemine dönüştürülmüştür, bu görevin yerine getirilmesi için dört hesap işlemini bilmek ve gerekli makbuzları vermek yeterlidir.*

Halkın ***çoğunluğu,*** (artık görevli haline gelmiş olan) kapitalistlerin ve kapitalist alışkanlıklarını korumuş olan entelektüel bayların böyle bir kaydını, böyle bir denetimini kendi başına ve her yerde uygulamaya başladığında, o zaman bu denetim gerçekten evrensel, genel, ulusal olacaktır, o zaman bundan sıyrılmak mümkün olamayacağı için hiç kimse bundan kaçamayacaktır.

Tüm toplum eşit iş ve eşit ücretle bir büro ve bir fabrika haline gelecektir.

Fakat kapitalistleri devirdikten sonra, sömürüyü ortadan kaldırdıktan sonra muzaffer proletaryanın tüm topluma yayacağı bu "fabrika" disiplini bizim idealimiz ya da nihai hedefimiz değil, toplumu kapitalist sömürünün alçaklıklarından ve aşağılıklarından radikal biçimde temizlemek ***ve daha da ileriye yürümek için*** gerekli bir ***basamaktır*** yalnızca.

---

* *Devlet, işlevlerinin önemli bölümü itibariyle, bizzat işçiler tarafından böylesi bir kayıt ve denetime indirgendiğinde, "politik devlet" olmaktan çıkar, o zaman "kamu işlevleri politik olmaktan çıkıp, basit, yönetsel işlevlere dönüşür" (bkz. yukarıda, IV. Bölüm, 2. maddede Engels'in anarşistlerle polemiği).*

Toplumun tüm üyelerinin ya da en azından büyük çoğunluğunun devleti yönetmeyi ***bizzat*** öğrendikleri, bu meseleyi bizzat ellerine aldıkları, bir avuç kapitalist azınlık üzerinde, kapitalist alışkanlıklarını sürdürmeyi çok isteyen baylar üzerinde, kapitalizm tarafından iyice demoralize edilmiş işçiler üzerinde denetimi "harekete geçirdikleri" andan itibaren, bu andan itibaren, herhangi bir yönetme zorunluluğu genelde ortadan kalkmaya başlar. Demokrasi ne kadar eksiksiz olursa, gereksiz hale geleceği an o kadar yakındır. Silahlı işçilerden oluşan ve "artık asıl anlamıyla devlet olmayan" "devlet" ne kadar demokratik olursa, ***her türlü*** devlet o kadar hızlı sönüp gitmeye başlar.

Çünkü toplumsal üretimi kendi başına yönetmeyi ***herkes*** öğrenmiş olduğunda ve gerçekten yönettiğinde, muhasebeyi ve boşta gezenlerin, asilzadelerin, dolandırıcıların ve buna benzer "kapitalizm geleneklerini koruyanlar"ın denetimini kendi başına gerçekleştirdiğinde, tüm halk tarafından uygulanan bu muhasebe ve denetimden kaçmak o kadar zor olacak ve o kadar büyük bir istisna oluşturacak ve muhtemelen o kadar hızlı ve ciddi bir cezayı beraberinde getirecektir ki (çünkü silahlı işçiler duygusal entelektüeller değil, pratik yaşamın insanlarıdır ve asla şakaya gelmezler), insanların her türlü ortak yaşamı için karmaşık olmayan temel kurallara uyma zorunluluğu kısa zamanda ***alışkanlık*** haline gelecektir.

O zaman, komünist toplumun ilk evresinden daha üst evresine geçişin ve bununla beraber devletin tümüyle sönüp gitmesinin de kapıları ardına dek açık olacaktır.

VI. BÖLÜM

MARKSİZMİN OPORTÜNİSTLER TARAFINDAN BAYAĞILAŞTIRILMASI

Devletin sosyal devrimle ve sosyal devrimin devletle ilişkisi sorunu, II. Enternasyonal'in (1889–1914) en ünlü teorisyen ve yazarlarını çok az ilgilendirmiştir, tıpkı bir bütün olarak devrim sorununun onları çok az ilgilendirdiği gibi. Fakat 1914'te II. Enternasyonal'in çöküşüne yol açmış olan oportünizmin tedrici büyüme sürecinde karakteristik olan, sorunla açıkça yüzyüze gelindiği zaman bile ***yan çizmeye çalışılması*** ya da sorunun fark edilmemesidir.

Bir bütün olarak diyebiliriz ki, proleter devrimin devletle ilişkisi sorununa bu ***yan çizme,*** —oportünizm için elverişli ve onu besleyen bir yan çizme— Marksizmin ***tahrifine*** ve tamamen bayağılaştırılmasına götürmüştür.

Bu üzücü süreci en azından kısaca karakterize etmek için, Marksizmin en saygın teorisyenlerine, Plehanov ve Kautsky'ye bakalım.

1— Anarşistlere Karşı Plehanov'un Polemiği

Plehanov, anarşizmle sosyalizm arasındaki ilişki sorununa, 1894'te "Anarşizm ve Sosyalizm" başlığı altında Almanca yayınlanmış olan özel bir broşür ayırdı.

Plehanov, bu sorunu ele alıp ve fakat anarşizme karşı mücadelede en aktüel ve politik olarak en önemli şeyi, yani devrimin devlete karşı tavrını ve bir bütün olarak devlet sorununu tamamen atlamayı başardı! Broşüründe iki bölüm öne çıkıyor: bir tanesi Stirner, Proudhon vs.'nin

düşüncelerinin tarihi üzerine değerli materyalle dolu tarihsel-yazınsal bir bölümdür, diğeri, bir anarşistin bir haydutan ayırdedilemeyeceği üzerine kaba değerlendirmelerle dolu darkafalı bir bölümdür.

Konuların seçimi son derece tuhaf ve Rusya'da devrimin arifesi ve devrim dönemi sırasında Plehanov'un tüm faaliyeti için son derece karakteristiktir: zaten Plehanov da buna uygun olarak 1905-1917'de, kendinin politikada burjuvazinin peşinden yürüyen yarı doktriner ve yarı darkafalı biri olduğunu ispatladı.

Marx ve Engels'in, anarşistlere karşı polemiklerinde, devrimin devlete karşı tavrı üzerine görüşlerini en ayrıntılı biçimde nasıl açıkladıklarını gördük. Engels 1891 yılında Marx'ın "Gotha Programı'nın Eleştirisi"ni yayınlarken şöyle yazdı:

> "Biz (yani Engels ve Marx), (Birinci) Enternasyonal'in Lahey Kongresi'nin üstünden iki yıl dahi geçmeden, Bakunin ve onun anarşistleriyle en şiddetli mücadele içinde bulunuyorduk."

Anarşistler tam da Paris Komünü'nü, öğretilerinin doğrulanması olarak, deyim yerindeyse "kendileri için" sahiplenmeye çalıştılar, fakat Komün'ün derslerini ve bu derslerin Marx tarafından tahlilini kesinlikle kavramamışlardı. Anarşizm, eski devlet mekanizması ***parçalanmalı mıdır*** — ve yerine ***ne*** konmalıdır gibi somut-politik sorulara, gerçeğe yaklaşık olarak bile uygun hiçbir katkıda bulunmamıştır.

Fakat, "Anarşizm ve Sosyalizm" üzerine konuşmak ve fakat tüm devlet sorununa yan çizmek, Marksizmin Komün'den önceki ve sonraki tüm gelişimini ***farketmemek,*** bu, kaçınılmaz olarak oportünizme kaymak anlamına geliyordu. Çünkü oportünizm tam da herşeyden önce, hemen yukarıda saydığımız iki sorunun ***hiç*** sorulmamasına ihtiyaç duyar. Tek başına bu ***bile*** oportünizmin bir zaferi anlamına gelir.

2— Kautsky'nin Oportünizme Karşı Polemiği

Rus yazınında Kautsky'nin eserlerinin çevirisi hiç kuşkusuz başka ülkelerle kıyaslanamayacak kadar çoktur. Bazı Alman sosyal-demok-

ratlarının, Kautsky'nin Rusya'da Almanya'dan daha çok okunduğu şakası boşuna değildir (geçerken belirtelim, bu şaka, sahiplerinin zannettiğinden çok daha derin bir tarihsel anlam içerir, yani: 1905'te dünyanın en iyi sosyal-demokrat yazınının en iyi eserlerine şiddetli bir açlık duyan ve kendilerine başka ülkelere kıyasla bu tür eserlerin çeviri ve baskılarının çok büyük miktarda sunulduğu Rus işçileri, bununla deyim yerindeyse proleter hareketimizin genç toprağına, daha ileri, komşu ülkenin zengin deneyimini hızlı bir tempoyla aktardılar).

Kautsky bizde, Marksizmin popüler anlatımı dışında özellikle, Bernstein'ın liderliğini yaptığı oportünistlere karşı polemiğiyle tanınır. Fakat Kautsky'nin 1914/1915 büyük bunalımı döneminde nasıl inanılmaz derecede rezilce çaresizlik ve sosyal-şovenizm savunusuna kaydığını izleme görevini önümüze koyduğumuzda atlanmaması gereken bir olgu hemen hemen hiç bilinmez. Bu olgu, Kautsky'nin, oportünizmin Fransa'daki (Millerand ve Jaurès) ve Almanya'daki (Bernstein) en saygın temsilcilerine karşı ortaya çıkışından önce çok büyük yalpalamalar göstermesidir. 1901/1902'de Stuttgart'ta yayınlanan ve devrimci-proleter görüşleri temsil eden Marksist "Zarya", Kautsky'ye karşı ***polemik yürütmek,*** onun 1900 yılında Paris Uluslararası Sosyalist Kongresi'ndeki yarım ağızlılıklardan oluşan, kaçamaklı, oportünistlere karşı uzlaşmacı kararını "lastik gibi" diye tanımlamak zorunda kaldı. Alman yazınında Kautsky'nin, Bernstein'a karşı kampanyasından önce daha az olmayan kararsızlıklarını gün yüzüne çıkaran mektupları yayınlanmıştır.

Fakat, bizzat oportünistlere karşı polemiğinde, sorunu koyuşunda ve şimdi sorunu ele alış tarzında, Kautsky'nin Marksizme en son ihanetinin ***tarihini*** incelerken, tam da devlet sorununda onda oportünizme sistematik bir eğilim saptayabilmemiz hususu kıyas götürmez büyük bir öneme sahiptir.

Kautsky'nin oportünizme karşı ilk büyükçe eserini, 'Bernstein ve Sosyal-Demokrat Program" kitabını alalım. Kautsky Bernstein'ı ayrıntılı olarak çürütüyor. Fakat karakteristik olan şudur.

Bernstein, Erostrat ününe sahip "Sosyalizmin Önkoşulları"nda Marksizmi "***Blanquizm***" ile suçluyor (o zamandan bu yana Rusya'da oportünistlerin ve liberal burjuvaların, devrimci Marksizmin temsilcilerine, Bolşeviklere karşı binlerce kez yineledikleri bir suçlama). Bernstein burada özellikle Marx'ın "Fransa'da İç Savaş"ı üzerinde duruyor ve Marx'ın Komün'ün dersleri hakkındaki görüşlerini —gördüğümüz gibi tamamen boşuna— Proudhon'unkilerle özdeşleştirmeye çalışıyor. Bernstein, Marx'ın 1872'de "Komünist Manifesto"ya önsözde vurguladığı ve "işçi sınıfının hazır devlet mekanizmasını öylece ele geçirip kendi amaçları için harekete geçiremeyeceği"ni söyleyen vargısına özel bir dikkat ayırıyor.

Bu ifade Bernstein'ın o kadar "hoşuna gidiyor ki", bunu kitabında en az üç kez yineleyip, tümüyle çarpıtılmış, oportünist bir anlamda yorumluyor.

Marx, gördüğümüz gibi, işçi sınıfının tüm devlet mekanizmasını ***parçalamak, paramparça etmek, havaya uçurmak*** (bu ifadeyi Engels kullanıyor) ***zorunda olduğunu*** söylemek istiyor. Buna karşılık Bernstein, sanki Marx bu sözlerle işçi sınıfını, iktidarı ele geçirirken abartılı bir devrimciliğe düşmemesi ***için*** uyarmak istemiş gibi gösteriyor.

Marx'ın düşüncesinin daha kaba ve rezilce bir çarpıtılmasını düşünmek neredeyse imkânsız.

Peki, Kautsky, Bersteincılığı çok ayrıntılı çürütürken ne yapmıştır?

Marksizmin bu noktada oportünizm tarafından çarpıtılmasının tüm derinliğini tahlil etmekten kaçınmıştır. Marx'ın "İç Savaş"ına Engels'in önsözünden, yukarıda aktarılan pasajı aktarmış ve kendisini Marx'a göre işçi sınıfının ***hazır*** devlet mekanizmasını kolayca ele geçiremeyeceği, fakat genelde ele ***geçirebileceğini*** söylemekle sınırlamıştır. Kautsky'de, Bernstein'ın Marx'a Marx'ın gerçek düşüncesinin

tam tersini malettiği, Marx'ın ta 1852'den beri proleter devrimin görevi olarak devlet mekanizmasının "parçalanması"nı önplana çıkardığına dair tek sözcük yoktur.

Böylece, proleter devrimin görevleriyle ilgili olarak Marksizmle oportünizm arasındaki en özsel fark Kautsky'de silinmiştir!

> "Proletarya diktatörlüğü sorunu üzerine kararı —diye yazıyordu Kautsky Bernstein'a "karşı"— sanırım rahat rahat geleceğe bırakabiliriz." (s. 172, Almanca baskı.)

Bu Berstein'a ***karşı*** polemik değil, aksine aslında ona verilmiş bir ***ödündür,*** mevzilerin oportünizme teslim edilmesidir, çünkü oportünistlerin ilk başta gereksinim duydukları, proleter devrimin görevleriyle ilgili temel sorunların "rahat rahat geleceğe bırakılması"ndan başka birşey değildir.

Marx ve Engels 1852'den 1891'e dek kırk yıl boyunca proletaryaya, devlet mekanizmasını parçalamak zorunda olduğunu öğrettiler. Buna karşılık Kautsky, mekanizmanın parçalanıp parçalanmamak zorunda olduğu sorusu yerine, sahtekârca, parçalamanın somut biçimleri sorusunu geçiriyor ve somut biçimlerin önceden bilinemeyeceği "tartışılmaz" (ve kısır) darkafalı gerçeğinin kanatları ardına sığınıyor!

Marx'la Kautsky arasında, proleter partinin, işçi sınıfını devrime hazırlama görevine karşı tutumları bakımından bir uçurum vardır.

Kautsky'nin, önemli ölçüde yine oportünizmin yanılgılarının çürütülmesine ayrılmış olan daha sonraki, daha olgun bir eserini alalım. "Sosyal Devrim" broşürü. Yazar burada özel olarak "proleter devrim" ve "proleter rejim" sorununu ele alıyordu. Burada olağanüstü değerli pekçok şey veriyor, fakat tam da devlet sorununu ***atlıyordu.*** Broşürün her yerinde devlet iktidarının ele geçirilmesinden başka bir şeyden söz edilmez, yani devlet mekanizması ***parçalanmadan*** iktidarın ele geçirilmesine ***izin verdiği*** ölçüde oportünistlerin işine gelen bir formülasyon seçilmiştir. Tam da Marx'ın 1872'de "Komünist Manifesto" prog-

ramında "eskimiş" ilan ettiği şey, 1902'de Kautsky'de ***dirilişini*** yaşar.

Broşürde özel bir bölüm "Sosyal Devrimin Biçimleri ve Silahları"na ayrılmıştır. Burada pekâlâ politik kitle grevinden ve iç savaştan ve "modern büyük devletin iktidar araçlarından, onun bürokrasisi ve ordusu"ndan söz edilir, fakat Komün'ün işçilere çoktan öğretmiş olduğu şey üzerine tek hece yoktur. Engels'in sosyalistleri, özellikle Alman sosyalistlerini devlete duyulan "batıl itikatlı saygı"ya karşı uyarmış olması boşuna değildir.

Kautsky meseleyi şöyle koyar: muzaffer proletarya "demokratik programı gerçekleştirecektir", ve bu programın tek tek noktalarını açıklar. Fakat, 1871 yılının, burjuva demokrasisinin yerine proletarya demokrasisinin konması sorununda verdiği yeni şeyler hakkında tek sözcük yoktur. Kautsky kulağa "sağlam" gelen şu bayağılıklarla yetiniyor:

> "Ve bugünkü koşullar altında iktidara gelmememiz doğaldır. Bizzat devrim, bugünkü politik ve sosyal yapımızı değiştirecek olan uzun ve derinlemesine mücadeleleri önşart koşar."

Elbette bu, atların yulaf yediği ve Volga nehrinin Hazar Denizi'ne döküldüğü gerçeği kadar "doğaldır". Fakat "derinlemesine" mücadeleler üzerine boş ve tumturaklı bir safsata sayesinde, devrimci proletarya için esas önemli sorundan, önceki, proleter olmayan devrimlerden farklı olarak devlete karşı, demokrasiye karşı ***onun*** devriminin "derinliği"nin ifadesini nerede bulduğu sorusundan ***kaçınılmasına*** yazık.

Kautsky bu sorundan kaçınarak ***gerçekten de*** bu en özsel noktada oportünizme bir ödün verir, ***lafta*** ona korkunç bir savaş açmış, "devrim düşüncesi"nin önemini vurgulamış olsa da (işçiler arasında devrimin somut derslerini propaganda etmekten korkunca, bu "düşünce"nin ne değeri var ki?) veya: "herşeyden önce devrimci idealizm" dese ya da İngiliz işçilerinin "bugün artık küçük burjuvalardan başka bir şey olmadıkları"nı ilan etse de.

> "En çeşitli işletme biçimleri —diye yazıyor Kautsky—, bürokratik (??), sendikal, kooperatifsel, özel ... sosyalist bir toplumda yanyana

varolabilir. ... Örneğin demiryolları gibi, bürokratik (??) bir örgüt olmadan yapamayan işletmeler var. Orada demokratik örgütlenme, işçilerin, çalışma düzenini saptayan ve bürokratik aygıtın yönetimini denetleyen bir tür parlamento oluşturan delegeler seçecekleri biçimde şekillenebilir. Başka işletmeler sendikaların yönetimine devredilebilir, yine başkaları kooperatif olarak işletilebilir."

Bu değerlendirme yanlıştır ve yetmişli yıllarda Marx ve Engels'in Komün örneğinde gösterdikleri şey karşısında bir adım geri atmak anlamına gelir.

Demiryolları, güya gerekli bir "bürokratik" örgüt açısından, büyük çaplı makine sanayiinin bütün diğer işletmelerinden, herhangi bir fabrikadan, büyük bir dükkandan, bir büyük çaplı kapitalist tarım işletmesinden kesinlikle hiçbir farklılığa sahip değildir. Bütün bu işletmelerde teknik, mutlaka en katı disiplini, herkese gösterilmiş olan iş parçasının yapılmasında en büyük titizliği gerektirir, aksi takdirde tüm işletme durabilir, mekanizma bozulabilir, ürün bozulabilir. Bu türden tüm işletmelerde işçiler doğal olarak "***bir tür parlamento*** oluşturan delegeler seçeceklerdir".

Fakat meselenin can alıcı noktası tam da, bu "tür parlamento"nun, burjuva-parlamenter kurumlar anlamında bir parlamento ***olmayacağıdır.*** Meselenin can alıcı noktası, bu "tür parlamento"nun, düşüncesi burjuva parlamentarizmi çerçevesini aşamayan Kautsky'nin gözünde canlandırdığı gibi, sadece "çalışma düzenini saptamakla ve bürokratik aygıtın yönetimini denetlemek"le ***yetinmemesidir.*** Sosyalist toplumda elbette işçi temsilcilerinden oluşan "bir tür parlamento" "çalışma düzenini saptayacak" ve "aygıtın yönetimini denetleyecektir", ***fakat*** bu aygıt "bürokratik" ***olmayacaktır.*** İşçiler politik iktidarı ele geçirdikten sonra eski bürokratik aygıtı parçalayacak, onu temellerine dek yıkacak, taş üzerinde taş bırakmayacaklardır; onun yerine yeni, aynı işçilerden ve görevlilerden oluşan bir aygıt koyacaklardır, fakat bu işçilerin ve görevlilerin bürokratlara dönüşmesine ***karşı*** derhal, Marx ve Engels tarafından ayrıntılı olarak incelenmiş önlemler alınacaktır: 1) sadece seçim değil, aynı zamanda her an görevden alınabilirlik; 2) işçi

ücretini aşmayan bir ödeme; 3) derhal, denetim ve gözetim işlevlerini ***herkesin*** yerine getirmesine, ***herkesin*** bir süre için "bürokrat" olmasına geçiş, böylece tam da bu yüzden ***hiç kimsenin*** "bürokrat" haline gelememesi.

Kautsky Marx'ın: "Komün parlamenter değil, aksine aynı zamanda yürütme ve yasama görevine sahip bir çalışma organı olacaktı" sözlerini kesinlikle derinlemesine düşünmemiştir.

Kautsky, ***(halk için olmayan)*** demokrasiyi ***(halka karşı)*** bürokrasiyle birleştiren burjuva parlamentarizmiyle, bürokrasiyi kökünden kazımak için derhal önlemler alacak ve bürokrasiyi tamamen ortadan kaldırana dek, halk için tam demokrasiyi yürürlüğe koyana dek bu önlemleri sonuna dek götürecek durumda olan proleter demokrasi arasındaki farkı kesinlikle anlamamıştır.

Kautsky burada devlete duyulan aynı "batıl itikatlı saygı"yı, bürokratizme duyulan aynı "batıl itikadı" sergiliyordu.

Kautsky'nin oportünistlere karşı yazdığı en son ve en iyi eserine, "İktidar Yolu" broşürüne geçelim (sanıyorum bu broşür, bizde gericiliğin en kötü olduğu dönemde 1909 yılında yayınlandığı için, Rusçaya çevrilmemiştir*). Bu broşür, içinde 1899'da Bernstein'a karşı eserde olduğu gibi genelde devrimci bir programdan, 1902'de "Sosyal Devrim" broşüründe olduğu gibi patlak verdiği dönemden bağımsız olarak sosyal devrimin görevlerinden değil, bizi "devrimler çağı"nın ***başlamakta olduğunu*** kabul etmeye zorlayan somut koşullardan söz edildiği ölçüde, ileriye doğru atılmış büyük bir adımdır.

Yazar, genelde sınıf karşıtlıklarının keskinleşmesine ve bu bakımdan özellikle büyük bir rol oynayan emperyalizme tam bir kesinlikle dikkat çekiyor. Batı Avrupa için "1789–1871 devrimci dönemi"nden sonra, 1905'ten beri Doğu için benzer bir dönem başlamaktadır. Dün-

---

* *Bu eserin N. L. Meşçeryakov tarafından yapılan Rusça çevirisi ilk kez 1918 yılında yayınlandı.* ***—Alm. Red.***

ya savaşı büyük bir hızla yaklaşmaktadır. "O (proletarya) artık *zamansız* bir devrimden söz edemez." "Devrimci bir döneme girdik." "Başlayan devrimci çağ".

Açıklamalar çok nettir. Kautsky'nin bu eseri, Alman sosyal-demokrasisinin emperyalist savaştan önce ne olmayı ***vaadettiği*** ve savaşın patlak vermesiyle (bizzat Kautsky'le birlikte) ne kadar derin battığının ölçütü olarak hizmet etmelidir.

> "Fakat bugünkü durum —diye yazıyordu Kautsky sözü edilen broşürde— bizim (yani Alman sosyal-demokratlarının) olduğumuzdan biraz daha 'ılımlı' görünmemiz tehlikesini beraberinde getiriyor."

Gerçekte Alman sosyal-demokrat partisi, göründüğünden karşılaştırılamayacak kadar ılımlı ve oportünist olduğunu kanıtladı!

Kautsky'nin, artık başlamış bulunan devrimler çağı üzerine açıklamalarının bunca kesinliğine rağmen, kendi deyişiyle tam da "***politik*** devrim" sorununun tartışılmasına ayrılmış olan bu broşüründe de yine devlet sorununa tamamen yan çizmesi bir o kadar karakteristiktir.

Bütün bu sorunu geçiştirmelerin, susma ve kaçamakların toplamı, kaçınılmaz olarak, birazdan üzerinde duracağımız, oportünizme tam geçiş sonucunu doğurmuştur.

Alman sosyal-demokrasisi Kautsky'nin şahsında adeta şu açıklamayı yapıyordu: Devrimci görüşleri koruyorum (1899). Özellikle proletaryanın sosyal devriminin kaçınılmazlığını kabul ediyorum (1902). Yeni bir devrimler çağının başladığını kabul ediyorum (1909). Fakat buna rağmen, proleter devrimin devlet karşısında görevleri sorunu sözkonusu olur olmaz, Marx'ın daha 1852'de söyledikleri karşısında geri gidiyorum (1912).

Kautsky'nin Pannekoek'e karşı polemiğinde sorun tüm açıklığıyla tam da böyle kondu.

3— Kautsky'nin Pannekoek'e Karşı Polemiği

Pannekoek Kautsky'ye karşı, saflarında Rosa Luxemburg'u, Karl Radek'i ve diğerlerini toplayan ve devrimci taktiğin temsilcisi olarak, Kautsky'nin, Marksizmle oportünizm arasında yalpalayan "Merkez"in ilkesiz bakış açısına geçmekte olduğu inancında birleşen "sol-radikal" eğilimin bir temsilcisi olarak çıktı. (Haksız yere Marksist olarak adlandırılan) "Merkez" eğilimi ya da "Kautskycilik" tüm iğrenç zavallılığıyla kendini gösterdiğinde, bu görüşün doğruluğunu savaş bütünüyle teyit etti.

Devlet sorununa değinilen "Kitle Eylemi ve Devrim" makalesinde (Neue Zeit", 1912, XXX, 2) Pannekoek, Kautsky'nin tavrını "pasif radikalizm" olarak, "eylemsiz bekle-gör teorisi" olarak karakterize etti. "Kautsky devrim sürecini görmezden geliyor" (s. 616). Pannekoek sorunu böyle koyarak, bizi ilgilendiren konuya, proleter devrimin devlet karşısında görevlerine değiniyordu.

> "Proletaryanın mücadelesi —diye yazıyordu Pannekoek— sadece nesne olarak devlet erki *uğruna* burjuvaziye karşı bir mücadele değildir, aksine devlet erkine *karşı* bir mücadeledir... Bu devrimin içeriği, devletin iktidar araçlarının proletaryanın iktidar araçları tarafından yok edilip dağıtılmasıdır (s. 544) ... Mücadele ancak, nihai sonuç olarak devlet örgütü tam yıkıma uğradığında biter. Çoğunluğun örgütü o zaman üstünlüğünü, egemen azınlığın örgütünü yoketmiş olmasıyla kanıtlamış olur." (s. 548)

Pannekoek'in düşüncelerini ifade ettiği formülasyon çok büyük eksiklikler gösteriyor. Yine de düşünce berraktır ve Kautsky'nin onu ***nasıl*** çürüttüğü ilginçtir.

> "Şimdiye dek —diye yazıyordu Kautsky—, sosyal-demokratlarla anarşistler arasındaki karşıtlık, birinin devlet erkini fethetmek, diğerinin yıkmak istemesinden ibaretti. Pannekoek her ikisini de istiyor." (s. 724)

Pannekoek'in açıklaması belirsizlikten muzdarip ve somutluk açısından yetersiz olsa da (makalesinin konuyla ilgili olmayan diğer eksikliklerini dikkate almıyoruz), Kautsky Pannekoek'in ima ettiği tam da ***ilkesel*** meseleyi almış ve bu ***temel ilkesel*** sorunda Marksizmin pozisyonunu tamamen terkedip, tümüyle ve bütünüyle oportünizme kaymıştır. Sosyal-demokratlarla anarşistler arasındaki farkı temelden yanlış tanımlamış, Marksizmi kesin olarak tahrif etmiş ve bayağılaştırmıştır.

Marksistlerle anarşistler arasındaki fark şunlardan ibarettir: 1) devletin tamamen ortadan kaldırılmasını hedefleyen Marksistler, bu hedefi ancak sosyalist devrimle sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra, devletin sönüp gitmesine yol açan sosyalizmin kurulmasının sonucu olarak gerçekleştirilebilir görürler; anarşistler, devleti ortadan kaldırmanın gerçekleştirilebilirliğinin koşullarını kavramaksızın devletin bugünden yarına tamamen ortadan kaldırılmasını isterler. 2) Marksistler, politik iktidarı ele geçirdikten sonra proletaryanın eski devlet mekanizmasını tamamen yıkmasını ve yerine silahlı işçilerin Komün örneği üzre örgütlenmesine dayanan yeni bir devlet mekanizmasını geçirmesini zorunlu görürler; devlet mekanizmasının yıkılmasını savunan anarşistler ise, proletaryanın onun yerine ***ne*** koyacağı ve devrimci iktidarı ***nasıl*** kullanacağı konusunda tamamen muğlaktırlar; hatta anarşistler devrimci proletaryanın devlet erkinden yararlanmasını, onun devrimci diktatörlüğünü bile yadsırlar. 3) Marksistler, mevcut devletten yararlanarak proletaryanın devrime hazırlanmasını isterler; anarşistler bunu reddeder.

Bu tartışmada Kautsky'ye karşı Marksizmi temsil eden Pannekoek'tir, çünkü tam da Marx bize, proletaryanın, eski devlet aygıtının yeni ellere geçmesi anlamında devlet erkini basitçe ele geçiremeyeceğini, aksine bu aygıtı kırmak, parçalamak, onun yerine yeni bir aygıt koymak zorunda olduğunu öğretmiştir.

Kautsky, Marksizmden oportünistlere kaymaktadır, çünkü oportünistler için tamamiyle kabul edilmez olan tam da bu devlet mekaniz-

masının parçalanması onda tamamen ortadan kaybolmaktadır ve "ele geçirme" basit bir çoğunluk sağlama olarak yorumlanarak onlara bir açık kapı bırakılmaktadır.

Marksizmi tahrif edişini gizlemek için Kautsky doktriner biri gibi davranır: bizzat Marx'tan bir "alıntı" ileri sürer. Marx 1850'de "gücün en kararlı biçimde devlet erkinin elinde yoğunlaşması" zorunluluğu üzerine yazıyordu. Ve Kautsky muzaffer bir edayla sorar: yoksa Pannekoek "merkeziyetçiliği" yıkmak mı istiyor?

Bu artık, Berstein'ın merkeziyetçilik yerine federalizm üzerine görüşlerde Marksizmle Proudhonizmi özdeşleştirmesine benzeyen basit bir hokkabazlıktır.

Bu "alıntı" Kautsky'ye hiç yakışmıyor: Merkeziyetçilik hem eski hem de yeni devlet mekanizmasıyla mümkündür. Eğer işçiler silahlı güçlerini gönüllü olarak birleştirirlerse, bu merkeziyetçilik olacaktır, fakat bu, merkeziyetçi devlet aygıtının, daimi ordunun, polisin, bürokrasinin "tamamen parçalanması" üzerinde yükselecektir. Kautsky, Marx ve Engels'in Komün üzerine çok iyi bilinen görüşlerini atlayıp, sorunla ilgisi olmayan bir alıntıyı bulup çıkararak tamamen bir sahtekâr gibi davranıyor.

> "... Yoksa o (Pannekoek) memurların devlet işlevlerini ortadan kaldırmak mı istiyor? —diye devam ediyor Kautsky.— Fakat devlet yönetimini bir tarafa bırakalım, Partide ve sendikada bile memursuz yapamıyoruz. Zaten programımız da devlet memurlarının ortadan kaldırılmasını değil, aksine resmi makamların halk tarafından seçilmesini talep ediyor... Şu anki tartışmamızda sözkonusu olan, 'gelecekteki devletin' yönetim aygıtının nasıl şekilleneceği değil, politik mücadelemizin, ***biz onu henüz ele geçirmeden önce*** (Kautsky tarafından altı çizilmiştir) devlet erkini dağıtıp dağıtmayacağıdır. Memurlarıyla birlikte hangi bakanlıklar ortadan kaldırılabilir?"

Eğitim, adalet, maliye, savunma bakanlıkları sayılıyor.

> "Hayır, bugünkü bakanlıkların hiçbiri, bizim hükümete karşı politik mücadelemizle ortadan kaldırılmayacaktır ... Yanlış anlamaları ön-

lemek için yineliyorum: burada tartışılan muzaffer sosyal-demokrasinin gelecekteki devleti biçimlendirişi değil, bilakis muhalefetimizin mevcut devleti biçimlendirişidir." (s. 725)

Bu apaçık bir hiledir. Pannekoek tam da ***devrim*** sorununu koyuyor. Hem makalesinin başlığı, hem de yukarıda aktardığımız pasajlar buna açıkça işaret ediyor. Kautsky "muhalefet" sorununa atlayarak, devrimci bakış açısının yerine oportünist bakış açısını koyuyor. Onda mesele şöyle görünmektedir: şu anda muhalefetteyiz: iktidarı ele geçirdikten sonra sonrasına bakarız. ***Devrim ortadan kaybolmuştur.*** Oportünistlerin istediği de tam da budur.

Tartışma konusu genelde muhalefet ve politik mücadele değil, ***devrimdir.*** Devrim, proletaryanın "yönetim aygıtı"nı, evet ***tüm*** devlet aygıtını ***yıkmasından*** ve yerine yeni, silahlı işçilerden oluşan bir aygıt koymasından ibarettir. Kautsky, "bakanlıklara" "batıl itikatlı bir saygı" gösteriyor, fakat tüm iktidar işçi ve asker sovyetlerine ait olduğunda, neden bunların yerine diyelim ki uzman komisyonları konamayacak olsun?

Meselenin püf noktası asla, "bakanlıklar"ın kalıp kalmaması, "uzman komisyonları"nın ya da herhangi başka kurumların olup olmaması değildir, bu tamamen önemsizdir. Tayin edici sorun (binlerce bağla burjuvaziye bağlı ve tepeden tırnağa rutine ve atalete boğulmuş) eski devlet mekanizmasının ayakta mı kalacağı, yoksa ***yıkılıp*** yerine bir ***yenisinin*** mi konacağıdır. Devrim, yeni sınıfın ***eski*** devlet mekanizmasının yardımıyla buyurup, yönetmesinden değil, bilakis bu mekanizmayı ***parçalayıp yeni*** bir mekanizmanın yardımıyla buyurması ve yönetmesinden ibaret olmalıdır — Marksizmin bu ***temel*** düşüncesini Kautsky hasır altı eder ya da ama o bunu hiç anlamamıştır.

Memurlarla ilgili sorusu, Komün'ün derslerini ve Marx'ın öğretisini hiç kavramadığını kanıtlar.

"Partide ve sendikada memursuz yapamıyoruz..."

Kapitalizm altında, burjuvazinin egemenliği altında memursuz yapamayız. Proletarya boyunduruk altına alınmış, emekçi kitleler kapitalizm tarafından köleleştirilmiştir. Kapitalizm altında demokrasi, ücretli köleliğin, kitlelerin yoksulluğunun ve sefaletinin yarattığı ortam tarafından daraltılmış, büzüştürülmüş, budanmış, sakatlanmıştır. Bu nedenle, ve sadece bu nedenle politik ve sendikal örgütlerimizde görevli kişiler kapitalist çevre tarafından demoralize edilmektedir (ya da daha doğrusu demoralize edilmeye eğilimlidirler) ve bürokratlara, yani kitlelere yabancılaşmış, kitlelerin ***üzerinde*** duran, ayrıcalıklı kişilere dönüşme eğilimi gösterirler.

Bürokratizmin ***özü*** budur ve kapitalistler mülksüzleştirilmediği sürece, burjuvazi devrilmediği sürece, proleter memurların ***bile*** belli bir "bürokratikleşmesi" kaçınılmazdır.

Kautsky'de mesele şöyle konur: seçilmiş görevli kişiler kaldığına göre, sosyalizm altında memurlar da, bürokrasi de kalır! Ve tam da bu yanlıştır. Marx, tam da Komün örneğinde, görevli kişilerin sosyalizm altında, "bürokratlar", "memurlar" olmaktan çıktıklarını gösterdi; bunlar, seçilmişliğin dışında her an görevden alınabilirliğin ***de, bunun üstüne bir de*** ücretlerin ortalama işçi ücretleri düzeyinde sınırlanmasıyla, ***ayrıca*** parlamenter organların yerine "aynı zamanda yürütme ve yasama görevine sahip çalışma organları"nın geçirilmesi gerçekleştiği ölçüde, "bürokratlar", "memurlar" olmaktan çıkarlar.

Aslında Kautsky'nin Pannekoek'e karşı tüm gerekçelendirmesi, özellikle Kautsky'nin, Parti'de ve sendikada da memursuz yapamadığımız yollu harika itirazı, Berstein'ın genelde Marksizme karşı eski "gerekçeleri"nin tekrarıyla aynı kapıya çıkar. Döneklik kitabı "Sosyalizmin Önkoşulları"nda Berstein, "ilkel" demokrasi düşüncelerine karşı mücadele eder, kendisinin "doktriner demokrasi" diye nitelediği şeye karşı mücadele eder: bağlayıcı vekaletler, ücretsiz memurlar, iktidarsız merkezi temsil vs. Bu "ilkel" demokrasinin savunulacak yanı bulunmadığına kanıt olarak Bernstein, İngiliz Trade Union'larının deneyimini Webb çiftinin yorumlamasına dayanır. Güya "tam özgürlük

içinde" gelişmiş olan (Almanca baskısında s. 137) Trade Union'lar, gelişmelerinin yetmiş yılında "ilkel" demokrasinin işe yaramazlığını anlamışlar ve onun yerine mutat demokrasiyi: bürokratizmle karışık parlamentarizmi koymuşlar.

Gerçekte Trade Union'lar "tam özgürlük içinde" değil, ***aksine tam kapitalist kölelik içinde*** gelişmişlerdir, ve egemen kötülüğe, zora, yalana, yoksulların "yüksek" yönetimden dışlanmasına verilen bir dizi tavizden elbette "kaçınılamamaktadır". Sosyalizm altında kaçınılmaz olarak "ilkel" demokrasiden birçok şey yeniden canlanacaktır, çünkü uygar halkların tarihinde ilk kez nüfusun ***ana kitlesi*** ayağa kalkıp, yalnızca oylamalara ve seçimlere değil, ***aynı zamanda günlük yönetim çalışmalarına da bağımsız olarak*** katılacaktır. Sosyalizm altında ***herkes*** sırayla yönetecek ve kısa süre içinde hiç kimsenin yönetmemesine alışacaktır.

Dahice eleştirel-analitik zekâsıyla Marx, Komün'ün pratik önlemlerinde, oportünistlerin korktukları ve korkaklıktan dolayı, burjuvaziyle tamamen bozuşmak istemedikleri için kabul etmek istemedikleri, anarşistlerin ise ister acilcilikten isterse genelde kitlelerin sosyal dönüşüm koşullarına ilişkin anlayışsızlıktan olsun kabul etmek istemedikleri ***dönüm noktasını*** gördü. "Eski devlet mekanizmasını parçalamak düşünülemez bile — bakanlar ve memurlar olmadan nasıl yapabiliriz?"— diye mantık yürütür aslında devrime, devrimin yaratıcı gücüne yalnızca inanmamakla kalmayıp, ondan (bizim Menşeviklerimiz ve Sosyal-Devrimcilerimiz gibi) ölümcül bir korku duyan iliklerine kadar darkafalılık işlemiş oportünist.

"***Sadece*** eski devlet mekanizmasını yıkmayı düşünmeliyiz. Önceki proleter devrimlerden çıkan ***somut*** derslere nüfuz etmek ve yıkılanın yerine ***neyin nasıl*** konacağını tahlil etmeye gerek yok", — diye mantık yürütür anarşist (tabii ki Bay Kropotkin ve ortaklarıyla birlikte burjuvazinin peşinden sürüklenen değil, içlerinden en iyisi); bu yüzden anarşistlerde, acımasızca cesur ve aynı zamanda somut görevlerde kit-

le hareketinin pratik koşullarını gözönünde bulunduran devrimci çalışma yerine bir ***umutsuzluk*** taktiği ortaya çıkar.

Marx bize her iki hatadan da sakınmayı öğretir, tüm eski devlet mekanizmasını yıkmada sınırsız bir cesaret, ve aynı zamanda sorunu somut koymayı öğretir: Komün birkaç hafta içinde ***yeni,*** proleter bir devlet mekanizmasının inşasına ***başlamayı*** ve daha büyük demokrasi ve bürokratizmin kökünün kazınması yolunda sözü edilen önlemleri şu ve bu biçimde hayata geçirmeyi başardı. Komünarların devrimci cesaretini örnek alalım, onların pratik önlemlerinde acil-pratik ve derhal hayata geçirilebilir önlemlerin bir ***taslağını*** görelim, ***bu yolu izlediğimizde,*** bürokratizmin tamamen yıkılmasına varırız.

Böyle bir yıkım olanağı, sosyalizmin işgününü kısaltması, ***kitleleri*** yeni bir yaşama yükseltmesi, nüfusun ***çoğunluğu*** için, ***istisnasız herkese*** "devlet işlevlerini" yerine getirme imkânı veren koşulları yaratacak olmasıyla garanti altına alınmıştır. Bu ise bir bütün olarak her türlü devletin ***tümüyle sönüp gitmesine*** yol açar.

> "...Onun (kitle grevinin) görevi —diye devam ediyor Kautsky— devlet erkini ***yıkmak*** olamaz, bilakis sadece, bir hükümeti belirli bir sorunda ödün vermeye zorlamak ya da proletaryaya düşman bir hükümetin yerine ona iyi davranan bir hükümeti geçirmek olabilir... Fakat bu" (yani proletaryanın düşman hükümet üzerindeki zaferi) "asla ve hiçbir zaman devlet erkinin ***yıkılmasına*** değil, bilakis daima, sadece ***devlet erki içinde*** güçler dengesinde bir ***kaymaya*** yol açabilir... Ve burada politik mücadelemizin hedefi bugüne kadarkiyle aynı kalır: parlamentoda çoğunluğu kazanarak devlet erkini ele geçirmek ve parlamentoyu hükümetin efendisi katına yükseltmek. (s. 726, 727, 732.)

İşte bu artık oportünizmin daniskası ve en bayağısıdır, sözde devrime bağlılık ve gerçekte onun yadsınmasıdır. Kautsky'nin düşüncesi, "proletaryaya iyi davranan bir hükümet"ten öteye gitmiyor — bu, 1848'de "proletaryanın egemen sınıfa yükselmesinin" ilan edildiği "Komünist Manifesto"ya kıyasla darkafalılığa doğru atılmış bir geri adımdır.

Kautsky, hepsi "proletaryaya iyi davranan bir hükümet" için mücadele etmeye hazır olan Scheidemann'lar, Plehanov'lar, Vandervelde'lerle arzuladığı "birliği" gerçekleştirmek zorunda kalacaktır.

Biz ise bu sosyalizm hainleriyle ipleri koparacağız ve bizzat silahlı proletaryanın ***hükümet olması*** amacıyla, tüm eski devlet mekanizmasını yıkmak için mücadele edeceğiz. Bu, temelden farklı iki şeydir.

Kautsky, hepsi "devlet erki içinde güçler dengesini kaydırmak" için, "parlamentoda çoğunluğu kazanmak ve parlamentoyu hükümetin efendisi katına yükseltmek" için —oportünistler için her şeyin kabul edilebilir olduğu, her şeyin burjuva parlamenter cumhuriyet çerçevesi içinde kaldığı son derece soylu bir hedef— mücadele etmeye hazır olan Legien, David, Plehanov, Potressov, Tsereteli, Çernov'ların hoş topluluğuna katılmak zorunda kalacaktır.

Biz ise oportünistlerle ipleri koparacağız; ve tüm sınıf bilinçli proletarya, sadece "güçler dengesini kaydırma" uğruna bir mücadelede değil, aynı zamanda ***burjuvaziyi devirme,*** burjuva parlamenterizmini ***yıkma,*** Komün tipinde demokratik cumhuriyet ya da bir İşçi ve Asker Sovyetleri Cumhuriyeti uğruna, proletaryanın devrimci diktatörlüğü uğruna mücadelede bizimle birlikte olacaktır.

*

Uluslararası sosyalizmde, Almanya'da "Aylık Sosyalist Dergi" (Legien, David, Kolb ve İskandinavyalı Stauning ve Branting dahil daha birçokları), Fransa ve Belçika'da Jaurésçiler ve Vandervelde, İtalyan partisinde Turati, Treves ve diğer sağ kanat temsilcileri ve İngiltere'de "Fabiancılar" ve "Bağımsızlar" (gerçekte her zaman liberallere bağımlılık içinde bulunan "Bağımsız İşçi Partisi") gibi akımlar Kautsky'den daha sağdadır. Parlamenter çalışmada ve Parti yayıncılığında büyük, çoğunlukla da egemen bir rol oynayan bu beyefendiler, proletarya diktatörlüğünü doğrudan doğruya reddediyorlar, açık bir oportünizm politikası güdüyorlar. Bu beyefendiler için proletarya "dikta-

törlüğü" demokrasiye "aykırıdır"!! Aslında küçük-burjuva demokratlardan ciddi olarak hiçbir farkları yoktur.

Bu durumu gözönüne aldığımızda, II. Enternasyonal'in, resmi temsilcilerinin büyük çoğunluğunun şahsında kendini bütünüyle oportünizme verdiği sonucunu çıkarmakta haklıyız. Komün'ün deneyimleri sadece unutulmadı, aynı zamanda tahrif edildi. İşçi kitlelerine sadece, ayaklanıp eski devlet mekanizmasını parçalamak ve yerine yenisini koymak ve bu biçimde politik egemenliklerini toplumun sosyalist dönüşümünün temeli haline getirmek zorunda kalacakları zamanın yaklaşmakta olduğu telkin edilmemekle kalmamıştır — kitlelere bilakis tam tersi telkin edilmiş ve "iktidarı ele geçirme" oportünizme binlerce kaçamak kapısı bırakacak biçimde ortaya konmuştur.

Proleter devrimin devlete karşı tavrı sorununun tahrifi ve suskunlukla geçiştirilmesi, devletler emperyalist rekabetin sonucunda askeri aygıtlarıyla, İngiltere'nin mi yoksa Almanya'nın mı, şu finans kapitalin mi yoksa bu finans kapitalin mi dünyaya egemen olacağı kavgasını karara bağlamak için milyonlarca insanı yokeden savaş canavarına dönüştüğünde çok büyük bir rol oynamak zorundaydı.

BİRİNCİ BASKIYA SONSÖZ

Eldeki broşür 1917 Ağustos ve Eylül'ünde kaleme alınmıştır. Bir sonraki, yedinci bölümün: "1905 ve 1917 Rus Devrimi'nin Deneyimleri"nin planını çoktan hızırlamıştım. Fakat başlık dışında bu bölüme ilişkin tek satır *yazamadım*: politik kriz, 1917 Ekim Devrimi'nin arifesi "engel" oldu. Böyle bir "engel"e ancak sevinilebilir. Fakat broşürün ikinci bölümünün ("1905 ve 1917 Rus Devrimlerinin Deneyimleri"ne ayrılmış olan bölüm) yazılması belki de uzun süre ertelenmek zorunda kalacaktır; "devrimin deneyimleri"nden geçmek, onun hakkında yazmaktan daha hoş ve yararlıdır.

Yazar

Petrograd, 13 Aralık
(30 Kasım) 1917

Ağustos-Eylül 1917'de yazıldı,
1918'de özel broşür olarak yayınlandı.

PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY[29]

ÖNSÖZ

Kautsky'nin kısa süre önce Viyana'da yayınlanan "Proletarya Diktatörlüğü" broşürü (Viyana 1918, Ignaz Brand, 63 sayfa), bütün ülkelerin tüm dürüst sosyalistlerinin uzun zamandan beri sözünü ettikleri II. Enternasyonal'in tam ve utanç verici iflasının en çarpıcı örneğidir. Proleter devrim sorunu bugün tam bir dizi devletin gündeminde pratikte duruyor. Bu nedenle Kautsky'nin dönek safsatalarını ve Marksizmi tamamen yadsıyışını tahlil etmek bir zorunluluktur.

Fakat şunu önceden belirtelim ki, bu satırların yazarı, ta savaşın başından beri, Kautsky'nin Marksizmden koptuğunu tekrar tekrar anımsatmak zorunda kalmıştır. Yurtdışında çıkan "Sosyal-Demokrat" ve "Komünist" adlı organlarda 1914-1916 yılları arasında yayınlanan bir dizi makale bu konuyu ele aldı. Bu makaleler Petrograd Sovyeti Yayınevi tarafından G. Zinovyev ve N. Lenin: "Akıma Karşı"* adlı derlemede yayınlandı (Petrograd 1918, 550 sayfa). 1915 yılında Ce-

---

* *G. Zinovyev ve N. Lenin, "Akıma Karşı" — "Sosyal-Demokrat"tan Makaleler ve Savaş Zamanından Diğer Önemli Makaleler Derlemesi. Verlag Carl Hoym, Hamburg-Berlin 1921. —Red.*

nevre'de yayınlanan ve hemen Almanca ve Fransızcaya çevrilen bir broşürde* "Kautskycilik" üzerine şunları yazıyordum:

"II. Enternasyonal'in en büyük otoritesi olan Kautsky, olağanüstü tipik ve parlak bir örnek olarak, Marksizmin sözde kabulünün nasıl gerçekte onun 'Struvecilik' ya da 'Brentanoculuk'a dönüşümüne götürdüğünü temsil ediyor" (yani proletaryanın devrimci olmayan "sınıf mücadelesi"ni tanıyan ve Rus yazarı Struve ile Alman iktisatçısı Brentano'nun son derece kaba biçimde temsil ettiği burjuva-liberal bir öğretiye dönüşümü). "Bunu Plehanov örneğinde de görüyoruz.[30] Apaçık safsatalarla Marksizmin devrimci yaşayan ruhu gaspediliyor, devrimci mücadele araçları, bu mücadele yöntemlerinin propagandası ve hazırlanması, kitlelerin tam da bu yönde eğitimi ***dışında*** Marksizmde ***ne varsa*** kabul ediliyor. Kautsky, tamamen düşüncesizce, sosyal-şovenizmin temel düşüncesini, bu savaşta anavatan savunmasının kabulünü, kredilerin oylanmasında çekimser kalmak suretiyle, kendi muhalif karakterini tumturaklı biçimde vurgulamak suretiyle vs. sola verilen diplomatik bir törensel tavizle 'uzlaştırmaya' çalışıyor. 1909 yılında, yaklaşan devrimler çağı ve savaşla devrimin bağıntısı üzerine koca bir kitap yazan,[31] 1912 yılında yaklaşan savaştan devrimci tarzda yararlanma konusundaki Basel Manifestosu'nu imzalayan Kautsky, bugün sosyal-şovenizmi aklayıp şirin göstermek için elinden gelen herşeyi yapıyor ve aynen Plehanov gibi, devrime dair her düşünceyi, dolaysız devrimci mücadeleye yönelik tüm adımları alaya almakta burjuvaziyle birleşiyor.

İşçi sınıfı bu döneklikle, bu karaktersizlikle, oportünizm karşısındaki bu uşakça tutumla ve Marksizmin bu eşi görülmedik teorik bayağılaştırılmasıyla en amansız şekilde mücadele etmedikçe, dünyadaki devrimci misyonunu yerine getiremez. Kautskyzm tesadüfi birşey değil, II. Enternasyonal'de egemen olan çelişkilerin, Marksizme lafta bağlılık gösterme, aynı zamanda ise gerçekte oportünizme boyun eğme olgusunun toplumsal ürünüdür." (G. Zinovyev ve N. Lenin, "Sosyalizm ve Savaş", Cenevre 1915, s. 13-14).**

* *"Sosyalizm ve Savaş", bkz. Bütün Eserler, Cilt XVIII, s. 243–296.* —***Red.***

** *Bkz. Bütün Eserler, cilt XVIII, s. 262 vd.* —***Red.***

Devam. 1916'da yazılan "Emperyalizm, Kapitalizmin En Son Aşaması" adlı kitapta (1917'de Petrograd'da yayınlanmıştır)* Kautsky'nin emperyalizm konusundaki bütün açıklamalarının teorik yanlışlığını ayrıntılı olarak inceledim. Emperyalizmin Kautskyci tanımını verdim:

> "Emperyalizm, büyük ölçüde gelişmiş sanayi kapitalizminin ürünüdür. Sanayileşmiş her kapitalist ulusun, gittikçe daha geniş tarım (altını çizen Kautsky) bölgelerini, bu bölgelerde hangi uluslar oturursa otursun, egemenliği altına almak ya da ilhak etmek dürtüsünden ibarettir."

Bu tanımın tamamen yanlış olduğunu ve emperyalizmin en derin çelişkilerini örtbas etmeye, sonra da oportünizmle uzlaşmaya "uygun" olduğunu gösterdim. Ve kendi emperyalizm tanımımı aktardım:

> "Emperyalizm, tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin ortaya çıktığı, sermaye ihracının birinci planda önem kazandığı, dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşılmasının başlamış olduğu ve dünyadaki bütün toprakların en büyük kapitalist ülkeler arasında paylaşılmasının tamamlanmış bulunduğu bir gelişme aşamasına ulaşmış kapitalizmdir."

Kautsky'nin emperyalizm eleştirisinin, burjuva darkafalı eleştiri kadar bile olamadığını gösterdim.

Son olarak, Ağustos ve Eylül 1917'de, yani Rusya'da proleter devrimden önce (25 Ekim [7 Kasım] 1917), 1918 başlarında yayınlanan "Devlet ve Devrim. Marksizmin Devlet Öğretisive Devrimde Proletaryanın Görevleri" adlı broşürü yazdım. Orada "Marksizmin Oportünistler Tarafından Bayağılaştırılması" adlı VI. bölümde özellikle Kautsky ile ilgilendim ve onun Marx'ın öğretisini tamamen çarpıttığını, oportünistçe tahrif ettiğini ve "devrimi lafta kabul ederken gerçekte yadsıdığı"nı kanıtladım.

Aslında Kautsky'nin proletarya diktatörlüğü üzerine broşüründeki temel teorik yanılgısı, tam da Marx'ın devlet öğretisinin, "Devlet ve

---

* *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt V, s. 15, "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması – Emperyalizm". (İnter Yayınları)* —**Red.**

Devrim" broşüründe uzun uzun sergilediğim bu oportünist çarpıtmalarında yatar.

Bu ön açıklamalar zorunluydu, çünkü bunlar, Bolşeviklerin devlet iktidarını ele geçirmesinden ve bu nedenle Kautsky tarafından mahkûm edilmelerinden ***uzun zaman önce*** benim Kautsky'yi açıkça döneklikle suçladığımı kanıtlar.

KAUTSKY MARX'I NASIL SIRADAN BİR LİBERALE DÖNÜŞTÜRÜYOR

Kautsky'nin broşüründe incelediği ana sorun, proleter devrimin özsel içeriğidir, proletarya diktatörlüğüdür. Bu sorun bütün ülkeler için, özellikle ileri ülkeler için, özellikle savaşan ülkeler için, özellikle şu anda en büyük öneme sahiptir. Abartmasız denebilir ki o, tüm proleter sınıf mücadelesinin baş sorunudur. Bu nedenle onu dikkatle incelemek zorundayız.

Kautsky sorunu "iki sosyalist akım" (yani Bolşeviklerle Bolşevik olmayanlar) "arasındaki karşıtlığın, temelden ayrı iki yöntem: demokratik yöntem ve diktatöryel yöntem arasındaki karşıtlık" olduğu biçiminde koyar *(s. 3)*.

Geçerken belirtelim ki Kautsky, Rusya'daki gayri-Bolşevikleri, yani Menşeviklerle Sosyal-Devrimcileri, bunlar kendilerine böyle dediği için, yani proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesinde bunların aldığı ***gerçek konuma*** değil, bir sözcüğe dayanarak sosyalist olarak adlandırıyor. Şahane bir Marksizm anlayışı ve uygulaması! Fakat bu konuya daha sonra daha ayrıntılı döneceğiz.

İlkönce en önemlisi: Kautsky'nin "demokratik ve diktatöryel yöntem" arasındaki "temel karşıtlık"a dair büyük buluşuna bakalım. Sorunun özü budur. Kautsky'nin broşürünün tüm özü burada yatıyor. Ve bu teorik planda öylesine şaşılası bir karışıklık, Marksizmin öylesine

toptan bir inkârıdır ki, Kautsky, kabul etmek zorundayız, Bernstein'ı fersah fersah geride bırakmıştır.

Proletarya diktatörlüğü sorunu, proleter devletin burjuva devlet, proleter demokrasinin burjuva demokrasisi karşısındaki durumu sorunudur. Bunun gün gibi açık olduğu sanılabilir. Oysa Kautsky, tarih ders kitaplarını sürekli yinelemekten fosilleşmiş bir lise hocası gibi inatla sırtını 20. yüzyıla, yüzünü ise 18. yüzyıla dönerek, burjuva demokrasisinin mutlakiyet ve ortaçağ karşısındaki durumu üzerine köhne düşünceleri bir dizi bölüm boyunca usanç verici biçimde geveleyip duruyor.

Gerçekten de sanki uykuda sayıklıyormuş gibi.

Bu, neyin ne olduğunu hiç anlamamak demektir. ***Kautsky***'nin meseleyi sanki "demokrasiyi küçümseme"yi *(s. 11)* vs. vaaz eden kimseler varmış gibi gösterme çabalarına ancak gülünür. Kautsky bu tür gülünçlüklerle sorunu örtbas edip karmakarışık hale getirmek zorundadır, çünkü sorunu liberal tarzda, genel olarak demokrasi sorunu olarak koyuyor, ***burjuva*** demokrasisi sorunu olarak değil; hatta bu belirgin sınıfsal kavramdan kaçınıyor ve bir "sosyalizm öncesi" demokrasiden söz etmeye çalışıyor. Kahvehane politikacımız 63 sayfanın 20'sini, yani broşürün yaklaşık üçte birini, burjuvazinin çok hoşlanacağı bir gevezelikle doldurmuştur, çünkü bu burjuva demokrasisini şirin göstermekten ve proleter devrim sorununu örtbas etmekten başka birşey değildir.

Fakat Kautsky'nin broşürünün adı yine de "Proletarya Diktatörlüğü"dür. Marksist öğretinin özünün tam da bu olduğu her kesçe bilinir. Kautsky de konuyla ilgili olmayan bir sürü gevezelikten sonra, Marx'ın proletarya diktatörlüğü konusundaki sözlerini aktarmak zorunda kalmıştır.

"Marksist" Kautsky'nin bunu ***nasıl*** yaptığı tam bir komedidir! Dinleyin:

"Bu görüş (Kautsky'nin demokrasinin küçümsenmesi olarak gör-

düğü görüş) Karl Marx'ın bir sözcüğüne dayanır" — 20. sayfada harfiyen böyle deniyor. Hatta 60. sayfada Kautsky bunu şu biçimde yineliyor:

> "Ve Marx'ın 1875'te bir mektubunda bir kez kullandığı proletarya diktatörlüğü kelimeciğini" (harfi harfine: kelimecik!!) (Bolşevikler) "tam zamanında anımsadılar".

Marx'ın "kelimeciği" şöyledir:

> "Kapitalist toplumla komünist toplum arasında birinin diğerine devrimci dönüşüm dönemi yatar. Buna bir de politik geçiş dönemi tekabül eder ki, onun devleti proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka birşey olamaz."

Birinci olarak Marx'ın tüm devrimci öğretisini özetleyen bu ünlü açıklamasını "bir kelime", hatta "kelimecik" olarak adlandırmak, Marksizmle alay etmek, onu tamamen yadsımak demektir. Unutmamak gerekir ki, Kautsky Marx'ı neredeyse ezbere bilir, yayınladıklarına bakarak yargıya varmak gerekirse, masasında ya da kafasının içinde Marx'ın yazdığı herşeyi, tam ve en kolay şekilde alıntılayabilmek için özenle yerleştirdiği bir dizi çekmeceye sahiptir. Kautsky, gerek Marx'ın gerekse de Engels'in mektup ve yazılarında, özellikle Komün öncesi ve sonrasında, proletarya diktatörlüğünden ***tekrar tekrar*** söz ettiklerini bilmek zorundadır. Kautsky, "proletarya diktatörlüğü" formülünün, proletaryanın burjuva devlet aygıtını "parçalama" görevinin, Marx ve Engels'in 1848 devrimleri ve daha çok 1871 devriminin deneyimini göz önünde tutarak 1852'den 1891'e kadar ***kırk yıl boyunca*** sözünü etmiş oldukları[32] görevin tarihsel bakımdan daha somut ve bilimsel bakımdan daha doğru bir anlatımından başka birşey olmadığını bilmek zorundadır.

Marksizmi bu kadar iyi bilen Kautsky'nin Marksizmi böylesine korkunç çarpıtması nasıl açıklanabilir? Bu olgunun felsefi temellerinden söz edecek olursak, bu işin başı diyalektiği eklektizme ve safsatacılığa dönüştürmeye çıkar. Kautsky bu dönüştürme işinde büyük bir ustadır. Politik-pratik bakımdan ise bu, oportünizme, yani sonuçta bur-

juvaziye uşaklıktır. Savaşın başından beri gittikçe daha hızlı ilerleyen Kautsky, sözde Marksist, gerçekte ise burjuvazinin uşağı olma sanatında bir virtüöz haline gelmiştir.

Marx'ın proletarya diktatörlüğü "kelimeciği"ni Kaustky'nin ne kadar mükemmel "yorumladığı"na bakınca, insan bundan daha da emin olur. Dinleyin:

> "Ne yazık ki Marx bu diktatörlüğü nasıl düşündüğünü daha ayrıntılı biçimde belirtmemiştir..." (Bir döneğin baştan sona yalan bir lakırdısıdır bu, çünkü Marx ve Engels, Marksizmi çok iyi bilen Kautsky'nin kasten görmezden geldiği bir dizi çok ayrıntılı açıklamalar vermişlerdir.) ... "Harfiyen alındığında bu sözcük, demokrasinin ortadan kaldırılması anlamına gelir. Fakat elbette yine harfiyen alındığında, bu sözcük, hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir tek bireyin kişisel iktidarı anlamına da gelir. Zorbalıktan sürekli bir devlet kurumu olarak değil, geçici bir zorunluluk önlemi olarak düşünülmüş olmasıyla ayrılan bir kişisel iktidar.
>
> 'Proletarya diktatörlüğü' ifadesi, yani bir bireyin değil, bir sınıfın diktatörlüğü, Marx'ın burada sözcüğün gerçek anlamıyla bir diktatörlüğü düşünmediğini kanıtlar.
>
> O burada bir hükümet biçiminden değil, proletaryanın politik iktidarı eline geçireceği her yerde zorunlu olarak ortaya çıkacak bir ***durumdan*** söz eder. İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl, yani demokratik yoldan gerçekleşebileceğini düşünmesi de onun burada bir hükümet biçimini düşünmediğini kanıtlar." *(s. 20)*

Okurun, "teorisyen" Kautsky'nin hangi yöntemleri kullandığını açıkça görebilmesi için bütün bu değerlendirmeyi kasten kısaltmadan verdik.

Kautsky soruna diktatörlük ***"sözcüğü"***nün tanımlanmasıyla başlamak istemişti.

Güzel. Soruna istediği gibi yaklaşmak herkesin hakkıdır. Ancak bir soruna ciddi ve dürüst yaklaşımı dürüst olmayandan ayırmak gerekir. Sorunu bu yöntemle ele almakta ciddi olan biri, "sözcüğe" ilişkin

kendi tanımını vermek zorundaydı. O zaman sorun net ve açık biçimde konmuş olurdu. Kautsky bunu yapmıyor.

> "Harfiyen alındığında —diye yazıyor— bu sözcük, demokrasinin ortadan kaldırılması anlamına gelir."

Birinci olarak bu bir tanımlama değil. Eğer Kautsky diktatörlük kavramının tanımından kaçınmak istiyorsa, neden soruna bu biçimde yaklaşma gereği duyuyor?

İkinci olarak bu açıkça yanlıştır. Bir liberalin genel olarak "demokrasi"den söz etmesi ancak doğaldır. Bir Marksist ise şu soruyu sormayı hiçbir zaman unutmayacaktır: Hangi sınıf için? Herkes —ve elbette "tarihçi" Kautsky de— örneğin ilkçağda köle ayaklanmalarının, hatta köleler arasındaki güçlü kaynaşmaların hemen ilkçağ devletinin özünü bir ***köleciler diktatörlüğü*** olarak açığa çıkardığını bilir. Bu diktatörlük, ***köleciler arasındaki*** demokrasiyi, onlar için demokrasiyi ortadan kaldırıyor muydu? Bunun böyle olmadığını herkes bilir.

"Marksist" Kautsky korkunç bir saçmalığı ve gerçeğe aykırılığı ifade etmiştir, çünkü sınıf mücadelesini ***"unutmuş"***tur ...

Kautsky'nin ileri sürdüğü liberal ve düzmece iddiayı Marksist ve gerçeğe uygun bir duruma getirmek için şunu söylemek gerekir: Diktatörlük mutlaka, bu diktatörlüğü başka sınıflar üzerinde uygulayan sınıf için demokrasinin ortadan kalkması anlamına gelmez; fakat diktatörlüğün kendisi üzerinde, ya da kendisine karşı uygulandığı sınıf için demokrasinin zorunlu olarak ortadan kaldırılması (ya da yine bir ortadan kaldırma biçimi olarak iyice sınırlandırılması) anlamına gelir.

Ancak bu iddia ne kadar isabetli olursa olsun, yine de diktatörlük kavramını tanımlamaz.

Kautsky'nin bir sonraki cümlesini inceleyelim:

> "Fakat elbette yine harfiyen alındığında, bu sözcük, hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir tek bireyin kişisel iktidarı anlamına da gelir."

Burnunu kâh oraya kâh buraya sokan kör bir köpek yavrusu gibi,

Kautsky burada tesadüfen doğru *bir* düşünceye (yani diktatörlüğün hiçbir yasa ile bağlı olmayan bir iktidar olduğu düşüncesine) varmıştır; fakat *yine de* diktatörlüğün bir tanımını vermemiş ve ayrıca diktatörlüğü bir tek bireyin iktidarı olarak adlandırırken kesin tarihsel gerçeğe aykırı birşey söylemiştir. Bu gramatik olarak da doğru değildir, çünkü gerek bir avuç insan, gerekse bir oligarşi, bir sınıf vs. de diktatörce hüküm sürebilir.

Kautsky daha sonra diktatörlükle zorbalık arasındaki ayrıma işaret ediyor, fakat biz, onun bu iddiası açıkça yanlış olmasına rağmen üzerinde durmayacağız, çünkü bunun bizi ilgilendiren sorunla hiçbir alakası yoktur. Kautsky'nin yüzünü 20. yüzyıldan 18. yüzyıla ve 18. yüzyıldan da ortaçağa çevirmeyi tercih ettiği biliniyor; ve biz, Alman proletaryasının, diktatörlüğü kazandıktan sonra, bunu göz önüne alarak, Kautsky'yi bir liseye ilkçağ tarihi hocası olarak atayacağını umarız. Zorbalık konusunda ince düşüncelere dalarak proletarya diktatörlüğü tanımına yan çizmek, ya büyük bir aptallık, ya da son derece beceriksizce bir hiledir.

Sonuç, diktatörlükten söz etmek isteyen Kautsky'nin bilerek gerçeğe aykırı şeyler ifade etmesi, fakat tanım vermemesi olmuştur! O zihinsel yeteneklerine güvenmeyip belleğine başvurabilir ve Marx'ın diktatörlükten söz ettiği bütün örnekleri kendi "çekmece"lerinden çıkartabilirdi. Bu durumda hiç kuşkusuz, ya aşağıdaki tanıma, ya da öz olarak bu tanıma uygun bir tanıma ulaşmış olurdu:

Diktatörlük doğrudan doğruya şiddete dayanan ve hiçbir yasayla bağlı olmayan bir iktidardır.

Proletaryanın devrimci diktatörlüğü, proletaryanın burjuvaziye karşı uyguladığı şiddetle ele geçirilen ve sürdürülen ve hiçbir yasayla bağlı olmayan bir iktidardır.

Ve işte her sınıf bilinçli işçi için (bütün ülkelerin sosyal-emperyalistlerinin oluşturduğu kapitalistler tarafından satın alınmış küçük-burjuva güruhun üst katmanı için değil, kitlenin temsilcileri için) gün gibi

açık olan bu basit gerçek, sömürülenlerin bütün temsilcileri için, onların kurtuluşları uğruna savaşan herkes için son derece doğal, her Marksist için tartışılmaz olan bu basit gerçek, bilge Bay Kautsky'den "zorla alınmak" gerekiyor. Bu nasıl açıklanır? Bu ancak burjuvazinin hizmetinde aşağılık dalkavuklar haline gelmiş olan II. Enternasyonal önderlerinin iliklerine işlemiş uşaklık ruhuyla açıklanır.

Kautsky önce, diktatörlük sözcüğünün, harfiyen alındığında, bir kişinin mutlak egemenliği anlamına geldiği yolundaki apaçık saçmalığı ileri sürerek bir el çabukluğu yapmış ve sonra —bu el çabukluğuna dayanarak— Marx'ta bir sınıfın diktatörlüğüyle ilgili sözlerin, buna göre, sözcüğün gerçek anlamında anlaşılmaması (bilakis diktatörlükten devrimci şiddetin değil, "burjuva" —elbette— demokrasisi "altında çoğunluğun barışçıl biçimde kazanılması"nın anlaşılması) gerektiğini açıklamıştır.

"Durum" ile "hükümet biçimi"ni ayırmak gerekirmiş. Çok derin bir ayrım, tıpkı, akılsızca laflar eden bir insanın aptallık "durumu" ile aptallıklarının "biçimi" arasında bir ayrım yapmak istemek gibi!

Kautsky diktatörlüğü bir "egemenlik durumu" (*s. 21*'de harfiyen böyle diyor) olarak yorumlamak zorundadır, çünkü ***o zaman devrimci şiddet, şiddete dayalı devrim ortadan kalkar.*** "Egemenlik durumu" herhangi bir çoğunluğun ... "demokrasi" altında bulunduğu durumdur. Bu gözbağcılıkla ***devrim*** güzelce ***yok oluverir.***

Fakat bu hile çok kabadır ve Kautsky'yi kurtarmaz. Diktatörlüğün, bir sınıfın bir başka sınıfa karşı, dönekler için hiç hoş olmayan ***devrimci şiddet*** "durumu"nu şart koştuğu ve bu anlama geldiği gizlenemez. "Durum" ile "hükümet biçimi" arasındaki ayrımın saçmalığı apaçık ortaya çıkmaktadır. Burada bir hükümet biçiminden söz etmek aptallığın daniskasıdır, çünkü monarşi ile cumhuriyetin farklı hükümet biçimleri olduğunu çocuklar bile bilir. Bay Kautsky'ye bu iki hükümet biçiminin, kapitalizmde çeşitli "hükümet biçimleri" gibi, ***burjuva devletin,*** yani ***burjuva diktatörlüğünün*** sadece varyasyonları olduğunu kanıtlamak gerekiyor.

Hükümet biçimlerinden söz etmek, son olarak, burada hükümet biçiminden değil, açıkça ***devlet*** biçimi ya da tipinden söz eden Marx'ı sadece aptalca değil, aynı zamanda kabaca çarpıtmak demektir.

Burjuva devlet aygıtını şiddetle yıkmadan ve yerine "artık kelimenin gerçek anlamında bir devlet olmayan" bir yenisini geçirmeden proleter devrim imkânsızdır.

Kautsky bütün bunları belirsizleştirmek ve yalanla tersini söylemek zorundadır — döneklik bakış açısı bunu gerektirir.

Ne zavallı kaçamaklara başvurduğuna bir bakın.

Birinci kaçamak:

> "İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl, yani demokratik yoldan gerçekleşebileceğini düşünmesi de onun (Marx'ın) burada bir hükümet biçimini düşünmediğini kanıtlar..."

Hükümet biçiminin bu hususla hiçbir ilgisi yoktur, çünkü burjuva devlet için tipik olmayan —örneğin bir daimi ordu yokluğuyla öne çıkan— monarşiler olduğu gibi, bu bakımdan son derece tipik olan —örneğin daimi orduya ve bürokrasiye sahip— cumhuriyetler de vardır. Bu herkesçe bilinen tarihsel ve siyasal bir olgudur ve Kautsky bunu çarpıtmayı başaramayacaktır.

Eğer Kautsky ciddi ve dürüst bir yargıda bulunmak isteseydi, kendisine şu soruyu sorması gerekirdi: Devrimler için istisna nedir bilmeyen tarihsel yasalar var mıdır? Ve yanıtı hayır, yoktur olurdu. Bu yasalar ancak tipik olanı, Marx'ın bir defasında ortalama, normal, tipik kapitalizm anlamında "ideal" olarak nitelediği şeyi göz önünde tutarlar.

Devam. 70'li yıllarda İngiltere ve Amerika'yı bu bakımdan bir istisna kılan birşey var mıydı? Tarihsel sorunlar alanında bilimin gerekliliklerini biraz olsun bilen biri için bu sorunun sorulmak zorunda oluşu kendiliğinden anlaşılırdır. Bu soruyu sormamak, bilimi çarpıtmak, safsatalarla uğraşmak demektir. Fakat bu soru sorulduğunda, yanıttan kuşkuya düşülmez: Proletaryanın devrimci diktatörlüğü burjuvaziye karşı şiddet anlamına gelir; bu şiddetin gerekliliğine, Marx ve En-

gels'in birçok kez ve ayrıntılı biçimde (özellikle "Fransa'da İçsavaş"ta ve bu yapıtın önsözünde) belirttikleri gibi, özellikle ***daimi ordunun ve bürokrasinin*** varlığı neden olur. Tam da Marx'ın bu düşünceleri ifade ettiği dönemde, yani 19. yüzyılın 70'li yıllarında, tam da bu kurumlar tam da İngiltere ve Amerika'da ***y o k t u .*** (Buna karşılık bugün gerek İngiltere'de gerekse de Amerika'da..)

Kautsky, dönekliğini örtbas etmek için hakikaten adım başında gözbağcılık yapmak zorunda!

Ve burada asıl niyetini hata eseri olarak nasıl açığa vurduğuna dikkat edin. Şöyle yazmış: "barışçıl", ***yani demokratik yoldan!!***

Diktatörlüğü tanımlarken Kautsky bu kavramın başlıca özelliğini, yani devrimci şiddeti, okurun gözünden tüm gücüyle gizlemeye çalışıyor. Fakat şimdi gerçek ortaya çıkmaktadır: Söz konusu olan şey ***barışçıl*** ve ***şiddete dayalı devrim*** arasındaki karşıtlıktır.

İşin esası budur. Kautsky bütün bu kaçamaklara, safsatalara ve hilebazlıklara, tam da ***şiddete dayalı*** devrime ***yan çizmek,*** ondan vazgeçtiğini gizlemek, ***liberal*** işçi politikası safına, yani burjuvazinin safına geçişini örtbas etmek için gereksinim duymaktadır. İşin esası budur.

"Tarihçi" Kautsky tarihi öylesine bir utanmazlıkla çarpıtıyor ki, temel olanı unutuyor: Doruk noktası tam da 19. yüzyılın 70'li yılları olan tekel-öncesi kapitalizm, İngiltere ve Amerika'da özellikle tipik biçimde ifadesini bulan temel ***ekonomik*** özelliklerinden dolayı nispeten büyük bir barışçıllık ve özgürlük aşkı ile öne çıkıyordu. Buna karşılık emperyalizm, yani ancak 20. yüzyılda kesin olarak olgunlaşan tekelci kapitalizm, temel ***ekonomik*** özelliklerinden dolayı, son derece az bir barışçıllık ve özgürlük aşkıyla ve militarizmin son derece büyük ve genel bir gelişimiyle öne çıkıyor. Barışçıl ya da şiddete dayalı devrimin ne ölçüde tipik ya da olası olduğu sorununu incelerken bunu "farketmemek", burjuvazinin tamamen sıradan bir uşağı düzeyine düşmek demektir.

İkinci kaçamak. Paris Komünü proletarya diktatörlüğüydü, fakat burjuvaziyi seçme ve seçilme hakkından yoksun bırakmadan, ***genel*** oyla, ***"demokratik"*** yoldan seçilmişti. Ve Kautsky zaferini kutlar:

> "Ona (Marx'a) göre proletarya diktatörlüğü, proletaryanın çoğunluğu oluşturduğu saf demokrasiden zorunlu olarak ortaya çıkan bir durumdu." (s. 21)

Kautsky'nin bu argümanı öylesine gülünç ki, gerçekten insan düpedüz bir ***embarras des richesse*** [yapılabilecek itirazların bolluğundan utanç —ÇN] duyuyor. Birincisi, burjuvazinin en seçkin kesiminin, kurmayının, zirvesinin, Paris'ten Versay'a kaçtığı biliniyor. Versay'da "sosyalist" Louis Blanc bulunuyordu, ki başka şeylerin yanı sıra bu, Kautsky'nin Komün'e sosyalizmin "bütün eğilimleri"nin katıldığı yolundaki iddiasının yalan olduğunu kanıtlar. Paris halkının, biri savaş yeteneğine sahip, politik bakımdan aktif bütün burjuvaziyi birleştiren birbiriyle savaşan iki kampa ayrılmasını "genel oy"a dayanan "saf demokrasi" olarak göstermek gülünç değil mi?

İkincisi, Komün Versay'a karşı, burjuva hükümete karşı ***Fransa'***nın işçi hükümeti olarak savaşıyordu. Paris Fransa'nın yazgısını belirlediğine göre, "saf demokrasi" ve "genel oy"un burada ne işi var? Marx, Komün'ün tüm Fransa'ya ait olan bankaya el koymamakla hata ettiğini saptarken "saf demokrasi"nin ilkelerinden ve pratiğinden hareket etmedi mi?

Gerçekten de Kautsky'nin insanların topluca gülmelerinin polisçe yasaklandığı bir ülkede yazdığı görülüyor, yoksa bu gülünçlük onu öldürürdü.

Üçüncüsü. Marx ve Engels'in yazılarını ezbere bilen Bay Kautsky'ye, Engels'in Komün üzerine ... "saf demokrasi" bakış açısından şu değerlendirmesini en derin saygıyla anımsatmakta kendimi özgür hissediyorum:

> "Bu baylar" (anti-otoriterler)[33] "hiç devrim gördüler mi? Devrim, hiç kuşkusuz olabilecek en otoriter şeydir, nüfusun bir bölümünün kendi iradesini tüfek, süngü ve top gibi hepsi de pek otoriter olan araçlarla öteki bölümüne zorla kabul ettirdiği bir eylemdir; ve yenen taraf egemenliğini silahlarının gericilerde yarattığı korkuyla korumak zorundadır. Ve eğer Paris Komünü, burjuvaziye karşı silahlı bir halkın otoritesini kullanmasaydı, bir günden çok tutunabilir miydi? Tersine, onu bu otoriteyi çok az kullanmış olmakla kınayamaz mıyız?"[34]

Alın size "saf demokrasi"! Sınıflara bölünmüş bir toplumda genel olarak "saf demokrasi"den söz etmeye kalkışacak olan bayağı darkafalıları ve (40'lı yılların Fransız[35] ve 1914-1918 yıllarının genel Avrupai anlamda) "sosyal-demokratlar"ı Engels kim bilir nasıl alaya alırdı!

Fakat bu kadarı yeter. Kautsky'nin yaptığı saçmalıkları tek tek saymak olanaksız, çünkü cümlelerinin her biri dipsiz bir döneklik uçurumunu gizliyor.

Marx ve Engels, Paris Komünü'nün tam bir tahlilini yapmışlar, "hazır devlet aygıtı"nı ***parçalama, paramparça etme*** girişiminin onun kazanımı olduğunu göstermişlerdir. Marx ve Engels bu çıkarsamayı öyle önemli saymışlardır ki, 1872'de "Komünist Manifesto"nun (kısmen) "eskimiş" programında ***yalnızca*** bu değişikliği yapmışlardır.[36] Marx ve Engels, Komün'ün ordu ve bürokrasiyi kaldırdığını, ***parlamentarizmi*** yok ettiğini, "devlet denen o asalak ur"u yıktığını vs. göstermişlerdir, fakat çokbilmiş Kautsky, gece takkesini kulaklarına kadar geçirip, liberal profesörlerin bin kez anlattıkları şeyi, yani "saf demokrasi" masalını yineleyip duruyor.

Rosa Luxemburg 4 Ağustos 1914'te, Alman sosyal-demokrasisinin ***kokuşmuş bir ceset***[37] olduğunu boşuna söylemedi.

Üçüncü kaçamak:

> "Hükümet biçimi olarak diktatörlükten söz ettiğimizde bir sınıfın diktatörlüğünden söz edemeyiz. Zira bir sınıf, daha önce belirttiğimiz gibi, sadece egemen olabilir, hükümet edemez..."

Sadece "örgütler" ya da "partiler" hükümet edebilirler.

Karışıklık, iflah olmaz karışıklık, Bay "Sersem Müşavir"! Diktatörlük "hükümet biçimi" değildir, bu gülünç bir saçmalık. Ve Marx bir hükümet biçiminden değil, ***devlet*** biçimi ya da tipinden söz eder. Bu farklı, çok farklı birşey. Ayrıca, bir ***sınıfın*** hükümet edemeyeceği de kesinlikle yanlış; böyle bir saçmalığı ancak burjuva parlamentosundan başka birşey görmeyen ve "hükümet eden partiler"den başka birşeyin farkında olmayan bir "parlamento budalası" yapabilirdi. Herhangi bir Avrupa ülkesi Kautsky'ye, egemen ***sınıf*** *tarafından* hükümet edilme örnekleri sunacaktır, örneğin, yetersiz örgütlemelerine rağmen ortaçağda toprakbeylerinin hükümeti gibi.

Özetlersek. Kautsky Marx'ı bayağı bir liberale dönüştürerek proletarya diktatörlüğü kavramını görülmemiş biçimde çarpıtmış, yani kendisi, "saf demokrasi" üzerine bayağı safsatalar döktüren, ***burjuva*** demokrasisinin sınıf içeriğini şirin gösterip, örtbas eden ve en ezilen sınıfın ***devrimci şiddetinden*** korkan bir liberal düzeyine düşmüştür. "Proletaryanın devrimci diktatörlüğü" kavramını sömürülen sınıfın sömürücüler karşısında devrimci şiddetini ortadan kaldıracak biçimde "yorumlayarak" Kautsky, Marx'ın liberal çarpıtılması konusunda dünya rekoru kırmıştır. Dönek Kautsky'ye kıyasla dönek Bernstein salt bir öksüz çocuktur.

BURJUVA DEMOKRASİSİ VE PROLETER DEMOKRASİ

Kautsky'nin korkunç biçimde karıştırdığı sorun gerçekte şöyledir:

Sağduyuyla ve tarihle alay edilmek istenmiyorsa, çeşitli ***sınıflar*** var oldukça "saf demokrasi"den değil, ancak ***sınıf*** demokrasisinden söz edilebileceği açıktır. (Geçerken belirtelim: "Saf demokrasi" sadece gerek sınıf mücadelesi, gerekse de devletin niteliğinden bihaber olmayı açığa vuran ***bilgisizliği gösteren*** bir safsata değil, aynı zamanda bomboş bir safsatadır; çünkü komünist toplumda dönüşen ve alışkanlık haline gelen demokrasi ***sönüp gidecek,*** ama hiçbir zaman "saf" bir demokrasi olmayacaktır.)

"Saf demokrasi", işçileri alaya alan bir liberalin uyduruk safsatasıdır. Tarih, feodalizmin yerini alan burjuva demokrasisini ve burjuva demokrasisinin yerini alacak proleter demokrasiyi bilir.

Kautsky'nin, ortaçağa kıyasla burjuva demokrasisinin ileri olduğu ve proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesinde demokrasiden yararlanmasının zorunlu olduğu gerçeği için düzinelerce sayfa "kanıt" getirmesi, işçileri yanıltınaya yönelik liberal bir gevezeliktir. Bu, sadece kültürlü Almanya'da değil, kültürsüz Rusya'da da herkesçe bilinen birşeydir. Kautsky, modern, yani ***kapitalist demokrasinin b u r j u v a*** niteliğine ***yan çizebilmek*** için, ciddi bir yüz ifadesiye Weitling'den, Paraguay Cizvitlerinden[38] ve daha birçok şeyden söz ederken, işçilerin gözünü "bilgelik"le boyuyor.

Kautsky Marksizmden, liberaller için, burjuvazi için kabul edilebilir olanı alıyor (ortaçağın eleştirisi, genelde kapitalizmin ve özelde kapitalist demokrasinin tarihteki ilerici rolü) ve Marksizmde burjuvazi için ***kabul edilemez*** olanı (proletaryanın burjuvaziye karşı onu yoketmek için devrimci şiddeti) bir yana atıyor, suskunlukla geçiştiriyor ve örtbas ediyor. Bu nedenle Kautsky, öznel inancı ne olursa olsun, nesnel konumu bakımından kaçınılmaz olarak burjuvazinin uşağı haline gelmektedir.

Ortaçağa kıyasla muazzam bir tarihsel ilerleme anlamına gelen burjuva demokrasisi; her zaman dar, sınırlı, sahte, ikiyüzlü, zenginler için bir cennet, sömürülenler, yoksullar için bir tuzak, bir aldatmacadır ve kapitalizm altında böyle olmak zorundadır. Marksist öğretinin son derece önemli bir unsuru olan bu gerçeği "Marksist" Kautsky kavramamıştır. Bu sorunda, bu temel sorunda Kautsky, her burjuva demokrasisini zenginler için bir demokrasi haline getiren koşulların bilimsel bir eleştirisini yapacak yerde, burjuvaziye "rahatlıklar" sunuyor.

Önce, büyük bilgin Bay Kautsky'ye, bu Marx uzmanımızın (burjuvazinin hatırı için) utanç verici biçimde "unuttuğu" Marx ve Engels'in teorik açıklamalarını anımsatmak, daha sonra da meseleyi en anlaşılır biçimde açıklamak istiyoruz.

Sadece ilkçağ devleti ve feodal devlet değil, "modern temsili devlet de sermayenin ücretli emeği sömürmesinin aracıdır" (devlet üzerine yapıtında Engels*).

> "'Devlet', mücadelede, devrimde düşmanları zorla bastırmak için kullanılan geçici bir kuruluş olduğundan, 'özgür halk devleti'nden söz etmek katıksız bir saçmalıktır: Proletarya devlete gereksinim duyduğu sürece, ona özgürlük için değil, düşmanlarını bastırmak için *gereksinim* duyacaktır, ve özgürlükten söz edilebildiğinde de devlet devlet olarak var olmaktan çıkar" (Engels'in Bebel'e 28 Mart 1875 tarihli mektubu**). "Gerçekte ise devlet bir sınıfın bir başka sınıfı ezme aygıtından başka birşey değildir ve bu demokratik cumhuriyette monarşide olduğundan daha az böyle değildir" (Marx'ın "Fransa'da İçsavaş"ına Önsözde Engels***). "Genel oy işçi sınıfının olgunluk derecesinin göstergesidir. ***Bugünkü devlette asla bundan daha fazlası olamaz ve olmayacaktır.***" (Devlet üzerine yapıtında Engels****.)

Kautsky, bu tezin burjuvazi için kabul edilebilir olan birinci bölümünü en bıktırıcı biçimde yineleyip duruyor. Burjuvazi için kabul edilemez olan altını çizdiğimiz ikinci bölümü ise dönek Kautsky suskunlukla geçiştirmektedir!

> "Komün parlamenter değil, aksine aynı zamanda yürütme ve yasama gücüne sahip bir çalışma organı olacaktı ... Üç ya da altı yılda bir, hakim sınıfın hangi üyesinin halkı parlamentoda temsil edeceğine ve ezeceğine karar vermek yerine, genel oy hakkı, Komünlerde kurumlaşan halka hizmet edecekti, tıpkı bireysel oy hakkının, tüm diğer işverenlere, kendi işyerinde işçi, ustabaşı ve muhasebeci seçmesine hizmet etmesi gibi." (Paris Komünü üzerine yapıtı "Fransa'da İçsavaş"ta Marx.)*****

---

* *Friedrich Engels, "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni", Zürih 1934, s. 168.—**Red.***

** *Marx-Engels, A. Bebel, W. Liebknecht, K. Kautsky ve Diğerlerine Mektuplar, Moskova-Leningrad 1933, s. 111.—**Red.***

*** *Karl Marx, Seçme Yazılar, Cilt II, Zürih 1934, s. 471.—**Red.***

**** *Friedrich Engels, "Ailenin ... Kökeni", s. 169. Son cümlenin altını çizen Lenin'dir. —**Red.***

***** *Karl Marx, Seçme Yazılar, Cilt II, s. 513 ve 515.—**Red.***

Büyük bilgin Bay Kautsky'nin çok iyi bildiği bu cümlelerin her biri, onun suratına inen bir şamardır, onun tüm dönekliğini açığa çıkarır. Kautsky'nin tüm broşüründe, bu gerçekleri anladığının izine dahi rastlanmaz. Yazısının tüm içeriği Marksizmle baştan sona bir alaydır!

Modern devletlerin anayasalarını alın, yönetim yöntemlerini alın, toplantı ve basın özgürlüğünü alın, "yurttaşların yasa karşısında eşitliği"ni alın; adım başında, burjuva demokrasisinin, her dürüst ve sınıf bilinçli işçi tarafından iyi bilinen ikiyüzlülüğünü görürsünüz. En demokratı da dahil her devletin anayasasında, "düzen bozulduğunda", yani gerçekte sömürülen sınıf içinde bulunduğu kölelik durumunu "bozup", kölece davranmamaya çalıştığında, burjuvaziye, işçilere karşı askeri harekete geçirme, sıkıyönetim ilan etme vs. olanakları veren açık kapılar ve hükümler bulunur. Kautsky burjuva demokrasisini utanmadan allayıp pulluyor ve Amerika'da ya da İsviçre'de en demokrat ve cumhuriyetçi burjuvaların grevci işçilere karşı neler yaptıklarını suskunlukla geçiştiriyor.

Ah, akıllı ve bilge Kautsky bu konuda susuyor! Bu bilgin ve politikacı, bu suskunluğun bir alçaklık olduğunu kavramıyor. İşçilere, demokrasinin "azınlığın korunması" anlamına geldiği yolunda sütnine masalları anlatmayı yeğliyor. İnanılmaz ama gerçek! İsa'nın doğumundan sonra 1918 yılında, emperyalist dünya katliamının ve "dünyanın" bütün "demokrasileri"nde enternasyonalist azınlıkların[39] (yani Renaudel ve Longuet, Scheidemann ve Kautsky, Henderson ve Webb'ler vb. gibi sosyalizme alçakça ihanet etmiş olmayanların) ezilmesinin beşinci yılında bilgiç Bay Kautsky, bal gibi tatlı bir sesle "azınlıkların korunması"nı övüyor. İsteyen bunu Kautsky'nin broşürünün 15. sayfasında okuyabilir. Ve 16. sayfada bu bilge kişi, İngiltere'de 18. yüzyıldaki Whig'leri ve Tory'leri anlatıyor!

Ne büyük bilgelik! Burjuvaziye ne ince uşaklık! Kapitalistlerin önünde yerlere kadar eğilmek ve ayaklarını öpmek konusunda ne uygar bir davranış! Eğer ben Krupp, Scheidemann, Clémenceau ya da Renaudel olsaydım, Kautsky'ye milyonlar öder, onu sahte sevgilerle

ödüllendirir, işçilerin önünde göklere çıkarır, Kautsky gibi "saygıdeğer" kişilerle "sosyalizmin birliği"ni öğütlerdim. Proletarya diktatörlüğüne karşı broşürler yazmak, İngiltere'de 18. yüzyıldaki Whig'lerden ve Tory'lerden söz etmek, demokrasinin "azınlığın korunması" anlamına geldiği yolunda güvence vermek ve "demokratik" Amerika cumhuriyetinde enternasyonalistlere karşı ***pogromları*** suskunlukla geçiştirmek — bunlar burjuvaziye uşaklık değil midir?

Bilgin Bay Kautsky —muhtemelen tesadüfen— "önemsiz" birşeyi, yani burjuva demokrasisinin egemen partisinin, azınlığın korunmasını sadece diğer ***burjuva*** partisine bahşettiğini, proletaryanın payına ise, her ***ciddi, önemli, temel*** sorunda, "azınlığın korunması" yerine sıkıyönetim ya da katliamlar düştüğünü "unutmuş"tur. ***Demokrasi ne kadar gelişmişse, burjuvazi için tehlikeli olan her derin politik anlaşmazlıkta pogromlar ya da içsavaş o kadar yakındır.*** Bilgin Bay Kautsky, burjuva demokrasisinin bu "yasası"nı cumhuriyetçi Fransa'da Dreyfus Olayında, demokratik Amerika cumhuriyetinde zencilerle enternasyonalistlerin linç edilmesinde[40], demokratik İngiltere'de İrlanda ve Ulster örneğinde[41], demokratik Rus cumhuriyetinde Bolşeviklere karşı cadı avında ve 1917 Nisanında onlara karşı düzenlenen pogromlarda[42] gözlemleyebilirdi. Bu örnekleri özellikle sadece savaş zamanından değil, savaş öncesinden, barış zamanından da seçtim. Yapmacık Bay Kautsky, 20. yüzyılın bu olgularına gözlerini kapamayı, ve buna karşılık işçilere 18. yüzyıldaki Whig'ler ile Tory'ler üzerine şaşılacak derecede yeni, son derece ilginç, olağanüstü öğretici, inanılmaz ölçüde önemli şeyler anlatmayı yeğliyor.

Burjuva parlamentosunu alalım. Bilge Kautsky'nin, demokrasi ne kadar ***güçlü*** gelişmişse, borsa ve bankacıların da burjuva parlamentosunu ***o kadar*** egemenlikleri altına aldıklarını asla duymamış olması düşünülebilir mi? Buradan burjuva parlamentarizminden yararlanmamak gerektiği sonucu çıkmaz (Bolşevikler ondan herhalde dünyadaki herhangi bir partiden daha iyi yararlanmışlardır, çünkü 1912 – 1914 yılları arasında IV. Duma'daki tüm işçi kuryesini ele geçirdik[43]).

Ancak buradan, burjuva parlamentarizminin ***tarihsel kısıtlılığını ve göreceliliğini,*** ancak bir liberalin Kautsky'nin unuttuğu gibi unutabileceği sonucu çıkar. En demokratik burjuva devletinde bile ezilen kitleler, adım başında, kapitalistlerin "demokrasi"si tarafından ilan edilen ***biçimsel*** eşitlik ile proleterleri ***ücretli köleler*** haline getiren binlerce ***gerçek*** sınırlama ve kısıtlama arasındaki bas bas bağıran çelişkiyle karşılaşıyorlar. Tam da bu çelişki, kapitalizmin kokuşmuşluğu, yalancılığı, ikiyüzlülüğü hakkında işçilerin gözünü açıyor. Sosyalizmin ajitatör ve propagandacıları, kitleler önünde, ***onları*** devrime ***hazırlamak için,*** tam da bu çelişkiyi sürekli teşhir ediyorlar! Fakat devrim çağı ***başladığında*** Kautsky buna sırtını dönmüş ve ***can çekişen*** burjuva demokrasisinin güzelliklerini övmeye başlamıştır.

Proleter demokrasinin biçimlerinden biri olarak Sovyet iktidarı, tam da nüfusun ezici çoğunluğu için, sömürülenler ve emekçiler için, demokrasinin şimdiye kadar görülmemiş biçimde gelişmesini ve genişlemesini beraberinde getirmiştir. Kautsky'nin yaptığı gibi, demokrasi üzerine, iki sayfasında diktatörlükten, onlarca sayfasında ise "saf demokrasi"den söz ettiği kocaman bir kitap yazmak ve bunu ***görmemek,*** olguları liberal tarzda tamamen çarpıtmak demektir.

Dış politikayı alalım. En demokratik olanı da dahil hiçbir burjuva devlette dış politika açık yürütülmez. Kitleler her yerde aldatılır; demokratik Fransa, İsviçre, Amerika ve İngiltere'de bu aldatmaca diğer ülkelerde olduğundan yüz kez daha çok ve daha incedir. Sovyet iktidarı, dış politikanın üzerinden gizlilik örtüsünü devrimci tarzda kaldırdı.[44] Kautsky bunu farketmemiştir, soygun savaşları ve "etki alanlarının paylaşılması" (yani dünyanın kapitalist haydutlar arasında paylaşılması) üzerine gizli anlaşmalar çağında bu temel öneme sahip olmasına rağmen, —çünkü barış sorunu, on milyonlarca insanın ölüm-kalım sorunu buna bağlıdır— bu konuda susuyor.

Devlet düzenini alalım. Kautsky "ayrıntılar"a, hatta seçimlerin (Sovyet anayasasına göre) "dolaylı" olmasına sarılıyor, fakat meselenin özünü görmüyor. Devlet aygıtının, devlet mekanizmasının ***sınıfsal***

karakterini görmüyor. Burjuva demokrasisinde kapitalistler, "saf demokrasi" ne kadar gelişmişse o kadar ince ve etkili olan bin türlü oyunla kitleleri yönetime katılmaktan, toplantı ve basın özgürlüğünden vs. ***dışlar.*** Sovyet iktidarı, kitleleri, özellikle ***sömürülen*** kitleleri yönetime katılıma ***çeken*** dünyadaki ***ilk*** iktidardır (aslına bakılırsa ikinci, çünkü Paris Komünü de aynı şeyi yapmaya başlamıştı). Burjuva parlamentosuna katılım (ki burjuva parlamentosu bir burjuva demokrasisinde önemli sorunlar üzerine hiçbir zaman ***karar vermez***; bunlar borsa tarafından, bankalar tarafından karara bağlanır) emekçi kitlelere binlerce engelle ***kapatılmıştır*** ve işçiler, burjuva parlamentosunun onlara ***yabancı*** bir kurum, burjuvazinin proleterleri ***ezmesinin*** bir ***silahı***, düşman sınıfın, sömürücü azınlığın bir kurumu olduğunu çok iyi biliyor, görüyor ve hissediyorlar.

Sovyetler, bizzat emekçi ve sömürülen kitlelerin, devleti kendi başlarına kurma ve mümkün olan her tarzda yönetme olanağını ***kolaylaştıran*** doğrudan örgütleridir. Burada tam da emekçi ve sömürülenlerin öncüsü, kent proletaryası, büyük işletmelerde en iyi biçimde birleşmiş olma üstünlüğünden yararlanır; seçme ve seçimleri denetleme kolaylığına sahiptir. Sovyet örgütlenmesi bütün emekçi ve sömürülenlerin, kendi öncüleri, yani proletarya etrafında kendiliğinden birleşmesini ***kolaylaştırır.*** Eski burjuva aygıtı —bürokrasi, zenginliğin, burjuva eğitimin, ilişkilerin vs. ayrıcalıkları (burjuva demokrasisi ne kadar gelişmişse, bu gerçek ayrıcalıklar da o kadar çeşitlidir)— bütün bunlar Sovyet örgütlenmesinde ortadan kalkar. Basın özgürlüğü bir ikiyüzlülük olmaktan çıkar, çünkü basımevleri ve kâğıt burjuvazinin elinden alınır. En iyi yapılar, saraylar, köşkler, konaklar vs. için de durum böyledir. Sovyet iktidarı bu en iyi yapıların binlercesini ve on binlercesini bir anda sömürücülerin elinden aldı ve böylece onsuz demokrasinin bir aldatmaca olduğu kitleler için toplantı hakkını ***milyonlarca kez*** daha "demokratik" kıldı. Yerel olmayan Sovyetlere dolaylı seçimler, Sovyet kongrelerini kolaylaştırır, yaşamın dolup taştığı ve yerel vekili çabucak geri çağırma, ya da onu çabucak genel Sovyetler kongresine gönderme olanağına sahip olmanın zorunlu olduğu bir dö-

nemde ***tüm*** aygıtı daha ucuz, daha hareketli, işçi ve köylülere daha açık hale getirir.

Proleter demokrasi herhangi bir burjuva demokrasisinden ***milyonlarca kez*** daha demokratiktir; Sovyet iktidarı en demoktik burjuva cumhuriyetinden milyonlarca kez daha demokratiktir.

Bunu ancak burjuvazinin bilinçli bir uşağı, ya da politik bakımdan tamamen ölü, tozlu burjuva kitaplar arasında hayatın canlılığını göremeyen, burjuva demokratik önyargıların iliklerine kadar işlediği ve bu nedenle nesnel olarak burjuvazinin bir uşağı haline gelmiş biri görmeyebilirdi.

Bunu ancak, ***sorunu ezilen*** sınıfların bakış açısından ***koymakta*** yeteneksiz biri görmeyebilirdi.

En demokratik burjuva ülkeler arasında, ***kitlenin*** içinden ***ortalama*** işçinin, kitlenin içinden ortalama ***kır işçisinin***, ya da bir bütün olarak köydeki yarı-proleterin (yani köleleştirilmiş kitlenin, nüfusun ezici çoğunluğunun temsilcilerinin), Sovyet Rusya'da olduğu gibi en iyi binalarda toplanma ***özgürlüğünden***, düşüncelerini temsil etmek, çıkarlarını savunmak için en büyük basımevlerine ve en iyi kâğıt stoklarına sahip olma ***özgürlüğünden***, sınıfının temsilcilerine devleti yönetme ve "düzenleme" görevi verme ***özgürlüğünden*** yararlandığı bir tek ülke var mıdır dünyada?

Bay Kautsky'nin, herhangi bir ülkede bilgi sahibi bin işçi ve kır işçisi arasında bu soruya yanıt verirken duraksayacak bir tek işçi bulabileceğine inanmak bile gülünç olurdu. Burjuva gazetelerinden gerçeğin ancak kırıntılarını öğrenen dünyadaki bütün işçilerin içgüdüsel olarak Sovyet cumhuriyetine sempati duymalarının nedeni, tam da Sovyet cumhuriyetinde ***proleter*** demokrasiyi, ***yoksullar için demokrasiyi*** görmeleridir, en iyi burjuva demokrasisinde bile gerçekte olduğu gibi, zenginler için demokrasiyi değil.

Biz, burjuva memurlar, burjuva parlamenterler, burjuva yargıçlar tarafından yönetilmekteyiz (ve devletimiz onlar tarafından "yönetilmekte"). İşte, en demokratik olanları da dahil bütün burjuva ülkelerdeki ezilen sınıflardan onlarca, yüzlerce milyon insanın, her gün duyduğu ve algıladığı, kendi yaşam deneyiminden öğrendiği basit, açık ve tartışmasız gerçek budur.

Buna karşılık Rusya'da bürokrasi aygıtı tamamen yıkılmış, taş üzerinde taş bırakılmamış, tüm eski yargıçlar kovulmuş, burjuva parlamentosu dağıtılmış ve tam da işçilere ve köylülere ***çok daha ulaşılabilir*** bir temsil hakkı verilmiştir. Memurların yerine ***onların*** Sovyetleri konmuş, ya da ***onların Sovyetleri*** memurların üstüne geçirilmiş, yargıçları ***onların*** Sovyetleri seçer olmuştur. Sovyet iktidarının, yani proletarya diktatörlüğünün verili biçiminin, en demokratik burjuva cumhuriyetinden milyonlarca kez daha demokratik olduğuna tüm ezilen sınıfları inandırmak için tek başına bu olgu yeter.

Kautsky her işçi için anlaşılır ve açık olan bu gerçeği kavramıyor, çünkü şu soruyu sormayı "unutmuş"tur, o "aklından çıkmıştır": ***hangi sınıf için*** demokrasi? O "saf" (yani sınıfsız mı? yoksa sınıflar dışı mı?) demokrasi açısından düşünüyor. Bir Shylock gibi tartışıyor: "Yarım kilo et", başka birşey değil.[45] Bütün yurttaşların eşitliği — yoksa demokrasi yoktur.

Bilgin Kautsky'ye, "Marksist" ve "sosyalist" Kautsky'ye şu soru sorulmalıdır:

Sömürülenle sömüren arasında eşitlik olabilir mi?

II. Enternasyonal'in ideolojik önderinin bir kitabının tartışılması sırasında böyle bir soruyu sormak zorunda kalmak korkunç birşey, inanılmaz birşeydir. Fakat bir kez bir işi üstlendikten sonra onu sonuna kadar götürmek gerekir. Bir kez Kautsky üzerine yazma görevini üstlendiğimize göre, sömürenle sömürülen arasında neden eşitlik olamayacağını bu bilge adama açıklamak zorundayız.

SÖMÜRÜLENLE SÖMÜREN ARASINDA EŞİTLİK OLABİLİR Mİ?

Kautsky şu şekilde argüman yürütüyor:

> 1) "Sömürücüler daima nüfusun son derece küçük bir azınlığını oluştururlar." (Kautsky'nin broşürü, s. 14)

Bu tartışma götürmez bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle nasıl argüman yürütmek gerekir? Marksist olarak, sosyalist olarak argüman yürütülebilir; o zaman sömürülenlerle sömürenler arasındaki ilişkiyi temel almak gerekir. Liberal olarak, burjuva demokratı olarak argüman yürütülebilir; o zaman çoğunlukla azınlık arasındaki ilişkiyi temel almak gerekir.

Marksist olarak argüman yürütülürse, şunu söylemek gerekir: Sömürücüler, devleti (ve söz konusu olan demokrasidir, yani devlet biçimlerinden biridir) kaçınılmaz olarak kendi sınıflarının, sömürenlerin, sömürülenler üzerinde bir egemenlik silahına dönüştürürler. O nedenle, sömürülen çoğunluğa hükmeden sömürücüler var olduğu sürece, demokratik devlet de kaçınılmaz olarak sömürücüler için bir demokrasi olacaktır. Sömürülenlerin devleti böyle bir devletten temelden farklı olmalıdır, sömürülenler için demokrasi ve ***sömürücüleri baskı altında tutmak*** için bir araç olmalıdır, bir sınıfın baskı altında tutulması ise bu sınıfın eşitliği değil, "demokrasi"den dışlanması anlamına gelir.

Liberal olarak argüman yürütülürse, şunu söylemek gerekir: Çoğunluk karar verir, azınlık uyar. Uymayan cezalandırılır. Hepsi bu. Genelde devletin ve özelde de "saf demokrasi"nin sınıfsal karakteri üzerinde durmak gereksizdir; bunun meseleyle ilgisi yoktur, çünkü çoğunluk çoğunluktur, azınlık ise azınlık. Yarım kilo et, yarım kilo ettir, vesselam.

Kautsky de aynen böyle argüman yürütüyor:

> 2) "Proletaryanın egemenliği neden demokrasiyle bağdaşmayan bir biçime bürünsün ve bürünmek zorunda?" *(s. 21)*

Sonra çoğunluğun proletaryadan yana olduğu üzerine bir açıklama; Marx'tan bir alıntı ve Paris Komünü seçimlerine ilişkin rakamlarla son derece ayrıntılı ve uzun bir açıklama geliyor. Ve şu sonuç çıkarılıyor:

> "Kitleler içinde böylesine kök salmış bir rejimin demokrasiye dokunması için hiçbir neden yoktur. Bu rejim, demokrasiyi ezmek için şiddet eylemi uygulandığı durumlarda kendisini her zaman şiddet uygulamaktan alıkoyamayacaktır. Şiddete ancak şiddetle yanıt verilebilir. Fakat kitlelerin kendinden yana olduğunu bilen bir rejim, şiddete ancak demokrasiyi ***korumak*** için başvuracaktır, onu ***ortadan kaldırmak*** için değil. Eğer bu rejim, en güvenilir temelini, muazzam bir manevi otoritenin güçlü kaynağı olan genel oy hakkını ortadan kaldırmak isterse, düpedüz intihar etmiş olur." *(s. 22)*

Sömürülenlerle sömürenler ilişkisinin Kautsky'nin argümantasyonunda yitip gittiği görülüyor. Geriye, genel bir çoğunluk, genel bir azınlık, genel bir demokrasi, daha önceden bildiğimiz "saf demokrasi"den başka birşey kalmıyor.

Bunun ***Paris Komünü ile bağıntı içinde*** söylendiğine dikkat edin! Konuyu daha anlaşılır kılmak için Marx ve Engels'in ***Komün'le bağıntı içinde*** diktatörlük üzerine neler söylediklerine bakalım:

> Marx: ... "İşçiler burjuvazinin direncini kırmak için burjuvazinin diktatörlüğü yerine ... kendi diktatörlüklerini geçirdiklerinde, devlete devrimci ve geçici bir biçim verirler..."
>
> Engels: ... "(Devrimde) yenen taraf egemenliğini silahlarının gericilerde yarattığı korkuyla korumak zorundadır. Ve eğer Paris Komünü, burjuvaziye karşı silahlı bir halkın otoritesini kullanmasaydı, bir günden çok tutunabilir miydi? Tersine, onu bu otoriteyi çok az kullanmış olmakla kınayamaz mıyız?"
>
> Engels: ... "'Devlet', mücadelede, devrimde düşmanları zorla bastırmak için kullanılan geçici bir kuruluş olduğundan, 'özgür halk devleti'nden söz etmek katıksız bir saçmalıktır: Proletarya devlete ***gerek-***

> ***sinim*** duyduğu sürece, ona özgürlük için değil, düşmanlarını bastırmak için gereksinim duyacaktır, ve özgürlükten söz edilebildiğinde de devlet devlet olarak var olmaktan çıkar."*

Kautsky, Marx ve Engels'ten, yerle gök kadar, bir liberalle bir proleter devrimci kadar uzaktır. Kautsky'nin sözünü ettiği saf demokrasi, ya da sadece "demokrasi", "özgür halk devleti"nin yeni baskısından, yani ***katıksız saçmalıktan*** başka birşey değildir. Odasına kapanmış aptal bir bilginler bilgininin derin bilgeliği, ya da on yaşında bir kız çocuğunun saflığı ile soruyor Kautsky: Çoğunluğa sahip olduğunda diktatörlüğe ne gerek var? Marx ve Engels bunu açıklıyorlar:

... burjuvazinin direncini kırmak için,

... gericilerde korku uyandırmak için,

... silahlı halkın burjuvazi karşısında otoritesini desteklemek için,

... proletarya düşmanlarını şiddetle bastırabilsin diye.

Kautsky bu açıklamaları anlamıyor. Demokrasinin "saflığı"na vurgun olduğundan ve onun burjuva karakterini görmediğinden, çoğunluğun çoğunluk olduğu için azınlığın "direnişi"ni "kırma"ya, onu "şiddet yoluyla bastırma"ya gereksinimi olmadığında "tutarlılıkla" ısrar edip, demokrasiye karşı girişilen ***münferit*** saldırıları bastırmanın yeteceğini savunuyor. Demokrasinin "saflığı"na vurgun olan Kautsky, ***ansızın*** bütün burjuva demokratlarının daima yaptığı küçük hatayı işliyor: Biçimsel eşitliği (ki kapitalizmde baştan sona bir yalan ve ikiyüzlülüktür) gerçekmiş gibi alıyor! Önemsiz birşey!

Sömüren sömürülenle eşit olamaz.

Kautsky için ne kadar tatsız olursa olsun bu gerçek, sosyalizmin özünün önemli bir bölümünü oluşturur.

Bir başka gerçek: Bir sınıfın bir başka sınıf tarafından sömürül-

---

* *"Die Neue Zeit", 32. yıl, cilt I, 1913/14, s. 39 ve 40; Marx-Engels, Bebel, Liebknecht, Kautsky ve Diğerlerine Mektuplar, Moskova-Leningrad 1933, s. 111.* —***Red.***

mesinin her türlü imkânı ortadan kaldırılmadıkça, asıl eşitlik, gerçek eşitlik olamaz.

Sömürücüler, merkezde başarılı bir ayaklanma, ya da ordunun başkaldırısıyla bir çırpıda alaşağı edilebilir. Fakat sömürücüleri, belki de çok ender, istisnai durumlar hariç, bir çırpıda yok etmek imkânsızdır. Az çok büyük bir ülkenin toprak beylerinin ve kapitalistlerinin hepsi bir anda mülksüzleştirilemez. Ayrıca, tek başına mülksüzleştirme, hukuki ya da politik bir edim olarak, sorunu çözmekten uzaktır, çünkü toprak beyleriyle kapitalistleri gerçekten ***görevden almak*** ve onların yerine fabrika ve çiftliklerin işçiler tarafından uygulanan başka bir yönetimini gerçekten ***geçirmek*** gerekir. Uzun kuşaklar boyunca eğitimleri, zengin yaşam koşulları ve alışkanlıklarıyla öne çıkan sömürücülerle, en ileri ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile büyük çoğunluğu bunalmış, cahil, eğitimsiz, ürkek ve bölünmüş sömürülenler arasında eşitlik olamaz. Sömürücüler devrimden uzun zaman sonra da kaçınılmaz olarak bir dizi büyük gerçek üstünlüğü korurlar: paraları vardır (paranın bir anda ortadan kaldırılması imkânsızdır), bazı çoğunlukla önemli taşınabilir malları, ilişkileri, örgüt ve yönetim deneyimleri, bütün yönetim "sırlar"ı (gelenekler, yöntemler, araçlar, olanaklar); yüksek eğitimleri, (burjuvaca yaşayan ve düşünen) yüksek teknik personelle yakınlıkları, askerlik işlerinde son derece büyük bir deneyim (ki çok önemlidir) vs. vs. kalır.

Sömürücüler bir tek ülkede yenilgiye uğratılmış olsa da —ve tipik durum elbette budur, çünkü bir dizi ülkede eşzamanlı devrim ender bir istisnadır— sömürülenlerden ***daha güçlüdürler***, çünkü sömürücülerin uluslararası ilişkileri çok geniştir. Orta köylülüğün, zanaatkârların vs. sömürülen ya da en az aydınlanmış kitlelerinin bir kesiminin sömürücülerin peşinden gittiğini ve gitmeye yatkın olduğunu, şimdiye kadar Komün de dahil ***tüm*** devrimler kanıtlamıştır (çünkü Versay birlikleri arasında proleterler de vardı, bilginler bilgini Bay Kautsky bunu "unutmuş"tur).

Bu durumda, bir ölçüde köklü ve ciddi bir devrimde sorunları çoğunluk/azınlık ilişkisinin karara bağlayacağını sanmak olağanüstü bir alıklıktır, bayağı bir liberalin son derece aptalca bir önyargısıdır, ***kitleleri aldatmak***, apaçık tarihsel gerçeği onlardan gizlemektir. Bu tarihsel gerçek, her köklü devrimde, sömürülenler karşısında bir dizi yıl boyunca büyük gerçek üstünlüklerini koruyan sömürenlerin, ***uzun***, ***inatçı***, ***umutsuz*** bir direniş göstermelerinin ***kural*** olduğundan ibarettir. Sömürenler —yapmacıklı alık Kautsky'nin yapmacık hayallerinin tersine— hiçbir zaman, son umutsuz savaşta, bir dizi savaşta üstünlüklerinden yararlanmayı denemeden sömürülen çoğunluğun kararlarına uymayacaklardır.

Kapitalizmden komünizme geçiş tüm bir tarihsel dönemi kapsar. Bu dönem tamamlanmadıkça, sömürücüler kaçınılmaz olarak restorasyon umudunu korurlar ve bu ***umut***, restorasyon ***girişimlerine*** dönüşür. Ve ilk ciddi yenilginin ardından, devrilmeyi hiç beklemeyen, buna hiç inanmayan, bunu akıllarından bile geçirmemiş olan devrik sömürücüler, yitirdikleri "cennet"i yeniden ele geçirmek için, öylesine güzel bir yaşam süren ve şimdi bu "aşağılık yığın" tarafından yıkım ve sefalete (ya da "basit" çalışmaya...) mahkûm edilmiş aileleri için, on kat enerjiyle, büyük bir hırsla, yüz kat nefretle savaşa atılırlar. Bütün ülkelerin onlarca yıllık tarihsel deneyimlerinin kanıtladığı gibi, küçük-burjuvazinin geniş kitlesi de kapitalist sömürücülere eğilim gösterir, sağa-sola yalpalar, bugün proletaryayı izler, yarın devrimin zorluklarından gözü yılar, işçilerin ilk yenilgisinde, ya da yarı yenilgisinde paniğe kapılır, sinirleri bozulur, bir oraya bir buraya koşar, sızlanır, bir kamptan ötekine geçer ... tıpkı bizim Menşeviklerimiz ve Sosyal-Devrimcilerimiz gibi.

Ve böyle bir durumda, tarihin, yüzlerce ve binlerce yıllık ayrıcalıkların varlığı ya da yokluğu sorununu gündeme koyduğu umutsuz, şiddetli bir savaş döneminde kalkıp, çoğunluk ve azınlıktan, saf demokrasiden, diktatörlüğün gereksizliğinden, sömürenle sömürülenin eşitliğinden söz etmek! Bunun için ne uçsuz bucaksız bir ahmaklık, nasıl bir darkafalılık çukuru gereklidir!

Fakat kapitalizmin 1871'den 1914'e kadar süren nispeten "barışçıl" onyıllarında, oportünizme uyum sağlayan sosyalist partiler içinde darkafalılığın, eblehliğin, dönekliğin Augias ahırları birikmiştir...

*

Okur, Kautsky'nin kitabından yaptığımız alıntıda genel oy hakkına darbeden söz ettiğini herhalde farketmiştir (Kautsky —parantez içinde belirtelim —genel oyu muazzam manevi otoritenin güçlü kaynağı olarak nitelerken, Engels aynı Paris Komünü, aynı diktatörlük sorunu vesilesiyle, silahlı halkın burjuvazi karşısında otoritesinden söz etmektedir; bir darkafalı ile bir devrimcinin "otorite" konusundaki düşüncelerini karşılaştırmak son derece öğreticidir...).

Sömürücüleri oy hakkından yoksun bırakmanın, genelde proletarya diktatörlüğünün bir sorunu değil, ***tamamen bir Rus*** sorunu olduğunu belirtmek zorundayız. Eğer Kautsky, ikiyüzlülük etmeden broşürüne "Bolşeviklere Karşı" başlığını koysaydı, bu başlık broşürün içeriğine uygun düşerdi ve o zaman Kautsky'nin doğrudan oy hakkından söz etmeye hakkı olurdu. Fakat Kautsky herşeyden önce "teorisyen" olarak ortaya çıkmak istemiştir. Broşürüne ***genel olarak*** "Proletarya Diktatörlüğü" başlığını koymuştur. Özel olarak Sovyetler ve Rusya hakkında ancak broşürün ikinci kısmında, beşinci bölümden itibaren söz etmeye başlar. Buna karşılık birinci kısımda (alıntıyı bu kısımdan yaptım) ***genelde demokrasi*** ve ***diktatörlükten*** söz eder. Kautsky oy hakkı sorununu ortaya atarak, kendini ***teoriye metelik vermeyen*** bir Bolşevik karşıtı polemikçi olarak ***ele vermiştir***. Çünkü teori, yani demokrasi ve diktatörlüğün (özel ulusal değil) genel sınıfsal temellerinin incelenmesi, oy hakkı sorunu gibi özel bir sorunu değil, şu genel sorunu ele almak zorundaydı: Sömürenlerin devrilmesi ve onların devletinin yerine sömürülenlerin devletinin geçirilmesiyle belirlenen bir tarihsel dönemde, demokrasi ***zenginler için*** de, ***sömürenler için*** de ***korunabilir mi?***

Bir teorisyen sorunu böyle ve ancak böyle koyabilir.

Komün örneğini biliyoruz, Marksizmin kurucularının Komün vesilesiyle ve onunla bağıntılı olarak söyledikleri herşeyi biliyoruz. Bu materyale dayanarak ben, Ekim Devriminden önce kaleme aldığım "Devlet ve Devrim"* broşürümde örneğin demokrasi ve diktatörlük sorununu inceledim. Oy hakkının sınırlanması konusunda ***tek söz söylemedim***. Ve bugün oy hakkının sınırlanması sorununun, diktatörlüğün genel bir sorunu değil, şu ya da bu ulusa özgü bir sorun olduğu söylenmelidir. Oy hakkının sınırlanması sorununa Rus devriminin ***özel koşullarını***, Rus devriminin gelişmesinin ***özel yolunu*** inceleyerek yaklaşmak gerekir. Açımlamalarımın devamında bunu yapacağız. Ne var ki Avrupa'da yarınki proleter devrimlerin —hepsinin ya da çoğunun— burjuvazi için ille de oy hakkı sınırlaması getireceğine peşinen garanti vermek yanlış olacaktır. Böyle olabilir. Savaşın ve Rus devriminin deneyimlerinden sonra, büyük ihtimalle böyle olacaktır, fakat diktatörlüğün uygulanması için bu ***zorunlu değildir,*** bu, tutarlı diktatörlük kavramının zorunlu bir özelliği değildir, tarihsel ve sınıfsal diktatörlük kavramının ***zorunlu*** koşulunu oluşturmaz.

Diktatörlüğün zorunlu belirtisi, zorunlu önkoşulu, sınıf olarak sömürücülerin ***şiddet yoluyla*** bastırılması ve dolayısıyla ***bu sınıfa karşı*** "saf demokrasi"nin, yani eşitlik ve özgürlüğün ***çiğnenmesidir***.

Sorun teorik olarak böyle ve yalnızca böyle konabilir. Oysa Kautsky sorunu böyle koymayarak Bolşeviklere karşı teorisyen olarak değil, oportünistlerin ve burjuvazinin bir dalkavuğu olarak ortaya çıktığını kanıtlamıştır.

Hangi ülkelerde, şu ya da bu kapitalizmin hangi ulusal özellikleri nedeniyle, sömürücülere karşı demokrasinin şu ya da bu kısıtlanması ve çiğnenmesinin (tamamen ya da ağırlıkla) uygulamaya konacağı, şu ya da bu kapitalizmin, şu ya da bu devrimin ulusal özellikleriyle ilgili bir sorundur. Teorik sorun farklıdır. Şöyledir: ***Sömürücüler*** sınıfına

* *Bkz. "Devlet ve Devrim", Bölüm IV, madde 4-6 ve Bölüm V, madde 2, (s. 48-100 ve 104-110). —**Red.***

karşı ***demokrasiyi çiğnemeden*** proletarya diktatörlüğü mümkün müdür?

Kautsky tam da bu soruna, teorik olarak önemli ve özsel bu ***biricik*** soruna yan çizmiştir. Kautsky Marx ve Engels'ten bu sorunla ilgili olan ve yukarıda aktardıklarım ***hariç***, olası her türlü alıntıyı yapmıştır.

Kautsky olası her şeyden, liberaller ve burjuva demokratları için kabul edilebilir olan ve onların düşünce çerçevesi dışına çıkmayan herşeyden söz etmiştir, salt asıl meseleden, proletaryanın burjuvazinin ***direncini kırmış, düşmanlarını şiddetle alaşağı etmiş olmadan*** zafer kazanamayacağından, ve "şiddetle bastırma"nın hüküm sürdüğü, "özgürlük"ün olmadığı yerde ***elbette demokrasinin de olmayacağından*** söz etmemiştir.

Kautsky bunu kavramamıştır.

*

Şimdi de Rus devriminin deneyimlerine, ve Sovyetler ile Kurucu Meclis arasındaki, Kurucu Meclis'in dağıtılması ve burjuvazinin oy hakkından yoksun bırakılması sonucunu veren çatışmaya geçelim.

SOVYETLER DEVLET ÖRGÜTLERİ HALİNE GELMEMELİDİR

Sovyetler, proletarya diktatörlüğünün Rus biçimidir. Proletarya diktatörlüğü üzerine bir çalışma yazan Marksist bir teorisyen, bu olguyu gerçekten inceleseydi (Kautsky gibi diktatörlüğe karşı küçük-burjuva yakınmaları Menşevik makamda tekrarlamasaydı), böyle bir teorisyen ilkönce diktatörlüğün genel bir tanımını verir ve sonra bunun özel ulusal bir biçimi olan Sovyetleri tahlil eder, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak bunların kritiğini yapardı.

Marksist diktatörlük öğretisini liberalce "işledikten" sonra Kautsky'den elbette ciddi birşey beklenemez. Fakat onun Sovyetlerin ne olduğu sorununa nasıl yaklaştığını ve bu sorunun üstesinden nasıl geldiğini izlemek son derece öğreticidir.

> "Sovyetler —diye yazıyor Kautsky, 1905 yılında ortaya çıkışlarına geri dönerek[46]— proleter örgüt biçimleri içinde en kapsamlısını yaratmışlardır, çünkü tüm ücretli işçileri içinde birleştirmişlerdir." *(s. 31)*

1905 yılında Sovyetler sadece yerel organlardı, 1917'de tüm Rusya'yı kapsayan bir örgüt haline geldiler.

> "Daha şimdiden —diye devam ediyor Kautsky— Sovyet örgütlenmesi ardında büyük ve şanlı bir tarih bırakmıştır. Ve önünde daha büyük bir gelecek var, hem de sadece Rusya'dadeğil. Mali sermayenin ekonomik ve politik alanda sahip olduğu dev güçler karşısında, proletaryanın bugüne kadarki ekonomik ve politik mücadele yöntemlerinin her yerde yetersiz kaldığı görülüyor. Bunlardan vazgeçilmemelidir, bunlar normal zamanlar için zorunludur, fakat zaman zaman önlerine çözmekte yetersiz kaldıkları sorunlar çıkıyor, burada ancak işçi sınıfının tüm politik ve ekonomik güç kaynaklarının birliği başarı vaat ediyor." *(s. 22)*

Sonra, kitle grevi üzerine ve tıpkı sendikalar kadar zorunlu olan "sendika bürokrasisi"nin

> "giderek çağın özelliği haline gelen muazzam sınıf mücadelelerini yönetmek için işe yaramadığı..." üzerine değerlendirmeler geliyor.
>
> ... "Demek ki —diye sonuç çıkarıyor Kautsky— Sovyet örgütlenmesi zamanımızın en önemli olaylarından biridir. Sermaye ile emek arasında yaklaşmakta olduğumuz büyük tayin edici savaşlarda tayin edici öneme sahip olmayı vaat ediyor.

Fakat Sovyetlerden bundan daha fazlasını isteyebilir miyiz? 1917 Kasım devriminden sonra Sol Sosyal-Devrimcilerle birlikte Rus işçi Sovyetlerinde çoğunluğu ele geçiren Bolşevikler, Kurucu Meclis'in dağıtılmasının ardından, o zamana kadar bir ***sınıfın savaş örgütü*** olan Sovyeti ***devlet örgütü*** haline getirmeye koyuldular. Rus halkının Mart

> Devriminde kazandığı demokrasiyi ortadan kaldırdılar. Buna uygun olarak Bolşevikler kendilerine sosyal-***demokrat*** demekten vazgeçtiler. Kendilerine ***komünist*** dediler." (*s. 33*, altı Kautsky tarafından çizilmiştir.)

Rus Menşevik yazınını bilen herkes, Kautsky'nin Martov, Akselrod, Stein ve hempalarını nasıl kölece kopya ettiğini hemen görecektir. "Kölece", çünkü Kautsky Menşevik önyargılar hatırına olguları tuhaflık boyutunda çarpıtıyor. Örneğin, Berlin'deki Stein, ya da Stockholm'deki Akselrod gibi habercilerinden, Bolşeviklerin komünist adını almaları ve devlet örgütleri olarak Sovyetlerin önemi sorununun ***ne zaman*** ortaya atıldığı konusunda bilgi alma zahmetine katlanmamıştır. Eğer bu basit bilgiyi almış olsaydı, bu gülünç satırları yazmazdı; çünkü bu iki sorun Bolşevikler tarafından ***Nisan 1917'de*** ortaya atılmıştır, örneğin 17 (4) Nisan tarihli "Tezler"imde*, yani 1917 Ekim Devriminden ***çok önce*** (Kurucu Meclis'in ise 18 (5) Ocak 1918' de dağıtılmış olmasından söz bile etmiyorum).

Kautsky'nin tamamını aktardığım açıklamaları, tüm Sovyetler sorununun ***özünü*** oluşturur. Sorunun özü tam da, Sovyetler devlet örgütleri haline gelmeye çalışmalı mıdır (Bolşevikler Nisan 1917'de şu şiarı ortaya attılar: "Tüm İktidar Sovyetlere"** ve Nisan 1917'de yapılan Bolşevik Parti Konferansı'nda***, burjuva parlamenter cumhuriyetin kendilerine yetmediğini, Komün ya da Sovyet tipinde bir işçi-köylü cumhuriyeti istediklerini açıkladılar), ***yoksa*** Sovyetler bu yönde çaba sarfetmemeli, iktidarı almamalı, devlet örgütleri olmamalı, bilakis ***bir*** "sınıfın savaş örgütleri" olarak mı kalmalıdır sorunudur (bu sofuca di-

---

* *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 34, "Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri Üzerine".—**Red.***

** *Bkz. agy, "Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri Üzerine" (s. 34), "İkili İktidar Üzerine" (s. 40) ve "Devrimimizde Proletaryanın Görevleri Üzerine" (s. 57) adlı çalışmalar. —**Red.***

*** *Bkz. agy, s. 86, "RSDİP Tüm-Rusya Konferansında ("Nisan Konferansı") Politik Durum Üzerine Rapor", 7 Mayıs (24 Nisan) 1917. —**Red.***

lekle Sovyetlerin Menşevik önderlik altında ***işçileri burjuvaziye tabi kılmanın silahı*** olduğunu şirin gösteren Martov'un ifade ettiği gibi).

Kautsky Martov'un sözlerini kölece tekrarlamış, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki teorik tartışmadan ***kırıntılar*** almış ve bunları anlamsızca ve hiçbir eleştiriye tabi tutmadan genel teorik zemine, genel Avrupa zeminine aktarmıştır. Sonuç öyle bir karmaşadır ki, Kautsky'nin aktarılan bu düşüncelerini öğrenen her bilinçli Rus işçisi Homerik kahkahalara boğulacaktır.

Onlara neyin söz konusu olduğunu açıkladığımız zaman, (bir avuç örümcek kafalı sosyal-emperyalist dışında) tüm Avrupalı işçiler de Kautsky'ye aynı şekilde güleceklerdir.

Kautsky Martov'un yanılgısını olağanüstü belirgin biçimde saçmalığa kadar vardırarak ona kötü bir hizmette bulunmuştur. Gerçekten de Kautsky'nin vardığı yere bir bakın.

Sovyetler bütün ücretli işçileri kapsıyorlar. Mali sermayeye karşı proletaryanın ekonomik ve politik mücadelesinin şimdiye kadarki yöntemleri yetersiz kalıyor. Sovyetler büyük bir rol oynamaya sadece Rusya'da aday değiller. Avrupa'da sermaye ile emek arasındaki büyük nihai mücadelelerde tayin edici bir rol oynayacaklar. Kautsky bunları söylüyor.

Güzel. Peki ama "sermayeyle emek arasındaki bu nihai mücadeleler" bu iki sınıftan hangisinin devlet iktidarını ele geçireceği sorununu çözmüyor mu?

Hiçbir şekilde. Tanrı korusun!

Tüm ücretli işçileri kapsayan kurumlar "nihai" mücadelelerde ***devlet örgütü haline gelmemelidir!***

Peki, devlet nedir?

Devlet, bir sınıfın bir başka sınıfı ezme aracından başka birşey değildir.

Demek ki ezilen sınıf, bugünün toplumundaki tüm emekçi ve sömürülenlerin öncüsü, "sermayeyle emek arasındaki nihai mücadeleler"i hedeflemeli, fakat sermayenin emeği köleleştirmekte kullandığı mekanizmaya ***dokunmamalıdır***! Bu mekanizmayı ***parçalamamalıdır!*** Onun kapsamlı örgütünü ***sömürücüleri ezmek için kullanmamalıdır!***

Mükemmel, Bay Kautsky, fevkalade! "Biz" sınıf mücadelesini tanıyoruz, tıpkı tüm liberallerin tanıdığı gibi, yani burjuvazinin alaşağı edilmesi olmaksızın ...

Burada Kautsky'nin hem Marksizmden, hem de sosyalizmden koptuğu apaçık ortaya çıkıyor. Bu fiilen, ezdiği sınıfın örgütlerinin devlet örgütlerine dönüşmesi dışında herşeyi kabul etmeye hazır olan burjuvazinin yanına geçmektir. Kautsky burada artık, herşeyi uzlaştırmak isteyen, bütün derin çelişkileri boş laflarla geçiştiren kendi bakış açısını kurtaracak durumda değildir.

Kautsky, ya politik iktidarın işçi sınıfının eline geçmesinden tamamen vazgeçiyor, ya da işçi sınıfının eski burjuva devlet aygıtını ele geçirmesini kabul ediyor, fakat onu parçalayıp un ufak etmesine ve yerine yeni, proleter bir aygıt geçirmesine kesinlikle izin vermiyor. Kautsky'nin açıklamaları nasıl "yorumlanıp" "açıklanırsa açıklansın", her iki durumda da Marksizmden kopuşu ve burjuvazinin tarafına geçişi gün gibi ortadadır.

Daha "Komünist Manifesto"da Marx, muzaffer işçi sınıfına gerekli olan devletten söz ederken şöyle yazıyordu: ... "devlet, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya".

Ve şimdi, hâlâ Marksist olduğunu iddia eden biri ortaya çıkıyor ve bütünlüğü içinde örgütlenmiş ve sermayeye karşı "nihai mücadele" yürüten proletaryanın kendi sınıf örgütünü bir devlet örgütü haline ***getirmemesi gerektiğini*** açıklıyor. 1891'de Engels'in "Almanya'da bütün burjuvazinin ve hatta birçok işçinin bilincine aktarılmış" olan, diye yazdığı, "devlete duyulan boş inan"dır, Kautsky'nin burada ele verdi-

ği. İşçiler, savaşın, — darkafalımız bunu "kabul" ediyor (bunu burjuvazi de kabul ediyor, çünkü işçiler nasıl olsa savaşıyorlar, burada asıl düşünülmesi gereken onların silahlarının nasıl köreltileceğidir) — savaşın, ama ***sakın muzaffer olmaya kalkmayın***! Burjuvazinin devlet mekanizmasını parçalamayın, burjuva "devlet örgütü"nün yerine proleter "devlet örgütü"nü koymayın.

Devletin, bir sınıfın bir başka sınıfı ezme aygıtından başka birşey olmadığı Marksist görüşünü cidden paylaşmış, bu gerçeği biraz düşünmüş olan biri, mali sermayeyi yenilgiye uğratabilecek yetenekte olan proleter örgütlerin devlet örgütlerine dönüştürülmemeleri gerektiği saçma sonucuna asla varamazdı. Devletin kendisi için "herşeye rağmen" sınıflar dışı ve sınıflar üstü birşey olduğu küçük-burjuva, kendini tam da bu noktada ele verdi. Gerçekten de, neden proletaryaya, "***bir sınıfa***", sadece proletarya üzerinde değil, tüm halk, tüm küçük-burjuvazi, tüm köylülük üzerinde egemen olan ***sermayeye*** karşı tayin edici mücadele yürütme izni verilsin de, kendi örgütünü devlet örgütüne dönüştürme izni verilmesin? Çünkü küçük-burjuva sınıf mücadelesinden ***korkar*** ve onu sonuna kadar götürmez, yani ***asıl meseleyi yerine getirmez***.

Kautsky iyice şaşırmış ve kendini tamamen ele vermiştir. Dikkat edin: Avrupa'nın sermayeyle emek arasında nihai mücadelelere doğru gittiğini ve proletaryanın bugüne kadarki ekonomik ve politik mücadele yöntemlerinin yetersiz kaldığını kendisi kabul etmiştir. Oysa bu yöntemler tam da ***burjuva*** demokrasisinden yararlanmaktan ibaretti. Dolayısıyla? ...

Kautsky buradan çıkacak sonucu düşünmekten korkuyor.

... Dolayısıyla şimdi ancak bir gerici, bir işçi sınıfı düşmanı, bir burjuva uşağı burjuva demokrasisini göklere çıkarıp, yüzünü geçmişe dönerek saf demokrasi üzerine gevezelik edebilir. Ortaçağa kıyasla burjuva demokrasisi ***ilericiydi***, ve ondan yararlanmak gerekliydi. Fa-

kat bugün işçi sınıfına bu *yetmez*. Bugün geriye değil ileriye bakmalı, burjuva demokrasisinin yerine ***proleter*** demokrasiyi koymak amaçlanmalıdır. Ve proleter devrime hazırlık çalışması, proleter ordunun eğitimi ve formasyonu burjuva-demokratik devlet ***çerçevesinde*** mümkün (ve zorunlu) idiyse de, iş "nihai mücadeleler"e vardığı için, proletaryayı bu çerçeveyle sınırlamak proletaryanın davasına ihanettir, dönekliktir.

Kautsky, Martov'un bir argümanını —Martov'da bunun Kautsky'de olmayan ***bir başka argümana*** dayandığını ***farketmeden***— yineleyerek, özellikle gülünç bir şekilde tongaya gelmiştir! Martov Rusya'nın sosyalizm için henüz olgun olmadığını söylüyor (ve Kautsky bunu tekrarlıyor), bundan çıkan doğal sonuç şu: Sovyetleri mücadele organlarından devlet örgütlerine dönüştürmek için vakit çok erkendir (Sovyetleri Menşevik önderlerin yardımıyla, işçileri emperyalist burjuvaziye ***tabi kılmanın*** organlarına dönüştürmenin zamanıdır, diye okuyun). Ne var ki Kautsky Avrupa'nın sosyalizm için henüz olgun olmadığını açıkça ***söyleyemez***. Henüz dönek olmadığı 1909 yılında Kautsky, artık ***vakitsiz*** bir devrimden korkmamak gerektiğini ve yenilgi korkusuyla devrimden vazgeçmek isteyen birinin bir hain olacağını yazıyordu. Söylediklerini ***açıktan*** geri almayı Kautsky'nin gözü yemiyor. Ve böylece ortaya küçük-burjuvanın tüm budalalığını ve korkaklığını bütünüyle açığa vuran bir saçmalık çıkıyor: Bir yandan Avrupa sosyalizm için olgunlaşmıştır ve sermayeyle emek arasındaki nihai mücadelelere doğru gidiyor, öte yandan ezilenlerin öncüsü, örgütleyicisi ve yol göstericisi proletaryanın ***mücadele örgütü*** (yani mücadele içinde doğan, büyüyen ve güçlenen örgütü) bir devlet örgütüne ***dönüştürülmemelidir***.

*

Sovyetlerin mücadele örgütü olarak zorunlu oldukları, fakat devlet örgütüne dönüştürülmemeleri gerektiği düşüncesi, politik ve pratik

bakımdan, teorik bakımdan olduğundan sonsuz derecede daha saçmadır. Devrimci bir durumun mevcut olmadığı barış zamanlarında bile, işçilerin kapitalistlere karşı kitle mücadelesi, örneğin kitle grevleri, her iki tarafta da büyük bir öfkeye, olağanüstü hırslı bir mücadeleye ve burjuvazinin "evin efendisi" olarak kaldığı, kalmak istediği vb. yolunda sürekli açıklamalarına yol açar. Fakat politik yaşamın doruk noktasına ulaştığı devrim sırasında, ***tüm*** sanayi dallarının ***tüm*** işçilerini, ayrıca ***tüm*** askerleri ve tüm emekçi ve yoksul kır nüfusunu kapsayan Sovyetler gibi bir örgüt, kendiliğinden, savaşın seyriyle, saldırı ve savunmanın basit "mantığı" ile, kaçınılmaz olarak, sorunu ***tüm keskinliğiyle*** koyma noktasına varır. Ortayolcu bir konum almaya, proletarya ve burjuvaziyi "uzlaştırma"ya çalışmak budalalıktır ve içler acısı bir çöküşle sonlanır: Rusya'da Martov ve diğer Menşeviklerin vaazlarının kaderi bu olmuştur. Sovyetlerin bir ölçüde geniş bir gelişme gösterdiği, birleşmeyi ve kendilerini sağlamlaştırmayı başardıkları durumda Almanya ve diğer ülkelerde de kaçınılmaz olarak aynı şey olacaktır. Sovyetlere, savaşın, ama tüm devlet iktidarını bizzat ele geçirmeyin, devlet örgütleri haline gelmeyin demek, sınıf işbirliği ve proletarya ile burjuvazi arasında "toplumsal barış" vaaz etmek demektir. Böyle bir konumun amansız mücadele içinde utanç verici bir çöküşten başka birşeye yol açabileceğini düşünmek gülünçtür. İki sandalye arasında oturmak Kautsky'nin ebedi yazgısıdır. Teoride oportünistlerle hiçbir konuda hemfikir değilmiş gibi yapıyor, fakat gerçekte önemli olan her şeyde (yani devrimle ilgili her şeyde) onlarla *pratikte* hemfikirdir.

KURUCU MECLİS VE SOVYET CUMHURİYETİ

Kurucu Meclis ve onun Bolşevikler tarafından dağıtılması sorunu Kautsky'nin tüm broşürünün can alıcı noktasıdır. Durmadan bu konu-

ya döner. II. Enternasyonal'in ideolojik önderinin tüm çalışması, Bolşeviklerin "demokrasi"yi nasıl "yokettikleri"ne yapılan atıflarla doludur (yukarıda Kautsky'den aktardığımız alıntılardan birine bakınız). Sorun gerçekten ilginç ve önemlidir, çünkü burjuva demokrasisi ile proleter demokrasi arasındaki ilişki sorunu, burada devrimin önünde ***pratik*** bir sorun olarak duruyordu. "Marksist teorisyen"imizin bu sorunu nasıl ele aldığına bakalım.

Kautsky, tarafımdan yazılmış ve 8 Ocak 1918 (26 Aralık 1917) tarihli "Pravda"da yayınlanmış olan "Kurucu Meclis Üzerine Tezler"i* aktarıyor. Meselenin Kautsky tarafından ciddi, belgelere dayalı bir ele alınışı için bundan daha iyi bir kanıt olamazmış gibi görünüyor. Fakat Kautsky'nin ***nasıl*** alıntı yaptığına dikkat edilsin. O, bu tezlerin sayısının 19 olduğunu söylemiyor, tezlerde gerek Kurucu Meclisli olağan burjuva cumhuriyeti ile Sovyet Cumhuriyeti arasındaki karşılıklı ilişkinin, gerekse de devrimimizde Kurucu Meclis'le proletarya diktatörlüğü arasındaki karşıtlığın ***tarihinin*** konulduğunu söylemiyor. Kautsky tüm bunlara yan çiziyor ve okura sadece "bunlardan" (bu tezlerden) "ikisinin" "özellikle önemli" olduğunu açıklıyor: Birinde, Sosyal-Devrimcilerin Kurucu Meclis seçimlerinden sonra, fakat Meclisin toplantıya çağrılmasından önce bölünmüş oldukları yazıyor (Kautsky bunun beşinci tez olduğunu söylemiyor), diğeri ise, Sovyet Cumhuriyeti'nin bir bütün olarak Kurucu Meclis'ten daha yüksek bir demokratik biçim olduğudur (Kautsky bunun üçüncü tez olduğunu söylemiyor).

Ve Kautsky sadece bu üçüncü tezden sadece bir bölümü tam olarak aktarıyor, yani şu pasajı:

> "Sovyet Cumhuriyeti sadece demokratik kurumların (***olağan*** burjuva cumhuriyet ve onun taçlandırılması olarak Kurucu Meclise kıyas-

---

* *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 463.—**Red.***

> la) daha yüksek bir biçimi değil, aynı zamanda sosyalizme düşünülebilecek en acısız geçişi* garanti edecek durumda olan biricik biçimdir."

(Kautsky "olağan" sözcüğüyle, tezin başındaki "burjuva sisteminden sosyalist sisteme geçmek için, proletarya diktatörlüğü için" sözlerini atlıyor.)

Kautsky bu sözleri aktarıyor ve enfes bir alayla şöyle haykırıyor:

> "Ne yazık ki bu sonuca ancak Kurucu Meclis'te azınlıkta kaldıktan sonra varılmıştır. Daha önce onu hiç kimse Lenin'den daha şiddetli istememişti."

Kautsky'nin yazısının 31. sayfasında aynen böyle deniyor!

Gerçek bir inci! Meseleyi ancak bir burjuva dalkavuğu böylesine sahtekârca ortaya koyabilirdi ki okur, Bolşeviklerin devletin daha yüksek biçimine dair tüm lafları, Bolşeviklerin ancak Kurucu Meclis'te azınlığa düştükten ***sonra*** keşfettiği birşeymiş izlenimini edinsin!! Böyle iğrenç bir yalanı ancak burjuvaziye satılmış, ya da kesinlikle aynı anlama gelen, kendisini P. Akselrod'a emanet eden ve bilgi kaynaklarını gizleyen bir alçak söyleyebilirdi.

Çünkü herkes biliyor ki, ben daha Rusya'ya varışımın ertesi günü, 17 (4) Nisan 1917'de, Komün tipi bir devlet biçiminin burjuva parlamenter cumhuriyete göre üstünlüklerini tartıştığım tezleri herkesin önünde okudum.** Daha sonra bunu basında ***tekrar tekrar*** açıkladım, örneğin İngilizceye çevrilen ve Amerika'da Ocak 1918'de New York

---

* *Yeri gelmişken, Kautsky "'en acısız' geçiş" ifadesini defalarca aktarıyor ve bununla herhalde ironi yapmak istiyor. Fakat bu işe yaramaz araçlarla yapılan bir girişim olduğu için, Kautsky birkaç sayfa ilerde sahtekârlığa başvuruyor ve yanlış aktarma yapıyor: "acısız" geçiş! Bu tür yöntemlerle hasmına bir saçmalık mal etmek zor değildir elbette. Sahtekârlık aynı zamanda konuyla ilgili argümana yan çizmeyi de kolaylaştırıyor: Sosyalizme en acısız geçiş ancak tüm yoksul halkı kapsayan bir örgüt (Sovyetler) ve bu örgütün devlet iktidarının merkezi (proletarya) tarafından desteklenmesiyle mümkündür.*

** *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 34, "Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri Üzerine", (İnter Yayınları.) —**Red.***

"Evening Post" * gazetesinde yayınlanan siyasi partiler konusundaki broşürümde**. Dahası: Mayıs başı (Nisan sonu) 1917'de yapılan Bolşevik Parti Konferansı, aldığı bir kararla, işçi-köylü cumhuriyetinin burjuva-parlamenter cumhuriyetten üstün olduğunu, Partimizin burjuva-parlamenter cumhuriyetle yetinmeyeceğini ve Parti programının buna uygun olarak değiştirilmesi gerektiğini belirtiyordu.

Tüm bunlardan sonra, Kautsky'nin Alman okurlara, benim Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılmasını şiddetle istediğim ve ancak Bolşevikler Kurucu Meclis'te azınlığa düştükten sonra Kurucu Meclis'in şeref ve saygınlığını "küçültme"ye başladığım konusunda güvence veren saldırısını nasıl değerlendirmeli? Bu saldırı nasıl mazur gösterilebilir?*** Kautsky'nin olguları bilmemesiyle mi? Peki ama o zaman neden bunlardan söz etmeye girişti? Ya da neden açıkça şu açıklamayı yapmadı: Ben, Kautsky, bana Menşevik Stein, P. Akselrod ve hempaları tarafından verilen bilgilere dayanarak yazıyorum; Kautsky, nesnel olma iddiasıyla, aldıkları yenilgi yüzünden incinmiş Menşeviklerin suç ortağı olma rolünü gizlemeye çalışıyor.

Ancak bu daha birşey değil, asıl çapanoğlu geliyor.

Diyelim ki Kautsky, kendisini bilgilendirenlerden, Bolşeviklerin burjuva-demokratik cumhuriyetle yetinip yetinmedikleri sorununa ilişkin Bolşevik karar ve açıklamaların çevirilerini istememiş, ya da elde edememiştir (??). İhtimal dışı da olsa, diyelim ki böyledir. Fakat benim 8 Ocak 1918 (26 Aralık 1917) tarihli tezlerimden Kautsky kitabının 30. sayfasında ***doğrudan sözediyor.*** *** *

Kautsky bu tezlerin tam metnini biliyor mu, yoksa Stein, Aksel-

---

* "Akşam Gazetesi"

** *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 75, "Rusya'da Siyasal Partiler ve Proletaryanın Görevleri", (İnter Yayınları.) —**Red.***

*** *Yeri gelmişken: Kautsky'nin broşüründe bu tür pekçok Menşevik yalan vardır. O hırçın bir Menşevikin küfürnamesidir.*

**** *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 463, "Kurucu Meclis Üzerine Tezler" s. 463-467 (İnter Yayınları) —**Red.***

rod ve hempalarının kendisi için çevirdikleri kadarını mı biliyor? Kautsky, Bolşeviklerin Sovyet Cumhuriyetinin burjuva cumhuriyetinden daha üstün bir devlet biçimi olduğunu Kurucu Meclis seçimlerinden ***önce*** bilip bilmedikleri ve bunu ***halka*** söyleyip söylemedikleri ***temel sorununa*** ilişkin olarak ***üçüncü tezi*** aktarıyor. ***Fakat ikinci tezi sessizlikle geçiştiriyor.***

Oysa ikinci tez şöyledir:

> "Bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması talebini ileri sürerken devrimci sosyal-demokrasi, 1917 devriminin başından beri, ***Sovyet Cumhuriyetinin, demokrasinin Kurucu Meclis'li olağan burjuva cumhuriyetinden daha yüksek bir biçimi olduğunu tekrar tekrar vurgulamıştır.***" (Altını ben çizdim.)

Bolşevikleri ilkesiz kişiler, "devrimci oportünistler" (Kautsky kitabının bir yerinde bu ifadeyi kullanıyor, fakat hangi bağıntıda olduğunu artık unuttum) olarak göstermek için Bay Kautsky, "***tekrar tekrar***" yapılmış olan açıklamalara tezlerde doğrudan bir atfın yer aldığını ***Alman okurlardan gizlemiştir!***

Bay Kautsky'nin kullandığı küçük, acınası ve aşağılık yöntemler bunlardır. O ***teorik*** sorundan böyle sıyrılmıştır.

Burjuva-demokratik parlamenter cumhuriyetin Komün ya da Sovyet tipi bir cumhuriyetten daha ***aşağı*** olduğu doğru mu, değil mi? Esas sorun budur ve Kautsky bu soruna yan çizmiştir. O, Marx'ın Paris Komünü'nü tahlil ederken verdiği herşeyi "unutmuştur". Kautsky, Marx'ın aynı düşüncesinin özellikle açık ve berrak biçimde: "Komün artık sözcüğün gerçek anlamında bir devlet değildi" diye ifade edildiği Engels'in Bebel'e 28 Mart 1875 tarihli mektubunu da "unutmuş"tur.

Ve işte "Proletarya Diktatörlüğü" üzerine özel bir broşürde, özel olarak, burjuva-demokratik cumhuriyetten daha üstün bir devlet biçimi sorununun doğrudan ve tekrar tekrar ortaya konduğu Rusya'yı inceleyen ve bu sorunu sessizlikle geçiştiren II. Enternasyonal'in en seçkin teorisyeni budur. ***Gerçekte*** bunun burjuvazinin kampına geçmekten ne farkı var?

(Geçerken belirtelim ki, Kautsky bu konuda da Rus Menşeviklerinin kuyruğuna takılıyor. Bunların Marx ve Engels'ten "bütün alıntıları" bilen bir sürü adamı var, fakat 1917 Nisanı'ndan Ekimi'ne ve 1917 Ekimi'nden 1918 Ekimi'ne kadar herhangi bir Menşevik, Komün tipi bir devlet sorununu ***sadece bir defacık da olsa*** incelemeye çalışmamıştır. Plehanov da bu soruna yan çizmiştir. ***Hiç kuşkusuz susmak için nedenleri vardı.***)

Kendilerine sosyalist ve Marksist diyen, fakat gerçekte ***en önemli*** sorunda, Komün tipi devlet sorununda, burjuvazinin tarafına geçen kişilerle dağıtılan Kurucu Meclis üzerine konuşmak elbette eşeğin önüne hoşaf koymaktır. Kurucu Meclis üzerine tezlerimi bu broşürün ekinde tam olarak vermek yeterli olacaktır. Böylece okur, bu tezlerden, sorunun 8 Ocak 1918'de (26 Aralık 1917) gerek teorik, gerekse de tarihsel ve politik-pratik bakımdan ortaya konmuş olduğunu görecektir.

Kautsky teorisyen olarak Marksizmden tamamen kopmuş olsa da, Sovyetlerin Kurucu Meclis'e karşı mücadelesi sorununu tarihçi olarak inceleyebilirdi. Kautsky'nin birçok çalışmasından, onun Marksist bir tarihçi olmayı ***bildiğini***, onun ***bu*** çalışmalarının, daha sonraki dönekliğine rağmen, proletaryanın ebedi malı olarak kalacağını biliyoruz. Fakat bu sorunda Kautsky, tarihçi olarak da gerçeğe ***sırt çeviriyor***, ***herkesin bildiği*** olguları görmezden geliyor ve bir dalkavuk gibi davranıyor. Bolşevikleri ilkesiz kişiler olarak göstermek istiyor ve Kurucu Meclis'i dağıtmadan önce onunla olan çatışmalarını nasıl ***yumuşatmaya*** çalıştıklarını anlatıyor. Bunda kötü olan hiçbir şey yok, inkâr etmemiz gereken hiçbir şey yok; tezlerimin tam metnini veriyorum, burada açıkça ve anlaşılır biçimde şöyle denmektedir: Kurucu Meclis'e yerleşmiş yalpalayan küçük-burjuva baylar, ya proletarya diktatörlüğüyle uzlaşacaksınız, ya da sizleri "devrimci yoldan" yenilgiye uğratacağız (18. ve 19. tezler).

Gerçekten devrimci proletarya yalpalayan küçük-burjuvaziye karşı daima böyle davranmıştır ve gelecekte de daima böyle davranacaktır.

Kurucu Meclis sorununda Kautsky biçimsel bir bakış açısı benimsiyor. Tezlerimde, devrimin çıkarlarının Kurucu Meclis'in biçimsel haklarından daha üstün olduğu açıkça ve tekrar tekrar söylenmiştir (bkz. 16. ve 17. tezler). Biçimsel demokratik bakış açısı, proletaryanın ve proleter sınıf mücadelesinin çıkarlarının üstün olduğunu kabul etmeyen ***burjuva*** demokratlarının bakış açısıdır. Tarihçi olarak Kautsky'nin, burjuva parlamentolarının şu ya da bu sınıfın organları olduğunu kabul etmesi gerekirdi. Fakat (devrimi inkâr etme kirli işinin hatırına) Marksizmi unutması gerekiyordu ve Kautsky, Kurucu Meclis'in Rusya'da hangi ***sınıfın*** organı olarak hizmet ettiği ***sorusunu sormuyor***. O, somut durumları tahlil etmiyor, olguları görmek istemiyor, ve tezlerde sadece burjuva demokrasisinin sınırlılığı sorununun teorik olarak aydınlatılmakla (birinci tezden üçüncü teze kadar), sadece 1917 Ekim ortasında düzenlenen parti listelerinin 1917 Aralık'ının gerçekliğine uymamaları sonucunu doğuran somut koşulların incelenmekle kalmadığı (4. tezden 6. teze kadar), bu tezlerde aynı zamanda Ekim–Aralık 1917 arasındaki ***sınıf mücadelesi*** ve ***içsavaşın tarihinin*** de aydınlatıldığı (7. tezden 15. teze kadar) hakkında Alman okurlara tek sözcük söylemiyor. Tarihin bu somut gidişinden biz, "Tüm İktidar Kurucu Meclis'e"[47] şiarının, ***pratikte*** Kadetlerin ve Kaledincilerle suç ortaklarının şiarı haline geldiği sonucunu çıkardık (14. tez).

Tarihçi Kautsky bunu farketmiyor. Tarihçi Kautsky, genel oy hakkının bazen küçük-burjuva, bazen gerici ve karşı-devrimci parlamentolar ortaya çıkardığını hiç duymamış. Marksist tarihçi Kautsky, seçimlerin biçiminin, demokrasinin biçiminin; ilgili kurumun sınıf içeriğinden farklı birşey olduğunu hiç duymamış. Kurucu Meclis'in sınıfsal içeriği sorunu tezlerimde doğrudan konmuş ve çözülmüştür. Benim çözümüm doğru olmayabilir. Bizim için, tahlilimizin bir başkası tarafından Marksist eleştirisinden daha iyi birşey olamazdı. Sanki Bolşevizmi eleştirmek birileri tarafından engelleniyormuş gibi bunun üzerine aptalca boş laflar döktürmek yerine (Kautsky'de bunlardan pekçok var), Kautsky böyle bir eleştiri yapmalıydı. Fakat zaten asıl mesele de Kautsky'nin herhangi bir eleştiri yapmamasıdır. Bir yanda Sovyetle-

rin, öte yanda Kurucu Meclis'in sınıfsal tahlili ***sorununu bile koymuyor***. O nedenle Kautsky ile polemiğe girmek, tartışmak ***mümkün değildir***; ve geriye sadece Kautsky'nin neden ancak dönek olarak nitelenebileceğini okura ***göstermek kalıyor***.

Sovyetlerle Kurucu Meclis arasındaki karşıtlığın, sınıf mücadelesi zemininde durmayan bir tarihçinin bile yan çizemeyeceği bir tarihi vardır. Kautsky bu tarihsel olgulara da ***değinmek*** istememiştir. Kautsky Alman okurlardan, Menşeviklerin egemenliği sırasında, yani 1917 Şubat sonundan Ekimi'ne kadar da Sovyetlerin, "genel devlet" (yani burjuva) kurumlarıyla karşıtlık içinde olduğu yolundaki herkesçe bilinen (bugün ancak kinci Menşeviklerin gizledikleri) olguyu saklamıştır. Kautsky aslında proletarya ile burjuvazi arasında uzlaşma, anlaşma ve işbirliği bakış açısında durmaktadır; bunu istediği kadar inkâr etsin, bu görüşte olduğu bir gerçektir; broşürünün tamamı da bunu kanıtlıyor. Kurucu Meclis'i dağıtmamak gerekiyordu demek, burjuvaziye karşı mücadeleyi sonuna kadar götürmemek, burjuvaziyi devirmemek gerekiyordu, proletarya burjuvaziyle uzlaşmalıydı demekle aynıdır.

Fakat o halde Kautsky, Menşeviklerin Şubat – Ekim 1917 arasında hiç de saygın olmayan bu işle uğraştıklarını ve hiçbir sonuç elde edemediklerini neden gizliyor? Eğer burjuvaziyle proletarya arasında uzlaşma olanaklı idiyse, neden bu Menşeviklerin egemenliği altında sağlanamadı, neden burjuvazi kendisini Sovyetlerden uzak tuttu, neden Sovyetler (***Menşevikler tarafından***) "devrimci demokrasi"[48], burjuvazi ise "ayrıcalıklı unsurlar" olarak adlandırıldı?

Kautsky, tam da Menşeviklerin egemenlikleri "çağ"ında (Şubat – Ekim 1917) Sovyetleri devrimci demokrasi olarak adlandırdıklarını ve böylece Sovyetlerin diğer kurumlara üstünlüğünü tanıdıklarını Alman okurlardan saklamıştır. Sovyetlerin burjuvaziyle karşıtlığının bir tarihi yokmuş, bu karşıtlık aniden, beklenmedik biçimde, ne-

densiz, Bolşeviklerin kötü davranışı yüzünden ortaya çıkmış gibi göstermeyi, tarihçi Kautsky, ancak bu olguyu gizleyerek başarmıştır. Oysa gerçekte tam da Menşevik anlaşma taktiğinin, proletarya ile burjuvaziyi uzlaştırma girişiminin ***altı aydan fazla süren deneyimi*** (bir devrim için çok uzun bir süre), halkı bu girişimlerin yararsızlığına inandırmış ve proletaryayı Menşeviklerden uzaklaştırmıştır.

Sovyetler, Kautsky'nin kabul ettiği gibi, önünde büyük bir gelecek olan proletaryanın mükemmel mücadele örgütüdür. Fakat eğer bu böyleyse, o zaman Kautsky'nin tüm konumu bir iskambil kulesi gibi, ya da bir küçük-burjuvanın proletarya ile burjuvazi arasında sert mücadeleden kaçınabilme olanağı rüyası gibi çöker. Çünkü tüm devrim sürekli ve hem de amansız bir mücadeledir, proletarya ise ***bütün*** ezilenlerin öncü sınıfıdır, bütün ezilenlerin kurtuluşları yönündeki bütün çabalarının odağı ve merkezidir. Ezilen kitlelerin mücadele organları olarak Sovyetler, bu kitlelerin ruh hallerini, anlayışlarındaki değişiklikleri başka herhangi bir kurumdan elbette çok daha hızlı, tam ve doğru dile getirdiler (Sovyet demokrasisinin demokrasinin en yüksek biçimi olmasının nedenlerinden biri de budur).

Sovyetler 13 Mart (28 Şubat) – 7 Kasım (25 Ekim) 1917 arasında, bir yığın yerel kaza, kent, il ve bölge kongreleri dışında, Rusya nüfusunun ezici çoğunluğunun, tüm işçi ve askerlerin, köylülüğün onda yedisi ya da sekizinin temsil edildiği ***iki*** Tüm-Rusya kongresi topladılar. Bu dönem boyunca burjuvazi (proletaryayı öfkelendiren apaçık düzmece ve alaycı "Demokratik Konferans"[49] dışında) çoğunluğu temsil eden bir tek kurum toplayamadı. Kurucu Meclis, kitlelerin I. Tüm-Rusya Sovyet Kongresindekiyle (Haziran) ***aynı*** ruh halini, aynı politik gruplaşmaları yansıtıyordu. Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılmasına kadar (Ocak 1918) II. (Kasım [Ekim] 1917) ve III. (Ocak 1918) Sovyet Kongresi toplanmış ve her ikisi de kitlelerin radikalleştiğini, devrimcileştiğini, Menşeviklere ve Sosyal-Devrimcilere sırt çevirip Bolşe-

viklerin tarafına geçtiklerini, ***yani*** küçük-burjuva önderlikten, burjuvaziyle anlaşma hayallerinden kurtulduklarını ve burjuvaziyi devirmek için proleter devrimci mücadele safına geçtiklerini ***gün gibi kanıtlamıştı.***

Demek ki, Sovyetlerin ***yüzeysel tarihi*** bile, Kurucu Meclis'i dağıtmanın ne kadar kaçınılmaz olduğunu ve onun ne kadar ***gerici*** olduğunu göstermektedir. Fakat Kautsky kendi "şiar"ında ısrar ediyor: devrim yerle bir olsa da, burjuvazi proletaryayı yenilgiye uğratsa da, yeter ki "saf demokrasi" gelişsin. *Fiat justitia, pereat mundus!**

İşte Rus devrimi tarihinde Tüm-Rusya Sovyet Kongreleri üzerine birkaç kısa veri:

	Bütün Rusya Sovyet Kongreleri	Delege sayısı	Bolşeviklerin sayısı	Bolşeviklerin oranı
I	(16 [3] Haziran 1917)	790	103	%13
II	(7 Kasım [25 Ekim] 1917)	675	343	%51
III	(23 [10] Ocak 1918)	710	434	%61
IV	(14 Mart 1918)	1232	795	%64
V	(4 Temmuz 1918)	1164	773	%66

Bu rakamlara şöyle bir bakmak, Kurucu Meclis'i savunmanın ya da (Kautsky gibi) Bolşeviklerin halkın çoğunluğunun desteğine sahip olmadığını iddia etmenin, ülkemizde neden kahkahayla karşılandığını kavramaya yeter.

* *Dünya batsa da, adalet yerini bulsun! —**Red.***

SOVYET ANAYASASI

Daha önce de belirttiğim gibi, burjuvaziyi oy hakkından yoksun bırakmak proletarya diktatörlüğünün zorunlu ve vazgeçilmez bir özelliği değildir. Bu diktatörlük şiarını Kasım'dan (Ekim'den) çok önce ortaya atmış olan Bolşevikler, Rusya'da da sömürücüleri peşinen oy hakkından yoksun bırakmaktan söz etmemişlerdi. Diktatörlüğün ***bu*** bileşeni, herhangi bir partinin "planından" değil, mücadelenin seyri içinde kendiliğinden ***ortaya çıktı***. Tarihçi Kautsky bunu elbette farketmemiştir. Burjuvazinin, Sovyetlerde yönetim daha Menşeviklerin (burjuvazi ile uzlaşma politikasının temsilcilerinin) elindeyken kendi kendini Sovyetlerden ayırdığını, Sovyetleri boykot ettiğini, onlara karşı çıktığını, onlara karşı entrikalar çevirdiğini kavramamıştır. Sovyetler herhangi bir anayasa olmaksızın doğdular ve ***bir yılı aşkın*** bir süre (1917 ilkbaharından 1918 yazına kadar) herhangi bir anayasa olmaksızın varlıklarını sürdürdüler. Burjuvazinin ezilenlerin bağımsız ve (herkesi kapsadığı için) son derece güçlü örgütlenmesine karşı duyduğu öfke, Sovyetlere karşı burjuvazinin en acımasız, en bencil ve en kirli mücadelesi ve son olarak burjuvazinin (Kadetlerden Sağ Sosyal-Devrimcilere, Milyukov'dan Kerenski'ye kadar) Kornilov darbesine açıkça katılması — bütün bunlar burjuvazinin Sovyetlerden resmen ihracını ***hazırlamıştır***.

Kautsky, Kornilov darbesini duymuştur, fakat diktatörlüğün ***biçimlerini*** belirleyen tarihsel olguları, mücadelenin seyrini ve biçimlerini cömertçe hiçe sayıyor. Gerçekten de: "Saf" demokrasiden söz edildiğine göre, olgulara ne gerek var? O nedenle, Kautsky'nin burjuvazinin oy hakkından yoksun bırakılmasına karşı "eleştirisi" ... bir çocukta görüldüğünde duygulandırıcı olabilecek, ancak henüz resmen geri zekâlılığı kabul edilmemiş biri için tiksinti uyandıracak yapmacık bir saflıkla öne çıkıyor.

> "... onlar (kapitalistler) genel oy rejimi altında önemsiz bir azınlık olarak kalsalar, kaderlerine daha çok boyun eğerler..." *(s. 33)*

Mükemmel, değil mi? Bilge Kautsky, ezilen çoğunluğun iradesine saygı gösteren böyle toprakbeylerini ve kapitalistleri tarihte birçok kez görmüştür ve genelde gerçek yaşamın bir gözlemcisi olarak bunları son derece yakından tanımaktadır. Bilge Kautsky kesin olarak "muhalefet" görüşüne, yani parlamento içi mücadele görüşüne sahiptir. Zaten bunu da kelimesi kelimesine yazıyor: "Muhalefet" (*s. 34* ve daha başka birçok yerde).

Ey bilge tarihçi ve politikacı! "Muhalefet"in barışçıl ve salt parlamenter mücadelenin bir kavramı olduğunu, yani devrimci olmayan bir duruma tekabül eden, ***devrimin yokluğuna*** tekabül eden bir kavram olduğunu bilmeniz zararlı olmaz. Devrimde içsavaşta karşı karşıya olduğumuz, amansız bir düşmandır; bunu, bu savaştan Kautsky'nin korktuğu gibi korkan bir küçük-burjuvanın hiçbir gerici sızlanınası değiştiremez. Burjuvazinin hiçbir cürümden geri durmadığı —Versaylılar ve onların Bismarck'la anlaşmaları[50] örneği, tarihsel olayları Gogol'ün Petruşkası'nın[51] bakış açısından değerlendirmeyen herkese birşeyler söylemektedir—, burjuvazinin yabancı devletleri yardıma çağırdığı ve onlarla birlikte devrime karşı entrikalar çevirdiği bir dönemde, amansız içsavaşın sorunlarını tartışmak düpedüz gülünçtür. Devrimci proletarya, "Sersem Müşavir" Kautsky gibi, kafasına bir gece takkesi geçirmeli ve Dutov, Krasnov ve Çek karşı-devrimci ayaklanmalarını[52] örgütleyen, sabotörlere milyonlar veren burjuvaziyi legal "muhalefet" olarak görmeliymiş. Aman ne zekâ!

Kautsky'yi sorunun sadece biçimsel-hukuki yanı ilgilendiriyor, öyle ki, Sovyet anayasası üzerine değerlendirmelerini okurken insan ister istemez Bebel'in sözlerini anımsıyor: "Hukukçular baştan sona gerici kimselerdir."

> "Gerçekte ise —diye yazıyor Kautsky— sadece kapitalistleri haktan yoksun bırakmak mümkün değildir. Hukuki anlamda kim kapitalisttir? Bir mülk sahibi mi? Almanya gibi proletaryanın sayıca böylesine fazla olduğu iktisaden gelişmiş bir ülkede bile bir Sovyet Cumhuriyetinin kurulması, büyük kitleleri politik haklardan yoksun bırakırdı.

1907'de Alman imparatorluğunda tarım, sanayi ve ticaret gibi üç büyük grup içinde hizmetli ve ücretli işçi olarak çalışanların sayısı (çalışanlar ve aileleri) 35 milyondan biraz fazla, bağımsızların ise 17 milyondu. Demek ki bir parti pekâlâ ücretli işçilerin çoğunluğunu etrafında toplayabilir, fakat yine de nüfusun azınlığını oluşturabilir." *(s. 33)*

İşte Kautsky'nin bakış tarzına bir örnek. Peki bu bir burjuvanın karşı-devrimci sızlanması değil mi? Rus köylülerinin çok büyük çoğunluğunun ücretli işçi çalıştırmadığını, dolayısıyla haklardan yoksun kalmadığını çok iyi bilmenize rağmen, neden bütün "bağımsızlar"ı haklardan yoksun bırakılanlar arasında sayıyorsunuz Bay Kautsky? Bu bir sahtekârlık değil mi?

Ey siz bilge iktisatçı, çok iyi bildiğiniz ve 1907 tarihli aynı Alman istatistiklerinde yer alan, tarımda ücretli emek üzerine iktisat gruplarına göre verileri neden aktarmadınız? Alman istatistiklerine göre ***ne kadar s ö m ü r ü c ü*** bulunduğunu, bunların "çiftçiler"in toplam sayısına kıyasla ne kadar az olduklarını gösterecek olan bu verileri Alman işçilerden, broşürünüzün okuyucularından neden sakladınız?

Çünkü dönekliğiniz sizi sıradan bir burjuva dalkavuğuna dönüştürmüştür.

Kapitalist, belirsiz bir hukuksal kavrammış; ve Kautsky sayfalar boyu Sovyet anayasasının "keyfi"liğine verip veriştiriyor. Bu "ciddi bilgin", İngiliz burjuvazisine (ortaçağa kıyasla) yeni bir burjuva anayasası hazırlamak için yüzyıllar boyu izin veriyor, fakat bize, Rusya'nın işçi ve köylülerine, uşaklık biliminin bu temsilcisi hiç süre tanımıyor. Bizden birkaç ay içinde en önemsiz ayrıntısına kadar hazırlanmış bir anayasa talep ediyor...

... "Keyfilik!" ***Böyle*** bir suçlamada, burjuvaziye nasıl pis bir uşaklığın, nasıl bir darkafalı bilgiçlik uçurumunun içerili olduğunu düşünün bir. Kapitalist ülkelerin iliklerine kadar burjuva ve çok büyük kısmı gerici olan hukukçularının, işçileri ***ezen***, ***yoksulların*** ellerini, ayaklarını bağlayan, halk içinden sıradan bir emekçinin yoluna binbir zorluk ve engel çıkaran en ayrıntılı kuralları yüzyıllar ya da onyıllar

boyunca hazırlamasını, onlarca, yüzlerce yasa kitabı ve yorumu yazmasını liberal burjuvalar ve Bay Kautsky hiç de "keyfi!" bulmuyor. "Düzen" ve "yasallık"tır bu! Orda yoksulu iyice ezmek için herşey düşünülüp taşınılmış ve kâğıda dökülmüştür. Orda binlerce burjuva avukat ve memur (Kautsky bunlardan hiç söz etmiyor, herhalde Marx bürokratik aygıtın ***parçalanmasına*** büyük önem verdiği için...), yasaları, işçi ve orta köylünün bu yasaların dikenli tellerini parçalanmasını asla başaramayacak biçimde yorumlamayı bilen avukat ve memurlar vardır. Bu burjuvazinin "keyfi"liği değildir, halkın kanını emen açgözlü ve pis sömürücülerin diktatörlüğü değildir — ne münasebet. Bu, günden güne daha da arılaşan "saf demokrasi"dir.

Fakat emperyalist savaşın sınırın ötesindeki kardeşlerinden kopardığı emekçi ve sömürülen sınıflar, tarihte ilk kez ***kendi öz*** Sovyetlerini yaratıp, şimdiye kadar burjuvazinin ezdiği, yıldırdığı, alıklaştırdığı ***kitleleri*** politik inşaya çekerek, ***bizzat yeni***, proleter bir devlet kurmaya başladıklarında; korkunç bir içsavaş içinde, içsavaşın ateşi içinde ***sömürücülerin olmadığı bir devletin*** temellerini ***kurmaya*** başladıklarında; burjuvazinin tüm ipini koparmışları, tüm kan emiciler çetesi, uyduları Kautsky ile birlikte "keyfilik!" diye ulumaya başladılar. Zaten bu karacahil işçi ve köylüler, bu "ayaktakımı", kendi yasalarını yorumlamayı nasıl bilsin? Kültürlü avukatların, burjuva yazarların, Kautsky ve bilgili eski memurların öğütlerinden yararlanmayan bu sıradan emekçiler adalet duygusunu nereden edinsinler?

29 Nisan 1918'deki* konuşmamdan Bay Kautsky şu sözleri aktarıyor: ... "Seçimlerin düzenini ve zamanını kitlelerin kendisi belirler" ... Ve "saf demokrat" Kautsky bundan şu sonucu çıkarıyor:

> "Öyle anlaşılıyor ki, her seçmen topluluğu seçim yöntemini canının istediği gibi saptayabilir. Keyfilik ve bizzat proletarya içindeki rahatsız edici muhalif unsurlardan kurtulma olanağı böylece en yüksek noktaya çıkarılmaktadır." *(s. 37)*

---

* *Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 535, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri Üzerine Rapor".* ***—Red.***

Bu sözlerin, bir grev sırasında kitlenin "çalışmak isteyen" gayretkeş işçiler üzerinde uyguladığı zora karşı büyük vaveyla koparan kapitalistlere satılmış bir kalemşörün sözlerinden ne farkı var? "Saf" burjuva demokrasisinde seçim düzeninin bürokratik-***burjuva*** belirlenmesi neden keyfilik ***değil?*** Yüzyıllardan bu yana süren sömürüye karşı ***mücadele için ayağa kalkmış***, bu amansız mücadelede bilinçlenmiş ve çelikleşmiş ***kitlelerin*** adalet duygusu neden ***burjuva*** önyargılarla eğitilmiş ***bir avuç*** memur, aydın ve avukatınkinden daha az olsun?

Kautsky gerçek bir sosyalist; bu pek saygıdeğer aile babasının, bu şerefli yurttaşın dürüstlüğünden kuşkulanmaya kalkmayın sakın. O işçilerin, proleter devrimin zaferinin ateşli ve inançlı bir yandaşıdır. O sadece, küçük-burjuva aydınlarla uyuşuk darkafalıların ***önceden***, kitlelerin hareketinden ***önce***, kitlelerin sömürücülere karşı amansız savaşından ***önce*** ve kesinlikle içsavaş ***olmadan***, ***devrimin gelişimi için*** ılımlı ve tam bir ***tüzük*** hazırlamalarını istiyor...

Bilge Yuduşka Golovlyov'umuz[53], derin bir ahlaki öfkeyle Alman işçilere, Sovyetler Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin, 14 Haziran 1918'de Sağ Sosyal-Devrimci ve Menşevik Parti temsilcilerini Sovyetlerden çıkarma kararı aldığını anlatıyor.[54]

> "Bu önlem —diye yazıyor Yuduşka Kautsky, soylu bir öfkeyle dolu olarak— belli suçlar işlemiş olan belli kişilere yönelik değildir... Sovyet Cumhuriyeti anayasasında Sovyet temsilcilerinin dokunulmazlığı üzerine tek söz edilmiyor. Burada Sovyetlerden belli ***kişiler*** değil, belli ***partiler*** atılmaktadır." (s. 37)

Evet, bu gerçekten korkunç; bu, devrimci Yuduşka Kautsky'mizin kurallarına göre devrim yapmak istediği saf demokrasiden katlanılmaz bir sapmadır. Biz Rus Bolşevikleri ilkönce Savinkov ve hempalarına, Liberdan[55] ve Potresovlarla ("Aktivistler")[56] hempalarına dokunulmazlık sözü vermeli; sonra Çekoslovakların karşı-devrimci savaşına[57] katılmayı, ya da —Ukrayna ve Gürcistan'da— kendi ülkesinin işçilerine ***karşı*** Alman emperyalistleriyle ittifak yapmayı "suç" sayan bir ceza yasası[58] kaleme almalıydık; ***ancak bundan sonra*** bu ceza

yasasına dayanarak, "saf demokrasi" gereğince "belirli kişileri" Sovyetlerden atma hakkımız olurdu. Elbette bu arada Savinkov, Potresov ve Liberdanlar, ya da onların ajitasyonları sayesinde İngiliz ve Fransız kapitalistlerinden para alan Çekoslovaklar, aynı şekilde Ukraynalı ve Tiflisli Menşeviklerin aracılığıyla Alman cephanesi elde eden Krazsnovlar uslu uslu oturacaklar ve biz kurallara uygun bir ceza yasası hazırlayıncaya kadar safkan demokratlar olarak "muhalefet" rolüyle yetineceklerdi...

Sovyet anayasasının, "kâr amacıyla ücretli işçi çalıştıran" kimseleri oy hakkından yoksun bırakmasına da Kautsky daha az öfkelenmiyor.

> "Bir ev işçisi ya da bir kalfa çalıştıran bir küçük usta —diye yazıyor Kautsky— istediği kadar proleterce yaşasın ve hissetsin, oy hakkına sahip değildir." *(s. 36)*

"Saf demokrasi"den ne büyük bir sapma! Ne adaletsizlik! Gerçi şimdiye kadar tüm Marksistler, küçük patronların ücretli işçilerin en vicdansız ve en amansız sömürücüleri olduklarını kabul ediyordu ve binlerce olgu bunu doğruluyordu; fakat Yuduşka Kautsky, küçük patronlar ***sınıfından*** değil (bu zararlı sınıf mücadelesi teorisini de kim icat etti?), tek tek kişilerden, "tamamen proleterce yaşayan ve hisseden" sömürücülerden söz ediyor. Uzun zamandan beri öldüğü sanılan "tutumlu Agnes", Kautsky'nin kalemiyle yeniden canlanıyor. Bu "tutumlu Agnes" bundan birkaç onyıl önce, "saf" demokrat burjuva Eugen Richter tarafından yaratılmış ve Alman edebiyatına sokulmuştu. Eugen Richter, proletarya diktatörlüğünün, sömürücülerin sermayesine el konmasının eşi görülmedik sefalet getireceği kehanetinde bulunuyor ve masum bir ifadeyle hukuki anlamda kimin kapitalist olduğunu soruyordu. Kötü "proletarya diktatörleri"nin son meteliğini de elinden aldıkları yoksul ve tutumlu bir terzi olan "tutumlu Agnes" örneğini veriyordu. Tüm Alman sosyal-demokrasisi, bir zamanlar, saf demokrat Eugen Richter'in bu "tutumlu Agnes"iyle dalga geçmişti. Fakat bu eskidendi, çok eskidendi; o zamanlar henüz, parti içinde birçok ulusal-li-

beral olduğu gerçeğini açıkça, bin dereden su getirmeden söyleyen Bebel yaşıyordu; çok eskidendi, o zamanlar Kautsky henüz bir dönek değildi.

Bugün "tutumlu Agnes", "tamamen proleterce yaşayan ve hisseden, kalfa çalıştıran bir küçük usta"nın şahsında yeniden dirilmiştir. Kötü Bolşevikler onu incitiyorlar, oy hakkını elinden alıyorlar. Fakat, yine aynı Kautsky'nin söylediği gibi, Sovyet Cumhuriyetinde "her seçim topluluğu", diyelim ki belli bir işyerine bağlı yoksul küçük ustaya, eğer istisnai olarak bir sömürücü değilse, ***gerçekten*** "tamamen proleterce yaşıyor ve hissediyor" ise, oy hakkı verebilir. Fakat sıradan işçilerin düzensiz ve (ne korkunç!) tüzüksüz çalışan bir işletme toplantısının yaşam deneyimine, adalet duygusuna güvenilebilir mi? İşçilerin "Tutumlu Agnes"i ve "proleterce yaşayan ve hisseden" bir ustacığı incitmesi tehlikesini göze almaktansa, ***tüm*** sömürücülere, ücretli işçi çalıştıran ***herkese*** oy hakkı vermenin daha iyi olduğu açık değil mi?

*

Aşağılık dönekler, burjuvazinin ve sosyal-şovenlerin alkışları arasında*, sömürücülere oy hakkı vermediği için Sovyet Anayasamızı karalayabilirler. Bu çok iyi, çünkü bu, Avrupa'nın devrimci işçileri ile Scheidemann ve Kautsky, Renaudel ve Longuet, Henderson ve Ramsay Macdonald gibi önderler ve sosyalizm hainleri arasındaki kopuşu hızlandıracak ve derinleştirecektir.

Ezilen sınıfların kitleleri, devrimci proleterlerin saflarından sınıf bilinçli ve dürüst önderler bizden ***yana*** olacaklardır. Bu proleterlere, bu kitlelere Sovyet anayasamızı tanıtmak yetecektir ve onlar hemen şöyle diyeceklerdir: Bakın, bunlar gerçekten ***b i z i m   a d a m l a -***

---

* *"Frankfurter Zeitung"un (22 Ekim 1918, No: 293) Kautsky'nin broşürünü coşkuyla karşılayan başyazısını yeni okudum. Borsacıların gazetesi memnun. Neden olmasın ki! Ve Berlin'den bir yoldaş, Scheidemannların gazetesi "Vorwärts"ın, özel bir makalede, Kautsky'nin hemen her satırını paylaştığını açıkladığını yazıyor. Kutlarız! Kutlarız!*

rımız, işte gerçek işçi partisi, gerçek işçi hükümeti bu. Çünkü o, ***sözü edilen bütün önderlerin yaptığı*** gibi işçileri reformlar üzerine boş laflarla aldatmıyor, bilakis sömürücülere karşı cidden mücadele ediyor, cidden devrim yapıyor, işçilerin tam kurtuluşu için ***gerçekten*** savaşıyor.

Sovyetlerin bir yıllık "pratiği"nden sonra sömürücülerin oy hakkı Sovyetler tarafından elinden ***alınmışsa***, bu, bu Sovyetler gerçekten ezilen kitlelerin örgütleridir ***demektir***, kendilerini burjuvaziye satmış sosyal-emperyalistlerin ve sosyal-pasifistlerin değil. Bu Sovyetler sömürücülerin oy hakkını elinden ***almışsa***, bu, Sovyetler kapitalistlerle küçük-burjuva uzlaşma politikasının organları değil, (Kautsky, Longuet ve Macdonaldların) parlamenter gevezelik organları değil, sömürücülere karşı ölüm-kalım mücadelesi veren gerçek devrimci proletaryanın organlarıdır ***demektir***.

"Kautsky'nin kitapçığı burada neredeyse hiç bilinmiyor" diye yazdı geçtiğimiz günlerde (bugün 30 Ekim) iyi haber alan bir yoldaş Berlin'den. Ne zamandır "kokuşmuş bir ceset"ten başka birşey olmayan bu "Avrupa" —emperyalist ve reformist diye okuyun— sosyal-demokrasisini çamura bulamak için, Almanya ve İsviçre'deki büyükelçilerimize bu kitaptan binlerce adet satın almalarını ve sınıf bilinçli işçilere ***parasız dağıtmalarını*** öğütlerim.

*

Kitabının sonunda, 61 ve 63. sayfada Bay Kautsky, "yeni teori"nin (Paris Komünü'nün Marx ve Engels tarafından yapılan çözümlemesine değinmekten korktuğu için Bolşevizmi böyle adlandırıyor), "örneğin İsviçre gibi eski demokrasilerde bile yandaş bulması"ndan acı acı yakınıyor. "Alman sosyal-demokratlarının da bu teoriyi kabul etmeleri" —Kautsky için— "anlaşılmaz" birşeydir.

Hayır, bu kesinlikle anlaşılır birşeydir, çünkü savaşın ciddi derslerinden sonra devrimci kitleler, gerek Scheidemannlar, gerekse de Kautskylerden tiksiniyor.

"Biz" daima demokrasiden yanaydık —diye yazıyor Kautsky—, şimdi aniden ondan vazgeçmeliymişiz!

"Biz" sosyal-demokrasinin oportünistleri, proletarya diktatörlüğüne daima karşıydık, Kolb ve hempaları bunu ***çoktan*** açıkça ifade ettiler. Kautsky bunu biliyor ve Bernstein ve Kolb'ün "kucağına dönüşü" apaçık olgusunu okurlarından saklayabilmeyi boşuna umut ediyor.

"Biz" devrimci Marksistler, "saf" (burjuva) demokrasiyi asla putlaştırmadık. Bilindiği gibi, Plehanov 1903'te (onu bir Rus Scheidemann'ı konumuna getiren üzücü dönüşünden önce) henüz devrimci bir Marksistti. Ve o zamanlar Plehanov, programın kabul edildiği Parti Kongresinde, proletaryanın devrimde gerektiğinde kapitalistlerin elinden oy hakkını alacağını, karşı-devrimci olduğu anlaşılan ***her parlamentoyu dağıtacağını*** söylüyordu. Sadece bu anlayışın Marksizme uygun biricik anlayış olduğunu herkes, Marx ve Engels'in yukarıda aktardığım açıklamalarından bile anlayacaktır. Bu, Marksizmin bütün esaslarından açıkça ortaya çıkar.

"Biz" devrimci Marksistler, halka hiçbir zaman, burjuvaziye dalkavukluk eden, kendilerini burjuva parlamentarizmine uyduran, bugünkü demokrasinin ***burjuva*** karakterini gizleyen ve sadece ***bu*** demokrasinin genişlemesini, sadece ***bu*** demokrasinin eksiksiz uygulanmasını isteyen bütün ülkelerin Kautskycilerinin atmaktan hoşlandıkları gibi nutuklar atmadık.

"Biz" burjuvaziye şöyle dedik: "Siz sömürücüler ve ikiyüzlüler, ***ezilen kitlelerin*** politikaya katılımını önlemek için adım başı binlerce engel dikerken, aynı zamanda demokrasiden söz ediyorsunuz. Sözünüzü senet kabul ediyor ve bu kitlelerin çıkarı doğrultusunda, ***kitleleri devrime***, siz sömürücüleri devirmeye ***hazırlamak için***, ***s i z i n*** burjuva demokrasinizin genişletilmesini talep ediyoruz. Ve eğer siz sömürücüler, proleter devrimimize karşı çıkmaya kalkışacak olursanız, sizi acımasızca bastıracak, haklarınızı elinizden alacağız, evet dahası: size ekmek vermeyeceğiz, zira bizim proleter cumhuriyetimizde sömürücü-

lerin hakları olmayacak, sudan ve ateşten yoksun kalacaklar, çünkü biz Scheidemann ya da Kautsky gibi değil, gerçek sosyalistleriz." .

"Biz" işte bunları söyledik ve "biz" devrimci Marksistler bunları söyleyeceğiz; işte bunun için de ezilen kitleler bizden yana ve bizimle birlikte olacaklardır, Scheidemannlar ve Kautskyler ise döneklik çöplüğünde son bulacaklardır.

ENTERNASYONALİZM NEDİR?

Kautsky kendisinin *enternasyonalist* olduğundan kesinkes emin ve kendisini de öyle niteliyor. Scheidemannları ise "hükümet sosyalistleri" ilan ediyor. Kautsky Menşevikleri koruyarak (onlarla dayanışma içinde olduğunu dobra dobra söylemiyor, fakat tamamen onların görüşlerini savunuyor), kendi "enternasyonalizm"inin nemenem birşey olduğunu çok anlaşılır biçimde gösteriyor. Kautsky tek başına biri değil, II. Enternasyonal zemini üzerinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkmak zorunda olan bir akımın temsilcisi olduğundan (Fransa'da Longuet, İtalya'da Turati, İsviçre'de Nobs ve Grimm, Graber ve Naine, İngiltere'de Macdonald vs.), Kautsky'nin "enternasyonalizm"i üzerinde durmak öğretici olacaktır.

Kautsky Menşeviklerin de Zimmerwald'e katıldıklarını (bu elbette bir meşruiyet ... ama biraz kuşkulu bir meşruiyet) vurguluyor ve Menşeviklerin kendisinin de paylaştığı görüşlerini şöyle anlatıyor:

> "... Menşevikler genel barış istiyorlardı ve bütün savaşanların 'ne ilhak, ne tazminat' parolasını kabul etmesini istiyorlardı. Buna ulaşılmadığı sürece, Rus ordusu savaşa hazır beklemeliydi. Buna karşılık Bolşevikler ne pahasına olursa olsun derhal barış istiyorlardı; gerekirse ayrı bir barış yapmaya hazırlardı, ordunun zaten büyük olan dağınıklığını bütün güçleriyle teşvik ederek barışı zorlamaya çalıştılar." *(s. 27)*

Kautsky'ye göre Bolşevikler iktidarı ele geçirmeyip, Kurucu Meclis'le yetinmeliydi.

Demek ki Kautsky ve Menşeviklerin "enternasyonalizm"i şundan ibarettir: Emperyalist burjuva hükümetten reformlar talep etmek, fakat bu hükümeti desteklemeye devam etmek; bu hükümetin yürüttüğü savaşı bütün savaşan taraflar "ne ilhak, ne tazminat" parolasını kabul edinceye kadar desteklemeye devam etmek. Böyle bir anlayışı hem Turati, hem Kautskyciler (Haase ve diğerleri), hem de Longuet ve hempaları, "anavatan savunması"ndan[59] *yana* olduklarını açıklayarak tekrar tekrar savunmuşlardır.

Teorik olarak bu, kendini sosyal-şovenlerden ayırma konusunda tam bir yeteneksizlik ve anavatan savunması sorununda tam bir kafa karışıklığı demektir. Politik olarak bu, enternasyonalizmin yerine küçük-burjuva milliyetçiliğini koymak, reformizm kampına geçmek ve devrimi inkâr etmek demektir.

"Anavatan savunması"nı kabul etmek, proletarya açısından bugünkü savaşı haklı göstermek, meşruluğunu kabul etmektir. Ve savaş (monarşide de, cumhuriyette de) verili anda düşman birliklerin nerede —benim ülkemde mi, yabancı bir ülkede mi— olduğundan bağımsız olarak emperyalist nitelikte kaldığından; anavatan savunmasını kabul etmek, *gerçekte* emperyalist, haydut burjuvaziyi desteklemek, sosyalizme tamamen ihanet etmek demektir. Rusya'da Kerenski yönetimi altında burjuva-demokratik cumhuriyette de savaş emperyalist bir savaş olarak kalmıştır, çünkü bu savaş egemen sınıf olarak burjuvazi tarafından yürütülüyordu (savaş ise "politikanın devamıdır") ve savaşın emperyalist karakteri ifadesini özellikle açık bir şekilde dünyanın paylaşılması ve yabancı ülkelerin yağmalanması üzerine eski Çar tarafından İngiltere ve Fransa kapitalistleriyle imzalanmış gizli anlaşmalarda buluyordu.

Menşevikler bu savaşı savunma savaşı ya da devrimci bir savaş olarak göstererek halkı alçakça aldatmışlardır; ve Menşevik politikayı

onaylayan Kautsky, böylece halkın aldatılmasını, işçileri aldatıp onları emperyalistlerin arabasına koşarak sermayeye uşaklık hizmeti gören küçük-burjuvaların rolünü onaylıyor. Kautsky ***ortaya bir şiar atmanın*** asıl meseleyi değiştireceğini düşünerek (ve bu saçma düşünceyi kitlelere aşılayarak) tipik küçük-burjuva bir politika, darkafalı bir politika yürütüyor. Burjuva demokrasisinin tüm tarihi bu hayali yalanlıyor: Burjuva demokratları halkı aldatmak için daima her türlü "şiarı" atmışlardır ve atmaya devam ediyorlar. Gerekli olan, onların içtenliğini ***sınamak***, söylenenle ***yapılanı*** karşılaştırmak, idealist ya da şarlatanca ***safsatalarla*** yetinmeyip ***sınıfsal gerçekliği*** ortaya çıkarmaktır. Emperyalist savaş, şarlatanlar ve laf ebeleri ya da küçük-burjuvalar ve darkafalılar sahte bir "şiar" ortaya attıkları zaman değil, ancak emperyalist savaşı yürüten ve bu savaşa milyonlarca ekonomik bağla (bazen halatla) bağlı ***sınıf*** gerçekten ***devrilip***, yerine gerçekten devrimci bir sınıf, proletarya iktidara geldiği zaman emperyalist bir savaş olmaktan çıkar. ***Başka türlü emperyalist savaştan olduğu gibi emperyalist bir yağma barışından da kurtulmanın imkânı yoktur***.

Kautsky Menşeviklerin dış politikasını onaylayarak ve bu politikayı enternasyonalist ve Zimmerwaldci olarak niteleyerek, ilkönce oportünist Zimmerwald çoğunluğunun tüm kokuşmuşluğunu kanıtlıyor (bizim, Zimmerwald ***solunun***, bu çoğunluktan derhal ayrılmamız nedensiz değildi!) ve ikinci olarak —asıl önemlisi budur— Kautsky, proletaryanın bakış açısından küçük-burjuvazinin bakış açısına, devrimci bakış açısından reformist bakış açısına geçiyor.

Proletarya emperyalist burjuvaziyi devrimci yoldan devirmek için mücadele ediyor; küçük-burjuvazi ise emperyalizmi reformist yoldan "yetkinleştirmek" için, onun ***buyruğuna girerek*** ona uyum sağlamak için mücadele ediyor. Kautsky henüz Marksist olduğu dönemde, örneğin 1909'da, "İktidar Yolu"nu kaleme aldığı sırada, tam da, bir savaşla bağıntı içinde ***devrimin*** kaçınılmazlığı düşüncesini savunuyor ve bir ***devrimler çağının*** yaklaştığından söz ediyordu. 1912 Basel Manifestosu, 1914'te Alman ve İngiliz güçler grubu arasında patlak verecek

bir emperyalist savaşla bağıntılı olarak açık ve kesin biçimde ***proleter devrimden*** söz etmekteydi. Ve 1918'de savaşla bağıntılı olarak devrimler patlak verdiğinde Kautsky, devrimlerin kaçınılmazlığını açıklamak yerine, ***devrimci*** taktik üzerine, devrime hazırlanmanın yöntemleri ve yolları üzerine düşünmek ve bunları tutarlılıkla baştan sona düşünmek yerine, Menşeviklerin reformist taktiğini enternasyonalizm olarak nitelemeye başladı. Bu döneklik değil midir?

Kautsky, ordunun savaş yeteneğini korumasını istedikleri için Menşevikleri övüyor. Ordunun zaten büyük olan "dağınıklığı"nı daha da güçlendirdikleri için ise Bolşevikleri yeriyor. Bu, reformizmi ve emperyalist burjuvaziye bağımlılığı övmek, devrimi yermek, onu yadsımak demektir. Çünkü ordunun savaş yeteneğini koruması, Kerenski döneminde orduyu (cumhuriyetçi de olsa) ***burjuva*** kumanda altında tutmak anlamına geliyordu —gerçekten de böyleydi. Bu cumhuriyetçi ordunun, kumanda mevkilerinde Kornilovcuların bulunması nedeniyle ***Kornilov*** ruhunu koruduğunu herkes biliyor— ve olayların gelişimi bunu çarpıcı biçimde doğruladı. Burjuva subaylar heyeti Kornilov ruhuyla dolu olmak, emperyalizmden, proletaryanın zorla bastırılmasından yana olmak zorundaydı. Emperyalist savaşın bütün temellerini, ***burjuva*** diktatörlüğünün bütün temellerini olduğu gibi bırakmak, ufak tefek şeyleri düzeltmek, önemsiz şeylere biraz çeki düzen vermek ("reformlar") — işte Menşeviklerin taktiği ***gerçekte*** bundan ibaretti.

Ve tersine. Ordu "dağılmadan" hiçbir büyük devrim olmamıştır ve olamaz da. Çünkü ordu eski rejimi desteklemenin en kemikleşmiş aleti, burjuva disiplininin, sermayenin egemenliğini payandalamanın, sermaye karşısında emekçilerin kölece bağlılık ve itaatkârlığını koruma ve gözetmenin en sağlam kalesidir. Karşı-devrim hiçbir zaman ordunun yanında silahlı işçileri hoş görmemiştir, göremez.

> "Fransa'da —diye yazıyordu Engels— her devrimden sonra işçiler silahlıydı; o nedenle iktidarda bulunan burjuvazinin ilk işi daima işçileri silahsızlandırmak oldu."

Silahlı işçiler *yeni* bir ordunun nüveleri, *yeni* bir toplum düzeninin örgütlenme hücresi idiler. Burjuvazinin ilk işi bu hücreyi ezmek, gelişmesini engellemekti. Her muzaffer devrimin ilk işi ise, Marx ve Engels'in defalarca vurguladıkları gibi, eski orduyu parçalamak, dağıtmak ve yerine yeni bir ordu geçirmekti. İktidara çıkmakta olan yeni bir toplumsal sınıf, eski orduyu tamamen darmadağın etmeden (gerici ya da düpedüz korkak küçük-burjuvalar bu nedenle "dağılma" üzerine yaygara koparırlar), son derece zor, acılı bir dönemden herhangi bir ordu olmaksızın geçmeden (böyle zor bir dönemden Fransız Devrimi de geçti[60]), çetin bir içsavaşta yeni sınıfın yeni ordusunu, yeni disiplinini, yeni askeri örgütünü yavaş yavaş kurmadan, hiçbir zaman bu iktidara ulaşamamış ve iktidarını pekiştirememiştir, bugün de bunu yapamaz. Tarihçi Kautsky bir zamanlar bunu anlıyordu. Dönek Kautsky bunu unutmuştur.

Menşeviklerin Rus devrimindeki taktiğini ***onayladığına*** göre, Kautsky hangi hakla Scheidemannları "hükümet sosyalistleri" diye adlandırıyor? Kerenski'yi destekleyen, onun hükümetine katılan Menşevikler de aynı şekilde hükümet sosyalistleri idiler. Eğer Kautsky emperyalist savaşı yürüten ***egemen sınıf*** sorununu koymayı bir kerecik dahi deneseydi, bu sonucu çıkarmaktan kaçamazdı. Fakat Kautsky her Marksistin sormak zorunda olduğu bu soruyu, egemen sınıf sorusunu sormaktan kaçınıyor; çünkü bu sorunun ortaya atılması bile döneğin yüzünü açığa çıkaracaktır.

Almanya'da Kautskyciler, Fransa'da Longuetistler, İtalya'da Turati ve hempaları şöyle argüman yürütüyorlar: Sosyalizm ulusların eşitlik ve özgürlüğünü, kendi kaderini tayin hakkını şart koşar; eğer ülkemiz saldırıya uğramış ya da düşman orduları ülkemize girmişse, ***bu nedenle*** yurdu savunmak sosyalistlerin hakkı ve görevidir. Fakat böyle bir argüman teorik olarak ya sosyalizmle tam anlamıyla alay etmektir, ya da dolandırıcılıktır; pratik-politik bakımdan ise, savaşın toplumsal, sınıfsal karakteri ve gerici bir savaşta devrimci bir partinin görev-

leri hakkında en ufak bir bilgisi olmayan karacahil bir köylünün argümanıyla örtüşmektedir.

Sosyalizm, uluslara tecavüz etmeye ***karşıdır***. Bu tartışma götürmez. Fakat sosyalizm bir bütün olarak insanlara şiddet uygulanmasına karşıdır. Bununla birlikte hıristiyan anarşistlerle Tolstoycular[61] dışında şimdiye kadar hiç kimse bundan, sosyalizmin ***devrimci*** şiddete karşı olduğu sonucunu çıkarmadı. O halde devrimci şiddeti gerici şiddetten ayıran koşulları tahlil etmeden genelde "şiddet"ten söz etmek, devrimi inkâr eden bir küçük-burjuva olmak ya da hem kendini hem de başkalarını safsatalarla aldatmak demektir.

Aynı şey uluslara tecavüz için de geçerlidir. Her savaş uluslara şiddet uygulamaktır, fakat bu, sosyalistleri, devrimci bir savaştan ***yana*** olmaktan alıkoymaz. Savaşın sınıfsal karakteri nedir — işte (eğer dönek değilse) her sosyalistin karşı karşıya olduğu temel sorun budur. 1914 – 1918 emperyalist savaşı, emperyalist burjuvazinin iki grubu arasında, dünyanın paylaşılması, ganimetin paylaşılması uğruna, küçük ve güçsüz ulusların yağmalanması ve boğulması için bir savaştır. 1912 Basel Manifestosu savaşın böyle bir değerlendirmesini veriyordu ve olgular bu değerlendirmenin doğruluğunu göstermiştir. Savaşa ilişkin bu düşünceden vazgeçen biri sosyalist değildir.

Wilhelm yönetimi altında bir Alman ya da Clémenceau yönetimi altında bir Fransız: Bir sosyalist olarak ben, eğer düşman yurduma girmişse yurdumu savunma hak ve görevine sahibim diyorsa, bu bir sosyalistin, bir enternasyonalistin, bir devrimci proleterin değil, ***milliyetçi bir darkafalının*** argümanıdır. Çünkü bu argümanda işçinin sermayeye karşı devrimci sınıf mücadelesi yitip gidiyor, genelde ***tüm*** savaşın dünya burjuvazisi ve dünya proletaryası açısından değerlendirilmesi yitip gidiyor, yani enternasyonalizm yitip gidiyor ve geriye sadece zavallı, kemikleşmiş bir milliyetçilik kalıyor. Ülkem haksızlığa uğradı, başka hiçbir şey umurumda değil — böyle bir argüman buraya varır, bu argümanın küçük-burjuva milliyetçi darkafalılığı burada yatar. Tıpkı bir kişinin bireysel şiddet uygulanımı karşısında şöyle demesine

benziyor: "Sosyalizm şiddete karşıdır, o halde hapse girmektense ihanet etmeyi yeğ tutarım."

"Sosyalizm halklara tecavüz edilmesine karşıdır, ***bu nedenle,*** düşman ülkeme girdiğinde kendimi savunurum" diyen bir Fransız, Alman ya da İtalyan, sosyalizme ve enternasyonalizme ***ihanet etmektedir***. Çünkü böyle biri ***sadece*** kendi "ülke"sini ***görür***, "kendi" ... "***burjuvazisini***" herşeyin üstünde tutar ve savaşı emperyalist bir savaş yapan, ***k e n d i*** burjuvazisini emperyalist soygun zincirinin bir halkası haline getiren ***uluslararası ilişkileri*** düşünmez.

Tüm küçük-burjuvalar ve tüm kalın kafalı cahil köylücükler, tıpkı Kautskyci, Longuetist dönekler gibi, Turati ve ortakları gibi argüman yürütüyorlar: Düşman ülkeme girmiş, gerisi beni ilgilendirmez.*

Bir sosyalist, bir devrimci proleter, bir enternasyonalist başka türlü düşünür: Bir savaşın karakteri (savaşın gerici mi yoksa devrimci mi olduğu) kimin saldırdığına ve "düşman"ın kimin ülkesinde bulunduğuna değil, savaşı ***hangi sınıfın*** yönettiğine, verili savaşla hangi politikanın sürdürüldüğüne ***bağlıdır***. Verili savaş gerici, emperyalist bir savaş ise, yani emperyalist, zorba, yağmacı gerici dünya burjuvazisinin iki grubu tarafından yürütülüyorsa, o zaman her burjuvazi (hatta küçük bir ülkenin burjuvazisi bile) bu soygunun suç ortağı haline gelir; ve o zaman benim görevim, devrimci proletaryanın bir temsilcisinin görevi, dünya savaşının dehşetinden ***b i r i c i k*** kurtuluş olarak ***proleter dünya devrimini*** hazırlamaktır. "Benim" ülkem açısından değil, (zira ancak emperyalist burjuvazinin elinde oyuncak olduğunu anlamayan

---

* *Sosyal-şovenler (Scheidemann, Renaudel, Henderson, Gompers ve hempaları) savaş sırasında "Enternasyonal" den hiç söz etmezler. Kendi burjuvazilerinin düşmanlarını ... sosyalizm "hainleri" olarak görürler.* ***Kendi*** *burjuvazilerinin fetih politikasından yanadırlar. Sosyal-pasifistler (yani sözde sosyalist, gerçekte küçük-burjuva pasifistleri), her türlü "enternasyonalist" duyguları dile getirir, ilhaklara vs. karşı çıkarlar, fakat gerçekte* ***k e n d i*** *emperyalist burjuvazilerini* ***desteklemeyi*** *sürdürürler. Bu iki tip arasındaki fark, zehir zemberek dilli bir kapitalistle, ağzından bal damlayan bir kapitalist arasındaki fark kadar önemsizdir.*

zavallı bir ahmak, bir milliyetçi küçük-burjuva böyle düşünebilir) proleter dünya devriminin hazırlanmasına, propagandasına, bu devrimin hızlandırılmasına ***benim katılımım*** açısından değerlendirmem gerekir.

Enternasyonalizm budur, bir enternasyonalistin, devrimci bir işçinin, gerçek bir sosyalistin görevi budur. ***Herkesin bildiği bu gerçeği*** dönek Kautsky "unutmuş"tur. Fakat onun dönekliği küçük-burjuva milliyetçilerin (Rusya'da Menşevikler, Fransa' da Longuetistler, İtalya'da Turatiler, Almanya'da Haase ve hempaları) taktiğini onaylamaktan Bolşevik taktiğin eleştirisine geçtiğinde daha açık biçimde ortaya çıkar.

İşte bu eleştiri:

> "Bolşevik devrim, genel bir Avrupa devriminin çıkış noktası olacağı; Rusya'nın gözüpek girişiminin tüm Avrupa proleterlerine ayaklanma çağrısı yapacağı varsayımı üzerine inşa edilmişti.
>
> Bu koşullar altında, Rusların yaptığı ayrı barışın hangi biçimler aldığı, bu barışın Rus halkına ne tür zorluklar ve yükler getirdiği, halkların kendi kaderini tayin hakkına hangi yorumu getirdiği elbette önemsizdi. Aynı şekilde, Rusya'nın savunma gücünün olup olmaması da önemsizdi. Bu görüşe göre, Avrupa devrimi Rus devriminin en iyi savunmasını oluşturuyordu, o zamana kadarki Rus bölgelerindeki tüm halklara tam ve gerçek kendi kaderini tayin hakkını getirecekti.
>
> Avrupa'da sosyalizmi getiren ve pekiştiren bir devrim, Rusya'da sosyalist üretimi gerçekleştirmenin karşısına ülkenin ekonomik geriliğinin çıkardığı engelleri ortadan kaldırmanın da aracı olacaktı.
>
> Rus devriminin Avrupa devrimini kaçınılmaz olarak başlatmak zorunda olduğu varsayımı kabul edilince, bütün bunlar son derece mantıklı ve akla uygundu. Fakat ya Avrupa devrimi başlamazsa? ...
>
> Şimdiye kadar bu varsayım doğrulanmadı. Ve şimdi Avrupa proleterleri Rus devrimini yarı yolda bırakmış ve ona ihanet etmiş olmakla suçlanıyorlar. Bu, bilinmeyen kişilere yöneltilmiş bir suçlamadır, çünkü Avrupa proletaryasının davranışından kim sorumlu tutulabilir?" *(s. 28)*

Ve Kautsky daha sonra uzun uzadıya, Marx, Engels ve Bebel'in

kendileri tarafından beklenen devrimin gelişini tahmin etme konusunda birçok kez yanıldıklarını, fakat taktiklerini asla "***belli bir zamanda***" *(s. 29)* patlak verecek devrim üzerine inşa etmediklerini, oysa Bolşeviklerin "herşeyi Avrupa devrimine bağladıkları"nı tartışıyor.

Kautsky'nin Marksizmi ne kadar "ustaca" tahrif ettiğini ve onun yerine bayağı ve gerici bir küçük-burjuva görüşü koyduğunu okura gösterebilmek için bu uzun alıntıyı kasten aktardık.

Birincisi, hasmına önce apaçık bir budalalık isnat etmek, sonra da bunu çürütmek akıllı insanların yöntemi değildir. Bolşevikler taktiklerini, öbür ülkelerde ***belli bir tarihte*** patlak verecek devrime göre ayarlamış olsalardı, bu tartışma götürmez bir aptallık olurdu. Fakat Bolşevik Parti bu aptallığı yapmamıştır; Amerikan işçilerine mektubumda (20 Ağustos 1918)*, böyle bir aptallığı kesinlikle reddediyorum ve bu devrim için belli bir tarih saptamadan, Amerikan devrimine güvendiğimizi açıklıyorum. Sol Sosyal-Devrimciler ve "Sol Komünistler"e karşı polemiğimde (Ocak-Mart 1918) yine aynı düşünceyi açımladım.** Kautsky, Bolşevizm eleştirisini üzerine inşa ettiği küçük ... çok küçük bir iftiradan medet ummuştur. Azçok yakın, fakat tarihi belli olmayan bir Avrupa devrimini hesaba katan taktikle, Avrupa devriminin belli bir tarihte patlak vermesini bekleyen taktiği aynı kefeye koyuyor. Küçük, çok küçük bir tahrif!

İkinci taktik budalalıktır. Birinci taktik ise bir Marksist için, her devrimci proleter ve enternasyonalist için ***görevdir***, çünkü sadece bu taktik bütün Avrupa ülkelerinde savaşın yarattığı nesnel durumun doğ-

* *Bkz. Bütün Eserler, cilt XXIII.* —***Red.***

** *Bkz. RKP(B) VII. Kongresinde Savaş ve Barış Üzerine Rapora ilişkin konuşma ve sonsöz, V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VII; aynı zamanda bkz. Bütün Eserler, cilt XXII: IV. Olağanüstü Tüm-Rusya Sovyet Kongresi – Barış Anlaşmasının Onaylanması Üzerine Konuşma ve Sonsöz (s. 428), "Devrimci Lafazanlık" (s. 277) ve "Tuhaf ve Çirkin" (s. 322).* —***Red.***

ru Marksist değerlendirmesine dayanır, sadece bu taktik proletaryanın uluslararası görevlerine uygundur.

Kautsky, genel olarak devrimci taktiğin esasları önemli sorunu yerine, devrimci Bolşeviklerin yapabilecekleri ama yapmadıkları önemsiz bir yanlışı sorun olarak koyarak genelde devrimci taktikten bir güzel vazgeçmiştir!

Politikada bir dönek olarak Kautsky, devrimci bir taktiğin nesnel önkoşulları ***sorununu*** teorik olarak ***koymayı bile bilmiyor***.

Böylece ikinci noktaya geldik.

İkincisi. Bir ***devrimci durum*** mevcutsa, Avrupa devrimine güvenmek bir Marksistin görevidir. Sosyalist proletaryanın devrimci bir durumdaki taktiğiyle devrimci olmayan bir durumdaki taktiğinin aynı olamayacağı Marksizmin en basit gerçeğidir.

Kautsky, her Marksist için zorunlu olan bu soruyu sormuş olsaydı, yanıtın kesinlikle kendisine karşı olacağını görürdü. Savaştan çok önce tüm Marksistler, tüm sosyalistler, bir Avrupa savaşının devrimci bir durum yaratacağı konusunda hemfikirdi. Kautsky henüz dönek değilken, gerek 1902'de ("Sosyal Devrim"), gerekse de 1909'da ("İktidar Yolu"), bunu açık ve kesin biçimde kabul ediyordu. Basel Manifestosu bunu tüm II. Enternasyonal adına kabul etmişti: Bütün ülkelerin sosyal-şovenleri ve Kautskycilerin ("Merkezciler", devrimcilerle oportünistler arasında yalpalayanlar) Basel Manifestosu'ndaki ilgili açıklamalardan ateşten korkar gibi korkmaları boşuna değildir!

Demek ki Avrupa'da bir devrimci durum beklentisi Bolşeviklerin fantezisi değil, tüm Marksistlerin ***genel görüşüydü***. Kautsky'nin, bu tartışma götürmez gerçeği, Bolşevikler "daima iradenin ve şiddetin mutlak gücüne inanmışlardır" gibi safsatalarla reddetmesi, Kautsky'nin devrimci durum sorunundan kaçışını, utanç verici kaçışını ***gizleyecek*** boş sözlerden başka birşey değildir.

Devamla: Devrimci durum gerçekten ortaya çıkmış mıdır, çıkma-

mış mıdır? Kautsky bu soruyu da soramamıştır. Bunun yanıtını ekonomik olgular veriyor: Savaşın her yerde yol açtığı açlık ve yıkım, devrimci durum demektir. Bu soruyu politik olgular da yanıtlamaktadır: ta 1915'ten beri ***bütün*** ülkelerde eski, kokuşmuş sosyalist partilerde bölünme süreci, proletarya ***kitlelerinin*** sosyal-şoven liderlerden koparak sola, devrimci düşünce ve ruh haline, devrimci liderlere ***yönelme*** süreci açıkça gözlenmektedir.

Kautsky'nin broşürünü yazdığı 5 Ağustos 1918'de ancak devrimden korkan, devrime ihanet eden biri bu olguları görmezden gelebilirdi. Bugün, 1918 Ekimi'nin sonunda ise devrim, Avrupa'nın ***bir dizi*** ülkesinde gözlerimizin önünde gelişiyor, hem de büyük bir hızla. Hâlâ Marksist sayılmak isteyen "devrimci" Kautsky —tıpkı Marx'ın alaya aldığı 1847'nin darkafalıları gibi— yaklaşan devrimi görmeyen basiretsiz bir darkafalı olduğunu göstermiştir!!

Üçüncü noktaya geldik.

Üçüncüsü. Avrupa'da devrimci bir durum mevcut olduğunda, devrimci taktiğin özellikleri nelerdir? Dönek haline gelmiş olan Kautsky, bir Marksist için kaçınılmaz olan bu soruyu sormaktan korkmuştur. Kautsky, tipik bir darkafalı küçük-burjuva ya da geri bir köylü gibi argüman yürütüyor: "genel Avrupa devrimi" patlak verdi mi, vermedi mi? Eğer patlak verdiyse, ***o da*** devrimci olmaya hazırdır! Fakat o zaman —belirtmeliyiz— her türlü serseri gelip (bugün zaman zaman Bolşeviklere yamanmaya çalışan alçaklar gibi) devrimciliğini ilan edecektir!

Eğer patlak vermediyse, Kautsky devrime sırt çeviriyor! Kautsky'de, bir devrimci ve Marksistin, bir darkafalı ve küçük-burjuvadan farkının, bilinçsiz kitlelere olgunlaşmakta olan devrimin zorunluluğunu ***propaganda etmeyi***, devrimin kaçınılmazlığını ***kanıtlamayı***, devrimin halk için yararlarını ***açıklamayı***, proletaryayı ve tüm emekçi ve sömürülen kitleleri devrime ***hazırlamayı*** bilmesi olduğu gerçeğini anlamanın izi dahi yok.

Kautsky Bolşeviklere, Avrupa devriminin belli bir tarihte patlak vereceğini umarak herşeylerini buna bağlamış olma saçmalığını yüklüyor. Bu saçmalık Kautsky'nin kendisine karşı yönelmektedir, çünkü eğer Avrupa devrimi 5 Ağustos 1918'de patlak vermiş olsaydı, ona göre Bolşeviklerin taktiği doğru olurdu! Kautsky broşürünün yazılma tarihi olarak tam da bu günü veriyor. Ve bu 5 Ağustos'tan birkaç hafta sonra devrimin bir dizi Avrupa ülkesinde yaklaşmakta olduğu açıkça ortaya çıkınca, Kautsky'nin bütün dönekliği, Marksizmi çarpıtmış olduğu, devrimci düşünme ya da en azından soruları devrimci tarzda sorma yeteneğinden dahi yoksun olduğu tüm heybetiyle ortaya çıktı!

Avrupa proleterlerini ihanetle suçlamak, diye yazıyor Kautsky, bilinmeyen kişilere karşı bir suçlamadır.

Yanılıyorsunuz Bay Kautsky! Aynaya bakın, orada bu suçlamanın yöneldiği "bilinmeyen kişiler"i göreceksiniz. Kautsky saf numarası yapıyor ve bu suçlamayı ***kimin*** yaptığını, bu suçlamanın ***anlamının ne olduğunu*** kavramıyormuş gibi yapıyor. Gerçekte suçlamanın Alman "solcu"ları, Spartakistler, ***Liebknecht*** ve arkadaşları tarafından yapıldığını, halen yapılmakta olduğunu çok iyi biliyor.[62] Bu suçlama, Alman proletaryasının Finlandiya, Ukrayna, Letonya ve Estonya'yı boğazladığında[63] Rus devrimine (ve uluslararası devrime) ihanet ettiği ***berrak bilincinin*** ifadesidir. Bu suçlama ilk planda ve en çok, hep yılgın olan ***kitleyi*** değil, Scheidemannlar ve Kautskyler gibi, kitlelerin ataletine karşı bu kitleler arasında devrimci ajitasyon, devrimci propaganda, devrimci çalışma yapma görevlerini ***yerine getirmemiş***, gerçekte ezilen sınıf kitlelerinin bağrında her zaman saklı bulunan devrimci içgüdü ve çabalara ***karşı*** bir çalışma yürütmüş olan ***liderleri*** hedeflemektedir. Scheidemannlar proletaryaya doğrudan, vahşice, utanmazca ve büyük oranda kendi çıkarları nedeniyle ihanet etmiş ve burjuvazinin safına geçmişlerdir. Kautskyciler ve Longuetistler bir o yana, bir bu yana meylederek, yalpalayarak, korkakça güçlü tarafı gözleyerek aynı şeyi yaptılar. Savaş sırasında yazdığı bütün yazılarında Ka-

utsky devrimci ruhu teşvik edecek, geliştirecek yerde, onu ***boğmaya*** çalışmıştır.

Avrupa proleterlerine karşı yöneltilen Rus devrimine ihanet etmiş olma suçlamasının ***teorik bakımdan*** ne muazzam ***önemi*** olduğunu ve bu önemin ajitasyon ve propaganda bakımından daha da büyük olduğunu Kautsky'nin hâlâ anlamamış olması, resmi Alman sosyal-demokrasisinin "vasat" önderinin o küçük-burjuva kalınkafalılığının gerçekten tarihsel bir anıtı olacaktır! Kautsky; Alman "imparatorluğu"nun sansür koşulları altında bu "suçlama"nın, sosyalizme ihanet etmemiş olan Alman sosyalistlerinin, Liebknecht ve yandaşlarının, ***Alman işçilerini***, Scheidemannlar ve Kautskyleri silkip atmaya, bu tür "lider"leri başlarından defetmeye, onların aptallaştırıcı ve sığlaştırıcı öğretilerinden kurtulmaya, onlara rağmen, onlar ***olmadan***, onları aşarak ***devrim için*** ayağa kalkmaya ***çağırmanın*** neredeyse biricik biçimi olduğunu anlamıyor!

Kautsky bunu anlamıyor. Ya Bolşeviklerin taktiğini nasıl anlasın? Devrimi tamamen inkâr eden birinden, "en zor" durumlardan birinde devrimin gelişme koşullarını tartıp değerlendirmesi beklenebilir mi?

Bolşeviklerin taktiği doğruydu, ***biricik*** enternasyonalist taktikti, çünkü dünya devriminden duyulan ödlekçe korkuya, dünya devrimine karşı beslenen küçük-burjuva "inançsızlığa", "kendi" anavatanını (kendi burjuvazisinin anavatanını) savunma ve bundan başka herşeyin "içine tükürme" biçimindeki darkafalı-milliyetçi isteğe değil, (savaştan önce, sosyal-şovenlerle sosyal-pasifistlerin dönekliğinden önce genel olarak kabul edilen) Avrupa'da devrimci durum doğru ***değerlendirmesine*** dayanıyordu. Yalnızca bu taktik enternasyonalistti, çünkü ***tüm ülkelerde*** devrimi geliştirmek, desteklemek, yaygınlaştırmak ***için bir*** ülkede yapılabilecek olanın en fazlasını yapmıştı. Bu taktik, büyük bir başarıyla doğrulandı, çünkü Bolşevizm (kesinlikle Rus Bolşeviklerinin kazanımlarından ötürü değil, bilakis kitlelerin gerçekten ***devrimci*** bir taktiğe duydukları genel ve muazzam sempati saye-

sinde) ***dünya*** Bolşevizmi haline geldi; sosyal-şovenizmden ve sosyal-pasifizmden somutta, pratikte ayrılan bir fikir, bir teori, bir program ve bir taktik verdi. Bolşevizm, "birlik" düşleri görme ve bu ***cesedi*** yeniden ***diriltmede*** birbirine engel olacak olan ***Scheidemann*** ve Kautsky, Renaudel ve Longuet, Henderşon ve Macdonald'ın eski, kokuşmuş Enternasyonal'inin çanına ot tıkadı. Bolşevizm, hem barış çağının kazanımlarını, hem de ***başlamış bulunan devrimler çağının*** deneyimlerini hesaba katan gerçekten proleter ve komünist bir Enternasyonal'in, III. Enternasyonal'in temellerini ***yarattı***.

Bolşevizm "proletarya diktatörlüğü" düşüncesini tüm dünyada popüler hale getirmiş, bu sözcükleri önce Latinceden Rusça'ya, sonra da ***tüm*** dünya dillerine çevirmiş ve ***Sovyet iktidarı*** örneğiyle, geri bir ülkenin işçi ve yoksul köylülerinin ***bile***, en az deneyim sahibi, en az eğitimli ve örgütlenme alışkanlığı en az olan işçi ve yoksul köylülerinin bile, bir yıl boyunca, görülmemiş güçlükler içinde, (***tüm*** dünya burjuvazisi tarafından desteklenen) sömürücülere karşı mücadelede emekçilerin iktidarını koruyacak, dünyada şimdiye kadarki tüm demokrasilerin hepsinden çok daha yüksek ve geniş bir demokrasi kuracak ve on milyonlarca işçi ve köylünün yaratıcı çalışmasıyla sosyalizmi pratikte gerçekleştirmeye ***başlayacak durumda*** olduklarını göstermiştir.

Bolşevizm Avrupa ve Amerika'da proleter devrimin gelişmesini pratikte öyle büyük ölçüde ilerletmiştir ki, bugüne kadar hiçbir parti, hiçbir ülkede böyle birşeyi başaramamıştır. Tüm dünya işçileri Scheidemannlar ve Kautskylerin taktiğinin kendilerini emperyalist savaştan ve emperyalist burjuvazinin hizmetinde ücretli kölelikten korumadığını, bu taktiğin bütün ülkeler için örnek olamayacağını her geçen gün daha açık biçimde anlarken, aynı zamanda bütün ülkelerin proleter kitleleri, savaşın ve emperyalizmin dehşetinden kurtulmanın doğru yolunu Bolşevizmin gösterdiğini, Bolşevizmin ***herkes için bir taktik model olabileceğini*** her geçen gün daha iyi anlıyorlar.

Proleter devrim sadece tüm Avrupa'da değil, tüm dünyada herkesin gözü önünde olgunlaşıyor; ve Rusya'da proletaryanın zaferi onu geliştirmiş, hızlandırmış ve desteklemiştir. Sosyalizmin tam zaferi için bütün bunlar az mıdır? Elbette azdır! Bir tek ülke daha fazlasını yapamaz. Fakat bu tek ülke Sovyet iktidarı sayesinde o kadar çok şey yapmıştır ki, yarın dünya emperyalizmi, Sovyet iktidarını, belki de Alman ve İngiliz-Fransız emperyalizmi arasında bir anlaşma yoluyla boğacak bile olsa, böyle kötülerin en kötüsü bir durumda bile, Bolşevik taktik sosyalizme muazzam bir yarar sağlamış ve yenilmez dünya devriminin büyümesini ilerletmiş olacaktır.

"EKONOMİK TAHLİL" GÖRÜNTÜSÜ ALTINDA BURJUVAZİYE DALKAVUKLUK

Daha önce de söylediğimiz gibi, Kautsky'nin kitabının adı, eğer başlık içeriği doğru biçimde yansıtsaydı, "Proletarya Diktatörlüğü" değil, "Bolşeviklere Burjuva Saldırıların Tekrarı" olmalıydı.

Menşeviklerin Rus devriminin burjuva karakterine dair eski "teori"lerini, yani Marksizmin Menşevikler tarafından (Kautsky'nin 1905'te ***reddettiği***!) eski çarpıtmasını[64] teorisyenimiz yeniden ısıtıp sunuyor. Rus Marksistleri için ne kadar can sıkıcı da olsa bu sorun üzerinde durmak zorundayız.

Rus devrimi bir burjuva devrimidir, diyorlardı Rusya'nın tüm Marksistleri 1905'ten önce. Marksizmin yerine liberalizmi koyan Menşevikler bundan şu sonucu çıkarıyorlardı: O halde proletarya burjuvazi için kabul edilebilir olanın ötesine geçmemeli, yani burjuvaziyle anlaşma politikası izlemelidir. Bolşevikler bunun liberal-burjuva bir teori olduğunu söylediler. Burjuvazi devleti devrimci yoldan değil, burjuva, ***reformist*** yoldan yeniden biçimlendirme ve hem monarşiyi hem de çiftlikbeyi toprak mülkiyetini vs. mümkün olduğunca koruma

çabasında. Proletarya burjuva-demokratik devrimi sonuna kadar götürmeli ve kendisini burjuvazinin reformizmiyle "bağlamamalı"dır. Burjuva devrimde *sınıfların* güç dengesini Bolşevikler şöyle formüle etmişlerdi: Proletarya köylülüğü kazanır, liberal burjuvaziyi tarafsızlaştırır ve monarşiyi, ortaçağı, çiftlikbeyi toprak mülkiyetini tamamen ortadan kaldırır.

Devrimin burjuva karakteri kendini tam da proletaryanın ***genelde*** köylülükle ittifakında gösterir, çünkü genelde köylüler meta üretimi zemini üzerinde duran küçük üreticilerdir. Ayrıca, diye hemen ekliyorlardı Bolşevikler o zamanlar, proletarya ***tüm yarı-proletaryayı*** (tüm sömürülenleri ve emekçileri) kendi tarafına çeker, orta köylülüğü tarafsızlaştırır ve burjuvaziyi ***devirir***: burjuva-demokratik devrimden farklı olarak sosyalist devrim de budur. (Bkz. 1905 yılında yazdığım "İki Taktik" adlı broşür; bu broşür "12 Yıl" derlemesinde yeniden yayınlanmıştır, Petersburg 1907.)*

Kautsky, 1905'te bu tartışmaya dolaylı olarak katılmış ve o zamanki Menşevik Plehanov'un bir sorusu üzerine, aslında ona ***karşı*** çıkmış ve bu Bolşevik basında o zamanlar büyük bir alay konusu olmuştu. Şimdi Kautsky o zamanki tartışmaları ***tek sözcükle bile*** anmıyor (kendi ifadeleri yüzünden bozum olmaktan korkuyor!) ve böylece Alman okurun elinden olayların özünü kavrama olanağını alıyor. Bay Kautsky, Alman işçilerine 1918'de, kendisinin 1905'te işçilerin liberal burjuvaziyle değil, köylülerle ittifakından yana olduğunu, böyle bir ittifakı hangi koşullar altında savunduğunu ve bunun için nasıl bir program hazırladığını ***anlatamazdı***.

Gerilemiş olan Kautsky bugün, bir "ekonomik tahlil" görüntüsü altında, "tarihsel materyalizm" üzerine kasıntılı safsatalarla işçilerin burjuvaziye tabi olmasını savunuyor ve Menşevik Maslov'un kitabından yaptığı alıntıların yardımıyla Menşeviklerin eski liberal görüşlerini yineliyor; bu alıntılarla Rusya'nın geriliğine ilişkin yeni düşünce

* *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt III, s. 45 ve Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği. (İnter Yayınları.) —**Red***

kanıtlanıyor, fakat bu düşünceden eski bir sonuç, yani bir burjuva devrimde burjuvaziden daha ileriye gitmemek gerektiği sonucu çıkarılıyor! Ve bu, Marx ve Engels'in Fransa'da 1789–1793 burjuva devrimini, Almanya'daki 1848 burjuva devrimiyle karşılaştırırken söyledikleri bunca söze rağmen yapılıyor![65]

Kautsky'nin "ekonomik tahlil"inin en önemli "argüman"ına ve esas içeriğine geçmeden önce, daha ilk cümlelerin yazarın düşüncelerinde garip bir karışıklığı ya da eksikliği gösterdiğini belirtelim:

> "Rusya'nın ekonomik temeli —diye ilan ediyor 'teorisyen'imiz— bugün hâlâ tarımdır, özellikle de küçük köylü işletmesidir. Nüfusun beşte dördü, hatta altıda beşi tarımla geçinir." *(s. 45)*

Birincisi, saygıdeğer teorisyen, bu küçük üreticiler kitlesi içinde sömürücülerin sayısının ne kadar olduğuna hiç kafa yordunuz mu? Hiç kuşku yok ki onda birden çok değil; ve kentlerde bu oran daha azdır, çünkü oralarda büyük üretim daha gelişmiştir. Hatta inanılmayacak derecede yüksek bir rakam alalım; diyelim ki küçük üreticilerin beşte biri oy hakkını yitiren sömürücülerdir. O zaman bile, V. Sovyet Kongresinin %66'sını oluşturan Bolşeviklerin, ***nüfusun çoğunluğunu temsil ettikleri*** sonucu çıkar. Üstelik Sol Sosyal-Devrimciler arasında önemli bir kesimin hep Sovyet iktidarından yana olduğunu belirtmek gerekir; yani prensipte ***tüm*** Sol Sosyal-Devrimciler Sovyet iktidarından yana idi; ve bunlardan bir bölümü Temmuz 1918'de ayaklanma serüvenine giriştiğinde, eski partiden "Halkçı Komünistler" ve "Devrimci Komünistler"[66] olarak iki yeni parti ayrıldı (bunların arasında eski partinin en önemli devlet görevlerine yerleştirdiği önde gelen Sol Sosyal-Devrimciler vardı; örneğin Halkçı Komünistler arasında Sachs, Devrimci Komünistler arasında Kolegayev). Görüldüğü gibi Kautsky, Bolşeviklerin nüfusun azınlığı tarafından desteklendiği yolundaki gülünç söylentiyi —istemeyerek!— yine kendisi çürütmektedir.

İkincisi, saygıdeğer bay teorisyen, köylü küçük üreticinin ***kaçınılmaz olarak*** proletarya ile burjuvazi arasında bocaladığını da düşün-

dünüz mü? Avrupa'nın en yakın tarihinin doğruladığı bu Marksist gerçeği Kautsky tam zamanında "unutmuş"tur, çünkü bu gerçek onun yeniden ısıtıp önümüze sürdüğü tüm Menşevik "teori"yi kesin biçimde çürütmektedir! Eğer Kautsky bunu "unutmamış" olsaydı, köylü küçük üreticilerin ağır bastığı bir ülkede proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunu inkâr edemezdi.

Şimdi, teorisyenimizin "ekonomik tahlil"inin esaş içeriğini inceleyelim.

Sovyet iktidarının bir diktatörlük olduğuna kuşku yoktur, diyor Kautsky.

> "Fakat acaba ***proletarya*** diktatörlüğü mü?" *(s. 34)*
>
> "Onlar (köylüler), Sovyet anayasasına göre yasamaya ve yönetime katılma hakkına sahip nüfusun çoğunluğunu oluşturuyorlar. Bize ***proletarya*** diktatörlüğü olarak sunulan şey, eğer tutarlı biçimde uygulansaydı ve ancak bir partinin uygulayabileceği diktatörlük bir bütün olarak bir sınıf tarafından doğrudan uygulansaydı, ***köylülüğün*** bir diktatörlüğü olurdu." *(s. 35)*

Bu zekice ve akıllıca değerlendirmeden son derece hoşnut halde Kautsky, yavan nükteler yapmaya çalışıyor:

> "Öyle görünüyor ki, sosyalizmin en acısız gerçekleştirilmesi, bu iş köylülerin eline verildiği zaman güvence altına alınırmış." *(s. 35)*

Teorisyenimiz, yarı-liberal Maslov'un yapıtlarından aktardığı bir dizi bilgece alıntıyla, köylülerin tahıl fiyatlarının yüksek, kent işçilerinin ücretlerinin düşük tutulmasında vs. çıkarları olduğu yolundaki yeni düşünceleri uzun uzun kanıtlıyor. Bu yeni düşünceler, geçerken belirtelim ki, köylülerin buğday karşılığı para değil, mal istemeleri, dünyayı verseler de yeterli miktarda sağlayamadıkları alet gereksinmesi duymaları gibi savaş sonrası dönemin gerçekten yeni olaylarına dikkat gösterilmediği ölçüde can sıkıcı bir biçimde açıklanıyor. Bu konudan ayrıca bahsedeceğiz.

Demek ki Kautsky Bolşevikleri, proletarya partisini; diktatörlüğü, sosyalizmin gerçekleştirilmesini küçük-burjuva köylülüğün eline bırakmış olmakla suçluyor. Mükemmel, Bay Kautsky! Ya sizin aydınlık görüşünüze göre proletarya partisi küçük-burjuva köylülüğe nasıl davranmalıydı?

Teorisyenimiz bu konuda "Söz gümüşse, sükût altındır" atasözünü düşünerek susmayı yeğlemiştir. Fakat Kautsky şu pasajla kendini ele vermiştir:

> "Sovyet Cumhuriyetinin başlangıcında köylü sovyetleri tüm köylülüğün örgütleriydi. Bugün bu cumhuriyet, Sovyetlerin proleterlerle yoksul köylülerin örgütleri olduklarını ilan ediyor. Zenginler sovyetlere seçme hakkını yitiriyorlar. Burada yoksul köylü, 'proletarya diktatörlüğü'nün sosyalist tarım reformunun sürekli ve kitlesel ürünü olarak kabul ediliyor." *(s. 48)*

Ne kahredici bir alay! Bunu Rusya'da herhangi bir burjuvanın ağzından duyabilirsiniz: Sovyet Cumhuriyeti yoksul köylülerin varlığını açıkça itiraf ettiği için oh çekip, sevinç nidaları atıyorlar. Sosyalizme gülüyorlar. Haklarıdır bu. Fakat son derece yıkıcı dört yıllık savaştan sonra bizde yoksul köylülerin var olmasına —ve daha uzun süre de var olacaktır— gülebilen bir "sosyalist", böyle bir "sosyalist" ancak kitlesel bir döneklik ortamında ortaya çıkabilirdi.

Dinlemeye devam edelim:

> "O (Sovyet Cumhuriyeti), zengin köylülerle yoksul köylüler arasındaki ilişkiye müdahale ediyor, fakat yeni bir toprak dağıtımı yoluyla değil. Kentlilerin gıda maddesi kıtlığına çare olarak köylere, zengin köylülerin elindeki tahıl fazlasını alan silahlı işçi birlikleri gönderildi. Bu fazlanın bir bölümü kent nüfusuna tahsis edildi, bir bölümü yoksul köylülere." *(s. 48)*

Bu önlemin büyük kentlerin çevresinin ötesine de yayılabileceği düşüncesinin sosyalist ve Marksist Kautsky'yi derinden öfkelendirdiği açıktır (oysa bu önlem bizde tüm ülkeye yayılıyor). Sosyalist ve Mark-

sist Kautsky, bir darkafalının o eşsiz, kıyas kabul etmez, hayranlık uyandırıcı soğukkanlılığı (ya da alıklığı) ile ders veriyor:

> "Ve bunlar (zengin köylülerin mülksüzleştirilmeleri) ... düzelmesi için acilen huzur ve güvene ihtiyacı olan üretim sürecine yeni bir karışıklık ve içsavaş ögesi taşıyor" ("üretim süreci"ne taşınmış içsavaş – bu artık tamamen doğaüstü birşey!) *(s. 49)*

Evet, evet, fazla ürünlerini saklayan, tahıl tekeline ilişkin yasayı baltalayan ve kent nüfusunu açlığa mahkûm eden sömürücülerin ve tahıl spekülatörlerinin huzur ve güveni üzerine elbette sızlanıp gözyaşı dökmeden edemiyor Marksist ve sosyalist Kautsky. Hepimiz sosyalist, Marksist ve enternasyonalistiz —diye haykırıyor hep bir ağızdan, Bay Kautsky, Heinrich Weber (Viyana), Longuet (Paris), Macdonald (Londra) vs.— hepi-

miz işçi sınıfının devriminden yanayız, ama ... ama tahıl spekülatörlerinin huzur ve güveninin bozulmaması şartıyla! Ve kapitalistlere yaptığımız bu çirkin dalkavukluğu "üretim süreci"ne "Marksistçe" dikkat çekerek gizliyoruz... Eğer bu Marksizmse, burjuvazinin dalkavukluğunu yapmak nedir?

Teorisyenimizin ne sonuca vardığına bir bakalım. Bolşevikleri köylülüğün diktatörlüğünü proletarya diktatörlüğü olarak göstermekle suçluyor. Ve aynı zamanda bizi içsavaşı köye taşımakla (ki bu bizim için bir ***kazanımdır***), kıra, "proletarya ve yoksul köylülüğün diktatörlüğü"nü gerçekleştirdiklerini açıkça ilan eden, yoksul köylülere yardım eden, tahıl tekeline ilişkin yasayı çiğneyerek tahıl fazlalarını saklayan spekülatörlerle zengin köylülerin elindeki tahıl fazlasına el koyan silahlı işçi birlikleri göndermekle suçluyor.

Marksist teorisyenimiz bir yandan saf demokrasiden yanadır, devrimci sınıfın, emekçi ve sömürülenlerin önderinin, nüfusun çoğunluğuna (yani sömürücüler de dahil) tabi kılınmasından yanadır. Öte yandan, bir bütün olarak köylülük burjuva toplumsal ilişkiler zemininde bulunduğu için, devrimin burjuva karakterinin kaçınılmazlığını bize ***karşı*** kanıtlama çabasına giriyor; fakat aynı zamanda proleter, Marksist sınıf bakış açısını savunduğunu iddia ediyor!

"Ekonomik tahlil" yerine bir bulamaç ve iflah olmaz bir karışıklık. Marksizm yerine liberal öğreti kırıntıları ve burjuvaziyle Kulaklara dalkavukluk vaazı.

Kautsky'nin karmakarışık hale getirdiği sorunu Bolşevikler daha 1905'te tamamen açıklığa kavuşturdular.[67] Evet, köylülüğün ***bütünü*** ile ***birlikte yürüdüğümüz sürece***, devrimimiz burjuva bir devrimdir. Bu konuda kafamız tamamen açıktı, 1905'ten beri bundan sayısız kez söz ettik ve tarihsel sürecin bu zorunlu aşamasını hiçbir zaman atlamaya ya da kararnamelerle ortadan kaldırmaya çalışmadık. Kautsky'nin bu noktada bizi "bozum etme" çabaları, sadece, düşüncelerinin karışıklığını ve 1905'te henüz bir dönek değilken yazdıklarını anımsama korkusunu açığa vuruyor.

Fakat *Nisan 1917*'den beri, yani Ekim Devriminden, iktidarı ele geçirmemizden çok önce biz halka, devrimin artık burada duramayacağını, çünkü ülkenin, kapitalizmin geliştiğini, inanılmaz boyutlara varan yıkımın (istense de istenmese de) ileriye, ***sosyalizme*** doğru adımları ***gerektirdiğini*** açıkça söyledik ve onu bu konuda aydınlattık. Çünkü ilerlemek, savaşın bitkin düşürdüğü ülkeyi kurtarmak, emekçilerin ve sömürülenlerin acılarını ***dindirmek başka türlü imkânsızdır***.

Ve herşey dediğimiz gibi de oldu. Devrimin seyri düşüncemizin doğruluğunu gösterdi. ***Önce*** "tüm" köylülükle birlikte monarşiye karşı, çiftlik beylerine karşı, ortaçağa karşı (ve devrim o noktaya kadar bir burjuva devrimi, burjuva-demokratik devrim olarak kaldı). ***Sonra***, yoksul köylülükle birlikte, yarı-proletaryayla birlikte, tüm sömürülenlerle birlikte, zengin köylüler, Kulaklar, spekülatörler dahil ***kapitalizme karşı***, ve bu ölçüde devrim ***sosyalist*** olacaktır. Bu ikisi arasına yapay bir Çin Seddi çekmeye, ikisini birbirinden proletaryanın hazırlık derecesi ve yoksul köylülükle birleşme derecesinden ***başka*** birşeyle ayırmaya çalışmak, Marksizmin en büyük tahrifidir, onu yüzeyselleştirmektir, onun yerine liberalizmi geçirmektir. Bu, ortaçağa kıyasla burjuvazinin ilericiliğine yapılan sahte bilimsel atıflarla sosyalist pro-

letaryaya karşı burjuvazinin gerici savunuculuğunu üstlenmek anlamına gelir.

Demokrasi biçimi ve tipi olarak Sovyetlerin kıyaslanamayacak ölçüde yüksek olmasının nedeni tam da, bunların, ***işçilerin ve köylülerin kütlesini*** birleştirip politikaya sokarak, kitlelerin politik olgunluğunun, sınıfsal olgunluğunun gelişmesi ve büyümesi hakkında (Marx'ın 1871'de gerçek bir halk devriminden söz ettiği anlamda[68]) "halk"a gayet yakın, son derece duyarlı bir barometre oluşturmasıdır. Sovyet anayasası herhangi bir "plan"a göre hazırlanmamış, kapalı kapılar ardında kaleme alınmamış ve emekçilere burjuva hukukçuları tarafından dayatılmamıştır. Hayır, bu anayasa ***sınıf karşıtlıkları*** olgunlaştığı ölçüde, ***sınıf mücadelesinin*** gelişme seyrinden ***doğmuştur***. Tam da Kautsky'nin kabul etmek zorunda kaldığı olgular bunu kanıtlamaktadır.

Başlangıçta Sovyetler köylülüğü bir bütün olarak kapsıyordu. Yoksul köylülerin hamlığı, geriliği, bilgisizliği sonucunda yönetim Kulakların, zenginlerin, kapitalistlerin, küçük-burjuvazinin, küçük-burjuva aydınlarının eline geçti. Bu, küçük-burjuvazinin, Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin egemenlik dönemiydi (bu ikisini ancak budalalar ya da Kautsky gibi dönekler sosyalist olarak görebilirler). Küçük-burjuvazi kaçınılmaz olarak, zorunlu olarak burjuva diktatörlüğü (Kerenski, Kornilov, Savinkov) ile proletarya diktatörlüğü arasında yalpalamak zorundaydı, çünkü onun ekonomik konumunun temel nitelikleri onu herhangi bir bağımsız eyleme girişmeye yeteneksiz kılar. Geçerken belirtelim ki Kautsky, Rus devrimini tahlilinde, burjuvaziye kendi egemenliğini maskelemek ve kitleleri yanıltmak için hizmet eden hukuki, biçimsel "demokrasi" kavramıyla yetinip, gerçekte demokrasinin bazen ***burjuvazinin diktatörlüğü***, bazen bu diktatörlüğe boyun eğen güçsüz küçük-burjuva reformizmi vs. anlamına geldiğini ***unuttuğunda*** Marksizmi tamamen terketmektedir. Kautsky'ye göre bir kapitalist ülkede burjuva partiler, proletaryanın çoğunluğunu, proleter kitleleri arkasından sürükleyen bir proleter parti (Bolşevikler)

vardı, ***fakat*** küçük-burjuva partiler ***yoktu!*** Menşevikler ve Sosyal-Devrimcilerin ***kökü bir sınıfta***, küçük-burjuvazide ***yatmıyordu!***

Küçük-burjuvazinin, Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin yalpalamaları kitleleri aydınlattı ve muazzam çoğunluğu itibariyle onları —bütün "aşağı kesimleri", bütün proleterleri ve yarı-proleterleri— bu "önder"lerden uzaklaştırdı.

Sovyetlerde Bolşevikler üstünlüğü elde ettiler (Petrograd ve Moskova'da Ekim 1917'ye doğru), Sosyal-Devrimcilerle Menşeviklerin saflarında bölünme derinleşmeye başladı.

Muzaffer Bolşevik devrim, yalpalamaların sonu, monarşinin ve çiftlikbeyi toprak mülkiyetinin (ki Ekim Devrimi'ne kadar ***yıkılmamıştı***) tamamen yıkılması anlamına geliyordu. ***Burjuva*** devrim bizim tarafımızdan ***sonuna kadar*** götürüldü. ***Bütün*** köylülük bizimle birlikteydi. Köylülüğün sosyalist proletaryaya karşıtlığı kendini hemen gösteremezdi. Sovyetler ***bir bütün olarak*** köylülüğü kucaklıyorlardı. Köylülüğün içindeki sınıfsal ayrışma henüz olgunlaşmamıştı, ortaya çıkmamıştı.

Bu süreç 1918 yaz ve güzünde gelişti. Çekoslovakya karşı-devrimci ayaklanması Kulakları uyandırdı. Rusya'yı Kulak ayaklanmaları dalgası kapladı. Yoksul köylülük kendi çıkarlarının Kulakların, zenginlerin, kır burjuvazisinin çıkarlarıyla bağdaşmadığını kitaplardan, gazetelerden değil, ***bilakis yaşamdan*** öğrendi. "Sol Sosyal-Devrimciler", her küçük-burjuva parti gibi, kitlelerin yalpalamalarını yansıtıyorlardı ve tam da 1918 yazında bölündüler; bir bölümü Çekoslovaklarla işbirliği yaptı (Proşyan'ın —bir saatliğine— telgrafhaneyi ele geçirdiği ve Rusya'ya Bolşeviklerin devrildiğini bildirdiği Moskova ayaklanması, sonra Çekoslovaklar üzerine gönderilen ordunun komutanı Muravyov'un ihaneti[69]), diğer bölümü, yukarıda sözünü ettiğimiz kesim Bolşeviklerle birlikte kaldı.

Kentlerde gıda maddesi sıkıntısı, buğday tekeli sorununu gittikçe keskinleştiriyordu (teorisyen Kautsky'nin, Maslov'un on yıl önceki

köhne düşüncelerini yineleyen ekonomik tahlilinde "unuttuğu" sorun!).

Toprak beylerinin ve burjuvazinin eski devleti, hatta cumhuriyetçi-demokratik devlet, gerçekte burjuvazinin hizmetinde olan silahlı birlikleri kıra göndermişti. Bay Kautsky bunu bilmiyor! Burada "burjuva diktatörlüğü"nü görmüyor. Tanrı korusun! Bu "saf demokrasi"dir, hele de bir burjuva parlamentosu bunu onaylamışsa! Avksentyev ve S. Maslov'un, Kerenski, Tsereteli ve diğer Sosyal-Devrimci ve Menşeviklerle birlikte 1917 yazı ve sonbaharında Toprak Komiteleri üyelerini tutuklattıklarını[70] Kautsky "hiç duymamış", bu konuda tek söz söylemiyor!

Mesele şudur ki, demokratik cumhuriyetin yardımıyla burjuva diktatörlüğünü gerçekleştiren burjuva devlet, burjuvaziye hizmet ettiğini halkın önünde itiraf edemez; gerçeği söyleyemez, ikiyüzlü davranmak zorundadır.

Oysa Komün tipinde bir devlet, bir Sovyet devleti, halka ***gerçeği*** açıkça ve dobra dobra söylüyor ve proletarya ve yoksul köylülüğün diktatörlüğü olduğunu açıklıyor. Ve tam da bu gerçekle, herhangi bir demokratik cumhuriyette sindirilmiş olarak kalan ve fakat şimdi Sovyetler sayesinde politikaya, ***demokrasiye***, devletin yönetimine çekilen milyonlarca ve on milyonlarca yurttaşı kendine kazanıyor. Sovyet Cumhuriyeti kıra silahlı işçi birlikleri, ilk planda başkentlerin ileri işçilerini gönderiyor. Bu işçiler sosyalizmi köye taşıyor, köy yoksullarını kazanıyor, onları örgütleyip aydınlatıyor ve ***burjuvazinin direnişini kırmada*** onlara yardım ediyorlar.

Meseleleri bilen ve kırda bulunmuş herkes, köyümüzün ancak 1918 yaz ve sonbaharında "Ekim Devrimi"ni (yani proleter devrimi) ***bizzat*** yaşadığını söylüyor. Bir dönüş başlıyor. Kulak ayaklanmaları dalgasının yerini kır yoksullarının gelişmesi, "Yoksul Köylü Komiteleri"nin[71] gelişmesi alıyor. Orduda işçilerin safından gelen komiserlerin, subayların, tümen ve ordu komutanlarının sayısı artıyor. Temmuz

krizinden (1918) ve burjuvazinin ulumasından ürken Kautsky'nin, küçük bir köpek gibi burjuvazinin ardına takılıp, Bolşeviklerin köylülük tarafından devrilmek üzere olduğu kanısını açıkça ortaya koyan koca bir broşür yazdığı sırada, bu alığın Sol Sosyal-Devrimcilerin bölünmesinde Bolşevikleri destekleyen çevrenin bir "daralması"nı *(s. 37)* gördüğü sırada, Bolşevizm yandaşlarının ***gerçek*** çevresi ***sonsuz genişliyor***, çünkü milyonlarca ve on milyonlarca yoksul köylü ***bağımsız*** politik yaşama gözlerini açıyor ve kendilerini Kulakların ve köy burjuvazisinin vesayetinden, etkisinden kurtarıyor.

Köylülerin safından yüzlerce Sol Sosyal-Devrimci, karaktersiz aydın ve Kulak yitirdik, fakat köy yoksullarının milyonlarca temsilcisini kazandık.*

Başkentlerdeki proleter devrimden bir yıl sonra, onun etkisiyle ve yardımıyla, proleter devrim kırın en ücra köşelerine kadar taşındı; bu devrim Sovyet iktidarını ve Bolşevizmi kesin olarak pekiştirdi ve ülke içinde ona karşı hiçbir gücün olmadığını kesin olarak kanıtladı.

Rusya proletaryası, tüm köylülükle birlikte burjuva-demokratik devrimi tamamladıktan sonra, kırın ayrıştırma, proleterleri ve yarı-proleterleri kendi yanına çekme ve onları Kulaklar ve kır burjuvazisi de dahil burjuvaziye karşı mücadelede birleştirme başarısını göstermesinin ardından, kesin olarak sosyalist devrime geçti.

Eğer başkentlerin ve büyük sanayi merkezlerinin Bolşevik proletaryası zengin köylülere karşı yoksul köylüleri kendi etrafında birleştirmeyi bilemeseydi, o zaman Rusya'nın sosyalist devrim için henüz "olgunlaşmamış" olduğu kanıtlanmış olurdu, o zaman köylülük bir "bütün olarak" kalır, yani Kulakların, zenginlerin, burjuvazinin ekonomik, politik ve düşünsel önderliği altında kalır, o zaman devrim burjuva-demokratik devrim çerçevesini aşmamış olurdu. (Fakat bu durumda

* *VI. Sovyetler Kongresi'nde (7–9 Kasım 1918) 950'si Bolşevik 967 oy hakkına sahip delege, 335'i Bolşevik 351 istişari oya sahip delege vardı. Yani delegelerin %97'si Bolşevikti.*

da —geçerken belirtelim ki— proletaryanın iktidarı almaması gerektiği kanıtlanmış olmazdı, çünkü sadece proletarya burjuva-demokratik devrimi gerçekten sonuna kadar götürmüş, sadece proletarya proleter dünya devriminin yakınlaşması için ciddi bir çaba göstermiş, sadece proletarya sosyalist devlet yolunda, Komün'den sonra ikinci adım olan Sovyet devletini yaratmıştır.)

Öte yandan eğer Bolşevik proletarya Ekim ve Kasım 1917' de derhal, kırda sınıfsal ayrışmayı beklemeden, bunu ***hazırlamadan*** ve gerçekleştirmeden içsavaşa ya da kıra "sosyalizmin sokulması"nı "emretmeye" girişseydi, tüm köylülükle geçici bir ittifaka girmeden, orta köylülüğe bir dizi taviz vermeden vs. meseleyi halletmeye çalışsaydı, bu Marksizmin Blanquist tahrifi, azınlığın çoğunluğa kendi iradesini zorla kabul ettirme çabası, teorik bir saçmalık olurdu; bir bütün olarak köylülüğün gerçekleştirdiği devrimin ***henüz*** bir burjuva devrimi olduğunu ve geri bir ülkede bu devrimi, ***bir dizi geçişler***, ***bir dizi geçiş aşamaları*** olmadan sosyalist devrime dönüştürmenin olanaksız olduğunu anlamamak olurdu.

Kautsky, en önemli teorik ve politik sorunda ***herşeyi*** birbirine karıştırmış ve pratikte proletarya diktatörlüğüne karşı sövüp sayan bir burjuva uşağı olduğunu göstermiştir.

*

Kautsky, son derece ilginç ve önemli bir başka sorunda, yani tarım ilişkilerinin dönüştürülmesi alanında, bu en zor ve aynı zamanda en önemli sosyalist dönüşüm alanında, Sovyet Cumhuriyetinin ***yasama*** faaliyetinin prensipte doğru ele alınıp alınmadığı ve sonra da amaca uygun biçimde uygulanıp uygulanmadığı sorununda, eğer daha büyük değilse, aynı karışıklığa yol açmıştır. Biz, en önemli belgeleri inceleyip politikamızı ***eleştirmek*** isteyen her Batı Avrupalı Marksiste sonsuz minnettarlık duyardık, çünkü böylece bize ve hakeza tüm dünyada yaklaşmakta olan devrime olağanüstü bir hizmette bulunmuş olurdu. Fakat böyle bir eleştiri yöneltmek yerine Kautsky, Marksizmi liberalizme dönüştüren iflah olmaz bir teorik karışıklık yaratıyor ve pratik

olarak Bolşeviklere karşı boş, kindar ve darkafalı saldırılardan başka birşey getirmiyor. Okur kendisi karar versin:

> "Büyük toprak mülkiyeti devrim nedeniyle korunamaz hale gelmişti. Bu hemen ortaya çıktı. Büyük toprak mülkiyetini köylü nüfusa bırakmak kaçınılmaz olmuştu..."

(Bu doğru değil Bay Kautsky: Sizin için "açık" olanı, çeşitli sınıfların bu sorundaki tavrının yerine koyuyorsunuz; devrimin tarihi, burjuvaziyle küçük-burjuvazinin, Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin koalisyon hükümetinin büyük toprak mülkiyetini koruma politikası güttüğünü ispatladı. Özellikle S. Maslov'un yasası ve Toprak Komiteleri üyelerinin tutuklanması bunu kanıtladı. Proletarya diktatörlüğü olmadan "köylü nüfus", kapitalistle birleşmiş olan çiftlik sahibini yenilgiye uğratamazdı.)

> "... Bununla birlikte bunun hangi biçimde yapılacağı konusunda kesinlikle görüş birliği yoktu. Çeşitli çözümler düşünülüyordu..."

(Kautsky her şeyden önce, kendine bu adı kim takarsa taksın, "sosyalist"lerin "birliği"nin derdinde. Kapitalist toplumun ana sınıflarının farklı çözümlerde karar kılacaklarını unutuyor.)

> "... Sosyalist açıdan akla en uygun olanı, büyük işletmeleri devlet mülkiyetine almak ve o zamana kadar bu topraklarda ücretli işçi olarak çalışan köylülere bu kez kooperatifsel biçimler altında işlettirmek olurdu. Fakat bu çözüm Rusya'nın sahip olmadığı bir kırsal işgücü gerektirmektedir. Bir başka çözüm büyük toprak mülkiyetinin devlet mülkiyetine geçmesi, fakat topraksız köylüler tarafından kiralanacak küçük parçalara bölünmesi olabilirdi. Böylece sosyalizmden birşeyler gerçekleştirilmiş olurdu."

Kautsky yine işin içinden ünlü "bir yandan — öte yandan"la sıyrılıyor. Kendine biricik gerçek, biricik Marksist soruyu, belirli ***özel koşullar*** altında kapitalizmden komünizme ***geçiş aşamalarının*** hangileri olması gerektiği sorusunu sormaksızın çeşitli çözümleri ***yan yana***

koyuyor. Rusya'da tarımda ücretli işçiler var, fakat sayıları çok az. Sovyet Hükümeti tarafından ***ortaya atılan*** kırda komün ve kooperatiflere geçilmesi sorununa Kautsky değinmiyor bile. En tuhafı ise, Kautsky'nin "küçük topraklar"ın kiralanmasında "sosyalizmden birşeyler" görmesi. Gerçekte bu, "sosyalizm"den ***hiçbir şey*** içermeyen ***küçük-burjuva*** bir şiardır. Eğer toprağı kiraya veren "devlet" Komün tipinde bir devlet değil, parlamenter bir burjuva cumhuriyeti olsaydı (Kautsky de sürekli bundan hareket ediyor), küçük toprak parçalarının kiralanması tipik ***liberal*** bir ***reform*** olurdu.

Sovyet iktidarının toprak ve arazide ***her türlü*** mülkiyeti kaldırdığından hiç söz etmiyor Kautsky. Daha da kötüsü, inanılmaz bir tahrifat yapıyor ve Sovyet iktidarının kararnamelerini asıl önemli olanı es geçerek aktarıyor.

"Küçük üretimin, mümkün olan her yerde üretim araçlarının mutlak özel mülkiyetinde gözü olduğu"nu, Kurucu Meclis'in toprağın paylaşılmasını önleyebilecek biricik "otorite" olduğunu (Rusya'da ancak kahkahalara yol açacak bir iddia, çünkü işçilerin ve köylülerin nezdinde ***sadece*** Sovyetlerin otorite sahibi olduğunu, Kurucu Meclis'in ise Çekoslovakların ve çiftlik beylerinin şiarı haline geldiğini herkes biliyor) açıkladıktan sonra şöyle devam ediyor:

> "Sovyet Hükümetinin ilk kararnamelerinden biri şunları emrediyordu:
>
> 1- Toprak ve arazi üzerinde çiftlik beyi mülkiyeti tazminatsız olarak derhal kaldırılır.
>
> 2- Toprak beylerinin topraklarıyla, hanedan üyelerinin, manastırların, kilisenin toprakları, canlı ve cansız tüm demirbaşları, binaları ve bütün eklentileriyle birlikte, toprak sorunu Kurucu Meclis tarafından düzenleninceye kadar İlçe Tarım Komitelerinin ve Köylü Temsilcileri Kaza Sovyetlerinin tasarrufuna geçer."

Kautsky ***sadece bu iki maddeyi*** aktarıyor ve sonra şu sonucu çıkarıyor:

> "Kurucu Meclis'e yapılan göndermenin hiçbir önemi yoktur. Gerçekte tek tek ilçelerdeki köylüler toprağı istediği gibi kullanabiliyorlardı." *(s. 47)*

İşte Kautskyci "eleştiri"nin müstesna örnekleri! İşte, daha çok tahrifata benzeyen bir "bilimsel" çalışma. Alman okura, Bolşeviklerin özel toprak mülkiyeti sorununda köylülere teslim olduğu, tek tek köylülere ("tek tek ilçelere") istediğini yapma izni verdiği yalanı yutturuluyor!

Oysa Kautsky'nin aktardığı kararname —8 Kasım (26 Ekim) 1917'de* çıkarılan ilk kararname— gerçekte iki değil sekiz madde içermektedir. *Ayrıca* "kılavuz hizmeti göreceği" altı çizilerek belirtilen sekiz maddelik bir "Talimat" vardır.

Kararnamenin 3. maddesinde, işletmelerin "***h a l k ı n mülkiyeti***"ne geçtiği, "zoralıma tabi tüm mülklerin tam bir dökümünün" ve bunların "sıkı devrimci korunması"nın zorunlu olduğu ifade edilir. Ve "Talimat"ta "toprak ve arazide özel mülkiyet hakkının tüm zamanlar için kaldırıldığı", "üzerinde yüksek derecede gelişmiş işletmelerin olduğu araziler"in "***dağıtıma tabi olmadığı***", "el konulan arazilerin canlı ve cansız tüm demirbaşının, arazinin büyüklük ve önemine göre", hiçbir tazminat ödenmeksizin sadece devletin ya da komünlerin kullanımına geçtiği, "bütün toprakların, bütün halkın mülkiyeti olan Toprak Fonu'na geçtiği" söylenir.

Ayrıca, Kurucu Meclis'in dağıtılması üzerine kararla aynı zamanda (18 [5] Ocak 1918) III. Sovyet Kongresi tarafından, şimdi Sovyet Cumhuriyeti anayasasına alınmış olan "Emekçi ve Sömürülen Halkın ***Hakları Bildirgesi***"** kabul edilmiştir.[72] Bu bildirgenin 2. maddesinin 1. bendinde "toprak ve arazide özel mülkiyetin kaldırıldığı" ve

* *Bkz. "Toprak Üzerine Kararname", V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 416. (İnter Yayınları)—**Red.***

** *Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 468. (İnter Yayınları) —**Red.***

"örnek çiftliklerin ve tarımsal işletmelerin ulusal mülkiyet ilan edildikleri" yazar.

Demek ki Kurucu Meclis'e yapılan gönderme *ölü* bir gönderme olarak kalmamıştır, çünkü köylülerin gözünde çok daha büyük bir otoriteye sahip olan bir başka genel halk temsilciliği tarım sorununun çözümünü üstlenmiştir.

Ayrıca 19 [6] Şubat 1918'de, toprak ve arazi üzerinde her türlü özel mülkiyetin kaldırıldığını bir kez daha teyit eden ve gerek toprakları, gerekse de ***bütün özel*** demirbaşı, ***federal Sovyet iktidarının denetimi altında*** Sovyet makamlarına veren Toprak ve Arazinin Sosyalizasyonu Üzerine Yasa yayınlandı; toprak ve arazi üzerinde tasarrufun görevleri arasında şu vardır:

> "sosyalist ekonomiye geçmek amacıyla, bireysel işletmeler aleyhine, emek ve ürün tasarrufu anlamında daha üstün olan tarımda kolektif işletmeyi geliştirmek" *(2. madde, e bendi).*

Bu yasa, ***dengeleyici*** toprak kullanımını getirir ve "toprağı kullanma hakkına kim sahiptir" temel sorusunu şöyle yanıtlar:

> "Madde 20. Rusya Federatif Sovyet Cumhuriyeti sınırları içinde kamusal ya da kişisel gereksinimleri karşılamak için topraklardan yararlanabilecek olanlar şunlardır: A) Kültür ve eğitim amaçları için: 1- Devleti temsilen Sovyet iktidar organları (federasyon, bölge, il, ilçe, kaza ve köy makamları); 2- kamu örgütleri (yerel Sovyet makamlarının denetimi ve izniyle). B) Tarımsal işletme amaçlarıyla: 3- Tarım komünleri; 4- tarım kooperatifleri; 5- köy toplulukları; 6- aileler ve bireyler..."

Okur, Kautsky'nin meseleyi tamamen çarpıttığını ve Rusya'daki proleter devletin tarım politikasını ve tarımla ilgili yasalarını Alman okura tamamen yanlış sunduğunu görüyor.

Kautsky teorik bakımdan önemli, temel soruları sormayı bile becerememiştir!

Bu sorular şunlardır:

1) Topraktan yararlanmanın dengelenmesi ve

2) Toprağın ulusallaştırılması — bu iki önlemin genelde sosyalizmle, özelde de kapitalizmden Komünizme geçişle ilişkisi.

3) Küçük parçalanmış tarımdan büyük kolektif tarıma geçiş olarak toprağın ortaklaşa işlenmesi. Bu sorunun Sovyet yasalarında ele alınışı sosyalizmin gereklerine uygun mudur?

Birinci soruyla ilgili olarak herşeyden önce şu iki temel olguyu saptamak gerekir: a) Bolşevikler, daha 1905 deneyimini hesaba katarken (örneğin İlk Rus Devriminde Tarım Sorunu üzerine çalışmama atıfta bulunurum*) dengeleyici toprak kullanımı şiarının ilerici-demokratik, devrimci-demokratik önemine işaret etmiş ve 1917 yılında, Ekim Devriminden *önce* bundan tüm kesinlikle söz etmişlerdi.** b) Toprağın Sosyalizasyonu Üzerine Yasayı uygularken —bu yasanın özünü dengeleyici toprak kullanımı şiarı oluşturur— Bolşevikler en büyük kesinlik ve kararlılıkla şunu açıklamışlardır: Bu düşünce bizim düşüncemiz değildir, böyle bir şiarla hemfikir değiliz; onu uygulamayı görev biliyoruz, çünkü o köylülerin büyük çoğunluğunun talebidir.*** Emekçilerin çoğunluğunun düşünce ve talepleri ise yine ***kendileri tarafından aşılmalıdır***: Bu tür talepler ne "kaldırılabilir" ne de "atlanabilir". Biz Bolşevikler köylülere, küçük-burjuva şiarları aşıp, bu şiarlardan mümkün olduğunca çabuk ve kolayca sosyalist şiarlara ***geçmelerinde yardım edeceğiz.***

Bilimsel tahliliyle işçi devrimine yararlı olmak isteyen bir Marksist teorisyenin şu soruları yanıtlaması gerekirdi: 1- Dengeleyici toprak

---

* *"1905–1907 İlk Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı", V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt III, s. 149. (İnter Yayınları)* ***—Red.***

** *Bkz. "Köylüler ve İşçiler" adlı makale, V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 388. (İnter Yayınları)* ***—Red.***

*** *Bkz. "Toprak Sorunu Üzerine Konuşma", 8 Kasım (26 Ekim) 1917" ve "İşçilerin Emekçi ve Sömürülen Köylülerle İttifakı", V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt VI, s. 415 ve s. 438. (İnter Yayınları)* ***—Red.***

kullanımı düşüncesinin devrimci-demokratik bir anlamı olduğu, ***burjuva***-demokratik devrimin eksiksiz uygulanması anlamına geldiği doğru mudur? 2- Bolşevikler oylarıyla, dengeleyici toprak kullanımına dair küçük-burjuva yasanın kabul edilmesini sağlarken (ve bu yasayı sadakatle uygularken) doğru davranmışlar mıdır?

Kautsky, teorik bakımdan sorunun özünün nerede olduğunu bile ***farkedememiştir!***

Kautsky, burjuva-demokratik devrimde dengeleyici toprak kullanımı düşüncesinin ilerici ve devrimci önemini çürütmeyi asla başaramazdı. Bu devrim daha ileri gidemez. Eksiksiz uygulandığında, kitlelere burjuva-demokratik çözümlerin ***y e t e r s i z l i ğ i n i***, bu çözümlerin ötesine, ***sosyalizme*** geçme zorunluluğunu ***o kadar açık***, ***o kadar hızlı*** ve ***kolay*** gösterir.

Çarlığı ve toprak beylerini yıkmış olan köylülük, dengeleyici toprak kullanımını düşlüyor; ve toprak beyleriyle ***burjuva-*** parlamenter cumhuriyetçi devletten kurtulmuş olan köylülüğü bu konuda hiçbir güç engelleyemezdi. Proleterler köylülere şöyle diyorlar: "İdeal" kapitalizme ulaşmanız için size yardım edeceğiz, çünkü dengeleyici toprak kullanımı, küçük üreticinin bakış açısından kapitalizmin idealleştirilmesidir. Ve biz aynı zamanda size bu önlemin yetersizliğini ve toprağın ortaklaşa işlenişine geçmenin zorunluluğunu kanıtlayacağız.

Köylülerin mücadelesinin ***böyle*** bir yönetiminin doğruluğunu Kautsky'nin nasıl çürüteceğini görmek ilginç olurdu...

Kautsky sorundan kaçınmayı yeğlemiştir...

Ayrıca Kautsky, Sovyet iktidarının ***tarım yasasında*** komünlerle kooperatifleri ***doğrudan*** tercih ettiğini ve ilk sıraya koyduğunu Alman okurlardan gizleyerek onları düpedüz aldatmıştır.

Köylülükle birlikte burjuva-demokratik devrimin sonuna kadar — köylülüğün yoksul, proleter ve yarı-proleter kesimiyle birlikte sosyalist devrime doğru ileri! Bolşeviklerin politikası buydu, biricik Marksist politika budur.

Buna karşılık Kautsky şaşkınlık içinde tek bir sorunu bile ortaya koyabilecek durumda değildir! Bir yandan, toprak kullanımının dengelenmesi sorununda proleterlerin köylülerden ayrılmak zorunda olduğunu söylemeye ***cesaret edemiyor***, çünkü böyle bir ayrılığın anlamsızlığını seziyor (1905'te henüz dönek değilken, devrimin zafere ulaşmasının önkoşulu olarak işçilerle köylülerin ittifakını açık ve berrak biçimde savunmuştu). Öte yandan Kautsky, ***sosyalizmin bakış açısından*** küçük-burjuva eşitliğin ütopik ve gerici karakterini "kanıtlayan" ve ***burjuva-demokratik devrimin bakış açısından*** küçük-burjuvazinin eşitlik mücadelesinin, toprak kullanımının dengelenmesi mücadelesinin ilerici ve devrimci anlamını sessizce geçiştiren Menşevik Maslov'un liberal yavanlıklarını onaylayarak aktarıyor.

Kautsky iflah olmaz bir karışıklık yaratıyor. Dikkat edin: Kautsky (1918'de) Rus devriminin ***burjuva*** karakterinde *ısrar* ediyor. Kautsky buyuruyor (1918): Bu çerçeveyi aşmayın! Ve aynı Kautsky, bir ***küçük-burjuva*** reformda, küçük toprak parçalarının ***yoksul*** köylülere kiralanmasında (yani toprak kullanımının dengelenmesine yaklaşan bir önlemde) (***burjuva*** devrimi için) "***sosyalizmden*** birşeyler" görüyor!!

Anlayan beri gelsin!

Üstelik Kautsky belli bir partinin gerçek politikasını dikkate almakta da bir *darkafalının* yeteneksizliğini gösteriyor. Menşevik Maslov'un *laflarını* aktarıyor, fakat Menşeviklerin, toprak beyleri ve Kadetlerle "koalisyon" yaparak ***fiilen liberal bir tarım reformunu ve toprak beyleriyle anlaşmayı*** savundukları (kanıt: Toprak Komitesi üyelerinin tutuklanması ve Maslov'un yasa tasarısı) 1917 yılındaki ***g e r ç e k*** politikasını ***görmek istemiyor***.

Küçük-burjuva eşitliğin ütopik ve gerici karakteri üzerine P. Maslov'un safsatalarının, gerçekte, toprak beylerinin köylüler tarafından devrimci yoldan *yıkılması* yerine toprak beyleriyle köylüler arasında *anlaşmaya* varma Menşevik politikasını gizlediği Kautsky'nin gözünden kaçmıştır.

Doğrusu çok iyi bir "Marksist" şu Kautsky!

Burjuva-demokratik devrimle sosyalist devrim arasında tam da Bolşevikler sıkı bir ayrım yapmışlardır: Birincisini sonuna kadar götürerek ikincisine geçiş için kapıyı açmışlardır. Biricik devrimci ve biricik Marksist politika budur!

Kautsky sulu liberal nükteleri boşuna tekrarlıyor:

> "Hiçbir yerde ve hiçbir zaman küçük köylüler, teorik inançlar yüzünden kolektif üretime geçmemişlerdir." *(s. 50)*

Aman ne zekice!

Hiçbir yerde ve hiçbir zaman büyük bir ülkenin küçük köylüleri proleter bir devletin etkisi altında bulunmamışlardı.

Hiçbir yerde ve hiçbir zaman küçük köylüler, yoksul köylülerle zengin köylüler arasındaki açık sınıf mücadelesinin, yoksul köylülerin proleter devlet iktidarının propagandist, politik, ekonomik ve askeri desteğini aldığı ***koşullar altında*** bir içsavaşa kadar vardığı derecede ileri olmamışlardı.

Hiçbir yerde ve hiçbir zaman spekülatörler ve savaş zenginleri böylesine artarken, aynı zamanda köylü kitlesinin böylesine yıkımı söz konusu olmamıştı.

Kautsky, külüstür düşünceleri bıkkınlık verecek derecede ortaya seriyor, fakat proletarya diktatörlüğünün yeni görevlerini düşünmeye bile cesareti yok.

Eğer köylülerin küçük işletme için ***yeterli*** aletleri ***yoksa***, sayın Bay Kautsky, ve proleter devlet toprağın kolektif işlenmesi için makine tedarikinde onlara ***yardım ediyorsa***, bu acaba "teorik ikna" mıdır?

Toprağın ulusallaştırılması sorununa geçelim. Tüm Sol Sosyal-Devrimciler de dahil Narodniklerimiz, ülkemizde uygulanan önlemin toprağın ulusallaştırılması olduğunu inkâr ediyorlar. Teorik bakımdan haksızlar. Meta üretimi ve kapitalizm çerçevesi içinde kaldığımız sürece, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin kaldırılması, toprağın ulusallaştırılması anlamına gelir. "Sosyalizasyon" sözcüğü sadece bir eğilimi, bir isteği, sosyalizme geçişin hazırlanmasını ifade eder.

Öyleyse toprağın ulusallaştırılması konusunda Marksistlerin tavrı ne olmalıdır?

Kautsky burada da sorunu teorik olarak ortaya koymayı bile bilmiyor, ya da o —daha da kötüsü—, Rus Marksistleri arasında toprağın ulusallaştırılması, belediyeleştirilmesi (büyük mülklerin yerel özyönetimlere verilmesi) ve paylaştırılması sorununda uzun yıllar süren tartışmalar hakkında Kautsky'nin bilgi sahibi olduğu Rus yazınından bilinmesine rağmen, bu sorunu bilerek geçiştiriyor.

Kautsky'nin, büyük mülklerin devlete geçmesi ve bunların küçük parçalar halinde topraksız köylülere kiralanmasıyla "sosyalizmden birşeyler" gerçekleştirilmiş olacağını iddia etmesi Marksizmle düpedüz alay etmektir. Burada sosyalizmden söz edilemeyeceğini daha önce belirtmiştik. Fakat şunu da eklemek gerekir: Burada eksiksiz uygulanmış bir ***burjuva-demokratik*** devrimden de söz edilemez.

Kendini Menşeviklere emanet etmek Kautsky'nin büyük talihsizliği olmuştur. Bunun sonucu olarak şimdi, devrimimizin burjuva karakterini savunan ve Bolşevikleri sosyalizmi gerçekleştirmek istemekle suçlayan Kautsky'nin ***kendisinin***, sosyalizm maskesi altında liberal bir reform öğütlemesi ve ***bu reformu***, tarımda mülkiyet ilişkilerini ortaçağ kalıntılarından tamamen temizlemeye kadar ***götürmemesi*** garabetine tanık oluyoruz! Kautsky tutarlı bir burjuva-demokratik devrimin savunucusu olacak yerde, tıpkı Menşevik öğütçüleri gibi, devrimden korkan liberal burjuvazinin savunucusu olduğunu göstermiştir.

Gerçekten de: Neden bütün topraklar değil de sadece büyük mülkler devlet mülkiyetine geçsin? Liberal burjuvazi bununla eskinin mümkün olduğunca çok korunmasını (yani devrimde en az tutarlılık) ve eskiye en kolay geri dönme olasılığını elde etmiş olur. Radikal burjuvazi, yani burjuva devrimini sonuna kadar götüren burjuvazi, ***toprağın ulusallaştırılması*** talebini ileri sürmektedir.

Çok eski zamanlarda, neredeyse yirmi yıl önce, tarım sorunu üzerine mükemmel Marksist bir çalışma* kaleme almış olan Kautsky, Marx'ın toprağın ulusallaştırılmasının tam da ***burjuvazinin tutarlı*** bir şiarı olduğunu söylediğini bilmek zorundadır. Kautsky, Marx'ın Rodbertus'a karşı polemiğini ve toprağın ulusallaştırılmasının burjuva-demokratik anlamda devrimci önemini anlaşılır bir biçimde kanıtladığı "Artı-Değer Teorileri"ndeki mükemmel açıklamalarını bilmek zorundadır.[73]

Kautsky'nin talihsiz bir biçimde kendisine öğütçü olarak seçtiği Menşevik P. Maslov, Rus köylülerinin (kendi toprakları da dahil) tüm toprağın ulusallaştırılmasını onaylayacaklarını inkâr ediyordu. Maslov'*un bu görüşü, belli bir n*oktaya kadar, *onun* "orijinal" teorisine, yani mutlak rantı yadsıması ve "toprağın azalan verimliliği" "yasası"nı (ya da Maslov'un deyimiyle "olgusu"nu) kabul etmesine bağlanabilirdi.

Oysa daha 1905 Devrimi sırasında, Rus köylülerinin, gerek köy topluluğu köylülerinin, gerekse bireysel çiftlik sahiplerinin muazzam çoğunluğunun tüm toprağın ulusallaştırılmasından yana olduğu ortaya çıkmıştı. 1917 Devrimi bunu doğruladı ve iktidarın proletaryaya geçmesinden sonra da gerçekleştirdi. Bolşevikler Marksizme sadık kaldılar ve burjuva-demokratik devrimi "atlamaya" çalışmadılar (hiçbir kanıt sunmadan bizi bununla suçlayan Kautsky'nin iddialarının aksine). Bolşevikler, herşeyden önce, köylülüğün en radikal, en devrimci, proletaryaya en yakın ideologlarına, yani Sol Sosyal-Devrimcilere, fiilen toprağın ulusallaştırılması anlamına gelen şeyi gerçekleştirmede yardımcı oldular. Rusya'da özel toprak mülkiyeti 8 Kasım (26 Ekim) 1917'den beri, yani proleter sosyalist devrimin ilk gününden beri kaldırılmıştır.

Böylece, kapitalizmin gelişmesi açısından en yetkin temel (Kautsky Marx'tan kopmadan bunu yadsıyamaz) ve aynı zamanda sosya-

---

* *Karl Kautsky, "Tarım Sorunu", Stuttgart 1899. —**Red.***

lizme geçiş anlamında *en esnek* tarım sistemi yaratılmıştır. Burjuva-demokratik bakış açısından Rusya'da devrimci köylülük ***daha ileri gidemez***: Bu bakış açısından toprağın ulusallaştırılması ve toprak kullanımında eşitlikten daha "ideal", (aynı bakış açısından) daha "radikal" birşey *olamaz*. Burjuva-demokratik devrimi sonuna kadar götürmede köylülüğe Bolşevikler, yalnızca Bolşevikler, ve ancak ***proleter*** devrimin zaferi sayesinde yardım etmişlerdir. Ve ancak böylece sosyalist devrime geçişi kolaylaştırmak ve hızlandırmak için yapılabileceklerin azamisini yapmışlardır.

Buna bakarak, kendisi toprağın ulusallaştırılmasından hiç ***söz etmeyerek*** (burjuva bakış açısından) en az devrimci olan liberal bir reformu "sosyalizmden birşeyler" olarak gösterecek kadar Marksizmden uzaklaşırken, Bolşevikleri devrimin burjuva karakterini kavramamakla suçlayan Kautsky'nin okurlara sunduğu inanılmaz karışıklık konusunda bir fikir edinilebilir!

Burada, yukarıda ortaya atılan sorunlardan üçüncüsüne, Rusya'da proletarya diktatörlüğünün toprağın ortaklaşa işlenmesine geçme zorunluluğunu ne ölçüde hesaba kattığı sorununa geliyoruz. Kautsky burada da sahtekârlığa çok benzeyen birşey yapıyor: sadece ***bir*** Bolşevikin toprağın kolektif işlenmesine geçiş görevinden söz eden "tezleri"ni aktarıyor! [74] Bu tezlerden birini aktardıktan sonra teorisyenimiz zaferinden emin bir edayla açıklıyor:

> "Bir şeyi görev olarak ilan etmekle, ne yazık ki o şey çözülmez. Rusya'da kolektif tarım şimdilik kâğıt üzerinde kalmaya mahkûmdur. Hiçbir yerde ve hiçbir zaman küçük köylüler, teorik inançlar yüzünden kolektif üretime geçmemişlerdir." *(s. 50)*

Hiçbir yerde ve hiçbir zaman, Kautsky'nin yapmaya tenezzül ettiği gibi bir yazınsal hilekârlık olmamıştır. "Tezler"i aktarıyor, fakat Sovyet iktidarının ***yasasından*** hiç söz etmiyor. "Teorik inanç"tan söz ediyor, fakat fabrikaları ve metaları elinde tutan bir proleter devlet iktidarının varlığını sessizlikle geçiştiriyor! Marksist Kautsky'nin

1899'da "Tarım Sorunu"nda küçük köylüleri adım adım sosyalizme götürmek için proleter devletin elinde bulunan araçlar üzerine yazdığı herşeyi, dönek Kautsky 1918'de unutmuştur.

Devlet tarafından desteklenen birkaç yüz tarım komünü ve Sovyet iktisadı (yani işçi kooperatifleri tarafından devlet hesabına işlenen büyük çiftlikler) elbette henüz çok azdır. Fakat Kautsky'nin bu olguyu es geçmesine "eleştiri" denebilir mi?

Rusya'da proletarya diktatörlüğü tarafından uygulanan toprağın ulusallaştırılması, burjuva-demokratik devrimin tam olarak uygulanması için en iyi olanağı yaratmıştır — hatta bu, karşı-devrimin zaferinin ulusallaştırmadan paylaşıma geri dönüşü gündeme getirmesi halinde bile böyledir (bu durumu ben, 1905 Devriminde Marksistlerin tarım programı üzerine broşürde ayrıca ele almıştım)[75]. Ayrıca, toprağın ulusallaştırılması, proleter devlete tarımda sosyalizme geçmek için en büyük olanağı sağlamıştır.

Sonuç: Kautsky bize, teoride inanılmaz bir bulamaç ve Marksizmin tamamen inkârını, pratikte ise burjuvaziye ve burjuva reformizmine uşaklığı sunuyor. Ne de güzel bir eleştiri!

*

Kautsky, sanayinin "ekonomik tahlili"ne şu enfes değerlendirmeyle başlıyor:

Rusya'da bir kapitalist büyük sanayi var. Bu temeller üzerinde sosyalist bir üretim tarzı kurulamaz mıydı?

> "Eğer sosyalizm, tek tek fabrika ve maden ocaklarının işçilerinin bunlardan her birini ayrı ayrı işletmek için bunları mülk edinmesinden ibaret olsaydı, böyle düşünülebilirdi." *(s. 52)* "Tam bu satırları yazdığım sırada (5 Ağustos) —diye ekliyor Kautsky— Moskova'dan Lenin'in 2 Ağustos'ta yaptığı bir konuşma* bildirildi. Bu konuşmada Lenin şöyle diyormuş: 'İşçiler fabrikaları sımsıkı ellerinde tutuyor ve köylüler toprağı çiftlik sahiplerine geri vermeyecekler.' 'Fabrika işçi-

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt XXIII, Butirki kazasında 2 Ağustos 1918'de yapılan mitingde konuşma. —Red.*

nin, toprak köylünün' şiarı, şimdiye kadar sosyal-demokrat değil, anarko-sendikalist bir talepti." *(s. 52–53)*

Bu değerlendirmeyi kısaltmadan aktardık ki, eskiden Kautsky'ye saygı duyan, haklı olarak saygı duyan Rus işçileri, burjuvazinin safına geçmiş bulunan Kautsky'nin yöntemlerini kendileri tanısınlar.

Bir düşünün: 5 Ağustos günü, Rusya'da fabrikaların ulusallaştırılması üzerine bir yığın kararname çıkarılmışken —ayrıca işçiler tek bir fabrikayı bile "mülk edinme"mişlerdir, tersine ***hepsi*** cumhuriyetin mülkiyetine geçmiştir—, 5 Ağustos günü Kautsky, konuşmamın bir cümlesinin açıkça çarpıtılmış bir yorumuna dayanarak, Alman okurlara, Rusya'da fabrikaların tek tek işçilerin eline geçtiğini anlatıyor! Sonra da onlarca ve yüzlerce satır boyunca, bıktırasıya kadar, fabrikaların tek tek işçilere verilmemesi gerektiğini tekrarlıyor!

Bu eleştiri değil, işçi devrimine kara çalmak için kapitalistler tarafından kiralanmış bir burjuva uşağının yöntemidir.

Fabrikalar devlete, komünlere ya da tüketim kooperatiflerine verilmelidir, diye yineliyor Kautsky tekrar tekrar ve sonunda ekliyor:

> "Şimdi Rusya'da izlenmeye çalışılan yol da budur."

Şimdi!!! Ne demek bu? Ağustos'ta mı? Kautsky, Stein, Akselrod ve Rus burjuvazisinden diğer dostlarına fabrikalar üzerine kararnamelerden hiç olmazsa birini çevirtemez miydi?

> "... Bu hususta ne kadar yol alınacağını kestirmek zor. Sovyet Cumhuriyetinin bu yanı bizim için her halükârda son derece ilginç, fakat şimdilik herşey tamamen karanlıkta. Gerçi çıkarılan kararnameler az değil" (öyle olduğu için de Kautsky bu kararnamelerin içeriğini görmezden geliyor, ya da okurlarından gizliyor), "fakat bu kararnamelerin sonucu üzerine güvenilir bilgiler yok. Kapsamlı, ayrıntılı, güvenilir ve hızla bilgilendiren bir istatistik olmadan bir sosyalist üretim imkânsızdır. Fakat Sovyet Cumhuriyeti şimdiye kadar bunu yapamamıştır. Onun ekonomik faaliyeti konusunda öğrendiklerimiz son derece çelişkili ve doğrulanması olanaksız şeylerdir. Bu da diktatörlüğün

ve demokrasinin ezilmesinin sonuçlarından biridir. Basın özgürlüğü ve konuşma özgürlüğü olmadığından..." *(s. 53)*

İşte tarih böyle yazılıyor! İşçilere geçen fabrikalar üzerine haberleri kapitalistlerin ve Dutovcuların "özgür" basınından alabilirdi Kautsky... Bu sınıflarüstü "ciddi bilgin" gerçekten çok hoş! Fabrikaların ***münhasıran*** Cumhuriyete verildiği, fabrikaların, Sovyet iktidarının ağırlıkla seçilmiş sendika temsilcilerinden oluşan bir organının, Yüksek Ekonomi Konseyi'nin tasarrufunda olduğunu gösteren sayısız olgunun birinden bile söz etmek istemiyor. "Kavanozdaki Adam"ın* inadıyla hep aynı şeyi tekrarlıyor: Bana içsavaşın olmadığı, diktatörlüğün olmadığı, iyi bir istatistiğin olduğu bir barışçıl demokrasi verin. (Sovyet Cumhuriyeti bir İstatistik Dairesi kurup Rusya'nın en iyi istatistikçilerini bu işe çekti, fakat ideal bir istatistiğe hemen ulaşmamız mümkün değil.) Kısacası: Devrimin olmadığı bir devrim, amansız bir mücadelenin, şiddetin olmadığı bir devrim — Kautsky bunu istiyor. Bu, işçilerin ve patronların öfkelerinin zincirden boşanmadığı bir grev istemeye benziyor. Gelin de böyle bir "sosyalist"i herhangi bir liberal memurdan ayırın bakalım!

Ve bu "olgu malzemesi"ne dayanarak, yani sayısız olguyu kasten tamamen yok sayarak, Kautsky şu "sonuç"u çıkarıyor:

> "Rus proletaryasının, Sovyet Cumhuriyetinde, kararnameler konusunda değil, gerçek pratik kazanımlar konusunda, hakeza Sovyetlerde olduğu gibi, başka eğilimde de olsa yine sosyalistlerin ağır bastığı Kurucu Meclis'te elde edeceklerinden daha fazlasını elde etmiş olduğu kuşkuludur." *(s. 58)*

Bir inci, değil mi? Kautsky hayranlarına bu ulusözü, Rus işçileri arasında mümkün olduğunca geniş biçimde yaymalarını öğütleriz, zira Kautsky kendi politik çöküşü hakkında bir yargıya varabilmek için bundan daha iyi malzeme sağlayamazdı. Kerenski de "sosyalist"ti, işçi yoldaşlar, sadece "başka bir eğilim"den! Tarihçi Kautsky sahte adla, Sağ Sosyal-Devrimcilerle Menşeviklerin kendilerine "taktıkları"adla

* *Çehov'un bir öyküsünde bir figür, dünyadan bihaber insan. —Red.*

yetiniyor. Menşeviklerin ve Sağ Sosyal-Devrimcilerin, Kerenski döneminde burjuvazinin emperyalist politikasını ve talan hırsını desteklediğini gösteren olguların lafını bile duymak istemiyor tarihçi Kautsky. Kurucu Meclis'in, tam da emperyalist savaşın ve burjuva diktatörlüğünün bu kahramanlarına çoğunluğu sağladığını alçakgönüllülükle geçiştiriyor Kautsky. Ve buna da "ekonomik tahlil" deniyor!...

Son olarak, "ekonomik tahlil"den bir örnek daha:

> "Gerçekten de, Sovyet Cumhuriyetinin kuruluşundan dokuz ay sonra, onun genel refahı yaygınlaştıracak yerde, kendisini genel sefaletin nereden kaynaklandığını açıklamak zorunda hissettiğini görüyoruz." *(s. 41)*

Kadetler bizi bu tür ifadelere alıştırdılar. Rusya'da burjuvazinin tüm uşakları böyle yargıda bulunuyorlar: Dört yıllık yıkıcı savaştan sonra, Rusya'da burjuvazinin sabotaj ve ayaklanmaları yabancı sermaye tarafından çok yönlü desteklenmeye devam ederken, dokuz ay içinde genel refahı sağlayın. Kautsky ile karşı-devrimci bir burjuva arasında *özde* hiçbir fark, farkın izi bile yok. "Sosyalizm"e uyarlanmış tatlı sözler, Rusya'da Kornilov, Dutov ve Kraznovcuların kaba biçimde, dolambaçsız, maskelemeksizin söylediklerinin aynısını yineliyor.

*

Bu satırlar 9 Kasım 1918 günü yazılmıştı. 9 Kasım'ı 10 Kasım'a bağlayan gece, Almanya'dan ilkönce, iktidarın İşçi ve Asker Sovyetlerinin eline geçtiği Kiel ve kuzeydeki diğer kentleriyle liman kentlerinden, sonra da iktidarın yine Sovyetin eline geçtiği Berlin'den muzaffer bir devrimin başladığı haberi geldi.[76]

Kautsky ve proleter devrim konusundaki broşürüme yazmam gereken sonuç böylece gereksizleşmiş oldu.

10 Kasım 1918

N. Lenin

EK: II

VANDERVELDE'NİN DEVLET ÜZERİNE YENİ BİR KİTABI

Vandervelde'nin "Devlete Karşı Sosyalizm" (Paris 1918) adlı kitabını ancak Kautsky'nin kitabını okuduktan sonra tanıma fırsatım oldu. Bu iki kitabı ister istemez karşılaştırmak gerekiyor. Kautsky II. Enternasyonal'in (1889–1914) ideolojik önderi, Vandervelde ise Uluslararası Sosyalist Büro'nun Başkanı olarak onun resmi temsilcisidir. Her ikisi de II. Enternasyonal'in tam iflasını simgelemekte, deneyimli gazetecilerin tüm ustalığıyla bu iflası, kendi çöküşlerini ve burjuvazinin safına geçişlerini Marksist tabirlerle "ustaca" gizlemektedir. Biri, Marksizmi, ondan burjuvazi için kabul edilemez olan herşeyi çıkarıp atacak tarzda kabaca tahrif eden mıymıntı, doktriner Alman oportünizminin tipik örneğini özellikle açık biçimde gösterir. Diğeri, egemen oportünizmin Latin —bir ölçüde denebilir ki: Batı Avrupa (yani Almanya'nın batısında görülen)— türü için, daha elastiki, daha az mıymıntı, Marksizmi daha ince tarzda tahrif eden ve aynı temel yöntemi kullanan türü için tipiktir.

İkisi de gerek Marx'ın devlet öğretisini, gerekse de proletarya diktatörlüğü öğretisini temelden çarpıtırlar; Vandervelde daha çok birinci sorunla uğraşırken, Kautsky daha çok ikinci sorunla uğraşır. İkisi de bu iki sorun arasındaki sıkı, kopmaz bağı gizlerler. İkisi de lafta devrimci ve Marksist, gerçekte ise bütün çabalarını devrim üzerine ***sözlerle*** soruna ***yan çizmeye*** yönelten dönekleerdir. İkisinde de Marx ve Engels'in eserlerinin iliğine işlemiş olan şeyden, gerçek sosyalizmi sosyalizmin burjuva karikatüründen ayıran şeyden; yani reform görevlerinden ***farklı olarak*** devrimin görevlerinin aydınlatılması, reformist taktikten farklı olarak devrimci taktiğin aydınlatılması, burjuvazinin emperyalist aşırı kâr ve aşırı vurgununun bir parçasını paylaşan "bü-

yük güçler" proletaryasının rolünden farklı olarak, proletaryanın ücretli kölelik sistemi ya da düzeninin ***ortadan kaldırılmasındaki*** rolünün aydınlatılmasından bir iz bile yoktur.

Bu değerlendirmeyi doğrulamak için Vandervelde'nin en önemli açıklamalarından bazılarını aktarmak istiyoruz.

Vandervelde, tıpkı Kautsky gibi Marx ve Engels'ten büyük bir gayretle alıntılar yapıyor. Ve tıpkı Kautsky gibi, Marx ve Engels'ten, burjuvazi için kesinlikle kabul edilemez olan, bir devrimciyi bir reformistten ayıran şey ***dışında*** olası herşeyi aktarıyor. Proletaryanın politik iktidarı ele geçirmesi üzerine olası herşeyi aktarıyor, çünkü bu daha şimdiden pratik tarafından salt parlamenter bir çerçeve içine kapatılmış bulunmaktadır. Komün deneyiminden sonra Marx ve Engels'in, kısmen eskimiş bulunan "Komünist Manifesto"yu, işçi sınıfının devlet aygıtını basitçe ele geçirmekle kalmayıp, bu aygıtı ***parçalamak*** zorunda olduğu gerçeğini açıklayarak tamamlamayı zorunlu gördükleri hakkında ***tek sözcük yok!*** Hem Vandervelde, hem de Kautsky —sanki sözleşmiş gibi— proleter devrim ***deneyiminde*** tam da en önemli şeyi, proletaryanın devrimini burjuvazinin reformlarından ayıran şeyi tam bir suskunlukla geçiştiriyorlar.

Kautsky gibi Vandervelde de proletarya diktatörlüğünden, onu sözlerle geçiştirmek için söz ediyor. Kautsky bunu büyük tahrifatlarla yapmıştı. Vandervelde aynı şeyi biraz daha ince tarzda yapıyor. "Politik İktidarın Proletarya Tarafından Ele Geçirilmesi" konusundaki 4. bölümün "c" maddesinde, "proletaryanın kolektif diktatörlüğü" sorununu ele alıyor, Marx ve Engels'ten "alıntı" yapıyor (ve —yineliyorum— en önemli şeyi, eski burjuva-demokratik devlet aygıtının ***parçalanması*** hususunu atlıyor) ve şu sonucu çıkarıyor:

> "... Sosyalist çevrelerde genellikle sosyal devrim şöyle düşünülür: Bu kez yeni ve muzaffer bir Komün, ve sadece bir noktada değil, kapitalist dünyanın en önemli merkezlerinde muzaffer olmuş bir Komün.

> Bir varsayım; fakat savaş sonrası dönemin birçok ülkede görülmemiş uzlaşmaz sınıf karşıtlıkları ve toplumsal sarsıntıları beraberinde getireceğinin görüldüğü bir dönemde, hiç de ihtimal dışı olmayan bir varsayım.
>
> Fakat, Paris Komünü'nün başarısızlığı —Rus devriminin zorluklarından hiç söz etmiyoruz— birşeyi kanıtlıyorsa, bu tam da proletaryanın, koşullar sonucu eline geçebilecek iktidardan yararlanmaya kendini yeterince hazırlamadıkça, kapitalist düzenle başa çıkmanın imkânsızlığıdır." *(s. 73)*

Ve işin özüyle ilgili başka hiçbir şey, tek sözcük bile yok!

İşte II. Enternasyonal'in önderleri ve temsilcileri! 1912'de, 1914'te patlak veren savaşın proleter devrimle bağından açıkça söz edilen Basel Manifestosunu imzalıyorlar, adeta devrimle ***tehdit ediyorlar***. Fakat savaş patlak verip devrimci bir durum ortaya çıktığında, bu Kautskyler ve Vanderveldeler devrimi sözlerle geçiştirmeye çalışıyorlar. Bir düşünün: Komün tipi devrim, ihtimal dışı olmayan bir varsayımdan başka birşey değil! Bu, Kautsky'nin Sovyetlerin Avrupa'daki olası rolü üzerine değerlendirmesine tamamen uygun.

Fakat bugün her kültürlü ***liberal*** böyle düşünmektedir ve yeni bir Komün'ün "ihtimal dışı" olmadığını, Sovyetlerin ilerde büyük bir rol oynayacağını vs. hiç kuşkusuz kabul edecektir. Bir proleter devrimci bir liberalden, teorisyen olarak tam da Komün'ün ve Sovyetlerin yeni ***devletsel*** önemini tahlil etmesiyle ayrılır. Vandervelde, Marx ile Engels'in Komün deneyimini tahlil ederken bu konu hakkında söyledikleri herşeyi ***suskunlukla geçiştiriyor***.

Pratisyen olarak, politikacı olarak bir Marksist, bugün şu görevlerden ancak sosyalizm hainlerinin kaçabileceğini ortaya koymalıydı: (Komün tipinde, Sovyet tipinde, ya da diyelim ki üçüncü tipte bir) proleter devrimin zorunluluğunu anlatmak, devrime hazırlanmanın zorunluluğunu anlatmak, kitleler içinde devrimin propagandasını yapmak, devrime karşı küçük-burjuva önyargıları çürütmek vs.

Kautsky'de ve Vandervelde'de bunun izi dahi yok, çünkü bizzat bunlar, işçiler arasında sosyalist ve Marksist ünlerini sürdürmek isteyen sosyalizm hainleridir.

Sorunun teorik konuluşuna bakalım.

Devlet, demokratik cumhuriyette de, bir sınıfın bir başka sınıfı ezme aygıtından başka birşey değildir. Kautsky bu gerçeği biliyor, kabul ediyor, bu gerçeği savunuyor, fakat ... fakat asıl soruna, proletaryanın, proleter devleti kurduktan sonra hangi sınıfı, neden ve hangi araçlarla ezmek zorunda olduğu sorununa yan çiziyor.

Vandervelde Marksizmin bu temel tezini biliyor, kabul ediyor, paylaşıyor ve (kitabının 72. sayfasında) aktarıyor, fakat ... (kapitalist baylar için) "hoş olmayan" ***sömürücülerin direnişinin bastırılması*** konusunda tek laf etmiyor!!

Gerek Vandervelde, gerekse de Kautsky bu "hoş olmayan" konuya tamamen yan çizmişlerdir. Döneklikleri de burada yatmaktadır.

Kautsky gibi Vandervelde de diyalektiğin yerine eklektizmi koyma alanında büyük bir ustadır. Bir yandan kabul etmemek elde değildir, öte yandan itiraf etmek zorunludur. Bir yandan devletten "ulusun bütünlüğü" anlaşılabilir (bkz. Littré Sözlüğü —kabul etmek gerekir ki, çok ilmî bir yapıt— Vandervelde'nin kitabında s. 87), öte yandan devletten "hükümet" anlaşılabilir (aynı yerde). Bu bilgin yavanlığını Vandervelde Marx'tan yaptığı alıntıların *yanında* onaylayarak aktarıyor.

> "'Devlet' sözcüğünün Marksist anlamı alışılmış anlamından ayrıdır", diye yazıyor Vandervelde. O nedenle "yanlış anlamalar" mümkündür. "Marx ve Engels'te devlet, kelimenin geniş anlamında devlet değildir, yönetim organı olarak, toplumun genel çıkarlarının temsilcisi (intéréts généraux de la société) olarak devlet değildir. İktidar olarak devlettir, otorite organı olarak devlettir, bir sınıfın bir başka sınıf üzerindeki egemenlik silahı olarak devlettir." (*s. 75–76*, Vandervelde'nin kitabı)

> Marx ve Engels devletin ortadan kaldırılmasından ancak ikinci anlamda söz ederler... "Çok kesin iddiaların doğru olmama tehlikesi vardır. Sadece bir sınıfın egemenliğine dayanan kapitalistlerin devletiyle, amacı sınıfları ortadan kaldırmak olan proleter devlet arasında birçok geçiş aşaması vardır." *(s. 156)*

Kautsky'nin üslubundan çok az farklı, fakat özünde aynı olan Vandervelde'nin "üslubu" budur işte. Diyalektik mutlak doğruları kabul etmez ve karşıtların değişimini ve tarihte krizlerin anlamını açığa çıkarır. Eklektik biri ise, darkafalı, küçük-burjuva dileğini, yani devrimin yerine "***geçiş aşamaları***"nı koyabilmek için "çok kesin" iddialar istemez.

Kapitalist sınıfın egemenliğinin organı olarak devletle, proletaryanın egemenliğinin organı olarak devlet arasında geçiş aşamasının tam da burjuvazinin ***yıkılmasından, burjuva*** devlet aygıtının ***kırılması***, parçalanmasından ibaret olan ***devrim*** olduğu hakkında Kautsky ve Vandervelde tek sözcük etmiyorlar.

Burjuvazinin diktatörlüğünün yerine ***bir*** sınıfın, proletaryanın diktatörlüğünün geçmesinin zorunlu olduğunu, ***devrimin*** "ara aşamaları"nın ardından proleter devletin sönüp gitmesinin "ara aşamaları"nın geldiğini Kautsky ve Vandervelde örtbas ediyorlar.

Politik döneklikleri işte burada yatmaktadır.

Teorik olarak, felsefi olarak, diyalektiğin yerine eklektizmi ve safsatacılığı geçirmek işte burada yatmaktadır. Diyalektik somut ve devrimcidir, bir sınıfın diktatörlüğünden bir başka sınıfın diktatörlüğüne "geçiş"i, demokratik proleter devletin devlet olmayana ("devletin sönmesi") "geçiş"inden ayırır. Kautsky ile Vandervelde'nin eklektisizmi ve safsatacılığıyla, burjuvazinin hatırına, içine devrimin inkârının gizlenebileceği (çağımızın resmi ***sosyal-demokratlarının onda dokuzu gerçekten de*** bunu yapıyorlar) genel bir kavram olan "geçiş aşaması"nı koyarak sınıf mücadelesinde somut ve kesin ne varsa örtbas edilir!

Vandervelde bir eklektikçi ve safsatacı olarak Kautsky'den daha kaşarlanmış, daha incedir, çünkü "dar anlamda devletten geniş anlamda devlete geçiş" ***safsatasıyla*** devrimin bütün, ama bütün sorunlarına yan çizilebilir, devrimle reform arasındaki tüm farka, hatta bir Marksistle bir liberal arasındaki farka yan çizilebilir. Çünkü bu "genel" anlamdaki "geçiş aşamalar"ını "genel olarak" inkâr etmeyi hangi Avrupai kültürlü burjuva aklından geçirebilir?

> "İlkönce aşağıdaki iki koşulu yerine getirmeden üretim ve değişim araçlarını toplumsallaştırmanın imkânsız olduğu konusunda Guesde ile hemfikirim —diye yazıyor Vandervelde—:
>
> 1) Bir sınıfın bir başka sınıf üzerindeki egemenlik organı olan bugünkü devletin, proletaryanın politik iktidarı ele geçirmesiyle Menger'in emeğin halk devleti[77] dediği şeye dönüşmesi.
>
> 2) Otorite organı olarak devletle yönetim organı olarak devletin ya da —Saint-Simon'un ifadesiyle söylemek gerekirse— insanlar üzerinde hükümet etmekle şeyleri idare etmenin ayrılması." *(s. 89)*

Vandervelde bu cümlelerin önemini özellikle vurgulamak için bunları italikle yazıyor. Fakat bu eklektik bir bulamacın ta kendisi, Marksizmden tam bir kopuştur! "Emeğin halk devleti", Alman sosyal-demokratlarının 70'li yıllarda dillerinden düşürmedikleri ve Engels'in bir saçmalık olarak damgaladığı "özgür halk devleti"nin[78] yeni baskısından başka birşey değildir. "Emeğin halk devleti" deyimi, sınıfsal kavramlar yerine ***sınıf dışı*** kavramları geçiren (Sol Sosyal-Devrimcilerimiz türünden) bir küçük-burjuva demokratına yaraşan bir safsatadır. Vandervelde devlet iktidarının ***proletarya*** (bir ***sınıf***) tarafından ele geçirilmesiyle, "halk devleti"ni yan yana koyuyor, bundan sadece bir karışıklık çıktığını farketmiyor. "Saf demokrasi"siyle Kautsky'de de aynı karışıklık söz konusu, sınıf devriminin, proleter sınıf diktatörlüğünün, (proleter) ***sınıf*** devletinin görevlerinin aynı devrim karşıtı ve küçük-burjuva görmezden gelinmesi söz konusu.

Devam. İnsanlar üzerinde hükümet etmek ancak ***her türlü*** devlet ortadan kalktığında yok olacak ve yerini şeylerin idaresine bırakacak-

tır. Vandervelde bu nispeten uzak gelecekle, ***yarının*** görevini, burjuvazinin ***devrilmesini*** gizliyor, gölgeliyor.

Bu yöntem de yine burjuvaziye dalkavukluk etmekle eşanlamlıdır. Liberal, insanlar üzerinde hükümet etmeye artık gerek kalmadığında ne olacağından söz etmekle hemfikirdir. Neden bu zararsız hayallere kapılmasın? Fakat mülksüzleştirilmesine karşı direnen burjuvazinin direnişinin proletarya tarafından bastırılması — işte bu konuda hiçbir şey söylenmez. Burjuvazinin sınıf çıkarı bunu gerektirir.

"Devlete Karşı Sosyalizm". Bu, Vandervelde'nin proletarya önünde eğilmesidir. Eğilmek zor değil, her "demokrat" politikacı seçmenlerinin önünde eğilmeyi bilir. Fakat "eğilme" maskesi altında devrim karşıtı, proleter karşıtı bir içerik sunulmaktadır.

Vandervelde, çağdaş burjuva demokrasisinin uygar, cilalanmış, parlak görüntüsü altında yoksullara karşı ne kadar çok aldatmaca, şiddet, baştan çıkarma, yalan, ikiyüzlülük ve baskı gizlendiğini söyleyerek Ostrogorski'yi uzun uzun yineliyor. Fakat Vandervelde bundan hiçbir sonuç çıkarmıyor. Burjuva demokrasisi emekçi ve sömürülen kitleyi ezerken, ***proleter demokrasinin burjuvaziyi ezmek*** zorunda olacağını farketmiyor. Kautsky ve Vandervelde bu konuda kayıtsızdır. Marksizmin bu küçük-burjuva hainlerinin ardından sürüklendikleri burjuvazinin sınıf çıkarları bu soruna yan çizmeyi ***gerektiriyor***, bu sorunu suskunlukla geçiştirmeyi, ya da bu ezme zorunluluğunu tamamen reddetmeyi gerektiriyor.

Marksizme karşı darkafalı eklektizm, diyalektiğe karşı safsatacılık, proleter devrime karşı darkafalı reformizm — Vandervelde'nin kitabını böyle adlandırmak gerekirdi.

"DEMOKRASİ" VE DİKTATÖRLÜK ÜZERİNE[79]

Berlin'de yayınlanan "Rote Fahne" ve Viyana'da yayınlanan Alman Avusturyası Komünist Partisi'nin organı "Weckruf"un Moskova'ya ulaşan birkaç sayısı, bize, emperyalist haydutların savaşını desteklemiş olan sosyalizm hainlerinin, bütün o Scheidemann, Ebert, Austerlitz ve Renner'lerin, Almanya ve Avusturya devrimci proletaryasının gerçek temsilcilerinden layık oldukları reddiyeyi aldıklarını gösteriyor. III. Enternasyonal'in yaşam gücünü ve gelişimini kanıtlayan bu iki organı hararetle selamlıyoruz.

Öyle görünüyor ki şu anda gerek Almanya'da gerekse de Avusturya'da devrimin ana sorunu şudur: Kurucu Meclis mi, Sovyet iktidarı mı? Müflis II. Enternasyonal'in Scheidemann'dan Kautsky'ye tüm temsilcileri, Kurucu Meclis'i savunuyor ve bakış açılarını diktatörlüğe karşı "demokrasi" savunusu olarak adlandırıyorlar (hatta Kautsky işi "saf demokrasi"ye kadar vardırdı). Kautsky'nin görüşlerini, Moskova ve Petrograd'da yeni yayınlanan "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky"* broşürümde ayrıntılı olarak inceledim. Şimdi artık, tüm ileri kapitalist ülkeler için fiilen gündemde olan tartışma konusunun özünü kısaca ortaya koymaya çalışmak istiyorum.

Scheidemann ve Kautsky'ler, kitleleri aldatmak ve ***bugünkü*** demokrasinin ***burjuva*** karakterini onlardan gizlemek için, "saf demokrasi"den ya da basitçe "demokrasi"den söz ediyorlar. Burjuvazi tüm devlet iktidarı aygıtını elinde tutmaya devam etsin, bir avuç sömürücü şimdiye kadarki burjuva devlet mekanizmasından kendisi için yararlanmayı sürdürsün! Burjuvazi bu türden koşullar altında gerçekleştiril-

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 128,* ***—Alm. Red.***

miş seçimleri, "özgür", "eşit", "demokratik", "genel" seçimler olarak göstermeyi elbette sever, çünkü bu sözler gerçeği gizlemeye, üretim araçlarının mülkiyetinin ve politik iktidarın sömürücülerin elinde kaldığını, bu yüzden, sömürülenler için, yani halkın muazzam çoğunluğu için gerçek bir özgürlükten, gerçek bir eşitlikten hiçbir şekilde söz edilemeyeceğini saklamaya hizmet eder. Bugünkü demokrasinin burjuva *karakterini* gizlemek, bunu genel demokrasi ya da "saf demokrasi" olarak göstermek burjuvazi için avantajlı ve kaçınılmazdır, ve bunu tekrarlayan Scheidemann'larla Kautsky'ler, gerçekte proletaryanın bakış açısını bırakıp burjuvazinin safına geçerler.

Marx ve Engels, "Komünist Manifesto"ya Önsöz'ü son kez ortak imzaladıklarında (1872'deydi), işçilerin dikkatini özellikle, proletaryanın hazır (yani burjuva) devlet aygıtını basitçe ele geçirip kendi amaçları için kullanamayacağı, aksine onu paramparça etmek, yok etmek zorunda olduğuna çektiler. Dönek Kautsky, bu en önemli Marksist gerçeği işçilerden gizlediği ve Marksizmi temelden tahrif ettiği "Proletarya Diktatörlüğü" üzerine bir broşür yazdı. Ve Bay Scheidemann'larla ortaklarının bu broşüre ihsan eylediği övgü, doğal olarak, burjuvazinin saflarına geçen biri için burjuvazinin ajanlarından bütünüyle hakedilmiş bir övgüdür.

Kapitalistler ve spekülatörler gaspederek biriktirdikleri "mülkiyet"leri ve "hazır" devlet iktidarı aygıtı üzerinde tasarrufta bulunmaya devam ederken, işçilerin ve tüm emekçilerin yalnızca kapitalist ücretli kölelikten dolayı değil, dört yıllık bir yağma savaşından dolayı da açlıktan öldüğü, soyulup soğana çevrildiği, mahvolduğu ve eziyet gördüğü yerde, saf demokrasiden, genel demokrasiden, eşitlik, özgürlük, genellikten söz etmek, emekçilerle ve sömürülenlerle alay etmektir.

Bu, işçilere, feodalizme kıyasla burjuva demokrasisinden olağanüstü bir tarihsel ilerleme olarak yararlanmak zorunda olduğunu, fakat bu arada bir an bile bu "demokrasi"nin burjuva karakterini, tarihsel sınırlılığını ve darlığını unutmamasını; "devlet"e "batıl inanç"ı paylaşmamasını, devletin sadece bir monarşide değil, demokratik bir cumhuriyette de, bir sınıfın bir başka sınıf tarafından baskı altında tutulma

aygıtı olduğunu unutmamasını öğretmiş olan Marksizmin temel doğrularıyla alay etmek demektir.

Burjuvazi ikiyüzlülük yapmaya ve gerçekte burjuvazinin bir diktatörlüğünü, sömürücülerin emekçi kitle üzerinde diktatörlüğünü temsil eden (*burjuva*) demokratik cumhuriyeti "genel halk iktidarı" olarak, genel demokrasi olarak ya da "saf demokrasi" olarak nitelemeye zorunludur. Scheidemann ve Kautsky'ler, Austerlitz ve Renner'ler (artık ne *yazık ki* Friedrich Adler'in de yardımıyla) bu yalanı ve ikiyüzlülüğü destekliyorlar. Buna karşılık Marksistler ve komünistler onu teşhir ediyor, işçilere ve emekçi kitlelere açıkça ve dobra dobra gerçeği söylüyorlar: demokratik cumhuriyet, Kurucu Meclis, genel seçimler vs. gerçekte burjuvazinin diktatörlüğüdür ve emeğin sermayenin boyunduruğundan kurtuluşu için, bu diktatörlüğün yerine ***proletarya diktatörlüğünün*** geçmesinden başka yol yoktur. Yalnızca proletarya diktatörlüğü, insanlığı sermayenin boyunduruğundan, burjuva demokrasisinin, bu ***zenginler için*** demokrasinin yalanından, yalancılığından ve ikiyüzlülüğünden kurtarabilir, *yalnızca* o, ***yoksullar için*** bir demokrasi kurabilir, yani demokrasinin nimetlerini ***gerçekten*** işçilere ve en yoksul köylülere açabilir, oysa şimdi (en demokratik —***burjuva***— cumhuriyette bile) emekçilerin büyük çoğunluğu bu nimetlerden ***gerçekte*** men edilmiştir.

Örneğin toplantı ve basın özgürlüğünü alalım. Scheidemann ve Kautsky'ler, Austerlitz ve Renner'ler, Almanya ve Avusturya'da şu anki Ulusal Meclis seçimlerinin "demokratik" bir şekilde cereyan ettiğine işçileri temin ediyorlar. Bu bir yalandır, çünkü toplantılar için uygun en iyi binaların onda dokuzunu, kâğıt stoklarının ve matbaaların vs. onda dokuzunu ***pratikte*** kapitalistler, sömürücüler, Junkerler ve spekülatörler ellerinde bulundurmaktadır. Kentte işçi, kırda yanaşma ve gündelikçi, gerek (saflarına ne yazık ki Friedrich Adler'in de geçtiği Bay Kautsky ve Renner'lerin koruduğu) "kutsal mülkiyet hakkı" tarafından, gerekse de devlet iktidarının burjuva aygıtı, yani burjuva memurlar, burjuva yargıçlar vs. tarafından demokrasiden ***fiilen*** dışlanır. Alman "demokratik" (burjuva-demokratik) cumhuriyetinde şimdiki

"toplantı ve basın özgürlüğü" bir yalan ve ikiyüzlülüktür, çünkü bu ***fiilen, varlıklılar için*** basını satın alma ve ona rüşvet verme ***özgürlüğüdür, varlıklılar için,*** halkı burjuva gazete yalanlarının ağusuyla uyuşturma ***özgürlüğüdür, varlıklılar için,*** konakları, en iyi binaları vs. "mülkiyet"leri olarak ellerinde tutma özgürlüğüdür.

Proletarya diktatörlüğü, konakları, en iyi binaları, matbaaları ve kâğıt depolarını emekçilerin yararına kapitalistlerin ***elinden alır.***

Bu, "genel", "saf" "demokrasi"nin yerine "bir sınıfın diktatörlüğü"nü geçirmek olacaktır, diye sızlanıyor Scheidemann ve Kautsky'ler, Austerlitz ve Renner'ler (yabancı düşüncedaşları Gompers, Henderson, Renaudel, Vandervelde ve suç ortaklarıyla birlikte).

Bu doğru değil, diye yanıtlıyoruz. Bu, (demokratik burjuva cumhuriyetinin biçimleri aracılığıyla ikiyüzlülükle gizlenen) burjuvazinin gerçek diktatörlüğünün yerine proletaryanın diktatörlüğünü geçirmek olacaktır. Bu, varlıklılar için demokrasinin yerine yoksullar için demokrasinin konması olacaktır. Bu, bir azınlık için, sömürücüler için toplantı ve basın özgürlüğünün yerine, halkın ***çoğunluğu*** için, emekçiler için toplantı ve basın özgürlüğünün konması olacaktır. Bu, dünya tarihi açısından demokrasinin dev bir ***genişlemesi***, yalandan gerçeğe dönüşümü olacak; insanlığın, "en demokratik" ve en cumhuriyetçisi de dahil, her ***burjuva*** demokrasisini ***deforme*** eden ve sınırlayan sermayenin zincirlerinden kurtuluşu olacaktır. Bu, burjuva devletin yerine proleter devletin ikamesi olacaktır, ve bu ikame esasen devletin sönüp gitmesinin biricik yoludur.

Bu hedefe bir sınıfın diktatörlüğü olmadan neden ulaşılamaz? "Saf" demokrasiye neden doğrudan geçilemez? — diye soruyor burjuvazinin ikiyüzlü dostları, ya da onlar tarafından aptallaştırılmış naif küçük-burjuvalar ve darkafalılar.

Yanıtlıyoruz: çünkü her kapitalist toplumda ya burjuvazi ya da proletarya tayin edici öneme sahip olabilir, buna karşılık küçük mülk sahipleri kaçınılmaz olarak, "saf", yani sınıflar dışı ya da sınıflar üstü bir demokrasi düşü gören kararsız, güçsüz, aptal hayalciler olarak kalırlar. Çünkü bir sınıfın diğerini ezdiği bir toplumdan, yalnızca ezilen

sınıfın diktatörlüğü sayesinde çıkılabilir. Çünkü yalnızca proletarya, burjuvaziyi yenecek, onu devirecek durumdadır, çünkü kapitalizmin birleştirdiği ve "eğittiği" proletarya, küçük-burjuva koşullar içinde yaşayan emekçilerin kararsız kitlesini peşine takmayı ya da en azından "tarafsızlaştırmayı" başarabilecek tek sınıftır, çünkü sadece munis küçük-burjuvalar ve darkafalılar, sömürücülerin ***direnişini*** uzun süre ve şiddetle ***bastırmadan*** sermayenin boyunduruğunu silkip atma düşünü görebilir ve kendileriyle birlikte işçileri bununla aldatabilirler. Almanya ve Avusturya'da bu direniş henüz açıkça gündeme gelmedi, çünkü orada mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi henüz başlamadı. Böyle bir mülksüzleştirme başladığında, bu direniş umutsuzca, çılgınca olacaktır. Scheidemann ve Kautsky, Austerlitz ve Renner'ler bunu kendilerinden ve işçilerden gizliyor ve böylece proletaryanın çıkarlarına ihanet ediyorlar, en tayin edici anda sınıf mücadelesi ve burjuvazinin boyunduruğunu silkip atma pozisyonundan, proletarya ile burjuvazi arasında uzlaşma pozisyonuna, "sosyal barış" pozisyonuna, ya da sömürücülerle sömürülenleri uzlaştırma pozisyonuna geçiyorlar.

"Devrimler tarihin lokomotifidir" demiştir Marx. Devrimlerde hızlı öğrenilir. Almanya ve Avusturya'nın kent ve kır işçileri, Scheidemann ve Kautsky'lerin, Austerlitz ve Renner'lerin sosyalizm davasına ihanetini hızla kavrayacaklardır. Proletarya, bu "sosyal-hainler"i, bu sözde sosyalist ve eylemde sosyalizm hainlerini, aynı küçük-burjuvaları ve darkafalıları, Menşevikleri ve "Sosyal-Devrimciler"i Rusya'da nasıl silkip attıysa, aynen öyle silkip atacaktır. Proletarya, yalnızca, en demokratik burjuva cumhuriyet de olsa burjuva devletin yerine, (Marx'ın; Scheidemann ve Kautsky'nin tahrif ve ihanet ettiği Marx'ın o kadar çok sözünü ettiği) Paris Komünü tipinde bir devlet ya da Sovyetler tipinde bir devlet konmasının, sosyalizme giden yolu açabileceğini anlayacaktır, hem de adı geçen "lider"lerin egemenliği eksiksiz hale geldiği ölçüde daha da hızlı anlayacaktır. Proletarya diktatörlüğü insanlığı sermayenin boyunduruğundan ve savaşlardan kurtaracaktır.

23 Aralık 1918

KOMÜNİST ENTERNASYONAL I. KONGRESİ'NDE BURJUVA DEMOKRASİSİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ÜZERİNE TEZLER VE RAPOR[80]

4 Mart 1919

1— Tüm ülkelerde proletaryanın devrimci hareketinin büyümesi, burjuvazide ve onun işçi örgütleri içindeki ajanlarında, sömürücülerin egemenliğini savunacak ideolojik-politik argümanlar bulmak için hummalı çabalara yol açtı. Bu argümanlar arasında diktatörlüğün reddi ve demokrasi savunusu özellikle öne çıkmaktadır. Kapitalist basında ve Şubat 1919'da Bern'de yapılmış olan sarı Enternasyonal'in konferansında da her tonda tekrarlanan bu argümanın yalancılığı ve ikiyüzlülüğü, sosyalizmin temel ilkelerine ihanet etmek istemeyen herkes için açıktır.

2— Bu argümantasyon, hangi sınıfın söz konusu olduğunu sormaksızın, herşeyden önce "genelde demokrasi" ve "genelde diktatörlük" kavramlarının kullanıyor. Sorunun sınıflar dışı ya da sınıflar üstü, güya tüm-ulusal bir bakış açısıyla konması, sosyalizmin temel öğretisiyle, yani burjuvazinin kampına geçmiş olan sosyalistlerin sözde kabul ettikleri, gerçekte ise unuttukları sınıf mücadelesi öğretisiyle doğ-

rudan alay etmektir. Çünkü hiçbir uygar kapitalist ülkede bir "genel demokrasi" *yoktur*, aksine sadece burjuva demokrasisi vardır, ve söz konusu olan "genel *diktatörlük*" değil, aksine ezilen sınıfın diktatörlüğü, yani proletaryanın ezenler ve sömürenler üzerinde, yani burjuvazi üzerinde, sömürenlerin egemenlikleri için mücadelede gösterdikleri direnişi aşma amacıyla diktatörlüğüdür.

3— Tarih bize, herhangi bir ezilen sınıfın, bir diktatörlük dönemi olmadan, yani politik iktidarı ele geçirmeden ve sömürenlerin hep gösterdikleri umutsuz, vahşi, hiçbir canilikten geri durmayan direnişini zorla bastırmadan, hiçbir *zaman* iktidara gelmediğini ve gelemediğini öğretiyor. Şimdi egemenliğini "genelde *diktatörlük*"e karşı çıkan ve canla başla "genelde demokrasi"yi savunan sosyalistlerin savunduğu burjuvazi, ileri ülkelerdeki iktidarını bir dizi ayaklanma, içsavaş, kralların, feodal beylerin, köle sahiplerinin zorla bastırılması ve restorasyon çabalarının ezilmesi pahasına elde etmiştir. Tüm ülkelerin sosyalistleri kitaplarında, broşürlerinde, kongre kararlarında, ajitasyon konuşmalarında binlerce, milyonlarca kez halka, bu burjuva devrimlerin, bu burjuva diktatörlüğün sınıf karakterini açıkladılar. Bu yüzden burjuva demokrasisinin "genelde demokrasi" üzerine konuşmalar biçiminde mevcut savunusu, proletarya diktatörlüğüne karşı, "genelde diktatörlük" üzerine yaygara biçimindeki mevcut vaveyla ve yaygara, sosyalizme doğrudan doğruya bir ihanettir, burjuvazinin kampına gerçekten geçiştir, proletaryanın kendi proleter devrim hakkının yadsınmasıdır, tam da burjuva reformizminin tüm dünyada çöktüğü ve savaşın devrimci bir durum yarattığı bir tarihsel anda, burjuva reformizminin savunusudur.

4— Tüm sosyalistler, burjuva uygarlığın, burjuva demokrasisinin, burjuva parlamentarizminin sınıf karakterini ortaya koyarken, Marx ve Engels'in en büyük bilimsel özenle söyledikleri, en demokratik burjuva cumhuriyetin, işçi sınıfının burjuvazi tarafından, emekçi kitlelerin bir avuç kapitalist tarafından ezilmesinin aygıtından başka birşey olmadığı düşüncesini ifade ettiler. Şimdi diktatörlüğe karşı yaygara ko-

paran ve demokrasiyi savunanlar arasında, işçilerin önünde hep, sosyalizmin bu temel gerçeğini kabul ettiğini yeminle temin etmemiş tek devrimci, tek Marksist yoktur; fakat devrimci proletaryanın kaynadığı ve harekete geçtiği, bu baskı aygıtının imhasını ve proletarya diktatörlüğünün ele geçirilmesini hedeflediği şimdi, sosyalizmin bu hainleri meseleyi, sanki burjuvazi emekçilere "saf demokrasi"yi armağan etmiş gibi, sanki burjuvazi direnişten vazgeçmiş ve emekçi çoğunluğa uymaya hazırmış gibi, sanki demokratik cumhuriyette emeğin sermaye tarafından ezilmesi için bir devlet aygıtı yokmuş ve olmamış gibi gösteriyorlar.

5— Sosyalist geçinen herkesin lafta kutladığı Paris Komünü —çünkü bunlar, işçi kitlelerinin Paris Komünü'ne büyük ve samimi bir sempati beslediğini biliyorlar—, burjuva parlamentarizminin ve burjuva demokrasisinin tarihsel olarak göreli niteliğini ve sınırlı değerini açıkça gösterdi. Gerçi bunlar ortaçağa kıyasla çok ilerici kurumlardır, fakat proleter devrim çağında kaçınılmaz olarak radikal bir değişim gerektirirler. Komün'ün tarihsel önemini özellikle çok takdir eden Marx, tahlilinde, burjuva demokrasisinin ve burjuva parlamentarizminin, ezilen sınıfa, birkaç yılda bir, mülk sahibi sınıfların hangi temsilcilerinin halkı parlamentoda "temsil edeceği ve ezeceği"ne karar verme hakkı tanıyan sömürücü karakterini kanıtladı. Tüm dünyayı saran Sovyet hareketinin herkesin gözü önünde Komün'ün eserini devam ettirdiği tam da şimdi, sosyalizm hainleri Paris Komünü'nün somut deneyimini ve somut derslerini unutuyor ve "genelde demokrasi" üzerine eski burjuva gevezeliği tekrarlıyorlar. Komün, parlamenter bir kurum değildi.

6— Komün'ün önemi ayrıca, burjuva devlet aygıtını, bürokrasi, hukuk, ordu ve polis aygıtını parçalama, temelden yok etme ve yerine, yasama ve yürütme erkinin ayrılmasını tanımayan, işçilerin kendi kendini yöneten bir kitle örgütünü koyma girişiminde bulunmasında yatar. Aralarında, sosyalizm hainlerinin gerçekle alay ederek proleter diye nitelendikleri Alman cumhuriyetinin de bulunduğu çağımızın tüm bur-

juva-demokratik cumhuriyetleri, bu devlet aygıtını muhafaza ediyorlar. Bu şekilde, "genelde demokrasi"yi savunma yaygarasının, gerçekte burjuvazinin ve onun sömürücü ayrıcalıklarının savunusu olduğu bilmem kaçıncı kez gayet berrak bir şekilde doğrulanmaktadır.

7— "Toplantı özgürlüğü", "saf demokrasi"nin taleplerine örnek olarak hizmet edebilir. Sınıfından kopmamış her sınıf bilinçli işçi, devrilmelerine direndikleri ve ayrıcalıklarını savundukları bir dönemde ve durumda, sömürücülere toplantı özgürlüğü vaat etmenin saçmalık olacağını derhal anlar. Burjuvazi devrimciyken ne İngiltere'de 1649 yılında ne de Fransa'da 1793 yılında, ülkeye yabancı birlikler çağıran ve restorasyon girişimleri örgütlemek için güç toplayan monarşistlere ve soylulara "toplantı özgürlüğü" tanımadı. Çoktan gericileşmiş olan bugünkü burjuvazi, proletaryadan, kapitalistlerin mülksüzleştirilmelerine hangi biçimde direneceklerine bakmaksızın sömürenlere peşinen "toplantı özgürlüğü" garanti etmesini istediğinde, işçiler burjuvazinin ikiyüzlülüğüne ancak güleceklerdir.

Öte yandan işçiler, "toplantı özgürlüğü"nün en demokratik burjuva cumhuriyette bile boş bir laf olduğunu çok iyi biliyorlar, çünkü en iyi resmi ve özel binalar varlıklıların emrindedir, bunlar toplantılar için yeterince boş zamana da sahiptir ve bunu yaparken burjuva iktidar aygıtının korumasından yararlanırlar. Kent ve kır proleterleriyle küçük köylüler, yani halkın büyük çoğunluğu, bunların hiçbirine sahip değildir. Durum böyle olduğu sürece, "eşitlik", yani "saf demokrasi" bir aldatmacadır. Gerçek bir eşitlik elde etmek için, emekçiler için gerçekten bir demokrasi gerçekleştirmek için, önce tüm resmi ve tüm lüks özel binaları sömürücülerin elinden almak gerekir, önce emekçilere boş zaman yaratmak ve toplantılarının özgürlüğünün, soylu efendilerin oğulları ya da sindirilmiş askerlerin yardımıyla kapitalist çevrelerden subaylar tarafından değil, silahlı işçiler tarafından korunmasını sağlamak gerekir.

Ancak böyle bir değişiklikten sonra, işçilerle, emekçilerle, yoksullarla alay etmeksizin toplantı özgürlüğünden, eşitlikten söz edilebi-

lir. Ne var ki, böyle bir değişikliği sadece, sömürücüleri, burjuvaziyi deviren emekçilerin öncüsü proletarya gerçekleştirebilir.

8— "Basın özgürlüğü" de "saf demokrasi"nin ana sloganlarından biridir. Burada da işçiler bilir —ve tüm ülkelerin sosyalistleri milyonlarca kez kabul etmiştir— ki, en iyi matbaalar ve en büyük kâğıt stokları kapitalistlerin elinde bulundukça ve basına tüm dünyada —örneğin Amerika'da olduğu gibi[81]— demokrasi ve cumhuriyetçi rejim ne kadar gelişkinse o ölçüde daha açık, daha şiddetli ve kinik sahneye çıkan sermaye iktidarı egemen oldukça, bu özgürlük bir aldatmacadır. Emekçiler için, işçiler ve köylüler için gerçekten eşitlik ve gerçek bir demokrasi elde etmek için, önce kapitalistlerin elinden, yazarları hizmetlerine sokma, yayın kurumlarını satın alma ve gazetelere rüşvet verme olanağı alınmalıdır. Bunun için ise, sermayenin boyunduruğunu silkip atmak, sömürenleri devirmek, direnişlerini kırmak gereklidir. Kapitalistler her zaman, varlıklıların kâr elde etme özgürlüğünü ve işçilerin açlıktan ölme özgürlüğünü "özgürlük" olarak adlandırmışlardır. Kapitalistler basının varlıklılarca rüşvetle satın alınma özgürlüğünü, sözümona kamuoyu yaratmak ve korumak için servet kullanma özgürlüğünü basın özgürlüğü olarak niteliyorlar. Yani "saf demokrasi" savunucuları yine gerçekte, kitleleri aydınlatma araçları üzerinde varlıklıların en kirli ve en bozulmuş egemenlik sisteminin savunucusu olarak, kulağa hoş gelen, güzel ve bütünüyle yalancı safsatalarla halkı, basını sermayenin boyunduruğundan kurtarma somut tarihsel görevinden uzaklaştıran sahtekârlar olarak ortaya çıkıyorlar. Gerçek özgürlük ve eşitliği, komünistlerin kurduğu ve başkalarının sırtından zenginleşme olanağının bulunmayacağı, basını —doğrudan ya da dolaylı olarak— paranın gücüne tabi kılma objektif olanağının olmayacağı, herhangi bir emekçinin (ya da emekçilerin herhangi bir büyüklükteki grubunun) topluma ait matbaalara ve kâğıt stoklarına sahip olacağı ve engelsiz kullanabileceği toplum düzeni getirecektir.

9— 19. ve 20. yüzyıl tarihi daha savaştan önce, o çok övülen "saf demokrasi"nin kapitalizm altında gerçekte ne anlama geldiğini göster-

di. Marksistler her zaman, demokrasi ne kadar gelişkin, "saf" ise, sınıf mücadelesinin de o ölçüde örtüsüz, şiddetli, acımasız şekillendiğini, sermayenin boyunduruğunun ve burjuvazinin diktatörlüğünün o ölçüde "saf" ortaya çıktığını iddia etmişlerdir. Cumhuriyetçi Fransa'da Dreyfus Olayı, özgür ve demokratik Amerika Cumhuriyeti'nde kapitalistler tarafından silahlandırılan paralı askerlerin grevci işçilerle kanlı hesaplaşması — bu ve binlerce benzer olgu, burjuvazinin boşuna gizlemeye çalıştığı; en demokratik cumhuriyetlerde gerçekte, sömürücülerin sermayenin iktidarının sarsılmaya başladığına inanmaya başladığı her defa açıkça gün yüzüne çıkan burjuvazinin terör ve diktatörlüğünün egemen olduğu gerçeğini ortaya seriyor.

10— 1914–1918 emperyalist savaşı geri işçilere bile, burjuva diktatörlüğünün karakteri olarak en özgür cumhuriyetlerde dahi burjuva demokrasisinin bu gerçek karakterini kesinkes göstermiştir. Alman ya da İngiliz milyoner ve milyarder grubunun zenginleşmesi için düzinelerce milyon insan katledilmiş ve en özgür cumhuriyetlerde burjuvazinin askeri diktatörlüğü kurulmuştur. Bu askeri diktatörlük Antant ülkelerinde, Almanya üzerinde zaferden sonra da sürüyor. Tam da savaş, emekçilerin gözlerini şimdiye dek herhangi bir olaydan daha çok açtı; burjuva demokrasisinin elinden tüm cicili bicili değersiz sahte şeyleri aldı ve savaş sırasında ve savaşla bağıntılı olarak açılan tüm spekülasyon ve kâr hırsı uçurumunu halka gösterdi. Burjuvazi bu savaşı "özgürlük ve eşitlik" işareti altında yürüttü, savaş müteahhitleri "özgürlük ve eşitlik" işareti altında duyulmadık ölçüde zenginleşti. Sarı Bern Enternasyonali'nin hiçbir çabası, burjuva özgürlüğün, burjuva eşitliğin, burjuva demokrasinin şimdi tamamen açığa çıkan bu sömürücü karakterini kitlelerden gizleyemeyecektir.

11— Avrupa kıtasının kapitalist bakımdan en gelişmiş ülkesi Almanya'da, emperyalist Almanya'nın yıkılmasının ardından tam cumhuriyetçi özgürlüğün daha ilk ayları, Alman işçilerine ve tüm dünyaya, burjuva demokratik cumhuriyetin gerçek sınıf içeriğinin neden ibaret olduğunu gösterdi. Karl Liebknecht'le Rosa Luxemburg'un katli[82],

sadece gerçek proleter, Komünist Enternasyonal'in en iyi insanları ve liderleri trajik bir biçimde öldüğü için değil, aynı zamanda Avrupa'nın önde gelen devleti —abartmaksızın denebilir ki, dünyanın önde gelen devleti— kendi sınıf karakterini bütünüyle ortaya koyduğu için de, dünya çapında tarihi öneme sahip bir olaydır. Eğer tutuklanan, yani devlet iktidarının koruması altında bulunan insanlar, sosyal-yurtseverlerden oluşan bir hükümetin yönetimi altında, subaylar ve kapitalistler tarafından —yanlarına kâr kalırcasına— katledilebiliyorsa, böyle bir şeyin mümkün olabildiği demokratik cumhuriyet, bir burjuva diktatörlüğüdür. Karl Liebknecht'le Rosa Luxemburg'un katledilmesi hakkında öfkelerini ifade eden, fakat bu gerçeği kavramayan kişiler, bununla sadece kendi darkafalılıklarını veya ikiyüzlülüklerini kanıtlarlar. Dünyanın en özgür ve en ileri cumhuriyetlerinden birinde, Alman cumhuriyetinde "özgürlük", proletaryanın tutuklu önderlerini yanına kâr kalırcasına katledebilmekten ibarettir. Ve kapitalizm varolduğu müddetçe bu başka türlü olamaz, çünkü demokrasinin gelişimi, şimdi savaşın tüm sonuç ve tesirleri ve etkileri sayesinde kaynama noktasına gelen sınıf mücadelesini zayıflatmaz, aksine şiddetlendirir.

Tüm uygar dünyada Bolşevikler şimdi sınırdışı ediliyor, izleniyor ve zindana atılıyor, örneğin en özgür burjuva cumhuriyetlerinden biri olan İsviçre'de[83]; Amerika'da Bolşevik pogromları görülüyor vs. "Genelde demokrasi" ya da "saf demokrasi" bakış açısından, ileri, uygar, demokratik, tepeden tırnağa silahlanmış devletlerin, milyonluk tirajlara sahip burjuva gazetelerin barbar, cani vs. diye nitelediklerı geri, yıkılmış, aç Rusya'dan gelme birkaç düzine insanın varlığından korkmaları düpedüz gülünçtür. Böylesine aşikâr bir çelişkiyi üretebilen toplum koşullarının gerçekte burjuvazinin diktatörlüğü olduğu açıktır.

12— Bu koşullar altında, sömürücüleri devirme ve direnişlerini bastırmanın aracı olarak proletarya diktatörlüğü sadece tümüyle haklı değil, aynı zamanda, savaşa yol açmış olan ve yeni savaşlar hazırlayan burjuva diktatörlüğüne karşı tüm emekçi kitlesi için tek korunma olarak kesinlikle gereklidir de.

Sosyalistlerin kavramadığı ve onların teorik miyopluğunu, burjuva önyargılara saplanmışlığını ve proletaryaya politik ihanetini oluşturan en önemli şey, kapitalist toplumda, onun temelinde yatan sınıf mücadelesinin az çok her ciddi şiddetlenmesi sırasında, burjuvazinin diktatörlüğüyle proletaryanın diktatörlüğü arasında bir orta yolun olamayacağıdır. Üçüncü bir yolla ilgili her düş, küçük-burjuvazinin gerici yaygaracılığıdır. Gerek tüm ileri ülkelerde burjuva demokrasisinin ve işçi hareketinin yüz yıldan fazla gelişim deneyimi, gerekse de özellikle son beş yılın deneyimi bunu kanıtlıyor. Tüm politik ekonomi bilimi, her türlü meta ekonomisinde burjuva diktatörlüğünün —kapitalizmin gelişmesiyle kendisi de gittikçe daha çok gelişen, çoğalan, birleşen ve güçlenen bir sınıf tarafından, yani proleter sınıf tarafından ortadan kaldırılabilecek olan bu diktatörlüğün— ekonomik kaçınılmazlığını ortaya koyan Marksizmin tüm içeriği de bunu gösteriyor.

13— Sosyalistlerin bir başka teorik ve politik hatası, demokrasinin biçimlerinin, ilkçağdaki rüşeymlerinden başlayarak, yüzyılların seyri içinde, egemen sınıfın yerine bir başkasının geçişine göre, zorunlu olarak değişmiş olduğunu anlamamalarıdır. Eski Yunan cumhuriyetlerinde, ortaçağ kentlerinde ve ileri kapitalist devletlerde demokrasi çeşitli biçimler ve çeşitli uygulama dereceleri gösterir[84]. Dünyada ilk kez iktidarın sömürücü azınlıktan sömürülen çoğunluğa geçtiği insanlık tarihindeki en radikal devrimin, en şiddetli krizler olmaksızın, demokrasinin yeni biçimlerini, demokrasi uygulamasının yeni koşullarını cisimleştiren yeni kurumları ortaya çıkarmaksızın vs. eski burjuva parlamenter demokrasi çerçevesinde gerçekleşebileceğini varsaymak en büyük ahmaklık olurdu.

14— Proletarya diktatörlüğü, tüm diğer diktatörlükler gibi, politik egemenliğini yitiren sınıfın zorlu direnişini bastırma gerekliliğinden doğduğu ölçüde, başka sınıfların diktatörlüğüne benzer. Proletarya diktatörlüğü ile diğer sınıfların diktatörlüğü —ortaçağda feodal beylerin diktatörlüğü, tüm uygar kapitalist ülkelerde burjuvazinin diktatörlüğü— arasındaki temel fark, feodal beylerin ve burjuvazinin diktatör-

lüğünün, halkın büyük çoğunluğunun, yani emekçilerin direnişinin zorla bastırılması olmasından ibarettir. Buna karşılık proletarya diktatörlüğü, sömürücülerin, yani nüfusun çok küçük bir azınlığının, feodal beylerin ve kapitalistlerin direnişinin zorla bastırılmasıdır.

Buradan şu sonuç çıkar ki, proletarya diktatörlüğü kaçınılmaz olarak, genel konuşulduğunda, sadece demokrasinin biçim ve kurumlarının değişimini değil, aynı zamanda kapitalizm tarafından ezilenler için gerçek demokrasi uygulamasının daha önce dünyada görülmemiş bir yaygınlığına yol açan demokrasinin böyle bir değişikliğini de beraberinde getirmek zorundadır.

Ve gerçekten de: artık gerçekten ortaya çıkmış olan proletarya diktatörlüğünün biçimi, yani Rusya'da Sovyet iktidarı, Almanya'da konseyler sistemi[85], Shop Stewards Committees[86]* ve başka ülkelerdeki benzer Sovyet kurumları — bunların tümü, emekçi sınıflar için, yani nüfusun büyük çoğunluğu için, en iyi ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerde dahi asla yaklaşık olarak bile bulunmayan demokratik hak ve özgürlüklerden gerçekten yararlanma olanağı anlamına geliyor ve bunu gerçekleştiriyorlar.

Sovyet iktidarının özü, tam da kapitalizm tarafından ezilmiş olan sınıfların, yani işçilerin ve yarı-proleterlerin (yabancı işgücü sömürmeyen ve kendi işgücünün en azından bir bölümünü sürekli satmak zorunda kalan köylülerin) kitle örgütünün, tüm devlet iktidarının ve tüm devlet aygıtının sürekli ve tek temeli olmasından ibarettir. En demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile, gerçi yasaya göre eşit olan, gerçekte ise binbir çeşit yol ve hileyle politik yaşama katılmaktan ve demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanmaktan uzak tutulan kitleler, şimdi sürekli, kesin ve tayin edici bir şekilde devletin demokratik yönetimine katılıma çekiliyorlar.

15— Burjuva demokrasisinin her zaman ve her yerde vaat ettiği, fakat hiçbir yerde uygulamadığı ve kapitalizmin egemenliğinden dola-

* *İşletme Temsilcileri Komiteleri.* ***—Alm. Red.***

yı uygulayamayacağı yurttaşların cinsiyet, din, ırk, milliyet farkı gözetmeksizin eşitliğini, Sovyet iktidarı ya da proletarya diktatörlüğü birden ve eksiksiz gerçekleştiriyor; çünkü bunu ancak, üretim araçlarının özel mülkiyetinde ve onun paylaşımı ve yeniden paylaşımı mücadelesinde çıkarı olmayan işçilerin iktidarı yapabilir.

16— Eski, yani burjuva demokrasisi ve parlamentarizm, tam da emekçi kitlelerin hükümet aygıtına en fazla yabancılaştığı şekilde örgütlenmişti. Buna karşılık Sovyet iktidarı, yani proletarya diktatörlüğü, emekçi kitleleri hükümet aygıtına yaklaştıracak biçimde örgütlenmiştir. Sovyet devletinin örgütlenmesinde yasama ve yürütme erkinin birleştirilmesi ve bölgesel seçim çevreleri yerine üretim birimlerinin: tesislerin, fabrikaların konması da aynı hedefe hizmet eder.

17— Ordu yalnızca monarşilerde baskı aygıtı olarak hizmet etmemiştir. En demokratiği de dahil, tüm burjuva cumhuriyetlerde de böyle kalmıştır. Sadece, kapitalizm tarafından ezilmiş olan sınıfların kalıcı devlet örgütü olarak Sovyet iktidarı, ordunun burjuvazinin emir-komutasına tabi kılınmasını ortadan kaldıracak ve proletaryayı gerçekten orduyla kaynaştıracak, proletaryanın silahlanmasını ve burjuvazinin silahsızlandırılmasını gerçekten hayata geçirebilecek güçtedir. Ve bu olmadan sosyalizmin zaferi olanaksızdır.

18— Sovyetler temelinde devlet örgütlenmesi öyledir ki, kapitalizmin en fazla yoğunlaştırdığı ve en çok aydınlattığı sınıf olarak proletarya öncü role sahiptir. Tüm devrimlerin ve ezilen sınıfların tüm hareketlerinin deneyimi, tüm dünyada sosyalist hareketin deneyimi bize, yalnızca proletaryanın, emekçi ve sömürülen halkın dağınık ve geri katmanlarını birleştirecek ve *yönetecek* durumda olduğunu öğretiyor.

19— Yalnızca Sovyetler temelinde devlet örgütlenmesi, kapitalizm altında, en demokratik cumhuriyetlerde bile korunan ve korunmak zorunda olan ve gerçekte işçiler ve emekçiler için demokrasinin gerçekleşmesi önünde en büyük engeli oluşturan eski —yani burjuva— bürokrasi ve hukuk aygıtını derhal parçalayacak ve kesin olarak

yok edecek durumdadır. Paris Komünü bu yolda dünya tarihindeki ilk adımı attı. İkinci adımı atan Sovyet iktidarıdır.

20— Devlet iktidarının ortadan kaldırılması, aralarında ve en başta Marx'ın bulunduğu tüm sosyalistlerin önlerine koydukları hedeftir. Bu hedefe ulaşmadan, gerçek demokrasi, yani özgürlük ve eşitlik elde edilemez. Ne var ki bu hedefe pratikte yalnızca Sovyet ya da proleter demokrasisi götürür, çünkü o, emekçilerin kitle örgütlerini devlet yönetiminde sürekli ve kesin katılıma çekerek derhal, her türlü devletin tamamen sönüp gitmesini hazırlamaya başlar.

21— Bern'de toplanmış olan sosyalistlerin tam iflası, yeni, yani proleter demokrasiyi anlamadaki tüm eksiklikleri, özellikle şuradan açıkça görülüyor: 10 Şubat 1919'da Branting Bern'de, sarı Enternasyonal'in Uluslararası Konferansının bittiğini açıkladı. 11 Şubat 1919'da, katılımcıların bir gazetesi, Berlin'de yayınlanan "Freiheit" [Özgürlük. —ÇN], "Bağımsızlar" partisinin proletaryaya bir çağrısını yayınladı. Bu çağrıda, Scheidemann hükümetinin burjuva karakteri itiraf ediliyor, hükümet, devrimin taşıyıcısı ve koruyucusu olarak adlandırılan Sovyetleri ortadan kaldırmak istemekle suçlanıyor ve Sovyetleri legalleştirme, onlara resmi haklar tanıma, onlara Ulusal Meclis'in kararlarını dondurma —o zaman bu kararların bir plebisite tabi tutulması gerekiyordu— hakkı verilmesi öneriliyor.

Bu öneri, demokrasiyi savunan ve onun burjuva karakterini anlamamış olan teorisyenlerin tam düşünsel iflasını kanıtlıyor. Sovyet sistemini, yani proletarya diktatörlüğünü, Ulusal Meclis'le birleştirme gülünç çabası, sarı sosyalistlerle sosyal-demokratların gerek düşünsel fukaralığını gerekse de gerici küçük-burjuva politikalarını, aynı zamanda durdurulmaz biçimde büyüyen yeni, proleter demokrasinin güçlerine korkakça tavizlerini kesin olarak açığa çıkarıyor.

22— İşçi kitlesinden korktuğu için ilgili kararı usulüne uygun olarak oylamaya cesaret edemeyen Bern'deki sarı Enternasyonal çoğunluğu[87], Bolşevizmi mahkûm ederek, sınıf bakış açısına göre doğru

davranmıştır. Tam da bu çoğunluk, Rus Menşevikleri ve Sosyal-Devrimcileriyle ve Almanya'da Scheidemann'larla tamamen dayanışma içindedir. Bolşevikler tarafından izlenmekten şikayet eden Rus Menşevikleri ve Sosyal-Devrimcileri, bu izlenmelere Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin proletaryaya karşı burjuvazi safında içsavaşa katılmalarının neden olduğu olgusunu gizlemeye çalışıyorlar. Aynı şekilde Almanya'da Scheidemann'lar ve onların partisi, işçilere karşı burjuvazinin safında içsavaşa katıldıklarını artık kanıtlamışlardır.

Bu yüzden, Bern'deki sarı Enternasyonal katılımcıları çoğunluğunun, Bolşeviklerin mahkûm edilmesinden yana olmaları tamamen doğaldır. Ancak burada "saf demokrasi"nin savunusu değil, aksine içsavaşta proletaryaya karşı burjuvazinin safında durduklarını anlayan ve hisseden insanların özsavunusu ifadesini bulmuştur.

Bu nedenle, sarı Enternasyonal çoğunluğunun kararını, sınıf bakış açısından hareketle doğru olarak kabul etmek gerekir. Proletarya gerçekten korkmamalı, gerçekle açıkça yüzleşmeli ve buradan tüm politik sonuçları çıkarmalıdır.

*

Yoldaşlar! Son iki noktaya birkaç şey daha eklemek istiyorum. Bern Konferansı üzerine rapor verecek yoldaşların bu konuda daha ayrıntılı konuşacaklarını sanıyorum.

Tüm Bern Konferansı[87] süresince, Sovyet iktidarının önemi üzerine tek sözcük söylenmedi. Rusya'da bu sorunu iki yıldır tartışıyoruz. Daha 1917 Nisan'ında Parti Konferansımızda teorik ve politik olarak şu soruyu sorduk: "Sovyet iktidarı nedir, içeriği nedir, tarihsel önemi nedir?" Neredeyse iki yıldır bu sorunu tartışıyoruz ve Parti Kongremizde bu konuyla ilgili bir karar alacağız.

Berlin'de yayınlanan "Freiheit", 11 Şubat'ta Alman proletaryasına, sadece Almanya'nın bağımsız sosyal-demokratlarının liderleri tarafından değil, aynı zamanda Bağımsızlar fraksiyonunun tüm üyeleri tarafından da imzalanmış bir çağrı yayınladı. Bu Bağımsızların en

önemli teorisyeni, Kautsky, Ağustos 1918'de "Proletarya Diktatörlüğü"[11] broşüründe, kendisinin bir demokrasi *ve* Sovyet organları yandaşı olduğunu, fakat Sovyetlerin sadece ekonomik öneme sahip olmaları, asla politik örgüt olarak tanınmamaları gerektiğini yazıyordu. Kautsky bunu "Freiheit"ın 11 Kasım ve 12 Ocak sayılarında tekrarlıyor. 9 Şubat'ta, II. Enternasyonal'in en büyük teorik otoritelerinden sayılan Rudolf Hilferding'in bir makalesi yayınlanıyor. O artık Sovyet sistemini hukuken, resmi yasama yoluyla Ulusal Meclis'le birleştirmeyi öneriyor. Bu 9 Şubat'taydı. 11'inde bu öneri tüm Bağımsızlar Partisi tarafından kabul ediliyor ve bir çağrı biçiminde yayınlanıyor.

"Saf demokrasi" gerçeklik haline geldikten, bağımsız sosyal-demokratların en büyük teorisyenleri Sovyet örgütlerinin politik örgütler olmaması gerektiğini açıkladıktan sonra bile, Ulusal Meclis artık varolmasına rağmen — bütün bunlara rağmen yine kararsızlıklar! Bu da kanıtlıyor ki bu hazretler gerçekten de yeni hareketten ve onun mücadele koşullarından hiçbir şey anlamamışlardır. Fakat bu bir şeyi daha kanıtlıyor, o da şudur: bu kararsızlıklara yol açan koşullar, nedenler mevcut olmalı! Bütün bu olaylardan sonra, Rusya'da iki yıllık muzaffer devrimden sonra, önümüze Bern Konferansında kabul edilenler gibi, içinde Sovyetler ve bunların önemi hakkında hiçbir şey söylenmeyen kararlar konunca —ve bu konferansta tek bir delege bile Sovyetler üzerine tek sözcük söylememiştir—, gayet haklı bir şekilde şunu söyleyebiliriz: bütün bu hazretler, sosyalist ve teorisyen olarak bizim için ölmüştür.

Fakat pratikte, politik açıdan bu, yoldaşlar, teorik ve prensip olarak bu politik örgütlere karşı olan bu bağımsızlar aniden, Ulusal Meclis'in Sovyet sistemiyle "barışçıl" bağı, yani burjuva diktatörlüğünün proletarya diktatörlüğüyle bağı gibi bir budalalığı öneriyorlarsa, kitleler içinde muazzam bir dönüşümün cereyan etmekte olduğunun bir kanıtıdır. Hepsinin sosyalist olarak ve teorisyen olarak nasıl iflas ettiklerini ve kitleler içinde hangi muazzam değişikliğin cereyan etmekte olduğunu görüyoruz. Alman proletaryasının geri kitleleri bize geliyor,

geldiler! Bağımsız Alman Sosyal-Demokratları Partisi'nin, Bern Konferansı'nın en iyi kesiminin önemi, teorik ve sosyalist bakış açısından sıfıra eşittir; fakat hâlâ belirli bir önemi var, ve bu önem, bu kararsız unsurların bize, proletaryanın geri kesimlerinin ruh hali için barometre olarak hizmet etmesinden ibarettir. Bence bu Konferansın olağanüstü tarihsel önemi işte burada yatmaktadır. Buna benzer birşeyi bizim devrimimizde yaşadık. Menşeviklerimizde, Almanya'daki Bağımsızların teorisyenleriyle neredeyse adım adım aynı gelişme oldu. Başlangıçta, Sovyetlerde çoğunluğa sahipken, Sovyetlerden yanaydılar[88]. O sıralar: "Yaşasın Sovyetler!" ve "Sovyetler İçin", "Sovyetler Devrimci Demokrasidir!" den başka birşey duyulmuyordu. Fakat biz Bolşevikler Sovyetlerde çoğunluğu ele geçirince, başka bir şarkı söylemeye başladılar: Kurucu Meclis'in yanında Sovyetler varolmamalıdır; ve Menşeviklerin çeşitli teorisyenleri, Sovyet sisteminin Kurucu Meclis'le bağlanması ve Sovyetlerin devlet örgütü içine alınmasına ilişkin neredeyse aynı önerileri yaptılar. Burada bir kez daha görülüyor ki, proleter devrimin genel seyri tüm dünyada aynıdır. Önce Sovyetlerin kendiliğinden ortaya çıkışı, sonra yayılması ve gelişmesi, sonra pratikte şu sorunun ortaya çıkışı: Ya Sovyetler ya Ulusal Meclis, ya Sovyetler ya Kurucu Meclis, ya Sovyetler ya burjuva parlamentarizmi, liderlerin tamamen şaşkınlığı ve sonuçta proleter devrim. Fakat ben neredeyse iki yıl devrimden sonra sorunu böyle koymamamız gerektiğini, bilakis somut kararlar almak zorunda olduğumuzu düşünüyorum, çünkü Sovyet sistemini yaygınlaştırmak bizim için ve özellikle çoğu Batı Avrupa ülkeleri için en önemli görevdir.

Burada sadece Menşeviklerin bir kararını anmak isterim. Yoldaş Obolenski'den bunu Almancaya çevirmesini rica ettim. Bana söz verdi, fakat kendisi ne yazık ki burada değil. Bu kararın tam metni yanımda olmadığı için belleğimden aktarmaya çalısacağım.

Bolşevizm hakkında hiçbir şey duymamış bir yabancı için, tartışma konularımız hakkında kendine ait bir düşünce oluşturmak çok zordur. Bolşeviklerin her iddiasına Menşevikler karşı çıkıyor, ve tersine.

Tabii mücadele döneminde başka türlü olamaz; bu yüzden, Menşevik Parti'nin Aralık 1918 tarihli son konferansının, Menşevik "Gazeta Peçatnikov"'da* tam metni basılmış olan uzun, ayrıntılı bir karar kabul etmiş olması özellikle önemlidir. Bu kararda bizzat Menşevikler, sınıf mücadelesi ve içsavaş tarihinin kısa bir anlatımını veriyorlar. Karar, Ural'da, Güney'de, Kırım'da, Gürcistan'da varlıklı sınıflarla ittifak içinde olan kendi partileri içindeki grupları mahkûm ettiklerini ifade ediyor, karar tüm bu bölgeleri adıyla sayıyor. Menşevik Parti'nin, varlıklı sınıflarla ittifak içinde Sovyet iktidarına karşı çıkan bu grupları, şimdi bir kararda mahkûm ediliyor ve son madde komünistlerin safına geçenleri de mahkûm ediyor. Buradan şu sonuç çıkar: Menşevikler partilerinde birlik olmadığını, bilakis ya burjuvazinin ya da proletaryanın yanında olduklarını kabul etmek zorunda kalmaktadırlar. Menşeviklerin büyük bir bölümü burjuvazinin safına geçmiş ve içsavaşta bize karşı mücadele etmiştir. Menşevikleri elbette izliyoruz, hatta savaşta bize karşı, Kızıl Ordumuza karşı savaşıp kızıl komutanlarımızı kurşuna dizenleri kurşuna diziyoruz. Burjuvazinin savaşına proletaryanın savaşıyla yanıt verdik — başka bir çıkış yolu olamaz. Böylece bütün bunlar, politik açıdan bakıldığında, sadece Menşevik ikiyüzlülüktür. Bern Konferansı'nda, resmen deli ilan edilmemiş kişilerin, Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler adına, Bolşeviklerin onlara karşı mücadelesinden söz edip, onların burjuvaziyle ittifak içinde proletaryaya karşı mücadelesini sessizlikle geçiştirebilmeleri tarihsel açıdan anlaşılmazdır.

Hepsi, onları izlediğimiz için bize öfkeyle karşı çıkıyorlar. Bu doğru. Fakat içsavaşta bizzat kendilerinin ne gibi bir payı olduğu hakkında tek sözcük etmiyorlar! Sanırım bu kararın tam metnini tutanaklara eklemem gerekecek ve yabancı yoldaşlardan, dikkatlerini bu karara vermelerini rica ediyorum, çünkü bu, sorunun doğru konduğu ve Rusya'da "sosyalist" akımların kendi aralarındaki kavganın değerlendirilmesi sorununda olağanüstü bir malzeme sunan tarihi bir belgedir.

* *"Matbaacılar Gazetesi"*. —***Alm. Red.***

Proletarya ile burjuvazi arasında, kâh o yana kâh bu yana meyleden kişilerden oluşan bir sınıf daha vardır; bu her zaman ve her devrimde böyle olmuştur, ve proletaryayla burjuvazinin iki düşman kamp oluşturduğu kapitalist toplumda, bu ikisi arasında ara katmanların olmaması kesinlikle imkânsızdır. Bu kararsız unsurların mevcudiyeti tarihi olarak kaçınılmazdır, ve ne yazık ki, yarın kimin safında mücadele edeceklerini kendileri de bilmeyen bu unsurlar, daha uzun süre varlıklarını sürdüreceklerdir.

İçinde özellikle üç noktanın saptanacağı bir kararın kabul edilmesi yönünde pratik bir öneride bulunmak istiyorum.

Birincisi: Batı Avrupa ülkelerindeki yoldaşlar için en önemli görevlerden biri, Sovyet sisteminin anlamı, önemi ve zorunluluğu hakkında kitleleri aydınlatmaktır. Bu sorun pek iyi anlaşılmamaktadır. Kautsky ve Hilferding teorisyen olarak iflas etmiş olsalar da, "Freiheit"taki son makaleler, onların Alınan proletaryasının geri kesimlerinin ruh halini doğru yansıttıklarını kanıtlıyor. Bizde de böyleydi: Rus devriminin ilk sekiz ayında Sovyet örgütlenmesi sorunu çok tartışıldı, ve işçiler için, yeni sistemin neden ibaret olduğu ve Sovyetlerden bir devlet aygıtının oluşturulup oluşturulamayacağı berrak değildi. Devrimimizde teori yolundan değil, aksine pratik yolundan ileriye doğru yürüdük. Örneğin Kurucu Meclis sorununu önceden teorik olarak koymadık ve Kurucu Meclis'i tanımadığımızı söylemedik. Ancak daha sonra, Sovyet örgütleri tüm ülkeye yayıldıktan ve politik iktidarı ele geçirdikten sonra, ancak ondan sonra, Kurucu Meclis'i dağıtmaya karar verdik. Şimdi Macaristan ve İsviçre'de sorunun çok daha akut ortaya çıktığını görüyoruz. Bu bir yandan çok iyi: buradan, Batı Avrupa ülkelerinde devrimin çok daha hızlı ilerlediği ve bize büyük zaferler getireceği güvenini kazanıyoruz. Öte yandan bu belli bir tehlike içeriyor; bu tehlike, mücadelenin, işçi sınıfının bilincinin bu gelişmeye ayak uyduramayacağı kadar şiddetli olmasıdır. Sovyet sisteminin anlamı, Almanya'nın

politik olarak aydınlanmış işçilerinin büyük kitlesi için bugün de hâlâ berrak değildir, çünkü bunlar parlamentarizm ruhuyla ve burjuva önyargılarla yetiştirilmişlerdir.

İkincisi: Sovyet sisteminin yaygınlaştırılması üzerine. Almanya'da ve hatta İngiltere'de Sovyetler düşüncesinin ne kadar hızlı yayıldığını duyduğumuzda, bu bizim için proleter devrimin zafer kazanacağına dair en önemli kanıttır. Onun seyri ancak kısa bir süre için durdurulabilir. Yoldaş Albert'in ve yoldaş Platten'in bize, kendi ülkelerinde* kırda kır işçileri ve küçük köylülerde hemen hemen hiç Sovyetler olmadığını açıklamaları başka birşeydir. "Rote Fahne"de, Köylü Sovyetlerine karşı, fakat, çok doğru bir şekilde, kır işçileri ve küçük köylü Sovyetlerinden yana bir makale okudum. Burjuvazi ve Scheidemann ve suç ortakları gibi uşakları, Köylü Sovyetleri şiarını[89] çoktan ilan ettiler. Fakat bize sadece kır işçisi ve küçük köylü Sovyetleri gerekli. Ancak ne yazık ki Albert, Platten ve diğer yoldaşların raporlarından, Macaristan[90] hariç, Sovyet sisteminin kırda yaygınlaştırılması için çok az şey yapıldığını görüyoruz. Bunda Alman proletaryasının kesin zaferi için belki de pratik ve oldukça büyük bir tehlike yatmaktadır. Zafer ancak, sadece kent işçileri değil, aynı zamanda kır proletaryası da, önceden olduğu gibi sendikalarda ve tüketim birliklerinde değil, aksine Sovyetlerde örgütlü olduğunda güvence altında olabilir. Zaferimiz, Ekim'de köylülükle, tüm köylülükle birlikte yürüdüğümüzden dolayı daha kolay oldu. Bu anlamda devrimimiz o sıralar bir burjuva devrimdi. Proleter hükümetimizin ilk adımı, ifadesini Kerenski yönetimi altında Köylü Sovyetlerinde ve köylü meclislerinde bulmuş olan tüm köylülüğün eski taleplerinin, hükümetimiz tarafından, 8 Kasım (26 Ekim) 1917[91] tarihli yasayla, devrimin ertesi günü kabul edilmesi olmuştur. Gücümüz burada yatıyordu, büyük çoğunluğu kazanmamız bu nedenle böylesine kolay oldu. Devrimimiz köy için burjuva devrim olarak kalmaya devam etti ve ancak bir yarım yıl sonra, devlet örgütü çerçevesinde sınıf mücadelesine kırda başlamak, her

* *Yani Almanya ve İsviçre'de.* —*Alm. Red.*

köyde köy yoksullarının[71], yarı-proleterlerin komitelerini örgütlemek ve köy burjuvazisine karşı sistematik olarak mücadele etmek zorunda kaldık. Bu bizde kaçınılmazdı, çünkü Rusya geri bir ülkedir. Batı Avrupa'da olaylar başka türlü gelişecektir, bu yüzden, Sovyet sisteminin uygun, belki de yeni biçimlerde kırsal nüfusa da yayılmasının kesinlikle gerekli olduğunu vurgulamak zorundayız.

Üçüncüsü: Sovyetlerde çoğunluğun komünistler tarafından ele geçirilmesinin, Sovyet iktidarının henüz zafere ulaşmadığı tüm ülkelerde esas görev olduğunu söylemeliyiz. Karar komisyonumuz dün bu sorunu tartıştı. Belki başka yoldaşlar da konuya ilişkin düşüncelerini söyleyeceklerdir; fakat ben, bu üç noktayı özel karar olarak kabul etmemizi önermek istiyorum. Elbette, gelişmenin yolunu ona buyuracak durumda değiliz. Birçok Batı Avrupa ülkesinde devrimin çok yakında başlaması kesinlikle muhtemeldir, fakat biz işçi sınıfının örgütlü kesimi olarak, Parti olarak Sovyetlerde çoğunluğu kazanmaya çalışıyoruz ve bunu yapmak zorundayız. O zaman zaferimiz kesindir ve hiçbir güç komünist devrime karşı bir girişimde bulunacak durumda olmayacaktır. Aksi halde zafer o kadar kolay kazanılmayacak ve uzun süreli olmayacaktır. Böylece bu üç noktayı özel bir karar şeklinde kabul etmeyi önermek istiyorum.

DİKTATÖRLÜK SORUNUNUN TARİHİ ÜZERİNE[92]

Proletarya diktatörlüğü sorunu, istisnasız tüm kapitalist ülkelerde modern işçi hareketinin temel sorunudur. Bu sorunda tam açıklığa kavuşmak için, onun tarihini bilmek gerekir. Uluslararası bir ölçek koymak gerekirse, genelde devrimci diktatörlük ve özelde proletarya diktatörlüğü öğretisinin tarihi, devrimci sosyalizmin tarihiyle, özellikle Marksizmin tarihiyle örtüşür. Ayrıca —ve tabii ki bu en önemlisidir— ezilen ve sömürülen sınıfın sömürücülere karşı tüm devrimlerinin tarihi, diktatörlük sorununa ilişkin tüm bilgimizin ana malzemesini ve ana kaynağını oluşturur. Her devrimci sınıfın, zafer kazanmak için kendi diktatörlüğünü kurmak zorunda olduğunu kavramamış olan, devrim tarihinden hiçbir şey kavramamıştır ya da bu alanda hiçbir şey bilmek istememektedir.

1902/03'te "Zarya" ve "Iskra" redaksiyonu tarafından, ya da daha doğrusu, G. V. Plehanov tarafından kaleme alınan ve bu redaksiyon tarafından redakte edilip değiştirilerek onaylanan RSDİP Programı[93] Rusya için teorik bakımdan özel bir öneme sahiptir. Proletarya diktatörlüğü sorunu bu programda berrak ve kesin konmuştur, hem de tam da Bernstein'a karşı, oportünizme karşı mücadeleyle bağıntı içinde. Fakat elbette ki devrim deneyimi, yani Rusya'da 1905 yılı deneyimi en büyük öneme sahiptir.

Bu yılın son üç ayı —Ekim, Kasım, Aralık—, dikkate değer güçte ve yaygınlıkta devrimci kitle mücadeleleri dönemiydi, bu mücadelede en güçlü iki yöntemin: *politik kitle* grevleri ve *silahlı ayaklanmanın* birleştiği bir dönemdi. (Parantez içinde belirtelim ki, Bolşevik Parti Kongresi, "RSDİP III. Kongresi", daha ***Mayıs*** 1905'te, "proletaryayı, otokrasiye karşı silahlı ayaklanma yoluyla doğrudan mücadeleye örgütleme görevi"ni "Partinin en önemli ve en acil görevlerinden biri"* olarak nitelemiş ve tüm Parti örgütlerini, "ayaklanmanın başında ve seyri içinde büyük öneme sahip olabilecek politik kitle grevlerinin rolünü aydınlatmak"la görevlendirmiştir.)

Dünya tarihinde ilk kez öyle bir basamağa ve öyle bir devrimci mücadele gücüne ulaşılmıştı ki, silahlı ayaklanma, kitle greviyle, bu özgül proleter silahla bağ içinde ortaya çıktı. Bu deneyimin, dünyanın ***tüm*** proleter devrimleri için önemli olduğu açıktır. Ve Bolşevikler onun gerek politik gerekse de ekonomik yanını en büyük dikkat ve gayretle incelediler. 1905 ekonomik ve politik grevleri üzerine aylık verilerin tahliline, ikisinin iç içe geçmesinin biçimlerine, o zaman grev mücadelesinin dünyada ilk kez ulaşılan gelişme aşamasına dikkat çekerim; bu tahlili 1910 ve 1911'de "Prosveşçeniye" dergisinde yaptım ve dönemin yurtdışında yayınlanan Bolşevik literatüründe kısaca özetlenmiş olarak yineledim.

Kitle grevleri ve silahlı ayaklanmalar dolayısıyla devrimci devlet iktidarı ve diktatörlük sorunu kendiliğinden gündeme girdi, çünkü bu mücadele yöntemleri kaçınılmaz olarak —önce yerel ölçekte— eski resmi makamların sürülüp atılmasına, iktidarın proletarya ve devrimci sınıflar tarafından ele geçirilmesine, çiftlik sahiplerinin kovulmasına, bazen fabrikaların işgaline vs. vb. yol açıyordu. O dönemin devrimci kitle mücadelesi, ***İşçi Temsilcileri Sovyetleri***, sonra Asker Temsilcileri Sovyetleri, Köylü Komiteleri ve benzeri gibi dünya tarihinde daha

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII, s. 349'da silahlı ayaklanma üzerine Lenin'in taslağı ve s. 570'de Kongre tarafından kararlaştırılan karar metni. —Alm. Red.*

önce hiç var olmamış örgütler doğurdu. Böylece, bugün tüm dünyanın sınıf bilinçli işçilerinin dikkatinin odak noktasında duran temel sorunlar (Sovyet iktidarı ve proletarya diktatörlüğü), 1905 sonunda fiilen ortaya konmuştu. Devrimci proletaryanın ve tahrif edilmemiş Marksizmin Rosa Luxemburg gibi seçkin temsilcileri, bu pratik deneyimin önemini hemen anlar ve toplantılarda, basında eleştirel bir tahlille ortaya çıkarken, resmi sosyal-demokrat ve sosyalist partilerin resmi temsilcilerinin çok büyük çoğunluğu, reformistler ve sonraki "Kautskyciler", "Longuetistler", Amerika'da Hillquit yandaşları vs. gibi kişiler, bu deneyimin önemini kavramaktan ve ***devrimciler*** olarak görevlerini yerine getirmekten, yani bu deneyimin derslerinin incelenmesi ve propagandasını ele almaktan aciz olduklarını kanıtladılar.

Rusya'da gerek Bolşevikler gerekse de Menşevikler, 1905 Aralık silahlı ayaklanmasının[94] yenilgisinden sonra derhal, bu deneyimden dersler çıkarmaya başladılar. Bu çalışma özellikle, Nisan 1906'da gerek Menşeviklerin gerekse de Bolşeviklerin temsil edildiği ve resmen birleştikleri RSDİP Stockholm Kongresi'nin, "Birlik Kongresi" denen kongrenin yapılmasıyla hızlandı. Bu Kongre hazırlıkları, her iki fraksiyon tarafından en enerjik biçimde yürütüldü. 1906 başında, Kongreden önce, her iki fraksiyon, en önemli tüm sorunlara ilişkin karar taslaklarını yayınladılar. "Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Birlik Kongresi Üzerine Rapor (Petersburg İşçilerine Mektup)*" broşürümde (110 sayfa, neredeyse yarısı, iki fraksiyonun karar taslaklarının ve Kongre tarafından kesin olarak kabul edilen kararların metnidir) basılmış olan – Moskova 1906 – bu taslaklar, sorunun o zamanki konuş tarzının incelenmesi için ana malzemeyi oluşturur.

Daha o zamanlar, Sovyetlerin önemi üzerine tartışma diktatörlük sorunuyla birbirine bağlanıyordu. Bolşevikler daha Ekim 1905 Devrimi'nden önce diktatörlük sorununu ortaya koymuşlardı (bkz. "Demok-

---

* *Gerek bu "Rapor", gerekse de Lenin'in burada değindiği karar taslakları, Bütün Eserler, Cilt IX'da basılmıştır.* ***—Alm. Red.***

ratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşürüm, Cenevre, Temmuz 1905, "Oniki Yıl" derlemesinde yeniden basılmıştır)[95]. Menşevikler bu "diktatörlük" şiarını reddettiler. Bolşevikler, İşçi Temsilcileri Sovyetlerinin fiilen, Bolşevik karar taslağında kelimesi kelimesine dendiği gibi, "devrimci iktidarın rüşeymleri" olduğunu vurguladılar ("Rapor", sayfa 95). Menşevikler Sovyetlerin önemini kabul ediyordu, "örgütlenmelerine destek" vermekten vs. yanaydılar, fakat onları devrimci iktidarın rüşeymleri olarak görmüyorlardı, bu ya da benzeri bir "yeni devrimci iktidar" hakkında hiçbir şey söylemiyor ve diktatörlük şiarını doğrudan reddediyorlardı. Sorunun bu konuşunda, Menşeviklerle bugünkü tüm görüş ayrılıklarının rüşeym halinde mevcut olduğunu görmek zor değil. Bu sorundaki tavırlarıyla Menşeviklerin (gerek Rus, gerekse de Kautsky'ciler, Longuet'istler gibi Rus olmayan Menşeviklerin), proleter devrimi dil ucuyla kabul eden, ***fakat gerçekte "devrim" kavramının esasını ve temelini reddeden*** reformistler ya da oportünistler olduklarını gösterdiklerini ve göstermeye devam ettiklerini anlamak da zor değil.

Daha 1905 devriminden önce, adı geçen "İki Taktik" broşürümde, beni "devrim ve diktatörlük kavramlarını farkettirmeksizin karıştırmak"la suçlayan Menşeviklerin argümanlarını inceledim ("Oniki Yıl", sayfa 459)*. Menşeviklerin tam da bu suçlamayla oportünizmlerini, liberal burjuvazinin uydusu olarak, onun proletarya arasında etkinliğinin aracısı olarak politik karakterlerini açığa çıkardıklarını ayrıntılı olarak kanıtladım. Devrim tartışmasız bir güç haline geldiğinde, karşıtlar da "devrimi tanımaya" başlar demiş ve (1905 yazında) anayasacı monarşist kalan Rus liberalleri örneğine dikkat çekmiştim. Şimdi 1920 yılında buna, Almanya ve İtalya'da liberal burjuvaların ya da en azından aralarından en kültürlülerinin ve en kurnazlarının "devrimi tanımaya" hazır oldukları eklenebilir. Fakat, devrimi "tanımak" ve fakat aynı zamanda belirli bir sınıfın (ya da belirli sınıfların) ***diktatörlüğünü*** reddetmekle o zamanki Rus liberalleriyle Menşevikleri ve bugünkü Al-

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VIII, s. 154.—**Alm. Red.***

man ve İtalyan liberalleri, Turaticiler ve Kautskyciler, tam da ***reformizmlerini***, devrimci olarak bütünüyle işe yaramazlıklarını ortaya koydular ve koyuyorlar.

Çünkü devrim artık tartışmasız bir güç haline geldiğinde, liberaller de onu "tanıdığında", egemen sınıflar ezilen kitlelerin yenilmez gücünü yalnız görmekle kalmayıp aynı zamanda hissettiklerinde, o zaman —gerek teorisyenler gerekse de pratik politikanın yöneticileri için— ***tüm sorun, sınıf bakış açısından devrimin tam bir tanımına*** çıkar. Fakat "diktatörlük" kavramı olmadan böyle bir sınıf tanımı ***verilemez***. Diktatörlüğü hazırlamadan ***gerçek*** bir devrimci olunamaz. Menşevikler bu gerçeği 1905'te kavramadılar ve 1920'de, Komünist Enternasyonal'in[96] katı "koşulları"ndan korkan İtalyan, Alman, Fransız ve diğer sosyalistler bunu kavramıyorlar. Fakat bundan korkanlar sadece, diktatörlüğü ***dil ucuyla*** kabul eden, fakat ***pratikte onu hazırlayamayacak*** kişilerdir. Bu yüzden, Temmuz 1905'te Rus Menşeviklerine karşı yönelttiğim, fakat 1920'nin Batı Avrupa Menşevikleri için de isabetli olan Marx'ın anlayışlarının tarafımdan anlatımını aşağıda ayrıntılı olarak aktarmak yersiz olmayacaktır (gazete vs. adlarının yerine, Menşeviklerin mi yoksa Bolşeviklerin mi söz konusu olduğunu belirtmekle yetiniyorum).

"Mehring, kendisi tarafından yayınlanan Marx'in 1848 yılında 'Neue Rheinische Zeitung'da yayınlanan makalelerine ilişkin notlarında, burjuva literatürünün bu gazeteye, başka şeylerin yanı sıra, 'demokrasinin hayata geçirilmesinin' tek 'aracı' olarak 'diktatörlüğün derhal yürürlüğe konmasını talep etmiş olma' (Marx, "Miras", Cilt III, s. 53) suçlamasında bulunduğunu anlatıyor. Vülger-burjuva bakış açısından, diktatörlük kavramıyla demokrasi kavramı birbirini dışlar. Sınıf mücadelesi teorisini kavramayan ve politik arenada burjuvazinin çeşitli çevre ve kliklerinin küçük çatışmalarını görmeye alışkın burjuva, diktatörlükten, tüm demokratik özgürlüklerin ve garantilerin ortadan kaldırılmasını, diktatörün kişisel çıkarları için her türlü keyfiliği, iktidarın her türlü kötüye kullanımını anlar. Esasen tam da bu vülger-

burjuva bakış açısı, Bolşeviklerin diktatörlük şiarını tercih etmesini, Lenin'in 'tutkuyla şansını denemek istemesi'yle ("İskra" No. 103, 3. sayfa, 2. sütun) açıklayan Menşeviklerimizde de ortaya çıkıyor. Menşeviklere, kişi diktatörlüğünden farklı olarak sınıf diktatörlüğü kavramını ve sosyalist diktatörlükten farklı olarak demokratik diktatörlüğün görevlerini açıklamak için, 'Neue Rheinische Zeitung'un görüşlerini anımsamak yararsız olmayacaktır:

> 'Bir devrim ertesinde her geçici devlet hali —diye yazıyordu 14 Eylül 1848 tarihli "Neue Rheinische Zeitung"— bir diktatörlüğü, hem de enerjik bir diktatörlüğü gerektirir. Camphausen'i' (18 Mart 1848'den sonra Prusya başbakanı) 'ta başından itibaren, diktatörce ortaya çıkmamakla, eski kurumların[97] kalıntılarını derhal parçalayıp atmamakla suçladık. Yani Bay Camphausen anayasal düşlerle kendini beşikte sallarken, yenilen parti' (yani gerici parti) 'bürokrasi ve ordu içinde pozisyonunu güçlendirdi, evet hatta orda burda açık mücadeleye bile yeltendi.'

Gazete burada —diyor Mehring haklı olarak— Camphausen'in başbakanlığı üzerine uzun araştırmalarda ayrıntılı olarak temellendirdiği şeyleri birkaç cümleyle özetliyor. Marx'ın bu sözleri bize ne söylemektedir? Bir geçici devrimci hükümetin diktatörce hareket etmek ***zorunda*** olduğunu (diktatörlük şiarını reddeden Menşeviklerin kesinlikle anlayamadıkları bir düşünce); bu diktatörlüğün görevinin, eski kurumların kalıntılarını yok etmek olduğunu (RSDİP[B] 3. Kongresinde karşı-devrimle mücadele üzerine kararda açıkça vurgulanan ve az önce gösterdiğimiz gibi Menşeviklerin kararında[98] atlanmış olan budur). Nihayet üçüncü olarak bu sözlerden, Marx'in, burjuva demokratlarını, devrim ve açık içsavaş döneminde 'anayasal hayaller'i yüzünden şiddetle eleştirdiği sonucu çıkar. Bu sözlerin anlamı, 6 Haziran 1848 tarihli 'Neue Rheinische Zeitung'un makalesinden özellikle açık anlaşılıyor.

> 'Bir Kurucu Ulusal Meclis —diye yazıyor Marx— herşeyden önce aktif, devrimci-aktif bir meclis olmalıdır. Frankfurt Meclisi[99] parla-

> menter okul alıştırmaları yapıyor ve hükümetlere hareket etme izni veriyor. Diyelim ki bu bilge meclis en olgun düşüncelerden sonra, en iyi gündemi ve en iyi anayasayı kılı kırk yararak icat etmeyi başardı, hükümet bu arada gündeme süngüyü dayamışken, en iyi gündem ve en iyi anayasa neye yarar?'

İşte diktatörlük şiarının anlamı budur...

Halkların yaşamında büyük sorunlar ancak şiddetle çözülür. Genellikle ilkönce bizzat gerici sınıflar şiddete, içsavaşa sığınırlar, Rus otokrasisinin yapmış olduğu ve 22 (9) Ocak'tan beri sistemli, ısrarlı, her yerde ve bütün hallerde yaptığı gibi, 'süngüyü gündeme getirirler'. Fakat böyle bir durum yaratılır yaratılmaz, politik gündemin başına süngü konur konmaz ve ayaklanmanın zorunlu ve acil olduğu ortaya çıkar çıkmaz — anayasal hayallerin ve parlamenter alıştırmaların yalnızca, devrime burjuva ihanetin kisvesi, burjuvazinin devrimden 'çark etmesi'nin kisvesi olduğu görülür. İşte o zaman gerçek devrimci sınıf tam da diktatörlük şiarını atmak zorundadır."*

Bolşevikler Ekim 1905 devriminden önce diktatörlük hakkında böyle düşünüyorlardı.

Bu devrimin deneyimlerinden sonra diktatörlük sorununu, "Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisinin Görevleri" broşürümde, Petersburg 1906 (10 Nisan [28 Mart] 1906 tarihi atılmış), ayrıntılı olarak inceledim.** Bu broşürden bütün önemli pasajları alıntılamak istiyorum, fakat bir dizi özel ismin yerine, Menşeviklerin mi yoksa Kadetlerin mi söz konusu olduğuna işaret etmekle yetindiğimi belirteyim. Bu broşür genelde Kadetlere, kısmen ise partisiz liberallere, yarı-Kadet, yarı-Menşeviklere yöneliktir. Ancak burada diktatörlük üzerine söylenen her şey, esas olarak tam da, bu sorunda adım adım Kadetlerin bakış açısına kayan Menşeviklere ilişkindir.

"Moskova'da kurşun sesleri yankılanırken, ordu ve polis diktatörlüğü vahşi cümbüşlerini kutlarken, infazlar ve toplu işkenceler tüm Rusya'ya yayılırken, Kadet basınında, sol şiddete karşı, devrim parti-

* ***Aralık 1905'te ayaklanmayı bastıran Moskova Genel Valisi. —Alm. Red.***

** *Bütün Eserler, Cilt VIII, s. 160 ve devamı.* ***—Alm. Red.***

lerinin grev komitelerine karşı konuşmalar yankılandı.[100] Dubasov* yararına bilimin ticaretini yapan Kadet profesörler, 'diktatörlük' sözcüğünü 'güçlendirilmiş koruma' sözcüğüyle çevirecek kadar ileri gittiler. 'Bilim adamları', devrimci mücadeleyi küçük düşürmek için, bizzat kendi lise Latincelerini bile tahrif ettiler. Diktatörlük, —Kadet beyler, bunu artık iyice kafanıza sokun— hukuka değil güce dayanan sınırsız bir güçtür. İçsavaş sırasında, zafer kazanmış her güç, ancak bir diktatörlük olabilir. Fakat mesele şudur ki, azınlığın çoğunluk üzerinde, bir avuç polisin halk üzerinde bir diktatörlüğü vardır, bir de halkın büyük çoğunluğunun bir avuç zorba, haydut ve halk iktidarını gaspedenler üzerinde bir diktatörlüğü vardır. Bilimsel 'diktatörlük' kavramını vülger biçimde tahrif ederek, en yasadışı, en adi sağ şiddet taşkınlıkları döneminde, sol şiddet üzerine sızlanmalarıyla Kadetler, keskin devrimci mücadele içinde 'uzlaşmacılar'ın hangi konumu aldığını açıkça gösterdiler. Mücadele alevlendiğinde, 'uzlaşmacı' korkakça gizlenir. Halk zafer kazanınca (30 [17] Ekim'de), 'uzlaşmacı' gizlendiği delikten dışarı süzülür, böbürlenerek göze girmeye çalışır, tantanalı laflar döktürür ve vargücüyle haykırır: bu 'şanlı' bir politik grevdi. Karşı-devrim kazanırsa, 'uzlaşmacı', yenilenlerin üzerine ikiyüzlü uyarılar ve ahlak dersleri yağdırır. Muzaffer grev 'şanlı'dır. Yenilen grevler canice, vahşi, anlamsız, anarşistçedir. Yenilen ayaklanma çılgınlıktır, unsurların galeyanı, barbarlık, anlamsızlıktır. Tek kelimeyle, 'uzlaşmacı'nın politik vicdanı ve politik anlayışı, anda güçlü olanın önünde secdeye yatmak, mücadele edenlerin yolunda durmak, kâh bu tarafı, kâh diğer tarafı engellemek, mücadeleyi boğmak ve özgürlük için umarsız bir mücadele yürüten halkın devrimci bilincini köreltmekten ibarettir."**

Ayrıca, diktatörlük sorununda Bay R. Blank'a karşı yöneltiğim açıklamayı alıntılamak olağanüstü zamanlı olacaktır. Bu R. Blank

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX.—Alm. Red.*

** *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX: "Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisinin Görevleri", Bölüm III, "Halkın Özgürlüğü Partisi Neyi Temsil Ediyor?".* ***—Alm. Red.***

1906 yılında, gerçi resmen partisiz ama esasında Menşevik bir gazetede Menşeviklerin görüşlerini açımladı ve onları,

> "Rus sosyal-demokrat hareketini, başta büyük Alman Sosyal-Demokrat Partisi olmak üzere uluslararası sosyal-demokrasinin tuttuğu yola getirmeye çalıştıkları için" övdü.

Bir başka deyişle R. Blank, aynı Kadetler gibi, akılsız, gayri-Marksist, asi vs. devrimciler olarak Bolşeviklerin karşısına "akıllı" Menşevikleri çıkarıyor ve bu arada Alman Sosyal-Demokrat Partisi'ni de Menşevik bir parti olarak gösteriyordu. Bu, tüm ülkelerde reformistleri, oportünistleri, Kautskycileri ve Longuetistleri, "çılgın" Bolşeviklerin tersine, "akıllı" sosyalistler olarak öven uluslararası sosyal-liberaller, pasifistler vs. akımının alışılmış yöntemidir.

Adı geçen broşürde Bay R. Blank'ı şöyle yanıtladım:

"Bay Blank Rus devriminin iki dönemini karşılaştırıyor: birinci dönem yaklaşık olarak Ekim–Aralık 1905 aylarını kapsar. Bu, devrimci kasırga dönemidir. İkincisi, haklı olarak, Duma seçimlerinde Kadet zaferleri dönemi ya da, acele etme cesareti gösterirsek, Kadet Duması dönemi olarak niteleyebileceğimiz mevcut dönemdir.

Bu döneme ilişkin olarak Bay Blank, düşünce ve aklın yeniden hakim hale geldiğini ve bilinçli, planlı, sistematik faaliyete geri dönülebileceğini söylüyor. Buna karşılık birinci dönemi Bay Blank, teori ile pratiğin birbirinden ayrılma dönemi olarak karakterize ediyor. Tüm sosyal-demokrat ilkeler ve düşünceler yitmiş, Rus sosyal-demokrasisinin kurucularının daima vaaz ettiği taktik unutulmuş, hatta sosyal-demokrat dünya görüşünün temel direkleri bile kökünden koparılmış.

Bay Blank'ın bu temel iddiası salt saptayıcı niteliktedir. Marksizmin tüm teorisiyle, devrimci kasırga döneminin 'pratiği' birbirinden ayrılmış.

Bu doğru mudur? Marksist teorinin birinci ve en önemli 'temel direği' hangisidir? Modern toplumun biricik ve sonuna kadar devrimci ve bu yüzden her devrimde diğerlerinin önünde giden sınıfının prole-

tarya olduğudur. Şimdi sorun şu: devrimci kasırga, sosyal-demokrat dünya görüşünün bu 'temel direği'ni kökünden koparmış mıdır? Tersine. Kasırga onu en parlak biçimde doğrulamıştır. Tam da proletarya bu dönemde en önemli ve başlangıçta neredeyse tek ***savaşçıydı***. Dünya tarihinde neredeyse ilk kez bir burjuva devrim, olağanüstü büyük, daha gelişmiş kapitalist ülkelerde bile henüz görülmedik katıksız proleter mücadele aracının: politik kitle grevinin kullanımıyla kendini gösterdi. Kadet bayların ve Bay Blank'ların Buligin Duması'na[101] girme çağrısı yaptığı ve Kadet profesörlerin üniversite öğrencilerini öğrenime çağırdığı[102] bir dönemde proletarya, dolaysız devrimci mücadeleye girişti. Proleter mücadele silahıyla proletarya, Rusya için, o zamandan beri sadece daha da kötüleştirilen, kırpılıp kuşa çevrilen o tüm —söz meclisten dışarı— 'anayasa'yı savaşarak elde etti.[103] Proletarya Ekim 1905'te, ***bir yarım yıl önce*** RSDİP III. ***Bolşevik*** Kongresi kararının sözünü ettiği taktik mücadele aracını uyguladı; bu karar, politik kitle grevini ayaklanmayla birleştirmenin önemine çok özel bir dikkat sarfetmişti, ve tüm 'devrimci kasırga' dönemini, 1905 yılının tüm son çeyreğini tam da bu bağ karakterize ediyor. Böylece küçük-burjuva ideologumuz gerçeği en vicdansız, en göze batıcı biçimde tahrif etmiştir. Marksist teorinin ve 'devrimci kasırga'nın pratik deneyiminin birbirinden ayrılmasıyla ilgili tek bir olgu göstermemiştir; 'tüm sosyal-demokrat ilke ve düşünceler'in, 'sosyal-demokrat dünya görüşünün tüm temel direkleri'nin parlak bir onayı olan bu kasırganın en önemli özelliğini örtbas etmeye çalışmıştır.

Fakat Bay Blank'ın, 'kasırga' döneminde tüm Marksist ilke ve düşüncelerin kaybolduğu yolundaki korkunç derecede tersyüz edilmiş görüşe varmasına yolaçan gerçek neden nedir? Bu hususu incelemek çok ilginçtir: bize bilmem kaçıncı kez, politikada dargörüşlülüğün gerçek karakterini gösterir.

Politik faaliyetin çeşitli yöntemleri bakış açısından, halkların tarihi yaratıcılığının çeşitli yöntemleri bakış açısından, 'devrimci kasırga' dönemiyle mevcut 'Kadet' dönemi arasındaki temel fark nedir? Her-

şeyden önce ve esas olarak, 'kasırga' döneminde, bu yaratıcılığın politik yaşamın diğer dönemlerine yabancı olan bazı özel yöntemlerinin kullanılmasıdır. Bu yöntemlerin en önemlileri şunlardır: 1. ***Politik özgürlüğün halk tarafından 'mal edinilmesi'***, bunun hiçbir hukuk ve yasa olmaksızın ve hiçbir sınırlama olmaksızın hayata geçirilmesi (en azından üniversitelerde toplantı özgürlüğü, basın ve dernek özgürlüğü, kongre özgürlüğü vs.); 2. ***devrimci iktidarın*** yeni organlarının yaratılması — İşçi, Asker, Demiryolcu, Köylü Temsilcileri Sovyetleri, yeni köy ve kent resmi kurumları vs. vs. Bu organlar yalnız halkın ***devrimci*** katmanları tarafından yaratılmıştır, kendisini eski polis zincirinden kurtarmış ya da kurtarmakta olan halkın en has yaratıcı faaliyetinin ürünü olarak, halkın öz faaliyetinin ifadesi olarak tüm yasa ve normların dışında, bütünüyle devrimci yoldan yaratılmıştır. Ne de olsa bunlar, bileşimleri ve etkinlikleri ne kadar rüşeymvari, kendiliğinden, şekilsiz ve silik olsa da, kesin ***iktidar*** organlarıydılar. İktidar olarak hareket ediyorlardı, örneğin matbaaları (Petersburg'da) işgal ediyor, devrimci halkı haklarını hayata geçirmekten alıkoyan polisleri tutukluyorlardı (bu tür örnekler, yeni iktidarın ilgili organının en güçsüz, eski iktidarın ise en güçlü olduğu Petersburg'da da görüldü). Bunlar, eski hükümete para vermeme çağrısıyla tüm halka başvurduklarında, iktidar olarak hareket ediyorlardı. Eski hükümetin paralarına el koyuyor (Güney'de Demiryolcu Grev Komiteleri) ve yeni hükümetin, halk hükümetinin gereksinimleri için harcıyorlardı — evet bunlar kuşkusuz yeni bir hükümetin, bir halk hükümetinin ya da deyim yerindeyse bir devrimci hükümetin rüşeymleriydi. Sosyal ve politik karakteri itibariyle bu, halkın devrimci unsurlarının rüşeym halinde bir diktatörlüğüydü. Şaşırıyorsunuz, öyle mi Bay Blank ve Bay Riesewetter? Burada, burjuvazi için diktatörlükle eşanlamlı 'güçlendirilmiş koruma' görmüyorsunuz, öyle mi? Bilimsel diktatörlük kavramı hakkında hiçbir şey bilmediğinizi size daha önce söylemiştik. Onu size hemen açıklayacağız; ama önce 'devrimci kasırga' döneminin ***üçüncü*** eylem 'yöntemi'ne dikkat çekmek istiyoruz: ***halka şiddet uygulayanlara karşı halk tarafından şiddet uygulanması.***

Tarif ettiğimiz iktidar organları, rüşeym halinde bir diktatörlüktü, çünkü bu iktidar, kimden gelirse gelsin başka ***hiçbir*** iktidar, ***hiçbir*** yasa, ***hiçbir*** norm tanımıyordu. Sınırsız, yasadışı, sadece sözcüğün tam anlamıyla şiddete dayanan bir iktidar — işte diktatörlük budur. Fakat bu iktidarın dayandığı ve dayanmaya gayret ettiği şiddet, bir avuç askerin gaspettiği süngü zoru değildi, polis karakolunun iktidarı değildi, paranın iktidarı değildi, eski, yerleşik kurumların iktidarı değildi. Bunların hiçbiri değildi. Bu yeni iktidarın ne silahı, ne parası, ne de eski kurumları vardı. Onun iktidarının —bunu gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz Bay Blank ve Bay Kiesewetter?— eski iktidar araçlarıyla hiçbir ortak yanı yoktu, 'güçlendirilmiş koruma' ile, eğer bundan anlaşılan, halkın, polis ve eski iktidarın diğer organları tarafından ezilmesine karşı güçlendirilmiş korunması değilse, hiçbir ortak yanı yoktu.

Peki ama bu iktidar neye dayanıyordu? Halk kitlesine dayanıyordu. Bu yeni iktidarla eski iktidarın bütün önceki organları arasındaki ***temel*** fark budur. Onlar, bir azınlığın halk üzerinde, işçi ve köylü kitleleri üzerinde iktidarının organlarıydı. Bunlar, halkın, işçi ve köylülerin, bir azınlık üzerinde, bir avuç polis zorbası üzerinde, bir avuç ayrıcalıklı soylu ve bürokrat üzerinde iktidarının organlarıydı. Halk ***üzerinde*** diktatörlükle, devrimci ***halkın*** diktatörlüğü arasındaki fark budur, bunu kafanıza iyice sokun Bay Blank ve Bay Kiesewetter! Eski iktidar bir azınlık diktatörlüğü olarak sadece polis hilelerinin yardımıyla, sadece halk kitlelerini iktidara katılmaktan, onu denetlemekten uzak tutarak, bir kenara iterek iktidarda kalabiliyordu. Eski iktidar kitlelere sistemli olarak güvensizlik duyuyor, aydınlıktan korkuyor, yalan dolanla ayakta kalıyordu. Yeni iktidar, devasa bir çoğunluğun diktatörlüğü olarak tutunabildi ve sadece büyük kitlenin güveni temelinde, sadece en özgür, en geniş, en güçlü biçimde tüm kitleyi iktidara katılıma çekerek tutundu. Mahrem hiçbir şey yok, gizli hiçbir şey yok, talimatlar yok, formaliteler yok. Sen çalışan bir adam mısın? Rusya'nın bir avuç polis zorbasından kurtulması için savaşmak mı istiyorsan? Öyleyse yoldaşımızsın. Temsilcilerini seç, derhal, gecikmeksizin; senin

iyi saydığını, İşçi Temsilcileri Sovyetimizin, Köylü Komitemizin, Asker Sovyetimizin vs. vb. tam yetkili üyesi olarak seve seve ve isteyerek kabul edeceğiz. Bu, herkese açık olan, herşeyi kitlenin gözü önünde yapan, kitlenin ulaşabildiği, doğrudan kitlenin içinden çıkan, halk kitlesinin ve onun iradesinin doğrudan ve dolaysız organı olan bir iktidardır. İşte yeni iktidar ya da daha doğrusu onun rüşeymleri buydu, çünkü eski iktidarın zaferi, yeni bitkinin filizlerini çok erken ayaklar altında ezdi.

Burada 'diktatörlüğe', 'şiddete' ne gerek vardı? diye soracaksın belki Bay Blank ve Bay Kiesewetter. Büyük kitlenin bir avuç insana karşı şiddete gereksinimi var mı, düzinelerce ve yüzlerce milyon, binler ya da onbinler üzerinde diktatör olabilir mi?

Bu soruyu genellikle, 'diktatörlük' ifadesinin kendileri için ilk kez yeni bir anlamda kullanımıyla karşılaşan kişiler sorar. İnsanlar sadece polis iktidarı ve polis diktatörlüğü görmeye alışkındır. Polissiz bir iktidarın, polis diktatörlüğü olmayan bir diktatörlüğün olabilmesi onlara tuhaf gelir. Milyonların binlere karşı şiddete gereksinimi olmadığını söylüyorsunuz, öyle mi? Yanılıyorsunuz, yanılıyorsunuz çünkü olaya gelişimi içinde bakmıyorsunuz. Yeni iktidarın gökten düşmediğini, aksine eski iktidarın yanında, ona rağmen, ona karşı mücadele içinde ortaya çıktığını ve oluştuğunu unutuyorsunuz. İktidar araçlarını ve organlarını elinde bulunduran iktidar sahiplerine karşı şiddet uygulamadan, halk iktidar sahiplerinden kurtulamaz.

Kadet aklı için erişilmez, bir Kadetin düşüncesi için 'başdöndürücü' bu bilgiyi benimseyebilmemiz için işte size çok basit bir örnek, Bay Blank ve Bay Kiesewetter. Düşünün ki Avramov Spiridonova'ya işkence yapıyor ve onu sakatlıyor.[104] Spiridonova'nın tarafında, varsayalım ki, düzinelerce ve yüzlerce silahsız insan var. Avramov'un tarafında bir avuç Kazak bulunuyor. Eğer Spiridonova'ya bir işkencehanede işkence edilmeseydi halk ne yapardı? Avramov ve avanesine karşı şiddet uygulardı. Belki de Avramov'un kurşuna dizeceği savaşçılardan bazılarını kurban ederdi, fakat Avramov'la Kazaklarını şiddet kul-

lanarak silahsızlandırır ve muhtemelen bu —söz meclisten dışarı— insanların bazılarını hemen oracıkta öldürüp, geri kalanları, başka alçaklıklar yapmalarını önlemek ve bir halk mahkemesi önüne çıkarmak için bir hapishaneye koyardı.

İşte görüyorsunuz, Bay Blank ve Bay Kiesewetter: Avramov Kazaklarıyla birlikte Spiridonova'ya işkence yaparsa, bu, halk üzerinde askeri-polisiye diktatörlüktür. Eğer (iktidar sahiplerine karşı sadece uyarma, akıl verme, acıma, mahkûm etme, sızlanma ve iç çekme değil, savaşma yeteneğinde olan, darkafalı dargörüşlü değil, devrimci olan) devrimci halk, Avramov'a ve Avramovlara karşı şiddet uygularsa, o zaman bu, devrimci halkın diktatörlüğüdür. Bu ***diktatörlüktür***, çünkü bu halkın Avramov üzerinde iktidarıdır, hiçbir yasayla sınırlı olmayan bir iktidardır (darkafalı biri, Spiridonova'nın Avramov'un elinden zorla alınmasına belki karşı olurdu: bu 'yasal değil' çünkü! Avramov'u öldürmeye izin veren bir 'yasa'mız var mı? Darkafalıların bazı ideologları, kötülüğe şiddetle karşılık vermeme teorisini yaratmadı mı?). Bilimsel diktatörlük kavramı, hiçbir şeyle sınırlanmamış, hiçbir yasayla ve kesinlikle hiçbir kuralla daraltılmamış, doğrudan şiddete dayalı iktidardan başka bir anlama gelmez. ***Bundan başka bir anlamı yoktur*** 'diktatörlük' kavramının, bunu kafanıza iyice sokun Kadet baylar. Devamla, verdiğimiz örnekte, ***halkın*** diktatörlüğünün ta kendisiyle karşı karşıyayız, çünkü halk, halk kitlesi, belirli bir yerde 'tesadüfen' toplanmış şekilsiz kitle, kendi başına ve dolaysız sahneye çıkar, yargıyı kendisi verir ve infaz eder, şiddet uygular, yeni devrimci bir hukuk yaratır. Sonuçta bu, tam da ***devrimci*** halkın diktatörlüğüdür. Neden tüm halkın değil de sadece devrimci halkın? Çünkü Avramov'ların uygulamaları altında sürekli ve en ağır biçimde acı çeken halkın bütünü arasında, fiziksel olarak sindirilmiş, korkutulmuş insanlar vardır, örneğin kötülüğe şiddetle karşı konulmaması gerektiği teorisiyle moral olarak sindirilmiş ya da teorisiz, önyargıların, alışkanlıkların, alışkanlıklara sarılmanın sonucunda sindirilmiş insanlar vardır, keskin mücadeleden kaytaran, etrafında dolanan ya da hatta gizlenen (çünkü kavgada payına birşeyler düşebilir!) dargörüşlü denen kayıtsız insanlar vardır. Bu

yüzden diktatörlük tüm halk tarafından değil, sadece, halkın bütününden asla korkusu olmayan, eylemlerinin tüm dürtülerini ve ayrıntılarını halka kavratan ve ***tüm*** halkı sadece devletin 'yönetimi'ne değil, bizzat iktidara ve devletin şekillenmesine de katan devrimci halk tarafından gerçekleştirilir.

Böylelikle, seçtiğimiz basit örnek, 'devrimci halkın diktatörlüğü' bilimsel kavramıyla 'askeri-polisiye diktatörlük' kavramının ***tüm unsurlarını*** içermektedir. Allame bir Kadet profesörün bile anlayabileceği bu basit örnekten, kamu yaşamının daha karmaşık fenomenlerine geçebiliriz.

Sözcüğün dar, dolaysız anlamında devrim, halkın yaşamında tam da, Avramov'ların eylemlerine karşı yüzyıllar boyunca biriken öfkenin sözle değil ***eylemlerle***, fakat tek tek kişilerin değil ***milyonlarca halk kitlesinin*** eylemleriyle patlak verdiği bir dönem anlamına gelir. Halk, Avramov'lardan kurtulmak için uyanıp ayaklanır. Halk, Rus yaşamının sayısız Spiridonova'larını Avramov'lardan kurtarır, Avramov'lara karşı şiddet uygular, Avramov'lar üzerinde iktidarı ele geçirir. Bu elbette Bay Profesör Kiesewetter için basitleştirdiğimiz bu örnekteki kadar basit ve 'ani' olmaz. Halkın Avramov'lara karşı bu mücadelesi, dar ve dolaysız anlamda mücadele, halkın bu Avramov'lardan halk tarafından kurtarılması, 'devrimci kasırga' aylarına, yıllarına yayılır. Zaten Büyük Rus Devrimi denen şeyin gerçek içeriğini de Avramov'ların halk tarafından bu silkilip atılışı oluşturur. Bu silkeleyip atma, tarihsel yaratıcılık yöntemleri bakış açısından bakıldığında, demin devrimci kasırgadan söz ederken tarif ettiğimiz biçimlerde gerçekleşir, yani: halk tarafından politik özgürlüğün, yani hayata geçirilmesini Avramov'ların engellediği özgürlüğün ele geçirilmesi; halk tarafından yeni, devrimci bir iktidarın, Avramov'lar üzerinde bir iktidarın, eski polis rejiminin iktidar sahipleri üzerinde bir iktidarın yaratılması; bu alçakların, tüm Avramov, Durnovo, Dubasov, Min'lerin[105] vs. vb. ortadan kaldırılması, silahsızlandırılması, zararsız hale getirilmesi amacıyla Avramov'lara karşı halk tarafından şiddet uygulanması.

Halkın, özgürlüğü ele geçirmek, hiç kimsenin resmen tanımadığı yeni ve devrimci bir iktidar yaratmak gibi böyle yasadışı, gayri-nizami, plansız, sistemsiz mücadele araçlarını kullanması, halkın halkı ezenlere karşı şiddet uygulaması iyi midir? Evet, çok iyidir. Bu, halkın özgürlük mücadelesinin en üst ifadesidir. Bu, Rusya'nın en büyük adamlarının özgürlük düşlerinin ***eyleme***, tek tek kahramanların değil, bizzat halk kitlelerinin eylemine dönüştürüldüğü o büyük zamandır. Bu, tıpkı (bizim örneğimizde) Spiridonova'nın Avramov'un elinden bir halk kitlesi tarafından kurtarılması, Avramov'un silahsızlandırılması ve zararsız hale getirilmesi gibi iyidir.

Burada artık Kadetlerin gizli düşünce ve endişelerinin odak noktasına yaklaşıyoruz. Kadet, örneğimizde Spiridonova'ya Avramov tarafından işkence yapılırken kitleyi geri tutacak, yasaları çiğnememe, yasal devlet iktidarı adına hareket eden celladın elinden kurbanı kurtarmaya koşmama öğüdü verecek olan o darkafalının bakış açısını politikaya, tüm halkın kurtuluşuna, devrime aktardığı için darkafalılığın bir ideologudur. Bizim örneğimizde böyle bir darkafalı, moral açıdan düpedüz bir canavar olurdu elbette, fakat tüm kamu yaşamına uygulandığında darkafalının bu moral canavarlığı asla kişisel değil, aksine, tekrarlıyoruz, sosyal bir özelliktir, belki de burjuva-darkafalı hukuk biliminin[106] beyinlerde yer etmiş önyargılarının koşullandırdığı bir özellik.

Bay Blank neden 'kasırga' döneminde tüm Marksist ilkelerin unutulduğuna dair bir kanıtın bile gerekli olmadığına inanıyor? Marksizmi Brentanoculuğa çarpıttığı ve özgürlüğün kazanılması, devrimci bir iktidarın yaratılması, halk tarafından şiddet uygulanması gibi 'ilkeleri' Marksist saymadığı için. Bu görüş Bay Blank'ın tüm makalesine egemen ve sadece Bay Blank'ın değil, tüm Kadetlerin, Kadetlere sevgisi nedeniyle şimdi Plehanov'u öven liberal ve radikal kamptan tüm yazarların ve hatta Bay Prokopoviç'in "Bes Saglaviya"[107] dergisinden Bernsteincıların, Bayan Kuskova'nın ve tutti quanti* ifadelerine de egemen.

* *tüm diğerlerinin. —**Red.***

Bu görüşün nasıl ortaya çıktığına ve neden ortaya çıkmak zorunda olduğuna bakalım.

Bu görüş doğrudan Batı Avrupa sosyal-demokrasisinin Bernstein'cı ya da daha genel söylendiğinde oportünist anlayışından ortaya çıkmıştır. Bu anlayışın Batıda 'ortodokslar' tarafından sistematik olarak ve tüm çizgi boyunca açığa çıkarılmış olan yanılgıları, şimdi sessiz sedasız, bir başka biçimle ve bir başka vesileyle Rusya'ya taşınıyor. Bernsteincılar Marksizmi, onun doğrudan devrimci yanını ***dışlayarak*** kabul ediyorlardı ve ediyorlar. Parlamenter mücadeleyi, özellikle belirli tarihsel dönemlere uygun bir mücadele aracı olarak değil, aksine 'şiddet'i, 'gasplar'ı, 'diktatörlük'ü gereksiz kılan en önemli ve neredeyse tek mücadele biçimi olarak görüyorlar. Marksizmin bu banal, dargörüşlü çarpıtması şimdi Bay Blank ve benzeri liberal Plehanov övücüleri tarafından Rusya'ya aktarılıyor. Bu çarpıtmaya öyle alıştılar ki, devrimci kasırga döneminde Marksist ilke ve düşüncelerin unutulduğu iddiası için kanıt gösterme gereği bile duymuyorlar.

Böyle bir görüş neden ortaya çıkmak zorundaydı? Çünkü o en koyu biçimde küçük-burjuvazinin sınıfsal konum ve çıkarlarına tekabül eder. 'Temizlenmiş' burjuva toplumun ideologu, ***tam da devrimci halkın 'kasırga' dönemlerinde uyguladığı*** ve devrimci sosyal-demokrasinin onaylayıp uygulanmasına yardımcı olduğu ***yöntemler hariç***, sosyal-demokrasinin ***tüm*** mücadele yöntemlerini caiz sayar. Burjuvazinin çıkarları, proletaryanın otokrasiye karşı mücadeleye katılımını gerektirir, fakat sadece, proletarya ve köylülüğün üstünlüğüne dönüşmeyen bir katılım, sadece, eski, mutlakiyetçi-derebeyi ve polisiye iktidar organlarını tümüyle ortadan kaldırmayan bir katılım. Burjuvazi bu organları korumak ve sadece doğrudan kendi denetimine tabi kılmak istiyor: onlara ***proletaryaya karşı*** ihtiyacı var, ki bu organların tümüyle yok edilmesi proletaryanın mücadelesini çok kolaylaştıracaktır. Bu yüzden, sınıf olarak burjuvazinin çıkarları, gerek monarşiyi gerekse de Soylular Meclisini gerektirir, devrimci halkın diktatörlüğünün engellenmesini gerektirir. Otokrasiye karşı mücadele et, diyor burjuva-

zi proletaryaya, fakat eski iktidar organlarına dokunma, onlar bana gerekli. 'Parlamenter yoldan', yani monarşiyle anlaşarak sana buyuracağım sınırlar içinde mücadele et, örgütlerin yardımıyla mücadele et, ama bunlar genel Grev Komiteleri[108], İşçi, Asker Temsilcileri Sovyetleri vs. gibi örgütler olmasın, aksine benim monarşiyle anlaşarak çıkardığım yasanın tanıdığı, sınırladığı ve sermaye için zararsız hale getirdiği örgütlerin yardımıyla mücadele et.

Buradan, burjuvazinin neden 'kasırga' döneminden küçümseme, aşağılama, öfke ve nefretle söz ederken, Dubasov tarafından korunan anayasacılık[109] döneminden coşkuyla, hayranlıkla, darkafalının ... gericiliğe sınırsız aşkıyla söz ettiği anlaşılıyor. Bu, Kadetlerin aynı sürekli ve değişmez özelliğidir: halka dayanma çabası ve onun devrimci bağımsız faaliyetinden korku.

Burjuvazinin neden 'kasırga'nın tekrarlanmasından, yangından daha çok korktuğu, neden yeni devrimci kriz unsurlarını görmezden gelip örtbas ettiği, neden halk içinde anayasal hayalleri teşvik ettiği ve yaygınlaştırdığı da anlaşılıyor.

Bay Blank ve benzerlerinin neden 'kasırga' döneminde tüm Marksist ilke ve düşüncelerin unutulduğunu açıkladığını şimdi tümüyle açıklığa kavuşturduk. Tüm darkafalılar gibi Bay Blank da Marksizmi, devrimci yanını ***dışlayarak*** kabul ediyor, sosyal-demokrat mücadele araçlarını, en devrimci ve doğrudan devrimci yöntemleri ***dışlayarak*** kabul ediyor.

Bay Blank'ın 'kasırga' dönemine karşı tavrı, burjuvazinin proleter hareketleri anlamaması gerçeğine ilişkin son derece karakteristik bir kanıttır, şiddetli ve kararlı bir mücadeleden burjuva korkunun bir kanıtı, sosyal-tarihsel sorunların sert, eski kurumları yok eden, sözcüğün dolaysız anlamında devrimci çözümünün tüm ifadelerine karşı burjuva nefretin bir kanıtıdır. Bay Blank kendisini ele vermiştir, tüm burjuva dargörüşlülüğünü bir anda ele vermiştir. Kasırga döneminde sosyal-demokratların 'hata' yaptıklarını duymuş ve okumuş, ve buradan,

(hakkında hiçbir bilgisi olmadığı!) Marksizmin tüm 'ilkeleri'nin unutulduğu sonucunu çıkarmaya ve bunu yüzsüzce, geri alınmaz biçimde, gerekçelendirmeksizin açıklamaya koşmuştur. Bu 'hatalar'a ilişkin şunu belirtmek istiyoruz: acaba işçi hareketinin gelişimi içinde, sosyal-demokrasinin gelişimi içinde, şu ya da bu hatanın işlenmediği, sola ya da sağa çeşitli sapmaların gözlemlenmediği bir dönem olmuş mudur? Alman sosyal-demokrat mücadelesinin parlamenter döneminin —dünyanın tüm kuş beyinli darkafalılarına aşılamayacak doruk olarak görünen dönemin— tarihi bu tür hatalarla dolu değil midir? Eğer Bay Blank sosyalizmin sorunlarında tam bir karacahil olmasaydı, o zaman Mühlberger ve Dühring'i, buharlı gemi sübvansiyonlarını[110], 'Gençler'i[111], Bernsteincılığı[13] ve daha pekçok şeyi kolayca anımsardı. Fakat Bay Blank için önemli olan, sosyal-demokrasinin gelişiminin gerçek seyri değildir, onun önemsediği sadece, kendi Kadet Partisi'nin burjuva sefaletini övebilmek için, mücadelenin proleter canlılığını küçültmektir.

Meseleye sosyal-demokrasinin alışılmış, 'normal' yoldan sapmaları açısından baktığımızda, gerçekte 'devrimci kasırga' döneminde sosyal-demokrasinin, eskiye kıyasla, bu noktada da daha küçük değil, ***daha büyük*** bir ortaklık ve düşünce birlikteliği gösterdiğini görürüz. 'Kasırga' döneminin taktiği sosyal-demokrasinin iki kanadını birbirinden ayırmadı, bilakis onları birbirine yaklaştırdı. Eski görüş ayrılıklarının yerine, silahlı ayaklanma sorunlarında görüş birliği doğdu. İki fraksiyonun sosyal-demokratları, İşçi Temsilcileri Sovyetlerinde, rüşeym halindeki devrimci devlet iktidarının bu kendine özgü organlarında çalışıp, askerleri, köylüleri bu Sovyetlere çekerek, küçük-burjuva devrimci partilerle birlikte devrimci manifestolar çıkardılar. Devrim öncesi dönemin eski tartışmalarının yerine, pratik çalışmanın sorunlarında dayanışma geçti. Devrimci dalganın yükselişi görüş ayrılıklarını bir kenara itti, militan taktiğin tanınmasını dayattı, Duma sorununu esassız hale getirdi, gündeme ayaklanma sorununu koydu ve sosyal-

demokrasiyle devrimci burjuva demokrasisini dolaysız en yakın çalışmada birbirine yaklaştırdı. 'Severny Golos'ta* Menşeviklerle Bolşevikler ortaklaşa grev ve ayaklanma çağrısı yaptılar, işçileri, iktidarı ele geçirmeden mücadeleyi asla bırakmamaya çağırdılar. Devrimci durum pratik şiarları bizzat dikte ediyordu. Görüş ayrılıkları sadece, olayların değerlendirilmesinde ayrıntılar üzerine vardı: örneğin 'Naçalo'**, İşçi Temsilcileri Sovyetlerine devrimci özyönetim organları gözüyle bakıyor, "Novaya Jizn"*** onlarda proletarya ile devrimci demokrasiyi birleştiren rüşeym halindeki devlet iktidarı organlarını görüyordu. 'Naçalo' proletarya diktatörlüğüne eğilimliydi, 'Novaya Jizn' proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü görüşünü savunuyordu. Fakat hangi Avrupalı sosyalist partinin gelişiminin hangi döneminde sosyal-demokrasi içinde bu ve benzeri görüş ayrılıkları yoktur ki?

Hayır, olayların Bay Blank tarafından çarpıtılması, dünün tarihinin isyan ettirici tahrifi ancak ve yalnızca, burada devrimci kasırga dönemlerini çılgınlık olarak ('tüm ilkeler unutuldu', 'düşünce ve basit mantık bile neredeyse yokoldu'), devrimin bastırılması dönemlerini, (Dubasov'ların koruması altında) dargörüşlü 'ilerleme' dönemlerini ise akıllı, bilinçli ve planlı faaliyet dönemi olarak gören kendini beğenmiş burjuva banalliğinin söz konusu olmasıyla açıklanır. İki dönemin ('kasırga' dönemi ve Kadet dönemi) bu karşılaştırmalı tahlili, Bay Blank'ın tüm makalesinde baştan sona kızıl bir şerit gibi akıp gidiyor. İnsanlık tarihi bir lokomotif hızıyla ilerlediğinde bu bir 'kasırga'dır, 'sel'dir, tüm 'ilke ve düşünceler'in 'yok olması'dır. Tarih bir yük arabası hızıyla hareket ettiğinde, o zaman bu akıl ve planlılığın ta kendisidir. Bizzat halk kitleleri tüm o bakir ilkelliğiyle, basit, biraz hoyrat kararlılığıyla tarih yapmaya, 'ilke ve teorileri' doğrudan, derhal hayata geçirmeye başladığında, burjuva korkuya kapılıp haykırıyor: 'Akıl geri

* *"Kuzeyin Sesi". —**Alm. Red.***
** *"Başlangıç". —**Alm. Red.***
*** *"Yeni Yaşam". —**Alm. Red.***

plana düştü' (tam tersi değil mi, siz darkafalılığın kahramanları? Tarihte tam da bu tür anlarda, tek tek kişilerin değil, kitlelerin aklı sahneye çıkmaz mı? Tam da bu tür anlarda kitlelerin aklı, masa başında kalmayan, canlı ve etkin bir güç olmaz mı?). Kitlelerin dolaysız hareketi kurşunla, infazlarla, kırbaçla, işsizlik ve açlıkla bastırıldığında, Dubasov'un kapatması profesör biliminin tahtakuruları yarıklarından dışarı sürünüp *kitleler adına* halkın *yerine* faaliyete başlayıp onların çıkarlarına ihanet ederek bir avuç ayrıcalıklıya sattığında — o zaman darkafalılığın şövalyelerine, rahatlatıcı ve sakin bir ilerleme dönemine girilmiş, 'düşünce ve akıl yeniden hakim hale gelmiş' gibi gelir. Burjuva her zaman ve her yerde kendine sadık kalır: ister 'Polyarnaya Zvezda'yı* ya da 'Naşa Jizn'i alın, ister Struve ya da Blank'ı[112] okuyun, her yerde aynı şey, her yerde devrimci ve reformist dönemlerin aynı darkafalı, profesörce-ukalaca, bürokratik-cansız değerlendirmesi. Onlar çılgınlığın, 'azgın yıllar'ın, düşünce ve aklın kaybolma dönemleridir. Bunlar 'hedef bilinçli, sistemli' faaliyet dönemleridir.

Sözlerim çarpıtılmasın. Bay Blank'ların şu ya da bu dönemi yeğlediğinden söz ettiğim söylenmesin. Söz konusu olan asla bir yeğleme değildir — tarihsel dönemlerin değişimi bizim sübjektif yeğlememize bağlı değildir. Söz konusu olan, Bay Blank'ların şu ya da bu dönemin (bizim yeğlememizden ya da sempatilerimizden tamamen bağımsız) ***özelliklerinin tahlilinde gerçeği*** vicdansızca ***tahrif etmesidir***. Söz konusu olan, darkafalı, Kadet, reformist ilerleme dönemlerine kıyasla tam da devrimci dönemlerin daha büyük enginlik, daha büyük zenginlik, daha büyük berraklık, daha büyük planlılık, daha çok sistem, daha büyük cesaret ve daha zengin tarihsel yaratıcılıkla karakterize olmasıdır. Fakat Bay Blank'lar meseleyi tersine gösteriyorlar. Zavallılığı, tarihsel-yaratıcı zenginlik olarak gösteriyorlar. Ezilen ya da bunalan kitlelerin faaliyetsizliğini, memurların, burjuvaların faaliyetinde 'sistem'in zaferi olarak görüyorlar. Her türlü kalem efendileri ve liberal penny-a-liners (kalemşörler) tarafından yasa tasarılarının inceden ince-

* *"Kutup Yıldızı". —**Alm. Red.***

ye eleştirisi yerine, halkı ezen organları basitçe, doğrudan ve hemen parçalayan, iktidarı ve her türlü halk yağmacısının mülkiyeti sayılan şeyi kendi eline alan 'sade halk'ın doğrudan politik faaliyeti başlayınca, tek sözcükle, sindirilmiş milyonlarca insanın düşünce ve aklı, sadece kitap okumaya değil, canlı, insanca eyleme, tarihsel-yaratıcı faaliyete uyanınca, düşünce ve aklın kaybolduğunu haykırıyorlar."*

Rusya'da 1905 ve 1906 yıllarında diktatörlük üzerine tartışmalar bunlardı.

Almanya'da Bay Dittmann, Kautsky, Crispien, Hilferding, Fransa'da Longuet ve şürekâsı, İtalya'da Turati ve dostları, İngiltere'de MacDonald ve Snowden vs. aslında diktatörlük üzerine 1905'te Rusya'da Bay R. Blank ve Kadetlerle aynı yargıda bulunuyorlar. Diktatörlüğün ne olduğunu anlamıyorlar, onu hazırlamayı bilmiyorlar, onu kavrama ve hayata geçirme yeteneğine sahip değiller.

20 Ekim 1920

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX: "Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisinin Görevleri", Bölüm V, "Küçük Bir Kadet Kendini Beğenmişliği Örneği". —**Alm. Red.***

II

PROLETARYANIN İKTİDARI ELE GEÇİRMESİNDEN SONRA PARTİNİN ANA GÖREVLERİ

Ocak-Haziran 1918

HALK KOMİSERLERİ KONSEYİ'NİN FAALİYETİ ÜZERİNE III. TÜM-RUSYA SOVYETLER KONGRESİ'NE RAPOR[113]

24 (11) Ocak 1918

Yoldaşlar! Halk Komiserleri Konseyi adına, onun Rusya'da Sovyet iktidarı ve Sovyet Hükümeti kurulduğundan beri geçen iki ay onbeş günlük faaliyeti üzerine raporu sunmakla görevliyim.

İki ay ve onbeş gün. Bu, işçilerin tüm bir ülke üzerinde ya da sömürücüler ve kapitalistler üzerinde önceki iktidarının —1871 Paris Komünü döneminde Parisli işçilerin iktidarının— varlık süresinden sadece beş gün fazladır.

Geçmişe bir göz attığımızda ve onu 7 Kasım'da (25 Ekim) ortaya çıkmış olan Sovyet iktidarıyla karşılaştırdığımızda, her şeyden önce bu işçi iktidarını anımsamak zorundayız. Proletaryanın önceki diktatörlüğünün şimdikiyle bu karşılaştırmasından, uluslararası işçi hareketinin ileriye doğru nasıl dev bir adım attığını ve Rusya'da Sovyet iktidarının, savaşın ve yıkımın korkunç karmaşık koşullarına rağmen, nasıl

sonsuz derecede daha elverişli bir durumda bulunduğunu hemen görebiliriz.

İki ay on gün dayanan ve Sovyet iktidarının rüşeym biçimini temsil eden Komün'ü ilk kez yaratan Parisli işçiler; Fransız Kadetleri, Menşevikleri ve Sağ Sosyal-Devrimcileri tarafından, Kaledin yandaşları tarafından kurşuna dizildiler... Fransız işçileri, anlam ve hedeflerini Fransa'da köylülüğün büyük çoğunluğunun bilmediği ilk işçi hükümeti deneyini korkunç özverilerle ödemek zorunda kaldılar.

Rus askerleri, işçileri ve köylüleri, mücadelelerinin biçimleri hakkında tüm dünyayı bilgilendiren bir mekanizmayı, Sovyet Hükümetini yaratabildikleri için biz çok daha elverişli koşullarda bulunuyoruz. Rus işçi ve köylülerinin durumunu, Paris proletaryasının devlet iktidarından ayırt eden şey herşeyden önce budur. Paris proleterlerinin aygıtı yoktu, ülke onları anlamadı. Buna karşılık biz, hemen Sovyet iktidarına dayandık ve bu yüzden, Sovyet iktidarının kitlelerin muazzam çoğunluğunun sempatisine ve en içten, en özverili desteğine sahip olduğundan ve bu nedenle yenilmez olduğundan hiç kuşku duymadık.

Sovyet iktidarına kuşkuyla bakan ve kapitalistler ve emperyalistlerle bir uzlaşma politikası yararına onu çoğunlukla bilinçli ya da bilinçsiz satan ve ona ihanet eden kişiler, tek başına proletaryanın bir hükümetinin Rusya'da tutunamayacağını en çok bağıran kişilerdi. Sanki Bolşeviklerle yandaşları arasında birileri, ancak işçi sınıfını, köylülüğün çoğunluğunu, tüm emekçi ve sömürülen sınıfları, çiftlik sahiplerine ve burjuvaziye karşı mücadele yürüten tek bir sarsılmaz güç olarak birleştirmeyi bilen bir iktidarın Rusya'da sürekli olabileceğini bir an için bile olsa unutmuş gibi.

Sadece işçilerin ve yoksul köylülerin, Parti programımızda sözü edilen yarı-proleterlerin ittifakının, Rusya'da halkın çoğunluğunu kucaklayabileceğinden ve devlet iktidarı için sağlam bir dayanak oluşturabileceğinden hiç kuşku duymadık. Ve 7 Kasım'dan (25 Ekim) sonra hemen, birkaç hafta içinde, tüm zorlukları aşmayı ve iktidarı böylesine sağlam bir ittifak üzerine inşa etmeyi başardık.

Evet yoldaşlar! Eski haliyle Sosyal-Devrimciler Partisi, köylülerin bu Parti'de kimin gerçekten sosyalizm yandaşı olduğunu bilmedikleri bir sırada eşit toprak kullanımı şiarını attığında ve bu görevi kimin yerine getireceğini, bunun burjuvaziyle ittifak içinde mi olup olmayacağını söylemek istemediğinde, bunun bir aldatmaca olduğunu söyledik. Ve arkasında halkın bulunmadığını, kendisinin bir hiç olduğunu anlayan kesim, eşit toprak kullanımını burjuvaziyle ittifak içinde gerçekleştirme talebini gündeme getirdi. Aldatmaca esas olarak bundan ibaretti. Fakat Rus devrimi, savaşın halkı mahvettiği ve milyonları açlığa mahkûm ettiği halk yaşamının büyük bir anında emekçi kitlelerin burjuvaziyle işbirliğinin deneyimini gösterdiğinde, bunun sonuçları uzlaşma politikasının deneyimini pratikte gösterdiğinde, bizzat uzlaşma politikası okulundan geçen sovyetler bu deneyimi yaşayıp denediklerinde, o zaman sağlıklı, canlı, güçlü sosyalist özün, köylülüğün emekçi kesimini tüm dünya işçilerinin dev sosyalist hareketine katmak isteyenlerin öğretisinde içerili olduğu açıklık kazandı.

Ve köylülük pratikte açık ve berrak biçimde bu sorunla karşı karşıya gelir gelmez, şimdi Köylü Sovyetlerinin ve köylü kongrelerinin gösterdiği gibi, hiç kimsenin kuşku duymadığı şey gerçekleşti. Sosyalizmin pratikte gerçekleştirilmesi zamanı geldiğinde, köylüler bu iki ana politik çizgiyi açıkça tanıma olanağı elde etti — burjuvaziyle mi ittifak, yoksa emekçi kitlelerle mi ittifak. O zaman, köylülüğün gerçek çabalarını ve çıkarlarını ifade eden partinin, Sol Sosyal-Devrimciler Partisi olduğunu kavradılar... Bu partiyle hükümet koalisyonu kurduğumuzda, ta başından itibaren, bunun çok berrak, tartışmasız ilkeler üzerine inşa edilmesini sağladık. Eğer Rusya köylüleri, bankaların ulusallaştırılmasını hayata geçirecek ve işçi denetimini yaratacak işçilerle ittifak içinde toprağın toplumsallaştırılmasını gerçekleştirmek istiyorlarsa, o zaman onlar bizim için sadık iş arkadaşlarıdır, en sadık ve en değerli müttefiklerdir. Sosyalizmle kapitalizm arasında, proletarya diktatörlüğünün uzun, az çok zorlu bir geçiş döneminin yattığını ve bu dönemin biçiminin birçok bakımdan, küçük ya da büyük özel mülkiyetin mi, küçük ya da büyük işletmenin mi egemen olduğuna bağlı olaca-

ğı açık gerçeğini görmeyen tek sosyalist yoktur yoldaşlar. Estonya'da, okuma-yazma bilmeyenin olmadığı, büyük tarımsal çiftliklerin bulunduğu bu küçük ülkede sosyalizme geçişin, Rusya gibi ağırlıkla küçükburjuva bir ülkede sosyalizme geçişe benzeyemeyeceği anlaşılır bir şeydir. Bu dikkate alınmalıdır.

Her hedefbilinçli sosyalist, sosyalizmin köylülere zorla dayatılamayacağını ve yalnızca örneklerin gücüne ve köylü kitlesinin canlı deneyimleri benimsemesine güvenilebileceğini söyleyecektir. Köylülük sosyalizme geçişi nasıl yararlı görür? İşte pratiğin şimdi Rus köylülüğünün önüne koyduğu görev budur. Kendisi sosyalist proletaryayı nasıl destekleyebilir ve sosyalizme geçişe başlayabilir? Köylüler bu geçişe çoktan başladı ve onlara güvenimiz tamdır.

Sol Sosyal-Devrimcilerle yaptığımız ittifak sağlam bir temel üzerine kurulmuştur ve günden güne, hatta saatten saate gittikçe güçlenmektedir... İlk dönemler Halk Komiserleri Konseyi'nde, fraksiyon mücadelesinin çalışmayı engelleyeceği kuşkusunu besledikse de, iki aylık ortak çalışma temelinde şunu tüm kesinlikle söylemeliyim ki, kararlar çoğu sorunlarda oybirliğiyle alınmaktadır...

Köylülere, örneğin kentle kır arasında değiş-tokuşun nasıl örgütlenmesi gerektiğini deneyimler gösterdiğinde, onların ancak o zaman tabandan, kendi deneyimlerine dayanarak ilişki kurduklarını biliyoruz. Öte yandan içsavaşın deneyimi, köylü temsilcilerine, sosyalizme proletarya diktatörlüğünden ve sömürenlerin egemenliğinin acımasızca bastırılmasından başka bir yol olmadığını elle tutulur biçimde gösteriyor.

Yoldaşlar! Bu toplantıda ya da Merkez Yürütme Komitesi'nde bu konuya ne zaman değinsem, sağ kanattan bana arasıra şöyle seslenildiğini duyuyorum: "Diktatör". Evet, "biz sosyalistken", herkes proletarya diktatörlüğünü tanıyordu. Hatta bunu programlarına bile yazdılar, emekçi kitlelerin sömürülmemesi gerektiğine, bunun bir günah ve alçaklık olduğuna halkın inandırılabileceği, ona bunun kanıtlanabileceği

— ve o zaman yeryüzünün cennet olacağı yaygın önyargısına kızıyorlardı. Hayır, bu ütopik önyargı teorik olarak çoktan yok edildi ve görevimiz onu pratikte de yok etmektir.

Sosyalizmi, sosyalist baylar onu bize tabakta hazır sunacaklarmış gibi düşünmemek gerekir. Böyle olmayacaktır. Tarihte sınıf mücadelesinin tek bir sorunu bile şiddetten başka bir yolla çözülmemiştir. Şiddet, emekçi, sömürülen kitleler tarafından sömürücülere karşı uygulanıyorsa, o zaman biz şiddetten yanayız... Ve bilinçli ya da bilinçsiz olarak burjuvazinin safında duran ya da birdenbire bu işitilmemiş şiddetteki sınıf mücadelesini gördüğünde sızlanmaya başlayan, tüm ilkelerini unutan ve bizden imkânsızı, biz sosyalistlerin sömürücülere karşı mücadele etmeden, onların direnişini ezmeden tam zafer kazanmamızı talep edecek kadar burjuvazi tarafından sindirilmiş ve egemenliğiyle ezilmiş kişilerin yaygarası bizi biraz olsun bile şaşırtmıyor.

Sömürücü baylar, daha 1917 yazında "son kesin mücadeleler"in sözkonusu olduğunu, Sovyetler iktidarı aldığında, burjuvazinin son dayanağının sarsılacağını, emekçi kitleleri ezmek için bu son silahın ellerinden alınacağını kavramışlardı.

Ekim Devrimi tam da bu sistematik, ısrarlı mücadeleye başladı ki, sömürenler direnişlerinden vazgeçsinler ve —aralarında en iyilerine bile bu ne kadar zor gelirse gelsin—, artık sömüren sınıfın egemenliğinin olmayacağı, bundan böyle emirleri sıradan adamın vereceği ve onların buna itaat etmek zorunda kalacakları düşüncesiyle barışsınlar. Bu onlar için ne kadar nahoş olsa da, yapabilecekleri başka birşey yoktur.

Çok zorlukları aşmamız gerekecek, çok özveride bulunacak ve çok hata yapacağız, çünkü bu, hakkında kitaplarda hiçbir şey bulunmayan, tarihte örneği olmayan yeni bir eserdir. Elbette bu, tarihteki en büyük, en zor geçiştir, fakat başka türlü bu dev geçiş gerçekleştirilemez. Ve Rusya'da bir Sovyet iktidarının yaratılmış olması, bizzat kendi sömürücülerinin gırtlağını sıkan devrimci kitlenin —ve milyonlar az sayıda Partilinin yardımına koşuyor— en zengin devrimci deneyime sahip olduğunu gösterdi.

Rusya'da şimdi içsavaşın bu kadar büyük bir önem kazanmış olmasının nedeni budur. Bize karşı şu şiar atılıyor: "İçsavaşa son". Bunu, sözümona "Kurucu Meclis"in sağ kanat temsilcilerinden duydum. İçsavaşa son... Ne demek bu? Kime karşı içsavaş? Lümpen proletaryayı ve memurları satın almak için milyonlar harcayan Kornilov, Kerenski, Ryabuşinski'ye karşı mı? Bilinçli ya da bilinçsiz, hiç farketmez, satın alınmalarına izin veren sabatörlere karşı mı? Bu sonuncular arasında, eski burjuva düzenin tamamen yıkılabileceğini ve onun enkazları üzerinde yepyeni bir sosyalist toplum kurmaya başlanabileceğini ve başlanmak zorunda olduğunu hayal bile edemedikleri için bilinçsizce bu işe katılan geri insanların olduğuna hiç kuşku yok. Bu tür kişiler kuşkusuz var, fakat bu birşey değiştirir mi?

Bu yüzden varlıklı sınıfların temsilcileri her şeylerini ortaya koyuyorlar,bu yüzden bunlar onlar için son ve nihai mücadelelerdir, ve onlar Sovyet iktidarının sırtını yere getirmek için hiçbir canilikten geri durmayacaklardır. Sosyalizmin tüm tarihi, özellikle de devrimci çabalar açısından çok zengin olan Fransız sosyalizminin tarihi, emekçi kitleler iktidarı bizzat eline alır alınaz, egemen sınıfların, kendi para keselerini korumak söz konusu olunca görülmemiş caniliklere ve infazlara başvurduğunu göstermiyor mu?[114] Ve bu insanlar içsavaştan söz ettiğinde, onları gülümseyerek yanıtlıyoruz, fakat şiarlarını üniversite gençliğinin saflarına taşıdıklarında onlara diyoruz ki — "Gençliği kandırıyorsunuz!"

Sömürülen sınıfların, sınıf düşmanını, burjuvaziyi kesin olarak yok etmek için, sadece bürokrasiyi değil, aynı zamanda çiftlik sahiplerini de, bazı eyaletlerde Rus köylülerinin yaptığı gibi Rus topraklarından sürüp atmak için tüm iktidar araçlarını ele geçirdiği bir zamanda, sınıf mücadelesinin en yüksek biçimine bürünmesi tesadüf değildir.

Halk Komiserleri Konseyi'nin, memurlar ve çiftlik sahipleri nezdinde karşılaştığı sabotajın, onların sosyalizmi desteklemek istemediklerinin kanıtı olduğu söyleniyor bize[115]. Sanki tüm bu kapitalist ayaktakımı, bu haydutlar, lümpen proleterler ve sabotörlerin, emekçilerin

iktidarına karşı çıkan, burjuvazi tarafından satın alınmış tek bir çete oluşturdukları açık değilmiş gibi. Elbette birden kapitalizmden sosyalizme atlanabileceğine inananlar, ya da halk çoğunluğunu Kurucu Meclis aracılığıyla buna ulaşılabileceğine inandırmayı mümkün görenler, bu burjuva-demokratik masallara inananlar, inanmaya devam edebilir, fakat hayat bu masalı paramparça ettiğinde şikâyetçi olmasınlar.

Sınıf mücadelesinin ne olduğunu, memurların örgütlediği sabotajın ne anlama geldiğini kavramış olanlar, birdenbire sosyalizme sıçrayamayacağımızı bilirler. Geriye egemenliklerini yeniden kazanmayı uman ve para keselerini savunan burjuvalar, kapitalistler kalmıştır; geriye kapitalizm tarafından tamamen ayaklar altında çiğnenmiş olan ve proleter mücadele düşüncesine yükselecek durumda olmayan lümpen proletarya, rüşvetle satın alınabilen bir insanlar tabakası kalmıştır. Geriye, eski düzenin korunmasının toplumun çıkarına olduğuna inanan hizmetliler, memurlar kalmıştır. Bu tabakalar tamamen çökmeden, gerek Rus gerekse de Avrupa burjuvazisi tamamen yok olmadan sosyalizmin zaferi nasıl düşünülebilir? Bay Ryabuşinski'lerin kendi sınıf çıkarlarını anlamadıklarına inanabilir miyiz? Çalışmamaları için sabotörlere para veriyorlar. Yoksa dağınık mı hareket ediyorlar? Değerli kâğıtlar satın aldıklarında, Fransız, İngiliz ve Amerikan kapitalistleriyle birlikte hareket etmiyorlar mı? Bu alımların onlara pek yardımı olup olmayacağını göreceğiz. Şimdi elde ettikleri dağlar kadar değerli kâğıdın, değersiz, yararsız eski kâğıtlar olduğu görülmeyecek mi?

Bu nedenle, yoldaşlar, terör, diktatörlük, içsavaş hakkında tüm suçlamalara ve şikâyetlere, onlardan daha güçlü olduğumuz için, Sovyetlere sahip olduğumuz için, bankaların ulusallaştırılması ve mülkiyete el konması onları teslim olmaya zorlamaya yeteceği için, daha gerçek teröre başlamamış olmamıza rağmen, şu yanıtı veriyoruz — bu nedenle, içsavaş hakkında tüm ithamlara şu yanıtı veriyoruz: evet, hiçbir hükümetin yapacak durumda olmadığı şeyi açıkça ilan ettik. İçsavaş hakkında açıkça konuşacak durumda olan dünyanın ilk hükümeti, işçi, köylü ve asker kitlelerinin hükümetidir. Evet, sömürücülere karşı sa-

vaş başlattık, bu savaşı yürütüyoruz. Bunu ne kadar açık ifade edersek, bu savaş o kadar çabuk sona erecektir, tüm emekçi ve sömürülen kitleler bizi o kadar çabuk anlayacaktır, Sovyet iktidarının, tüm emekçilerin gerçek, en has çıkarlarını savunduğunu anlayacaktır.

Bu mücadelede çabuk zafer kazanmayı başaracağımızı sanmıyorum yoldaşlar, ama çok zengin bir deneyime sahibiz: iki ay içinde birçok şeyi gerçekleştirdik. Kerenski'nin Sovyet iktidarına karşı saldırı girişimini ve bu girişimin tamamen çöküşünü gördük[116], Ukraynalı Kerenski'lerin iktidarlarını nasıl örgütlediklerini gördük. Orada mücadele henüz bitmedi, ama onu gözlemlemiş, Sovyet iktidarı temsilcilerinden hiç olmazsa bazı gerçeğe sadık raporlar dinlemiş olan herkes için, Ukrayna Radası'nın burjuva unsurları için son günlerin başlamış olduğu açıktır. Ukrayna Halk Cumhuriyeti Sovyet iktidarının burjuva Ukrayna Radası üzerinde zaferinden en ufak bir kuşku duyulamaz[117].

Ve Kaledin'e karşı mücadele[118]! Burada gerçekten de Sovyet iktidarına karşı yönelen herhangi bir sosyal temelden sözedilebildiği ölçüde, herşey emekçilerin sömürüsüne, burjuva diktatörlüğüne dayanıyor. Köylü Kongresi[119], Kaledin'in davasının umutsuz bir dava olduğunu, emekçi kitlelerin ona karşı olduğunu elle tutulur biçimde gösterdi. Sovyet iktidarı deneyimi, eylem aracılığıyla, Sovyet örgütleri örneği aracılığıyla propaganda, etkisini gösteriyor ve Don Bölgesi içlerinde Kaledin'in dayanağı şimdi, dışardan çok içerden yıkılıyor.

Yani Rusya'da içsavaş cephesine baktığımızda, kesinlikle şunu söyleyebiliriz: Sovyet iktidarının tam zaferi mutlak kesindir. Ve bu Sovyet iktidarının zaferi, yoldaşlar, ta başından itibaren, sosyalizmin eski ilkelerini hayata geçirmeye başlamış olmasıyla, bu arada tutarlı ve kararlı bir şekilde kitlelere dayanması ve toplumun en ezilen, en sindirilmiş katmanlarını faal bir yaşama uyandırmayı, sosyalist yaratıcılığa yükseltmeyi görev saymasıyla elde edilmektedir. Bu yüzden eski ordu, kışla disiplininin, askerlere kötü muamelenin ordusu geçmişte kalmış-

tır. Hurdaya çıkarılmıştır. Ondan geriye taş üzerinde taş kalmamıştır. Ordunun tam demokratikleştirilmesi gerçekleştirilmiştir[120].

İzninizle başımdan geçen bir olayı anlatacağım. Finlandiya demiryolu hattında, bazı Finlilerle yaşlı bir ana arasında geçen bir konuşmayı dinledim. Finceyi anlamadığım için sohbete katılamadım, fakat bir Finli bana dönüp şöyle dedi: "İhtiyarın ne kadar orijinal birşey söylediğini biliyor musunuz? Dedi ki: şimdi tüfekli bir adamdan korkmaya gerek yok. Ormanda tüfekli bir adama rastladım, çalı çırpını almak yerine bana daha fazlasını verdi."

Bunu duyduğumda kendi kendime şöyle dedim: adları ne olursa olsun —sosyalist, nerdeyse sosyalist vs.— yüzlerce gazete, olağanüstü yüksek yüzlerce ses: "diktatörler", "zorbalar" ve benzeri şeyler haykıradursun. Şimdi halk kitleleri arasında başka bir sesin yükseldiğini biliyoruz. Bunlar kendi kendilerine diyorlar ki: şimdi tüfekli bir adamdan korkmaya gerek yok, çünkü o emekçileri savunur ve sömürücülerin egemenliğini acımasızca ezecektir. Halk bunu anladı ve bu yüzden, sıradan, eğitimsiz insanların, Kızıl Muhafızların tüm güçlerini sömürücülere karşı yönelteceğini anlatarak yürüttükleri ajitasyon, işte bu yüzden bu ajitasyon yenilmezdir. Bu, milyonları ve on milyonları kucaklayacak ve 19. yüzyıl Fransız Komünü'nün başlattığı, fakat burjuvazi tarafından yıkıldığı için sadece kısa bir süre için yarattığı şeyi, sağlam bir temelde yaratacaktır: tüm sosyalistlerin ulaşmaya çabaladığı sosyalist bir Kızıl Ordu, halkın genel silahlanması. Bu, emekçi kitleleri silahlı mücadele için eğitme olanağı sağlayacak Kızıl Muhafızlar'ın yeni kadrolarını yaracaktır.

Rusya'ya ilişkin olarak söylenen, subayları olmadığı için savaşamaz sözü karşısında, aynı burjuva subayların, işçileri Kerenski ve Kaledin'e karşı mücadelelerinde izlediklerinde söyledikleri şeyi unutmamalıyız: "Evet, bu Kızıl Muhafızlar teknik açıdan kesinlikle hiçbir işe yaramaz, fakat bu insanlar birşeyler öğrendiklerinde, yenilmez bir orduya sahip olacaklardır." Çünkü dünya çapında tarihi öneme sahip

mücadelelerde ilk kez bir orduya, resmi sıfatı olmayan, aksine sömürülenlerin kurtuluşu için mücadele düşüncesini kendilerine kılavuz edinen unsurlar girmiştir. Başlattığımız çalışma sonuçlandırıldığında, Rus Sovyet Cumhuriyeti yenilmez olacaktır.

Yoldaşlar! Sovyet iktidarı Sovyet ordusunun yaratılmasında katettiği yolu, egemen sınıfların başka, daha ince, daha karmaşık bir aracında da tuttu — kendisini düzen savunucusu olarak gösteren, gerçekte ise para kesesinin çıkarlarını savunan, sömürülenlerin acımasızca ezilmesinin kör, rafine bir aracı olan burjuva mahkemelerinde de tuttu. Sovyet iktidarı, tüm proleter devrimlerin öğrettiği gibi hareket etti. Bu aygıtı derhal hurdaya çıkardı. Eski adliyeyi reforme etmeyip, aksine hemen hurdaya çıkardığımız[121] hakkında istendiği kadar bağırılıp çağırılsın. Bu şekilde, gerçek bir halk mahkemesi için yolu açtık ve cezalardan çok, *kitlelerin örneği* aracılığıyla, emekçilerin otoritesi aracılığıyla ve tüm formaliteler olmaksızın adliye, bir sömürü aracı olmaktan çıkıp, sosyalist toplumun sağlam temeli üzerinde bir eğitim aracı olacaktır. Böyle bir toplumu birdenbire elde edemeyiz. Buna kuşku yok.

Dünyanın en büyük halk devrimlerinin tüm deneyimlerinin işaret ettiği yoldan yürüyen Sovyet iktidarının aldığı en önemli önlemler bunlardır. Emekçi kitlelerin, yeni bir devlet iktidarı yaratmak için bu yolda adımlar atmaya başlamadığı tek bir devrim olmamıştır. Ne yazık ki buna sadece başladılar, fakat meseleyi sonuna kadar götürecek durumda olmadılar. Yeni tipte bir devlet iktidarı yaratmayı başaramadılar. Biz bunu yarattık. Artık bir Sosyalist Sovyet Cumhuriyetimiz var.

Hayal kurmuyorum, sosyalizme geçiş dönemine daha yeni girdiğimizi, henüz sosyalizme varmadığımızı biliyorum. Fakat devletimizin Sosyalist bir Sovyet Cumhuriyeti olduğunu söylemekle doğru yaparsınız. En demokratik cumhuriyetler arasında bile tamamen demokratik tek bir cumhuriyetin olmadığını herkes bilmesine rağmen, Batı'nın birçok burjuva cumhuriyetini demokratik olarak niteleyenler kadar doğru yaparsınız. Bunlar demokrasinin kırıntılarını verirler, önemsiz şeylerde sömürenlerin haklarını kısıtlarlar, fakat emekçi kitleler bu

cumhuriyetlerde, her yerde olduğu gibi ezilir. Ve hal böyleyken, gerek eski monarşilerin gerekse de anayasal cumhuriyetlerin burjuva düzenini cisimleştirdiğini söylüyoruz.

Şimdi biz de böyle davranıyoruz. Hatta kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemini sonuçlandırmaktan bile çok uzağız. Uluslararası proletaryanın desteği olmadan bunu sonuçlandırabileceğimiz umudunu asla beslemedik. Bu konuda kendimizi asla aldatmadık, kapitalizmden sosyalizme giden yolun ne kadar zor olduğunu biliyoruz, fakat bu yola adım attığımız için, Sovyet Cumhuriyetimizin bir sosyalist cumhuriyet olduğunu söylemekle yükümlüyüz. Ve bu sözler boş sözler olarak kalmayacaktır.

Kapitalistlerin egemenliğini yıkan pekçok önlem aldık. Sovyet iktidarımızın, tüm kurumların faaliyetini bir prensibe göre birleştirmek zorunda olduğunu biliyoruz ve bu prensibi şöyle formüle ediyoruz: "Rusya bir sosyalist Sovyet cumhuriyeti olarak ilan edilir". Bu, yapmak zorunda olduğumuz ve artık başladığımız şeye dayanan gerçeklik olacaktır. Bu, tüm faaliyetimizin en iyi özeti, programımızın en iyi ilanı; sosyalizmin ne olduğunu bilmeyen ya da daha da kötüsü, sosyalizm denince, denediğimiz ve bunun sosyalizm değil bir taklit olduğuna ikna olana dek devrimin on ayı boyunca tattığımız Çernov ve Tsereteli'nin burjuva reformlar bulamacını anlayan tüm ülkelerin emekçilerine ve sömürülenlerine en iyi çağrı olacaktır.

"Özgür" İngiltere ve Fransa devletlerinin, devrimimizin on ayı boyunca, Bolşeviklerin ve Sol Sosyal-Devrimcilerin tek bir gazetesini bile sınırdan geçirtmemek için tüm olanakları harekete geçirmelerinin nedeni budur. Tüm ülkelerde, Rus işçilerinin yaptığı herşeyi içgüdüsel olarak kavrayan işçi ve köylü kitlelerini karşılarında gördüklerinden böyle davranmak zorundaydılar. Çünkü tek bir toplantı yoktu ki, Rus devrimi üzerine haberler ve Sovyet iktidarı şiarı alkış tufanıyla selamlanmasın. Emekçi ve sömürülen kitleler artık her yerde parti yönetimlerine zıt düşmüşlerdir. Parti yönetimlerinin bu eski sosyalizmi henüz,

Rusya'da Çaydze ve Tsereteli'ler gibi mezara gömülmedi, fakat dünyanın tüm ülkelerinde artık yok olmuş, artık ölmüştür.

Ve bu eski burjuva düzeninin karşıtı olarak artık yeni devletimiz var — eski burjuva engelleri yıkan Sovyet cumhuriyetimiz, emekçi, sömürülen sınıfların cumhuriyeti var. Sömürenleri bastırmanın, gücü eski para kesesinde, eski bilgi stokunda yatan bu küçücük yığının direnişini kırmanın mümkün olduğu bir devletin yeni biçimlerini yarattık. Bilgimizin burjuvaziye hizmet etmesini istiyoruz, yoksa çalışmayız... diyen bu profesörler, öğretmenler, mühendisler, bilgilerini emekçileri sömürmenin bir aracına dönüştürüyorlar. Fakat onların iktidarı işçi-köylü devrimiyle kırıldı ve onlara karşı, kitlelerin temsilcilerini serbestçe seçtiği bir devlet oluşuyor.

Şimdi artık, her türlü devlet iktidarının, her türlü devletin tam olarak ortadan kaldırılmasına geçişi açıkça gösteren, gerçek bir devlet iktidarı örgütüne sahip olduğumuzu söyleyebiliriz. Artık sömürüden hiçbir iz kalmadığında, yani sosyalist toplumda bu mümkün olacaktır.

Şimdi kısaca, Rusya'nın sosyalist Sovyet hükümetinin başlattığı önlemlere değinmek istiyorum. Rus topraklarından yalnızca toprak sahiplerini sürüp atmak için değil, aksine burjuvazinin egemenliğini ve milyonlarca ve on milyonlarca emekçinin sermaye tarafından ezilmesini de olanaksız kılmak için aldığımız ilk önlemlerden biri, bankaların ulusallaştırılmasına geçişti. Bankalar modern kapitalist ekonominin büyük merkezleridir. Buralarda görülmedik servetler birikir ve dev ülkenin tümüne dağıtılır, tüm kapitalist yaşamın can damarı buradadır. Bu özenli ve karmaşık organlar yüzyılların seyri içinde ortaya çıkmıştır ve başlangıçta devlet bankasında acımasız bir direnişle karşılaşan Sovyet iktidarının ilk darbeleri ona yöneldi. Fakat bu direniş Sovyet iktidarını yolundan alıkoymadı. Devlet bankasını örgütleme konusunda en önemli şeyi başardık, bu en önemli şey işçilerin ve köylülerin elindedir. Daha uzun süre geliştirmek zorunda olduğumuz bu temel önlemlerden, özel bankalara el koymaya geçtik.[122]

Uzlaşmacıların muhtemelen öğütleyeceği gibi davranmadık: önce Kurucu Meclis'i beklemek, sonra belki bir yasa tasarısı hazırlamak, Kurucu Meclis'e sunmak ve böylece, bu nahoş meseleden kurtulabilmek için bir kaçış noktası bulabilsinler diye niyetlerimiz hakkında burjuva bayları bilgilendirmek. Belki de onları işin içine katmak. Sonra da bunlar devlet yasaları olacaktı! "Devlet edimi" olacaktı...

Bu sosyalizmin ortadan kaldırılması olurdu. Biz doğrudan işe koyulduk: "bilgililerin" ya da daha doğrusu, burjuvazinin, bilgi kırıntılarıyla bezirganlık yapan bilgisiz yandaşlarının suçlamalarından korkmadan açıkladık: silahlı işçi ve köylülerimiz var. Onlar bugün erkenden tüm özel bankaları işgal etmeliler... Ancak bu olduktan sonra, iktidar artık elimize geçtikten sonra, ancak ondan sonra hangi önlemleri almamız gerektiğini tartışacağız. Ve sabah bankalar işgal edildi, akşam ise Merkez Yürütme Komitesi şu kararı aldı: "Bankalar ulusal mülkiyet olacaktır". Bankacılığın devletleştirilmesini, toplumsallaştırılmasını gerçekleştirdik ve Sovyet iktidarına devrettik.

Aramızda, yüzyıllar içinde kapitalist ekonomik sistem içinde oluşan banka aygıtı gibi böylesine girift, karmaşık bir aygıtın birkaç gün içinde yıkılabileceğini ya da dönüştürülebileceğini düşünen tek kişi yoktu. Bunu asla iddia etmedik. Ve bilginler ya da sahte bilginler başlarını sallayıp kehanetlere boğulduklarında şöyle dedik: istediğiniz kehanette bulunabilirsiniz. Biz proleter devrimin yalnızca ***bir*** yolunu biliyoruz: düşman mevzilerini ele geçirmek ve kendi deneyimlerimiz, kendi hatalarımız temelinde iktidarı kullanmayı öğrenmek zorundayız. Yolumuzun zorluğunu asla küçümsemedik, fakat en önemli şeyi artık yaptık. Kapitalist servetlerin ve bunların paylaşım kaynağı ortadan kaldırıldı. Bunun ardından devlet borçlarının feshi, mali boyunduruğun atılması çok kolay bir adımdı[123]. İşçi denetiminin ardından işletmelere el konmasına geçiş de aynı şekilde çok kolaydı. İşçi denetimini yürürlüğe koymakla üretimi parçaladığımız suçlaması yapıldığında, bu saçmalığı geri çevirdik. İşçi denetimini yürürlüğe koyduğumuzda[124], bunun tüm Rusya'ya yaygınlaşıncaya dek az zaman geçmeyeceğini bi-

liyorduk, ama sadece tek bir yolu — ekonomik ilişkilerin yeni temellerini işçinin kendisinin tabandan yaratabilmesi için, aşağıdan dönüştürme yolunu tanıdığımızı göstermek istiyorduk. Bunun için gerekli zaman az değildir.

İşçi denetiminden Yüksek Ekonomi Konseyi'nin yaratılmasına geçtik. Önümüzdeki günlerde gerçekleşecek olan bankaların ve demiryollarının ulusallaştırılmasıyla bağıntı içinde yalnızca bu önlem, bize yeni bir sosyalist ekonominin inşasına başlama olanağı veriyor. Eserimizin zorluğunu çok iyi biliyoruz, fakat iddia ediyoruz ki gerçek bir sosyalist ancak bu işe girişen ve bunda emekçi kitlelerin deneyimine ve içgüdüsüne güvenenlerdir. Bu kitleler çok hata yapacaklardır, fakat esas iş artık yapılmıştır. Şunu biliyorlar: Sovyet iktidarına başvurduklarında, sömürücülere karşı ancak destek alacaklarına güvenebilirler. Onların çalışmalarını kolaylaştırmak için, Sovyet iktidarı tarafından tamamen desteklenmeyen hiçbir önlem yoktur. Sovyet iktidarı her şeyi bilemez ve her yere zamanında müdahale edemez. O gayet zor görevlerin üstesinden gelmek zorunda. İşçiler ve köylüler hükümete sık sık delegasyonlar yollayıp, örneğin kimi arazilerin ne olacağını soruyorlar. Ve bizzat benim, bunların gayet kesin bir görüş temsil etmediklerini görünce sık sık zor duruma düştüğüm oldu. Onlara şöyle dedim: iktidar sizsiniz, istediğiniz her şeyi yapın, ihtiyacınız olan her şeyi alın. Sizi destekleyeceğiz. Fakat üretimle ilgilenin, üretimin yararlı olmasına çalışın. Kendinizi yararlı çalışmaya göre ayarlayın. Hatalar yapacaksınız, ama öğreneceksiniz. Ve işçiler artık öğrenmeye başladılar, artık sabotörlere karşı mücadeleye başladılar. Eğitim, emekçilerin ilerlemesini engelleyen bir çit haline getirildi. Bu çit yıkılacaktır.

Hiç kuşku yok, savaş insanları hem cephe gerisinde hem de cephede demoralize ediyor: savaş için çalışanlara özellikle yüksek ücret ödenmesi, savaştan kaçan herkesin, sırf "toparlanıp" ortadan kaybolmak isteyen lümpen proleter ve yarı-lümpen proleter unsurların savaşa çekilmesi yüzünden insanları demoralize ediyor. Şimdi birçok yörede işçi iktidarının, fabrikaların birkaç haftalığına, birkaç aylığına geçici

olarak kapatılması önlemini almasıyla suçlanıyoruz. Bize eski kapitalist düzenden geri kalmış, eski illetlerini taşıyan en kötü şey olan bu unsurları kovup uzaklaştırmalı, fabrikalara en iyi proleter unsurları sokmalı ve onları gelecek sosyalist Rusya'nın hücreleri haline getirmeliyiz. Bu kolay bir önlem değildir: birçok anlaşmazlık, sürtüşme ve çatışmayı beraberinde getirecektir. Ve biz, Halk Komiserleri Konseyi, aynı şekilde kişi olarak ben, şikâyetleri ve tehditleri duyuyor, fakat bunları sükûnetle karşılıyorduk, çünkü şimdi başvurabileceğimiz bir yargıca sahip olduğumuzu biliyorduk. Bu yargıç İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyyetleridir. Bu yargıcın sözü tartışılmazdır, ona daima güvenebiliriz.

Kapitalizm işçi sınıfının tepedeki küçük bir yığınını burjuvaziyle birleştirmek için, işçiler arasında kasten çeşitli katmanlar yaratır. Onlarla anlaşmazlıklar kaçınılmazdır. Sosyalizme mücadelesiz varamayız. Fakat mücadeleye hazırız, ona başladık ve onu, Sovyet adlı aygıtla yürüteceğiz. Bu mücadeleyi İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetlerinin forumu önünde yürütürsek, o zaman her türlü sorun kolaylıkla çözülecektir. Çünkü ayrıcalıklı işçiler grubu ne kadar güçlü olursa olsun, tüm işçilerin temsilciliğiyle karşı karşıya geldiğinde, böyle bir mahkeme —bunu bir kez daha yineliyorum— onlar için tartışılmaz olacaktır. Bu düzenleme daha yeni başlıyor. İşçiler ve köylüler kendi güçlerine henüz yeterince güvenmiyorlar. Yüzlerce yıllık gelenekten dolayı, yukarıdan emir gelmesini beklemeye alışkınlar. Proletaryanın egemen sınıf olduğunu ve saflarından ürkütülmüş ve sindirilmiş, burjuvazinin iğrenç okulundan geçmek zorunda olduğunu düşünen unsurları tecrit ettiğini henüz tam olarak benimseyemediler. Burjuva önyargıların bu en rezili, en uzun süre dayandı; fakat zayıflıyor ve tam olarak yok olacak. Sovyet iktidarının her adımıyla, sıradan işçi ve köylülerin devleti yönetecek durumda olmadıkları eski burjuva önyargısından tamamen kurtulan gittikçe daha çok sayıda kişinin ortaya çıkacağından eminiz. Bir kez yönetmeye başladıklarında bunu öğrenebilirler, öğreneceklerdir!

Örgütsel görev, halk kitleleri arasından liderlerin ve organizatörlerin bulunup çıkarılması olacaktır. Şimdi gündemde bu büyük, bu muazzam iş var. Eğer Sovyet iktidarı olmasaydı, insanları eleyebilen bu filtre aygıtı olmasaydı, bunun hayata geçirilmesi hiç düşünülemezdi bile.

Sadece denetim üzerine devlet yasasımız yok, daha da değerli bir şeyimiz var, işçilere koca sanayi dallarının yönetimini güvencelemek için proletaryanın, fabrikatör birlikleriyle anlaşma yapma girişimleri var. Örneğin deri işçileri, böyle bir sözleşme hazırlamaya başladılar ve Tüm-Rusya Deri Fabrikatörleri Birliği ile neredeyse anlaştılar[125]. Bu sözleşmelere özellikle büyük bir önem veriyorum. Bunlar, işçiler arasında kendi güçlerinin bilincinin geliştiğini gösteriyor.

Yoldaşlar! Raporumda özellikle nazik ve zor sorunlara, barış, beslenme sorunlarına değinmedim, çünkü bu sorunlar, ayrı maddeler olarak gündemde bulunuyor ve ayrıca ele alınması gerekiyor.

Kısa raporumda, bu iki buçuk ay içinde geçirdiğimiz gelişme hakkında benim ne düşündüğümü, bir bütün olarak Halk Komiserleri Konseyi'nin ne düşündüğünü, Rus devriminin bu yeni döneminde sınıfların güç dengesinin nasıl şekillendiğini, yeni devlet iktidarının nasıl oluştuğunu, hangi özel görevlerle karşı karşıya kaldığını gösterme görevini önüme koydum.

Rusya, sosyalizmi gerçekleştirmenin doğru yolunu tuttu — bankaları ulusallaştırma, tüm ülkeyi emekçi kitlelere devretme yolunu tuttu. Önümüzde hangi zorlukların durduğunu çok iyi biliyoruz, fakat —daha önceki devrimlerle kıyaslama temelinde— muazzam başarılar kazanacağımızdan ve tam zaferi garantileyen bir yolda bulunduğumuzdan eminiz.

Ve işçileri daha uzun bir demokratikleşme okulundan geçmiş olan daha ileri ülkelerin, yağmacı savaşın birbirinden ayırdığı kitleleri bizimle birlikte olacaktır. Bize eserimizin zorluğu anlatıldığında, sosyalizmin zaferinin ancak uluslararası ölçekte mümkün olduğu söylendi-

ğinde, bunda sadece, burjuvazinin ve onun gönüllü ve gönülsüz yandaşlarının sarsılmaz bir gerçeği umutsuzca tahrif etme çabasını görüyoruz. Elbette, sosyalizmin tek ülkede nihai zaferi olanaksızdır. Sovyet iktidarını destekleyen işçi ve köylülerimiz, şimdi dünya savaşının parçaladığı, fakat birleşmeye çabalayan o uluslararası ordunun bir parçasıdır, ve devrimimiz üzerine her haber, her küçük rapor, her ad, proletaryanın alkış tufanıyla selamlanıyor, çünkü Rusya'da ortak davanın, proletaryanın ayaklanması davasının, uluslararası sosyalist devrim davasının yürütüldüğünü biliyor. Canlı örnek, herhangi bir ülkede esere başlanmış olması, tüm proklamasyonlardan (ilanlardan) ve konferanslardan daha etkili oluyor, tüm ülkelerde emekçi kitleler yanıp tutuşuyor.

1905 yılında Ekim grevi[126] —muzaffer devrimin bu ilk adımı— hemen Batı Avrupa'ya sıçradıysa ve o zaman 1905 yılında Avusturyalı işçilerin hareketine neden olduysa, daha o zaman bir ülkede devrim örneğinin, işçilerin eyleminin ne anlama geldiğini pratikte gördüysek, şimdi dünyanın tüm ülkelerinde sosyalist devrimin her gün, evet her saat olgunlaştığını görüyoruz.

Hatalar ve falsolar yapsak da, yolumuzun üstünde sürtüşmeler olsa da, örneğimiz tam da işçileri etkiliyor. Onları birleştiriyor. Ve diyorlar ki: birlikte yürüyeceğiz ve kazanacağız, her şeye rağmen.

Onyıllar boyunca işçi hareketinin gelişimini ve sosyalist dünya devriminin büyümesini gözlemleyen sosyalizmin büyük kurucuları Marx ve Engels, kapitalizmden sosyalizme geçişin, uzun doğum sancılarını, uzun bir proletarya diktatörlüğü dönemini, tüm eski düzenin paramparça edilmesini, kapitalizmin tüm biçimlerinin acımasızca yok edilmesini, nihai zaferi kazanmak için çabalarını birleştirmek zorunda olan tüm ülkelerin işçilerinin ortak etkinliğini gerektirdiğini gayet açık gördüler. Ve 19. yüzyılın sonunda "esere Fransız'ın başlayacağını ve Alman'ın bitireceği"ni açıkladılar. Onlarca yıl devrim boyunca kendinde, onu sosyalist devrimin öncüsü haline getirmiş olan kahraman

devrimci eylem inisiyatifini geliştirdiği için, başlangıcı Fransız yapacaktı.

Şimdi uluslararası sosyalizmin başka bir güçler kombinasyonunu görüyoruz. Hareketin en kolay bir şekilde, kolayca yağmalayan ve işçilerinin üst tabakasını rüşvetle satın alabilecek durumda olan sömürücü ülkelere dahil olmayan ülkelerde başlayabileceğini söylüyoruz. Batı Avrupa'nın bu sahte sosyalist, neredeyse hepsi bakanlıkçı Çernov ve Tsereteli'vari partileri hiçbir şey yapmıyorlar ve sağlam temelleri yok. İtalya örneğini gördük, bu günlerde Avusturya işçilerinin empeyalist yağmacılara karşı kahramanca mücadelesini gördük. Haydutlar hareketi geçici olarak durdurmayı başarsalar da, onu tamamen durdurmak olanaksızdır. O yenilmezdir.

Sovyet cumhuriyeti onlar için uzun süre örnek olacaktır. Sosyalist Sovyet Cumhuriyetimiz, uluslararası sosyalizmin meşalesi ve tüm emekçiler için örnek olarak sarsılmaz biçimde var olacaktır. Orada çatışmalar, savaşlar, akan kan, milyonlarca kurban, sermayenin sömürüsünü görüyoruz, burada ise gerçek bir barış politikası ve bir Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti görüyoruz.

Olaylar Marx ve Engels'in beklediğinden farklı gelişti. Biz Rus emekçilerine ve sömürülen sınıflarına, uluslararası sosyalist devrimin öncüsü olma onurlu rolü düştü ve biz şimdi, devrimin gelişiminin nereye kadar gideceğini çok açık görüyoruz. Başlangıcı Rus yaptı, eseri Alman, Fransız, İngiliz sonuçlandıracaktır ve zafer sosyalizmin olacaktır.

RKP(B) VII. PARTİ KONGRESİ'NDE SAVAŞ VE BARIŞ ÜZERİNE RAPOR[127]

7 Mart 1918

Siyasi rapor MK'nın önlemlerinin sayılmasından ibaret olabilirdi, fakat şu an gerekli olan böyle bir rapor değil, bütünlüğü içinde devrimimize bir genel bakıştır. Ancak böyle bir genel bakış, tüm kararlarımız için biricik Marksist temellendirmeyi sunabilir. Devrimin bugüne kadarki tüm gelişme seyrini tahlil etmek ve sonraki gelişiminin neden değiştiğini açıklamak zorundayız. Devrimimizde, uluslararası devrim için muazzam öneme sahip olacak dönüm noktaları var. Ekim Devrimi'ni kastediyorum.

Şubat Devrimi'nin ilk başarıları, proletaryayı sadece köylü kitlesinin değil, burjuvazinin de izlemesinin sonucuydu. 1905 yılında elde etmeyi başaramadığımız Çarlık üzerindeki zaferin kolaylığı bundandı. Şubat Devrimi'nde İşçi Sovyetlerinin kendi gücüne dayalı, kendiliğinden yaratılışı, 1905 deneyimini yineliyordu. Sovyet İktidarı ilkesini

ilan ettik. Kitleler kendi mücadele deneyimleri temelinde devrimin görevlerini anlamayı öğreniyorlardı. 3–4 Mayıs (20–21 Nisan) olayları, gösteri ve bir tür silahlı ayaklanmanın kendine özgü bir bileşimiydi[128]. Bu, burjuva hükümeti devirmeye yetti. Dümendeki küçük-burjuva hükümetin tüm özünden kaynaklanan uzun süreli bir uzlaşma politikası başladı. Temmuz olayları[129] henüz proletarya diktatörlüğünü kurabilecek durumda değildi. Kitleler henüz hazır değildi. O nedenle hiçbir sorumlu örgüt bu yönde çağrı yapmamıştı. Fakat düşman kampın durumunun keşfi açısından Temmuz olayları büyük öneme sahipti. Pratik dersler olarak Kornilov olayı[130] ve daha sonraki olaylar Ekim zaferini olanaklı kıldı. Ekim'de de iktidarı paylaşmak isteyenlerin hatası, Ekim zaferini, milyonlarca kitleyi Sovyet iktidarının kaçınılmaz olduğu anlayışına götüren Temmuz günleriyle, saldırı, Kornilov olayı vs. vs. ile ilişkilendirmemekti. Sonra, herkesin barış çabasının eşlik ettiği, tüm Rusya'da zafer yürüyüşümüz başladı. Biz, savaştan tek yanlı vazgeçmekle barışa ulaşamayacağımızı biliyorduk. Buna daha Nisan Konferansı'nda dikkat çekmiştik.* Askerler, Mayıs'tan (Nisan) Kasım'a (Ekim) kadar, uzlaşma politikasının savaşı uzattığını, emperyalistlerin saldırılar başlatma, daha yıllarca sürebilecek savaşa daha çok batma yönünde azgın, anlamsız girişimlere yönelmelerine yol açtığını bütün açıklığıyla gördüler. Bu koşullar altında, ne pahasına olursa olsun, mümkün olduğunca çabuk aktif bir barış politikasına geçilmeli, Sovyetler iktidarı almalı ve büyük toprak mülkiyetini tamamen ortadan kaldırmalıydı. Sadece Kerenski'nin değil, Avksentyev'in de büyük toprak mülkiyetini desteklediğini ve işi Toprak Komiteleri üyelerini tutuklamaya kadar bile vardırdıklarını biliyorsunuz. Ve en geniş halk kitlelerinin bilincine soktuğumuz bu politika, bu "İktidar Sovyetlere" sloganı, bize Ekim'de, Petersburg'da kolayca zafer kazanma olanağı sağladı ve Rus Devrimi'nin son aylarını tek bir zafer yürüyüşüne dönüştürdü.

İçsavaş bir olgu haline geldi. Devrimin başlangıcında ve hatta ta savaşın başında öngördüğümüz ve o sıralar sosyalist çevrelerin önemli

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt XX, 1. yarı cilt, s. 352-353.* —***Alm. Red.***

bir bölümünde güvensizlik, hatta alayla karşılanan şey, yani emperyalist savaşın içsavaşa dönüştürülmesi, 7 Kasım (25 Ekim) 1917'de en büyük ve en geri ülkelerden birinde bir olgu haline geldi. Bu içsavaşta halkın ezici çoğunluğunun bizim tarafımızda olduğu anlaşıldı, o nedenle bu zafere böylesine olağanüstü kolay ulaştık.

Cepheden ayrılan birlikler, gittikleri her yere, uzlaşma politikasına son vermek için en büyük devrimci kararlılığı taşıdılar ve uzlaşmacı unsurlar, Beyaz Muhafızlar, çiftlik sahiplerinin oğulcukları, halk içinde her türlü desteği yitirdiler. Bunlara karşı savaş giderek, geniş kitlelerin ve bize karşı harekete geçirilen birliklerin Bolşeviklerin tarafına geçmesiyle birlikte, devrimin zafer yürüyüşüne dönüştü. Bunu Petersburg'da, Kerenski ve Kraznov'un kızıl başkente karşı harekete geçirmeyi denediği Kazakların yalpalamaya başladıkları Gaçina cephesinde[116] gördük, daha sonra Moskova'da, Orenburg'da, Ukrayna'da gördük. Tüm Rusya'yı içsavaş dalgası kapladı ve her yerde olağanüstü kolayca zafer kazanıyorduk, çünkü meyve olgunlaşmıştı, çünkü kitleler burjuvaziyle uzlaşma politikasının tüm deneyiminden geçmişlerdi. "Tüm İktidar Sovyetlere" şiarı kitleler tarafından uzun bir tarihsel deneyimle pratikte sınanmış ve onların eti, kemiği haline gelmişti.

O nedenle 7 Kasım (25 Ekim) 1917'den sonra Rus Devrimi'nin ilk ayları tam bir zafer yürüyüşüydü. Bu olağanüstü zafer yürüyüşünden dolayı, sosyalist devrimin hemen karşı karşıya kaldığı ve kalmak zorunda olduğu zorluklar unutulup arka plana itildi. Burjuva devrimle sosyalist devrim arasındaki başlıca farklardan biri, feodalizmin içinden doğan burjuva devrimi için, eski düzenin bağrında feodal toplumun bütün yanlarını giderek dönüştüren yeni ekonomik örgütlerin yavaş yavaş oluşmasıdır. Burjuva devriminin önünde yalnızca ***bir*** görev vardı: Eski toplumun bütün zincirlerinden kurtulup bunları yok etmek. Bu görevi yerine getiren her burjuva devrimi kendisinden istenen her şeyi yerine getirir: Kapitalizmin gelişmesini güçlendirir.

Sosyalist devrim çok farklı bir durumdadır. Tarihin zikzaklı yolundan dolayı sosyalist devrime başlamak zorunda kalan ülke ne kadar

geriyse, bu ülkede eski kapitalist ilişkilerden sosyalist ilişkilere geçmek o kadar zordur. Burada yıkına görevlerinin yanına yeni, son derece zor örgütsel görevler eklenir. Eğer Rus devriminde,1905 yılının büyük deneyiminden geçmiş halkın yaratıcı gücü, Mart (Şubat)1917'de Sovyetleri yaratınamış olsaydı, Sovyetler Kasım'da (Ekim'de) iktidarı ele geçirecek durumda olmazlardı, çünkü başarı sadece, hareketin milyonları kapsayan örgüt biçimlerinin mevcut olup olmamasına bağlıydı. Hazır biçim, Sovyetlerdi, onun için politik alanda bizi, yaşadığımız o parlak başarılar, o kesintisiz zafer yürüşüyü bekliyordu, çünkü politik iktidarın yeni biçimi hazırdı ve bizim sadece bazı kararnamelerle Sovyet iktidarını, devrimin ilk aylarında içinde bulunduğu rüşeymvari durumdan çıkararak Rus devleti içinde yasayla tanınmış biçim haline getirmemiz, Rusya Sovyet Cumhuriyeti yapmamız gerekiyordu. O birdenbire doğdu, kolayca doğdu, çünkü kitleler Mart (Şubat) 1917'de, daha herhangi bir parti bu şiarı ortaya atmadan önce, Sovyetleri yaratmıştı. Proleter iktidarın bu biçimini kuran, 1905'in acı deneyiminden ders çıkarmış olan halkın yaratıcı gücüydü. İç düşman üzerinde zafer çok kolay bir görevdi. Bir siyasi iktidar yaratma görevi çok kolaydı, çünkü kitleler bize bu iktidarın iskeletini, temelini vermişlerdi. Sovyet Cumhuriyeti birdenbire oluştu. Ne var ki geriye, devrimimizin ilk aylarında katettiği böyle bir zafer yürüyüşüyle kesinlikle çözülemeyecek olan son derece zor iki görev kalmıştı. Sosyalist devrimin, bundan sonraki seyri içinde olağanüstü zor görevlerle karşı karşıya kalacağından hiç kuşku duymuyorduk, duyamazdık.

Bu görevlerden ilki, her sosyalist devrimin karşı karşıya olduğu iç örgütlenme görevleriydi. Sosyalist devrimle burjuva devrim arasındaki fark, tam da, burjuva devrimin kapitalist ilişkilerin biçimlerini hazır bulması, buna karşılık proleter Sovyet iktidarının, aslında sadece sanayinin bazı üst kesimlerini kapsayan ve tarımı henüz çok az etkilemiş olan kapitalizmin en yüksek biçimleri bir yana bırakılırsa, bu biçimleri hazır bulmamasında yatar. Muhasebenin örgütlenmesi, en büyük işletmeler üzerinde denetim, devletin tüm ekonomik mekanizmasını tek bir büyük makineye, yüzlerce milyon insan tek bir plan uyarınca yönetile-

cek şekilde çalışan bir ekonomik organizmaya dönüştürmek — bize düşen dev örgütsel görev budur. Bugünkü çalışma koşulları altında bu görevin, içsavaşın görevlerini çözdüğümüz hurra temposuyla çözülmesi olanaksızdır. Meselenin özü bunu olanaksız kılar. Kaledincilerimizi kolayca yenilgiye uğratıp Sovyet Cumhuriyeti'ni önemli bir direnişle karşılaşmadan oluşturduysak, olayların bu seyri, tüm önceki nesnel gelişim tarafından, bizim sadece son sözü söylememizi, tabelayı değiştirmemizi ve "Sovyet, sendikal bir örgüttür" yazısını "Sovyet, devlet iktidarının tek biçimidir" yazısına dönüştürmemizi gerektirecek şekilde önceden belirlendiyse de, örgütsel görevlerde durum çok farklıydı. Burada korkunç zorluklarla karşılaştık. Burada, devrimimizin görevleriyle ciddi biçimde ilgilenen herkes için derhal, savaşın kapitalist toplumun içine taşımış olduğu bozulmanın üstesinden ancak özdisiplinin zor ve uzun yolundan geçerek gelebileceğimiz, ancak olağanüstü zor, uzun ve inatçı çalışmayla bu bozulmayı aşabileceğimiz ve onu daha da şiddetlendiren, devrimi eski zincirlerden kurtulmanın aracı olarak gören, devrimden mümkün olduğunca çok şey koparmaya çalışan unsurları yenilgiye uğratabileceğimiz açıktı. Bir küçük-burjuva ülkede ve inanılmaz bir sarsıntı anında, bu unsurların çok sayıda ortaya çıkması kaçınılmazdı, ve bunlara karşı mücadele yüz kez daha zor ve poz kesmeden yürütülecektir. Bu mücadeleye daha yeni başladık. Bu mücadelenin ilk aşamasındayız. Burada önümüzde zorlu sınavlar var. Burada, objektif durum nedeniyle, Kaledincilere karşı mücadelede yaptığımız gibi kendimizi dalgalanan bayraklarla bir zafer yürüyüşüyle kesinlikle sınırlayamayız. Bu mücadele yöntemini devrimin önünde duran örgütsel görevlere taşımaya çalışan biri, politikacı olarak, sosyalist olarak, sosyalist devrimin önderi olarak tamamen iflas edecektir.

Devrimin başlangıçtaki zafer yürüyüşünün coşkusuna kapılan bazı genç yoldaşlarımızı, Rus devriminin önüne ikinci dev zorluk, yani uluslararası sorun somut olarak çıktığında, aynı kader bekliyordu. Kerenski'nin çeteleriyle böylesine kolay başa çıkabildiysek, devlet iktidarını böylesine kolay kurabildiysek, toprağın sosyalizasyonu üzerine, işçi denetimi üzerine kararnameyi hiç zahmetsiz getirebildiysek, bütün

bunları kolayca elde edebildiysek, bu ancak, koşulların elverişli şekilde biçimlenmesi bizi kısa bir an için uluslararası emperyalizmden koruduğundan mümkün olmuştur. Sermayesinin tüm gücüyle, gerçek bir iktidar, uluslararası emperyalizmin gerçek bir kalesi olan son derece gelişmiş askeri tekniğiyle uluslararası emperyalizm, hiçbir surette, hiç bir koşul altında, gerek nesnel durumu nedeniyle, gerekse de onun içinde cisimleşen kapitalistler sınıfının ekonomik çıkarları nedeniyle, Sovyet Cummhuriyeti'yle asla barış içinde yaşayamazdı, bunu ticari bağlantılar nedeniyle, uluslararası mali ilişkiler nedeniyle yapamazdı. Burada bir çatışma kaçınılmazdır. Burada Rus devriminin en büyük zorluğuyla, en büyük tarihsel problemiyle karşı karşıyayız: Uluslararası görevleri çözme zorunluluğu, uluslararası devrimi başlatma zorunluluğu, dar *ulusal bir* devrim olarak devrimimizden, dünya devrimine geçişi gerçekleştirmek. Bu görev önümüzde bütün inanılmaz zorluğuyla duruyor. Yineliyorum, solcu geçinen genç arkadaşlarımızdan pekçoğu, en önemli şeyi, yani Ekim'den sonra en büyük zafer haftaları ve aylarında neden böylesine kolay bir zafer yürüyüşüne nail olma olanağı kazandığımızı unutmaya başladılar. Bu ancak özel bir uluslararası konstelasyon bizi bir süre emperyalizmden koruduğu için olanaklı oldu. Onun bizimle uğraşmaktan başka dertleri vardı. Ve bize de emperyalizmle uğraşmamıza gerek yokmuş gibi geliyordu. Tek tek emperyalistler bizimle uğraşamadılar, çünkü bugünkü dünya emperyalizminin muazzam sosyo-politik ve askeri gücü o sıralar karşılıklı savaş nedeniyle iki gruba bölünmüştü. Bu savaşa karışmış emperyalist haydutlar sonuna kadar, ölüm-kalım mücadelesine kadar gitmişler, bu gruplardan hiçbiri Rus devrimine karşı herhangi bir ciddi güç yoğunlaştıramayacak bir duruma düşmüştü. Ekim'de işte tam da böyle bir an vardı, devrimimiz —paradoks gibi geliyor, ama doğrudur—, emperyalist ülkelerin çoğu üzerine milyonlarca insanın yokedilmesi biçimindeki inanılmaz felaketlerin çöktüğü, savaşın halkları korkunç acılarla bitkin düşürdüğü, savaşın dördüncü yılında savaşan ülkelerin bir çıkmaz sokağa girip, bir yol ayrımına; nesnel koşulların, bu duruma getirilmiş halklar savaş yürütmeye devam edebilirler mi sorusunu ortaya attığı

bir yol ayrımına vardığı şanslı bir anda gerçekleşti. Partimizin yönetici çevrelerinde, parti fonksiyonerleri arasında, zafer yürüyüşünün havasına kapılan ve uluslararası emperyalizmle başa çıkabileceğimizi, orada da bir zafer yürüyüşü yaşayacağımızı, bu hususta gerçek zorlukların mevcut olmadığını açıklayan aydın "üstün insanlar"ın ortaya çıkması ancak, devrimimizin, iki dev haydutlar grubundan birinin derhal diğerine çullanma ya da bize karşı birleşme durumunda olmadığı bu uygun anda gerçekleşmesiyle açıklanır; devrimimizin Avrupa Rusyası'nda parlak zafer yürüyüşüne başlamak, Finlandiya'ya sıçramak, Kafkasya'yı, Romanya'yı fethetmek için bu uluslararası politik ve ekonomik ilişkiler anından yararlanma imkânına sahip ve yararlanmış olması ile açıklanır. İşte ancak, tıpkı bir trenin bir yük arabasına karşı harekete geçip onu paramparça etmesi gibi bize karşı harekete geçirilecek olan lokomotif geçici olarak durduğu için, uluslararası emperyalizmin mücadelesindeki kesintiden geçici olarak yararlanan Rus devriminin nesnel durumuna ilişkin fark budur. Lokomotif durmuştu, çünkü iki haydut grubu birbirine girmişti. Devrimci hareket şurda burda büyüyordu, fakat istisnasız tüm emperyalist ülkelerde çoğunlukla başlangıç aşamasında bulunuyordu. Gelişme hızı hiçbir surette bizdeki gibi değildi. Avrupa'da sosyalist devrimin ekonomik koşullarını derinlemesine inceleyen herkes için, Avrupa'da devrime başlamanın kıyaslanamayacak derecede zor olduğu, bizde ise başlamanın kıyaslanamayacak derecede kolay, fakat sürdürmenin oradakinden çok daha zor olacağı açıktır. Bu nesnel durum, olağanüstü zor, ani bir tarihsel dönemeçten geçmemize yol açtı. İç cephede karşı-devrimcilere karşı, Sovyet iktidarının düşmanlarına karşı Ekim, Kasım, Aralık'taki kesintisiz zafer yürüyüşünden, gerçek uluslararası emperyalizme ve onun gerçekten düşmanca niyetlerine karşı mücadeleye geçmek zorundaydık. Zafer yürüyüşü döneminden, sözcüklerle, parlak şiarlarla geçiştirilemeyecek —bu çok hoş olsa da— olağanüstü zor, bunaltıcı bir döneme girdik, çünkü perişan olmuş ülkemizde, savaşın sürdürülmesini tamamen olanaksız kılan bir duruma getirilmiş, korkunç derecede bitkin düşmüş, acılarla dolu üç yıllık savaşın, savaş için tamamen işe yaramaz hale getirecek kadar

yıprattığı kitleler vardı. Daha Ekim Devrimi'nden önce, Bolşevik Parti'ye üye olmayan, fakat buna rağmen sözünü esirgemeyerek, tüm burjuvazi önünde Rus ordusunun savaşmayacağı gerçeğini ifade eden asker kitlelerinin temsilcilerini görmüştük. Ordunun bu durumu muazzam bir kriz yarattı. Savaş nedeniyle harap olan ve korkunç bir duruma getirilen küçük köylüler ülkesi olağanüstü zor durumdaydı: ordumuz yok, ne var ki, hâlâ haydut olan ve ilhakların ve savaş tazminatlarının olmadığı bir barış ajitasyonumuza kayıtsız kalan bir haydutla yanyana yaşamak zorundaydık. Barışçıl bir ev hayvanı bir kaplanın yanına uzanmış, onu ilhakların ve savaş tazminatlarının olmadığı bir barış yapmanın zorunluluğuna ikna etmek istiyordu, oysa buna ancak kaplana baskın yaparak ulaşılabilirdi. Parti yöneticilerimiz —aydınlar ve işçi örgütlerinin bir kısmı— bu perspektifi esas olarak boş laflar ve kaçamaklarla geçiştirmeye çalıştılar: böyle birşey olmamalı. Bu barış hiç beklenmedik bir perspektifti: Dalgalanan bayraklarla açık savaşa giren ve hurra sesleriyle bütün düşmanları ezip geçen bizler nasıl geri çekilip gurur kırıcı koşulları kabul edebilirdik? Asla! Biz çok gururlu devrimcileriz, herkesin önünde açıklıyoruz: "Almanlar saldıramaz!".

Bu kişilerin kendilerini avuttukları ilk kaçamak buydu. Tarih şimdi bizi olağanüstü zor bir duruma soktu: İnanılmaz ölçüde zor bir örgütsel çalışmayla acılarla dolu bir dizi yenilginin üstesinden gelmek zorundayız. Meselelere dünya tarihi ölçeği uygulanırsa, devrimimizin, yalnız kalması halinde, diğer ülkelerde devrimci hareketin olmaması halinde, umutsuz bir dava olacağına en ufak bir kuşku duyulamaz elbette. Bolşevik Parti olarak biz tek başımıza bu işe giriştiysek, bunu devrimin tüm ülkelerde olgunlaşmakta olduğuna, katlanacağımız bütün zorluklara rağmen, payımıza düşecek bütün yenilgilere rağmen uluslararası sosyalist devrimin sonunda —hemen başlangıçta değil— patlak vereceğine inançla yaptık — çünkü devrim ilerliyor; tamamen olgunlaşacak, çünkü olgunlaşıyor. Tüm bu zorluklardan bizi kurtaracak olan —bunu bir kez daha yineliyorum— Avrupa devrimidir. Bu tamamen soyut gerçekten hareket ettiğimizde, onu kendimize kılavuz edindiğimizde, onun zamanla bir lafız haline gelmemesine dikkat et-

mek zorundayız, çünkü her soyut gerçek, herhangi bir tahlil yapmadan kullanıldığında bir lafız haline gelir. Her grevin ardında devrim ejderhasının yattığını, bunu kavramayanın sosyalist olmadığını söylediğimizde, bu doğrudur. Evet, her grevin ardında sosyalist devrim durur. Fakat verili her grevin sosyalist devrime dolaysız bir adım olduğu söylenirse, bu boş bir lafızdır. Bunu sayısız kez, gına gelinceye kadar duyduk ve işçiler bu nedenle bütün bu anarşist lafazanlıkları reddettiler, çünkü tıpkı her grevin ardında sosyalist devrim ejderhasının durduğu nasıl kuşku götürmezse, her grevden devrime geçilebileceği iddiasının da bir saçmalık olduğu açıktır. Nasıl ki devrimimizin bütün zorluklarının, şimdi her yerde olgunlaşmakta olan dünya devriminin tamamen olgunlaşmış hale gelmesiyle aşılacağından kuşku duyulmazsa, devrimimizin her verili somut, anlık zorluğunu, "ben uluslararası sosyalist harekete güveniyorum, her türlü aptallığı yapabilirim" diyerek örtbas etmemiz gerektiği iddiası da o kadar saçmadır. "Liebknecht bizi açmazdan kurtaracak, çünkü nasılsa muzaffer olacak". O öylesine muazzam bir örgüt yaratacak, her şeyi önceden öylesine saptayacak ki, bize sadece hazır biçimleri almak kalacak, tıpkı Batı Avrupa'dan hazır Marksist öğretiyi aldığımız gibi. Tam da bu yüzden devrim bizde adeta birkaç ayda zafere ulaştı, oysa Batı Avrupa'da muzaffer olabilmesi için onlarca yıl gerekmişti. Demek ki mücadele sorunlarını zafer yürüyüşüyle çözme eski yöntemini, karşımıza Kerenski ve Kornilov gibi pısırıkların değil, uluslararası bir haydutun, devrimin olgunlaşmakta olduğu, fakat henüz tamamen olgunlaşmış olmadığı emperyalist Almanya'nın çıktığı, başlamış bulunan yeni tarihsel döneme taşımak tamamen anlamsız bir serüvendir. Düşmanın devrime saldırma kararı almayacağı iddiası da böyle bir serüvendi. Brest-Litovsk görüşmeleri sırasında henüz herhangi bir barış koşullarını kabul etmemize gerek yoktu. Objektif güçler dengesi öyleydi ki, bir nefes molası elde etmemiz bizim için çok azdı. Brest-Litovsk görüşmeleri daha sonra, Almanların saldıracağını, Alman toplumunun henüz devrime hemen başlayacak kadar gebe olmadığını gösterecekti. Ve Alman emperyalistleri tutumlarıyla bu patlamayı henüz hazırlamamış olmakla, ya da solcu

geçinen genç arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, saldıramayacakları bir durumu henüz yaratmamış olmakla suçlanamazlar. Onlara —barışçıl ev hayvanımızın yanında bir kaplanın yattığını hiçbir surette unutmuş olmamamıza rağmen— bir ordumuz olmadığı, onu terhis etmek zorunda kaldığımız söylendiğinde, bunu kavramak istemiyorlar. Orduyu terhis etmek zorunda kalmış olsak da, tekyanlı silah bırakmak emriyle savaşa hiçbir surette son verilemeyeceğini unutmamıştık.

Nasıl oldu da Partimizin hiçbir akımı, hiçbir eğilimi, hiçbir örgütü ordunun terhis edilmesine karşı çıkmadı? Tamamen aklımızı mı yitirmiştik? Asla. Bolşevik olmayan subaylar, daha Ekim'den önce, ordunun savaşamayacağını, orduyu birkaç hafta bile cephede tutmanın imkânsız olduğunu açıklamışlardı. Ekim'den sonra bu, gerçeklerden, cansıkıcı, acı gerçeklerden gizlenmek ya da kasketi önüne yıkıp gururlu lafızlarla bunlara yan çizmek değil, bunları görmek isteyen herkes için apaçıktı. Bir ordu yoktu, onu bir arada tutmak olanaksızdı. Yapılabilecek en iyi şey, orduyu mümkün olduğunca çabuk terhis etmekti. Bu, teknik olarak hazırlıksız girdiği ve her saldırının onda panik yarattığı bir halde çıktığı savaşın yokluklarıyla ezilen, inanılmaz acılar çeken bir bünyenin hastalıklı bir parçasıydı. Bu inanılmaz acıları çeken insanlar bundan dolayı suçlanmamalı. Daha Rus devriminin ilk döneminde yüzlerce kararda bütün açıklığıyla şunu açıkladık: "Kan içinde boğuluyoruz, savaşamayız!" Savaşın bitmesi yapay olarak geciktirilebilirdi, Kerenski'nin dolandırıcı yöntemleri kullanılabilirdi[131], kaçınılmaz son bir iki hafta ertelenebilirdi, fakat nesnel gerçeklik kendisini dayatacaktı. Ordu, Rus devlet organizmasının, savaşın yükünü daha uzun süre taşıyamayacak hasta bir organıdır. Orduyu ne kadar çabuk terhis edersek, ordu organizmanın daha az hasta bölümleri içinde ne kadar çabuk erirse, ülkemiz yeni zor sınavları o kadar çabuk karşılayabilecektir. Dış politik olaylar açısından saçma bir karar olan ordunun dağıtılması kararını en küçük bir protesto olmaksızın, oy birliğiyle alırken bu duygular içindeydik. Bu doğru bir adımdı. Ordunun bir arada tutulabileceğine inanmanın düşüncesizce bir yanılsama olduğunu, orduyu ne kadar çabuk terhis edersek, bütün toplumsal organizmanın

sağlığa kavuşmasının o kadar çabuk başlayacağını söyledik. O nedenle, "Almanlar saldıramaz" devrimci lafazanlığını kıvırmak, son derece ağır bir hataydı, olayların acı bir biçimde abartılmasıydı, bu lafazanlıktan ikinci bir lafazanlık çıkıyordu: "Savaş halinin durdurulduğunu açıklayabiliriz. Ne savaş, ne de barış anlaşması!" Fakat ya Almanlar buna rağmen saldırırsa? "Hayır, Almanlar saldıramaz." Ve uluslararası devrimi tehlikeye atmaya hakkınız yok, kendinize daha çok, o an geldiğinde, Alman emperyalizminin suç ortağı çıkıp çıkmayacağınız somut sorusunu sormak zorundasınız. Fakat Ekim 1917'den beri anavatan savunucusu olan, anavatan savunmasını kabul eden bizler, hepimiz, emperyalistlerle sadece sözde değil, gerçekte de bağları kopardığımızı biliyoruz: Gizli anlaşmaları yırttık, ülkemizde burjuvaziyi yenilgiye uğrattık ve açıkça, bütün halkların bizim gerçek niyetlerimizi görebildikleri dürüst bir barış önerdik. Sovyet Cumhuriyeti'ni savunma görüşünü ciddi ciddi temsil eden bu adamlar ürünlerini gösteren bu maceraya nasıl atılabildiler? Bu ise bir gerçektir, çünkü Partimizin, sol muhalefetin oluşması sonucunda yaşadığı ağır kriz, Rus devriminin en büyük krizlerinden biridir.

Bu krizi aşacağız. Bunu yaparken, Partimiz ya da devrimimiz, verili anda bunun çok yakın olmasına, kesinlikle olanaklı olmasına rağmen, boynunu kesinlikle kırmayacaktır. Bu sorunda boynumuzu kırmayacağımızın bir garantisi, fraksiyon çatışmalarını sonuçlandırmanın eski yöntemi olan olağanüstü çok yazın üretmek, sonsuz tantanalar yapmak, önemli sayıda bölünmelere girişmek yerine, olayların insanlara yeni bir öğrenme yöntemi belletmiş olmasıdır. Bu yöntem, her şeyi gerçekler, olaylar, dünya tarihinin dersleri temelinde sınamaktır. Almanların saldıramayacağını söylüyorsunuz. Taktiğinizden, savaş halinin durdurulduğunun açıklanabileceği çıkıyordu. Tarih size iyi bir ders verdi, bu yanılsamayı yerle bir etti. Evet, Alman devrimi büyüyor, fakat bizim olmasını istediğimiz gibi değil, Rus aydınlarının hoşlanacağı gibi değil, herhangi bir kentte Sovyet iktidarını ilan ettiğimizde işçilerin onda dokuzunu birkaç gün içinde saflarımıza kazandığımız devrimimizin Ekim'deki hızıyla değil. Alman devriminin talihsizliği, geliş-

mesinin böyle hızlı olmaması. Peki bu durumda kim kime güvenecek: Biz onlara mı, onlar bize mi? Siz, onların size güvenmesini diliyordunuz, fakat tarih size bir ders verdi. Bu bir derstir, çünkü Alman devrimi olmadan bizim mahvolacağımız mutlak bir gerçektir. Alman devrimi olmazsa, belki Petrograd'da, Moskova'da değil, fakat akla gelebilecek bütün değişikliklere rağmen, belki de geri çekilmek zorunda kalacağımız Vladivostok'ta ya da Petrograd'la Moskova arasındaki mesafeden herhalde daha uzak yerlerde, her halükârda mahvolacağız. Yine de bu, en zor duruma dahi kabadayılık yapmaksızın katlanmak zorunda olduğumuz inancımızı en küçük biçimde sarsmaz.

Devrim beklediğimiz kadar çabuk gelmiyor. Bunu tarih kanıtladı, bunu olgu olarak kabul etmeyi bilmeliyiz. Sosyalist dünya devriminin, ileri ülkelerde, Rusya'daki kadar kolay başlamayacağını; halkın çok büyük bir kısmının kenar bölgelerde hangi halkların yaşadığı ve oralarda neler olup bittiğine tamamen kayıtsız olduğu Rusya'da, Nikola'ların ve Rasputin'lerin ülkesinde olduğu kadar kolay başlamayacağını hesaba katmayı bilmeliyiz. Böyle bir ülkede devrimi başlatmak kolaydı. Bu bir çocuk oyuncağıydı.

Fakat, kapitalizmin geliştiği ve her insana demokratik kültürü ve örgütlenmeyi öğrettiği bir ülkede devrime hazırlıksız başlanabileceğini sanmak yanlış olurdu, saçma olurdu. Orada sosyalist devrimlerin acılarla dolu başlangıç dönemine daha yeni yaklaşıyoruz. Bu bir olgudur. Bilmiyoruz, hiç kimse bilmiyor, belki de devrim —bu kesinlikle olanaklı— birkaç hafta, hatta birkaç günde zafere ulaşacak, fakat buna bel bağlamamak gerekir. Avrupa'da devrim hemen yarın başlayabilecek olmasına rağmen henüz başlamadığı için kaçınılmaz olan olağanüstü zorluklara, olağanüstü ağır yenilgilere hazır olmak zorundayız. Ve devrim başladığında, o zaman elbette artık kuşkular içimizi yiyip durmayacak, o zaman artık devrimci savaş sorunlarımız olmayacak, tersine tek bir kesintisiz zafer yürüyüşümüz olacak. Bu olacak, kaçınılmaz olarak olacak, fakat henüz bu durum yok. Tarihin bize öğrettiği, çok acı biçimde kafamıza soktuğu basit gerçek budur. Fakat dayakla akıl-

lanan biri iki kişiye bedeldir! Bu nedenle ben, tarih —Almanların saldıramayacak durumda olacağı ve bizim her şeyi taarruzla ele geçireceğimiz[132]— umudumuzu böylesine acı biçimde mahvettikten sonra, bu dersin Sovyet örgütlerimiz sayesinde hızla kitlelerin bilincine yerleşeceğini düşünüyorum. Bu kitleler sürekli hareket halindeler, toplantı yapıyor, Sovyet kongresine hazırlanıyor, kararlar alıyor, olup bitenler üzerine düşünüyorlar. Bunlar artık dar parti çevrelerinde kavgası verilen devrim öncesi eski anlaşmazlıklar değil. Bütün kararlar, onların deneyimle, pratikle sınanmasını talep eden, hiçbir zaman hafif konuşmaların etkisine kapılmayan, hiçbir zaman olayların nesnel gidişinin gösterdiği yoldan saptırılmalarına izin vermeyen kitlelerin yargısına sunuluyor. Bir aydın ya da Sol Bolşevik, karşı karşıya olduğumuz zorlukları görmezlikten gelebilir elbette; bir ordumuz olmadığı, Almanya'da devrimin henüz başlamadığı gerçeğini görmezden gelebilir elbette. Fakat milyonlarca kitle —ve politika, milyonların olduğu yerde başlar; binlerin değil milyonların olduğu yerde başlar ciddi politika— bir ordunun ne demek olduğunu biliyor, cepheden dönen askerleri görüyor. Onlar —tek tek kişileri değil, gerçek kitleyi aldığımızda— savaşamayacağımızı, cephede olan herkesin akla gelebilecek her şeyi çektiğini biliyor. Kitle, bir ordumuz olmadığı ve yanıbaşımızda bir haydut durduğu için en ağır, en alçaltıcı barış anlaşmasını imzalamak zorunda olduğumuz gerçeğini kavradı. Devrim patlak vermediği sürece, ordumuzu sağlığa kavuşturamadığımız sürece, orduyu yurduna geri getirmediğimiz sürece bu kaçınılmazdır. Hasta, o zamana kadar sağlığına kavuşamayacaktır. Alman haydudunu ise taarruzla altedemeyeceğiz, Kerenski'yi, Kornilov'u devirdiğimiz gibi deviremeyeceğiz. Acı gerçeği görmezden gelmek isteyen bazı politikacıların kitlelere sunmaya çalıştığı çekinceler olmaksızın kitlelerin benimsediği ders budur.

Önce Ekim, Kasım'da kesintisiz zafer yürüyüşü. Sonra Rus devrimi birkaç hafta içinde Alman haydudu tarafından aniden yenilgiye uğratılıyor ve Rus devrimi haydutça anlaşmayı kabul etmek zorunda kalıyor. Evet, tarihin cilveleri çok ağır. Bizde bütün böyle dönemeçler ağırdır. 1907 yılında Rusya'da Stolipin ile duyulmamış ölçüde utanç

verici anlaşmayı imzaladığımızda, Stolipinci Duma ahırından geçmek zorunda kaldığımızda, üzerimize yükümlülükler alıp monarşist kâğıtçıklar imzaladığımızda —şimdikine kıyasla— daha küçük ölçüde aynı şeye katlanıyorduk[133]. O zamanlar devrimin en iyi öncüsüne mensup insanlar şöyle diyorlardı (onlar da düşüncelerinin doğruluğundan en küçük bir kuşku duymuyorlardı): "Biz dürüst devrimcileriz, Rus devrimine inanıyoruz; legal Stolipinci kuruluşlara asla girmeyeceğiz". Elbette gireceksiniz. Kitlelerin yaşamı, tarih, sizin teminatlarınızdan daha güçlüdür. Girmek istemezseniz, tarih sizi buna zorlayacaktır. Bunlar, tarihin ilk dönemecinden sonra, fraksiyonlarından geriye ancak bir duman bulutu kalan çok sol politikacılardı[134]. Devrimci kalmayı, korkunç koşullar altında çalışmayı, her durumda yeniden bir çıkış bulmayı başardıysak, bunu şimdi de başarabiliriz, çünkü bu bizim keyfimiz değil, son derece harap olmuş bir ülkede, Avrupa devrimi bizim arzularımıza rağmen gecikirken, Alman emperyalizminin bizim arzularımıza rağmen saldırıya geçmesiyle ortaya çıkınış nesnel bir zorunluluktur.

Burada geri çekilmeyi bilmek gerekir. Sonsuz acı, üzücü gerçek, lafazanlıkla görmezden gelinemez. Şunu söylemek zorundayız: Geri çekilmeyi tam bir düzen içinde gerçekleştirmeyi başarırsak, halimizden memnun olabiliriz. Fakat düzenli biçimde geri çekilecek durumda değiliz, o nedenle azçok düzenli biçimde geri çekilebilir ve organizmamızın hasta kısmının hiç olmazsa biraz iyileşmesi için biraz zaman kazanabilirsek, halimizden memnun olmamız gerekir. Organizmanın bütünü sağlıklı: hastalığı altedecek. Fakat hastalığı hemen, bir anda altetmesi istenemez, kaçmakta olan ordu durdurulamaz. Solcu geçinen bir genç arkadaşımıza, "yoldaş, cepheye gidin ve ordu içinde neler olup bittiğini orada görün" dediğimde, sözlerim tahkiramiz bir öneri olarak anlaşıldı: "Burada devrimci savaşın yüce ilkeleri için ajitasyon yapmayalım diye bizi sürgüne göndermek istiyorlar!" Bunu önerirken, fraksiyon karşıtlarını sürgüne göndermek aklımın ucundan bile geçmiyordu: ordunun duyulmamış biçimde çözülmeye başladığına bizzat kanaat getirmesini önermiştim. Bunu daha önceden biliyorduk, ve çözülmenin

orduda inanılmaz olaylara, toplarımızın üç beş kuruşa Almanlara satılmasına yol açtığını daha önceden de görmezden gelemezdik. Bunu, ordunun birarada tutulamayacağını bildiğimiz gibi biliyorduk ve Almanların saldıramayacağı kaçamağı, en kötü maceracı politikaydı. Avrupa devrimi gecikirse, önümüzde çok ağır yenilgiler var demektir, çünkü ordumuz yok, örgütümüz yok ve bu iki görevi hemen çözemeyiz. Kendini şartlara uydurmayı bilmezsen, pislik içinde sürünerek ilerleme becerisini gösteremezsen, devrimci değil, lafazan olursun, ve ben bu şekilde ilerlemeyi, o çok hoşuma gittiği için değil, başka bir yol olmadığı için, tarih devrimin her yerde aynı zamanda olgunlaşmasını lütfen emretmediği için öneriyorum.

Olaylar öyle gelişti ki, içsavaş emperyalizme karşı bir mücadele olarak başladı. İçsavaş emperyalizmin iyice çürümüş olduğunu ve her ordu içindeki proleter unsurların ayağa kalkmaya başladığını kanıtladı. Evet, uluslararası dünya devrimini göreceğiz, fakat şimdilik bu henüz çok iyi, çok güzel bir masal. Çocukların neden güzel masalları sevdiklerini çok iyi anlıyorum. Fakat sorarım: ciddi bir devrimci masallara inanır mı? Her masal gerçeğin unsurlarını içerir: çocuklara, horozla kedinin insan dilinden konuşmadıkları bir masal anlatılmaya kalkışılsa, bu onları ilgilendirmeyecektir. Halka, Almanya'da içsavaşın yaklaştığını söylemeniz, aynı zamanda, emperyalizme karşı savaş yerine bir dünya devrimi savaşı göreceğimizi garanti etmeniz de aynı şeydir. Halk, kendisini aldattığınızı söyleyecektir. Böylece düşüncelerinizde, isteklerinizde, tarihin önümüze koyduğu zorlukları atlıyorsunuz. Alman proletaryası eyleme geçecek durumda olsaydı çok güzel olurdu. Fakat bunu ölçtünüz mü, Alman devriminin şu ve şu tarihte patlak vereceğini saptayacak bir ölçü aleti mi buldunuz? Hayır, bunu bilmiyorsunuz, biz de bilmiyoruz. Herşeyi bu karta bağlıyorsunuz. Devrim patlak verirse, her şey kurtulur. Elbette! Fakat devrim istediğimiz gibi gelmezse, hemen yarın muzaffer olmazsa ne olacak? O zaman kitle size şunu söyleyecektir: egoistler gibi davrandınız, gelişmelerin olumlu

yönde olmasına bel bağladınız, öyle olmadı, gerçi kaçınılmaz olarak gelecek olan, fakat henüz olgunlaşmamış uluslararası devrimin yerine ortaya çıkan durumda yeteneksiz olduğunuzu gösterdiniz.

Tepeden tırnağa silahlı emperyalizmin, ordusunu terhis etmiş, terhis etmek zorunda kalmış bir ülkeyi en ağır yenilgilere uğrattığı bir dönem başladı. Öngördüğüm her şey eksiksiz çıktı: Brest barışı yerine, Brest barışını kabul etmeyenler yüzünden çok daha alçaltıcı bir barış yaptık. Emperyalizmle, ordunun içinde bulunduğu durum yüzünden *barış yaptığımızı* biliyorduk. ***Liebknecht***'le değil, Hoffman'la bir masada oturduk. Ve böylece Alman devrimini destekledik. Oysa şimdi siz Alman emperyalizmini destekliyorsunuz, çünkü ona milyonluk değerleri teslim ettiniz: toplar, top mermileri. Fakat, ordunun korkunç durumunu görmüş olan herkes bunu önceden görmek zorundaydı. Almanların en küçük saldırısında kaçınılmaz olarak mahvolurduk. Cephede bulunmuş her vicdan sahibi insan bunu söylüyordu. Birkaç gün içinde düşmanın avı olurduk.

Bu dersten sonra, bu hastalık ne kadar ağır olursa olsun bizdeki bölünme ve krizin üstesinden geleceğiz, çünkü sonsuz derecede güvenilir bir müttefik yardımımıza koşacaktır: dünya devrimi. Bana Brest barışından daha alçaltıcı, daha haydutça olan bu Tilsit Barışı'nın[135] imzalanıp imzalanmaması sorulursa yanıtım şudur: Evet, mutlaka! Bunu yapmak zorundayız, çünkü olayları kitlelerin bakış açısından değerlendiriyoruz. Ekim-Kasım aylarında bir ülkede uygulanan devrimin zafer dönemi taktiğini, fantezimizin yardımıyla dünya devriminin gelişimine *aktarma çabası — bu çaba başarısızlığa mahkûmdur*. Nefes molasının bir fantezi olduğu söyleniyorsa, kendisini "Komünist" diye adlandıran —herhalde Komün sözcüğü gereğince— bir gazete, sütunlarını nefes molası teorisinin çürütülmesiyle dolduruyorsa, söyleyeceğim şudur: Ben pek çok fraksiyon mücadelesi ve bölünmeler gördüm geçirdim, bu konuda büyük deneyimim var, ama şunu söylemek zorundayım: çok açık görüyorum ki bu hastalık eski yöntemle —fraksiyonel parti bölünmeleriyle— sağalmayacaktır, çünkü yaşam

onu daha önce iyileştirecektir. Yaşam çok hızlı yol alıyor. Bu bakımdan mükemmel işliyor. Tarihin lokomotifi öylesine hızlı ilerliyor ki, Petrograd'lı işçilerin çoğunluğu —"Komünist" yazı kurulu daha gelecek sayıyı yayınlamadan— düş kırıklığına uğrayıp bu düşünceden uzaklaşacaktır, çünkü yaşam nefes molasının bir olgu olduğunu gösteriyor. Şimdi barış imzalıyoruz, bir nefes molası alıyoruz, bu moladan anavatanı daha iyi savunmak için yararlanıyoruz, çünkü savaşsaydık, bir arada tutmak zorunda kalacağımız —fakat savaş bütün vaazlardan, sayısız değerlendirmelerden daha güçlü olduğu için, yoldaşlarımızın engel olamayacakları ve olamadıkları— panik halinde dağılan bir orduyla karşı karşıya kalacaktık. Objektif durumu kavramadılarsa, orduyu bir arada tutamazlardı ve tutamazlar. Bu hasta ordu hastalığı bütün organizmaya bulaştırıyordu ve kendimizi makineli tüfeklerimiz olmadan düşüncesizce emperyalizmin darbelerine maruz bıraktığımız için, yeni korkunç bir yenilgi aldık, Alman emperyalizminin devrime karşı yeni bir darbesiyle karşılaştık. Bu nefes molasından, halkı birleşmesi ve savaşması gerektiğine inandırmak için; Rus işçi ve köylülerine şunları söylemek için yararlanacağız: "Bir özdisiplin, sıkı bir disiplin yaratın, yoksa şimdi olduğu gibi Alman çizmeleri altında kalacaksınız. Ve halk savaşmayı öğreninceye, kaçmaya kalkışmayan, tersine inanılmaz acılara katlanabilecek bir ordu yaratmayı öğreninceye kadar bu kaçınılmaz olarak böyle kalacaktır." Bu kaçınılmazdır, çünkü Alman devrimi henüz başlamadı ve yarın patlak vereceğine güvence verilemez.

"Komünist"in birçok makalesinde tamamen reddedilen nefes molası teorisini bizzat yaşamın ileri sürmesinin nedeni budur. Herkes nefes molasının bir olgu olduğunu, herkesin bundan yararlandığını görüyor. İlerleyen Alman birlikleri kentten sadece birkaç günlük uzaklıkta bulunduklarında ve bahriyelilerle Putilov fabrikalarının[136] en iyi işçileri büyük coşkularına rağmen tek başlarına kaldıklarında, birliklerin Gaçina'ya kadar kaçmasına yol açan korkunç bir kaos ve panik meydana geldiğinde ve zaten terkedilmemiş olan mevzilerin yeniden kaza-

nıldığına tanık olduğumuzda, Petrograd'ı birkaç gün içinde yitireceğimize inanıyorduk. Öyle ki, bir telgrafçı istasyona gidiyor, cihazın başına oturuyor ve telgraf çekiyordu: "Ortalıkta tek Alman yok, istasyonu işgal ettik". Birkaç saat sonra Ulaştırma Halk Komiserliği'nden telefonla şu bildirildi: "Bir sonraki istasyonu aldık, Yamburg'a ilerliyoruz. Ortalıkta tek Alman yok. Telgrafçı görevinin başında." Böyle şeyler yaşadık. O onbir günlük savaşın gerçek hikâyesi budur. Bunları bahriyeliler ve Putilov işçileri anlattılar. Gerçeği anlatmaları için onları Sovyet Kongresi'ne çağırmak gerekir. Bu korkunç acı, incitici ve alçaltıcı bir gerçektir, ama yüz kez daha yararlıdır, Rus halkı bunu anlayabilir.

Dünya devriminin meydan muharebesini heyecanla anabilirsiniz, çünkü o gelecek. Her şey zamanı geldiğinde olacak, fakat şimdi özdisiplini yaratmaya, ne pahasına olursa olsun tabi olmaya başlayın ki, örnek bir düzene sahip olalım, işçiler hiç olmazsa günde bir saat savaşmayı öğrensinler. Bu, güzel bir masal anlatmaktan biraz daha zor. Şimdi mesele budur, böylece Alman devrimine, uluslararası devrime yardım etmiş olursunuz. Nefes molasının kaç gün süreceğini bilmiyoruz, fakat bir nefes molası var. Orduyu daha hızlı terhis etmeliyiz, çünkü o hasta bir organdır; bu arada Finlandiya devrimini destekleyeceğiz.

Elbette, anlaşmayı ihlal ediyoruz, şimdiye kadar otuz kez, kırk kez ihlal ettik. Daha Sovyet iktidarını yeni yaratmış ve gelişiminde üç aşamaya yükseltmiş olan acı dolu, uzun soluklu kurtuluş döneminin başladığı böyle bir çağda, uzun soluklu, dikkatli bir mücadele yürütülmek zorunda olduğunu ancak çocuklar anlamazlar. Utanç verici barış anlaşması kişiyi isyana tahrik ediyor, fakat "Komünist"ten bir yoldaş savaş üzerine yargıda bulunurken duygulara sesleniyor ve bu arada insanların yumruklarını sıkarak zaptettikleri bir öfkeyle beklediklerini unutuyor. Aslında ne söylüyorlar? "Sınıf bilinçli bir devrimci böyle bir şeye asla dayanmaz, böyle bir hakareti asla onaylamaz." Gazeteleri

"Komünist" adını taşıyor, fakat "Szlachcic"* olmalıydı, çünkü olayları, elinde kılıç, güzel bir pozla ölürken: "Barış yüzkarasıdır, savaş onur!" diye haykıran Szlachcic'in bakış açısından değerlendiriyor. Onlar olayları Szlachcic'in bakış açısından değerlendiriyorlar, ben ise köylünün bakış açısından değerlendiriyorum.

Ordunun kaçtığı, binlerce insanı yitirmek istemiyorsa kaçmak zorunda olduğu bir anda barışı kabul ediyorsam, bunu daha kötü olayları engellemek için yapıyorum. Acaba anlaşma yüzkarası mıdır? Her aklı başında köylü ve işçi bana hak verecektir, çünkü o, barışın güç toplamak için bir araç olduğunu anlıyor. Tarih —buna defalarca atıfta bulundum— Tilsit barışından sonra Almanların Napoleon'dan kurtuluşunu bilir. Böyle koşulları imzalamamış olmamıza rağmen, başka halklara karşı fetih seferlerini desteklemek için ordularımızı fetihçilerin hizmetine sunma yükümlülüğünü üstlenmememize rağmen, barışı kasten Tilsit barışı olarak adlandırdım. Ne var ki, tarihte iş buraya kadar varmıştır ve uluslararası devrimin meydan savaşına güvenirsek, bizde de iş buna varacaktır. Tarihin sizi askeri köleliğin bu biçimine kadar getirmemesine dikkat edin. Sosyalist devrim bütün ülkelerde zafer kazanmadığı müddetçe, Sovyet Cumhuriyeti köleliğe düşebilir. Napoleon Tilsit'te Almanlara inanılmaz ölçüde aşağılayıcı barış koşulları dayattı. O zamanlar olayların gelişimi öyleydi ki, birçok kez barış imzalanmıştı. Zamanın Hoffmann'ı —Napoleon— Almanları barışı ihlal ederken yakalamıştı, Hoffmann da bizi yakalayacak. Fakat bizi kısa sürede yakalamamasına çabalayacağız.

Son savaş Rus halkına acı, eziyetli, fakat ciddi bir ders verdi: Örgütlenmek, disipline olmak, tabi olmak ve örnek bir disiplin yaratmak gerektiği dersini verdi. Almanlardan disiplin öğrenin, yoksa yitmiş bir halk olacağız ve sonsuza dek kölelik altında kalacağız.

Tarih sadece ve sadece böyle gelişti. Tarih bize, barışın savaş için bir nefes molası olduğunu, savaşın ise bir ölçüde daha iyi ya da daha

---

* *Szlachcic – Polonyalı bir soylu.* ***Red.***

kötü bir barış yapmanın aracı olduğunu öğretiyor. Brest-Litovsk'ta güçler dengesi öyleydi ki, biz mağluplar olarak bir barış elde edebilirdik, fakat aşağılayıcı bir barış değil. *Pskov*'da güçler dengesi öyleydi ki, bize utanç verici, aşağılayıcı bir barış önerildi ve sonraki safhada Petrograd ve Moskova'da bize dört kat daha aşağılayıcı bir barış dayatılacak. Biz, genç Moskovalı arkadaşlarımız gibi, Sovyet iktidarının sadece bir biçim olduğunu, şu ya da bu devrimci ilke uğruna içeriğin feda edilebileceğini söylemeyeceğiz, bilakis şöyle diyeceğiz: Rus halkı kendini disipline etmek ve örgütlenmek zorunda olduğunu anlamak zorundadır, o zaman her türlü Tilsit barışına katlanacak durumda olacaktır. Kurtuluş savaşlarının tüm tarihi bize, eğer bu savaşlar geniş kitleleri kapsıyorsa kurtuluşun hızla gerçekleştiğini gösteriyor. Biz diyoruz ki: Eğer tarih böyle gelişirse, o zaman barışa son vermek, yeniden savaşa dönmek zorunda kalacağız, belki de önümüzdeki birkaç gün içinde. Herkes hazır olmalı. Ben, Almanların, eğer bütün gazetelerin yazdığı gibi, kent ele geçmediyse, Narva'nın gerisinde hazırlık yaptıklarından en küçük bir kuşku duymuyorum. Eğer Narva'da değilse, Narva yakınlarında, Pskov'da değilse Pskov yakınlarında Almanlar, ilk hamlede Petrograd'ı almak için düzenli ordularını, trenlerini topluyorlar. Bu yırtıcı hayvan iyi hamle yapıyor. Bunu kanıtladı. Bir kez daha hamle yapacak. Buna hiç şüphe yok. Bu nedenle hazırlıklı olmalı, kabadayılık etmemeli, tek bir günlük nefes molasını bile kabul etmeliyiz, çünkü tek bir günden bile, ele geçirilmesi yüzbinlerce proleterimize duyulmadık acılar getirecek olan Petrograd'ın tahliye edilmesi için yararlanabiliriz. Bir kez daha açıklıyorum ki ben, Petrograd'ın tahliyesi için sırf birkaç gün kazanmak amacıyla yirmi kat, yüz kat daha gurur kırıcı bir barış anlaşması imzalamaya hazırım, bunu görev biliyorum, çünkü böylece, aksi takdirde Alman boyunduruğuna girecek olan işçilerin acılarını hafifletiyorum. Böylece, ihtiyacımız olan malzemenin, barutun vs. Petrograd'dan çıkarılmasını kolaylaştırıyorum, çünkü ben savunma savaşından yanayım, çünkü ben şimdiki dağılmış, hasta ordunun sağlığına kavuşturulduğu en uzak cephe gerisinde de olsa bir ordunun yaratılmasından yanayım.

Nefes molasının ne kadar süreceğini bilmiyoruz, fakat bu andan yararlanmaya çalışacağız. Belki nefes molası uzun süreli olacak, belki de ama sadece birkaç gün sürecektir. Herşey mümkün, çünkü neler olacağını hiç kimse bilmiyor, bilemez, zira tüm büyük güçler birçok cephede savaşma zorunluluğu, baskısı ve dayatmasıyla karşı karşıya. Hoffmann'ın tavrını belirleyecek şeyler, birincisi, Sovyet Cumhuriyetini yenilgiye uğratma zorunluluğu, ikincisi, bir dizi cephede savaş yürütmek zorunda oluşu ve üçüncüsü, Almanya'da devrimin olgunlaşması ve gelişmesidir. Hoffmann bunu biliyor, iddia edildiği gibi şu anda Petrograd ve Moskova'yı alamaz. Fakat bunu yarın yapabilir. Yineliyorum: ordunun hastalığının bir olgu olduğu, bir günlük bile olsa nefes molası elde etmek için her fırsattan ne pahasına olursa olsun yararlandığımız bir zamanda, kitlelerle bağı olan, savaşın ve kitlenin ne olduğunu bilen her ciddi devrimcinin bu kitleyi disipline etmek ve sağlığına kavuşturmak, yani savaşa hazırlamakla yükümlü olduğunu söylüyoruz; her ciddi devrimcinin bize hak vereceğini, utanç verici bir barış yapmanın doğru olduğunu kabul edeceğini söylüyoruz. Bu barışı imzaladığımızda —bunu sağlıklı düşünebilen her insan anlayacaktır— işçi devrimimizi durdurmuş olmuyoruz. Almanlarla barış anlaşması yapmakla askeri desteğimizi durdurmadığımızı herkes anlayacaktır: Finlandiyalılara işe yaramaz birlikler değil, silah yolluyoruz.

Belki savaşı kabul edeceğiz. Belki yarın Moskova'yı da terkedeceğiz, fakat sonra saldırıya geçeceğiz, halkın ruh halinde olgunlaşmakta olan, belki zamana ihtiyacı olsa da mutlaka gerçekleşecek o değişiklik ortaya çıktığında, kitleler bugün konuştuklarından farklı bir dil konuştuklarında, ordumuzu düşman ordunun üzerine salacağız. Ben, en ağır barışı bile kabul etmek zorundayım, çünkü şimdi bu zamanın geldiğini söyleyebilecek durumda değilim. Yenilenme zamanı geldiğinde bunu herkes hissedecek, Rus insanının aptal olmadığını herkes görecek. O şimdi ihtiyatlı davranma, bu şiarı uygulama zorunluluğunu görüyor, kavrıyor. Parti Kongremizin ve Sovyetler Kongresi'nin ana görevi budur.

Yeni dönemde çalışmayı bilmek zorundayız. Bu çok daha zordur, ama kesinlikle imkânsız değildir. Eğer aptalca bir macerayla bizzat kendimiz yıkılmasına neden olmazsak, Sovyet iktidarı bu yüzden kesinlikle yıkılmaz. Halkın, artık bana eziyet edilmesine izin vermeyeceğim *diyeceği zaman* gelecektir. Fakat bu ancak, böyle bir maceraya girişmezsek, tersine ağır koşullar altında, şu günlerde imzaladığımız inanılmaz ölçüde alçaltıcı anlaşma altında çalışmayı bilirsek gelecektir, zira böylesine tarihsel bir kriz tek başına bir savaşla, bir barış anlaşmasıyla çözülmeyecektir. 1807 yılında Alman halkı —yeni aşağılamalar ve yeni anlaşma ihlalleri için bir nefes molasına dönüşen birçok aşağılayıcı barış anlaşmalarının ardından— Tilsit Barışı'nı imzaladığında, monarşist örgütlenmesi yüzünden elleri kolları bağlıydı. Kitlelerin Sovyet örgütlenmesi görevimizi kolaylaştıracaktır.

Şiarımız şu olmalıdır. Savaş sanatını iyice öğrenmek, demiryollarında düzeni kurmak. Demiryolları olmadan bir sosyalist devrimci savaş en büyük ihanettir. Düzen oluşturmak, devrimin getirebileceği en iyi şeyi yaratacak olan o enerji ve gücü yaratmak zorundayız.

Bir saatliğine de olsa elde ettiğiniz nefes molasından, uzak cephe gerisiyle temas kurmak ve orada yeni ordular yaratmak için yararlanın. Yaşamın cezalandırdığı ve daha da cezalandıracağı hayalleri terkedin. Önümüzde en ağır yenilgiler dönemi duruyor. Bu bir olgudur. Bunu hesaba katmayı bilmek zorundayız. İllegal koşullar altında, Almanlar tarafından tam köleleştirilme koşulları altında en inatçı çalışmaya hazır olmalıyız. Bunu şirin göstermenin yararı yok. Bu gerçekten bir Tilsit Barışıdır. Eğer böyle davranırsak, yenilgilere rağmen mutlak bir kesinlikle söyleyebiliriz ki, zafer bizim olacaktır.

RKP (B) VII. KONGRESİ'NDE SAVAŞ VE BARIŞ ÜZERİNE RAPORA SONSÖZ[127]

8 Mart 1918

Yoldaşlar! Nispeten küçük açıklamalarla başlamak istiyorum, izninizle sondan başlamak istiyorum. Buharin yoldaş konuşmasının sonunda bizi Petlyura ile karşılaştırmayı başardı. Eğer durumun böyle olduğunu düşünüyorsa, o zaman bizimle aynı partide nasıl kalabilir? Bu bir safsata değil mi? Elbette. Durum gerçekten böyle olsaydı, o zaman birlikte aynı partide olmazdık. Birlikte bir partide olmamız gerçeği, Buharin'le onda dokuz hemfikir olduğumuzu kanıtlıyor. Ne var ki, bizim Ukrayna'ya ihanet etmek istediğimize dair bazı devrimci safsatalar ekledi. Eminim ki, bu tür apaçık saçmalıklar üzerine konuşmaya değmez. Ryazanov yoldaşa sonra geri döneceğim, fakat burada şunu belirtmek istiyorum ki, tıpkı on yılda bir kez olan bir istisnanın kuralı doğrulaması gibi, bu kez kazara ciddi bir söz söyleme durumu onun başına gelmiştir. Lenin, zaman kazanmak için mekândan vazgeçiyor, dedi. Bu, kulağa neredeyse felsefi bir değerlendirme gibi geliyor. Ryazanov yoldaş bu kez bir laf, ama çok ciddi bir laf döktürmüştür, bunun bütün anlamı şundan ibarettir: fiili galibe mekân tavizi veriyorum ki

zaman kazanayım. Önemli olan tam da budur, tam da bu. Gerisi hep lafıgüzaftır: devrimci savaşın zorunluluğu, köylülüğün başkaldırması vs. Buharin yoldaş meseleleri, sanki bir savaş olasılığı üzerine iki farklı görüş olamazmış gibi gösterip: "Herhangi bir askere sorun" diye açıklama yaptığında (sözlerini not ettim); sorunu, herhangi bir askere sorulabilirmiş gibi koyduğunda, o *zaman* ona şu *yanıtı vermek* zorundayım: görüştüğüm bir Fransız subayı böyle herhangi bir askerdi. Beni tabii ki kötü kötü süzen —Rusya'yı Almanlara sattım ya— bu Fransız subayı şöyle dedi: "Ben kralcıyım, Fransa'da da monarşiden yanayım, Almanya'nın yenilgisinden yanayım. Sovyet iktidarından yana olduğumu sanmayın —*monarşistse*, bu nasıl düşünülebilirdi ki—, fakat sizin Brest-Litovsk anlaşmasını imzalamanızdan yanaydım, çünkü bu gereklidir". İşte öğüdünüz: "Herhangi bir askere sorun". Herhangi bir asker benim söylediğim şeyi söylemek zorundaydı: Brest-Litovsk'ta barış imzalamak gerekiyordu. Şimdi Buharin'in konuşmasından, görüş ayrılıklarımızın çok azaldığı sonucu çıkıyorsa, bu, onun yandaşları görüş ayrılıklarımızın ana maddesini hasıraltı ettikleri içindir.

Şimdi Buharin, kitleleri demoralize ettiğimiz gerekçesiyle üzerimize saldırıyorsa, kesinlikle haklıdır. Ama bununla bizi değil kendisini vuruyor. MK'da bu karışıklığı kim yarattı? Siz, Buharin yoldaş! İstediğiniz kadar bağırın, gerçek kendini kabul ettirecektir: *biz bizeyiz*, kendi Parti Kongremizdeyiz, burada hiçbir şeyi gizlememize gerek yok, gerçeği söylemek zorundayız. Gerçek ise, Merkez Komitesi'nde üç akımın var olduğudur. 17 Şubat'ta Lomov ve Buharin oylamaya katılmadılar[137]. Sekretaryaya gelen her Parti üyesinin —isterse— oylama belgelerini, onların yalpaladığını, bizim ise hiç yalpalamadığımızı gösteren 3 Şubat'taki (21 Ocak) tarihi oylama belgelerini inceleyebilmesi için, oylama belgelerinin çoğaltılmasını rica ettim. Biz şöyle dedik: "Devrimci bir savaşa hazırlanmak amacıyla, Brest-Litovsk barışını kabul edelim — daha iyisini elde edemeyeceğiz." Petrograd'ı tahliye etmek için beş gün kazandık. Şimdi Krilenko ve Podvoiski'nin imzaladığı çağrı yayınlandı. Onlar solculara dahil değildir. Buharin onları aşağıladı ve Krilenko'yu "öne sürdüğümüz"ü açıkladı. Sanki Krilen-

ko'nun raporunu biz kotarmışız gibi. Onunla tamamen hemfikiriz. Mesele gerçekten böyledir, askerler benim söylediğimi kanıtladılar, siz ise Almanların saldırmayacaklarını söyleyerek işin içinden çıkıyorsunuz. Bu durum, tekniğin önemli olmadığı Ekim'le karşılaştırılabilir mi? Hayır, eğer olguları hesaba katmak istiyorsanız, o zaman görüş ayrılıklarının, tamamen elverişsiz bir savaşa başlanmaması gerektiği etrafında döndüğünü hesaba katın. Buharin yoldaş sonsözünde gürleyen sesiyle: "Yakın gelecekte bir savaş olası mıdır?" sorusunu sorduğunda beni çok şaşırttı. Hiç yalpalamaksızın buna şu yanıtı veriyorum: olasıdır, ama şimdi barışı kabul etmek zorundayız. Burada bir çelişki yoktur.

Bu kısa açıklamalardan sonra şimdi daha önceki konuşmacılara ayrıntılı olarak yanıt vermek istiyorum. Radek'le ilgili olarak bir istisna yapmak zorundayım. Ama biri daha sahneye çıktı: Uritski yoldaş. Bu konuşmada Canossa[138], "ihanet", "ricat", "uyum" dışında ne vardı? Bu neyin nesidir? Bu eleştiriniz Sol Sosyal-Devrimcilerin gazetesinden alınma değil mi acaba? Yoldaş Bubnov bize, çok solcu geçinen ve tüm dünya önünde olağanüstü bir gösteri örneği vermiş olan MK üyelerinin MK'ya sundukları bir açıklamayı okudu: "MK'nın tutumu uluslararası proletarya için ağır bir darbedir". Bu bir safsata değil mi acaba? "Tüm dünya önünde güçsüzlüğünü göstermek!" Neyle gösteriyoruz? Barış önermiş olmakla mı? Ordunun kaçıp gitmiş olmasıyla mı? Brest barışının reddinden sonra Almanya'yla derhal bir savaşa başlamanın, ordumuzun hasta olduğunu, savaşmak istemediğini dünyaya göstereceğini kanıtlamadık mı acaba? Bubnov yoldaşın, bu kararsızlıklara tek başına bizim neden olduğumuzu iddia etmesi çok saçmadır. Bu, ordumuz hasta olduğu için oldu. Bir yerde bir nefes molası vermek zorundaydık. Doğru bir strateji tutturmuş olsaydınız, bir aylık nefes molamız olurdu. Fakat yanlış bir strateji tutturduğunuz için, sadece 5 günlük bir nefes molamız var. Bu da iyi. Savaş tarihi, panik halinde kaçan bir orduyu durdurmak için bazen günlerin bile yettiğini gösteriyor. Şimdi bu şeytani barışı kabul etmeyen, imzalamayan, stra-

teji değil, lafız adamıdır. Talihsizlik budur. MK üyeleri bana: "Güçsüzlük gösterisi", "ihanet" diye yazdıklarında, bu en zararlı, en kof çocukça lafazanlıktır. Biz güçsüzlüğümüzü, gösteri yapılmaması gerekirken, bize karşı saldırı kaçınılmazken savaşmaya kalkışmakla gösterdik. Pskov köylülerine gelince, onları Sovyetler Kongresine getireceğiz ki Almanların nasıl davrandıklarını anlatsınlar, panik halinde bir korkudan muzdarip askerin iyileşmeye başlayacağı ve "Şimdi bunun, Bolşeviklerin bitirmeye sözverdikleri savaşla aynı olmadığını kavradım. Bu Almanların Sovyet iktidarına karşı yürüttüğü yeni bir savaş" diyeceği o ruh halini yaratsınlar. Sonra iyileşme gündeme gelecek. Siz ise yanıtlanamayacak bir soru soruyorsunuz. Nefes molasının süresini kimse bilmiyor.

Devamla Troçki yoldaşın bakış açısına değinmek zorundayım. Onun faaliyetinde iki yanı ayırt etmek gerekir: Brest-Litovsk'ta görüşmelere başlayıp, bunlardan ajitasyon amacıyla mükemmel biçimde yararlandığında, hepimiz Troçki yoldaşla hemfikirdik. Benimle görüşmesinden bir bölüm aktardı, fakat eklemek zorundayım ki, Almanların ültimatomuna kadar dayanmayı, sonra kabul etmeyi kararlaştırmıştık. Fakat Almanlar bizi aldattı: yedi günün beşini bizden çaldılar. İşi uzatmaya yönelik olduğu ölçüde Troçki'nin taktiği doğruydu: savaş halinin sona erdiği açıklanıp barış imzalanmadığında doğru değildi. En kesin biçimde barışı imzalamayı önerdim. Brest-Litovsk barışından daha iyi bir barış elde edemezdik. O zaman bir aylık bir nefes molamız olacağı ve oyunu yitirmemiş olacağımız herkes açısından açıktır. Tarih bu olanağı ortadan kaldırdığı için, bunu anımsatmanın yararı yok, ama Buharin'in "Hayat bizim haklı olduğumuzu gösterecektir" demesi gülünçtür. Ben haklı çıktım, çünkü daha 1915'te bu konuda şöyle yazdım: "Savaşmaya hazırlanmak gerek, savaş kaçınılmazdır, geliyor, gelecek".* Fakat barışı kabullenmek ve hemen şişinmemek gerekiyordu. Savaş geldiği için barışı daha da çok kabul etmek gerekliydi. Şimdi ise hiç olmazsa Petrograd'ın tahliyesini kolaylaştırıyoruz. Şimdiden ko-

* *Bkz. Seçme Eserler Cilt 5, s. 167 ve devamı. (İnter Yayınları)* —**Red**

laylaştırdık. Bu bir olgudur. Troçki yoldaş "Vinniçenko ile barış imzalamayacağınıza söz verin" yeni talebini ileri sürdüğünde, diyorum ki, ben böyle bir yükümlülüğü asla üstlenmem. Kongre bu yükümlülüğü üstlenseydi, ne ben ne de başka bir düşüncedaşım bunun sorumluluğunu üstlenmezdik. Bu, açık bir manevra çizgisi izlemek yerine —burada geri çekilinir, mümkün olduğunda, bazen saldırılır—, kendini biçimsel bir kararla tekrar tekrar bağlamak anlamına gelir. Bir savaşta insan kendini asla biçimsel kararlarla bağlamamalıdır. Savaş tarihini bilmemek, anlaşmanın bir güç toplama aracı olduğunu bilmemek gülünçtür. Prusya tarihine atıfta bulunmuştum. Bazıları gerçekten çocuk gibi şuna inanıyor: sözleşmeyi imzaladık, öyleyse kendimizi şeytana sattık, cehenneme düştük. Bu düpedüz gülünçtür, çünkü savaş tarihi, yenilgiden sonra bir anlaşma imzalamanın bir güç toplama aracı olduğunu çok açık gösteriyor. Tarihte, savaşların birbiri ardına geldiği durumlar olmuştur. Bütün bunları unuttuk. Eski savaşın ... dönüştüğünü görüyoruz.* İsterseniz kendinizi biçimsel kararlarla ilelebet bağlayın ve Sol Sosyal-Devrimcileri sorumlu görevlere getirin. Bunun sorumluluğunu biz üstlenmeyiz. Burada en ufak bir bölünme isteği yoktur. Yaşamın size ders vereceğinden eminim. 12 Mart'ta —yani birkaç gün içinde— elinize kapsamlı materyal geçecek[139].

Troçki yoldaş bunun, sözcüğün tam anlamında ihanet olacağını söylüyor. Ben bunun çok yanlış bir görüş olduğunu iddia ediyorum. Bunu somut olarak göstermek için bir örnek vermek istiyorum. İki kişi yolda yürüyorlar. Üzerlerine on kişi saldırıyor. Biri mücadele ediyor, diğeri kaçıyor. Bu ihanettir. Fakat varsayalım ki her biri yüzer binlik iki ordunun karşısında beş ordu duruyor. Ordunun biri ikiyüzbin kişi tarafından kuşatılmıştır. Diğer ordu onun yardımına koşacak, fakat biliyor ki, diğer üçyüzbin kişi tam bir tuzak kuracak şekilde konuşlandırılmıştır. Bu durumda yardıma koşulabilir mi? Hayır, koşulamaz. Bu ihanet değildir, korkaklık değildir. Sayının basit çoğalımı tüm kavramları değiştirmiştir. Her asker bunu bilir. Burada önemli olan artık kendi

* *Stenoda bazı sözcükler eksiktir. —**Alm. Red.***

şahsı değildir: böyle davranmakla, diğeri tutsak düşse de kendi ordumu koruyorum, onu yenileyeceğim, müttefiklerim var, bekleyeceğim, müttefiklerim yardımıma gelecektir. Sorun ancak böyle konabilir. Fakat askeri mülahazalar başkalarıyla karıştırılırsa, bundan lafazanlıktan başka bir şey çıkmaz. Politika böyle yapılmaz.

Biz mümkün olan her şeyi yaptık. Anlaşmayı imzalayarak, birkaç günlüğüne de olsa Petrograd'ı kurtardık (sekreterler ya da stenograflar sakın bunu kaydetmesinler). Anlaşmada birliklerimizi Finlandiya'dan geri çekmek zorunda olduğumuz saptanmıştır, herkesçe bilindiği gibi, işe yaramaz birlikler; fakat Finlandiya'ya silah göndermemiz yasak değil. Eğer Petrograd birkaç gün önce düşmüş olsaydı, panik egemen olurdu ve dışarıya hiçbir şey çıkaramazdık. Ama bu beş gün içinde Finli *yoldaşlarımıza yardım* ettik. Onlara hangi boyutta yardım ettiğimizi burada söylemek istemiyorum, bunu kendileri biliyorlar.

Finlandiya'ya ihanet ettiğimiz iddiası, çok çocukça bir safsatadır. Almanların önünde tam zamanında geri çekilmekle onlara yardımcı olduk. Petrograd düştü diye Rusya asla batmaz. Buharin yoldaş bunda bin kez haklıdır, fakat insan Buharin gibi manevra yaparsa, iyi bir devrimi mahvedebilir.

Ne Finlandiya'ya ne de Ukrayna'ya ihanet etmedik. Hiçbir sınıf bilinçli işçi bize böyle bir suçlamada bulunmayacaktır. Elimizden gelen her yardımı yapıyoruz. Birliklerimizden tek bir iyi askeri uzaklaştırmadık ve uzaklaştırmayacağız da. Hoffmann'ın bizi enseleyeceğini söylüyorsunuz — bu elbette mümkündür, bundan kuşku duymuyorum, ama bunu kaç günde yapacağını kendisi bilmiyor, hiç kimse bilmiyor. Ayrıca, *enseleme* üzerine değerlendirmeleriniz politik güçler dengesi üzerine değerlendirmelerdir, bu konuya daha sonra değineceğim.

Troçki'nin önerisini neden kesinlikle kabul edemeyeceğimi ortaya koyduktan sonra —politika böyle yapılmaz—, Parti Kongremizde yoldaşların, Uritski'nin fiilen sarıldığı lafazanlığa nasıl sırt çevirdiklerinin bir örneğini Radek'in verdiğini söylemeliyim. Çıkışı nedeniyle onu as-

la lafazanlıkla suçlayamam. Dedi ki: "İhanetin, alçaklığın izi yok, çünkü üstün bir askeri güç karşısında geri çekildiğimiz açıktır." Bu, Troçki'nin tüm anlayışını paramparça eden bir değerlendirmedir. Radek "Dişimizi sıkıp güçlerimizi hazırlamak zorundayız" dediğinde, bu doğrudur. Bununla tamamen hemfikirim: gevezelik etmeyin, aksine dişinizi sıkıp hazırlanın.

Dişimizi sıkmak, gevezelik etmeyip güçlerimizi hazırlamak zorundayız. Devrimci savaş geliyor, bu konuda görüş ayrılığı yok. Görüş ayrılıkları Tilsit barışı hakkında var. Onu imzalamalı mı? İşin en kötüsü hasta bir ordumuz olmasıdır, bu yüzden MK sağlam bir çizgiye sahip olmalıdır, görüş ayrılıkları ya da Buharin yoldaşın da desteklediği bir orta yol olmamalıdır. Nefes molasını toz pembe göstermiyorum. Nefes molasının ne kadar süreceğini kimse bilmiyor. Ben de bilmiyorum. Nefes molasının ne kadar süreceğini benden sızdırmaya çalışmak gülünçtür. Ana demiryolu hattının elimizde kalmış olması sayesinde gerek Ukrayna'ya gerekse de Finlandiya'ya yardım ediyoruz. Nefes molasından, manevra yaparak ve geri çekilerek yararlanıyoruz.

Artık Alman işçilere, Rusların huysuz olduğu söylenemeyecektir, çünkü şimdi Alman ve Japon emperyalizminin saldırdığı açıktır. Bunu herkes anlayacaktır. Almanlar sadece Bolşevikleri değil, Batı'yı da boğmak istiyor. Her şey birbirine karıştı. Bu yeni savaşta manevra yapmasını bilmek gerekir ve bilmek zorunludur.

Buharin yoldaşın konuşmasına gelince, şunu saptamak zorundayım: argüman eksikliği çektiğinde, Uritski'den bir şeyler alıp şunu söylüyor: "Sizi eşeğe ters bindiriyolar". Burada argümanlara gerek yok: eğer eşeğe ters bindirildiysek, kâğıtlarımızı toplayıp kaçmamız gerekirdi, fakat eşeğe ters bindirilmiş olsak da, pozisyonlarımızın sarsılmış olduğunu sanmıyorum. Buharin yoldaş, pozisyonlarımızın sınıf temelini tahlil etmeye çalıştı. Fakat bunun yerine, ölmüş bir Moskovalı iktisatçı hakkında bir anekdot anlattı. Taktiğimizde istifçilikle bir bağıntı keşfedildiğinde, o zaman, bir bütün olarak sınıfın —gıda maddeleri istifçilerinin değil, sınıfın— tavrının bize, Rus burjuvazisi ve tüm

yamaklarının —"Dyelo Naroda" ve "Novaya Jizn"den kişilerin— var-güçleriyle bizi bu savaşa kışkırtmaya çalıştıklarını gösterdiği[140] unutuldu — bu gerçekten gülünçtür. Bu olgunun sınıf karakterinin altını çizmiyorsunuz. Şimdi Almanya'ya savaş ilan etmek, Rus burjuvazisinin provokasyonuna gelmek olur. Bu yeni birşey değil, çünkü bu, bizi hemen devirmenin en emin yoludur — mutlak emin demek istemiyorum, çünkü mutlak emin hiçbir şey yoktur. Buharin yoldaş yaşamın buna işaret ettiğini, herşeyin devrimci savaşı kabullenmemizle sonlanacağını söylediğinde kolay bir zafer kutladı, çünkü devrimci savaşın kaçınılmazlığını biz daha 1915'te öngördük. Bizde Almanların ne yapacağı konusunda görüş ayrılıkları vardı: saldırıya geçecek mi, geçmeyecek mi, savaş halinin durdurulduğunu ilan edip, devrimci savaş yararına fiziki olarak geri çekilip, zaman kazanmak için bölgeden vazgeçmek mi. Strateji ve politika, bu en rezil barış anlaşmasının kabulünü dikte ediyor. Bu taktiği kabul ettiğimizde tüm görüş ayrılıklarımız ortadan kalkacaktır.

SOVYET İKTİDARININ EN YAKIN GÖREVLERİ[141]

RUS SOVYET CUMHURİYETİ'NİN ULUSLARARASI DURUMU VE SOSYALİST DEVRİMİN ANA GÖREVLERİ

Tüm ağırlığına ve tüm güvensizliğine rağmen, elde edilen barış sayesinde Rusya Sovyet Cumhuriyeti, belirli bir süre için, güçlerini sosyalist devrimin en önemli ve en zor yanına, yani örgütsel çalışmaya yoğunlaştırma olanağı kazanıyor.

Bu görev tüm emekçi ve ezilen kitleler önünde, 16 Mart 1918'de Moskova'daki Olağanüstü Sovyetler Kongresi'nde kabul edilen kararın[142] 4. paragrafında (4. Bölüm) açık ve net ortaya kondu; emekçilerin özdisiplininden ve kaos ve dezorganizasyona karşı amansız mücadeleden söz edilen paragrafta ya da bölümde ortaya kondu.

Rus Sovyet Cumhuriyeti tarafından elde edilen barışın güvensizliği, onun şimdi askeri operasyonlara yeniden başlamayı düşünmesinin zorunlu sonucu değildir elbette. Burjuva karşı-devrimcileri ve onların yol arkadaşları (Menşevikler vs.) hariç, aklı başında tek politikacı bu-

nu düşünmez. Barışın güvensizliği, Rusya'yla Batı'da ve Doğu'da sınırı olan, korkunç bir askeri güce sahip emperyalist devletlerde, Rusya'nın şu anki zayıflığının iştahını kabarttığı ve sosyalizmden nefret eden ve yağmaya niyetli kapitalistler tarafından teşvik edilen savaş yandaşlarının her an üstünlüğü ele geçirebilecek olmasının sonucudur.

Bu durumda bizim için kâğıt üzerinde kalmayan, gerçek bir barışın garantisi sadece, emperyalist güçler arasında son sınırına varmış olan ve bir yandan Batı'da emperyalist kitle katliamının yeniden başlamasında, öte yandan Pasifik Okyanusu'nun ve sahillerinin egemenliği uğruna Japonya ile Amerika arasında emperyalist rekabetin olağanüstü keskinleşmesinde ifadesini bulan anlaşmazlıktır.

Böylesine güvensiz bir koruma altında, Sosyalist Sovyet Cumhuriyetimizin son derece belirsiz, hiç kuşkusuz kritik bir uluslararası durumda bulunması anlaşılır bir şeydir. Koşulların şekillenişinin getirdiği nefes molasından yararlanarak, savaşın tüm Rus toplumsal organizmasında açtığı ağır yaraları sarmak ve o olmaksızın savunma gücünün herhangi bir biçimde ciddi olarak geliştirilmesinin söz konusu olamayacağı ülke ekonomisini kalkındırmak amacıyla tüm güçlerimizi son haddine dek yoğunlaştırmalıyız.

Bir dizi neden sonucunda gecikmiş olan Batı'daki sosyalist devrime ciddi bir desteği ancak önümüzde duran örgütsel görevi çözdüğümüz ölçüde verebileceğimiz de anlaşılır bir şeydir.

Önümüzde ilk planda duran örgütsel görevi başarıyla çözmenin ana koşulu, halkın politik liderlerinin, yani Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) üyelerinin, ayrıca emekçi kitlelerin tüm sınıf bilinçli temsilcilerinin, önceki burjuva devrimleriyle şimdiki sosyalist devrim arasında bu bakımdan temel farkın tamamen bilincinde olmalarıdır.

Burjuva devrimlerde emekçi kitlelerin ana görevi, feodalizmin, monarşinin, ortaçağ unsurlarının yok edilmesi negatif ya da yıkıcı çalışmasını hayata geçirmekten ibaretti. Yeni toplumu örgütleme pozitif ya da yaratıcı çalışmasını nüfusun mülk sahibi burjuva azınlığı gerçek-

leştirdi. Ve o bu görevi, işçilerin ve yoksul köylülerin direnişine rağmen nispeten kolay çözdü, bunun nedeni yalnızca, sermaye tarafından sömürülen kitlelerin direnişinin, dağınıklıkları ve olgunlaşmamış olmaları yüzünden son derece zayıf olması değildi, aynı zamanda, anarşik yapılı kapitalist toplumda temel örgütleyici gücün, elemanter olarak enlemesine ve derinlemesine gelişen ulusal ve uluslararası pazar olmasıdır.

Buna karşılık proletaryanın ve onun önderliğindeki yoksul köylülüğün her sosyalist devrimde —dolayısıyla 7 Kasım (25 Ekim) 1917'de Rusya'da başlattığımız sosyalist devrimde de— ana görevi, düzinelerce milyon insanın yaşamı için gerekli olan ürünlerin planlı üretim ve dağıtımını kapsayan yeni örgütsel ilişkilerin son derece karmaşık ve ince ağını yaratma pozitif ya da yapıcı çalışmasıdır. Böyle bir devrim ancak, nüfusun çoğunluğunun, herşeyden önce emekçilerin çoğunluğunun bağımsız tarihi yaratıcılığıyla başarıyla hayata geçirilebilir. Sosyalist devrimin zaferi ancak, proletarya ve yoksul köylülük yeterli sınıf bilinci, düşünsel güç, özveri ve ısrar gösterirse garantilenmiş olur. Emekçi ve ezilen kitlelere yeni toplumun bağımsız inşasına faal olarak katılma olanağı veren yeni bir devlet tipini, Sovyet devletini yaratmakla, zor görevin sadece küçük bir bölümünü çözdük. Esas zorluk ekonomik alanda yatıyor: ürünlerin üretim ve dağıtımının en katı muhasebe ve denetimini her yerde hayata geçirmek, emek üretkenliğini artırmak, üretimi ***gerçekten toplumsallaştırmak*** gerekiyor.

*

Bugün Rusya'da yönetici parti olan Bolşevik Parti'nin gelişimi, Sovyet iktidarından yeni bir yön tayinini, yani yeni görevlerin yeniden saptanmasını gerektiren yaşadığımız ve şu an için karakteristik tarihsel dönüm noktasının neden ibaret olduğunu özellikle açık gösterir.

Geleceğin her partisinin ilk görevi, halkın çoğunluğunu program ve taktiğinin doğruluğuna inandırmaktır. Bu görev, Çarlık döneminde olduğu kadar, Çernov ve Tsereteli'nin Kerenski ve Kişkin'le uzlaşma politikası döneminde de ilk sırada duruyordu. Doğal olarak henüz tü-

müyle yerine getirilmemiş ve hiçbir zaman tümüyle bitirilemeyecek olan bu görev şimdi esas olarak çözülmüştür; çünkü Rusya işçi ve köylüleri, Moskova'daki son Sovyet Kongresi'nin* yadsınmaz biçimde gösterdiği gibi, tartışmasız Bolşeviklerden yanadır.

Partimizin ikinci görevi, politik iktidarın ele geçirilmesi ve sömürücülerin direnişinin bastırılmasıydı. Bu görev de tümüyle çözülmüş değildir ve bunu küçümsemek olanaksızdır; çünkü bir yandan monarşistler ve Kadetler, öte yandan onların papağanları ve uzantıları Menşevikler ve Sağ Sosyal-Devrimciler, Sovyet iktidarını devirmek amacıyla birleşme çabalarını sürdürüyorlar. Fakat sömürücülerin direnişini kırma görevi esas olarak, 7 Kasım (25 Ekim) 1917'den (yaklaşık olarak) Şubat 1918'e ya da Bogayevski'nin teslim oluşuna[118] dek çözülmüştür.

Şimdi acil ve mevcut an için karakteristik görev olarak üçüncü görev sıradadır: Rusya'nın ***idaresinin*** örgütlenmesi. Elbette bu görevi 7 Kasım (25 Ekim) 1917'den hemen sonra önümüze koyduk ve çözümüne giriştik, ama şimdiye dek, sömürücülerin direnişi hâlâ açık içsavaş karakterine büründüğü sürece, yönetim görevi ***ana görev, merkezi görev olamazdı***.

Şimdi olmuştur. Biz, Bolşevik Partisi, Rusya'yı ***ikna ettik***. Varlıklıların, sömürücülerin elinden Rusya'yı yoksullar, emekçiler için ***fethettik***. Şimdi Rusya'yı ***yönetmek*** zorundayız. Ve mevcut anın tüm özgüllüğü, tüm zorluk, halkı ikna etme ve sömürücüleri silah zoruyla bastırma ana görevinden, ***yönetme*** ana görevine geçişin özelliklerini anlamak zorunda olmaktan ibarettir.

Dünya tarihinde ilk kez bir sosyalist parti, iktidarı ele geçirmeyi ve sömürücüleri bastırmayı ana hatlarıyla bitirip, ***yönetme*** görevine ***doğrudan*** yaklaşmayı başardı. Sosyalist devrimin bu en zor (ve en tat-

* *14-16 Mart 1918'de Moskova'da toplanan IV. Olağanüstü Tüm-Rusya Sovyet Kongresi kastedilmektedir. Buna ilişkin bkz. eldeki Cilt, Not 139 ve 142. —**Alm. Red.***

min edici) görevinin onurlu uygulayıcıları olacağımızı göstermeliyiz. Başarılı yönetim için, ikna yeteneğinin ***dışında***, içsavaşta yenme yeteneğinin dışında, bir de pratik ***örgütleme*** yeteneğinin gerekli olduğunu ***kavramalıyız***. Bu en zor görevdir, çünkü söz konusu olan milyonlarca ve on milyonlarca insanın yaşamının en derin, ekonomik temellerinin yeniden örgütlenmesidir. Ve bu en tatmin edici görevdir, çünkü ancak onu (ana hatlarıyla) ***çözdükten sonra***, Rusya'nın sadece bir Sovyet Cumhuriyeti olduğunu değil, aynı zamanda sosyalist bir cumhuriyet ***haline geldiğini*** de söylemek mümkün olacaktır.

ANIN GENEL ŞİARI

Son derece zor ve güvensiz barışın, korkunç yıkımın, işsizlik ve açlığın ortaya çıkarmış olduğu, savaşın ve (Kerenski ve onu destekleyen Menşevikler ve Sağ Sosyal-Devrimciler şahsında) burjuvazinin egemenliğinin mirası olarak devraldığımız yukarıda anlatılan objektif durum — bütün bunlar kaçınılmaz olarak geniş emekçi kitlelerinin son derece kuvvetten düşmesine ve hatta tükenmesine yol açtı. Bu durum acilen belli bir nefes molası talep etmektedir ve etmek zorundadır. Gündemde savaşın ve burjuvazinin yönetiminin mahvettiği üretici güçlerin yenilenmesi; savaşın, savaşta yenilginin, spekülasyonun ve burjuvazinin sömürücülerin devrik iktidarını yeniden kurma girişimlerinin açtığı yaraların sarılması; ülke ekonomisinin kalkındırılması; elemanter düzenin güvenli korunması duruyor. Paradoks gibi gelebilir, fakat sözü edilen objektif koşullardan dolayı şuna hiç kuşku yoktur ki, gerçekten de Sovyet iktidarı verili anda Rusya'nın sosyalizme geçişini ancak, burjuvazinin, Menşeviklerin ve Sağ Sosyal-Devrimcilerin direnişine rağmen toplumsal yaşamın ayakta tutulmasının bu elemanter, bu en elemanter görevlerini pratikte çözdüğünde güvence altına alabilecektir. Bu en elemanter görevlerin pratikte çözümü ve sosyalizme doğru atılan ilk adımlardaki örgütsel zorlukların aşılması şimdi, şu an-

ki durumun somut özelliklerinden dolayı ve toprağın toplumsallaştırılması üzerine, işçi denetimi vs. üzerine yasalarıyla Sovyet iktidarının varlığı karşısında, bir ve aynı madalyonun iki yüzüdür.

Paranın muhasebesini dakik ve özenli yapın, tutumlu davranın, tembellik etmeyin, çalmayın, çalışırken en katı disiplini koruyun — sömürücü sınıf olarak burjuvazinin egemenliğini bu tür sözlerle maskelediği eski zamanlarda devrimci proleterler tarafından haklı olarak alaya alınan tam da bu şiarlar şimdi, burjuvazinin devrilmesinden sonra, anın en aktüel, en önemli şiarları haline geliyor. Ve bu şiarların emekçi kitleler tarafından fiilen hayata geçirilmesi, bir yandan, emperyalist savaşın ve (başta Kerenski olmak üzere) emperyalist haydutların ölümüne eziyet ettiği ülkenin kurtuluşu için ***biricik*** koşuldur; öte yandan, bu şiarların ***Sovyet iktidarı*** tarafından, ***onun*** yöntemleriyle, ***onun*** yasalarına dayanarak fiilen hayata geçirilmesi, sosyalizmin nihai zaferi için gerekli ve ***yeterlidir***. Bu tür "beylik" ve "harcıalem" şiarların öne çıkarılmasını hakaretle reddedenler tam da bunu kavrayamazlar. Daha bir yıl önce Çarlığı devirmiş ve yarım yıldan az bir süre önce Kerenski'lerden kurtulmuş olan bir küçük köylü ülkesinde, elbetteki, her uzun süreli ve gerici savaşın arazı olan başıboşluktan dolayı artan elemanter anarşizmden geriye elbette az şey kalmamış, ümitsizlik ve gereksiz öfke ruh hali az ortaya çıkmamıştır. Buna burjuva uşaklarının (Menşeviklerin, Sağ Sosyal-Devrimcilerin vs.) provokatörce politikası da eklendiğinde, kitlelerin ruh halinde tam bir değişiklik sağlamak için, onların doğru, sürekli ve disiplinli çalışmaya geçişini sağlamak için, en iyi, en sınıf bilinçli işçi ve köylülerin nasıl uzun süreli ve ısrarlı çabalarının gerekli olduğu tamamen anlaşılır hale gelir. Yalnızca, yoksul halk kitlesi (proleterler ve yarı-proleterler) tarafından hayata geçirilen böyle bir geçiş, burjuvazi üzerinde ve özellikle de en inatçı ve en kalabalık olan köylü burjuvazi üzerinde zaferi tamamlayabilecek durumdadır.

BURJUVAZİYE KARŞI MÜCADELENİN YENİ AŞAMASI

Burjuvazimiz yenilmiş, fakat henüz kökünden kazınmamış, yok edilmemiş ve nihai olarak sırtı yere getirilmemiştir bile. Bu yüzden gündeme, burjuvaziye karşı yeni, daha üst bir mücadele biçimi gelmektedir, çok basit olan kapitalistlerin mülksüzleştirilmesine devam etme görevinden, çok daha karmaşık ve zor olan, burjuvazinin ne var olabileceği ne de yeniden ortaya çıkabileceği koşulların yaratılması görevine geçiş. Bunun sonsuz derecede daha yüksek bir görev olduğu ve bu görev çözülmeden sosyalizmin mümkün olmadığı açıktır.

Eğer Batı Avrupa devrimlerini ölçü olarak alırsak, şimdi yaklaşık olarak 1793 ve 1871 yıllarında ulaşılmış olan düzeyde bulunuyoruz[143]. Bu düzeye yükselmiş olmamızdan ve bir bakımdan kuşkusuz biraz daha ileri gitmiş olmamızdan, yani tüm Rusya'da en yüksek ***devlet tipini,*** Sovyet iktidarını ilan etmiş ve yürürlüğe koymuş olmamızdan layıkıyla gurur duyma hakkına sahibiz. Ancak ulaşılmış olanla asla yetinemeyiz, çünkü sosyalizme geçişe yeni başladık, fakat ***bu*** bakımdan ***henüz*** tayin edici hiçbir şey gerçekleştirmedik.

Üretimin ve ürünlerin dağıtımının en sıkı ve tüm halkı kapsayan muhasebe ve denetiminin örgütlenmesi tayin edici öneme sahiptir. Fakat burjuvazinin elinden aldığımız işletmelerde, ekonomi dallarında ve alanlarında muhasebeyi ve denetimi ***henüz*** hayata geçirmedik. Bunlar olmadan ise sosyalizmin yürürlüğe konması için aynı şekilde önemli ikinci maddi önkoşuldan, yani tüm devlet çapında emek üretkenliğinin yükseltilmesinden söz edilemez.

Bu yüzden, mevcut anın görevi şu basit formülle tanımlanamaz: sermayeye karşı saldırının sürdürülmesi. Sermayeyi kuşkusuz henüz tamamen yok etmiş olmamamıza ve emekçilerin bu düşmanına karşı saldırıyı sürdürmek mutlak gerekli olmasına rağmen, böyle bir tanım tam olmazdı, somut olmazdı, saldırının ***devamının*** başarısı yararına

şu anda saldırıyı "kesme"nin gerekli olduğu mevcut anın ***orijinalliğinin*** dikkate alınmasını içermezdi.

Bunu, sermayeye karşı savaşta durumumuzu, diyelim ki düşmanın elinden bölgelerinin yarısını ya da üçte ikisini almış ve güç toplamak, mücadele araçları stoklarını artırmak, irtibat hatlarını düzeltip güçlendirmek, yeni kamplar kurmak, cepheye yeni rezervler getirmek vs. için saldırıyı kesmek zorunda olan muzaffer bir ordunun durumuyla karşılaştırarak açıklayabiliriz. Bu koşullar altında muzaffer ordunun saldırısının kesilmesi, tam da düşmanın geri kalan bölgelerini ele geçirmek yararına, yani tam zafer yararına gereklidir. Mevcut anda objektif durumun dikte ettiği, sermayeye karşı saldırının "kesilmesi"nin tam da böyle bir karakter taşıdığını kavramayanlar, şimdiki politik andan hiçbir şey anlamamışlardır.

Sermayeye karşı saldırının "kesilmesi"nden elbette sadece tırnak içinde, yani mecazi olarak söz edilebilir. Normal savaşta saldırının kesilmesi üzerine genel bir emir verilebilir, ileri harekât gerçekten kesilebilir. Sermayeye karşı savaşta ileri harekât kesilemez ve sermayenin mülksüzleştirilmesine devam etmekten vazgeçmemiz de söz konusu olamaz. Burada söz konusu olan, ekonomik ve politik çalışmamızın ***ağırlık merkezinin*** değişmesidir. Bugüne kadar ilk ***sırada,*** mülksüzleştirenlerin dolaysız mülksüzleştirilmesine yönelik önlemler duruyordu. Şimdi ilk sıraya, gerek kapitalistlerin artık mülksüzleştirildiği işletmelerde, gerekse de bütün diğerlerinde muhasebe ve denetimin örgütlenmesi geliyor.

Sermayenin mülksüzleştirilmesini şimdi eski tempoda sürdürmek isteseydik, muhakkak yenilgiye uğrardık, çünkü proleter muhasebe ve denetimi örgütleme çalışmamız, "mülksüzleştirenlerin" doğrudan "mülksüzleştirilmesi" çalışmasının gerisinde ***kalmıştır.*** Bu, düşünen her insan için berrak ve apaçıktır. Şimdi vargücümüzle muhasebe ve denetimin örgütlenmesine girişirsek, bu görevi çözer, ihmal edilmiş olanı telafi eder ve sermayeye karşı "kampanya"mızı kazanırız.

Fakat ihmal edilmiş olanı telafi etmek zorunda olduğumuzu ikrar etmek, yapılmış herhangi bir hatayı ikrar etmekle eşanlamlı değil midir? Asla. Yine bir askeri kıyas yapalım. Düşmanı yalnızca hafif süvari bölükleriyle yenip, geriletmek mümkünse, bu yapılmalıdır. Fakat bu ancak belirli bir sınıra kadar başarıyla yapılabiliyorsa, o zaman bunun ötesinde ağır topçuları getirme zorunluluğunun ortaya çıkması kesinlikle düşünülebilir. Şimdi ağır topçuyu getirerek ihmal edilmiş olanı telafi etmek gerektiğini kabul ediyorsak, bu kesinlikle muzaffer süvari saldırılarını hata olarak gördüğümüz anlamına gelmez.

Burjuvazinin uşakları bizi sık sık, sermayeye "kızıl muhafızca" saldırmış olmakla suçladı. Tam da parababasının uşaklarına yakışan saçma bir suçlama. Çünkü koşullar ***o sıralar*** mutlaka, sermayeye karşı "kızıl muhafız" saldırılarını buyuruyordu: birincisi, sermaye Kerenski ve Kraznov, Savinkov ve Gotz, Dutov ve Bogayevski aracılığıyla askeri direniş gösteriyordu (Gegeçkori şimdi de hâlâ böyle bir direniş gösteriyor). Askeri direniş, askeri araçlardan başka bir şeyle kırılamaz ve Kızıl Muhafızlar, emekçileri ve sömürülenleri sömürücülerin baskısından kurtarmanın en soylu tarihsel eylemini gerçekleştirdiler.

İkincisi, o zaman baskı yönteminin yerine yönetme yöntemini öne çıkaramazdık, çünkü yönetme sanatı insanlara doğuştan gelmez, aksine deneyimle kazanılır. O zaman bu deneyime sahip değildik. Şimdi sahibiz. Üçüncüsü, o zaman, ya Bogayevski'lerin saflarında döğüştükleri ya da ***sabotaj*** yoluyla sistematik ve ısrarlı bir pasif direniş gösterme olanağına sahip oldukları için, bilim ve tekniğin çeşitli dallarından uzmanları kullanamazdık. Şimdi sabotajı kırdık. Sermayeye karşı "kızıl muhafız" saldırısı başarılıydı, muzafferdi, çünkü hem askeri direnişi hem de sermayenin sabotajını yendik.

Bu, sermayeye karşı "kızıl muhafız" saldırılarının ***daima***, ***her*** koşul altında ***uygun*** olduğu, sermayeye karşı başka mücadele araçlarına sahip olmadığımız anlamına mı gelir acaba? Böyle düşünmek çocukça olurdu. Hafif süvariyle yendik, ama ağır topçumuz da var. Baskı yöntemleriyle kazandık. Yönetme yöntemleriyle de kazanmayı bilece-

ğiz. Koşullar değiştiğinde, düşmana karşı mücadele *yöntemlerini* değiştirmeyi bilmek gerekir. Bay Savinkov ve Gegeçkori ile çiftlik sahipleri ve kapitalistler arasındaki tüm diğer karşı-devrimcileri de "kızıl muhafızca" bastırmaktan bir an bile vazgeçmeyeceğiz. Fakat "kızıl muhafız" saldırılarının gerekli olduğu dönemin esas olarak kapandığı (ve zaferle kapandığı) ve proleter devlet iktidarının, toprağı artık üzerinde burjuvazinin asla yetişemeyeceği biçimde *çiftten* geçirmek için burjuva uzmanlardan yararlanmak zorunda olduğu dönemin yaklaştığı bir zamanda, "kızıl muhafız" yöntemlerini ilk sıraya koyacak kadar aptal olmayacağız.

Bu kendine özgü bir dönemdir, ya da daha doğrusu gelişme aşamasıdır, ve sermayeyi nihai olarak yenmek için, mücadele biçimlerimizi bu aşamanın kendine özgü koşullarına uydurmayı bilmek gerekir.

Bilimin ve tekniğin çeşitli dallarında uzmanların kılavuzluğu olmadan, deneyim olmadan sosyalizme geçiş olanaksızdır, çünkü sosyalizm kitlelerin, kapitalizm altında olduğundan, kapitalizm temelinde ulaşılmış olandan daha yüksek bir emek üretkenliğine hedef bilinçli ileri hareketini gerektirir. Sosyalizm bu ilerlemeyi ***kendi tarzında,*** kendi yöntemleriyle —daha somut söyleyelim, ***Sovyet*** yöntemleriyle— gerçekleştirmek zorundadır. Fakat uzmanlar kitlesi, içinde uzman olarak yetiştikleri toplumsal yaşamın tüm şekillenişi sonucunda burjuvadır. Proletaryamız iktidarı ele geçirdikten sonra hemen tüm ülkede muhasebe, denetim, örgütleme görevini çözmüş olsaydı (savaş ve Rusya'nın geriliğinden dolayı bu mümkün değildi), o zaman sabotajı bastırdıktan sonra, genel muhasebe ve denetim sayesinde burjuva uzmanları tamamen kendimize tabi kılabilirdik. Muhasebe ve denetimin önemli ölçüde "gecikmesi"nden dolayı, sabotajı altetmiş olmamıza rağmen, uzmanlardan *yararlanmamızı olanaklı* kılan koşulları ***henüz yaratamadık.*** Sabotörler kitlesi "hizmete gidiyor", fakat en iyi örgütçüler ve en önemli uzmanlar devlet tarafından ya eski burjuva tarzda (yani yüksek ücret karşılığında) ya da yeni proleter tarzda (yani uzmanları kaçınılmaz olarak kendiliğinden kendine tabi kılacak ve yanı-

na çekecek olan, genel muhasebe ve tabandan denetim sisteminin yaratılmasıyla) çalışmaya çekilebilirler.

Şimdi eski burjuva araca başvurmamız ve en önemli burjuva uzmanların "hizmetleri"ne çok yüksek bir ücret ödemeyi kabullenmemiz gerekiyor. Olguları bilen herkes, bunları görüyor, fakat proleter devletin bu önleminin önemini herkes idrak edemiyor. Bu önlemin bir uzlaşma olduğu, maaşların ortalama işçi ücretiyle eşitlenmesini ve kariyerizme karşı mücadelenin sözle değil eylemle yürütülmesini talep eden Paris Komünü'nün[144] ve her proleter iktidarın ilkelerinden bir sapma olduğu açıktır.

Fakat bu yetmez. Bu önlemin sadece —belli bir alanda ve belli bir ölçüde— sermayeye karşı saldırının kesilmesi anlamına gelmekle kalmayıp (çünkü sermaye bir miktar para değil, aksine belirli bir toplumsal ilişkidir), aynı zamanda başlangıçtan itibaren yüksek maaşların ortalama işçi ücreti düzeyine indirilmesi politikasını ilan etmiş ve bu yolu tutmuş olan sosyalist Sovyet iktidarımızın ***bir adım geri atması*** anlamına da gelir.

Elbette, burjuvazinin özellikle Menşevikler, "Novaya Jizn" yandaşları, Sağ Sosyal-Devrimciler gibi küçük çaplı uşakları, geriye doğru bir adım attığımızı itiraf etmemiz vesilesiyle kıs kıs güleceklerdir. Fakat bu kıkırdamayı önemsememize gerek yok. Sosyalizme giden olağanüstü zor ve yeni yolun özelliklerini incelemek zorundayız, hata ve zaaflarımızı örtbas etmemeliyiz, aksine tamamlanmamış olanı zamanında tamamlamaya çalışmak zorundayız. Burjuva uzmanları olağanüstü yüksek ücretlerle işe çekmenin Komün ilkelerinden bir sapma olduğunu kitlelerden gizlemek, burjuva politikacıların düzeyine düşmek ve kitleleri aldatmak anlamına gelecektir. Neden ve nasıl geri adımı attığımızı açıkça anlatmak, sonra ihmal edileni telafi etmek için hangi olanakların mevcut olduğunu alenen tartışmak — bu, kitleleri eğitmek ve onlarla birlikte sosyalizmin nasıl inşa edilmesi gerektiğini deneyimden öğrenmek demektir. Herhalde tarihte, kazananın çeşitli hatalar yapmadığı, kısmen yenilgiler almadığı ve zaman zaman şurda

burda geri çekilmek zorunda kalmadığı tek bir muzaffer askeri kampanya olmamıştır. Kapitalizme karşı giriştiğimiz "kampanya" ise en zor askeri kampanyadan sonsuz ölçüde daha zordur ve tekil ve kısmi bir geri çekilmeden dolayı cesaretini yitirmek aptalca ve ayıp olurdu.

Soruna pratik yönden yaklaşım. Varsayalım ki, Rus Sovyet Cumhuriyeti, ülke ekonomisini olabildiğince hızlı kalkındırmak için, halkın çalışmasını yönetmek üzere bilimin, tekniğin ve pratik çalışmanın çeşitli alanlarından 1000 tane birinci sınıf bilgin ve uzmana gereksinim duyuyor. Varsayalım ki, bu "en büyük yıldızlar"ın —bunların çoğu doğal olarak, işçilerin bozulmuşluğu üzerine ne kadar çok yaygara koparıyorlarsa, burjuva ahlak tarafından o kadar çok bozulmuşlardır— her birine yılda 25.000 Ruble ödemek zorundayız. Varsayalım ki, bu miktarı (25 milyon Ruble) ikiye (en önemli örgütsel-teknik görevlerin özellikle başarılı ve *hızlı yerine getirilmesi* karşılığında prim ödemek için) ya da hatta dörde (daha çok isteyen birkaç yüz yabancı uzmanı işin içine çekmek için) katlamak zorundayız. Şimdi sorun şu: halkın çalışmasının bilim ve tekniğin en son kazanımlarına göre reorganizasyonu için yılda elli ya da yüz milyon Rublelik harcamanın Sovyet Cumhuriyeti'ne fazla geldiği ya da gücünü aştığı gerçekten varsayılabilir mi? Elbette hayır. Bilinçli işçi ve köylülerin ezici çoğunluğu böyle *bir harcamayı* onaylayacaktır, çünkü onlar geriliğimizin milyarlar yitirmemize neden olduğunu ve ***henüz***, burjuva aydınların "yıldızlar"ının ***bizim*** çalışmamıza genel ve gönüllü bir katılımına yol açabilecek örgütlenme, muhasebe ve denetim derecesine ***ulaşmadığımızı*** pratik yaşamdan biliyorlar.

Sorunun elbette başka bir yanı daha var. Yüksek ücretlerin, gerek Sovyet iktidarı üzerinde (devrimin hızından dolayı, olası tüm yeteneksiz ya da vicdansız komiserlerle birlikte kasa hırsızı "yıldızlar" arasına girmeye hiçbir itirazları olmayacak belli sayıda maceracı ve haydut kaçınılmaz olarak bu iktidara katıldığı için daha da çok), gerek işçi kitlesi üzerinde demoralize edici etkisi reddedilemez. Fakat işçiler ve yoksul köylüler arasında tüm düşünen ve dürüst unsurlar, kapitalizmin

kötü mirasından birdenbire kurtulacak durumda olmadığınızı, Sovyet Cumhuriyeti'ni 50 ya da 100 milyonluk "haraç"tan (***genel*** muhasebe ve ***tabandan*** denetimi örgütlemedeki kendi geriliğimiz için haraç), örgütlenme, kendi içimizde disiplinin yükseltilmesi, saflarımızın tüm "kapitalizmin mirasını koruyanlar"dan, "kapitalizmin geleneklerini koruyanlar"dan, yani tembellerden, boşta gezenlerden, devleti soyanlardan (şimdi tüm toprak ve arazi, fabrikalar, demiryolları Sovyet Cumhuriyeti'nin "devlet mülkü"dür) temizlenmesi dışında başka türlü kurtaramayacağımızı kabul edecek ve bizi onaylayacaktır. Sınıf bilinçli işçilerin ve yoksul köylülerin öncü müfrezesi, Sovyet kurumlarının yardımıyla bir yıl içinde örgütlenmeyi, disipline olmayı, toparlanmayı ve güçlü bir çalışma disiplini yaratmayı becerirse, o zaman bir yıl sonra bu "haraç"tan kurtulabiliriz, hatta daha önce de... proleter-köylü çalışma disiplinimizin ve örgütlenmemizin başarılarına göre bu "haracı" azaltabiliriz. Biz işçi ve köylüler, daha iyi bir çalışma disiplinini ve daha yüksek bir çalışma tekniğini ne kadar çabuk benimser ve bu amaçla burjuva uzmanlardan yararlanırsak, bu uzmanlara her türlü haraçtan o kadar çabuk kurtuluruz.

Proletaryanın yönetimi altında giriştiğimiz, üretimin ve dağıtımın genel muhasebesi ve denetimini örgütleme çalışmamız, mülksüzleştirenlerin doğrudan mülksüzleştirilmesi çalışmamızın çok gerisinde kalmıştır. Bu, andaki durumun özelliklerini ve Sovyet iktidarının buradan çıkan görevlerini anlamak için temel öneme sahiptir. Burjuvaziye karşı mücadelede ağırlık merkezi, bu muhasebe ve denetimin örgütlenmesine kayıyor. Yalnızca buradan hareket edildiğinde, bankaların ulusallaştırılması, dış ticaretin tekelleştirilmesi, para dolaşımının devlet tarafından kontrolü, proleter bakış açısından tatmin edici bir servet ve gelir vergisinin yürürlüğe konması, çalışma yükümlülüğünün yürürlüğe konması alanında ekonomik ve mali politikanın önündeki görevler doğru saptanabilir.

Bu alanların (fakat bunlar çok çok önemli alanlardır) sosyalist dönüşümü konusunda olağanüstü geri kaldık ve geri kalmamızın nedeni

tam da genelde muhasebe ve denetimin yeterince örgütlenmemiş olmasıdır. Bunun en zor görevlerden biri olduğu ve savaşın yol açtığı yıkım karşısında ancak uzun zaman sonra çözülebileceği açıktır, fakat burjuvazinin —özellikle kalabalık küçük-burjuvazinin ve köy burjuvazisinin—, yoluna giren denetimi baltalayarak, örneğin tahıl tekelini baltalayarak ve spekülasyon ve spekülatif ticaret için mevkiler ele geçirerek, bize karşı tam da burada en ciddi mücadeleyi verdiği unutulmamalıdır. Karamameyle emretmiş olduklarımızı yeterince hayata geçirmiş olmaktan henüz çok uzağız ve anın ana görevi tam da, tüm çabaları, artık yasalaşmış ama henüz gerçeklik haline gelmemiş dönüşümlerin temellerini amaca uygun biçimde pratikte ***gerçekleştirmeye*** yoğunlaştırmaktır.

Bankaların ulusallaştırılmasına[122] devam etmek ve onları yavaş yavaş sosyalizm altında toplumsal muhasebenin kavşak noktaları haline getirmek için, her şeyden önce Halk Bankası'nın şube sayısını artırmada, mevduat toplamada, halk için para yatırma ve çekme operasyonlarını kolaylaştırmada, "kuyrukta bekleme"yi ortadan kaldırmada, rüşvetçi unsurların ve haydutların vs. yakalanıp ***kurşuna dizilmesinde*** reel başarılar gereklidir. Önce en basit şeyleri gerçekten uygulamalı, mevcut olanı iyi örgütlemeliyiz — ancak ondan sonra daha karmaşık şeylere hazırlanmalıyız.

Yürürlükteki devlet tekellerini (tahıl, deri vs. için) sağlamlaştırıp baştan sona örgütlemeli — ve böylece dış ticarette devlet tekelini hazırlamalıyız. Böyle bir tekel olmadan "haraç" ödeyerek yabancı sermayeye esaretten kurtulamayız. Tüm sosyalist inşa olanağı ise, belirli bir geçiş dönemi süresince yabancı sermayeye belirli bir haraç ödeyerek iç ekonomik bağımsızlığımızı koruyabilecek durumda olup olmayacağımıza bağlıdır.

Genelde vergi toplamada, özelde varlık ve gelir vergisi toplamada da çok geri kaldık. Burjuvaziye tazminat dayatılması olgusu —ilke olarak mutlaka uygun olan ve proletaryanın onayını hak eden bir önlem—, bu bakımdan hâlâ Rusya'yı yoksullar için varlıklıların elinden

almada kullandığımız yöntemlere, yönetim yöntemlerinden daha yakın durduğumuzu gösteriyor. Fakat daha güçlü olmak ve ayağımızı yere daha sağlam basmak için bu son yönteme geçmek zorundayız, burjuvaziye tazminat koymak yerine, proleter devlete ***daha*** fazla şey sağlayacak olan ve bizden daha iyi örgütlenmemizi ve muhasebe ve denetimi daha iyi yoluna koymamızı bekleyen, sürekli ve doğru toplanacak bir varlık ve gelir vergisi koymak zorundayız.

Çalışma yükümlülüğünü yürürlüğe sokmadaki gecikmemiz, bir kez daha, tam da bir yandan ele geçirilmiş olanı kesin olarak sağlamlaştıracak, öte yandan ise sermayeyi "kuşatacak" ve "teslimiyete" zorlayacak operasyonu hazırlamak için gerekli olan hazırlayıcı örgütsel çalışmanın aktüel görev haline geldiğini gösteriyor. Çalışma yükümlülüğünü derhal yürürlüğe sokmalıyız, fakat çok tedrici ve özenli bir şekilde; bunu yaparken her adımı pratik deneyimle sınamak ve tabii ilk adım olarak ***varlıklılar için*** çalışma yükümlülüğünü yürürlüğe sokmak zorundayız. Her burjuva için, köylü burjuvazi için de, bir çalışma ve tüketim defteri (bütçe defteri) yürürlüğe koymak, düşmanı tamamen "kuşatmak" ve üretim ve dağıtım üzerinde gerçekten genel bir muhasebe ve denetim yaratmak yolunda ciddi bir adım olurdu.

GENEL MUHASEBE VE DENETİM İÇİN MÜCADELENİN ÖNEMİ

Yüzyıllar boyunca halkı bastırma ve soyup soğana çevirmenin organı olan devlet, bize miras olarak, kitlelerin devletle bağıntılı her şeye karşı en büyük kinini ve güvensizliğini bıraktı. Bunu aşmak, ancak Sovyet iktidarının üstesinden gelebileceği çok zor bir görevdir; fakat onun da bunun için uzun zamana ve büyük sabra gereksinimi vardır. Muhasebe ve denetim sorununda, burjuvazinin devrilmesinin ertesi gününde sosyalist devrim için bu temel sorunda, bu "miras" kendisini özellikle açık gösterir. Çiftlik sahiplerinin ve burjuvazinin devrilmesinden sonra kendilerini ilk kez özgür hisseden kitleler, kitaplardan değil, aksine kendi deneyimleri temelinde, ***Sovyetlerin*** deneyimi teme-

linde, üretim ve dağıtımın kapsamlı bir resmi muhasebesi ve denetimi olmadan, emekçilerin iktidarının, emekçilerin özgürlüğünün ***tutunamayacağını*** ve kapitalizmin boyunduruğuna geri dönüşün ***kaçınılmaz*** olduğunu anlayıncaya ve ***hissedinceye*** dek kaçınılmaz olarak belirli bir zaman geçecektir.

Burjuvazinin, özellikle küçük-burjuvazinin tüm alışkanlıkları ve gelenekleri de aynı şekilde ***resmi*** denetime karşıdır, "kutsal özel mülkiyet"in, "kutsal" özel girişimciliğin dokunulmazlığından yanadır. Anarşizmin ve anarko-sendikalizmin ***burjuva*** akımlar olduğu Marksist tezinin ne kadar ***doğru*** olduğunu, bunların sosyalizmle, proletarya diktatörlüğüyle, komünizmle nasıl uzlaşmaz bir zıtlık içinde olduğunu şimdi özellikle açık görüyoruz. (***Sovyetler*** tarafından) resmi denetim ve muhasebe düşüncesinin kitlelere nüfuz etmesi mücadelesi; bu düşünceyi hayata geçirme, ekmek ve elbise edinmeyi "şahsi mesele" olarak, satın alma ve satma olarak, "sadece beni ilgilendiren" bir iş olarak görmeyi öğretmiş olan lanet olası geçmişten kopma mücadelesi — bu mücadele, burjuva-anarşist kendiliğindenciliğe karşı sosyalist sınıf bilincinin en muazzam mücadelesidir, dünya çapında tarihi öneme sahip bir mücadeledir. İşçi denetimi bizde yasa haline gelmiştir, fakat proletaryanın geniş kitlelerinin yaşamına ve hatta bilincine güçbela henüz yeni girmeye başlamaktadır. Üretimde ve ürünlerin dağıtımında muhasebenin yokluğunun sosyalizmin başlangıçlarının yok edilmesi, devlet mülkiyetinin çalınması anlamına geldiğinden —çünkü tüm mülkiyet devlete aittir, devlet ise Sovyet iktidarıdır, emekçilerin çoğunluğunun iktidarıdır—, muhasebe ve denetimde ihmalin, emekçilerin iktidarını ***ancak*** muhasebe ve denetim görevinin üstesinden gelemezsek devirebilecek olan Alman ve Rus Kornilov'larını, tüm köylü burjuvazinin, Kadetlerin, Menşeviklerin, Sağ Sosyal-Devrimcilerin yardımıyla bize "pusu kurmuş", o anı kollayan Alman ve Rus Kornilov'larını doğrudan teşvik etmek anlamına geldiğinden ajitasyonumuzda yeterince söz etmiyoruz, ileri işçiler ve köylüler bunlar üzerine yeterince düşünmüyor. Fakat işçi denetimi olgu haline gelmediği, ileri işçiler denetimi ihlal eden ya da onunla ilgilenmeyenlere karşı muzaffer ve amansız bir

kampanya başlatıp uygulamadığı müddetçe, birinci adımın (işçi denetiminin) ardından sosyalizme giden ikinci adımı atmak, yani üretimin işçiler tarafından düzenlenmesine geçmek mümkün olmayacaktır.

Sosyalist devlet sadece, üretim ve tüketimini özenle hesaplayan, emeği tutumlu kullanan, emek üretkenliğini durmadan yükselten ve bu sayede çalışma gününü yedi, altı ve daha da az saate düşürme olanağı kazanan üretim ve tüketim komünleri ağı olarak ortaya çıkabilir. ***Tahıl*** ve ***tahıl üretimi*** için (sonra da bütün diğer gerekli ürünler için) son derece sıkı, genel, herşeyi kapsayan bir muhasebe ve denetim olmadan yapamayız. Kapitalizm bize miras olarak, ürünlerin dağıtımında kitlesel çapta muhasebe ve denetime geçişi kolaylaştıracak durumda olan kitle örgütlerini — tüketim kooperatiflerini bıraktı. Bunlar Rusya'da ileri ülkelerdekinden daha zayıf gelişmiştir, fakat yine de bunların Rusya'da on milyondan fazla üyesi vardı. Bu günlerde çıkarılan tüketim kooperatifleri üzerine kararname[145], verili anda Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti'nin durumunun özgüllüğünü ve görevlerini anlaşılır biçimde açıklayan olağanüstü önemli bir olaydır.

Kararname, burjuva kooperatiflerle, hâlâ burjuva bakış açısında ısrar eden işçi kooperatifleri arasında bir anlaşmayı temsil ediyor. Anlaşma ya da uzlaşma ilkin, adı geçen kurumların temsilcilerinin yalnızca kararnamenin tartışılmasına katılmakla kalmayıp, aynı zamanda fiilen karar verici oya da sahip olmalarından ibarettir, çünkü kararnamenin bu örgütlerin kesin muhalefetiyle karşılaşan bölümleri çıkarılmıştır. İkincisi, uzlaşma esas olarak, Sovyet iktidarının kooperatiflere ücretsiz girişten (biricik tutarlı proleter ilke) ve aynı şekilde verili bir yörenin tüm nüfusunun ***tek bir*** kooperatifte toplanmasından vazgeçmesinden ibarettir. Sınıfları ortadan kaldırma görevine denk düşen bu biricik sosyalist ilkeden sapma olarak, (burada kendilerine sadece, burjuvazinin sınıf çıkarlarına tabi oldukları için "sınıf kooperatifleri" diyen) "İşçi Sınıfı Kooperatifleri"ne varlıklarını sürdürme hakkı verildi. Nihayet Sovyet iktidarının, burjuvaziyi kooperatif yönetim kurullarından tamamen dışlama önerisi de çok zayıflatıldı ve sadece özel kapitalist karakterli ticaret ve sanayi girişimlerinin sahiplerine yasak kondu.

Sovyet iktidarı aracılığıyla hareket eden proletarya, tüm devlet çapında muhasebe ve denetimi ya da en azından böyle bir denetimin temellerini örgütleyebilecek durumda olsaydı, böyle uzlaşmalara gerek kalmazdı. Sovyetlerin gıda maddeleri daireleri aracılığıyla, Sovyetlerin tedarik organları aracılığıyla halkı, proleterce yönetilen tek bir kooperatifte toplardık; burjuva kooperatiflerin katılımı olmadan, işçi kooperatiflerini, bu burjuva kooperatiflerini bütünüyle kendine tabi kılma, ikisini kaynaştırma, varlıklıların tüketiminin ***tüm*** idare ve gözetimini ***kendi*** eline almak ***yerine,*** burjuva kooperatifin ***yanında*** işçi kooperatifi olarak varlığını sürdürmeye yönelten katıksız burjuva ilkeye tavizler vermeden, halkı proleterce yönetilen tek bir kooperatifte toplardık.

Burjuva kooperatiflerle bu anlaşmaya varmakla Sovyet iktidarı, verili gelişme aşamasında taktik görevlerini ve faaliyetinin özgül yöntemlerini somut olarak belirledi, yani burjuva unsurları yöneterek, onlardan yararlanarak, onlara belli kısmi tavizler vererek, başlangıçta varsaydığımızdan biraz daha yavaş, ama aynı zamanda, üssü ve iletişim hattını daha sağlam bir şekilde takviye etmek, fethedilmiş mevkileri daha özenli bir şekilde tahkim etmek suretiyle daha kalıcı olacak olan ileri hareket için koşulları yaratıyoruz. Sovyetler şimdi ayrıca sosyalist inşadaki başarılarını olağanüstü berrak, basit ve pratik şu ölçeğe vurarak ölçebilir (***ve ölçmelidir***): kooperatiflerin gelişimi kaç belediyede (komün ya da yerleşim bölgesinde, semtte vs.) ve ne ölçüde tüm nüfusu kapsayacak duruma yaklaşmıştır.

EMEK ÜRETKENLİĞİNİN ARTIRILMASI

Her sosyalist devrimde, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi görevi sonuçlandıktan sonra ve mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi görevi esas olarak çözüldüğü ölçüde, zorunlu olarak, kapitalizmden daha yüksek olan bir toplum biçiminin yaratılması temel görevi; yani emek üretkenliğinin *artırılması* ve bununla *bağıntılı olarak* (ve bu amaçla) onun daha üst düzeyde örgütlenmesi görevi ön plana

çıkar. Sovyet iktidarımız, Kerenski'den Kornilov'a kadar sömürücüler üstündeki zaferleri sayesinde, tam da doğrudan bu göreve yaklaşma ve özenle ele alma olanağını kazandığı böyle bir durumda bulunuyor. Ve burada birdenbire şu açığa çıkmaktadır: merkezi devlet erkini birkaç gün içinde ele geçirmek, sömürücülerin askeri direnişini ve sabotajını, büyük bir ülkenin çeşitli bölgelerinde bile bir kaç hafta içinde kırmak mümkün olsa da, emek üretkenliğinin artırılması görevinin temelli çözümü her halükârda (özellikle korkunç derecede ıstıraplı ve feci bir savaşın ardından) yıllar gerektirir. Çalışmanın uzun süreli karakterini burada kesinlikle objektif koşullar belirler.

Emek üretkenliğinin artırılması öncelikle büyük sanayinin maddi temellerinin garantilenmesini: yakıt ve demir üretiminin, makinacılığın, kimya sanayiinin gelişimini gerektirir. Rus Sovyet Cumhuriyeti —Brest Barışı'ndan sonra bile— dev maden rezervlerine (Ural'da), yakıt rezervlerine (Batı Sibirya'da taş kömürü, Kafkasya'da, Güney-Doğu'da petrol ve Merkez'de yer kömürü), büyük orman zenginliklerine, su gücüne, kimya sanayii için hammaddelere (Karabugaz) vs. sahip olduğu ölçüde, elverişli koşullarda bulunmaktadır. Bu doğal zenginliklerin en modern teknik yöntemlerin kullanılmasıyla işlenmesi, üretici güçlerin görülmemiş bir ilerlemesi için temelleri yaratacaktır.

Emek üretkenliğini artırmak için bir başka koşul, ilk olarak halk kitlesinin eğitim ve kültür düzeyinin yükseltilmesidir. Bu yükseliş şimdi korkunç bir hızla gerçekleşiyor; şimdi bunu ancak, Sovyet örgütlenmesi sayesinde halkın "derinlikleri"nde aydınlığa nasıl bir istek uyandığını ve ne kadar çok inisiyatif geliştiğini anlama yeteneğine sahip olmayan, burjuva rutinin gözünü kamaştırdığı insanlar göremiyor. Ekonomik kalkınmanın ikinci koşulu, emekçilerin disiplininin, çalışma gücünün, becerisinin, çalışma yoğunluğunun artırılması ve çalışmanın daha iyi örgütlenmesidir.

Bu bakımdan bizde durum özellikle kötü, evet hatta, burjuvazinin ya da onun egoist hizmetkârlarının yıldırdığı kişilere inanmak gerekirse, ümitsizdir. Bu kişiler, eskinin yandaşlarının yıkım, anarşi vs. üzeri-

ne yaygara koparmadıkları hiçbir devrimin olmadığını ve olamayacağını kavramıyorlar. İnanılmaz derecede barbar bir boyunduruğu henüz yeni atmış kitlelerde olağanüstü bir kaynamanın gerçekleşmesi, çalışma disiplininin yeni temellerinin ortaya çıkmasının çok uzun süreli bir süreç olması, toprak sahipleri ve burjuvazi üzerinde tam zaferden önce buna hiç başlanamamış olması doğaldır.

Fakat, (eski ayrıcalıklarının sürmesiyle ilgili kuşku yayan) burjuvaların ve burjuva entelektüellerin yaydığı, çoğunlukla sahte kuşkudan biraz olsun etkilenmemize izin vermesek de, açık bir kötülüğü asla örtbas etmemeliyiz. Tersine onu açığa çıkarıp, bu kötülükle mücadelenin Sovyet yöntemlerini şiddetlendireceğiz, çünkü, azgın küçük-burjuva anarşisi üzerinde, Kerenski ve Kornilov egemenliğinin restorasyonu imkânının bu gerçek garantisi üzerinde bilinçli proleter disiplinin zaferi olmadan sosyalizmin başarısı düşünülemez.

Rus proletaryasının en sınıf bilinçli öncüsü, çalışma disiplininin artırılması görevini önüne koymuş bulunmaktadır. Örneğin Metal İşçileri Birliği Yönetim Kurulu'nda ve Sendikalar Merkez Konseyi'nde, kararnameler için uygun önlem ve tasarılar hazırlanmaya başladı.[146] Bu çalışmayı desteklemeli ve var gücümüzle ilerletmeliyiz. Akort ücretini, Taylor sisteminde mevcut olan birçok bilimsel ve ileri yanın uygulanmasını, kazancı üretim randımanının genel sonuçlarına ya da demiryollarından, deniz taşımacılığından yararlanmanın sonuçlarına göre ayarlamayı vs. gündeme sokmak, fiilen uygulamak ve sınamak gerekir.

İleri uluslara kıyasla Rus kötü bir işçidir. Ve Çarlık rejimi altında serflik kalıntılarının yaşadığı koşullarda başka türlü de olamazdı. Çalışmayı öğrenmek — Sovyet iktidarı bu görevi tüm kapsamıyla halkın önüne koymalıdır. Bu bakımdan kapitalizmin son sözü olan Taylor sistemi, *kendinde*, —kapitalizmin tüm ilerlemeleri gibi— burjuva sömürünün rafine barbarlığını ve çalışma sırasında mekanik hareketlerin analizi, gereksiz ve falsolu hareketlerin dışlanması, en doğru çalışma yöntemlerinin hazırlanması, en iyi muhasebe ve denetim sistemlerinin

yürürlüğe sokulması vs. ile ilgili bir dizi harika bilimsel kazanımları birleştirir. Sovyet Cumhuriyeti ne pahasına olursa olsun, bu alanda bilim ve tekniğin tüm değerli kazanımlarını devralmak zorundadır. Sosyalizmi gerçekleştirme olanağı tam da, Sovyet iktidarını ve Sovyet yönetim örgütünü kapitalizmin en modern ilerlemeleriyle birleştirmedeki başarılarımızla belirlenecektir. Rusya'da Taylor sistemini inceleme ve öğretmeye, sistemli olarak sınamaya ve uyarlamaya girişmeliyiz. Emek üretkenliğinin artırılmasına adım atarken aynı zamanda, kapitalizmle sosyalizm arasında bir yandan sosyalist rekabetin örgütlenmesi için temelin atılmasını, öte yandan ise proletarya diktatörlüğü şiarının, proleter iktidarın berbat bir durumunun pratiğiyle kirletilmemesi için zor kullanımını gerektiren geçiş döneminin özelliklerini dikkate almalıyız.

REKABETİN ÖRGÜTLENMESİ

Burjuvazinin sosyalizm hakkında yaymaya bayıldığı saçma iddialar arasında, sosyalistlerin rekabetin önemini yadsıdıkları iddiası da bulunuyor. Gerçekte ise sadece sosyalizm, sınıfları ve dolayısıyla kitlelerin köleleştirilmesini ortadan kaldırarak, ilk kez gerçekten kitlesel boyutta rekabete yol açar. Ve tam da, burjuva cumhuriyetin biçimsel demokrasisinden emekçi kitlelerin ***yönetime*** gerçek katılımına geçen Sovyet örgütlenmesi, rekabeti ilk kez geniş bir tabana yayar. Politik alanda bu, ekonomik alanda olduğundan daha kolaydır, ama sosyalizmin başarısı için tam da bu ikincisi önemlidir.

Rekabetin örgütlenmesi için kamuoyu gibi bir aracı alalım. Burjuva cumhuriyet onu sadece biçimsel olarak güvenceye alır, gerçekte basını sermayeye tabi kılar, "ayak takımı"nı sansasyonel politik abesliklerle eğlendirir ve atölyelerde, ticari anlaşmalarda, kontratlarda vs. neler döndüğünü, "kutsal mülkiyeti" koruyan "meslek sırları" maskesi altında saklar. Sovyet iktidarı meslek sırlarını ortadan kaldırdı, yeni bir yola adım attı, ama ekonomik rekabet için kamuoyundan yararlanma

amacıyla henüz neredeyse hiçbir şey yapmadık. Sistematik olarak işe koyulmalı ve tamamen yalan ve iftirayla dolup taşan burjuva basınının acımasızca ezilmesiyle eş zamanlı olarak, kitleleri politik sansasyonlarla ve abes şeylerle eğlendirip aptallaştırmayan, aksine ekonominin güncel sorunlarını kitlelerin yargısına sunan ve ciddi olarak incelemelerine yardımcı olan bir basın yaratmalıyız. Her fabrika, her köy, genel Sovyet *yasaların*ı kendi tarzında uygulama (onları çiğneme anlamında değil, aksine uygulama biçimlerinin çeşitliliği anlamında "kendi tarzında"), üretimde ve dağıtımda muhasebe problemini kendi tarzında çözme hak ve yükümlülüğüne sahip bir üretim ve tüketim komünüdür. Kapitalizm altında bu, tek tek kapitalistlerin, toprak sahiplerinin ve Kulakların "şahsi meselesi"ydi. Sovyet *iktidarı* altında bu şahsi mesele değil, aksine en önemli devlet meselesidir.

Ve biz henüz, komünlerin rekabetini örgütleme, tahıl, giysi vs. üretiminde muhasebeyi ve kamuoyunu yürürlüğe sokma, kuru, ölü, bürokratik hesap raporlarını gerek itici gerekse de çekici canlı örneklere dönüştürme büyük, zor ama aynı zamanda etkin çalışmasına daha başlamadık bile. Kapitalist üretim tarzında, diyelim ki, herhangi bir üretim kooperatifinin tekil örneğinin önemi kaçınılmaz olarak son derece sınırlıydı ve ancak küçük-burjuva hayalciler, hayırsever kurumların örneğinin etkisiyle kapitalizmi "düzeltme" düşünü kurabilirlerdi. *Politik* iktidarın proletaryanın eline geçmesinden sonra, mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesinden sonra mesele temelden değişir ve en seçkin sosyalistlerin birçok kez dikkat çektikleri gibi, örneğin gücü, ilk kez kitlesel etki yaratma olanağı kazanır. Örnek komünler, geri kalmış komünler için birer eğitmen, öğretmen ve müşevvik olmalıdır ve olacaktır. Basın sosyalist inşanın bir aracı olmalı, örnek komünlerin başarıları hakkında tüm ayrıntılarıyla bilgi vermeli, başarılarının nedenlerini, iktisat yöntemlerini incelemeli ve öte yandan inatla "kapitalizmin geleneklerini", yani anarşi, tembellik, düzensizlik ve spekülasyonu koruyan komünleri "teşhir" etmelidir. Kapitalist toplumda istatistik, sadece "memurlar" ya da dar uzman kadrolar tarafından işlenen bir konuydu; biz onu kitlelere taşımalı, popülarize etmeliyiz ki emekçiler ya-

vaş yavaş, nasıl ve ne kadar çalışmak gerektiğini, nasıl ve ne kadar dinlenilebileceğini kendileri anlamayı öğrensin ve görsünler, tek tek komünlerin ekonomik sonuçlarının karşılaştırılması genel ilgi ve incelemenin konusu olsun, öne çıkan komünler hemen ödüllendirilsin (belli bir süre için işgününün kısaltılmasıyla, ücretlerin artırılmasıyla, kültürel ya da estetik ürün ve değerlerin daha büyük miktarda verilmesiyle vs.).

Toplumun önderi ve yöneticisi olarak yeni bir sınıf tarih arenasına adım attığında, bu bir yandan hiçbir zaman en güçlü "sallantı", sarsıntı, mücadele ve fırtınalar dönemi olmadan ve öte yandan yeni objektif duruma uygun yeni yöntemlerin seçiminde güvensiz adımlar, deneyler, yalpalamalar dönemi olmadan olmaz. Çökmekte olan feodal aristokrasi, zafer kazanmakta ve onu bir kenara itmekte olan burjuvaziden sadece suikastlarla, ayaklanma ve restorasyon girişimleriyle değil, aynı zamanda prenslerin, baronların, soyluların, ileri gelenlerin yüzlerce yıllık eğitimi olmadan devletin "kutsal dümeni"ne geçmeye kalkışan "yeni yetmeler"in, "küstahlar"ın hantallığı, beceriksizliği üzerine bir yığın alayla da öç aldı — tıpkı şimdi Rusya'da Kornilov ve Kerenski, Gotz ve Martov'un, bütün bu burjuva iş bitiriciliğin ya da burjuva şüpheciliğin kahramanlar sürüsünün, işçi sınıfından, "pervasızca" iktidarı ele geçirme girişimi için öç alması gibi.

Yeni toplumsal sınıfın, hem de şimdiye dek ezilmiş, yoksulluk ve bilgisizlikle baskı altında tutulmuş bir sınıfın yeni duruma adapte olması, çevresine bakması, çalışmasını yoluna koyması ve örgütçülerini çıkarması için haftalar değil, uzun aylar ve yıllar gerektiği açıktır. Devrimci proletaryaya önderlik eden partide, büyük, milyonlarca ve on milyonlarca yurttaşı kapsayan örgütsel kurumların deneyim ve rutininin oluşamamış olması, eski, neredeyse yalnızca ajitatörce alışkanlıkların değişmesinin çok uzun süreli bir mesele olması anlaşılır bir şeydir. Fakat bunda mümkün olmayan hiçbir şey yoktur, ve bir değişikliğin zorunluluğunu açıkça anlayınca, bunu gerçekleştirme kesin kararlılığına, büyük ve zor hedefi izleme metanetine sahip olunca — o

zaman bunu gerçekleştiririz. "Halk" arasında, yani işçilerle, başkalarının emeğini sömürmeyen köylüler arasında yığınla örgütçü yetenek var; bunların binlercesi sermaye tarafından ayaklar altında ezilip mahvedildi ve bir kenara atıldı; ve biz de henüz bunları bulup çıkarmayı, yüreklendirmeyi, kendi ayakları üzerine dikmeyi, yükseltmeyi bilmiyoruz. Fakat —o olmadan muzaffer devrimlerin olmadığı tüm devrimci coşkuyla— bu işe koyulunca bunu öğreneceğiz.

Tarihte hiçbir derin ve güçlü halk hareketi olmamıştır ki, kirli bir köpük üste çıkmasın, deneyimsiz yenilikçilerin arasına maceracılar ve haydutlar, palavracılar ve yaygaracılar karışmasın, anlamsız kargaşa, şaşkınlık, yararsız işgüzarlık olmasın, tek tek "liderler" yirmi işe başlayıp hiçbirini bitirmesinler. Belorussov'dan Martov'a burjuva toplumun finoları, eski büyük ormanı keserken gereksiz her kıymığa havlayadursunlar. Bunlar tam da fino oldukları için proleter file havlıyorlar. Havlayadursunlar. Biz yolumuza devam edeceğiz ve olabildiğince dikkatle ve sabırla, gerçek örgütçüleri, aklı başında ve pratik damara sahip kişileri, sosyalizme sadakati, çok sayıda insanın Sovyet örgütü çerçevesinde sağlam, iyi bir işbirliğini (kargaşaya ve gürültüye rağmen) gürültüsüzce gerçekleştirme yeteneğiyle birleştiren kişileri sınayıp bulmaya çalışacağız. *Sadece* bu tür kişileri, en basitinden en zoruna görevlerden geçirerek on kez sınadıktan sonra, halk çalışmasının yöneticisi olarak, idari yönetici olarak sorumlu görevlere getirmeliyiz. Bunu henüz öğrenmedik. Öğreneceğiz.

"SIKI ÖRGÜT" VE DİKTATÖRLÜK

Moskova'daki son Sovyet Kongresi'nin kararı[142], "sıkı bir örgüt"ün yaratılmasını ve disiplinin artırılmasını anın en önemli görevi olarak koyuyor. Herkes şimdi sevinçle bu tür kararları "oyluyor" ve imzalıyor, ne var ki bunları hayata geçirmenin zoru —hem de diktatörlük biçiminde bir zoru— gerektirdiğini genelde hiç düşünmüyor. Oysa

kapitalizmden sosyalizme geçişin zor olmadan ve diktatörlük olmadan mümkün olduğunu sanmak en büyük aptallık ve en saçma ütopizm olurdu. Marx'ın teorisi çok uzun süre önce ve büyük bir kesinlikle bu küçük-burjuva demokratik ve anarşist saçmalığa karşı çıktı. Ve 1917-1918 Rusyası bu bakımdan Marx'ın teorisini öylesine açık, elle tutulur ve etkili bir şekilde doğruluyor ki, ancak iflah olmaz budalalar ya da gerçeğe inatla yüz çeviren kişiler bu sorunda hâlâ yanılabilir. Ya Kornilov diktatörlüğü (onu burjuva Cavaignac'ın Rus tipi olarak ele alırsak) ya da proletarya diktatörlüğü — olağanüstü şiddetli dönemeçlerle olağanüstü hızlı bir gelişim geçiren bir ülke için, tüm savaşların en ıstıraplısının yol açtığı korkunç yıkım koşulları altında başka bir çareden ***söz bile edilemez***. Orta yolcu tüm diğer çözümler, ya gerçeği söyleyemeyen, bir Kornilov'a ihtiyacı olduğunu söyleyemeyen burjuvazinin halkı aldatmasıdır, ya da demokrasinin birliği, demokrasinin diktatörlüğü, demokratik birleşik cephe ve benzeri saçma gevezelikleriyle Çernov, Tsereteli ve Martov'ların, küçük-burjuva demokratların budalalığıdır. 1917-1918 Rus devriminin seyrinin bile, orta yolcu çözümlerin imkânsız olduğunu öğretemediği kişi, sonsuza dek yitirilmiş demektir.

Öte yandan, kapitalizmden sosyalizme her geçişte diktatörlüğün iki ana nedenden dolayı ya da iki ana yönde gerekli olduğuna kanaat getirmek zor değil. Birincisi, zenginlikleri, örgütlenme ve bilgi üstünlükleri bir çırpıda ellerinden alınamayacak olan, dolayısıyla oldukça uzun bir süre kaçınılmaz olarak, yoksulların nefret ettikleri iktidarını devirmeye çalışacak olan sömürücülerin direnişi acımasızca bastırılmadan kapitalizm yenilemez ve kökü kurtulamaz. İkincisi, her büyük devrim, fakat özellikle de sosyalist bir devrim, dış savaş olmasa da, içte bir savaş, yani dış savaştan daha büyük bir yıkım anlamına gelen, binlerce ve milyonlarca yalpalama ve saf değiştirme anlamına gelen, en büyük belirsizlik, en büyük dengesizlik, kaos anlamına gelen bir içsavaş olmadan düşünülemez. Ve elbette böyle derinlemesine bir devrimde, eski toplumun kaçınılmaz olarak çok kalabalık olan ve esas olarak küçük-burjuvaziyle bağıntılı (çünkü her savaş ve her kriz herşey-

den önce küçük-burjuvaziyi mahvedip yıkar) tüm çözüşme unsurları "kendini göstermek" zorundadır. Fakat çözüşme unsurları, suç, serserilik, rüşvet, spekülasyon ve olası her türlü iğrençliğin artmasından başka türlü "***kendini gösteremez***". Bunlarla başa çıkmak, zaman ve ***demir bir yumruk*** gerektirir.

Tarihte hiçbir büyük devrim yoktur ki, halk bunu içgüdüsel olarak hissetmemiş ve hırsızları hemen yerinde infaz ederek yararlı bir sağlamlık göstermemiş olsun. Önceki devrimlerin şanssızlığı, kitlelerin gergin durumunu koruyan ve onlara çözüşme unsurlarını acımasızca ezme gücü veren devrimci coşkunun uzun sürmemesiydi. Kitlelerin devrimci coşkusunun bu istikrarsızlığının sosyal, yani sınıfsal nedeni, proletaryanın zayıflığıydı; ***yalnızca*** proletarya (yeterince kalabalık, sınıf bilinçli ve disiplinli olduğunda), emekçilerin ve sömürülenlerin çoğunluğunu (daha basit ve popüler konuşmak gerekirse, yoksulların çoğunluğunu) kendinden yana kazanabilecek ve tüm sömürücülerle tüm çözüşme unsurlarını tamamen ezmek için iktidarı yeterince uzun süre koruyabilecek olan ***biricik ve tek güçtür.***

İşte Marx, kısa, keskin, tam ve çarpıcı proletarya diktatörlüğü formülüyle, tüm devrimlerin bu tarihsel deneyimini, bu dünya çapında tarihi öneme sahip ekonomik ve politik dersi özetlemiştir. Ve Rus devriminin bu dünya çapında tarihi öneme sahip görevin gerçekleştirilmesine doğru yaklaşmış olduğunu, Sovyet örgütlenmesinin Rusya'nın tüm halkları arasındaki zafer alayı ***kanıtlamıştır***. Çünkü Sovyet iktidarı, proletarya diktatörlüğünün örgütsel biçiminden; kendi deneyimleri temelinde proletaryanın disiplinli ve sınıf bilinçli öncüsünde en güvenilir önderini görmeyi öğrenen milyonlarca emekçiyi ve sömürüleni, yeni demokrasiye, devletin yönetimine bağımsız katılma düzeyine yükselten ileri sınıfın diktatörlüğünün örgütsel biçiminden başka bir şey değildir.

Fakat diktatörlük büyük bir sözcüktür. Ve büyük sözcükleri dikkatsizce etrafa savurmamalıyız. Diktatörlük, devrimci ataklık ve hızla hareket eden, gerek sömürücülerin gerekse de serserilerin bastırılma-

sında acımasız olan demirden bir iktidardır. Bizim iktidarımız ise aşırı yumuşak, demirden çok lapaya benziyor. Burjuva ve küçük-burjuva unsurun Sovyet iktidarına karşı iki biçimde mücadele ettiği asla unutulmamalıdır: bir yandan Savinkov, Gotz, Gegeçkori, Kornilov yöntemleriyle, suikastler ve ayaklanmalarla, bunların kirli "ideolojik" yansımasıyla, Kadet, Sağ Sosyal-Devrimci ve Menşevik basında sayısız yalan ve iftirayla dıştan, öte yandan her türlü çözüşme unsurundan, her türlü zaaftan, rüşvetle satın almak, disiplinsizlik, düzensizlik ve kaosu şiddetlendirmek için yararlanarak içten etkide bulunuyor. Burjuvazinin askeri olarak tamamen bastırılmasına yaklaştığımız ölçüde, küçük-burjuva anarşi unsuru bizim için o kadar tehlikeli hale geliyor. Ve bu unsura karşı mücadele sadece propaganda ve ajitasyonla, sadece rekabetin örgütlenmesiyle, sadece örgütçülerin seçilmesiyle yürütülemez. Bu mücadele, zor ile de yürütülmelidir.

Devlet erkinin ana görevi askeri baskı değil, yönetim haline geldiği ölçüde, baskının ve zorun tipik ifadesi yerinde infaz değil, mahkeme olacaktır. Devrimci kitleler 7 Kasım (25 Ekim) 1917'den sonra, burjuva-demokratik mahkeme aygıtının dağıtılması üzerine olası tüm kararnamelerden önce kendi işçi-köylü mahkemelerini yaratmaya başladıklarında, bu bakımdan da doğru yolu tuttular ve devrimin hayatiyetini kanıtladılar. Fakat devrimci halk mahkemelerimiz olağanüstü güçsüzdür. Halkın, çiftlik sahipleri ve burjuvazinin baskı döneminden devraldığı, mahkemenin bürokratik, yabancı bir şey olduğu anlayışının henüz tamamen aşılmamış olduğu hissediliyor. Mahkemenin, tam da tüm yoksul halkı devlet yönetimine çekmenin bir organı olduğu (çünkü mahkeme faaliyeti devlet yönetiminin işlevlerinden biridir), mahkemenin proletarya ve yoksul köylülüğün iktadarının bir ***organı*** olduğu, mahkemenin ***disiplin eğitiminin bir aracı*** olduğu yeterince anlaşılmamıştır. Eğer Rusya'nın temel şanssızlığı açlık ve işsizlikse, bu sefaletin hiçbir coşkun faaliyetle değil, aksine ancak insanlar için ekmek ve sanayi için ekmek (yakıt) üretimini artırmak, bunu zamanında sağlamak ve doğru dağıtmak için çok yönlü, kapsamlı ve genel bir örgütlenme ve disiplinle yenilebileceği; bu yüzden, açlık ve işsizliğin yarattığı ıstı-

raplardan, herhangi bir işletmede, herhangi bir konuda çalışma disiplinini çiğneyen ***herkesin sorumlu olduğu;*** bundan sorumlu olanları bulma, mahkeme önüne çıkarma ve acımasızca cezalandırmayı bilmek gerektiği basit ve açık gerçeği yeterince anlaşılmamıştır. Şimdi en inatçı mücadeleyi yürütmek zorunda olacağımız küçük-burjuva azgınlığı, ifadesini tam da, açlık ve işsizliğin iktisaden ve siyaseten örgüt ve disiplin düzensizliğiyle nasıl bağlantılı olduğunun bu kadar az anlaşılmasında bulur, ***küçük mülk sahibinin***: "Ben olabildiğince fazla kapayım, gerisi beni ilgilendirmez" ***anlayışının*** kendini sımsıkı korumasında bulur.

Küçük-burjuva unsurun proleter örgütlülüğe karşı bu düzensizlik mücadelesi, büyük kapitalizmin yarattığı organizmanın ekonomik bağıntılarını herhalde en açık cisimleştiren demiryollarında özellikle şiddetli ortaya çıkıyor. "Yönetim" unsuru çok sayıda sabotör, satın alınabilir memur çıkarıyor; proleter unsurun en iyi kesimi disiplin için mücadele ediyor, ama doğal olarak şu ya da bu unsurlar arasında, açlık ve işsizlik üzerinde zaferin onun doğru işlemesine bağlı olduğu tüm aygıtın zarar görmesi pahasına, spekülasyona, rüşvete, kişisel avantaja direnemeyen çok sayıda yalpalayan, "zayıf kişiler" var.

Bu zeminde, demiryollarının yönetimiyle ilgili son kararname üzerine, tekil yöneticilere diktatörce yetkiler (ya da "sınırsız" yetkiler) verilmesiyle ilgili kararname üzerine kopan mücadele karakteristiktir.[147] Küçük-burjuva düzensizliğin bilinçli (çoğunlukla herhalde bilinçsiz) temsilcileri, tekil kişilere "sınırsız" (yani diktatörce) yetkiler verilmesinde, Sovyet iktidarının meslektaşlık ilkesinden, demokrasi ilkesinden ve diğer ilkelerinden bir sapma gördüler. Sol Sosyal-Devrimciler diktatörce yönetim üzerine kararnameye karşı şurda burda neredeyse serserice, yani en kötü içgüdülere ve "bir şeyler kapma" küçük-burjuva çabalarına hitap eden bir ajitasyon geliştirdiler. Gerçekten çok büyük önemde bir sorun ortaya çıktı: birincisi, sınırsız yetki elde eden tekil kişiler, diktatörler atamanın genel olarak Sovyet iktidarının temel ilkeleriyle bağdaşır olup olmadığı ilkesel sorunu; ikincisi, bu örneğin

—isterseniz emsal oluşturan bu örneğin— verili somut anda devlet erkinin özel görevleriyle hangi ilişkide bulunduğu sorusu. Hem birinci soruyu, hem de ikincisini dikkatle incelemeliyiz.

Tarihin tartışma götürmez deneyimi, devrimci hareketlerin tarihinde sık sık, tekil kişilerin diktatörlüğünde devrimci sınıfların diktatörlüğünün ifade edildiğini, taşındığını, uygulandığını kanıtlıyor. Tekil kişilerin diktatörlüğü burjuva demokrasisiyle kuşkusuz bağdaşıyordu. Fakat bu noktada Sovyet iktidarının burjuva eleştirmenleriyle onların küçük-burjuva papağanları hep belli bir beceri gösteriyorlar: bir yandan Sovyet iktidarını saçma, anarşizan, vahşi bir şey ilan edip, Sovyetlerin demokrasinin en üst biçimi, evet dahası — ***sosyalist*** demokrasi biçiminin başlangıcı olduğu yönündeki tüm tarihsel karşılaştırmalarımıza ve teorik kanıtlarımıza yan çiziyorlar; öte yandan bizden, burjuva demokrasisinden daha üst bir demokrasi talep ediyor ve şöyle diyorlar: sizin Bolşevik (yani burjuva olmayan, ***sosyalist***) Sovyet demokrasinizle bireysel diktatörlük kesinlikle bağdaşmaz.

Tümüyle tutarsız bir argümantasyon. Eğer anarşist değilsek, devletin zorunluluğunu, yani kapitalizmden sosyalizme geçiş için zorun zorunluluğunu kabul etmek zorundayız. Zorun biçimi, verili devrimci sınıfın gelişkinlik derecesiyle, ayrıca örneğin, uzun, gerici bir savaşın mirası, ayrıca burjuvazinin ya da küçük-burjuvazinin direniş biçimleri gibi özel durumlarla belirlenir. Bu yüzden, Sovyet demokrasisiyle (yani sosyalist demokrasiyle), tekil kişilerin diktatörce iktidarının uygulanması arasında en ufak bir ilkesel çelişki yoktur. Proletarya diktatörlüğüyle burjuva diktatörlüğü arasındaki fark, birincisinin darbelerini sömürülen çoğunluk yararına sömürücü azınlığa karşı yöneltmesinden, sonra yine birincisinin —***tekil*** kişiler aracılığıyla da— sadece emekçi ve sömürülen kitleler tarafından değil, tam da bu kitleleri tarihsel yaratıcılığa uyandıran ve yükselten tarzda inşa edilmiş örgütler tarafından da gerçekleştirilmesinden ibarettir. Ve Sovyet örgütleri bu tarz örgütlerdendir.

İkinci sorun hakkında, verili anın özel görevleri bakış açısından hareketle tekil kişilerin tam da diktatörce iktidarının önemi hakında, her büyük çaplı makine sanayiinin —yani tam da sosyalizmin maddi üretim kaynağı ve temelinin— yüzlerce, binlerce, onbinlerce insanın ortak çalışmasını yöneten mutlak ve sıkı bir irade birliğini gerektirdiğini söylemek gerekir. Gerek teknik gerekse ekonomik ve tarihsel açıdan bu gereklilik akla yatkın geliyor ve sosyalizm üzerine düşünmüş herkes tarafından her zaman, sosyalizmin ön koşulu olarak kabul edilmiştir. Fakat en sıkı irade birliği nasıl garantilenebilir? Binlerin iradesinin tek bir kişinin iradesine tabi olmasıyla.

Ortak çalışmaya katılanların ideal sınıf bilinçli ve disiplinli olması halinde bu tabiyet daha çok bir orkestra şefinin yumuşak yönetimini anımsatabilir. Fakat ideal disiplin ve sınıf bilinci yoksa, sert diktatörce biçimler alabilir. Fakat, nasıl olursa olsun, tek bir iradeye ***mutlak tabiyet***, büyük çaplı makine sanayii tipine göre örgütlenen çalışma süreçlerinin başarısı için mutlak bir zorunluluktur. Demiryolları için ise ikiüç kat zorunludur. Ve bir politik görevden, ***dış görünüş*** olarak ona hiç benzemeyen diğer politik göreve bu geçiş, mevcut anın orijinalliğini oluşturur. Devrim, kitlelerin kırbaç altında boyun eğdiği en eski, en güçlü, en ağır zincirleri yeni parçaladı. Bu dündü, bugün ise aynı devrim, hem de sosyalizmin yararına, çalışma süreci yöneticilerinin ***irade birliğine*** kitlelerin ***mutlak tabiyetini*** talep ediyor. Böyle bir geçişin birdenbire mümkün olmaması anlaşılır bir şeydir. Bu geçiş ancak en ağır sarsıntılar, gerilemeler pahasına, halkı yeniye doğru yönlendiren proleter öncünün enerjisini olağanüstü yoğunlaştırması pahasına gerçekleştirilebilir. "Novaya Jizn", "Vperyod", "Dyelo Naroda" ve "Naş Vek"in darkafalı isterilerine kapılanlar bunu hiç düşünmüyorlar.

Emekçi ve sömürülen kitlenin ortalama, sıradan temsilcisinin ruh halini alalım ve bu ruh halini onun toplumsal yaşamının objektif, maddi koşullarıyla karşılaştıralım. Ekim Devrimi'nden önce o gerçekte, varlıklı, sömürücü sınıfların gerçekten ciddi özveride bulunduklarını, onun yararına bir şeyden vazgeçtiklerini henüz ***görmemişti***. Kendisine

o kadar sık vaat edilen toprak ve özgürlüğün, barışın verildiğini, "büyük güç konumu"nun çıkarlarından ve ilgili gizli anlaşmalardan, sermayeden ve kârdan vazgeçildiğini henüz ***görmemişti***. Bunu ancak, zor yoluyla bizzat elde ettiği ve elde ettiğini Kerenski, Gotz, Gegeçkori, Dutov ve Kornilov'a karşı zor yoluyla savunmak zorunda kaldığı 7 Kasım (25 Ekim) 1917'den sonra gördü. Onun tüm dikkatinin, tüm düşüncelerinin, tüm düşünsel güçlerinin, belli bir süre için sadece, biraz soluk alma, belini doğrultma, güçlerini geliştirme ve orada olup da, devrik sömürücülerin ona vermemiş olduğu, yaşamın en yakın nimetlerine el uzatmaya yönelik olması anlaşılır bir şeydir. Kitlenin ortalama temsilcisinin, bir şeylerin öyle kolayca "alınamayacağı", gaspedilemeyeceği, kapılamayacağını, bunun yıkımın şiddetlenmesine, yok oluşa, Kornilovcuların dönüşüne yol açacağını sadece bizzat görmesi, buna kanaat getirmesi değil, aynı zamanda hissedebilmesi için de belirli bir zamana gereksinim olduğu anlaşılır bir şeydir. Sıradan emekçi kitlenin yaşam koşullarında (dolayısıyla ruh halinde de) buna uygun değişiklik daha yeni başladı. Ve tüm görevimiz, sömürülenlerin kurtuluş çabasını bilinçli olarak ifade eden Komünist Partisi'nin (Bolşevik) tüm görevi, bu değişikliği görmek, onun zorunluluğunu kavramak, bitkin, yorgun halde bir çare arayan kitlenin başına geçip, onu doğru yola sokmaktır; çalışma disiplini yoluna, çalışma koşulları ***hakkında*** toplantılar yapmakla, çalışma ***sırasında*** Sovyet yöneticisinin, diktatörün iradesine mutlak tabiyeti birleştirme yoluna sokmaktır.

Sadece kaosu, kargaşayı, küçük mülk sahiplerinin egoizm patlamalarını gören burjuvazi, Menşevikler, "Novaya Jizn"ciler, "toplantılar yapma"ya gülüyorlar ve —daha da sık— garazla ateş püskürüyorlar. Fakat toplantılar yapmadan ezilenler kitlesi, sömürücülerin dayattığı disiplinden bilinçli ve gönüllü disipline hiçbir zaman geçemezdi. Toplantılar yapmak, emekçilerin gerçek demokrasisidir, onların ayağa kalkmasıdır, yeni yaşama uyanışıdır, canavarlardan (sömürücülerden, emperyalistlerden, çiftlik sahiplerinden, kapitalistlerden) bizzat kendilerinin temizlediği ve kendi tarzlarında, kendileri için; yabancı, feodal, burjuva iktidarın değil kendi "Sovyet" iktidarlarının ilkelerine göre

kurmayı öğrenmek istedikleri alanda attıkları ilk adımdır. İşte çalışma disiplininin daha üst biçimlerine, proletarya diktatörlüğünün *zorunluluğu düşüncesini* bilinçli olarak benimsemeye, çalışma saatleri sırasında yalnız Sovyet iktidarı temsilcisinin talimatlarına mutlak tabiyete güvenli bir geçişin mümkün olması için, emekçilerin sömürenler üzerinde Ekim zaferi gerekliydi, yeni yaşam koşullarını ve yeni görevleri bizzat emekçilerin önce durup değerlendirebilecekleri tüm tarihsel kesit gerekliydi.

Bu geçiş şimdi başlamıştır.

Devrimin ilk görevini başarıyla çözdük, emekçi kitlelerin kendi içlerinde başarılarının temel koşulunu nasıl yarattıklarını gördük: sömürücüleri devirmek için *çabaların birleştirilmesi*. Ekim 1905, Mart (Şubat) ve Kasım (Ekim) 1917 gibi aşamalar dünya çapında tarihi öneme sahiptir.

Devrimin ikinci görevini; sömürücülerin aşağıya ittiği ve ancak 7 Kasım (25 Ekim) 1917'den sonra gerçekten onları devirip, *etrafına bakma* ve kendi *tarzında düzenleme* yapmaya başlama özgürlüğüne kavuşan *tam* da "alt" toplumsal tabakaları uyandırma ve yükseltme görevini başarıyla çözdük. En ezilen ve en ürkütülmüş, en az eğitimli emekçi kitlelerin toplantılar yapması, Bolşeviklere geçmesi, her yerde kendi Sovyet örgütlerini inşa etmesi — devrimin ikinci büyük aşaması işte buydu.

Üçüncü aşama başlıyor. Kendi fethettiğimiz, kendi emrettiğimiz, yasalaştırdığımız, tartıştığımız ve saptadığımız şeyleri ***günlük çalışma disiplininin*** kalıcı biçimleri içinde sağlamlaştırmak zorundayız. Bu en zor, fakat aynı zamanda en tatmin edici görevdir, çünkü ancak bunu çözdüğümüzde sosyalist bir düzen elde edeceğiz. Emekçi kitlelerin ilkbahar seli gibi tüm kıyılara çarpan coşkun toplantı demokrasisini, iş sırasında ***demirden*** disiplinle, iş sırasında ***tek*** bir kişinin, Sovyet yöneticisinin iradesine ***mutlak tabiyetle*** birleştirmek zorundayız.

Bunu henüz öğrenmedik.

Öğreneceğiz.

Dün bizi Kornilov, Gotz, Dutov, Gegeçkori, Bogayevski şahsında burjuva sömürünün restorasyonu tehdit ediyordu. Onu yendik. Bu restorasyon, aynı restorasyon bugün bizi başka bir biçimde, küçük-burjuva düzensizlik ve anarşizm biçiminde, küçük-mülk sahibinin "beni ilgilendirmez" ilkesi biçiminde, bu anarşinin proleter disipline günlük, küçük, ama buna karşılık sayısız hamle ve saldırıları biçiminde tehdit ediyor. Bu elemanter küçük-burjuva anarşiyi yenmek zorundayız ve yeneceğiz.

SOVYET ÖRGÜTÜNÜN GELİŞİMİ

Sovyet demokrasisinin, yani somut verili uygulaması içinde ***proleter*** demokrasinin sosyalist karakteri, ilkin, burjuvazi dışlanmışken, emekçi ve sömürülen kitlelerin seçmen olmasından ibarettir. İkinci olarak, seçimlerde tüm bürokratik formalitelerin ve sınırlamaların kalkmış olmasından ve kitlelerin, seçilenleri geri çağırma tam özgürlüğüyle birlikte seçim düzeni ve seçim tarihini kendilerinin saptamasından ibarettir. Üçüncü olarak, emekçilerin öncüsünün, büyük sanayi proletaryasının, ona sömürülenlerin en geniş kitlelerini yönetme, onları bağımsız politik yaşama sokma, kendi deneyimleri temelinde politik olarak eğitme olanağı veren en iyi kitle örgütünün yaratılmasından; böylece ilk kez, gerçekten istisnasız ***tüm*** halkın yönetmeyi öğrenmesi ve yönetmeye başlaması için başlangıcın yapılmış olmasından ibarettir.

Rusya'da uygulanan demokrasinin; demokrasinin burjuva çarpıtmasından kopuş, sosyalist demokrasiye ve devletin sönüp gitmeye başlamasına olanak sağlayan koşullara geçiş olan daha yüksek tipte bir demokrasinin en bellibaşlı ayırt edici özellikleri bunlardır.

Küçük-burjuva dezorganizasyon unsurunun (bu her proleter devrimde ***kaçınılmaz*** olarak şu ya da bu ölçüde ortaya çıkar, fakat bizim

devrimimizde ülkenin küçük-burjuva karakteri, geriliği ve gerici savaşın sonuçlarından dolayı özellikle güçlü ortaya çıkıyor), Sovyetlere de damgasını vurmak zorunda olduğu açıktır.

Sovyet örgütünü ve Sovyet iktidarı örgütünü yorulmak bilmeksizin geliştirmeye çalışmalıyız. Ama Sovyet üyelerini "parlamanterlere" ya da bürokratlara dönüştürme şeklinde bir küçük-burjuva eğilim mevcut. Buna karşı mücadele etmek ve Sovyetlerin ***tüm*** üyelerini yönetime fiilen katılmaya çekmek gerekir. Birçok yörede Sovyet daireleri, yavaş yavaş Komiserliklerle kaynaşan organlara dönüşüyorlar. Hedefimiz ***tüm yoksul halkın*** yönetime pratikte katılmasını sağlamaktır ve bu hedefi gerçekleştirmeye yönelik olası tüm adımlar —bunlar ne kadar çeşitli olursa o kadar iyidir— özenle kaydedilmeli, incelenmeli, sistematize edilmeli, daha büyük deneyimlerle sınanmalı ve yasayla saptanmalıdır. Hedefimiz, ***her*** emekçinin, sekiz saatlik üretici çalışma "görevini" yerine getirdikten sonra devlet görevlerini ***ücretsiz*** yerine getirmesidir. Buna geçmek özellikle zordur, fakat sosyalizmin nihai olarak sağlamlaşmasının teminatı sadece bu geçiştir. Değişikliğin yeni ve zor oluşu, doğal olarak, deyim yerindeyse el yordamıyla alınan bir yığın önleme, bir yığın hataya, yalpalamalara sebep oluyor. Bu olmadan ileriye doğru kesin bir gelişme mümkün değildir. Mevcut durumun tüm orijinalliği, sosyalist geçinen birçok kişinin bakış açısına göre, insanların kapitalizmle sosyalizmi soyut olarak karşılaştırmaya alışık olmalarından ve ikisinin arasına sadece derin fikirli bir "sıçrama" sözcüğünü koymalarından ibarettir (Engels'ten pasajlar anımsayan bazıları, daha da derin fikirli biçimde şunu ekliyorlar: "Zorunluluk diyarından özgürlük diyarına sıçrama"). Sosyalizmi "kitaplardan tanıyan", fakat meseleye ciddi bir biçimde asla nüfuz edememiş çoğu sözümona sosyalist, sosyalizmin ustalarının dünya tarihinin dönemeçleri bakış açısından bir ani değişikliği "sıçrama" olarak adlandırdıklarını ve bu tür sıçramaların on, belki de daha fazla yıllık dönemleri kapsadığını etraflıca düşünmeyi bilmiyor. Doğal olarak bu tür dönemlerde ünlü "entelijansiya" çok sayıda ağıtçı çıkarır: bazıları Kurucu Meclis'e, diğerleri burjuva disiplinine, üçüncüleri kapitalist düzene, dördüncüleri kül-

türlü çiftlik sahibine, beşincileri emperyalist büyük güç konumuna vs. vs. ağıt yakarlar.

Büyük sıçramalar çağının gerçekten ilginç yanı şuradadır ki, bazen (hemen görülemeyen) yeninin tohumlarından daha hızlı biriken eskinin yıkıntı yığını, gelişme çizgisindeki ya da zincirindeki en önemli şeyi bulup çıkarmayı bilmeyi gerektirir. Tarihsel anlar vardır, olabildiğince çok yıkıntı biriktirmek, yani olabildiğince çok eski kurumu havaya uçurmak, devrimin başarısı için en önemli şeydir. Anlar vardır, yeterince havaya uçurulmuştur ve zeminin yıkıntılardan temizlenmesi "yavan" (küçük-burjuva devrimci için "sıkıcı") çalışması gündeme gelmiştir. Ve yine anlar vardır, yıkıntıların altında, çöpten henüz yeterince iyi temizlenmemiş zeminden fışkıran yeninin tohumlarına özenle bakmak en önemli şeydir.

Basitçe devrimci ve sosyalizm yandaşı ya da komünist olmak yetmez. Verili her anda, tüm zinciri sımsıkı elde tutmak ve bir sonraki halkaya geçişi esaslı bir şekilde hazırlamak için, vargücünle asılman gereken zincirin o özel halkasını bulmayı bilmek gerekir, ve olayların tarihsel zincirinde halkaların düzeni, biçimi, bağıntısı, birbirinden farkı, bir demircinin yaptığı normal bir zincirdeki gibi kolay ve basit değildir.

Sovyetlerin "halk"la, yani emekçiler ve sömürülenlerle bağının sağlamlığı, bu bağın esnekliği ve elastikiyeti, Sovyet örgütünün bürokratik tahrifine karşı mücadelenin garantisidir. Burjuva parlamentolar, demokrasi bakımından en iyi kapitalist cumhuriyette bile, yoksul halk tarafından asla "kendi" kurumları olarak görülmezler. Sovyetler ise işçi ve köylü kitleleri için yabancı bir şey değil, "kendilerine ait" bir şeydir. Scheidemann ya da hemen hemen aynı şey olan Martov ayarındaki şimdinin "sosyal-demokratları", tıpkı 60 yıl önce Turgenyev'in, ılımlı monarşist ve aristokrasiye dayanan bir Kurucu Meclis'i çekici, Dobrolyubov ve Çernişevski'nin köylü demokrasisini itici bulması gi-

bi, namuslu bir burjuva parlamentosunu ya da Kurucu Meclis'i o kadar çekici ve Sovyetleri o kadar itici buluyorlar.

Tam da Sovyetlerin emekçi "halk"la sıkı bağı, görevden almanın ve şimdi özellikle gayretli geliştirilmesi gereken tabandan denetimin başka, özel biçimlerini yaratıyor. Örneğin Sovyet seçmenlerinin ve onların delegelerinin, Sovyet makamlarının faaliyeti ile ilgili tartışma ve denetim için periyodik konferansları olarak Halk Eğitimi Sovyetleri bu alanda en güçlü sempati ve desteği hakediyorlar. Sovyetlerin donmuş, kendi kendine yeterli bir şeye dönüştürülmesinden daha aptalca bir şey olamaz. Şimdi acımasızca güçlü bir iktidarı, ***belli iş süreçlerinde,*** belli anlarda ***sadece uygulayıcı*** işlevlerinde tekil kişilerin diktatörlüğünü ne kadar kararlı savunmak zorundaysak, Sovyet iktidarını çarpıtma olasılığının en ufak bir izini bile felç etmek, bürokratizm yabanotunu durmadan ve yorulmadan yolmak için, tabandan denetim biçimleri ve yöntemleri o kadar çeşitli olmak zorundadır.

SONUÇ

Olağanüstü zor ve tehlikeli bir uluslararası durum; manevra yapma ve geri çekilme zorunluluğu; Batı'da korkunç derecede yavaş olgunlaşan yeni devrim patlamalarını bekleme dönemi; ülke içinde yavaş inşa ve amansız "teşvik" dönemi, sıkı proleter disiplinin tehdit eden küçük-burjuva düzensizliği ve anarşiye karşı uzun süreli ve inatçı mücadelesi dönemi — sosyalist devrimin mevcut özel aşamasının özellikleri kısaca bunlardır. İşte, olayların tarihsel zinciri içinde, bizi özel parıltısıyla, uluslararası proleter devrimin zaferlerinin parıltısıyla kendine çeken bir sonraki halkaya geçinceye kadar görevin üstesinden hakkıyla gelmek için hemen vargücümüzle tutmak zorunda olduğumuz halka budur.

Alışılmış, mutat "devrimci" kavramını, şimdiki aşamanın özelliklerinden çıkan şiarlarla karşılaştırmaya çalışalım: manevra yapmak, geri çekilmek, beklemek, yavaş inşa etmek, amansızca teşvik etmek, sımsıkı disipline etmek, düzensizliğe aman vermemek... Bunları duyduklarında bazı "devrimciler"in soylu bir öfkeye kapılıp, bizi Ekim Devrimi'nin geleneklerini unutmak, burjuva uzmanlarla anlaşmak, burjuvaziyle uzlaşmak, küçük-burjuvalık, reformizm vs. vs. yüzünden "mahkûm etmeye" başlamaları şaşırtıcı mıdır?

Bu acınası devrimcilerin şanssızlığı şu ki, aralarında en iyi motiflerden hareket eden ve sosyalizm davasına mutlak bağlılıkla sivrilenleri bile, gerici ve uğursuz savaştan bitkin düşen, kan kaybeden, sosyalist devrime ileri ülkelerden çok daha erken başlayan geri ülkenin, kaçınılmaz olarak geçmek zorunda kaldığı özel ve "özellikle nahoş" durumu anlamıyorlar; zor bir geçişin zor anlarında metanetleri yok. "Sol Sosyal-Devrimciler" partisinin Partimize karşı ***böyle*** "resmi" bir muhalefet yürütmesi anlaşılır bir şeydir. Grup ve sınıf tipleri arasında kişisel istisnalar elbette mevcuttur ve her zaman olacaktır. Fakat sosyal tipler kalır. Nüfus içinde küçük mülk sahiplerinin saf proleter unsur üzerinde büyük bir üstünlüğe sahip olduğu bir ülkede, proleter devrimci ile küçük-burjuva devrimcisi arasındaki fark kaçınılmaz olarak ortaya çıkacaktır; ve zaman zaman özellikle şiddetli biçimlerde ortaya çıkacaktır. Küçük-burjuva devrimcisi, olayların her değişiminde sağa sola yalpalayıp sendeler; Mart 1917'de ateşli radikalizmden, Mayıs'ta "koalisyon"u pohpohlamaya, Temmuz'da Bolşeviklerden nefret etmeye (ya da onların "maceracılığı"na ağıt yakmaya), Ekim sonunda onlardan korkakça uzaklaşmaya, Aralık'ta onları desteklemeye geçer — ve nihayet Mart ve Nisan 1918'de en çok bu tipler küçümseyerek burun kıvırıp şöyle derler: "Biz, 'örgütsel' çalışmaya, pratik olmaya ve tedriciliğe övgü düzenlerden değiliz".

Bu tipin sosyal kökeni, savaşın dehşetinden, ani yıkımdan, açlığın ve yıkımın duyulmamış ıstıraplarından vahşileşmiş, isterik bir biçimde oraya buraya koşan, bir çare ve kurtuluş arayan ve bir yandan proletar-

yaya güvenmek ve ona destek vermekle, öte yandan kuşku nöbetleri arasında yalpalayan küçük mülk sahibidir. Bu sosyal taban üzerinde sosyalizmin inşa edilemeyeceğini açıkça anlamalı ve iyice kafamıza sokmalıyız. Emekçi ve sömürülen kitlelere ancak, yalpalamadan yolunda ilerleyen, cesaretini yitirmeyen ve en zor ve tehlikeli geçişlerde umutsuzluğa kapılmayan bir sınıf önderlik edebilir. İsterik galeyanlara ihtiyacımız yok. Proletaryanın demir taburlarının ölçülü adımlarına ihtiyacımız var.

Mart - Nisan 1918

"SOL" ÇOCUKLUK VE KÜÇÜK-BURJUVALIK ÜZERİNE[148]

Küçük "Sol Komünistler" grubunun dergisi "Kommunist"i (20 Nisan 1918 tarihli 1. sayı) ve "Tezler"ini yayınlaması gerçeği, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" broşüründe söylediklerimin parlak bir onayıdır. Zaman zaman "sol" şiarlar ardına gizlenen küçük-burjuva şaşkınlığının bu savunusundaki safdilliğin politik yazında daha çarpıcı bir onayı istenemezdi. "Sol Komünistler"in argümanlarını daha yakından incelemek yararlı ve gereklidir, çünkü içinde bulunduğumuz anda bunlar son derece karakteristiktir. Bu anın özünü, olağanüstü açık biçimde —olumsuz tarafından— gösterirler. Bunlar öğreticidir, çünkü içinde bulunduğumuz anı anlamamış, gerek bilgi açısından, gerekse de davaya bağlılık açısından, aynı hatanın ***sıradan*** temsilcilerinden, yani Sol Sosyal-Devrimcilerden çok daha ileride olan insanlarla karşı karşıya bulunuyoruz.

I

Politik ya da politik rol talep eden bir topluluk olarak "Sol Komünistler" grubu, "Mevcut Durum Üzerine Tezler"ini sunmuştur. Kendi

görüşlerinin ve taktiğinin temellerinin derli toplu ve bütünlüklü bir anlatımını vermek iyi bir Marksist âdettir. Ve bu iyi Marksist âdet, "Sollar"ımızın hatasını açığa çıkarmaya yardım etti, çünkü nutuk atmayıp sadece tanıtlama çabası bile argümantasyonun çürüklüğünü ortaya çıkarıyor.

Her şeyden önce, Brest-Litovsk Barışı'nı imzalamanın doğru olup olmadığı eski sorunu üzerine yığınla ima, dokundurma ve kaçamak dikkat çekiyor. "Solcular" bu soruyu açıkça sormaya karar verememişler, gülünç biçimde bir o yana bir bu yana çırpınıp duruyor, birbiri ardına argüman yığıyor, çeşitli kombinezonlara başvuruyor, her türlü "bir yandan" ve "öte yandan"ın peşinde koşuyor, düşünceleri binbir konuya dağılıyor ve kendi kendilerini çürüttüklerini görmek istemiyorlar. Parti Kongresi'nde barışa karşı 12, barıştan yana 28 oy verildiğini "Sollar" büyük bir gayretle aktarıyorlar. Fakat Sovyetler Kongresi Bolşevik fraksiyonunda yüzlerce oyun onda birinden azını aldıklarını alçakgönüllülükle geçiştiriyorlar. "Yorgunların ve deklase olmuş"ların barıştan yana tavır aldıkları, "iktisaden daha canlı ve daha fazla tahılı olan Güney bölgelerindeki işçi ve köylülerin" barışa karşı oldukları "teori"sini ileri sürüyorlar... Buna gülünmez mi? Tüm-Ukrayna Sovyetler Kongresi'nde barış lehine oylama üzerine tek hece yok, Rusya'da barışa karşı olan tipik küçük-burjuva ve deklase politik topluluğun (Sol Sosyal-Devrimciler Partisi) sosyal ve sınıfsal karakteri üzerine tek hece yok. Bu tamamen çocukça bir davranıştır, gülünç "bilimsel" açıklamalarla kendi iflasını maskeleme çabasıdır, sadece sayılmaları bile, tam da deklase olmuş aydınların, Partinin "yönetim kademelerinde" devrimci küçük-burjuva lafızla barışa karşı çıktıklarını ve tam da işçi ve sömürülen köylü ***kitlelerinin*** barışı kabul ettirdiğini gösterecek olan gerçekleri maskeleme çabasıdır.

Savaş ve barış sorununda "Sol"ların bütün bu açıklama ve kaçamaklarına rağmen basit ve açık gerçek gün yüzüne çıkmaktadır. Tezleri yazanlar kabul etmek zorunda kalıyorlar ki, "Barış anlaşması önce, emperyalistlerin uluslararası bir anlaşma sağlama çabalarını zayıflattı"

(bunu "Sollar" tam olarak formüle edememişler, fakat yanlışlıkları ele almanın yeri burası değil). "Barış anlaşması şimdiden emperyalist devletler arasındaki mücadelenin şiddetlenmesine yol açmıştır."

Bu bir olgudur. Bu ***tayin edici*** öneme sahiptir. Bu yüzden, barış anlaşmasına karşı çıkanlar, objektif olarak, emperyalistlerin elinde bir oyuncaktı, bu yüzden, emperyalistlerin tuzağına düşmüşlerdi. Çünkü, birçok ülkeyi kapsayan, ***uluslararası emperyalizmi*** yenilgiye uğratabilecek kadar güçlü bir uluslararası sosyalist devrim patlak vermediği müddetçe, tek (özellikle geri) bir ülkede zafer kazanmış sosyalistlerin doğrudan görevi, emperyalist devlere karşı savaşı kabul ***etmemek,*** savaştan kaçınmak, emperyalistlerin birbiri arasındaki mücadele onları ***daha da*** güçsüzleştirinceye, diğer ülkelerde devrimi daha da yakınlaştırıncaya kadar beklemektir. "Sollar"ımız bu basit gerçeği Ocak, Şubat ve Mart'ta kavramadılar ve bugün de bu gerçeği açıkça kabul etmekten korkuyorlar; fakat bu gerçek, "bir yandan kabul etmemek olanaksız, öte yandan kabul etmek gerekir ki" gibi yanıltıcı lafızlara rağmen gün yüzüne çıkmaktadır.

> "Önümüzdeki ilkbahar ve yazda —diye yazıyor "Sollar" tezlerinde— emperyalist sistemin çöküşü başlamak zorundadır, savaşın şimdiki safhasında Alman emperyalizminin zaferi durumunda bu çöküş sadece ertelenecek ve daha sonra daha da şiddetli biçimlerde ortaya çıkacaktır."

Bilimsellik taslamasına rağmen bu formülasyon daha da çocukça, daha da yanlıştır. Bilimi, "çöküşün" hangi yılda, ilkbahar ve yazda mı, yoksa sonbahar ve kışta mı "başlamak zorunda olduğu"nu saptayabilirmiş gibi "anlamak" çocuklara özgüdür.

Öğrenilmesi olanaksız şeyleri öğrenme yönündeki bu çabalar gülünçtür. Tek bir ciddi politikacı, bir "sistem"in şu ya da bu çöküşünün ***ne zaman*** "başlamak zorunda" olduğunu söylemez (sistemin çöküşü halihazırda başlamış olduğu için ve söz konusu olan ***tek tek*** ülkelerde patlamanın anı olduğu için, bu daha da çok böyledir). Fakat formülasyonun çocukça çaresizliğinden şu tartışmasız gerçek ortaya çıkmakta-

dır: barışın imzalanmasından sonra başlayan "nefes molası"ndan bir ay sonra şimdi, diğer, daha ileri ülkelerde devrimci patlamalara, bir ya da birbuçuk ay önce olduğumuzdan ***daha yakınız.***

O halde?

O halde barıştan yana olanlar *tamamen* haklıydı ve tarih onları şimdiden haklı çıkardı. Gösteriş meraklılarına, güçler dengesini hesaba katmak gerektiğini, sosyalizmin henüz güçsüz ve savaşta sosyalizmin şansının açıkça ***elverişsiz*** olduğu bir anda sosyalizme karşı mücadelelerini kolaylaştırarak emperyalistlere ***yardım etmemek*** gerektiğini anlatmaya çalışanlar tamamen haklıydılar.

Oysa, proleter yanları çok az, küçük-burjuva yanları ise özellikle çok olduğu için kendilerine "proleter" komünistler demeyi de seven "Sol" Komünistlerimiz, güçler dengesi üzerine düşünmeyi, onu hesaplamayı bilmiyorlar. Marksizmin ve Marksist taktiğin özü budur, onlar ise bu özün yanından aşağıdaki gibi "kibirli" laflarla geçip gidiyorlar:

> "... Kitleler arasında pasif 'barış mentalitesi'nin kök salması, politik durumun objektif bir olgusudur..."

Gerçek bir inci! Tüm savaşların en acılısı ve en gericisi olan üç yıllık savaştan sonra halk, Sovyet iktidarı ve onun asla lafazanlığa düşmeyen doğru taktiği sayesinde çok çok küçük, güvensiz ve kesinlikle tam olmayan bir nefes molasına kavuştu, "sol" aydınlar ise kendine aşık bir narsistin kibriyle "kitleler arasında(???) pasif (!!!???) barış mentalitesinin kök saldığı(!!!)" kehanetinde bulunuyorlar. Parti Kongresinde "Sollar"ın gazete ya da dergisinin adının "Kommunist" değil, "Szlachcic" olması gerektiğini söylerken haklı değil miydim?*

Emekçi, sömürülen kitlelerin yaşam koşullarını ve mentalitesini yarım yamalak da olsa bilen bir komünist, "barış mentalitesi"ni "pasiflik" ilan eden, kartondan bir kılıcı sallayıp durmayı ise "aktiflik" sayan bir junkerin ya da Szlachcic'in ruh haliyle böylesine tipik bir aydın

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 315.*—***Red.***

tavrına, deklase olmuş küçük-burjuva tavrına düşebilir mi? Zira, herkesin bildiği ve Ukrayna'daki savaşın bir kez daha kanıtladığı gerçeği, üç yıllık katliam sonucunda bitkin düşmüş halkların nefes molası vermeden savaşı sürdüremeyeceği; savaşın, onu ulusal ölçekte örgütleyecek güç yoksa, proleter demir disiplin değil, küçük-burjuva çöküş mentalitesi yarattığı gerçeğini "Sollar"ımızın görmezden gelmesi tam da karton kılıç sallamaktır. "Komünist" adlı dergide sık sık, "Sollar"ımızın proleter demir disiplin ve bu disiplinin hazırlığı hakkında hiçbir şey bilmediklerini, deklase olmuş küçük-burjuva aydın mentalitesinin onların ta iliklerine kadar işlemiş olduğunu görüyoruz.

II

Fakat sakın "Sollar"ın savaşa dair lafları, geçmişle ilgili olan ve bu yüzden politik önemin izine bile sahip olmayan düpedüz çocukça inat olmasın? Bazıları "Sollar"ımızı böyle savunuyor. Fakat bu doğru değildir. Politik önderlik iddiasında olan, politik görevleri ***ayrıntısıyla düşünmeyi*** bilmelidir, bu yeteneğin olmaması ise "Sollar"ı, objektif olarak sadece şu anlamı olan bir yalpalama politikasının belkemiksiz savunucuları haline getiriyor: Solcular yalpalamalarıyla Rus Sovyet Cumhuriyeti'ni kendisi için açıkça elverişsiz olan bir savaşa provoke etmede emperyalistlere ***yardım*** etmekte, bizi tuzağa düşürmede emperyalistlere ***yardım*** etmektedirler. Şunu bir dinleyin:

> "...Rus işçi devrimi, uluslararası devrim yolunu terkederse, sürekli savaştan kaçınırsa, 'yerli sermaye'ye 'tavizler' vererek uluslararası sermayenin saldırısı karşısında geri çekilirse 'kendini koruyamaz'.
>
> Bu bakış açısından şu zorunludur: Uluslararası devrimci propagandayı sözde ve eylemde birleştiren ve uluslararası sosyalizmle (uluslararası burjuvaziyle değil) örgütsel teması güçlendiren kararlı bir uluslararası sınıf politikası..."

Burada ileri sürülen iç politikaya karşı saldırılar üzerinde ayrıca duracağız. Fakat dış politika üzerine —pratikte korkuyla birleşmiş— şu lafazanlık tufanına bakın. Emperyalist provokasyonun aleti olmak ve ***verili*** anda tuzağa düşmek istemeyen biri hangi taktiği izlemek ***zo-***

rundadır? Bu soruya her politikacı berrak, dobra dobra bir yanıt vermek zorundadır. Partimizin yanıtı biliniyor: ***Verili*** anda ***geri çekilmek***, savaştan kaçınmak zorundayız. "Sollar"ımız aksini söylemeye cesaret edemeyip, denize su taşıyorlar: "Kararlı uluslararası sınıf politikası"!!

Bu, kitleleri aldatmaktır. Derhal savaşmak istiyorsanız, açıkça söyleyin. Şimdi ***geri çekilmemizi*** istemiyorsanız, açıkça söyleyin. Yoksa oynadığınız objektif rol sayesinde emperyalist provokasyonun bir aletisiniz. Sübjektif "mentaliteniz" ise, ağzını açıp gözünü yuman, fakat proleterin geri çekilmekte, örgütlü biçimde geri çekilmeye çalışmakta ***haklı*** olduğunu pekâlâ hisseden; henüz güç yokken (Batı'da ve Doğu'da emperyalizm karşısında) ta Urallara kadar da olsa geri çekilmenin zorunlu olduğunu hesaba katan proleterin haklı olduğunu, çünkü bunun ("Sollar"ın gevezeliklerinin aksine) "ilkbaharda ya da yazın" başlamak "zorunda" olmayan, fakat ***geçen her ayla birlikte*** gittikçe yaklaşan ve gittikçe muhtemel hale gelen Batı'da devrimin olgunlaşması için zaman kazanmanın ***tek*** şansı olduğunu pekâlâ hisseden kudurmuş küçük-burjuvanın mentalitesidir.

"Solcular"ın "kendilerine ait" bir politikası yok. Geri çekilmenin ***şimdi*** gereksiz olduğunu açıklamaya ***cesaret edemiyorlar***. Bir o yana bir bu yana kıvranıp duruyor, sözcük oyunları yapıyor, savaştan ***şu an*** kaçınma sorunu yerine "sürekli" kaçınma sorununu koyuyor, "eylemle uluslararası devrimci propaganda"!!! gibi sabun köpükleri uçuruyorlar. Bunun anlamı ne?

Bunun anlamı ancak şu iki şeyden biri olabilir: Bu, ya Nozdryovculuktur,[149] ya da uluslararası emperyalizmi yıkmak amacıyla bir saldırı savaşıdır. Böyle bir saçmalığı açıkça ifade etmek mümkün değil, bu yüzden "Sol" Komünistler, her sınıf bilinçli işçinin alayı karşısında, hiçbir şey ifade etmeyen bir sürü safsatanın kanadı altına sığınmak zorunda: Belki de dikkatsiz bir okuyucu "eylemle uluslararası devrimci propaganda"nın ne anlama geldiğini farketmeyecektir.

Yüksek perdeden atıp tutmak, deklase olmuş küçük-burjuva aydının özelliğidir. Örgütlü proleter komünistler bu "tavrı" elbette alayla ve her türlü sorumlu görevden uzaklaştırmayla cezalandıracaklardır. Kitlelere acı gerçeği açık ve dobra dobra söylemek gerekir: Almanya'da (bize karşı derhal saldırıya geçilmesi sorununda) savaş yandaşlarının yeniden üstünlüğü ele geçirmesi ve Almanya'nın Japonya'yla birlikte resmi ya da zımni bir anlaşma temelinde bizi bölüp boğması mümkündür, hatta muhtemeldir. Çığırtkanlara kulak asmayacak olursak, taktiğimiz şu olacaktır: Beklemek, savaşı ertelemek, savaştan kaçınmak, geri çekilmek. Çığırtkanları bir yana bırakıp "kenetlenirsek", gerçekten demir bir disiplin, gerçekten proleter, gerçekten komünist bir disiplin yaratırsak, aylar kazanma yönünde ciddi şansımız var. Ve o zaman geri çekilmekle, hatta (en kötü durumda) Ural'a kadar geri çekilmekle, müttefiklerimizin (uluslararası proletarya) yardımımıza gelmesini, devrimci patlamanın başlangıcını devrimden ayıran mesafeyi kapatmasını ***kolaylaştıracağız.***

Ancak ve yalnız böyle bir taktik, gerçekte uluslararası sosyalizmin geçici olarak tecrit olmuş bir birliğinin diğer birliklerle ilişkisini güçlendirir, sizde ortaya çıkan ise, sevgili "Sol Komünistler" —gerçeği söylemek gerekirse— bir safsatanın diğer safsatayla "örgütsel ilişki"sinin "güçlenmesi"dir! Kötü bir "örgütsel ilişki"!

Ve böyle bir belanın neden başınıza geldiğini size açıklamak istiyorum, sevgili dostlarım: çünkü devrimci şiarları derinlemesine düşünmek yerine onları ezberlemeyi ve belleğinize kazımayı yeğliyorsunuz. Bu yüzden, "sosyalist anavatan savunusu" sözlerini, herhalde alay yollu olması için tırnak içine alıyorsunuz, fakat gerçekte bu kafanızın ne kadar karışık olduğunu gösteriyor. "Anavatan savunması"nı alçakça ve iğrenç bir şey saymaya alıştınız, bunu belleğinize kazıdınız, ezberlediniz, bunu öyle büyük bir gayretle ezbere tekrarladınız ki, bazılarınız, emperyalist ***çağda*** anavatan savunmasının caiz olmadığı saçma iddiasına kadar vardı (gerçekte ise anavatan savunması sadece burjuvazi tarafından yürütülen emperyalist, gerici bir savaşta caiz değildir). Fakat

"anavatan savunması"nın neden ve ne zaman alçakça bir şey olduğunu düşünmediniz.

Anavatan savunmasını kabul etmek, savaşın meşru ve haklı olduğunu kabul etmek demektir. Hangi bakış açısından meşru ve haklı? Sadece sosyalist proletaryanın ve onun kurtuluş uğruna savaşının bakış açısından! Biz başka bir bakış açısı tanımıyoruz. Sömürücüler sınıfı, sınıf olarak egemenliğini güçlendirmek için bir savaş yürüttüğünde, bu canice bir savaştır ve ***böyle*** bir savaşta "anavatan savunması" bir alçaklıktır ve sosyalizme ihanettir. Kendi ülkesinde burjuvaziyi yenilgiye uğratmış proletarya, sosyalizmi geliştirip güçlendirmek için bir savaş *yürütüyorsa*, o zaman savaş haklı ve "kutsal"dır.

Biz 7 Kasım (25 Ekim) 1917'den beri anavatan savunucusuyuz. Bunu büyük bir kesinlikle tekrar tekrar açıkladım ve siz bunu inkâr etmeyi göze alamıyorsunuz. Tam da uluslararası sosyalizmle "ilişkiyi güçlendirmek" için ***sosyalist*** anavatanı savunmak ***zorunludur***. Kim proletaryanın muzaffer olduğu ülkenin savunulmasına düşüncesizce karşı çıkıyorsa, o uluslararası sosyalizmle *ilişkiyi yok ediyor* demektir. Biz ezilen sınıfın temsilcileriyken, emperyalist savaşta anavatan savunmasına düşüncesizce tavır almadık, böyle bir savunmayı ilkesel olarak reddettik. Sosyalizmi örgütlemeye başlamış olan egemen sınıfın temsilcisi haline geldikten sonra, herkesten ülke savunmasına ilişkin ***ciddi*** bir tavır almasını talep ediyoruz. Ülke savunmasını ciddiye almak demek, iyice hazırlanmak ve güçler dengesini kesin olarak hesaba katmak demektir. Gücümüz apaçık azsa, en önemli savunma çaresi ***ülkenin içlerine geri çekilmektir*** (bunu sadece bu durum için hazırlanmış bir formül olarak görenler, en büyük askeri yazarlardan biri olan emektar Clausewitz'den *tarihin* bu konuda sunduğu derslerin sonuçlarını okuyabilirler). "Sol Komünistler"in güçler dengesi sorununun önemini anladıklarına ilişkin olarak ise hiçbir iz görülmüyor.

Biz anavatan savunmasına ilkesel olarak karşı çıkarken, anavatanlarını güya sosyalizmin yararına "korumak" isteyenlerle alay etmekte haklıydık. Proleter anavatanın savuncuları olma hakkını elde ettiğimiz-

de ise sorunun konuluşu temelden değişti. Güçleri mümkün olduğunca dikkatli değerlendirmek, müttefikimizin (uluslararası proletarya) zamanında harekete geçip geçmeyeceğini mümkün olduğunca dikkatli tartmak görevimiz haline geldi. Sermayenin, düşmanını (uluslararası proletaryayı), *bütün ülkelerin* işçileri birleşmeden (gerçekten birleşmeden, yani devrime başlamadan) önce tek tek yenilgiye uğratmaya çalışması onun çıkarınadır. Tayin edici savaşı, büyük uluslararası ordunun devrimci birliklerinin bu birleşme anına kadar (daha doğrusu bu andan "***sonraya kadar***") ertelemek için mümkün olan herşeyi yapmak, en küçük şanstan bile yararlanmak bizim çıkarımızadır.

III

"Sol" Komünistlerimizin iç politika alanındaki talihsizliğine geçelim. ***Mevcut durum*** üzerine tezlerde aşağıdakine benzer safsataları gülümsemeden okumak neredeyse imkânsız:

> "... Geriye kalan üretim araçlarından yararlanmak ancak en kararlı bir toplumsallaştırma halinde düşünülebilir ... Burjuvazi ve onun aydınlar içindeki küçük-burjuva yardakçıları karşısında teslimiyet değil, tersine burjuvazinin tamamen yokedilmesi ve sabotajın kesin olarak kırılması..."

Şu sevgili "Sol Komünistler" ne kadar da kararlılar... ve ne kadar düşüncesizler! En kararlı toplumsallaştırma ne anlama geliyor?

Ulusallaştırma sorununda, zoralım sorununda kararlı ya da kararsız olunabilir. Fakat asıl mesele şu ki, ulusallaştırma ve zoralım***dan*** toplumsallaştırma***ya geçişte*** en büyük "kararlılık" bile yetmez. "Sollar"ımızın talihsizliği o ki, "en kararlı... toplumsallaştırma" gibi saf ve çocukça sözcüklerle, sorunun özünü, "mevcut" anda en önemli olanı kesinlikle anlamamış olduklarını açığa vurmaktadırlar. "Sollar"ın talihsizliği işte burada, "mevcut" anın özünü, zoralımdan (bunun uygulanmasında politikacının ana özelliği kararlılıktır) toplumsallaştırmaya

(bunun uygulanması devrimciden bir ***başka*** özellik talep eder) geçişin özünü görmemiş olmalarıdır.

Dün anın özü, mümkün olduğunca büyük bir kararlılıkla ulusallaştırmak, zoralımı gerçekleştirmek, burjuvaziyi yenip yok etmek, sabotajı kırmaktı. ***Sayımda kaydetmeyi başaramadığımız*** kadar çok ulusallaştırma ve zoralım yaptığımızı, daha çok yenilgiye uğratıp sabotajı kırdığımızı bugün ancak körler göremezler. Fakat toplumsallaştırmanın basit zoralımdan farkı; doğru kaydetme, doğru dağıtma olmadan zoralım salt "kararlılıkla" gerçekleştirilebilecekken, ***bu yetenek olmadan toplumsallaştırmanın yapılamayacağıdır.***

Tarihsel kazanımımız, dün zoralım sırasında, burjuvazinin yenilgiye uğratılmasında, sabotajın kırılmasında kararlı olmamızdı (yarın da kararlı olacağız). "Mevcut Durum Üzerine Tezler"de bugün bunu yazmak, yüzünü geçmişe çevirmek ve geleceğe geçişi anlamamak demektir.

"... Sabotajın kesin olarak kırılması..." İşte doğrusunu buldular! Bizde sabotörler yeterince "kırıldı". Bizde olmayan başka, çok başka bir şey; bizde olmayan, şu ya da bu sabotörü nereye koyacağımızı ***saptamak***; bizde olmayan, ***kendi*** güçlerimizi, hizmetimize giren yüzlerce sabotörü Bolşevik bir yönetici ya da denetçinin denetleyeceği şekilde örgütlemek. Durum böyleyken, etrafa "kararlı toplumsallaştırma", "tamamen yoketme", "kesin olarak kırma" gibi laflar savurmak karavana atmak demektir. Sosyalizm için, tamamen yoketmek, kırmak vs. gibi şeylerin yetmediğini anlamamak küçük-burjuva devrimcisine özgüdür. Büyük mülk sahiplerine karşı öfkeden kudurmuş küçük mülk sahibine bu yeter, fakat bir proleter devrimci hiçbir zaman böyle bir hataya düşmez.

Aktardığımız sözler gülümsemeye yol açıyorsa, "Sol Komünistler"in, "Sağ Bolşevik sapma" altında Sovyet Cumhuriyeti'nin "devlet kapitalizmine evrilme" tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu şeklindeki icadı neredeyse homerik kahkahalara neden olacaktır. Gerçekten de bi-

zi çok korkuttular! Ve "Sol Komünistler" gerek tezlerde, gerekse de makalelerde bu korkunç icadı ne büyük gayretle tekrarlıyorlar.

Onlar, Sovyet Cumhuriyeti'mizdeki bugünkü duruma kıyasla devlet kapitalizminin ***ileriye doğru bir adım*** olacağını düşünmemişlerdir. Örneğin, bizde altı ay içinde devlet kapitalizmi uygulanabilseydi, bu muazzam bir başarı; ve ülkemizde sosyalizmin bir yıl içinde kesin olarak sağlamlaşacağının ve yenilmez hale geleceğinin garantisi olurdu.

Bir "Sol Komünist"in bu sözleri ne kadar soylu bir öfkeyle reddedeceğini ve işçilerin önünde "Sağ Bolşevik sapmaya" karşı ne "ölümcül bir eleştiri" yönelteceğini düşünebiliyorum. Nasıl? ***Sosyalist*** bir Sovyet Cumhuriyeti'nde ***devlet kapitalizmine*** geçiş ileriye doğru bir adım mı olurmuş?... Bu sosyalizme ihanet değil midir?

"Sol Komünistler"in ***ekonomik*** yanılgısının kökü tam da buradadır. Bu nedenle bu nokta üzerinde ayrıntılı biçimde durmak zorundayız.

Birincisi, "Sol Komünistler", bize kendimizi Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti olarak adlandırma hakkını veren kapitalizmden sosyalizme ***geçişin*** hangi karaktere sahip olduğunu anlamamışlardır.

İkincisi, bunlar ülkemizde sosyalizmin ***baş*** düşmanı olan küçük-burjuva ölçüsüzlüğünü ***görmeyerek*** kendi küçük-burjuvalıklarını açığa vuruyorlar.

Üçüncüsü, "devlet kapitalizmi" umacısını önümüze çıkararak, Sovyet devletiyle burjuva devlet arasındaki ekonomik farkı anlamadıklarını gösteriyorlar.

Bu üç hususu inceleyelim.

Rus ekonomisinin sorunlarıyla ilgilenip de bu ekonominin geçiş karakterini reddeden biri herhalde yoktur. Hiçbir komünist de, "Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti" nitelendirmesinin, Sovyet iktidarının sosya-

lizme geçişi gerçekleştirme kararlılığı demek olduğunu, fakat yeni ekonomik ilişkilerin sosyalist olduğunu kabul etmek anlamına gelmediğini reddetmemiştir.

Peki ama geçiş sözcüğü ne anlama gelmektedir? Ekonomiye uygulandığında, bu, mevcut düzende ***hem*** kapitalizmin, ***hem de*** sosyalizmin unsurlarının, kısımlarının, parçalarının mevcut olduğu anlamına gelmez mi? Herkes bunu kabul edecektir. Fakat bunu kabul eden herkes, Rusya'da mevcut çeşitli sosyal ve ekonomik formasyonların hangi unsurlardan oluştuğu üzerine düşünmüyor. Oysa sorunun özü budur.

Bu unsurları sayalım: 1) Büyük ölçüde aynî ekonomi olan ataerkil köylü ekonomisi; 2) Küçük meta üretimi (tahıl satan köylülerin çoğunluğu buna dahildir); 3) Özel girişimci kapitalizm; 4) Devlet kapitalizmi; 5) Sosyalizm.

Rusya o kadar büyük ve alacalı ki, sosyo-ekonomik düzenin bütün bu farklı tipleri içiçe geçmiştir. Durumun kendine özgülüğü işte burada yatar.

Hangi unsurlar ağır basmaktadır? Küçük-burjuva bir ülkede küçük-burjuva ilişkilerin ağır bastığı ve ağır basmak zorunda olduğu açıktır. Muazzam çoğunluk, köylüler, küçük meta üreticisidir. Devlet kapitalizminin örtüsü (tahıl tekeli, denetlenen girişimciler ve tüccarlar, burjuva kooperatifçiler) ülkemizde şurda burda ***spekülatörler*** tarafından yırtılır. Başlıca spekülasyon nesnesi ***tahıldır***.

Başlıca savaş işte bu alanda yürütülür. "Devlet kapitalizmi" gibi ekonomik kategorilerin terimleriyle konuşmak gerekirse, bu savaş kimler arasında geçmektedir? Yukarıda saydığım dördüncü ile beşinci basamak arasında mı? Kesinlikle değil. Burada mücadele eden devlet kapitalizmi ile sosyalizm değildir, bilakis küçük-burjuvazi artı özel kapitalizm, devlet kapitalizmi ve sosyalizmle mücadele etmektedir. Küçük-burjuvazi, ister devlet kapitalizmi, ister devlet sosyalizmi olsun, ***her türlü*** devlet müdahalesine, muhasebeye, denetime karşı çıkıyor. Bu tamamen tartışma götürmez bir olgudur ve "Sol Komünistler"in

ekonomik yanılgısının kökeninde bu olgunun anlaşılmaması yatıyor. Spekülatör, ticaret çapulcusu, tekel sabotörü — işte bizim "içteki" başlıca düşmanlarımız, Sovyet iktidarının ekonomik önlemlerinin düşmanları bunlardır. 125 yıl önce Fransız küçük-burjuvaları, en korkusuz, en dürüst devrimciler, spekülasyonu, az sayıda tek tek "seçkin"i idam ederek ve bir sürü deklamasyonla engellemeye kalkıştıkları için hoş görülebilir; fakat bugün herhangi bir Sol Sosyal-Devrimcinin bu sorunda sadece tumturaklı laflar etmesi, her sınıf bilinçli devrimcide sadece tiksinti ve antipati yaratıyor. Rusya'da spekülasyonun ekonomik temelinin, küçük mülk sahiplerinin geniş katmanları ve ***her*** küçük-burjuvanın şahsında bir ajana sahip olan özel kapitalizm olduğunu pekâlâ biliyoruz. Bu küçük-burjuva ejderhanın milyonlarca duyargasıyla kâh orada kâh burada işçilerin bazı kesimlerini sardığını, ***devlet tekeli yerine*** spekülasyonun, sosyal ve ekonomik hayatımızın bütün hücrelerine sızdığını biliyoruz.

Bunu görmeyen, körlüğüyle küçük-burjuva önyargıların esiri olduğunu gösterir. İşte, sözde (ve elbette en samimi inançla) küçük-burjuvazinin amansız düşmanları olan, gerçekte ise —*Nisan* 1918'de!!— "devlet kapitalizmi"ne karşı savaşırken sadece küçük-burjuvaziye yardım eden, sadece ona hizmet eden, sadece onun bakış açısını ifade eden sollarımızın durumu budur! Burada tam da doğruyu buldular!

Küçük-burjuvanın parası var, savaş sırasında "meşru" ve özellikle de gayrimeşru yollarla edindiği binlerce parası var. Bunlar, spekülasyonun ve özel kapitalizmin temeli olarak hizmet eden karakteristik ekonomik tiptir. Para toplumsal malları elde etmek için bir sertifikadır; ve bu sertifikayı sımsıkı elinde tutan milyonlarca küçük mülk sahibi, bunları "devlet"ten saklıyor, sosyalizme ve komünizme inanmıyor ve proleter fırtınanın "geçmesini bekliyor". Ya bu küçük-burjuvaları ***kendi*** denetim ve muhasebemize tabi kılacağız (yoksul halkı, yani halkın ya da yarı proleterlerin çoğunluğunu örgütler ve bunları sınıf bilinçli öncü etrafında toplarsak bunu yapabiliriz), ya da bunlar, tıpkı bu küçük-burjuva zeminde ortaya çıkan Napoleon ve Cavaignac'ların

devrimi yıkması gibi, işçi iktidarımızı kaçınılmaz olarak yıkacaklardır. Sorun budur. Sadece Sol Sosyal-Devrimciler "emekçi" köylülük üzerine bir sürü laftan, bu basit ve açık gerçeği görmüyorlar. Fakat laf denizinde boğulan Sol Sosyal-Devrimcileri kim ciddiye alıyor?

Binliklerini saklayan küçük-burjuva, devlet kapitalizminin düşmanıdır. Bu paraları mutlaka kendisi için ve yoksul halka karşı, her türlü genel devlet denetimine karşı realize etmek istiyor; fakat bu binlerin toplamı, sosyalist inşamızın altını oyan spekülasyon için milyarlarcalık bir temel yaratıyor. Belli sayıda işçinin birkaç gün içinde 1000'le ifade edilebilecek bir değerler toplamı ürettiğini varsayalım. Ayrıca, bu toplamın 200'ünün, küçük spekülasyon, her türlü hırsızlık ve küçük mülk sahiplerinin Sovyet iktidarının emir ve kararlarına karşı "hile"leriyle yitirildiğini düşünelim. Her sınıf bilinçli işçi şöyle diyecektir: Daha büyük bir düzen ve örgütlülük için bu binin üçyüzünü verme olanağım olsaydı, ikiyüz yerine üçyüz vermeyi tercih ederdim, çünkü düzen ve örgütlenme sağlandığında, her türlü devlet tekelinin küçük mülk sahipleri tarafından sabote edilmesi tamamen kırıldığında, bu "haraç"ı daha sonra diyelim ki yüze, elliye indirmek Sovyet iktidarı için çok kolay bir görev olacaktır.

Herkesin anlayabilmesi için son derece basitleştirdiğim bu basit sayısal örnekle, devlet kapitalizmiyle sosyalizmin bugünkü durumu arasındaki ***ilişki*** açıklığa kavuşur. Devlette iktidar işçilerin elinde; hukuken bu bin rublenin tamamını "alma", yani sosyalist amaçların dışında bir kopek bile harcamama olanakları var. İktidarın fiilen işçilerin eline geçmesinden kaynaklanan bu hukuki olanak, sosyalizmin bir unsurudur. Fakat küçük-burjuva ve özel kapitalist anarşi, hukuki durumu birçok yoldan sarsıyor, spekülasyonu işin içine sokuyor, Sovyet iktidarının kararnamelerinin uygulanmasını akamete uğratıyor. Şimdi ödediğimizden daha fazla ödemek zorunda kalsak ***bile*** (bunu bütün açıklığıyla gösterebilmek için böyle bir sayısal örnek verdim), devlet kapitalizmi ileriye doğru atılmış muazzam bir adım olacaktır, çünkü bu "ders ücreti"ni ödemeye değer, çünkü bu işçilerin yararınadır; çünkü düzen-

sizlik, yıkım ve başıboşluk üstünde zafer her şeyden daha önemlidir; çünkü küçük-burjuva anarşinin sürmesi (onu yenilgiye uğratamazsak) bizi ***muhakkak*** yok edecek olan en büyük, en kötü tehlike iken, devlet kapitalizmine ödenecek daha büyük bir haraç bizi yıkmamakla kalmaz, tersine en güvenli yoldan sosyalizme ulaştırır. Küçük-burjuva anarşisine karşı devlet düzenini savunmayı, devlet kapitalizmi temelinde devlet çapında büyük ölçekli üretimin örgütlenmesini örgütlemeyi öğrenen işçi sınıfı —bu ifade için özür dilerim— bütün kozları elinde toplayacak ve sosyalizmin sağlamlaşması güvence altına alınmış olacaktır.

Devlet kapitalizmi, ilk olarak, ***iktisaden*** şimdiki ekonomimizden karşılaştırılamayacak kadar üstündür.

İkincisi, Sovyet iktidarı için kesinlikle bir tehlike içermez, çünkü Sovyet devleti işçilerle yoksul halkın iktidarının güvencede olduğu bir devlettir. "Sol Komünistler", her Marksistin kabul etmek ***zorunda*** olduğu —fakat politik ekonomi üzerine herhangi bir düşünce ifade edebilecek durumda olmadığı için bir "Sol Sosyal-Devrimci"nin elbette hiçbir zaman kavrayamayacağı— bu tartışma götürmez doğruları kavramadılar. Bir Sol Sosyal-Devrimciyle tartışmaya değmez, bir gevezenin "ibret verici" örneği olarak onu göstermek yeter; fakat bir "Sol Komünist"le tartışmak ***zorundayız***, çünkü burada Marksistler bir hata işliyorlar; ve bu hatanın incelenmesi, ***işçi sınıfının*** doğru yolu bulmasına yardım edecektir.

IV

Sorunu daha da açıklamak için, önce devlet kapitalizminin tamamen somut bir örneğini aktarmak istiyoruz. Herkes hangi örneği kastettiğimi bilir: Almanya. Burada ***Junker-burjuva emperyalizmine tabi***[150] modern büyük kapitalist tekniğin ve planlı örgütlemenin "son sözü"nü görüyoruz. Altı çizili sözcükleri atın, militarist, Junker, burju-

va, emperyalist ***devletin yerine yine bir devlet***; fakat farklı bir toplumsal tipte, farklı bir sınıfsal içeriğe sahip bir devlet, bir ***Sovyet*** devleti, yani bir proleter devlet koyun, o zaman sosyalizm için gerekli koşulların ***tüm*** toplamını elde edersiniz.

Modern bilimin en son kazanımları üzerine kurulu büyük kapitalist teknik olmadan, üretimde ve dağıtımda onlarca milyon insanı en sıkı biçimde aynı norma uymaya zorlayan bir planlı devlet örgütü olmadan sosyalizm düşünülemez. Biz Marksistler bunu daima söyledik. Bunu bile kavramamış insanlarla (anarşistlerle ve Sol Sosyal-Devrimcilerin yarısından çoğuyla) konuşmak için iki saniye bile kaybetmeye değmez.

Ayrıca, devlette proletaryanın egemenliği olmadan sosyalizm düşünülemez. Bu da herkesin bildiği bir gerçektir. Ve tarih (belki de aptallık daniskası Menşeviklerin dışında hiç kimse, tarihin bize pürüzsüz, sakin, kolay ve basit biçimde "tam" sosyalizmi getireceğini beklemiyordu) öyle tuhaf bir seyir izlemiştir ki, 1918 yılında, uluslararası emperyalizmin kabuğu altında, geleceğin iki civcivi gibi, sosyalizmin iki ayrı parçasını yan yana ***yaratmıştır***. 1918 yılında Almanya ve Rusya, sosyalizm için, bir yandan ekonomik, üretimsel, sosyal ve ekonomik koşulların, öte yandan politik koşulların maddi gerçekleştirilmesini en çarpıcı biçimde cisimleştiriyorlardı.

Almanya'da muzaffer proleter devrim, emperyalizmin her türlü kabuğunu (ne yazık ki en iyi çelikten yapılmıştır ve ***herhangi*** bir... civcivin çabalarıyla kırılması olanaksızdır) bir çırpıda, olağanüstü bir kolaylıkla kırar, dünya sosyalizminin zaferini zorlanmaksızın, ya da en az zorlukla mutlaka gerçekleştirirdi — elbette "zorluklar" dar küçük-burjuva ölçüsüyle değil, dünya tarihi ölçüsüyle alınırsa.

Almanya'da devrimin "patlak vermesi" geciktiği müddetçe, görevimiz Almanlardan devlet kapitalizmini öğrenmek, onu ***bütün gücümüzle*** benimsemek, bu benimsemeyi hızlandırmak için ***diktatörce*** yöntemlerden çekinmemektir. Görevimiz, bu benimsemeyi, barbar

Rusya'nın Batı uygarlığını benimsemesini Büyük Petro'nun hızlandırmasından daha çok hızlandırmaktır, ki Büyük Petro barbarlığa karşı mücadelede barbarca yöntemlerden çekinmiyordu. Anarşistler ve Sol Sosyal-Devrimciler arasında (ister istemez Karelin ve Ge'nin Merkez Yürütme Komitesi'ndeki konuşmalarını anımsıyorum), bir narsist gibi, Alman emperyalizminden "öğrenme"nin biz devrimcilere yakışmadığını düşünen insanlar varsa, onlara söyleyebileceğimiz sadece şudur: Bu tür insanları ciddiye alacak bir devrim, umutsuzca (ve hak ettiği biçimde) yitirilmiş olurdu.

Rusya'da şimdi tam da küçük-burjuva kapitalizmi ağır basmaktadır, ve buradan ***hem*** büyük devlet kapitalizmine, ***hem de*** sosyalizme giden yol ***bir ve aynı yoldur***, adı "üretimde ve dağıtımda genel muhasebe ve denetim" olan ***bir ve aynı*** istasyondan ***geçen*** yoldur. Bunu anlamayan; ya gerçek olguları bilmediği, neler olduğunu görmediği, gerçeğin gözünün içine bakmayı bilmediği için, ya da kendisini "kapitalizm"le "sosyalizm"in soyut karşılaştırması ile sınırladığı ve bu geçişin bugün ülkemizdeki somut biçim ve aşamalarını göremediği için affedilmez bir ekonomik hata yapmaktadır. Parantez içinde belirtelim ki, "Novaya Jizn" ve "Vperyod" kampından en iyi kişileri yanıltan da aynı hatadır. Bu kampın en kötüleri ve vasatları, aptallık ve karaktersizliklerinden burjuvazinin peşinden koşmaktadırlar ve ondan gözleri yılmıştır. En iyileri ise, sosyalizmin ustalarının, kapitalizmden sosyalizme tüm bir geçiş döneminden boşuna söz etmediklerini ve yeni toplumun "uzun doğum sancıları"nı boşuna vurgulamadıklarını kavramadılar. Ve bu yeni toplum da yine, şu ya da bu sosyalist devleti kurma yönünde bir dizi çeşitli, eksik somut deneylerden başka türlü gerçekleştirilemeyecek olan bir soyutlamadır.

Rusya'nın bugün içinde bulunduğu ekonomik durumdan, hem devlet kapitalizminin hem sosyalizmin ***ortak paydasından*** (genel muhasebe ve denetim) geçmeden ilerlemek olanaksız olduğu için, insanın hem başkalarını, hem de kendini "devlet kapitalizmine evrilme"yle ("Kommunist" No. 1) korkutması düpedüz teorik bir saçmalıktır. Bu

tam da "evrim"in gerçek yolundan sapmak, bu yolu anlamamak demektir; pratikte ise küçük-mülk sahibi kapitalizmine gerilemekle eşanlamlıdır.

Devlet kapitalizmini ancak şimdi böyle "yüksek" değerlendirmekle kalmadığım, aynı zamanda iktidarın Bolşevikler tarafından ele geçirilmesinden ***önce*** de aynı şeyi yaptığıma okurun ikna olması için, Eylül 1917'de yazdığım "Tehdit Eden Felaket ve Onunla Nasıl Mücadele Etmeli" broşürümden bir alıntı yapmama izin verin:

"... Ve şimdi junker-kapitalist, toprak beyi-kapitalist devletin yerine ***devrimci-demokratik*** devleti, yani ***bütün*** ayrıcalıkları devrimci biçimde yıkan, devrimci biçimde en tam demokrasiyi uygulamaya koymaktan korkmayan bir devleti koymaya çalışın. Gerçekten devrimci-demokratik bir devlette tekelci devlet kapitalizminin, kaçınılmaz olarak mutlaka sosyalizme doğru bir adım anlamına geldiğini göreceksiniz.

Çünkü sosyalizm, tekelci devlet kapitalizmden bir adım ileriye atmaktan başka bir şey değildir.

... Tekelci devlet kapitalizmi, sosyalizmin en eksiksiz ***maddi*** hazırlığı, onun ***bekleme odasıdır,*** çünkü tarihin merdiveninde bu basamakla, sosyalizm denen basamak arasında bir ***ara basamak yoktur***" (s. 27 ve 28)*.

Bunların Kerenski yönetimi altında yazıldığına, burada proletarya diktatörlüğünden, sosyalist devletten ***değil***, "devrimci-demokratik" devletten söz edildiğine dikkat edilsin. Bu politik merdivende ***yükseldikçe,*** Sovyetlerde sosyalist devleti ve proletarya diktatörlüğünü ***daha mükemmel*** cisimlendirdikçe, "devlet kapitalizmi"nden korkmamıza ***o kadar az*** gerek olduğu gerçekten açık değil mi? ***Maddi***, iktisadi anlamda, üretim anlamında henüz sosyalizmin "bekleme odası"nda olmadığımız gerçekten açık değil mi? Ve henüz ulaşmadığımız bu "bek-

* *Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 233.* ***—Alm. Red.***

leme odası"ndan geçmeden sosyalizmin kapısından içeri giremeyeceğimiz açık değil mi?

Soruna ne tarafından bakarsak bakalım, sonuç hep aynı: "Sol Komünistler"in bizi güya tehdit eden "devlet kapitalizmi" üzerine görüşleri baştan sona bir ekonomik yanılgıdan başka bir şey değildir ve bunların tam da küçük-burjuva ideolojinin esiri olduklarının kanıtıdır.

V

Şu husus da son derece öğreticidir:

Merkez Yürütme Komitesi'nde Buharin yoldaşla tartışırken, başka şeylerin yanında şunları da söyledi: Uzmanlar için yüksek ücretler sorununda "biz" (besbelli ki biz "Sol Komünistler") "Lenin'den daha sağdayız", çünkü Marx'ın, belli koşullar altında "tüm çeteyi satın almanın" (yani tam da kapitalistler çetesini, yani burjuvaziden toprakları, fabrikaları, atölyeleri ve diğer üretim araçlarını ***satın almanın***) işçi sınıfı için daha amaca uygun olacağını söylediğini anımsayarak burada herhangi bir sapma görmüyoruz.

Bu olağanüstü ilginç ifade, önce, Buharin'in Sol Sosyal-Devrimcilerden ve anarşistlerden iki kat üstün olduğunu, safsata bataklığına umutsuzca batmadığını, tersine kapitalizmden sosyalizme geçişin —acılı ve zorlu geçişin— ***somut*** zorlukları üzerine düşünme gayreti içinde olduğunu gözler önüne sermektedir.

İkinci olarak bu ifade, Buharin'in hatasını daha çarpıcı biçimde gözler önüne sermektedir.

Gerçekten de. Marx'ın düşüncelerine iyice girmeye çalışalım.

Onun sözünü ettiği, geçen yüzyılın yetmişli yıllarının İngilteresi idi, tekel öncesi kapitalizmin zirvesinde olduğu dönemdi, o zamanlar en az militarizmin ve bürokrasinin olduğu bir ülkeydi, burjuvazinin iş-

çiler tarafından "satın alınması" anlamında sosyalizmin "barışçıl" bir zaferi için en çok imkânın bulunduğu bir ülkeydi. Ve Marx şöyle diyordu: Belli koşullar altında işçiler burjuvaziyi toptan satın almayı kesinlikle reddetmeyeceklerdir. Devrimin biçimleri, yöntemleriyle ilgili olarak Marx elini kolunu —ve sosyalist devrimin gelecekteki icracılarının elini kolunu— bağlamamıştı, çünkü o, ne kadar çok yeni sorun çıkacağını, devrimin seyri içinde durumun nasıl değişeceğini, ne kadar ***sık*** ve ***çok*** değişeceğini biliyordu.

Ve Sovyet Rusya'da, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinden ***sonra,*** sömürücülerin askeri direniş ve sabotajının bastırılmasından ***sonra***, ***bazı*** koşulların, elli yıl önce İngiltere'deki —eğer İngiltere o zamanlar sosyalizme barışçıl biçimde geçmeye başlamış olsaydı, orada mevcut olabilecek olan— koşullara benzediği apaçık değil mi? Şu hususlar, İngiltere'de o zamanlar kapitalistlerin işçilere boyun eğmesini garantileyecekti: 1) bir köylülüğün olmamasından dolayı nüfus içinde işçilerin, proleterlerin tamamen ağır basması (İngiltere'de yetmişli yıllarda, sosyalizmin kır işçileri arasında olağanüstü hızlı başarılar kazanacağı umudunu doğuran belirtiler mevcuttu); 2) proletaryanın sendikalarda mükemmel örgütlülüğü (o zamanlar İngiltere bu açıdan dünyanın bir numaralı ülkesiydi); 3) politik özgürlüğün yüzyıllar boyunca gelişmesi sayesinde eğitilmiş proletaryanın nispeten yüksek kültür seviyesi; 4) mükemmel örgütlü İngiliz kapitalistlerinin —o zamanlar dünyanın en örgütlü kapitalistleriydiler (şimdi ise Almanya birinci sıraya çıktı)— politik ve ekonomik sorunları uzlaşmayla çözme yönündeki uzun alışkanlıkları. O zamanlar İngiltere'de kapitalistlerin işçilere ***barışçıl*** boyun eğme olasılığı düşüncesi bu hususlardan dolayı doğabildi.

Şu anda belli temel önkoşullar (Ekim zaferi ve Ekim'den Şubat'a kadar kapitalistlerin askeri direnişinin ve sabotajının bastırılması) bizde bu boyun eğmeyi garantiliyor. Bizde nüfus içinde işçilerin, proleterlerin tamamen ağır basması ve yüksek örgütlülüğü ***yerine***, proleterlerin yoksul ve hızla sefalete düşen köylülük tarafından desteklenmesi,

zaferin bir faktörüydü. Son olarak, yüksek bir kültür seviyemiz ve uzlaşma alışkanlığımız yok. Bu somut koşulları iyice düşündüğümüzde, şimdi, hiçbir şekilde "devlet kapitalizmi"ni kabul etmeyen, uzlaşmanın lafını bile duymak istemeyen, Sovyet iktidarının aldığı önlemleri spekülasyonla, yoksul halkı satın alarak vs. boşa çıkarmayı sürdüren kültürel olarak geri kapitalistlerle acımasızca hesaplaşma* yöntemlerini; "devlet kapitalizmi"ne hazır olan, onu uygulayabilecek, gerçekten on milyonlarca insanın ihtiyaçlarını karşılayan ***en büyük*** fabrikaların akıllı ve deneyimli örgütçüleri olarak proletaryaya yararlı olan kültürel bakımdan ileri kapitalistlere karşı ***uzlaşma*** ya da satın alma ***yöntemleriyle birleştirebileceğimiz*** ve birleştirmek zorunda olduğumuz açıklık kazanır.

Buharin çok okumuş bir Marksist iktisatçıdır. O nedenle, Marx'ın işçilere, tam da sosyalizme geçişi kolaylaştırmak üzere büyük çaplı üretimin organizasyonunu muhafaza etmenin ne kadar önemli olduğunu öğretmekte mutlak surette haklı olduğunu hatırlıyor; koşullar kapitalistleri (istisnai olarak: İngiltere o zamanlar bir istisnaydı) barışçıl biçimde boyun eğmek ve uygar, örgütlü bir biçimde, satın alma koşuluyla, sosyalizme geçmek zorunda bırakacak biçimde şekillendiği ***takdirde, kapitalistlere iyi ücret ödeme***, onları satın alma düşüncesinin kesinlikle caiz olduğunu hatırlıyor.

Fakat Buharin bir hata yapmıştır, çünkü Rusya'daki mevcut anın somut özgüllüğünü iyice düşünmemiştir; Rusya proletaryasının, bizim, siyasi düzenimiz bakımından, işçilerin siyasi iktidarının gücü bakımın-

* *Burada da gerçeği görmek gerekiyor: Bizde hâlâ, sosyalizmin başarısı için gerekli olan amansızlık yok, bunun nedeni ise kararsızlık değil. Yeterince kararlılık var. Olmayan, Sovyet iktidarının önlemlerini hiçe sayan yeterli sayıda spekülatör, çapulcu ve kapitalisti yeterince çabuk* ***yakalama*** *yeteneğidir. Çünkü bu "yetenek" ancak muhasebe ve denetimin örgütlenmesiyle edinilir! İkincisi, rüşvet alanları kurşuna dizecek yerde altı ay hapisle cezalandıran mahkemelerin yeterince sert olmamasıdır. Bu iki yetersizliğin sosyal kökeni tektir: Küçük-burjuva çevrenin etkisi, onun çürümüşlüğü.*

dan İngiltere ve Almanya'dan ***ileri*** olduğumuz, fakat doğru dürüst bir devlet kapitalizmi örgütleme bakımından, kültür seviyesi bakımından, sosyalizmi maddi olarak "uygulamaya koyma"nın, onu üretimde uygulamaya koymanın hazırlık derecesi bakımından Batı Avrupa devletlerinin en gerisinden ***geri*** olduğumuz olağanüstü anın somut özgüllüğünü iyice düşünmemiştir. Bu özgül durumdan şu an tam da, işçilerin, Sovyet iktidarının hizmetine girmeye ve büyük ve en büyük "devlet" üretimini yoluna koymaya hazır en kültürlü, en yetenekli, en örgütçü kapitalistlere önermek zorunda olduğu bir özgül "satın alma" zorunluluğu çıktığı açık değil mi? Böylesine özgül bir durumda, iki türlü hatadan, her ikisi de kendi tarzında küçük-burjuva bir hata olan iki hatadan kaçınmaya çalışmak zorunda olduğumuz açık değil mi? Bir yandan, iktisadi "güçlerimiz"le siyasi gücümüz arasındaki çakışmazlığı kabul ettiğimiz için, "demek ki" iktidarı ele geçirmemeliydik demek ölümcül bir hata olurdu. Dünyadan bihaber insanlar böyle düşünür, bir "çakışma"nın asla olmayacağını, bunun ne doğanın, ne de tarihin gelişmesinde mümkün olmadığını, tam sosyalizmin ancak bir dizi denemeyle —bunlardan her biri, tek başına alındığında, tekyanlı olacak, belli bir çakışmazlıktan mustarip olacaktır— ***tüm*** ülkelerin proleterlerinin devrimci işbirliğinden doğacağını unutan insanlar böyle düşünür.

Öte yandan, kendini "ateşli" radikalizme kaptıran, fakat tutarlı, iyi düşünülüp taşınılmış, en zor geçişleri hesaba katan bir devrimci çalışmaya yeteneği olmayan yaygaracıları ve palavracıları başıboş bırakmak apaçık bir hata olurdu.

Ne mutlu ki, devrimci partilerin gelişme ve Bolşevizmin *onlarla* mücadele tarihi bize çehresi iyice belirlenmiş tipler bıraktı; bunlardan Sol Sosyal-Devrimciler ve Anarşistler, kötü devrimciler tipinin çarpıcı örnekleridir. Şimdi bunlar "sağ Bolşevikler"in "uzlaşma politikası"na karşı isterik, korkunç bir yaygara koparıyorlar. Fakat "uzlaşma politikası"nın ***neden*** kötü olduğunu, tarihin ve devrimin gelişimi tarafından ***niçin*** mahkûm edildiğini düşünebilecek durumda değiller.

Kerenski döneminin uzlaşma politikası iktidarı emperyalist burju-

vaziye teslim ediyordu; iktidar sorunu ise her devrimin temel sorunudur. Ekim-Kasım 1917'de bir kısım Bolşeviğin uzlaşma politikası[151], ya proletaryanın *iktidarı* devralmasından korkuyordu, ya da iktidarı sadece Sol Sosyal-Devrimciler gibi "güvenilmez yol arkadaşları"yla değil, aynı zamanda, Kurucu Meclis'in dağıtılması, Bogayevski'lerin acımasızca bastırılması, Sovyet kuruluşları sisteminin tamamen geliştirilmesi, zoralım gibi en önemli işlerde bizi kaçınılmaz olarak engelleyecek Çernov'cular, Menşevikler gibi düşmanlarla da eşit ölçüde ***paylaşmak*** istiyorlardı.

Şimdi iktidar ele geçirilmiş, savunulmuş ve sağlamlaştırılmıştır; ***bir*** partinin, "güvenilmez yol arkadaşları" olmadan proletarya partisinin elinde bulunuyor. ***İktidarı*** paylaşmaktan, burjuvaziye karşı proletarya diktatörlüğünden vazgeçmekten söz dahi edilemeyecek olan bugün, uzlaşma politikasından söz etmek, düpedüz, papağan gibi ezberlenmiş fakat anlaşılmamış sözleri tekrarlamak demektir. Ülkeyi yönetebilecek ve yönetmek zorunda olduğumuz bir durumda, kapitalizmin eğittiği unsurlar arasından kültürel olarak en gelişmiş olanları paraya kıyarak yanımıza çekmeye, küçük-burjuva yıkıma karşı hizmetimize sokmaya çalışmamızı "uzlaşma politikası" olarak nitelemek, sosyalist inşanın ekonomik görevleri üzerine düşünmeyi hiç bilmemektir.

Merkez Yürütme Komitesi'nde, Karelin ve Ge'nin kendisine sunduğu "hizmet"ten derhal "yüzü kızarması" her ne kadar Buharin yoldaşın lehine olsa da, yine de "Sol Komünistler" ***akımı*** için onların politik yol arkadaşlarının referansı ciddi bir uyarıdır.

İşte, Sol Sosyal-Devrimcilerin organı "Znamya Truda"nın 25 Nisan 1918 tarihli sayısında yayınladığı kibirli açıklama:

> "Partimizin bugünkü bakış açısı Bolşevizmin diğer akımıyla (Buharin, Pokrovski vs.) dayanışma içindedir."

İşte, tanınmış Menşevik İsuv'un "tezler"ini de içeren aynı tarihli Menşevik yayın organı "Vperyod":

> "Başından beri gerçek proleter bir karakterden yoksun olan Sovyet iktidarının politikası, son zamanlarda giderek daha açık biçimde burju-

> vaziyle anlaşma yolunu tutuyor ve tamamen işçi düşmanı bir karakter alıyor. Sanayinin ulusallaştırılması bayrağı altında sanayi tröstleri yaratma politikası uygulanıyor, ülkenin üretici güçlerinin yeniden tesisi bayrağı altında sekiz saatlik işgününü ortadan kaldırma, parça başına ücret, Taylor sistemi, kara listeler ve 'kurt kimliği'* uygulama girişimlerinde bulunuluyor. Bu politika, proletaryanın ekonomik alandaki en önemli kazanımlarının gaspedilmesi ve burjuvazinin sınırsız sömürüsüne kurban olması tehlikesini ortaya çıkarıyor".

Mükemmel, değil mi?

Rus kapitalistlerine ilhaklar vaat eden gizli anlaşmalar adına emperyalist savaş yürüten Kerenski'nin dostları, 22 (9) Haziran'da işçileri silahsızlandırmak isteyen[24] Tsereteli'nin meslektaşları, burjuvazinin iktidarını tumturaklı *laflarla gizleyen* Liber ve Dan'lar — işte tam da bunlar, Sovyet *iktidarını "burjuvaziyle* anlaşmak", "tröstler kurmak" (yani tam da "devlet kapitalizmi"ni yaratmak!), Taylor sistemini uygulamakla suçluyorlar!

Evet, Bolşevikler İsuv'a bir madalya vermeli ve onun tezini ***burjuvazinin provokatörce konuşmalarının*** örneği olarak her işçi kulübüne ve her sendikaya asmalıdır. İşçiler şimdi bütün bu Liber, Dan, Tsereteli ve İssuv'ları iyi tanıyorlar, kendi deneyimleriyle çok iyi tanıyorlar; ve ***böyle burjuva uşaklarının*** işçileri Taylor sistemine ve "tröstlerin kurulması"na karşı neden tahrik ettiğini *özenle* düşünmek işçiler için olağanüstü yararlı olacaktır.

Sınıf bilinçli işçiler, Bay Liber, Dan ve Tsereteli'nin arkadaşlarının "tez"ini, Bay İsuv'un tezini, "Sol Komünistler"in şu teziyle özenle karşılaştıracaklardır:

> "Üretimin kapitalist yönetiminin restorasyonuyla bağıntı içinde çalışma disiplininin uygulamaya konması, emek verimliliğini önemli ölçüde artıramaz, fakat sınıf olarak proletaryanın bağımsızlık, aktivite ve örgütlülüğünü azaltacaktır. Bu, işçi sınıfının köleleştirilmesi tehlikesini yaratmaktadır, gerek geri kesimler, gerekse de proletaryanın öncüsü

* *Sahip olanların hiçbir yerde iş bulamadıkları bir kimlik.*

> arasında hoşnutsuzluk yaratacaktır. Bu sistemi uygulayabilmek için Komünist Partisi, 'kapitalist sabotörler'e karşı proletarya saflarında egemen olan şiddetli sınıf kini mevcutken, küçük-burjuvaziye dayanmak ve işçilere karşı harekete geçmek zorunda kalacak, bu ise proletarya partisini yerle bir edecektir." ("Komünist" No. 1)

İşte size "Sollar"ın nasıl tuzağa düştüğünün, İsuv'ların ve kapitalizmin diğer hainlerinin provokasyonuna nasıl geldiğinin en çarpıcı kanıtı. Bu, tam da proletaryanın öncüsünün çalışma disiplininin uygulamaya konmasından yana olduğunu, tam da küçük-burjuvazinin bu disiplini sarsmak için en büyük çabaları sarfettiğini bilen işçiler için iyi bir derstir. "Sollar"ın aktardığımız tezine benzer ifadeler, en büyük alçaklıktır, komünizmin tamamen inkârı ve tamamen küçük-burjuvazinin safına geçmektir.

"Kapitalist yönetimin restorasyonuyla bağıntı içinde" — bu tür sözlerle "Sol Komünistler" kendilerini "savunmak" istiyorlar. Son derece işe yaramaz bir savunma, çünkü birincisi, Sovyet iktidarı tarafından kapitalistlere "yönetim", yöneticinin her adımını denetleyen, yönetici olarak onun deneyiminden öğrenen ve sadece yöneticinin emirlerine itiraz etme olanağına değil, Sovyet iktidarı organları aracılığıyla onu görevden alma olanağına da sahip işçi komiserleri ya da işçi komisyonları mevcut olacak şekilde verilmektedir. İkincisi, kapitalistlere "yönetim", çalışma sırasında yürütme işlevlerini yerine getirmek için verilmektedir, çalışma koşulları ise Sovyet iktidarı tarafından saptanmakta, değiştirilmekte ve düzeltilmektedir. Üçüncüsü, Sovyet iktidarı kapitalistlere "yönetim"i kapitalistler olarak değil, yüksek ücret karşılığında uzman, teknisyen, organizatör olarak vermektedir. Ve işçiler, gerçekten büyük, en büyük fabrika, tröst ve başka kuruluşların organizatörlerinin, aynı şekilde birinci sınıf teknisyenlerin de yüzde doksandokuz kapitalist sınıftan olduğunu çok iyi bilirler. Fakat biz, proletarya partisi, çalışma sürecinin ve üretimin örgütlenmesinin "yöneticileri" olarak tam da bu kişileri almak zorundayız, çünkü bu meseleyi pratikten, kendi deneyiminden bilen başkaları *yok*. Çünkü, "sol lafazanlı-

ğın" ya da küçük-burjuva ölçüsüzlüğün yanıltabileceği bebeklik dönemini geride bırakan işçiler, tröstlerin kapitalist yönetimi, büyük çaplı makine üretimi, yıllık cirosu milyonlarca olan fabrikalar yoluyla, sadece böyle sanayiler ve fabrikalardan geçerek sosyalizme varıyorlar. İşçiler küçük-burjuva değildir. En büyük "devlet kapitalizmi"nden korkmuyorlar, onu *kendi* iktidarlarının, *Sovyet* iktidarının küçük-burjuva çözülmeye karşı kullanacağı *proleter* bir araç olarak değerlendiriyorlar.

Bunu sadece deklase olmuş, o nedenle de tamamen küçük-burjuvalaşmış aydınlar anlamazlar; ve Ossinski, "Sol Komünistler"in dergisinde şunları yazarken, bu grubun içinde bu tipin örneği olarak ortaya çıkmaktadır:

> "...Fabrikanın örgütlenmesi ve yönetiminde bütün inisiyatif 'tröst organizatörleri'ne ait olacaktır: çünkü onlara *öğretmek*, onları basit iş arkadaşları yapmak değil, onlardan *öğrenmek* istiyoruz". ("Komünist", No. 1.)

Bu cümledeki alayın hedefi, "tröst organizatörlerinden sosyalizmi öğrenmek" sözlerimdir.

Ossinki bunu çok gülünç buluyor. O tröst organizatörlerini "basit iş arkadaşları" yapmak istiyor. Bunu, şairin "onbeş yaşında, daha fazla değil" dediği yaşta biri yazsaydı, şaşmamıza gerek kalmazdı. Fakat, büyük kapitalizmin ulaştığı teknik ve kültürün kazanımlarından yararlanmadan sosyalizmin olanaksız olduğunu öğrenmiş bir Marksistten bu tür konuşmalar duymak biraz tuhaf. Burada Marksizmden geriye hiçbir şey kalmamıştır.

Hayır. Kendine komünist demeyi sadece, tröst organizatörlerinden *öğrenmeden* sosyalizmi inşa etmenin ya da uygulamanın *imkânsız* olduğunu anlayanlar hakederler. Çünkü sosyalizm bir icat değildir, bilakis iktidarı ele geçiren proleter öncünün, tröstlerin yarattığı herşeyi kendisine maletmesi ve kullanması demektir. Proletaryanın partisi olan bizler, büyük üretimi tröstlerin örneği üzre, tröst olarak ör-

gütlemenin bilgisini ***nereden*** alalım, eğer kapitalizmin birinci sınıf uzmanlarından değilse ***nereden*** alalım?

Eğer insan önüne burjuva aydınlarına sosyalizmi "belletmek" gibi çocukça bir hedef koymak istemiyorsa, onları eğitmenin anlamı yok: onları eğitmek değil, mülksüzleştirmek gerekir (bu Rusya'da oldukça "kararlı" biçimde yapılmaktadır), onların sabotajını ***kırmak,*** onları katman ya da grup olarak Sovyet iktidarına ***tabi kılmak*** gerekir. Biz ise, eğer bebek yaşta komünistler değilsek ve çocukça düşüncelerimiz yoksa, onlardan öğrenmek zorundayız, çünkü proletarya partisinin ve proletaryanın öncüsünün, onlarca milyon insan için çalışan dev fabrikaları kendi başına örgütleme ***deneyimi yok.***

Rusya'nın en iyi işçileri bunu kavradılar. Kapitalist organizatörlerden, yönetici mühendislerden, teknik uzmanlardan öğrenmeye başladılar. Azim ve dikkatle en kolayından başladılar ve giderek daha zorlarına geçiyorlar. Maden sanayii ve makine yapımında işler daha yavaş gidiyorsa bunun nedeni, burada işlerin daha zor olmasıdır. Tekstil işçileri, tütün işçileri, deri işçileri, "devlet kapitalizmi"nden deklase olmuş küçük-burjuva aydınları gibi korkmuyorlar, "tröst organizatörlerinden öğrenmek"ten korkmuyorlar. "Deri Merkezi" ya da "Tekstil Merkezi" gibi merkezi yönetici kurumlardaki bu işçiler kapitalistlerle yanyana oturuyor, ***onlardan öğreniyor***, tröstler örgütlüyor; Sovyet iktidarı altında sosyalizmin bekleme odası, sosyalizmin kalıcı zaferinin koşulu olan "devlet kapitalizmi"ni örgütlüyorlar.

Rusya'nın ileri işçilerinin bu çalışması, bazı "Sollar"ın onsuz olmadan yapamadıkları gürültü patırtı, sansasyon, safsata olmadan, davul zurna çalmadan, büyük bir dikkat ve düzenle, pratiğin derslerini dikkate alarak, çalışma disiplinini uygulamaya koyma çalışmasıyla el ele gidiyor. Bu zor çalışma, büyük üretimin inşasını pratikte ***inceleme*** çalışması, doğru yolda olduğumuzun garantisidir, Rusya'nın sınıf bilinçli işçilerinin küçük-burjuva çözülmeye karşı, küçük-burjuva disip-

linsizliğe* karşı mücadele ettiklerinin garantisidir, komünizmin zaferinin garantisidir.

VI

Son olarak iki not.

4 Nisan 1918'de "Sol Komünistler"le (bkz. "Komünist" No. 1) polemiğe girdiğimizde, onlardan ısrarla şu talepte bulundum: Demiryolları üzerine kararnamenin nesinden hoşnut olmadığınızı açıklayın, ***kendi*** değişiklik önergelerinizi sunun. Sovyetlerde proletaryanın yöneticisi olarak bu görevinizdir, yoksa sözleriniz safsatadan öteye geçmez.

20 Nisan 1918'de "Komünist" No. 1 yayınlandı ve burada "Sol Komünistler"e göre demiryolları kararnamesinin nasıl düzeltileceği ve değiştirileceğine dair tek sözcük yok.[147]

"Sol Komünistler" bu suskunlukla kendi hükümlerini kendileri vermiştir. Demiryolları üzerine kararnameye ***karşı*** saldırılarda ve imalarda bulunmakla yetindiler ("Komünist" No. 1, s. 8 ve 16), fakat "eğer doğru değilse kararnameyi nasıl düzeltmeli?" sorusuna derli toplu bir ***yanıt vermediler***.

Yorum gereksiz. (Politikamızın, sağlamlık, diktatörlük, proleter disiplin politikamızın örneği) Demiryolları kararnamesinin ***böyle*** bir eleştirisini sınıf bilinçli işçiler, ya "İsuv eleştirisi" ya da safsata olarak niteleyeceklerdir.

İkinci not. "Komünist" No. 1'de, Buharin yoldaşın, "Devlet ve Devrim" broşürüm üzerine çok mültefit bir eleştirisi yayınlandı. Be-

* *Tezleri kaleme alanlarda* ***ekonomik*** *alanda proletarya* ***diktatörlüğünün*** *önemi üzerine tek sözcük bulunmaması son derece karakteristiktir. Sadece "örgütlülük" vs. den söz ediyorlar. Fakat bunu, ekonomik ilişkilerde işçilerin* ***diktatörlüğünden*** *korkan küçük-burjuva da kabul eder. Bir proleter devrimci, böyle bir anda hiçbir zaman, kapitalizmin ekonomik temellerine karşı yönelen proleter devrimin bu "öz"ünü unutmazdı.*

nin için Buharin gibi insanların görüşleri çok değerli olsa da, dürüstçe itiraf etmeliyim ki, eleştirinin ***karakteri*** üzücü ve dikkat çekici bir gerçeği açığa çıkarmaktadır: Buharin, proletarya diktatörlüğünün görevlerine, yüzünü geleceğe değil ***geçmişe*** çevirerek bakıyor. Buharin, devlet sorununda proleter devrimcide ve küçük-burjuva devrimcisinde ***neyin*** ortak olabileceğini görmüş ve bunu vurgulamıştır, fakat birini diğerinden ***neyin*** ayırdığını "görmemiştir".

Buharin, eski devlet aygıtının "paramparça edilmesi", "havaya uçurulması" gerektiğini, burjuvazinin boğulması gerektiğini vs. görmüş ve bunu vurgulamıştır. Öfkeden kudurmuş küçük-burjuva da bunu isteyebilir. Ve Ekim 1917'den Şubat 1918'e kadar devrimimiz ana hatlarıyla bunu ***zaten*** yapmıştır.

Fakat broşürümde, en devrimci küçük-burjuvanın bile isteyemeyeceği, sınıf bilinçli proleterin istediği ve devrimimizin ***henüz gerçekleştirmediği*** şeyden de söz edilmektedir. Ve Buharin bu görev üzerine, yarının görevi üzerine hiçbir şey söylememiştir.

Oysa benim bu konuyu susarak geçiştirmemek için o kadar çok nedenim var, çünkü birincisi, bir komünistin dünün görevlerine değil, yarının görevlerine daha büyük dikkat göstermesini beklemek gerekir; ikincisi, broşürüm, Bolşeviklere yönelik olarak: "Eh, iktidarı ele geçirdikten ***sonra elbette*** disiplin nakaratını tekrarlarsınız"... yollu bayağı, darkafalı değerlendirmelerin yapılamayacağı bir zamanda, iktidarın Bolşevikler tarafından ele geçirilmesinden ***önce*** yazılmıştır.

"... Sosyalizm komünizme gelişecektir ... çünkü insanlar toplumsal yaşamın temel kurallarına zor ve tabiyet olmadan uymaya alışacaklardır" ("Devlet ve Devrim")*. ***Yani*** "temel kurallar"dan iktidar ele geçirilmeden ***önce*** söz edilmekteydi.

"... Demokrasi ancak o zaman sönüp gitmeye başlar"... "insanlar, temel, eskiden beri bilinen, binlerce yıldır bütün kurallarda tekrarlanan birlikte yaşamanın kurallarına zor, şiddet ve adı devlet olan özel

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 87 ve devamı. —Red.*

bir zor aygıtı olmadan uymaya yavaş yavaş alıştıklarında" (aynı yerde: "kurallar"dan iktidarın ele geçirilmesinden ***önce*** söz edilmekteydi)*.

"... Komünizmin üst aşamasının önkoşulu" (herkese ihtiyacına göre, herkesten yeteneğine göre), "bugünkü emek üretkenliği ve örneğin Pomyalovski'nin öğrencileri[152] gibi 'eğlence olsun' diye toplumsal serveti delice sarfedebilen ve olanaksızı isteyebilen bugünün darkafalısı değildir."**

"...Komünizmin 'üst aşaması' gelinceye kadar sosyalistler, çalışma ve tüketim ölçüsü üzerinde toplum ve devletin en sıkı denetimini talep ederler" (aynı yerde).***

"... Muhasebe ve denetim — komünist toplumun ilk aşamasının 'işlemesi', doğru işlev görmesi için gerekli olan en önemli şey budur"****. Ve bu denetim sadece "bir avuç kapitalist üzerinde, kapitalist tarzı korumak isteyen beyler" üzerinde değil, aynı zamanda işçiler arasında "kapitalizm tarafından büyük bir bozulmaya uğratılmış" olanlar ve "aylaklar, paşaçocukları, dolandırıcılar ve bunlar gibi 'kapitalizmin geleneklerinin koruyucuları'" (aynı yerde)***** olan diğerleri üzerinde de uygulanmalıdır.

Buharin'in tam da bunu ***vurgulamaması*** dikkat çekicidir.

3-5 Mayıs 1918

* *agy., s. 96.—**Red.***

** *agy., s. 103.—**Red.***

*** *agy., s. 103—**Red.***

**** *agy., s. 107.—**Red.***

***** *agy., s. 108—**Red.***

SOVYETLER'İN MALİ ŞUBE TEMSİLCİLERİNİN TÜM-RUSYA KONGRESİ'NDE KONUŞMA[153]

18 Mayıs 1918

Kısa Gazete Haberi

Lenin konuşmasına, ülkenin mali durumunun hiç kuşkusuz kritik bir durumda olduğuna işaret ederek başladı. Toplumun sosyalist yeniden biçimlendirilmesinde, sık sık kendi güçlerimizi aşar gibi görünen tam bir dizi zorluğu aşmamız gerekiyor. Fakat bunlar öyle görevler ki, onlar uğruna bu çabaya katlanmaya ve burjuvaziyle son muharebeyi yapmaya değer.

Genel sanılardan ve kararnamelerden günlük yaşama geçince, hangi zorlukların üstesinden gelmemiz gerektiğini herkesten iyi biliyorsunuz ki, diye devam etti Lenin. Önümüzde zorlu bir çalışma var, çünkü mülk sahibi sınıfların direnişi umutsuzca olacaktır. Fakat bu çaba, bir kez burjuvazinin direnişini yenip onu Sovyet iktidarının denetimi altına alınca, bize kat kat yararlı olacaktır. Unutmamalıyız ki, eğer mali politikamızda başarılı olmazsak, radikal reformlarımızın tümü başarısızlığa uğrayacaktır. Planladığımız toplumun sosyalist yeniden biçimlendirilmesi muazzam eserinin başarısı buna bağlıdır.

Sovyet iktidarının planladığı temel mali görevler derhal pratik yaşama geçirilmeyi gerektiriyor, ve ancak siz deneyimin ve pratiğin

adamlarıyla yapacağımız müzakere, planladığımız önlemlerin salt deklarasyon olarak kalmamasına hizmet edecektir.

Her ne pahasına olursa olsun, maliyede sağlam bir dönüşüm gerçekleştirmek zorundayız.

Halk Komiserleri Konseyi adına dikkatinizi, çeşitli müzakerelerde açıklığa kavuşturulmuş olan görevlere çeker ve bunları pratikte uygulamak amacıyla ta ayrıntılarına kadar ele almanızı rica ederim. Bu görevler şunlardır:

Maliyenin merkezileştirilmesi. Raportör, tek tek yerlerin merkezden tamamen kopmasını tamamen doğal buluyor. Bunda halkın, mutlakiyet altında hüküm süren eski merkezileşmeye karşı doğal nefretini ve ondan tiksinmesini görüyor. Fakat halk, kendi deneyimleri temelinde, demokratik bir merkezileşmenin zorunlu olduğunu görecektir, çünkü aksi takdirde her vatandaşa ekmek ve uygar bir yaşam sağlayan mali dönüşümleri ayakta tutmak mümkün olmayacaktır.

Yıkım ne kadar büyük olsa da, her yerel Sovyet bağımsız bir cumhuriyet kurduğunda umutsuzluğa kapılmamalıyız, çünkü bu sadece bir büyüme hastalığıdır, Çarlık Rusyası'ndan birleşik Sovyet örgütlerinin Rusyası'na geçişte kesinlikle doğal bir olaydır.

Gelir ve varlık vergisinin yürürlüğe konması. Sizden, bu sorunu en önce ele almanızı rica ederim. Tüm sosyalistlerin dolaylı vergilere karşı olduğunu biliyorsunuz, çünkü sosyalist bakış açısından biricik doğru vergi, müterakki gelir ve varlık vergisidir. Daha önce söylediğim gibi, bu verginin uygulanmasında mülk sahibi sınıflar umutsuzca direnecektir. Bugün, bağlantılarının yardımıyla ve rüşvet de dahil çeşitli gayri kanuni yollardan, bu vergiden kaçınmayı beceriyorlar. Bunu başaramamaları için tüm önlemleri almalıyız.

Bu alanda pekçok şey yapmaya kararlıyız, temel için toprağı temizledik, fakat bu binanın temeli henüz atılmadı, çünkü gerekli insanları bulmak için biraz zaman lazım. Şimdi bu an artık yaklaşıyor. Gelir

vergisi sorunu öyle bir niteliğe sahip ki, onun uygulanması için sadece kararnameler yetmiyor; bunun için deneyime ve pratik yöntemlere ihtiyaç var.

Biz, gelir vergisinin aylık toplanmasına geçilmesi gerektiği görüşündeyiz. Gelirini devlet kasasından alanların gelir vergisinin her ay maaştan kesilmesi için tüm önlemler alınmalıdır.

Gelir vergisi, istisnasız her kişiden alınmalıdır, çünkü bugüne kadar olduğu gibi banknot matbaasının yardımıyla işleri idare etmek ancak geçici bir önlem olarak haklı gösterilebilir.

Bugün bu geçiş dönemi sona ermiştir, ve çok sık aralıklarla ödeme vadesi olan müterakki varlık vergisine geçmeliyiz. Sizden, bu önlemi ayrıntılı ve pratik bir şekilde ele almanızı ve çok kısa süre içinde kararname ve talimat biçimini verebileceğimiz planlar hazırlamanızı rica ederim.

Tazminatlar sorununa değinerek Lenin şunları belirtti:

Ben kesinlikle tazminatlara karşı değilim, çünkü proletaryanın ilk zamanlarda onlar olmadan yapamayacağını çok iyi anlıyorum. Bu, geçiş iktidarının doğru bir önlemiydi. Fakat geçiş zamanı şimdi bitti, ve çok sık aralıklarla ödeme vadesi olan müterakki gelir vergisinin merkezi olarak toplanmasına geçeceğiz. Burjuvazinin tüm gücüyle yasalarımızdan kaçınmaya çalışacağına, adi dolandırıcılığa başvuracağına kuşku yoktur. Burjuvazinin kalıntılarını tamamen mezara gömmek için bununla mücadele edeceğiz.

***Çalışma yükümlülüğünün yürürlüğe konması ve çalışma disiplininin yükseltilmesi*.** Serbest ticaret ve serbest rekabet üzerine kurulu eski kapitalizm tüm Avrupa'da savaştan dolayı önemli ölçüde çökmüştür.

Birçok ülkede savaş, tüm nüfus için çalışma yükümlülüğüne yol açmıştır. Fakat gerçekte bu çalışma yükümlülüğünün sadece yoksullar için yürürlüğe konduğu ortaya çıkmıştır, çünkü varlıklılar bedel karşı-

lığı bundan kolayca kurtulmaktadırlar. Biz çalışma yükümlülüğünü ilk planda yoksullar için değil, savaşta yeterince kurban vermiş yoksullar için değil, bilakis savaştan zenginleşmiş varlıklılar için yürürlüğe koymalıyız. Bu önlemi başlatmalıyız. Herşeyden önce, varlıklılar için çalışma, bütçe ve vergi defteri yürürlüğe konmalıdır ki, bunlardan her birinin vatanı ve onun kurtuluşu için hangi çalışmayı yaptığı görülebilsin. Bunun denetimi yerel Sovyetlerin elinde olacaktır.

Yoksullar için ise bu önlem bugün tamamen fuzulidir, çünkü onlar zaten yeterince çalışıyor. Ayrıca sendikalar, emek üretkenliğini ve çalışma disiplinini yükseltmek için tüm önlemleri alıyorlar.

Bu önlem, yineliyorum, ilk elde uygulanmalıdır. Bu önlem, adilliğin gerektirdiği gibi, tüm vergi yükünün tümüyle ve bütünüyle varlıklılar tarafından taşınmasına hazırlık olarak hizmet edecektir.

Bugünkü paranın yeni parayla değiştirilmesi. Savaşın sonuçlarından biri, tüm ülkelerde büyük miktarda kâğıt paranın varlığıdır. Sosyalizme geçişte, bugünkü banknotların yerine toplumsal refahtan pay senetlerinin geçirilmesi zorunludur. Para, kâğıtçıklar —yani bugün para denilen şey— yıkıcı etkide bulunuyor ve böyle kâğıtçıkları stok yapan burjuvazinin iktisaden iktidarda kalması suretiyle bir tehlike arzediyor. Bu tehlikeyi zayıflatmak için derhal önlemler alınmalıdır.

Bu önlemler şunlardır: şimdiki kâğıt paranın yeni parayla tamamen değiştirilmesi yoluyla, mevcut kâğıt paranın en sıkı biçimde kaydedilmesi. Bu önlemin uygulanmasında hiç kuşkusuz büyük iktisadi ve siyasi güçlüklerle karşılaşılacaktır. Bu titiz bir hazırlık talep etmektedir, fakat bu hazırlığa zaten başladık.

Herkesin elinde bulunan para miktarını beyan edeceği ve karşılığında yeni para alacağı çok kısa bir vade saptayacağız. Meblağ büyük değilse, karşılığını tam olarak alacak — rublesine ruble. Normun üzerindeyse, sadece bir kısmını alacak. Bu önlem hiç kuşkusuz sadece burjuvazinin değil, aynı zamanda, savaş sırasında zenginleşen ve para-

sını küplerle toprağın altına gömen köylülüğümüzün de en güçlü direnişiyle karşılaşacaktır. Sınıf düşmanıyla dişe diş, göze göz mücadele edeceğiz. Bu zorlu, fakat tatmin edici bir mücadele olacaktır. Aramızda, bu mücadelenin tüm yükünü bizim üstlenmemiz gerektiği konusunda şüphe yok, çünkü bu zorunlu ve kaçınılmazdır.

Bu önlemi uygulamak için muazzam bir ön çalışmaya gerek var: beyan formüleri metninin hazırlanması, tek tek her yerde bu doğrultuda bir propaganda geliştirilmesi, eski paranın yeni parayla değiştirilmesi vadesinin saptanması vs. gerekiyor. Fakat tüm bunları yapacağız. Bu, burjuvaziyle son tayin edici mücadeledir; yabancı sermayeye —Batı Avrupa'da sosyal devrimin çanları çalıncaya dek— borç ödeme ve ülkede gerekli iktisadi reformları yapma olanağını bize verecek bir mücadeledir.

Kültürü ve devrimin kazanımlarını canı gibi seven herkesin, saydığı önlemleri sempatiyle karşılayacağından kesin emin olduğunu dile getiren Halk Komiserleri Konseyi Başkanı'nın son sözleri, şiddetli, uzun süren alkışlarla karşılandı.

ULUSALLAŞTIRILMIŞ İŞLETMELERİN TEMSİLCİLER KONFERANSI'NA MEKTUP[154]

18 Mayıs 1918

En büyük metal işletmelerinin konferansında işçi delegeler tarafından seçilen yoldaşların bildirimini ve Konferans'ın kararını aldıktan sonra, Konferans tüm enerjisiyle planlı, sıkı bir şekilde emeğin örgütlenmesi ve üretkenliğinin yükseltilmesini sağlamak yönünde işe koyulursa, Halk Komiserleri Konseyi'nin görüşümce kesinlikle oybirliğiyle derhal ulusallaştırmadan *yana* tavır alacağını söyleyebilirim.

Bu yüzden Konferans'ın: 1) derhal işletmelerin birleştirilmesini hazırlamak üzere bir Geçici Konsey ataması; 2) Metal İşçileri Birliği Genel Yönetim Kurulu'na, Yüksek Ekonomi Konseyi ile görüş birliği içinde işletmeleri reorganize etme ve bu Geçici Konsey'in bileşimini genişleterek onu tüm ulusallaştırılmış işletmeler kombinasının (ya da birliğinin) ***Yönetim Kuruluna*** dönüştürme hakkını tanıması; 3) sıkı bir çalışma disiplini yaratmak amacıyla Bryansk'taki işletmelerinki gibi bir işletme nizamnamesini onaylaması ya da bir karar yoluyla yasa nizamnamesi yapması; 4) büyük işletmelerin uzmanları, mühendisleri ve organizatörleri arasından Yönetim Kuruluna katılmak üzere adaylar

önermesi ya da Yüksek Ekonomi Konseyi'ne bu tür kişileri bulmak ve atamakla görevlendirmesi icap eder; 5) en örgütlü işletmelerden ya da büyük işletmelerin yönetiminde en büyük deneyime sahip işçilerin (Geçici Konsey ya da Metal İşçileri Birliği Genel Yönetim Kurulu tarafından) daha az başarılı işletmelere gönderilerek bunları desteklemesi ve üretimi doğru dürüst örgütlemesi arzu edilir; 6) tüm malzeme üzerinde sıkı bir muhasebe ve denetimle, emek üretkenliği yararına muazzam bir hammadde ve emek tasarrufu elde edilebilir ve edilmelidir.

Konferansın ve onun seçtiği kurulların enerjik çalışmasıyla daha ***önümüzdeki günlerde*** Halk Komiserleri Konseyi'nin ulusallaştırma üzerine bir karar almasının sağlanabileceğini düşünüyorum.

EKONOMİ KONSEYLERİ I. KONGRESİ'NDE KONUŞMA[155]

26 Mayıs 1918

Yoldaşlar, önce izninizle Halk Komiserleri Konseyi adına Ekonomi Konseyleri Kongresi'ni selamlarım.

Yoldaşlar, Yüksek Ekonomi Konseyi'ne şimdi en zor, fakat aynı zamanda en etkili görevlerden biri düştü. Ekim Devrimi'nin kazanımları arttıkça, onun başlattığı devrim derinleştikçe, sosyalist devrimin kazanımlarının temeli sağlamlaştıkça ve sosyalist düzen güçlendikçe Ekonomi Konseylerinin rolünün o kadar büyük ve daha önemli hale geleceğine hiç kuşku yoktur. Bütün devlet kurumları arasında sadece Ekonomi Konseyleri, sosyalist düzenin kurulmasına yaklaştığımız ölçüde, sadece yönetimsel, sadece yönetimle ilgili aygıta daha az gereksinim duyduğumuz ölçüde o kadar sağlamlaşacak olan sağlam bir yer edinecektir. Sömürücülerin direnişi nihai olarak kırıldığında ve emekçiler sosyalist üretimi organize etmeyi öğrendiklerinde, kelimenin asıl ve dar anlamıyla bu yönetim aygıtı, bu eski devlet aygıtı ölmeye mahkûm olacaktır. Yüksek Ekonomi Konseyi türünden bir aygıt ise büyüyecek, gelişecek, güçlenecek ve örgütlü toplumun bütün temel faaliyetini kapsayacaktır.

O nedenle yoldaşlar, Yüksek Ekonomi Konseyimizin ve faaliyetleri ile sıkı ve kopmaz bir bağ içinde olduğu yerel Ekonomi Konseylerinin faaliyetlerini değerlendirdiğimde, birçok şey henüz tamamlanmamış, bitirilmemiş, örgütlenmemiş olmasına rağmen, herhangi bir karamsar sonuca varmamız için en ufak bir neden olmadığına inanıyorum. Çünkü Yüksek Ekonomi Konseyi'nin ve bütün bölgesel ve yerel Ekonomi Konseylerinin önlerine koydukları görev öylesine devasa, öylesine kapsayıcıdır ki, hepimizin gördüğü şey endişelenmek için kesinlikle hiçbir neden sunmamaktadır. "Yedi kez ölç, bir kez biç" atasözü pekçok kez —bizim açımızdan belki de çok sık olarak— uygulanmamıştır. Ekonominin sosyalist ilkelere göre örgütlenmesi ne yazık ki atasözünde olduğu kadar kolay değil. Tüm iktidarın —bu kez sadece politik iktidarın değil, hatta ilk planda politik iktidarın değil, ekonomik iktidarın, yani insanların günlük yaşamlarının en derin temellerine kadar inen iktidarın— insanlık tarihinde ilk kez yani bir sınıfın, hem de halkın ezici çoğunluğunun, tüm emekçiler ve sömürülenler kitlesinin önderi olan sınıfın eline geçmesiyle birlikte görevlerimiz karmaşıklaşmıştır. Örgütsel görevlerin devasa önemi ve zorluğu, milyonlarca ve on milyonlarca insanın yaşamının en derin temellerini yeni bir biçimde örgütleme zorunluluğu karşısında meseleyi "Yedi kez ölç, bir kez biç" diyen atasözündeki gibi basitçe ele alma olanağının bulunmadığı açıktır. Gerçekten de önceden defalarca ölçüp denememiz, ancak ondan sonra kesin olarak ölçülmüş ve denenmiş şeyi biçmemiz olanaksızdır. Bizzat çalışmanın seyri içinde, şu ya da bu kurumu denerken, onun sonuçlarını pratik deneyim içinde gözlemlemek, bunları, emekçilerin kolektif deneyimiyle ve herşeyden önce de çalışmalarının sonuçlarıyla sınamak zorundayız; ekonomimizin binasını bizzat çalışma süreci içinde ve üstelik kapitalist sömürünün son çürümüş dişlerini kırmaya yaklaştığımız ölçüde kurdurganlaşan sömürücülerin umutsuz mücadelesi ve azgın direnişi koşulları altında kurmak zorundayız. Elbette bu koşullar altında karamsar olmak için hiçbir neden yoktur; ekonominin çeşitli dallarının biçimini, statüsünü, yönetim organlarını bazen kısa süre içinde tekrar tekrar değiştirmek zorunda kalışımız elbette burjuvaziye

ve duyguları incinmiş sömürücülere şeytanca saldırılar için olanak tanıyor olmasına rağmen, karamsar olmak için hiçbir neden yoktur. Bu çalışmaya, statülerin, normların, yönetim kurallarının bazen üç kez değiştirilmesine çok yakından ve doğrudan katılanlar —örneğin Su Yolları İdaresi— bundan pek hoşnut değil, bu çalışmadan elde edilen tatmin duygusu pek büyük olamaz. Halbuki insan kararnamelerin sık sık değiştirilmesinin düpedüz nahoş olmasına bir parça gözünü kapadığında, Rus proletaryasının, şimdilik sadece kendi yetersiz güçleriyle üstesinden gelmek zorunda olduğu muazzam, dünya tarihi açısından önemli bu işe biraz daha derin baktığında ve biraz gözünü uzağa çevirdiğinde, daha da çok değişikliğin, çeşitli idari sistemlerin denenmesinin, disiplin kurmanın çeşitli biçimlerinin kaçınılmaz olduğunu, böylesine büyük bir işte, yeni toplumun örgütlenme biçimlerinin önceden verilmiş talimatlara göre derhal ve aniden yaratılmasını asla talep edemeyeceğimizi —geleceğin perspektifleri üzerine yazan aklı başında hiçbir sosyalist bunu hiçbir zaman böyle düşünmemiştir zaten— hemen anlayacaktır. Bildiğimiz ve kapitalist toplumu en iyi tanıyanların, kapitalist toplumun gelişimini önceden gören bütün önemli beyinlerin bize gösterdiği herşey, devrimin tarihsel olarak kaçınılmaz biçimde şu ve şu genel doğrultuda gerçekleşeceği, üretim araçlarının özel mülkiyetinin tarih tarafından yok olmaya mahkûm edildiği, bunun yıkılacağı, sömürücülerin kaçınılmaz olarak mülksüzleştirilecekleriydi. Bu, bilimsel bir kesinlikle saptanmıştı ve biz sosyalizm bayrağını açtığımızda, kendimizi sosyalist ilan ettiğimizde, sosyalist partiler kurduğumuzda, toplumu değiştirdiğimizde bunu biliyorduk. Sosyalist reorganizasyona başlamak için iktidarı ele geçirdiğimizde bunu biliyorduk, fakat ne değişikliğin biçimlerini ne de somut reorganizasyonunun gelişim hızını bilebilirdik. Burada bize ancak kolektif deneyim, ancak milyonların deneyimi yol gösterebilir, çünkü, bugüne kadar gerek feodal toplumda, gerekse de kapitalist toplumda tarih yapmış olan üst katmanlara dahil yüzlerin ve yüzbinlerin deneyimi bizim davamız için, sosyalizmin inşası için yetersizdir. Tam da ortak deneyime, milyonlarca emekçinin deneyimine dayandığımız için böyle davranamayız.

O nedenle, Ekonomi Konseylerinin temel, en öz ve başlıca görevi olan örgütsel çalışmanın, özellikle tek tek her kişiyi uygun yere yerleştirmek söz konusu olduğunda, kaçınılmaz olarak bir sürü deney, adım, değişiklik, bir sürü zorluk getireceğini biliyoruz; zira bu konuda deneyimimiz yok, burada her adımı bizzat kendimizin atması gerekiyor. Fakat bu yolda yapılan hatalar ne kadar büyük olursa, sendika üyelerinin her yeni artışıyla, bugüne kadar henüz eski geleneklere göre yaşayan emekçiler ve sömürülenler kampından sovyet örgütlerini kurmakta olan insanların kampına geçen her yeni binlerce ve yüzbinlerce insanla, bu görevi yerine getirebilecek ve meseleyi doğru yola sokabilecek insanların sayısının arttığına olan inancımız o kadar artmaktadır. Ekonomi Konseyi'nin, özellikle Yüksek Ekonomi Konseyi'nin sık sık uğraştığı ikincil öneme sahip görevlerden birini alalım, burjuva uzmanlardan yararlanma görevini alalım. Hepimiz, en azından bilim ve sosyalizm zemininde duranlarımız, bu görevin ancak uluslararası kapitalizm, devasa ölçüde gerçekleşmiş, bilime ve dolayısıyla bilimsel olarak eğitilmiş çok sayıda uzmana dayanan çalışmanın maddi, teknik önkoşullarım yarattığında ve yarattığı ölçüde yerine getirilebileceğini biliyoruz. Bu önkoşul olmadan sosyalizmin imkânsız olduğunu biliyoruz. Son elli yıl boyunca kapitalizmin gelişimini gözlemlemiş ve tekrar tekrar sosyalizmin kaçınılmaz olduğu inancına varmış olan sosyalistlerin yapıtlarını okuduğumuzda, istisnasız hepsinin, bilimi, burjuva zincirlerinden, sermaye tarafından köleleştirilmesinden, sınırsız kapitalist kâr hırsının çıkarlarının köleliğinden ancak sosyalizmin kurtaracağına işaret ettiklerini görürüz. Toplumsal üretimi ve ürünlerin paylaşımını büyük boyutlarda genişletme ve bunları gerçekten bilimsel düşüncelere tabi kılma olanağını, tüm emekçilerin hayatının nasıl daha kolaylaştırılabileceğinden ve onlara refah olanağı sağlanabileceğinden hareketle sadece sosyalizm verecektir. Bunu sadece sosyalizm gerçekleştirebilir. Ve biz sosyalizmin bunu gerçekleştirmek zorunda olduğunu biliyoruz. Marksizmin tüm zorluğu ve tüm gücü bu gerçeğin bilinmesinde yatar.

Bunu gerçekleştirmek ve bunu yaparken ona karşıt düşünceli unsurlara dayanmak zorundayız; çünkü sermaye büyüdükçe burjuvazinin boyunduruğu ve işçilerin ezilmesi de o kadar kötüleşir. İktidarın proletarya ve yoksul köylülüğün eline geçtiği, bu iktidarın bu kitlelerin desteğiyle önüne görevler koyduğu bugün, bu sosyalist değişiklikleri, burjuva toplumunda eğitilmiş, başka ilişkiler görmemiş, başka toplumsal ilişkilerin olabileceğini düşünmeyen, bu nedenle de tamamen dürüst ve işlerine sadık olsalar da, binlerce burjuva önyargıya sahip, ölmekte, çürümekte olan, o nedenle de azgın bir direniş sergileyen burjuva toplumuna binlerce bağla bağlı burjuva uzmanların yardımıyla gerçekleştirmek zorundayız. Görevin ve hedefe ulaşmanın bu zorlukları bizim için gizli kalmamalıdır. İşçi sınıfı iktidarı ele geçirdiğinde, kapitalizmin biriktirdiği son derece zengin, bizim için tarihsel olarak kaçınılmaz bir gereklilik olan kültür, bilim ve teknik hazinelerinin tümünü kapitalizmin bir aracı olmaktan çıkarıp sosyalizmin bir aracı haline getirme görevini önüne koyduğunda, geleceğin sosyalist toplumu üzerine yazmış olan tüm sosyalistler arasında, işçi sınıfının karşı karşıya kalacağı somut pratik zorluklara işaret eden ne tek bir sosyalist yapıtı, ne de önde gelen bir sosyalistin düşüncesini anımsıyorum. Genel bir formülde, soyut bir karşılaştırmada bu kolaymış gibi görünüyor. Fakat, bir vuruşta ölmeyen, ölüme yaklaştıkça daha büyük direniş gösteren kapitalizme karşı mücadelede bu çok büyük bir görevdir. Bu alanda deneyler yapılıyorsa, çoğu kez bazı hataları düzeltiyorsak, bu, ekonominin şu ya da bu alanında uzmanları kapitalizmin hizmetçileri durumundan, emekçi kitlelerin hizmetçileri, onların danışmanları durumuna getirmek bir vuruşta başarılamıyorsa kaçınılmazdır. Bunu ilk atakta başaramamışsak, bu bir karamsarlık nedeni olamaz, çünkü önümüze koyduğumuz görev çok zor bir görevdir, dünya çapında tarihi öneme sahip bir görevdir. Tek başına kendi gücümüzle bir ülkede sosyalist devrimi tamamen gerçekleştiremeyeceğimiz gerçeğine gözlerimizi kapamıyoruz — bu ülke Rusya'dan daha az geri bir ülke olsaydı bile, korkunç, acılarla dolu, zor ve yıkıcı dört savaş yılından sonraki koşullardan daha kolay koşullarda yaşıyor olsaydık bile. Rusya'da gerçek-

leşmekte olan sosyalist devrime, güçlerin apaçık dengesizliğe işaret ederek sırt çeviren, burnundan ötesini göremeyen biridir, bir dizi güçler dengesizliği durumlarının ortaya çıkmadığı bir ölçüde önemli tek bir tarihsel devrimin olmadığını unutan eski kafalı, dünyadan bihaber bir insandır. Güçler mücadelenin seyri içinde, devrimin büyümesiyle birlikte büyürler. Ülke muazzam devrimler yoluna girmişse, bu ülkenin ve bu ülkede muzaffer olmuş işçi sınıfı partisinin kazanımı, bugüne kadar soyut, teorik olarak ortaya konmuş görevleri artık pratikte ele almış olmamızda yatar. Bu deneyim unutulmayacaktır. Ne olursa olsun ve Rus ve uluslararası sosyalist devrim belirleyici dönüm noktalarında ne kadar büyük zorluklardan geçerse geçsin, bu deneyim bugün sendika birliklerinde ve yerel örgütlerde bir araya gelmiş olan ve ülkenin bütününde bütün üretimi düzene sokma işine girişen işçilerin elinden alınamayacaktır. Bu deneyim sosyalizmin kazanımı olarak tarihe geçmiştir ve geleceğin uluslararası devrimi sosyalist binasını bu deneyime dayanarak kuracaktır.

Yüksek Ekonomi Konseyi'nin pratikte çözmek zorunda olduğu bir göreve daha, belki de en zor göreve işaret etmek istiyorum. Bu çalışma disiplini görevidir. Bu göreve dikkat çekerken, aslında kabul etmeli ve özellikle memnuniyetle vurgulamalıyız ki, tam da sendikalar, onların en önemli örgütleri —Metal İşçileri Birliği Yönetim Kurulu, Tüm-Rusya Sendika Konseyi—, milyonlarca emekçiyi birleştiren en yüksek sendikal örgütler, bu görevin yerine getirilmesini bağımsızca ele almışlardır. Bu ise dünya çapında tarihi öneme sahiptir. Bunu anlamak için, münferit küçük başarısızlıkları, tek tek bakıldığında aşılmaz görünen inanılmaz zorlukları bir tarafa bırakmak gerekir. Daha yüksek bir kuleye çıkıp, toplumsal ekonomik sistemlerin tarihsel değişimine bakmak gerekir. Ne muazzam bir görev üstlendiğimiz ancak o zaman anlaşılır. Derebeylik Rusyası'nda 1861'e kadar bunu tamamen kendi meselesi olarak gören bir avuç çiftlik sahibi tarafından karara bağlanan bu görevin yerine getirilmesi inisiyatifini bu kez toplumun en ileri temsilcisinin, emekçi ve sömürülen kitlelerin ele almaları gerçeğinin ne muazzam öneme sahip olduğu ancak o zaman anlaşılır . O sıralar

devletin toprak bütünlüğünü ve disiplini kurmak onların göreviydi. Derebeyi çiftlik sahiplerinin bu disiplini nasıl kurduklarını biliyoruz. Bu, halkın çoğunluğu için baskı, aşağılanma, haddi hesabı olmayan bir ağır ceza eziyetiydi. Bütün bu serflikten burjuva ekonomisine geçişi düşünün. Gözlemlediğiniz —ne var ki çoğunuz gözlemleyemediniz— ve daha önceki kuşaklardan öğrendiğiniz, 1861 sonrası yeni burjuva ekonomisine bu geçiş, eski derebeyi sopa disiplininden, insanların en saçma, en kinik, en kötü aşağılanması ve ezilmesi disiplininden burjuva disiplinine geçiş, açlığın disiplinine, gerçekte kapitalist kölelik disiplini olan sözümona serbest ücret sözleşmesi disiplinine geçiş tarihsel olarak kolay görünüyordu, çünkü insanlık sadece sömürenleri değiştirmişti, çünkü halk emeğini yağmalayan ve sömüren bir azınlık yerini yine halk emeğini yağmalayan ve sömüren bir başka azınlığa bırakmıştı, çünkü çiftlik sahipleri bu yeri kapitalislere bırakmışlardı ve böylece emekçilerin ve sömürülen sınıfların geniş kitlelerinin ezilmesinde bir azınlığın yerini yine bir başka azınlık almıştı. Ve bir sömürücü disiplininin yerini bir başka sömürücü disiplininin alması bile yıllar, hatta on yıllar süren çabalara, eski derebeyi çiftlik sahiplerinin, her şeyin yok olduğuna, serflik olmadan ekonominin yürümeyeceğine içtenlikle inandıkları yıllar, hatta on yıllar süren bir geçiş dönemine, yeni kapitalist girişimcinin adım başında pratik zorluklarla karşılaştığı ve ekonomisinden kuşku duyduğu bir geçiş dönemine mal olmuştu. Bu geçişin zorluğuna ilişkin bir maddi belirti, önemli bir kanıt, Rusya'nın o zamanlar yurtdışından üretim yapmak için en iyi makineleri getirtmesi, fakat ne bu makineleri kullanabilecek kişilerin, ne de gerekli yöneticilerin olmadığının anlaşılmasıydı. Ve Rusya'nın her yerinde, bu en iyi makinelerin kullanılmadan nasıl öylece durduğuna tanık olundu. Eski derebeyi disiplininden, yeni burjuva-kapitalist disipline geçiş böylesine büyük zorluklarla gerçekleşmişti.

Ve şimdi, yoldaşlar, meselelere böyle bakacak olursanız, bütün işleri panik yaratmak, umutsuzluk yaymak, tüm çalışmalara yılgınlık taşımak ve işi umutsuz göstermek olan kişilerin, sınıfların, burjuvazinin ve bunların suç ortaklarının sizi yanıltmasına izin vermezsiniz. Bu ki-

şiler tek tek her disiplinsizlik ve çözülme örneğine işaret ediyor ve bu nedenle devrimden vazgeçiyorlar — sanki dünyada ve tarihte çözülmenin, disiplinsizliğin, acılarla dolu deneyimlerin olmadığı —ve bu süreçte kitlenin kendisine yeni bir disiplin yaratmadığı— gerçekten büyük tek bir devrim varmış gibi. Unutmamalıyız ki milyonlarca emekçi ve sömürülenin gerçekte yeni bir disiplin, bir çalışma disiplini, bir yoldaşça dayanışma, bir Sovyet disiplini kurduğu tarihin böyle bir dönüm noktasına ilk kez ulaştık. Hızlı ilerleme iddiasında değiliz, buna dayanmıyoruz. Bunun için tüm bir tarihsel dönem gerektiğini biliyoruz. Henüz burjuva bir ülkede kapitalist toplumun disiplinini yıktığımız —onu yıkıyoruz ve bütün sınıf bilinçli işçilerin, tüm emekçi köylülüğün bu yıkıma her biçimde yardım etmesinden onur duyuyoruz— ve kitleler arasında gönüllü olarak, kendi içgüdüsünden hareketle, emekçilerin sömürülmesi ve köleleştirilmesine dayanan bu disiplinin yerine, yukarıdan gelen emirle değil, kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, yeni bir disiplin koymak zorunda oldukları, birleşik emeğin disiplinini, tüm Rusya'nın, milyonlarca ve on milyonlarca nüfusa sahip bir ülkenin birleşik örgütlü işçi ve emekçi köylülerinin disiplinini koymak zorunda oldukları bilincinin geliştiği bir tarihsel çığır açtık. Bu muazzam zor bir görev, fakat bir o kadar da etkili bir görevdir, çünkü ancak bu görevi pratikte çözdüğümüzde, mezara taşıdığımız kapitalist toplumun tabutunun son çivisi çakılmış olacaktır.

MOSKOVA SENDİKALARI VE İŞLETME İŞÇİ TEMSİLCİLERİ IV. KONFERANSI[156]

MEVCUT DURUM ÜZERİNE RAPOR

27 Haziran 1918

Yoldaşlar! Elbette hepiniz ülkemizi bugünlerde felaketlerin en büyüğünün —açlığın— kırıp geçirdiğini biliyorsunuz. Tam da bugünlerde özellikle şiddetlenmiş olan bu felaketle mücadele etme önlemlerine geçmeden önce, herşeyden önce şu soruyu sormamız gerekir: bu felaket aslında nereden kaynaklanmıştır? Bu soruyu sorduğumuzda, bugün bu felaketle sadece Rusya'nın değil, bütün ülkelerin, kültürel olarak en gelişmiş, en ileri, en uygar ülkelerin bile karşı karşıya bulunduğunu söylemek ve bunu unutmamak zorundayız.

Son on yıllar boyunca, ama özellikle de bugün devrim sürecinde Rusya'da, Rus köylülüğünün ezici çoğunluğunun dağınık olduğu ve

Çarlar, çiftlik sahipleri ve kapitalistler tarafından ezildiği bir tarım ülkesi olan ülkemizin bazı bölgelerinin açlık çektiği sık sık görülmüştür. Fakat bugün Batı Avrupa ülkelerinde de aynı felaket hüküm sürüyor. Bu ülkelerin birçoğu, on yıllardır değil, yüzyıllardır açlığın ne olduğunu unutmuşlardı — bu ülkelerin tarımı öyle gelişmişti, ürettiği tahılı kendine yetmeyenler için muazzam miktarda tahıl ithalatı öylesine iyi işliyordu. Bugün, yirminci yüzyılda ise, tekniğin daha da ilerlemesinin yanısıra, mucizevi buluşların yanısıra, tarımda kapsamlı makine ve elektrik kullanımının, yeni motorların kullanımının yanısıra, istisnasız tüm Avrupa ülkelerinde halkların aynı felakete, açlık felaketine uğradığını görüyoruz. Sanki bu uygarlık ve kültür ülkeleri ilkel barbarlığa geri dönmüş, ahlakın beş para olduğu ve insanların bir parça ekmek uğruna mücadelede hayvanlaştığı bir duruma gelmişlerdir. Tam bir dizi Avrupa ülkesinde, onların çoğunluğunda barbarlığa bu geri dönüş nereden kaynaklanmıştır? Bunun nedeninin emperyalist savaş olduğunu, dört yıldan beri insanlığı kıyım kıyım kıyan, halklara on milyondan fazla, daha da fazla genç insanın hayatına mal olan, gözünü kâr hırsı bürümüş kapitalistlerin neden olduğu ve dünyaya kimin, hangi büyük haydutun, İngilizlerin mi yoksa Almanların mı egemen olacağı, sömürgeleri ele geçireceği, küçük halkları ezeceği sorusunu karara bağlamak için sürdürülen emperyalist savaş olduğunu hepimiz biliyoruz.

Neredeyse tüm yerküreyi kapsayan, milyonlarca sakat ve hasta bir yana, en azından on milyon insanı yok eden, ayrıca en sağlıklı ve en iyi milyonlarca gücü üretici çalışmadan koparan bu savaş, bugün insanlığın kesin bir barbarlığa düşmesine neden olmuştur. Sosyalist akımın çok sayıda yazarının kapitalizmin en kötü, en acılı, en korkunç sonu olarak öngördükleri şey bugün hakikat olmuştur. Bu yazarlar şöyle diyorlardı: Toprak ve arazinin, fabrikaların ve iş aletlerinin bir avuç kapitalist ve tekelci tarafından özel mülkiyet edinilmesine dayanan kapitalist toplum, savaşa sadece onun son verebileceği bir sosyalist topluma dönüşecektir, çünkü "uygar", "kültürlü" kapitalist dünya, uygar yaşamın bütün temellerini sarsabilecek ve kaçınılmaz olarak sarsacak

korkunç bir çöküşe doğru gitmektedir. Yineliyorum: Sadece Rusya'da değil, emek üretkenliğinin kıyas kabul etmez ölçüde daha yüksek olduğu, dünyaya çok miktarda teknik araç sağlayabilecek ve hâlâ uzak ülkelerle serbest ilişki içerisinde bulunduğundan halkına gıda maddeleri sağlayabilecek durumda olan Almanya gibi kültürel olarak en ileri ülkelerde bile açlık görüyoruz; bu, kıyas kabul etmez ölçüde iyi örgütlenmiş, daha uzun süreli, fakat Rusya'dakinden daha kötü, daha acılı bir açlıktır. Kapitalizm öylesine ağır ve acılı bir çöküşe yol açmıştır ki artık herkes için şu tamamen açıktır: Bir dizi zorlu ve kanlı devrim olmadan —ki Rus devrimi bu devrimlerin sadece ilki, sadece başlangıcıdır— bugünkü savaş sona eremez.

Bugünlerde, örneğin Viyana'da nasıl ikinci kez bir işçi konseyinin oluşturulduğuna, emekçi halkı nasıl ikinci kez neredeyse genel bir kitle grevinin sardığına ilişkin haberler duyuyorsunuz. Şimdiye kadar kapitalist düzenin, kültürün ve uygarlığın gerçek birer örneği olan kentlerde, örneğin Berlin'de, karanlık basınca sokakta dolaşmanın nasıl tehlikeli hale geldiğini duyuyoruz, çünkü en kötü kovuşturma önlemlerine ve sıkı koruma kurallarına rağmen savaş ve açlık orada da insanları tam bir vahşiliğe, öylesine bir anarşiye, öylesine bir öfkeye itmiştir ki, bütün gelişmiş uygar devletlerde sadece ekmek satışı*... değil, ekmeğin doğrudan gaspı, bir parça ekmek uğruna doğrudan savaş gündemdedir.

Yoldaşlar, ülkemizde bugün bu yüzden açlık felaketiyle bağıntılı olarak böylesine acılı ve zor bir durumla karşı karşıyaysak eğer, az sayıda da olsa hâlâ varolan tamamen kör, aydınlanmamış insanlara, açlığın temel ve en önemli nedenlerini anlatmak zorundayız. Bizde hâlâ şöyle yargı yürüten insanlar var: Çarlık yönetimi altında hiç olmazsa ekmeğimiz vardı; fakat sonra devrim geldi ve şimdi ekmeğimiz yok. Ve son on yıllık tüm tarihsel gelişmenin, köydeki herhangi bir yaşlı dudunun düşüncesine göre, belki gerçekten de eskiden ekmek olduğu, şimdi ise olmadığına vb. çıkması anlaşılırdır. Bu anlaşılırdır, çünkü aç-

* *Tutanak okunamadı.* ***—Alm. Red.***

lık, bütün diğer sorunları alıp götüren, bir yana iten, sadece kendisini öne çıkaran ve her şeyi kendisine tabi kılan bir felakettir. Ne var ki görevimizin, sınıf bilinçli işçilerin görevinin, en geniş kitleleri, kırdaki ve kentteki emekçi kitlelerin bütün temsilcilerini açlığın asıl nedeni konusunda aydınlatmak olduğu açıktır. Zira bu hususta açıklık sağlayamazsak, ne kendi saflarımızda, ne de emekçi kitlelerin temsilcilerinde doğru bir davranış meydana getiremeyiz, açlığın verdiği zarar konusunda doğru bir anlayış sağlayamayız, sağlam bir irade ve bu felaketle mücadele etmek için gerekli havayı yaratamayız. Ne var ki bu felaketin nedeninin emperyalist savaş olduğunu, bugün en zengin ülkelerin bile korkunç bir açlık çektiğini ve emekçi kitlelerin büyük çoğunluğunun korkunç acılar çektiğini gözönüne getirirsek; bu emperyalist savaşın dört yıldan beri çeşitli ülkelerin işçilerini, kapitalistlerin menfaatleri için, çıkarları için kan dökmeye zorladığını gözönüne getirirsek; savaşın ne kadar uzun sürerse o kadar çaresiz olduğunu gözönüne getirirsek — bu harekete ne muazzam, ne sonsuz güçlerin akmakta olduğunu kavrarız.

Savaş neredeyse dört yıldır sürüyor. Rusya savaştan çekildi, ve bunu tek başına yaptığı için, her biri, Rusya'nın geçici savunmasız ve çaresizliğinden, onu parçalayıp boğmak için yararlanan iki emperyalist canavar sürüsünün arasında bulunuyor. Savaş dört yıldır sürüyor. Alman emperyalist haydutları bir dizi zafer kazandılar ve ülkelerindeki işçileri aldatmaya devam ediyorlar; bu işçilerden bir bölümü burjuvazi tarafından satın alınarak onun tarafına geçti ve anavatan savunması gibi aşağılık kanlı bir yalanı tekrarlarken, Alman askerleri gerçekte onlara, Almanya'nın barış ve refah getireceği vaadinde bulunan Alman kapitalistlerin bencil yağmacı çıkarlarını savunuyorlar; ancak gerçekte, Almanya'nın zaferleri büyüdükçe, onun umutsuz durumunun o kadar açıkça ortaya çıktığını görüyoruz.

Brest Barışı döneminde, bu zorba, sömürücü, zora ve halkların ezilmesine dayanan Brest Barışı'nın imzalanması sırasında Almanya, Alman kapitalistleri, işçilere ekmek ve barış vereceğiz diye böbürleni-

yorlardı. Fakat bugün Almanya'da ekmek tayınını düşürüyorlar. Herkesin kabul etmek zorunda kaldığı gibi zengin Ukrayna'da gıda maddesi tedariki şapa oturdu[158] ve Avusturya'da bir kez daha açlık isyanları, genel kitle ayaklanmaları başgösterdi[157]. Çünkü Almanya zafer kazandıkça, herkes için, hatta Alman büyük burjuvazisinin birçok temsilcisi için bile; savaşın çıkar yol olmadığı, Almanlar Batı cephesinde direnebilseler bile, böylece savaşın bitimine yaklaşılmayacağı, bilakis sadece, Alman birliklerinin işgal ve istila edip savaşı sürdürmek zorunda kalacakları yeni bir köleleştirilmiş ülkenin yaratılacağı o kadar açıklık kazanmaktadır. Bu durum, bir ordudan bir haydutlar çetesine; başka halklara, savunmasız halklara zulmeden ve bu halkların elinden halkın büyük direnişi altında son gıda maddelerini ve hammaddeleri gaspeden bir çeteye dönüşen Alman ordusunun çözülmesini hızlandırıyor. Almanya Avrupa'nın sınır bölgelerine ilerledikçe, daha gelişmiş olan, daha büyük üretici güçlere sahip bulunan ve son derece iyi yeni birlikleri Avrupa'ya göndermek ve bütün makineleri ve fabrikaları imha aracı haline getirmek için zaman kazanan İngiltere ve Amerika'nın, Almanya'nın karşısında yer alacağı gittikçe açıklık kazanmaktadır. Savaş yeniden geliyor ve bu, her yılın, hatta her ayın bu savaşın genişlemesini beraberinde getireceği anlamına gelmektedir. Bu savaştan; devrimden, içsavaştan başka çıkış yolu yoktur; kapitalistlerin kâr uğruna, ganimetin paylaşılması uğruna, küçük ülkelerin boğazlanması uğruna yürüttükleri savaşı, ezilenlerin ezenlere karşı savaşına, tarihte sadece savaşın değil, aynı zamanda bir ölçüde önemli devrimlerin belirtisi olan tek savaşa, emekçi, ezilen, sömürülen kitlelerin çıkarları açısından haklı, adil ve kutsal biricik savaşa dönüştürmekten başka çıkış yolu yoktur. Böyle bir savaş olmadan emperyalist kölelikten kurtulmayacağız. İçsavaşın her ülkeye beraberinde hangi yeni sefaleti getireceği konusunda açık olmalıyız. Ülkenin uygarlığı ne kadar gelişmişse, bu sefalet o kadar kötü olacaktır. Makinelere, demiryollarına sahip bir ülkenin içsavaşta olduğunu ve içsavaşın bu ülkenin tek tek bölgeleri arasında ulaşımı engellediğini düşünelim. On yıllardır sanayi malları mübadelesiyle yaşamaya ayarlanmış bölgelerin böyle bir durumda ne hale

geleceklerini bir düşünün, o zaman, önde gelen sosyalistlerin öngördükleri gibi, her içsavaşın, yeni ağır bir sefaleti beraberinde getireceğini anlarsınız. Emperyalistler işçi sınıfım yoksulluğa, sefalete ve ölüme terkediyorlar. Bütün insanlığın çektiği bu eziyet ne kadar ağır ve acılı olursa olsun, yeni sosyalist toplum için, emperyalistlerin başlattıkları bu savaşı bitirmeyecekleri, bu savaşa bilakis başka sınıfların son vereceği, bunu işçi sınıfının, bütün ülkelerde her geçen gün daha çok hareketlenen, sürekli büyüyen bir hiddet ve öfkenin sardığı, duygulardan ve ruh hallerinden bağımsız olarak olayların gücüyle kapitalistlerin egemenliğini yıkmaya girişen işçi sınıfının yapacağı her geçen gün daha açık hale gelmektedir. Açlığın kendini özellikle şiddetli biçimde hissettirdiği Rusya'da şimdi, devrimin şimdiye kadar hiç geçirmediği bir dönemden geçmek zorundayız; ve Batı Avrupalı yoldaşların bizi hemen desteklemelerine de güvenemeyiz. Rus devriminin bütün zorluğu, Rus devrimci işçi sınıfının devrime Batı Avrupa işçi sınıfından çok daha kolay başlayabilmesi, fakat onu sürdürmenin bizim için çok daha zor olmasında yatmaktadır. Orada, Batı Avrupa ülkelerinde devrime başlamak daha zordur, çünkü orada proletaryanın karşısında daha yüksek bir kültür vardır ve işçi sınıfı bir kültür köleliği içinde bulunmaktadır.

Bugün sırf uluslararası durumumuzdan dolayı bile, haddi hesabı olmayan bir zorlu dönemden geçiyoruz ve bizler, emekçi kitlelerin temsilcileri, işçiler, sınıf bilinçli işçiler, tüm ajitasyon ve propagandamızda, her konuşmada, her çağrıda, fabrikalardaki görüşmelerde, köylülerle yaptığımız her toplantıda, üstümüze çöken bu felaketin uluslararası bir felaket olduğunu, ondan uluslararası devrimden başka bir çıkış yolu olmadığını anlatmalıyız. Eğer geçici olarak tek başına kaldığımız böylesine acı dolu bir dönemden geçiyorsak, yalnız olmadığımız, çektiğimiz yoksulluk ve sefaletin bütün Avrupa ülkelerine yayıldığı ve bu ülkelerden hiçbirinin bu felaketten bir dizi devrim olmadan kurtulamayacağı bilinciyle, bütün güçlerimizi, bu zorlu dönemi kararlılıkla atlatmaya yöneltmeliyiz.

Rusya'nın üzerine kıtlık felaketi çökmüştür, bu kıtlık, zorla kabul ettirilen barışın ülkemizin en bol tahıl üreten, en verimli bölgelerini elimizden almasıyla daha da şiddetlenmiştir; kıtlık ayrıca, eski iaşe kampanyasının son bulmasıyla daha da şiddetlenmektedir. Hiç kuşkusuz bol randıman alınacak olan yeni ürüne kadar önümüzde daha haftalar var; bundan dolayı bu dönem son derece ağır bir geçiş dönemi olacaktır; zaten ağır olan bu dönem, Rusya'daki devrik sömürücü çiftlik sahipleri ve kapitalistler sınıflarının iktidarı yeniden ele geçirmek için her türlü çabayı göstermeleri, bütün güçlerini buna sevketmeleri ve sürekli buna dönük girişimlerde bulunmalarıyla daha da şiddetlenmektedir. Tam da Sibirya'nın bol tahıl üreten bölgelerinin Çekoslovak ayaklanmasıyla[58] bizden koparılmasının ana nedenlerinden biri de budur. Çok iyi biliyoruz ki, Çekoslovak askerleri, birliklerimizin temsilcilerine, işçi ve köylülerimize, Rusya'ya ve Rus Sovyet iktidarına karşı savaşmadıklarını, sadece ellerinde silahlarıyla sınıra varmak istediklerini açıklıyorlar; fakat başlarında hâlâ, İngiliz-Fransız parasıyla çalışan ve burjuvazinin safına geçmiş Rus sosyal-hainleri tarafından desteklenen dünkü aynı generaller, toprak sahipleri ve kapitalistler var.

Bu nezih topluluk şimdi kıtlıktan yararlanarak, çiftlik sahipleri ve kapitalistleri yeniden iktidara getirmeye çabalıyor. Yoldaşlar, devrimimizin deneyimi, bilimsel sosyalizmin temsilcilerini, Marx ve ardıllarını, ütopik sosyalistlerden, küçük-burjuva sosyalistlerinden, sosyalist aydınlardan, sosyalist düşbazlardan daima ayıran sözleri doğrulamaktadır. Hayalci aydınlar, küçük-burjuva sosyalistleri sosyalizmin ikna yoluyla uygulamaya konulacağına inanıyorlardı ve belki de hâlâ inanıyor ve bunun düşünü görüyorlar: Halkın çoğunluğu ikna olacak, çoğunluk ikna olduktan sonra azınlık itaat edecek; çoğunluk oy kullanacak ve sosyalizm uygulamaya konulacak. Hayır, dünya böyle güzel kurulmamıştır, sömürücülere, çiftlik sahibi canavarlara, kapitalist sınıfa ikna yoluyla pes ettirmek olanaksızdır. Sosyalist devrim, herkesin gördüğü şeyi, sömürücülerin en büyük direnişle karşı koyduklarını doğrulamaktadır. Ezilen sınıfın baskısı ne kadar güçlüyse, her türlü baskıyı, sömürüyü yıkmaya ne kadar yakınsa, ezilen işçi ve köylülerin

inisiyatifi ne kadar kararlılıkla gelişirse, sömürücülerin direnişi o kadar azgın olmaktadır.

Kapitalizmden sosyalizme geçişin en ağır, en acı dolu döneminden geçiyoruz; bu dönem kaçınılmaz olarak bütün ülkelerde çok çok uzun sürecektir, çünkü —tekrar ediyorum— ezenler ezilen sınıfın her başarısını sürekli yeni direniş ve ezilen sınıfın iktidarını yıkma girişimleriyle yanıtlayacaklardır. Politikası Sovyet iktidarını yıkmaya yönelik olan İngiliz-Fransız emperyalizmi tarafından açıkça desteklenen Çekoslovak ayaklanması bize bu direnişin ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Kıtlığın bu ayaklanmayı doğal olarak nasıl teşvik ettiğini görüyoruz. Geniş emekçi kitleler arasında (bunu çok iyi biliyorsunuz: her biriniz bu duruma fabrikada tanık olmaktasınız) aydınlanmış sosyalistler olmayan, olamayan bir sürü insanın var olması doğaldır, çünkü bu insanlar fabrikada çok ağır çalışıyorlar ve sosyalist olmak için ne zamanları ne de olanakları var. Elbette bu insanlar fabrikada, fabrikanın sevk ve idaresini öğrenen işçilerin ortaya çıkmasını sempatiyle karşılıyorlar; bu zor bir iştir, burada hatalar kaçınılmazdır, fakat bu, işçilerin, makine, fabrika ve tesislerin, en mükemmel tekniğin, insanlığın en yüksek kazanımlarının sömürüye değil, ezici çoğunluğun yaşamının iyileştirilmesine, kolaylaştırılmasına hizmet etmesi yolundaki sürekli çabalarını gerçekleştirebilecekleri tek yoldur. Fakat emperyalist haydutların Rusya'nın savunmasızlığından yararlanarak onu batıdan, doğudan ve kuzeyden paramparça etmeye çalıştıklarını görünce ve başka ülkelerde işçi hareketinin ne durumda olacağını bilmedikleri müddetçe, bu insanların umutsuzluğa kapılmaları doğaldır. Başka türlü olamaz. Sömürü üzerine kurulu kapitalist toplumdan, doğrudan doğruya sosyalizmin zorunluluğu net bilincine, o anlayışa ulaşabileceğini beklemek gülünç, buna inanmak da anlamsızdır. Bu olamaz. Bu bilinç ta en sonunda ve ancak mücadele içinde oluşur, biz şimdi işte bu mücadelenin en acılı döneminden geçmek zorundayız. Burada bir devrim diğerlerinin önünden gitmekte, onlar buna yardım edememekte, kıtlık felaketi tehdit etmektedir. Emekçilerin bazı kesimlerinin umutsuzluğa, hoşnutsuzluğa düşmeleri, ne olursa olsun her şeye boyun eğ-

me ruh halinin ortaya çıkması doğaldır. Ve karşı-devrimcilerin, çiftlik sahipleri, kapitalistler ve bunların hempaları ve suç ortaklarının, bu durumdan yeniden ve yeniden sosyalist devlet iktidarına karşı harekete geçmek için yararlandıkları açıktır.

Yabancı süngülerin yardımının olmadığı bütün kentlerde bunun nelere yol açtığını görüyoruz. Biliyoruz ki, anavatan savunması ve yurtseverlik üzerine bunca yaygara koparanlar, Sovyet iktidarını yenilgiye uğratmayı ancak kapitalist doğalarını açıkça göstererek, kâh Ukraynalı Bolşevikleri yenilgiye uğratmak için Alman süngüleriyle, kâh Bolşeviklere karşı saldırıya geçmek için Türk süngüleriyle, kâh Samara'da Sovyet iktidarını yıkmak ve oradaki Bolşevikleri kılıçtan geçirmek için Çekoslovak süngüleriyle anlaşma yaptıklarında başarmışlardır. Bugüne kadar yalnızca yabancıların yardımı, yabancı süngülerin yardımı, ancak Rusya'nın Japon, Alman, Türk süngülerine teslim edilmesi, kapitalizmin etek taşıyıcılarına ve çiftlik sahiplerine bir başarı görüntüsü sağlamıştır. Yine biliyoruz ki, herhangi bir bölgede açlık ve kitlelerin umutsuzluğu temelinde patlak veren ve yabancı orduların yardıma çağrılamadığı her ayaklanmada, Zaratov, Kovlov, Tambov'da olduğu gibi, Kurucu Meclis'in hoş şiarlarına bürünen çiftlik sahipleri, kapitalistler ve dostlarının egemenliği sadece günler, hatta saatler sürmüştür. Sovyet birlikleri karşı-devrimin geçici olarak ele geçirdiği yerlerden ne kadar uzaksa kent işçileri arasında hareket o kadar kararlıydı, bu işçiler ve köylüler, Zaratov, Pensa, *Koslov'a yardıma koşmak* ve buralarda kurulan karşı-devrimci iktidarı hemen yıkmak için o kadar çok inisiyatif gösterdiler.

Yoldaşlar, bu olaylara, dünya tarihindeki bütün olayları dikkate alarak bakarsanız, bu korkunç sefaletin tesadüfen değil, ilk olarak emperyalist savaştan dolayı, sonra da çiftlik sahiplerinin, kapitalistlerin ve sömürücülerin azgın direnişinden dolayı üzerimize çöktüğü konusunda açıklığa kavuşmanın ve bunu kitlelere anlatmaya çalışmanın göreviniz —ortak görevimiz— olduğunu anımsarsanız, bu konuda kafamız açık olursa, o zaman bu doğru anlayışın, ne kadar zor olursa ol-

sun, geniş kitleleri saracağına ve disiplin kurmayı, fabrikalarımızdaki disiplinsizliği alt etmeyi, yeni hasada kadar belki de bir iki ay, birkaç hafta sürecek olan acı dolu, özellikle ağır dönemi atlatması için halka yardım etmeyi başaracağımıza güvence verilebilir.

Sibirya'yı bizden koparan karşı-devrimci Çekoslovak ayaklanmasıyla bağıntılı olarak, güneydeki sürekli isyanlarla bağıntılı olarak, savaşla bağıntılı olarak Rusya'da şu an durumun özellikle ağır olduğunu biliyorsunuz. Ne var ki açlık tehdidi altındaki ülkede durum ne kadar ağırsa, bu kıtlıkla mücadele önlemlerimiz elbette o kadar kararlı, o kadar sert olmak zorundadır. Temel mücadele önlemi tahıl tekelinin uygulamaya konmasıdır. Hepiniz, büyük köylülerin, zenginlerin her yerde tahıl tekeline karşı nasıl galeyana geldiklerini çok iyi biliyor ve yakın çevrenizde kendi deneyiminizle gözlemliyorsunuz. Bu anlaşılabilir, çünkü, Skoropadski'nin Kiev'de yaptığı gibi, tahıl tekelinin geçici olarak kaldırıldığı yerlerde spekülasyonun inanılmaz ölçülere ulaştığı, tahıl fiyatlarının *pud* başına 200 rubleye kadar çıktığı görülmüştü. Şu çok açık: Onsuz yaşanamayacak bir ürün ortalıkta bulunmuyorsa, ona sahip olan herkes bundan zengin olabilir; fiyatlar inanılmaz biçimde fırlar. Paniğin, açlık korkusunun fiyatları inanılmaz ölçüde yükselttiği açıktır ve Kiev'de tahıl tekelinin yeniden uygulamaya konmasını düşünmek gerekiyordu. Ülkemizde hükümet, Rusya'nın tahıl zengiliğine rağmen, çoktan bu yana, daha Bolşeviklerden önce, tahıl tekelinin zorunlu olduğuna kanaat getirmek zorunda kalmıştı. Bu tekele, ya tamamen cahil insanlar, ya da kendisini doğrudan doğruya para kesesinin çıkarlarına satmış kişiler karşı çıkabilir.

Bununla beraber, yoldaşlar, tahıl tekelinden söz ederken, bunu gerçekleştirmenin ne büyük zorlukları beraberinde getirdiğini düşünmek zorundayız. Tahıl tekelini telaffuz etmek kolay, fakat bunun ne anlama geldiğini düşünmek gerekir. Bunun anlamı, tüm tahıl fazlasının devlete ait olmasıdır; köylünün kendi işletmesinde, kendi ailesinin geçimi, hayvanlarının beslenmesi ve tohumluk için gereksinim duymadığı her pud tahıl fazlasını devlete vermesi demektir. Bu nasıl olacak-

tır? Devletin fiyatları saptaması, her pud tahıl fazlasının bulunup devlete teslim edilmesi gerekecektir. Zihni yüzyıllardır kütleştirilmiş, çiftlik sahipleri ve kapitalistler tarafından yağmalanmış ve aptallık derecesinde körleştirilmiş, hiçbir zaman karnı doymamış bu köylü, birkaç hafta ya da ay içinde tahıl tekelinin ne olduğunu nasıl kavrasın; devletin şimdiye kadar sadece baskı, şiddet, yağma ve memurların haydutça yöntemleriyle gadre uğrattığı milyonlarca ve on milyonlarca insan bunu nasıl kavrasın; köyün ıssızlığında sefalete mahkûm köylü bu kavrayışa nasıl ulaşsın? İşçi-köylü iktidarının ne *olduğunu*, iktidarın yoksulların elinde bulunduğunu, tahıl fazlasının devletin eline geçmeyip, bilakis tahıl sahibine kaldığını,*... ve tahıl stoklayanların bir haydut, bir sömürücü olduğunu, Petersburglu, Moskovalı vs. işçilerin acı dolu açlıklarının sorumlusu olduğunu nasıl anlasın? Bugüne kadar cehalet içinde tutulan, köydeki işi sadece tahılını satmak olan köylü bunu nasıl kavrasın? Sorunu pratikte ortaya koyduğumuz, yakından incelediğimizde, köylülerin çoğunluğunun Çarlık ve çiftlik sahipleri tarafından cehalet içinde tutulduğu, yüzyıllardan bu yana ilk kez kendi toprağında tahıl yetiştiren bir köylülüğün bulunduğu bir ülkede tahıl tekelinin uygulanması gibi bir görevin büyük zorluğuyla karşılaşmamızda şaşılacak bir şey yok.

Fakat bu zorluk ne kadar büyükse ve dikkatli, temkinli bir ele alışta ne kadar büyük görünürse, her zaman söylediğimiz şeyi kendimize o kadar açık bir şekilde söylemek zorundayız: işçilerin kurtuluşu bizzat işçilerin işi olmalıdır. Bunu hep söyledik: Emekçilerin ezilmekten kurtuluşu dışarıdan gelemez; emekçiler kendi mücadeleleriyle, hareketleriyle, ajitasyonlarıyla yeni tarihsel görevi çözmeyi öğrenmek zorundalar. Ve bu yeni tarihsel görev ne kadar zorlu, ne kadar büyük, ne kadar sorumluluk isteyen bir görevse, milyonlarcası bu görevin çözülmesine bağımsız katılıma çekilmek zorunda olan o kadar çok insana ihtiyaç vardır. Herhangi bir tüccara, herhangi bir satıcıya tahıl sat-

* *Konferans tutanağında burada birkaç sözcük besbelli atlanmıştır.* ***—Alm. Red.***

mak için bilgiye, örgütlenmeye gerek yoktur. Bunun için burjuvazinin emrettiği gibi yaşamak yeter: gönüllü köle olarak yaşamak ve burjuvazinin kurduğu dünyayı mükemmel bulmak yeter. Ne var ki bu kapitalist kaosu altetmek, tahıl tekelini uygulamak, her fazlanın, her pud tahıl fazlasının devlete ait olmasını sağlamak için zorlu, uzun ve çok çabayı gerektiren bir örgütlenme çalışmasına gerek vardır, örgütçülerin ve ajitatörlerin değil bizzat kitlelerin çalışmasına gerek vardır.

Rus köyünde böyle insanlar var; köylülerin çoğu, tahıl fazlasıyla ticaret yapacak ve haydutlaşacak, başkaları açlık çekerken yüzlerce pud tahılı elinde tutacak durumda olmayan yoksul ve çok yoksul köylülerdir. Şimdi durum öyle ki, her köylü belki de kendisine emekçi köylü diyor (bazıları bu kavramı kullanmayı çok seviyor). Fakat kendi emeğiyle, hatta herhangi bir ücretli işçi çalıştırmadan yüzlerce pud tahıl kaldırmış ve şimdi eğer bu tahılı elinde tutarsa bu tahılı 6 rubleye değil, bir tahıl spekülatörüne, hatta açlıktan bitkin düşmüş eziyet çeken, aç ailesiyle gelip bir pud için 200 ruble ödeyen bir kentli işçiye satabileceğini gören herkese emekçi köylü diyecekseniz, yüzlerce pud tahıl stoklayan, fiyatları yükseltmek ve 100 rubleye satmak için tahılı elinde tutan bu köylü bir sömürücüye, haydutan daha kötü birine dönüşmüştür. Böyle bir durumda ne yapmak gerekir, mücadelemizde kime dayanabiliriz? Biliyoruz ki, Sovyet devrimi ve Sovyet iktidarının diğer devrimler ve devlet iktidarlarından farkı, sadece çiftlik sahiplerinin ve kapitalistlerin iktidarını yıkmakla, sadece feodal, mutlakiyetçi devleti yıkmakla kalmayıp daha öteye geçmesi, kitlelerin bütün bürokrasiye karşı ayaklanması, iktidarın işçilere ve köylülere ait olması gerektiği ve şimdiden ait olduğu yeni bir devlet kurmalarıdır. Bu devlette polis, bürokrasi, uzun yıllar kışlalara kapatılmış, halktan kopuk ve halkın üzerine ateş açmak için eğitilen daimi ordu da yoktur.

Savaşı öğrensinler diye işçileri ve köylüleri silahlandırıyoruz. Şeytana uyup, kötülüğe ve suça yenik düşen bazı birlikler mevcut, çünkü baskının, açlığın dünyasıyla, karnı tok olanın, tokluğu sayesinde zenginleşmek istediği dünya arasında Çin Seddi yok. Bu nedenle adım başında, Petrograd'dan, Moskova'dan gelen bilinçli işçi birliklerinin

taşrada çoğu kez yoldan çıktıklarını, suçlu durumuna geldiklerini görüyoruz. Burjuvazinin nasıl yaygara kopardığını ve satılık basınında halkı nasıl her biçimde dehşete düşürmek istediğini görüyoruz: Birliklerinizin ne olduğunu, bunun ne biçim bir kaos olduğunu, özel kapitalistlerin birliklerinin kaç kat daha iyi olduğunu görün!

Çok teşekkürler, bay burjuvalar! Hayır, bizi korkutamayacaksınız! Kapitalizmin kötülüklerinden ve yaralarından bir çırpıda iyileşmenin imkânsız olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Biz ise iyileşmenin ancak mücadeleyle geleceğini, bu olayların her birini ortaya çıkaracağımızı, bunu kötülüğü beslemek için değil, Menşeviklerle Kadetlerin karşıdevrimci gülümsemeleri için de değil, geniş halk kitlelerini eğitmek için yapacağımızı biliyoruz. Birliklerimiz amaçlarına uygun değilse, sınıfına sadakatle bağlı işçilerden oluşan ve sayıları şeytana uyanlardan daha fazla olan daha bilinçli, daha büyük birliklerimiz de var. Bunları örgütlemek, aydınlatmak, her *sınıf* bilinçli işçinin etrafına aydınlanmamış emekçileri, sömürülenleri, açları toplamak gerekir. Köy yoksullarını sarsıp uyandırmak, aydınlatmak, Sovyet iktidarının, sırf tahıl tekelini uygulamak uğruna onlar için her şeyi yapacağını, onlara her biçimde yardım edeceğini onlara göstermek gerekir. Artık bu göreve başlıyoruz. Sovyet iktidarı şöyle söyleyerek sorunu açıkça koymuştur: İşçi yoldaşlar, örgütlenin, gıda maddesi sağlayan güçleri birleştirin, birliklerin görevlerine layık olmadığının görüldüğü her olayla mücadele edin, daha sıkı örgütlenin, eksikliklerinizi giderin, köy yoksullarını etrafınızda toplayın. Büyük köylüler, hasımları sadece propagandayla, sadece sözle ve lafla değil, köy yoksullarının örgütlenmesiyle geldiğinde son saatlerinin geldiğini biliyorlar. Köy yoksullarını örgütlersek büyük köylüler üzerinde zafer kazanacağız. Büyük köylüler, şimdi, sosyalizm uğruna tayin edici, son ve amansız mücadele anının geldiğini biliyorlar. Bu sanki sadece tahıl uğruna mücadeleymiş gibi görünüyor, oysa gerçekte bu sosyalizm uğruna mücadeledir. İşçiler bu tür görevleri kendi başlarına çözmeyi öğrenirlerse —ki yardımlarına kimse gelmeyecektir—, köy yoksullarını kendi etraflarında birleştirmeyi öğrenirlerse, o zaman zaferi de kazanacağız, o zaman tahıl da, ta-

hılın doğru paylaşımı, hatta emeğin doğru paylaşımı da olacak; çünkü doğru dağıtırsak, bütün iş alanlarında, bütün endüstri alanlarında egemen olacağız.

Büyük köylüler bunu önceden gördükleri için, birçok kez yoksul köylüleri satın almaya çalıştılar. Devlete tahılı altı rubleden satmanın zorunlu olduğunu biliyorlar, fakat komşu yoksul köylüye üç rubleden satıp şöyle diyorlar: "Spekülatöre gidip bu tahılı 40 rubleden satabilirsin; çıkarlarımız aynı, bizi yağmayalan devlete karşı birlik olmalıyız; bize sadece altı ruble vermek istiyorlar, diyelim ki üç pud al ve 60 ruble kazan; benim ne kazandığımı bilmene gerek yok, o benim bileceğim iş".

Bu zeminde —biliyorum— tekrar tekrar köylülerle silahlı çatışmalar oluyor ve Sovyet iktidarının düşmanları buna oh çekip sevinçle sırıtıyor ve Sovyet iktidarını yıkmak için her şeyi yapıyorlar. Biz ise şunu söylüyoruz: "Bunun nedeni birliklerimizin yeterince bilinçli olmamasıdır, fakat birliklerimiz ne kadar büyükse —bu defalarca gözlendi— bir kez bile zor kullanılmaksızın tahıl elde edildiğini o kadar sık gördük, zira sınıf bilinçli işçiler zorba olmadıklarının, asıl güçlerinin örgütlü, aydın yoksulların temsilcisi olmaktan kaynaklandığının farkındadır. Fakat kırda cehalet çok fazla, aydınlanmamış yoksulların sayısı çok fazladır. Onlara yaklaşmayı bilirsek, onlara kitabi bilgilerle değil, basitçe, insanca, Moskova'da, Petrograd'da, birçok kazada insanların açlık çektiğini, açlık tifosuna yakalandığını, onbinlerce Rus işçisi ve köylüsünün açlıktan öldüğünü, zenginlerin tahılı ellerinde tutmakla, halkın açlığıyla spekülasyon yapmakla haksızlık ettiklerini açıklarsak, yoksul köylüleri örgütlemeyi ve tahıl fazlasını, zor kullanmak yoluyla değil, köy yoksullarının örgütlenmesi yoluyla elde etmeyi başarabiliriz." Tahıl tedarik birlikleriyle köylere giden ve karşı-devrimle savaşan yoldaşlardan, büyük köylüler hakkında sık sık raporlar dinledim. Daha dün duyduğum için özellikle aklımda kalmış olan Yelez bölgesinde olup bitenlerle ilgili bir örneği aktarmak istiyorum. Orada, Sovyet örgütlenmesi ve yeterli sayıda bilinçli işçi ve yoksul köylülerin bulunması sayesinde, yoksulların iktidarını sağlam biçimde

kurmak olanaklı olmuştu. Bu bölgenin temsilcileri bana ilk kez rapor sunduklarında onlara inanmamış, biraz üst perdeden attıklarını düşünmüştüm, fakat Moskova'dan diğer bölgelere özel olarak gönderilen yoldaşlar bana, bu insanların örgütledikleri şeyin ancak kutlanabileceğini doğruladılar; bu yoldaşlar, Rusya'da gerçekten de, yerel Sovyetlerin büyük köylüleri ve sömürücüleri sovyetlerden uzaklaştırmayı ve emekçileri, yoksulları örgütlemeyi becerebildikleri için görevlerini başarıyla yerine getiren böyle kazalar olduğunu doğruladılar. Zenginliğini kâr sağlamak için kullananlar — Sovyet iktidarından dışarı!

Büyük köylüleri kovduktan sonra bir ticaret kenti olan Yelez'e gitmişler ve orada tahıl tekelini gerçekleştirmek için bir kararname çıkmasını beklememişlerdi, çünkü onlar Sovyet iktidarının halka yakın bir iktidar olduğunu ve devrimci, sosyalist, gerçekten emekçilerden yana olan herkesin hızlı ve kararlılıkla davranması gerektiğini biliyorlardı. Bütün işçileri ve yoksul köylüleri örgütleyip, bütün kentte arama yapabilecek sayıda birlik kurmuşlardı. Evlere sadece, birliklerin güvenilir, sorumlu liderlerinin girmesine izin vermişlerdi; tam güven duymadıkları tek insan bile evlere girememişti, çünkü onlar yalpalamaların ne kadar sık olduğunu, Sovyet iktidarını hiçbir şeyin, Sovyet iktidarının temsilcileri ve buna layık olmayan görevlileri tarafından gerçekleştirilen yağmalama olayları kadar rezil edemeyeceğini biliyorlardı. Çok büyük ölçülerde tahıl fazlasının elde edilmesini, ticaret kenti Yelez'de burjuvazinin spekülasyandan kazanç sağlayabileceği tek ev kalmamasını sağlamışlardı.

Elbette böyle bir şeyin, küçük bir kentte Moskova gibi bir kentte olduğundan daha kolay yapılabileceğini biliyorum, fakat hiçbir kazada Moskova'da olduğundan daha çok proleter güç olamayacağını da unutmamalıyız.

Örneğin Tambov'da kısa süre önce karşı-devrim birkaç saatliğine muzaffer olmuştur. Hatta, Kurucu Meclis'e, Sovyet iktidarını devirmeye çağrı yaptığı ve yeni iktidarın zaferinin ne kadar sağlam olduğundan söz ettiği Menşevik ve Sağ Sosyal-Devrimci bir gazete çıkarmıştır — ta ki kazadan Kızılordulular ve köylüler gelip, bu yeni, "sağlam" ve

Kurucu Meclis'e dayandığını iddia eden iktidarı bir gün içinde dağıtasıya kadar.

Muazzam büyük olan Tambov eyaletinin diğer kazalarında da durum aynıydı, yoldaşlar. Bu eyaletin kuzey kazaları tarım bölgesi olmayan bölgenin sınırları içindedir, güney kazaları ise olağanüstü verimlidir; orada mahsul son derece iyidir. Orada tahıl fazlasına sahip birçok köylü bulunmaktadır, orada yoksul köylülere dayanmak ve büyük köylüleri alaşağı etmek için özel bir enerjiyle ve özellikle sağlam ve berrak bir bilinçle meseleye girişmek gereklidir. Orada büyük köylüler, her türlü işçi-köylü iktidarına karşı düşmanca tutum içindedirler, orada, örgütlülük silahına dayanarak, her defasında büyük köylüleri sovyetlerden kovan, köy yoksullarını örgütleyen ve oradaki köylülükle birlikte devlet tahıl tekeli için mücadele deneyinden, köy yoksullarının ve kent emekçilerinin örgütlenmesi —ki bu bize sonunda tam zaferi getirecektir— deneyiminden geçen Petersburglu ve Moskovalı işçilerin desteğini beklemek gereklidir. Burada, yoldaşlar, bu örneklere dayanarak, iaşe alanında durumun nasıl olduğunu anlattım, çünkü bana öyle geliyor ki, büyük köylülere karşı tahıl uğruna bu mücadelenin emekçilerin bakış açısından karakterizasyonunun önemi, biz işçiler için, sınıf bilinçli proletarya için, elde edebileceğimiz milyonlarca pud tahıl üzerine tek tek sayısal hesaplarda değildir. Bunu iaşe alanındaki uzmanlara bırakıyorum. Şunu söylemelim: Eğer tarım yapmayan Moskova bölgesine sınır veren eyaletlerden ve bol tahıla sahip Sibirya'dan tahıl fazlasını elde etmeyi başarabilirsek, yeni hasat zamanına kadar geçmesi gereken zorlu haftalar için bile, tarım yapmayan vilayetlerdeki açları kurtarmak için yeterli tahılı sağlayacağız. Bu amaçla şimdiye kadar olduğundan daha çok sayıda sınıf bilinçli, ileri işçiyi örgütlemek gerekir. Şimdiye kadarki tüm devrimlerden çıkan başlıca ders budur, bizim devrimimizden çıkan başlıca ders de budur. Örgütlenme ne kadar büyük olur, ne kadar genişlerse, işletmelerin işçileri, tek güçlerinin örgütlenmeleri ve yoksul köylülerin örgütlenmesinde yattığını ne kadar iyi kavrarlarsa, açlığa karşı mücadele davasının, sosyalizm için mücadele davasının durumu o kadar iyi olacaktır. Çünkü —yineliyo-

rum— görevimiz yeni bir iktidar icat etmek değil, en ücra köyde bile yoksul köylülüğün her temsilcisini uyandırmak, aydınlatmak, bağımsız hareket etmesi için örgütlemektir. En ücra köylerde bile, Petrograd ve Moskova'dan birkaç sınıf bilinçli kentli işçinin, insanlara, Moskova'da yüzbinler açlıktan kırılırken tahılı ellerinde tutmanın, tahıl spekülasyonu yapmanın, kalitesiz içki yapımında kullanmanın ne kadar haksız olduğunu anlatması zor olmayacaktır. Bunu başarmak için, siz Petrogradlı ve Moskovalı işçiler, özellikle de siz işletme işçi temsilcisi yoldaşlar, çeşitli mesleklerin, fabrikaların ve tesislerin temsilcisi yoldaşlar, kimsenin yardımınıza gelmeyeceği, başka sınıftan yardımcı değil, düşman çıktığı, sovyet iktidarının, hizmetinde ona sadakatle bağlı aydınlara sahip olmadığı konusunda berrak olmak ve bunu iyice kavramak zorundasınız. Aydınlar deneyimlerini ve insanın en yüce serveti olan bilgilerini sömürücülerin hizmetine sunuyor ve bu sömürücüler üzerinde zaferimizi zorlaştırmak için herşeyi yapıyorlar; yüzbinlerce insanı açlıktan öldürecekler, fakat emekçilerin direnişini kıramayacaklar. Devrimi gerçekleştirdiğimiz, önümüzdeki muazzam zorluklardan ve zor zamanlardan birlikte geçerek düze çıkacağımız sınıftan, sanayi işçilerinden, ortak bir dil konuşan, kentte ve kırda bütün düşmanları —büyük köylüleri ve zenginleri— yenilgiye uğratmasını bilecek kent ve kır proletaryasından başka kimsemiz yok.

Fakat bunu yapabilmek için, işçilerin, sosyalist devrimin en önemli ilkesini ne kadar sık unuttukları anımsanmalıdır: Sosyalist devrimi gerçekleştirmek, halkı ezilmekten kurtarmak için derhal sınıfları ortadan kaldırmak ve en sınıf bilinçli, en örgütlü işçilerin iktidarı devralması gerekir. İşçiler devlet içinde egemen sınıf haline gelmelidir. Bu çoğunuzun, yetmiş yıldan fazla zaman önce kaleme alınan, bütün ülkelerde ve dillerde bilinen Marx ve Engels'in "Komünist Manifesto"sunda okuduğu bir teoremdir. Kapitalistleri yenmek için, sömürüye karşı mücadele döneminde, bilgisizlik hüküm sürdüğü, yeni düzene inanılmadığı müddetçe, örgütlü kent sanayi işçilerinin egemen sınıf olması gerektiği gerçeği her yerde ortaya çıkmıştır. İşletme işçi temsilciliklerinizde toplanıp meseleleriniz üzerine karar verirken, kendinizi iş-

çilerin teknik ya da tamamen mali çıkarlarıyla sınırlarsanız, devrimin tek bir kazanımını bile koruyamacağınızı unutmayın. İşçiler ve ezilen sınıflar birçok kez iktidarı ele geçirmeyi başardılar, fakat bu iktidarı korumayı henüz hiç başaramadılar. Bunun için işçilerin kahramanca bir mücadeleye kalkışıp sömürüyü yıkacak yetenekte olmaları yetmez, işçiler aynı zamanda örgüt, disiplin, metanet konusunda da yetenekli olmak zorundadırlar, etrafta her şey sallanıp yalpaladığında, saldırıya uğradıklarında, bir sürü saçma söylenti ortalıkta dolandığında da karar verme gücüne sahip olmalıdırlar. Böyle zamanlarda, herşeyde geniş milyonlarca kitleyle sıkı temas içinde bulunan işletme işçi temsilciliklerinin önünde, ilk planda, devlet yönetiminin organı olma dev devletsel görevi bulunmaktadır. Sovyet iktidarının en önemli devlet sorunu, tahılın doğru dağıtımının güvence altına alınmasıdır. Yelez burjuvaziyi dizginlemeyi bilmiştir, ama bunu başarmak Moskova'da çok daha zordur, fakat buna karşılık burada örgüt kıyaslanmayacak ölçüde büyüktür ve burada, parti örgütlerinizin, sendikalarınızın hizmetinize sunduğu ve kefil olduğu, birliklerin başına geçebilecek, bir yandan bütün zorluklara, bütün imrendirmelere, öte yandan açlığa rağmen, fikre sadık insanlar olarak kalmanın bütün sorumluluğunu üstlenecek durumda olan onbinlerce dürüst insan bulabilmeniz daha kolaydır. Bugün bu göreve koyulabilecek, sık sık umutsuzluğa düşen halkı yönetebilecek bir başka sınıf, kent sanayi proletaryasından başka bir sınıf yoktur. İşletme işçi temsilcilikleriniz sadece işletme işçi temsilcilikleri olmaktan çıkıp, egemen sınıfın temel devlet hücreleri haline gelmelidir. Zorlu geçiş dönemini Sovyet iktidarına yaraşır biçimde kararlılıkla atlatmamız sizin örgütlülüğünüze, birliğinize, enerjinize bağlıdır. İşe bizzat başlayın, her yandan başlayın, her gün suiistimalleri açığa çıkarın, işlenen her hatayı kendi deneyiminiz temelinde düzeltin —şimdi birçok hata yapılıyor, çünkü işçi sınıfı henüz deneyimsizdir—, fakat önemli olan işçi sınıfının meseleyi kendi eline alması, kendi hatalarını kendisinin düzeltmesidir. Böyle davranırsak, her işletme işçi temsilcisi dünyanın en büyük devriminin bir önderi olduğunu kavrarsa, o zaman tüm dünya için sosyalizmi kazanacağız!

MEVCUT DURUM ÜZERİNE RAPOR'A SON SÖZ[156]

28 Haziran 1918

Yoldaşlar, izninizle herşeyden önce, açıklamalarıma karşı çıkan ikinci raportör Paderin'in bazı tezlerine değineceğim. Stenografik notlardan şunları söylediğini görüyorum:

> "İlk planda İngiliz ve Alman proletaryasının kendilerini ezenlere karşı ayaklanma olanağına kavuşması için her şeyi yapmalıyız. Peki ama bunun için ne yapabiliriz? Bu zalimlere yardım mı etmeliyiz? İçimizde anlaşmazlığı alevlendirerek, ülkeyi mahvederek, güçten düşürerek, nihayetinde Rusya işçi sınıfını boğmak için birleşecek olan İngiliz, Fransız ve Alman emperyalistlerinin durumunu olağanüstü sağlamlaştırıyoruz."

Bu mülahazalar, Menşeviklerin emperyalist savaşa karşı mücadelelerinde, muhalefetlerinde hep ne kadar az ısrarlı olduklarını gösteriyor. Çünkü okuduğum bu argümantasyon ancak kendisine anavatan savunucusu diyen, emperyalizmin bakış açısını tamamen benimseyen, emperyalist savaşı haklı gösteren ve bu savaşta işçilerin anavatanlarını savundukları burjuva yalanını yineleyen bir insanın ağzından çıktığında anlaşılır olur. Gerçekten de: Bu savaşta işçilerin ülkeyi mahvetme-

meleri, güçten düşürmemeleri gerektiği bakış açısında durulduğunda, bunun anlamı, onlara emperyalist savaşta anavatanı savunma çağrısı yapmaktır. Oysa sizler, gizli anlaşmaları yayınlamayı, teşhir etmeyi, mahkûm etmeyi birinci görevi olarak gören Bolşevik Hükümetin ne yaptığını biliyorsunuz.[159] Müttefiklerin, gizli anlaşmalar gereğince savaş yürüttüklerini ve varlığını Menşeviklerle Sağ Sosyal-Devrimcilerin yardım ve desteğine borçlu olan Kerenski hükümetinin, gizli anlaşmaları sadece feshetmemekle kalmayıp, Rus halkının bu gizli anlaşmalar yüzünden savaş yürütmek zorunda kaldığını, bu anlaşmalarda Rus çiftlik sahipleri ve kapitalistlerine, zafer halinde, İstanbul, Boğazlar, Lemberg, Galiçya ve Ermenistan'ın vaadedildiğini dahi bildirmedi. Eğer işçi sınıfının bakış açısında duruyorsak, eğer savaşa karşıysak bu gizli anlaşmalara nasıl göz yumabilirdik? Gizli anlaşmalara, ülkemizde burjuvazinin iktidarına göz yumduğumuz müddetçe, Alman işçilerinin, Rusya'da sınıf bilinçli işçi bulunmadığı, tüm Rusya'nın emperyalizmi desteklediği, Avusturya ve Türkiye'yi yağmalamak için savaştığı yolundaki şovenist düşüncesini desteklemiş olurduk. Tersine, Alman emperyalistlerini güçten düşürmek, Alman işçilerini onlardan koparmak için, İşçi-Köylü Hükümeti dünyada hiçbir hükümetin yapmadığı kadar çok şey yapmıştır. Zira bu gizli anlaşmalar yayınlanıp bütün dünyanın önünde teşhir edildiğinde, Alman şovenistleri bile, Alman anavatan savunucuları bile, hükümeti izleyen işçiler bile, merkez organları "Vorwärts"de bunun ancak "sosyalist bir hükümetin yapabileceği bir hareket, gerçek bir devrimci hareket" olduğunu itiraf etmek zorunda kaldılar. Bunu kabul etmek zorunda kaldılar, çünkü savaşa bulaşmış emperyalist hükümetlerden hiçbiri bunu yapmadı, sadece bizim hükümetimiz gizli anlaşmaları yırttı.

Elbette, ne kadar ezilmiş, gözü yıldırılmış, emperyalistler tarafından satın alınmış da olsa her Alman işçisinin kalbinde şu düşünce uyanıyor: Acaba bizim hükümetimizin gizli anlaşmaları yok mu? (Bir ses: "***Karadeniz Donanması üzerine konuşun!***") İyi, konuyla ilgili olmasa da konuşayım. Her Alman işçisinde şu düşünce uyandı: Rus işçileri gizli anlaşmaları yırtacak kadar ileri gittiyse — Alman hükümetinin

gizli anlaşmaları yok mu acaba? Brest anlaşmaları yapıldığında, Troçki yol daşın ifşaatları bütün dünyada yankılandı ve bu politika, başka hükümetlere karşı en acımasız emperyalist savaş içinde bulunan bir düşman ülkede halk kitleleri arasında öfkenin değil, desteğin doğmasına yolaçmadı mı? Hükümetimiz bu türden tek hükümetti. Devrimimiz, savaşın ortasında düşman ülkede, sadece gizli anlaşmaları yırtmamızın, hiçbir tehlikeden korkmuyoruz dememizin neden olduğu devasa bir devrimci hareketin doğmasını sağlamıştır. Uluslararası savaştan, emperyalist halklar katliamından kurtuluşu ancak uluslararası devrimin getirebileceğini biliyorsak ve bunu söylüyorsak —sadece sözle değil, fiilde de söylüyorsak—, devrimimizde bütün zorluklara rağmen, bütün tehlikelere rağmen bu hedefin üzerine yürümeliyiz. Ve bu yola gerçekten girdiğimizde, savaş sırasında dünyada ilk kez, en emperyalist, en disiplinli ülkede, Almanya'da, Ocak ayında bir kitle grevi patlak verdi[160]. Bir başka ülkede devrimin sipariş üzerine, sözleşme üzerine patlak verebileceğine inanan insanlar var elbette. Bu kişiler ya delidir, ya da provakatör. Son oniki yıl içinde iki devrim geçirdik. Onların ne sipariş, ne de sözleşme üzerine gerçekleşmediğini biliyoruz, onlar ancak milyonlarca ve on milyonlarca insan artık eski biçimde yaşanamayacağı kararına vardığı zaman patlak verir. 1905 ve 1907 devrimlerinin hangi zorluklar altında doğduğunu biliyoruz ve devrimin bir çırpıda, sırf çağrı üzerine başka ülkelerde de başlayacağını asla beklemedik. Devrimin Almanya ve Avusturya'da olgunlaşmaya başlaması, Rus Ekim Devrimi'nin büyük bir kazanımıdır. Bugün gazetelerimizde, ekmek tayınının bizdekinden daha küçük olduğu, Ukrayna'nın yağmalanmasının kâr etmediği, halkın hiçbir zaman böylesine korkunç bir açlık çekmediğini söylediği Viyana'da bir İşçi Sovyeti'nin kurulduğunu okuyoruz. Viyana'da yine genel grevler patlak veriyor.

Ve kendimize şunu söylüyoruz: Rus işçilerinin, emperyalist gizli anlaşmaları yırtarak, burjuvazilerini sürüp atarak, bilinçli enternasyonalist işçiler olarak kararlı bir adım attıklarının işte ikinci adımı, ikinci kanıtı. Onlar böyle yapmakla, Almanya ve Avusturya'daki devrime, şimdiye kadar dünyada hiçbir devrimin, savaş halinde bulunan, büyük

bir kinin egemen olduğu düşman bir devlete yardım etmediği kadar yardım etmiştir.

Devrimin ne zaman olgunlaşacağı kehanetinde bulunmak, hemen yarın geleceği vaadinde bulunmak, sizi aldatmak olur. Anımsayınız, özellikle de iki Rus devriminden geçmiş olanlarınız anımsayınız: Kasım 1904'te hanginiz iki ay sonra yüzbin Petersburglu işçinin Kışlık Saray'a yürüyeceğini ve büyük devrimi başlatacağını garanti edebilirdiniz?[161]

Anımsayınız: Aralık 1916'da, iki ay ve birkaç gün sonra Çarlık monarşisinin yıkılacağını nasıl garanti edebilirdik? Ülkemizde iki devrim yaşamış olan bizler, devrimin seyrinin öngörülemeyeceğini, yaratılamayacağını görüyor ve biliyoruz. Sadece devrim için çalışabiliriz. Eğer inatla, özveriyle çalışırsak, bu çalışmayı çoğunluğu oluşturan ezilen kitlelerin çıkarlarıyla birleştirirsek, devrim gelir — ama devrimin nerede, nasıl, ne zaman, hangi nedenle patlak vereceğini söylemek mümkün değildir. O nedenle biz hiçbir zaman kitleleri aldatmayı ve onlara şunu söylemeyi üstlenmeyeceğiz: Alman işçileri bize yarın yardım edecekler, yarından sonra Kayzerlerini devirecekler. Bunu söyleyemeyiz.

Rus devrimi diğer devrimlerden önce gerçekleştiğinden, durumumuz o ölçüde zordur. Fakat, en iyi Alman sosyal-demokratlarının Bolşevikleri desteklediklerine dair neredeyse her gün duyduğumuz haberler yalnız olmadığımızı gösteriyor, örneğin legal Alman basınında Clara Zetkin Bolşevikleri savunuyor; sonra Franz Mehring, bir dizi makalede Alman işçilerine, sadece Bolşeviklerin sosyalizmi doğru kavradıklarını kanıtlıyor; ve kısa süre önce Württemberg eyalet meclisinde sosyal-demokrat Hoschka, tutarlılık ve doğru devrimci politikanın örneğini sadece Bolşeviklerde gördüğünü kesin biçimde açıklıyor. Bu tür olayların, ilerde onlara katılacak onlarca, yüzlerce, binlerce Alman işçisi arasında yankı bulmayacağını mı sanıyorsunuz? Almanya ve Avusturya'da işler işçi Sovyetlerinin ortaya çıkmasına, ikinci bir kitle grevinin gerçekleşmesine kadar varmışsa, o zaman hiç abartmadan,

kendi kendimizi aldatmadan bunun devrimin patlak vermesi anlamına geldiğini söylemeliyiz[162]. Şunu mutlak bir doğrulukla söylüyoruz: Politikamız doğru bir politika, yolumuz doğru bir yoldu, Avusturyalı ve Alman işçilere, kendilerini Rus işçilerini Kayzerin çıkarları için, Alman kapitalistlerinin çıkarları için ezen düşmanlarımız gibi hissetmemelerine yardım ettik, aynı şekilde kendilerini, Rus işçilerinin devrimci bir çalışma yapan kardeşleri olarak hissetmelerine yardım ettik.

Paderin'in konuşmasında, bana göre, önceki konuşmacının düşünceleriyle kısmen örtüştüğü için o kadar dikkat gerektiren bir pasaja işaret etmek istiyorum. Bu pasaj şöyle: "İçsavaşın şimdi işçi sınıfının içinde yürütüldüğünü görüyoruz. Buna izin vermeli miyiz?" Görüyorsunuz, içsavaş işçi sınıfı içinde bir savaş, ya da önceki konuşmacının söylediği gibi, köylülere karşı bir savaş olarak nitelendiriliyor. Ancak biz ne birinin, ne de ötekinin doğru olmadığını çok iyi biliyoruz. Rusya'da içsavaş işçilerin ve en yoksul köylülerin, çiftlik sahiplerine ve kapitalistlere karşı savaşıdır. Bu savaş uzuyor, çünkü Rus çiftlik sahipleri ve kapitalistleri, Ekim ve Kasım aylarında, kitlelerin saldırısıyla nispeten az kurban verilerek, hem de halkın kendilerini desteklemeyeceğinin hemen anlaşıldığı koşullarda devrilmişlerdi. Başkalarının emeğini sömürerek yaşayan zengin Kazakların sayıca en çok olduğu, karşı-devrim umutlarının en büyük olduğu Don Bölgesi'nde bile karşı-devrimci ayaklanmanın lideri Bogayevski şunu kabul etmek ve resmen açıklamak zorunda kaldı: Davamız yitik bir davadır, çünkü bizim bölgemizde bile halkın büyük çoğunluğu Bolşeviklerden yanadır.

Durum bu vaziyetteydi, çiftlik sahipleri ve kapitalistler, Ekim ve Kasım aylarında oynadıkları oyunu, karşı-devrimci oyunu böyle yitirmişlerdi.

Subay okulu öğrencilerinden, subaylardan, çiftlik sahiplerinin ve kapitalistlerin oğulcuklarından işçi-köylü devrimine karşı bir Beyaz Muhafız kurma yönünde çaba sarfettikerinde serüvenleri böyle olmuştu. Fakat şimdi Çekoslovak serüveninin, bizi yeniden savaşa çekmek için bu birlikleri satın alan İngiliz ve Fransız kapitalistlerinin parasıyla

beslendiğini bilmiyor musunuz? Bugünkü gazeteleri okuyun. Samara'da Çekoslovakların şöyle dediklerini okumadınız mı: Dutov'la, Semyonov'la birleşip, Rus işçilerini, Rus halkını, İngiltere ve Fransa'yla ittifak içinde, yeniden Almanya'ya karşı savaşmaya zorlayacağız, gizli anlaşmaları yeniden geçerli kılacağız ve sizi yeniden, belki bir dört yıl daha burjuvaziyle ittifak halinde savaşa atacağız. Bunun yerine biz bugün, burjuvazimize ve başka ülklerin burjuvazisine karşı savaş yürütüyoruz ve sadece bu savaş sayesinde diğer ülkelerin işçilerinin sempati ve desteğini kazandık. Savaşan bir ülkenin işçileri, diğer ülkede işçilerle burjuvazi arasında sağlam bir ittifakın oluştuğunu görünce, bu işçileri uluslara göre böler, onları burjuvaziyle kaynaştırır. Bu en büyük felakettir, sosyalist devrimin çöküşü, bütün Enternasyonalin çöküşü ve batışıdır.

1914'te Enternasyonal yıkıldı, çünkü bütün ülkelerin işçileri kendi ulusal burjuvazileriyle birleşmiş ve kendi aralarında bölünmüşlerdi, ancak bugün bu bölünmüşlük son bulmaya doğru yol alıyor. Belki kısa süre önce okumuşsunuzdur, İngiltere'de İskoçyalı ilkokul öğretmeni ve sendikacı Maclean ikinci kez, bu kez beş yıllığına hapis cezasına çarptırıldı. Birincisinde, savaşı teşhir ettiği ve İngiliz emperyalizminin caniliklerinden sözettiği için 18 ay hapse girmişti. Yeniden özgürlüğüne kavuştuğunda artık İngiltere'de Sovyet hükümetinin bir temsilcisi, Litvinov bulunuyordu; Litvinov, MacLean'i derhal, Rusya Federatif Sovyet Cumhuriyeti'nin İngiltere'deki konsolosu olarak, temsilcisi olarak tayin etti ve İskoçyalı işçiler bunu coşkuyla karşıladılar. İngiliz hükümeti MacLean'i şimdi ikinci kez mahkeme önüne çıkardı, bu kez sadece İskoçyalı bir ilkokul öğretmeni olarak değil, aynı zamanda Federatif Sovyet Cumhuriyeti'nin konsolosu olarak. MacLean hapiste; açıkça hükümetimizin temsilcisi olarak hareket ettiği için. Oysa biz bu insanın yüzünü bile görmedik, o hiçbir zaman Partimizin üyesi değildi — MacLean İskoçyalı işçilerin sevgili önderidir ve biz onunla birleştik, Rus ve İskoçyalı işçiler, İngiliz hükümetine karşı, Çekoslovakları satın almasına, Rus cumhuriyetini savaşa sokma yönünde gayretli bir politika yürütmesine rağmen birleştiler. İşte size, savaştaki konumla-

rından bağımsız olarak bütün ülkelerde, gerek bize karşı savaş yürüten Almanya'da, gerekse de Bağdat'ı garanti altına almak, Türkiye'yi kesin boğmak isteyen İngiltere dahil her yerde işçilerin, Rus Bolşevikleriyle, Rus Bolşevik devrimiyle birleştiğinin kanıtları. Sözlerini aktardığım konuşmacı burada içsavaşın işçi ve köylüler tarafından işçi ve köylülere karşı yürütüldüğünü kastediyorsa, biz bunun doğru olmadığını çok iyi biliyoruz. Sınıf olarak işçi sınıfıyla, işçi sınıfının küçük ara kesimleri, grupları farklı şeylerdir. Alman işçi sınıfı 1871'den1914'e kadar, neredeyse yarım yüzyıl boyunca, bütün dünya için, sosyalist örgütlenmenin örneğiydi. Bir milyon üyeli bir parti olduğunu, iki, üç, dört milyon üyeli sendikalara sahip bulunduğunu biliyoruz, buna rağmen bu yarım yüzyıl boyunca yüzbinlerce Alman işçisi dinci, papaz örgütlerde kaldılar ve şiddetle kiliseyi, Kayzeri savundular. Burada işçi sınıfının gerçek temsilcisi kimdi: güçlü Alman Sosyal-demokrat Partisi ve sendikalar mı, yoksa yüzbinlerce dindar işçi mi? Sınıf bilinçli, ileri, düşünen işçilerin büyük çoğunluğunu birleştiren işçi sınıfıyla, bir fabrika, bir işletme, bir mahalle ya da burjuvazinin kampında kalan birkaç işçi grubu farklı şeylerdir.

Tüm sovyet seçimlerinin, işletme temsilciliği seçimlerinin, bütün konferans delegeleri seçimlerinin gösterdiği gibi, Rusya işçi sınıfı yüzde 99, yani muazzam, ezici çoğunluğuyla Sovyet iktidarından yanadır, çünkü o, bu iktidarın, işçilere ve köylülere karşı değil, burjuvaziye ve büyük köylülere karşı savaş yürüttüğünü biliyor. Bu çok büyük bir farktır. Burjuvaziye kölece bağımlılık içinde kalan küçük bir işçi grubu varsa, biz onlara karşı değil, burjuaziye karşı savaş yürütüyoruz, ve bugüne kadar burjuvaziyle ittifakını sürdüren küçük gruplara yazıklar olsun.

Bana yazılı olarak sorulan bir soru var. Soru şöyle: "Neden hâlâ karşı-devrimci gazeteler çıkıyor?" Bunun nedenlerinden biri, basımcılar arasında hâlâ burjuvazi tarafından satın alınmış unsurların bulunmasıdır. (***Gürültüler, sesler:*** "Bu doğru değil".) İstediğiniz kadar bağırabilirsiniz, fakat bütün işçilerin bildiği ve biraz önce açıklamaya

başladığım gerçeği ifade etmeme engel olamayacaksınız. Burjuva basınında çalışarak kazandığı paraya çok önem veren ve "Zehir satmada ve halkı zehirlemede burjuvaziye yardımcı olduğum için elde ettiğim yüksek kazancımı korumak istiyorum" diyen bir işçinin burjuvazi tarafından satın alınmış olduğunu söylerim. Tekil işçi olarak onun burjuvazi tarafından satın alınmış olduğunu söylemiyorum. Söylemek istediğim bu değil, bunu, bütün Marksistlerin, kendi burjuvazileriyle ittifak kuran İngiliz işçilerine söyledikleri anlamda söylemek istedim. Sendika yazınını okumuş hepiniz, orada sadece işçi birlikleri değil, belli mesleklerden işçilerle kapitalistlerin, fiyatları yükseltmeyi, diğerlerini talan etmeyi amaçlayan ortak örgütlerinin bulunduğunu bilirsiniz. Marx ve Engels'ten başlayarak bütün ülkelerin tüm Marksistleri, tüm sosyalistleri,bu tür örneklere parmak basarlar, yetersiz sınıf bilinci yüzünden, dar lonca çıkarları yüzünden burjuvazi tarafından satın alınmış işçilerden söz ederler. Bu işçiler kendi ülkelerindeki işçilerin ve ezilen emekçi kesimlerin muazzam çoğunluğuna karşı, kendi sınıflarına karşı kendi kapitalistleriyle bir ittifak kurarak, ilk olma haklarını, sosyalist devrim haklarını satmışlardır. Aynı şeyi ülkemizde de görüyoruz. Eğer bizim ülkemizde de "Dizdiğimiz şey uyuşturucuysa, zehirse, yalan ve provokasyon yayıyorsa bundan bize ne. Ben yüksek ücretimi alırım, gerisi beni ilgilendirmez" diyen tek tek işçi grupları varsa, bu işçileri teşhir edeceğiz, bu tür işçilere her zaman, bütün yazınımızda şunu dedik, bunu açıkça söyledik: Bu tür işçiler işçi sınıfına sırt çevirip burjuva kampına geçmektedirler.

Yoldaşlar! Şimdi, bana sorulan sorunları yanıtlamaya geçiyorum, ama önce, unutmamak için, bizi kıstırmak amacıyla sorulan Karadeniz Donanması'yla ilgili soruyu yanıtlamak istiyorum. Fakat size önce şunu söylemek isterim ki, Moskovalı ve Petrogradlı işçilerin, yaptığı ajitasyon ve Parti çalışmasından çok iyi bildikleri Raskolnikov yoldaş orada çalıştı. Zaten kendisi buraya gelecek ve size nasıl, Alman birliklerinin Donanmayla Novorossisk'e doğru ilerlemelerine izin vermektense Donanmayı yoketmeyi tercih etmemiz yönünde ajitasyon yaptığını anlatacak. Karadeniz Donanması'nın durumu böyledir ve Halk

Komiserleri Stalin, Şlyapnikov ve Raskolnikov yakında Moskova'ya gelip orada neler olduğunu anlatacaklar. Politikamızın, tıpkı Brest Barışı politikası gibi bizi çok ağır bir sıkıntıya soktuğunu fakat, Sovyet iktidarına ve sosyalist işçi devrimine, bütün ülkelerin işçileri önünde bayrağını yükseklerde tutma olanağı veren tek politika olduğunu göreceksiniz. Şimdi Almanya'da her geçen gün, Bolşeviklere karşı eski önyargılarından kurtulup politikamızın doğruluğunu kavrayan işçilerin sayısı artıyorsa, bunun nedeni Brest anlaşmasından başlayarak yürüttüğümüz taktiktir.

Bana sorulan sorulardan ikincisine, tahıl sevkiyle ilgili soruya geçmek istiyorum. Bazı işçiler şöyle diyorlar: Tek tek işçilerin kendi yakınları için tahıl sevketmelerini neden yasaklıyorsunuz? Yanıtı basit: Belli bir yer, belli bir fabrika, belli bir bölge ya da belli bir mahalle için gerekli binlerce pud tahılın binlerce insan tarafından sevkedildiği durumda neler olacağını bir düşünün. Buna yanaşsaydık, iaşe örgütleri tamamen çökmeye başlardı. Ekmek bulmak için çabalayan, ekmek temin etmek için bütün yolları deneyen aç, eziyet çeken insanları suçlu ilan etmiyoruz, ama şöyle diyoruz: İşçi-köylü hükümeti olarak biz, çöküşü ve karışıklığı teşvik etmek, meşrulaştırmak için var değiliz. Bunun için hükümete gerek yok. Hükümet işçileri birleştirmek, örgütlemek, onları bilinçsiz unsurlara karşı mücadele için bilinçli olarak birleştirmek için vardır. Kendine bir yarar sağlamak, ekmek sağlamak için, yeterince bilinçli olmadığından her şeye boş veren, her şeye kulaklarını tıkayan insanları suçlu ilan edemeyiz. Fakat, parti üyesi olan ve tahıl tekelini propaganda ediyor olmasına rağmen birleşik ve bilinçli davranışı yeterince desteklemeyenleri suçlayabiliriz. Evet, stokçulara karşı, bireysel tahıl sevkine karşı mücadele zorlu bir mücadeledir, çünkü o, geniş kitlelerin cehaletine karşı, bilinçsizliğine karşı, örgütsüzlüğüne karşı bir mücadeledir, fakat bu mücadeleden asla vazgeçmeyeceğiz. İnsanlar ne zaman bireysel tedarike başvururlarsa, onları her defasında açlığa karşı mücadelenin proleter, sosyalist yöntemlerine çağıracağız: Birleşin, hasta tahıl tedarik bölüklerinin yerine, yeni güçleri, daha sağlam, dürüst, bilinçli, denenmiş kişileri geçirin, o zaman

200 kişinin, bölük pörçük güçlerle her birinin 15 pud sürükleyerek, bu arada fiyatları yükselterek, spekülasyonu güçlendirerek taşıdığı aynı miktarı, aynı binlerce pud tahılı sevkedeceğiz. Bu 200 kişiyi biraraya getirip güçlü, birleşik bir işçi ordusu yaratacağız. Eğer ilk hamlede başaramazsak, bu çabaları yineleyeceğiz; her işletmede, her fabrikada sınıf bilinçli işçilerin, spekülasyona karşı mücadele için daha fazla güç, daha güvenilir insanlar görevlendirmesine çalışacağız ve biz, işçilerin bilinç, disiplin ve örgütlülüğünün sonunda bütün ağır sınavların üstesinden geleceğinden eminiz. İnsanlar, yüzbinlerce açın stokçulukla kurtarılamayacağına kendi tecrübeleriyle kanaat getirdiklerinde, örgütlülük ve bilinçlilik davasının muzaffer olacağını ve birleşme yoluyla açlığa karşı mücadeleyi örgütleyeceğimizi ve doğru bir ekmek dağıtımına ulaşacağımızı göreceğiz.

Burada bana şu soruluyor: "Tahıl kadar gerekli olan sanayi ürünlerine neden tekel getirilmedi?" Buna yanıtım şu: "Sovyet iktidarı bunun için gerekli tüm önlemleri alıyor". Biliyorsunuz, tekstil fabrikalarını, tekstil endüstrisini örgütleme, birleştirme eğilimi var. Yine biliyorsunuz ki, bu örgütün yönetici merkezlerinin çoğunda işçiler var, Sovyet iktidarı tüm sanayi dallarının ulusallaştırılmasına girişiyor, burada karşımıza çıkan zorluklar muazzam ve bütün bunları örgütlü biçimde halletmek büyük bir çaba gerektiriyor[163]. Biz bu meseleyi memurlara dayanan hükümetler gibi ele almıyoruz. Böyle yönetmek kolaydır: Biri 400 ruble alsın, diğeri, daha yüksek dereceli olan 1000 ruble alsın, bizim işimiz emretmektir, memurların işi emri yerine getirmektir. Bütün burjuva ülkelerde böyle hükümet edilir, yüksek maaş karşılığında memurlar, burjuva çocukları görevlendirilir ve bunlar idare etmekle görevlendirilir. Sovyet cumhuriyeti bu biçimde yönetemez. Tüm teskstil fabrikalarını birleştirmek, bütün zorunlu gıda ve ihtiyaç maddelerini kaydedip bunlar için tekel getirmek ve bunların doğru dağıtımını yönetmek ve gerçekleştirmek için memurları yoktur. Bu işe işçileri çekiyoruz, tekstil işçileri sendikalarının temsilcilerini çağırıyor ve şöyle diyoruz: Tekstil merkezinin yönetim kurulunda çoğunluğu oluşturmalısınız, aynı Yüksek Ekonomi Konseyi'nin yönetim kurulun-

da olduğu gibi. İşçi yoldaşlar, bu önemli devlet meselesini bizzat elinize alın; bunun işi bilen memurları görevlendirmekten daha zor olduğunu biliyoruz, fakat biz bundan başka bir yol olmadığını da biliyoruz. İktidar işçi sınıfının eline verilmeli ve ileri işçileri, bütün zorluklara rağmen, kendi deneyimleri, kendi bedenleri ve kendi elleriyle, bütün malları, bütün ürünleri emekçilerin çıkarına nasıl dağıtacaklarını öğrenecek duruma getirmeliyiz.

Sovyet iktidarının, devlet tekelinin uygulanması, sabit fiyatların uygulanması için, bu koşullar altında yapılabilecek her şeyi yapmasının nedeni budur. O bunu işçilerin yardımıyla, işçilerle birlik halinde yapıyor, işçilerin bulundukları her yönetimde, Yüksek Ekonomi Konseyi'nde olsun, Metal İşletmeleri Birliği'nde, ya da birkaç hafta içinde ulusallaştırılan şeker fabrikalarında olsun bütün merkezlerde çoğunluğu onlara veriyor. Bu yol zor bir yoldur, ama yineliyorum: Zorluklarla karşılaşmaksızın, eskiden sadece burjuvazinin emirlerine kölece uymaya alışmış ve yüzyıllardan bu yana burjuvazi tarafından bunun için eğitilmiş işçilerin durumlarını değiştirmeleri ve: Devlet iktidarı biziz. Sanayinin sahibi biziz, tahılın sahibi biziz, ülkedeki tüm ürünlerin sahibi biziz, diye hissetmeleri sağlanamaz. Eğer bu bilinç işçi sınıfına derinden nüfuz ederse, eğer işçi sınıfı kendi deneyimiyle, kendi çalışmasıyla güçlerini on kat artırırsa, ancak o zaman sosyalist devrimin bütün zorluklarının üstesinden gelinmiş olacaktır.

Son olarak İşletme İşçi Temsilcileri Konferansı'na bir kez daha sesleniyorum: Büyük bir ticaret ve spekülasyon merkezi olan, onbinlerce kişinin yıllardan bu yana ticaret ve spekülasyonla yaşadığı Moskova'da zorluklar özellikle büyüktür. Fakat buna karşılık burada, başka herhangi bir kentte olamayacak güçler de vardır. Yeter ki bu işçi örgütleri, İşletme İşçi Temsilcilikleri, bugünün olaylarını, Rusya emekçilerinin çektiği bugünkü açlığın derslerinin hepsini iyi bellesinler ve iyi öğrensinler. Çiftlik sahipleri ve kapitalistlerin iktidara geri dönüşünden devrimi ancak sınıf bilinçli ve ileri işçilerin hep yeni yeni, hep daha geniş örgütleri kurtarabilir. Bu işçiler şimdi çoğunlukta, fakat bu yet-

mez; genel devlet işlerine bugün olduğundan daha çok katılmalılar. Moskova'da spekülatörlerin açlıktan yararlanıp, açlık sayesinde daha da zenginleştikleri, tahıl tekelini yokettileri, zenginlerin istedikleri her şeye sahip oldukları sayısız durum var. Moskova'da Komünist Partisinin 8000 üyesi var, Moskova'da sendikalar, kefil olabilecekleri, proleter politikanın güvenilir, tutarlı temsilcileri olacak 20.0000-30.000 kişi görevlendirecekler. Bunları birleştirin, yüz binlerce birlik kurun, beslenme için mücadele edin, tüm zengin nüfusun aranması için mücadele edin — o zaman ihtiyacınız olan herşeyi elde edeceksiniz.

Geçen konuşmamda size, bu konuda Yelez'de hangi başarıların elde edildiğini anlattım; fakat Moskova'da bu iş daha zor. Yelez'in en iyi örgütlenmiş kent olduğunu da söyledim, birçok kentte durum çok daha kötü, çünkü bu zor bir mesele; burada zorluk silah yetersizliğinde değil —istediğiniz kadar çok silah var—, burada zorluk, yönetici, sorumlu görevlere, yerel çıkarlar için değil, bütün Rusya için çalıştıklarını kavrayabilecek, bütün sınıfın temsilcileri olarak görev yapmasını bilen, belirli, saptanmış bir plana göre çalışmayı organize etmeyi ve Moskova Sovyeti'nin, Moskova'nın proleter örgütlerinin aldığı kararları yerine getirmeyi bilen kesinlikle güvenilir yüzlerce ve binlerce işçiyi yerleştirmektir. Bütün zorluk proletaryayı örgütlemekte, bilincini yükseltmekte yatmaktadır. Petrograd seçimlerine bakın, göreceksiniz ki, orada açlık Moskova'dakinden çok daha kötü, sefalet ve yoksulluk daha büyük olmasına rağmen, işçi devrimine bağlılık büyüyor, örgütlülük ve birlik-beraberlik artıyor. O zaman diyeceksiniz ki, üzerimize çöken felaketlerin artmasıyla birlikte, işçi sınıfının bütün bu zorlukların üstesinden gelme kararlılığı da artıyor. Bu yolda yürüyün, enerjinizi artırın, bu yola, iaşe işlerini desteklemek üzere bu yola binlerce yeni birlik gönderin ve sizinle birlikte, sizin yardımınıza dayanarak açlığı yeneceğiz ve gıda maddelerinin doğru biçimde dağıtılmasını başaracağız.

EKLER

NOTLAR

[1] Lenin'in "Devlet ve Devrim" eseri ilk kez Aralık 1917'de broşür olarak çıktı ve daha sonraki yıllarda gerek SSCB'de gerekse de diğer ülkelerde tekrar tekrar yayınlandı.

"Devlet ve Devrim"in yayınlanması, proletaryanın devrimci teori ve pratiğinin gelişmesinde olağanüstü, çığır açan bir olaydı. Rusya'da Sosyalist Ekim Devrimi'nden hemen sonra yayınlanan ve proleter devrimin yollarını, bir proletarya diktatörlüğü devletinin yaratılmasını ve bu devletin gelişme yollarını aydınlatıp açıklayan Lenin'in bu eseri, SSCB'de proletarya diktatörlüğünü ve sosyalist inşayı yöneten SBKP(B) için ve tüm kapitalist dünyanın komünist partileri için, uluslararası devrimci proletarya için burjuvaziyi devirme, proletarya diktatörlüğünü kurma mücadelesinde temel öneme sahip bir eserdir.
Marksizm-Leninizmin devrimci teori ve pratiği uğruna mücadelenin tarihinde Lenin'in "Devlet ve Devrim" eseri, Marx ve Engels'in bizzat başlattığı ve Bolşevizmin ortaya çıkışından beri Lenin ve Bolşevik Parti tarafından yorulmak bilmeksizin sürdürülen Marksizmin bir yandan sağ oportünist çarpıtmalarına ve öte yandan "sol", anarşist çarpıtmalarına karşı mücadelenin doğrudan devamıdır.

Marx ve Engels, öğretilerini, bir yandan liberalizme, küçük-burjuva reformizmine (Lassallecilik vs.) ve diğer yandan anarşizme (Proudhonizm, Bakuninizm vs.) karşı mücadele içinde, Engels'in sözleriyle, "kanlı radikalizm"e ve aynı küçük-burjuva darkafalılığının diğer yüzü-

nü oluşturan diğer "sol" akımlara karşı, proletaryaya burjuva nüfuzunu sadece bir başka biçimde taşıyan akımlara karşı mücadele içinde yarattılar.

Marx ve Engels Lassalleciliğin ardıllarını, daha yaşadıkları sırada ortaya çıkan Batı'nın sosyalist partilerinin saflarındaki reformistleri, oportünist devlet teorileri yüzünden, proletarya diktatörlüğünü anlamamaları ve onu reddetmeleri yüzünden aynı acımasız şiddetle eleştirdiler. Onların ölümlerinden sonra II. Enternasyonal'in sosyalist partileri içinde oportünizmin gelişmesiyle birlikte devrimci Marksizmin bu tahrifi ve ondan açıkça vazgeçme, 19. yüzyılın sonunda büyük boyutlar kazandı ve II. Enternasyonal teorisyenlerinin ve pratisyenlerinin gittikçe daha geniş çevrelerini (Bernsteincılık vs.) sardı. Bu reformizm, kendini Marx ve Engels'in mirasının koruyucusu olarak gören ve revizyonistlere (Bernstein vd.) karşı Marksizmin savunucuları olarak ortaya çıkan, fakat gerçekte revizyonistlere getirdikleri tüm eleştirilere rağmen tam da Marksizmin özsel sorununda, devlet sorununda, şiddete dayalı devrim ve proletarya diktatörlüğü sorununda bizzat kendileri oportünizme batan, Lenin'in kanıtladığı gibi (bkz. "Devlet ve Devrim", IV. Bölüm, ve "Devlet Üzerine Marksizm) ***Marksizmi sistematik olarak bayağılaştıran ve içini boşaltan*** II. Enternasyonal'in Kautsky gibi teorisyenlerinin gerekli direnişiyle karşılaşmadı.

Lenin'in oportünizme karşı mücadelesi ta başından itibaren Marksist proleter devrim teorisi ve onun yeni koşullar altında —gelişen emperyalizm koşulları altında— geliştirilmesi uğruna bir mücadeleydi, şiddete dayalı *devrim* uğruna, sömürücü devlete karşı Marksist bir tavır uğruna, proletarya diktatörlüğü uğruna bir mücadeleydi. Bu mücadele, "Rus devriminin temel sorunları, örneğin Parti sorunu, Marksistlerin burjuva-demokratik devrime karşı tavrı, işçi sınıfı ve köylülüğün ittifakı, proletaryanın hegemonyası, parlamenter ve parlamento-dışı mücadele, genel grev, burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi, proletarya diktatörlüğü, emperyalizm, ulusların kendi kaderini tayini, ezilen ulusların ve sömürgelerin kurtuluş hareketi, bu hareketi destekleme politikası vb. sorunlar" (Stalin) zemininde cereyan etti. Bu mücadelenin muazzam uluslararası önemi vardı, çünkü "Rus devrimi dünya devriminin kavşak noktasıydı", çünkü "Rus devriminin özsel sorunları aynı zamanda dünya devriminin özsel sorunlarıydı ve hâlâ öyledir" (Stalin). Tüm bu mücadelede devrimin özsel sorununun —devlet ve proletarya diktatörlüğü sorununun— ne muazzam bir yer tuttuğu, Le-

nin'in özellikle şu eserlerinden görülebilir: "Narodnizmin Ekonomik İçeriği ve Onun Bay Struve'nin Kitabındaki Eleştirisi", "Ne Yapmalı?", "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği", "1905–1907 İlk Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı", ayrıca "'Halkın Dostları' Kimlerdir?" vs. (İnter Yayınları)

Lenin'in yürüttüğü mücadelenin sivri ucu her şeyden önce oportünizme, özellikle de proletarya diktatörlüğü ve Rusya'da proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü üzerinden ona giden yollar sorununda Marksizmin Bernsteincı, Martinovcu, Plehanovcu ve Troçkist tahrif ve yavanlaştırılmasına karşı yöneliyordu. Fakat Lenin aynı zamanda, bu sorunlarda özellikle Polonya ve Alman sosyal-demokrasisi içindeki "sol radikallerin" (Rosa Luxemburg ve yandaşlarının) işleme hatasına düştükleri Marksizmin "soldan" tahrifine karşı da mücadele yürüttü.

Savaş yıllarında, emperyalizm ve sosyalist devrim üzerine görüşlerinde Polonyalı ve Alman "sol radikallere" katılan tek tek Bolşeviklerde, devlet sorununda Marksizmin "sol" tahrifleri ortaya çıktı. Burada söz konusu edilen Buharin-Pyatakov grubudur. Bunlar devlet sorununda aslında sorunun anarşistçe konuşuna varmışlardı. Bu, gerek bunların gerekse de Polonyalı ve Alman "sol radikaller"in ulusal sorun ve sömürge sorununda anti-Marksist pozisyonlarını savunduklarında daha o sıralar gün yüzüne çıkmıştı. "Ulusların kendi kaderini tayin hakkı" şiarını reddettiler ve bu şiarın proletarya partisi için ***kapitalizm altında*** kabul edilemez ve **sosyalizm altında** gereksiz olduğunu iddia ettiler, bunu yaparken, ***kapitalizm ile sosyalizm arasındaki geçiş dönemini***, proletarya diktatörlüğü dönemini, ulusların kendi kaderini tayin hakkını tanımadan ve gerçekleştirmeden inşa edilemeyecek olan proleter devletin varlığı dönemini tamamen gözardı ettiler. Buharin yoldaşın devlet sorunundaki bu anarşist tavrı tam açıklığıyla onun 1916 yılında Nota-Bene takma adıyla "Gençlik Enternasyonali" dergisinde yayınladığı bir makalede dile geldi; orada devlete karşı Marksist ve anarşist tavrı eşitledi ve onları aynılaştırdı. Tıpkı anarşistler gibi Marksistlerin de devlete karşı ilkesel olarak düşmanca tavır aldıklarını, her ikisinin de önlerine aynı görevi, devleti "havaya uçurma" görevini koyduklarını iddia etti. O böylelikle birincisi, burjuvazinin devlet mekanizmasını parçaladıktan sonra proletaryanın kapitalizm ile sosyalizm arasındaki geçiş dönemi için ***yeni***, proleter bir devlet yaratması gerektiği Marksist öğretisini, yani bir başka deyişle proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunu inkâr etti; ikin-

cisi, anarşistlerin burjuva devleti "havaya uçurnası" ile, Marksistlerin bu devleti un ufak etmesi, "parçalaması", burjuvazinin devlet mekanizmasını "paramparça etmesi" arasındaki ilkesel farkı kaldırdı. Lenin daha o zamanlar "Gençlik Enternasyonali" (bkz. SE, C. 5, s. 258, [İnter Yayınları]) makalesinde, Buharin'in devlet ve devrim sorunundaki bu anarşist tavrını çürüttü ve bu soruna özel bir makalede geri dönme sözü verdi. Aynı zamanda, başında Lenin'in bulunduğu "Sbornik Sosyal-Demokrata" ('Sosyal-Demokrat' Derlemesi) yazı kurulu, Buharin'in hakeza bu anarşist bakış açısını savunduğu emperyalist devlet teorisi üzerine bir makalesini reddetti. Buharin yoldaş bu makaleyi Lenin'in ölümünden sonra "Hukukta Devrim" derlemesi No. 1/1925'te yayınlayarak özel bir not düştü. Bu notta şöyle deniyordu: "Okurlar kolayca görecek-lerdir ki, ben bana mal edilen hatayı yapmadım, çünkü proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunu açıkça gördüm, öte yandan, Lenin'in kısa yazısından anlaşılıyor ki o, o sıralar (elbette burjuva) devletin havaya uçurulması tezi konusunda yanlış davranmıştır, çünkü bu sorunu proletarya diktatörlüğünün sönüp gitmesi sorunuyla *karıştırmıştır*... Lenin bu sorunla uğraştıktan sonra, havaya *uçurma* hakkında benimle aynı sonuçlara *varmıştır*."

Bu nottan tamamen açıkça ortaya çıkıyor ki, Lenin'i devletin "havaya uçurulması" sorununda "yanlış" bir tavır takınmış olmakla suçlayan Buharin, proletarya diktatörlüğünün ve proleter Sovyet devletini inşanın sekiz yıllık deneyimlerinden sonra eski tavrını korumaktaydı. Eskiden olduğu gibi "(elbette burjuva) *devletin havaya uçurulması*" anarşist formülü ile burjuvazinin devlet mekanizmasının "parçalanması", "param parça edilmesi" Marksist formülünü karıştırıyordu.

1929 yılında SBKP(B) Merkez Komitesi Nisan Plenumu'nda "SBKP(B)'de Sağ Sapma Üzerine" konuşmasında Stalin yoldaş Buharin'i teorisyen olarak karakterize ederken Buharin'in devlet sorunundaki pozisyonunun ayrıntılı bir değerlendirmesini yaptı ve Buharin'in devlete bakış açısıyla Marksist-Leninist tavrın mutlak bağdaşmazlığını ayrıntılı bir açıklıkla gösterdi. Stalin yoldaş şunları belirtti:

"Şimdi söz konusu olan bu değil, genel olarak devlete ilişkin tavırdır, Buharin'e göre, işçi sınıfının ***her*** devlete, işçi sınıfı devletine de ***ilkesel*** olarak düşmanca tavır almak zorunda olması söz konusudur. İşçi sınıfının, proletarya diktatörlüğüne —bu da bir devlettir— ilkesel karşıtlık içinde olması gerektiğini işçilerimize anlatmayı bir deneyin bakalım. Buharin'in 'Gençlik Enternasyonali'nde yayınlanan makalesinde

ifade edilen bakış açısı, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde devleti reddetme bakış açısıdır. Buharin burada, 'önemsiz' bir şeyi, işçi sınıfı eğer burjuvaziyi baskı altında tutmak ve sosyalizmi inşa etmek istiyorsa, kendi devletini kurmadan bunu başaramayacağı bütün bir geçiş dönemini gözden kaçırmaktadır. Bu birincisi. İkincisi, Lenin yoldaşın o zamanlar eleştirisinde devletin 'havaya uçurulması', 'ortadan kaldırılması' teorisine hiç değinmediği yanlıştır. Lenin, biraz önce yaptığım alıntıdan anlaşılacağı gibi, bu teoriye yalnızca değinmekle kalmamış, aynı zamanda onu anarşist bir teori olarak şiddetle eleştirerek, karşısına, burjuvazinin yıkılmasından sonra, yeni devletin, proletarya diktatörlüğü devletinin ***kurulması*** ve ***kullanılması*** teorisini koymuştur. Son olarak, devletin 'havaya uçurulması' ve 'ortadan kaldırılması' anarşist teorisini, ***proleter*** devletin 'sönüp gitmesi', ya da ***burjuva*** devlet aygıtının 'paramparça edilmesi', 'parçalanması' Marksist teorisiyle karıştırmamak gerekir. Bazıları, bunların bir ve aynı düşünceyi ifade ettikleri görüşünden hareketle, bu iki farklı kavramı karıştırma eğilimindeler. Ne var ki bu yanlıştır. Lenin, bir bütün olarak devletin 'havaya uçurulması' ve 'ortadan kaldırılması' anarşist teorisini eleştirirken, ***burjuva*** devlet aygıtının 'paramparça edilmesi' ve ***proleter*** devletin 'sönüp gitmesi' Marksist teorisinden hareket etmiştir." (J. V. Stalin, "Sağ Sapma Üzerine", s. 72, 73, İnter Yayınları.)

Buharin'in 1925 yılında "Hukukta Devrim" derlemesinde yayınlanan yukarıda değinilen notu tahlil eden Stalin yoldaş şöyle der:

"... O (Buharin) o andan itibaren, Marksist devlet teorisinin yaratıcısı, ya da her halükârda esin kaynağı olarak Lenin'in değil, kendisinin, yani Buharin'in görülmesi gerektiğine inanıyordu. Şimdiye kadar kendimizi Leninist sayıyorduk ve hâlâ da öyle sayıyoruz. Fakat şimdi ortaya çıktı ki, gerek Lenin, gerekse de onun öğrencileri bizler meğer Buharinistmişiz. Bu biraz komiktir, yoldaşlar. Ama Buharin'in ölçüsüz hale gelmiş kibriyle uğraşmak sözkonusuysa, elden ne gelir!" (a.g.e., s. 79.)
Aynı konuşmada Stalin yoldaş Lenin'in "Devlet Üzerine Marksizm" defterinden uzun bir alıntı yapar. Bu alıntıdan, Buharin'in devlet üzerine anarşist görüşlerine karşı mücadeleye Lenin'in ne büyük önem verdiği görülebilir. Lenin başka şeylerin yanı sıra şunları yazıyordu:

"Anarşistlerden bizi, α) devletten ***bugün*** ve β) proletarya ***devrimi*** sırasında (proletarya diktatörlüğü) yararlanmak ayırır — bunlar şimdiden pratik için büyük öneme sahip sorunlardır. (Buharin tam da bunları ***unutmuştur!***)

Oportünistlerden bizi, αα) devletin 'geçici' karakteri, ββ) devlet üzerine şimdi 'gevezelik' etmenin ***zararı,*** γγ) proletaryanın diktatörlüğünün pek devlete benzemeyen karakteri, δδ) devletle özgürlük arasındaki çelişki, εε) (programatik terim olarak) devlet yerine 'Gemeinwesen' kavramını kullanma düşüncesinin doğruluğu, ζζ) bürokratik-askeri aygıtın 'parçalanması' gibi derin 'ebedi' doğrular ayırır. Proletarya diktatörlüğünün, Almanya'da açık oportünistler (Bernstein, Kolb vs.) tarafından doğrudan doğruya, resmi program ve Kautsky tarafından ise, günlük ajitasyonda bundan hiç sözetmeyerek ve Kolb ve suç ortaklarının dönekliğini ***hoş görerek, dolaylı*** olarak reddedildiği de unutulmamalıdır.

Buharin'e Ağustos 1916'da yazdım: 'Devlet üzerine düşüncelerini ***olgunlaştır'***. Ne var ki o düşüncelerini ***olgunlaştırmamış,*** Nota Bene olarak basma zorla girmiş ve Kautskycileri teşhir edecek yerde, hatalarıyla ***onlara yardım etmiştir***!! Ama aslında Buharin, doğruya Kautsky'den daha yakındır..." (a.g.e., s. 76/77.)
Aynı vesileyle Lenin, Kollontai yoldaşa 2 Mart (17 Şubat) 1917 tarihli bir mektupta şunları yazdı: "Marksizmin devlete karşı tavrı sorunu üzerine bir makale hazırlıyorum (malzemeyi neredeyse tamamen hazırlamış bulunuyorum). Kautsky'ye karşı, Buharin'e olduğundan daha şiddetli sonuçlara vardım (onun 'Gençlik Enternasyonali' No. 6 ve 'Sbornik Sosyal-Demokrata' No. 2'deki 'Nota-Bene'sini gördünüz mü?). Son derece önemli bir mesele: Buharin Kautsky'den çok daha iyi, fakat Buharin'in *hataları* Kautskyciliğe karşı mücadelede bu 'haklı dava' için ***çok uğursuz*** olabilirler." (Bütün Eserler, Cilt XXIX.)

Böylece Buharin yoldaşın devlet sorunundaki anarşist bakış açısı ve oportünizme getirdiği anarşist eleştiri sadece Marksizmin Kautskyci bayağılaştırılmasına ve içinin oyulmasına yaradı ve böylece Kautskyciliğe karşı mücadeleye en büyük zararı verdi.

Lenin'in Kollontai yoldaşa mektubundan yapılan alıntıdan da anlaşıldığı gibi, 2 Mart (17 Şubat) 1917'de Lenin "Marksizmin Devlete Karşı Tavrı Sorunu Üzerine" çalışması için malzemeyi, yani "Devlet ve Devrim" eseri için malzemeyi neredeyse tamamen hazırlamıştı. İşte bu "malzeme", yukarıda devamlı sözü edilen "Devlet Üzerine Marksizm" defterleriydi. Şubat Devrimi, Lenin'in hazırladığı bu "malzeme"ye son şeklini vermesini bir süre engelledi. Lenin ancak 1917 Temmuz Günlerinden sonra, ona karşı tutuklama emri çıkartan Geçici Hükümet'in takibatlarından saklanmak zorunda kaldığı Petrograd–Finlandiya hattı üzerindeki bir istasyoncuk (Rasliv) civarında bu malzemeleri talep etti

ve ilkönce saklandığı bu yerde, sonra da Helsingfors'ta bu malzeme üzerinde çalıştı. Muazzam teorik ve politik öneme sahip "Devlet ve Devrim" eserini de orada yazdı.

Lenin eserini tam olarak bitirmeyi başaramadı. Başlayan devrimden dolayı, 1905 ve Şubat 1917 devrimlerinin deneyimlerini konu edinecek olan VII. bölümün başında yarım bırakmak zorunda kaldı. (s. 15)

[2] Güçlü kapitalist birliklerinin tekelleri, yani tröstler ve sendikalar, yani mali sermayeninn (içiçe geçmiş sanayi ve banka sermayesi) bankalar aracılığıyla yönettiği kapitalist ekonominin tekelci, ya da hemen hemen tekelci egemenliği, emperyalizmin en önemli ve esaslı özelliğini oluşturur. Lenin, "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm" adlı yapıtında, "eğer emperyalizmin mümkün en kısa tanımı gerekseydi, emperyalizmin kapitalizmin ***tekelci*** aşaması olduğu söylenmek zorundaydı" demektedir (italikler bizden, ***—Alm. Red.***). Emperyalizm aşamasını karakterize eden işte bu tekelci kapitalizm, emperyalist dünya savaşı sırasında tekelci ***devlet*** kapitalizmine dönüşmüştür. ***Proleter*** bir devlette devlet kapitalizmiyle burjuva bir devlette devlet kapitalizmini birbirinden ayırmak gerekir. Proleter devlette devlet kapitalizmi, proleter devlet iktidarı tarafından proletaryanın çıkarı için düzenlenmiş, özel işletmeci kapitalizminden, örneğin özel kişilerin devletten kiraladıkları imtiyaz ya da işletmelerdir. Burjuva devlette devlet kapitalizminden, ya kapitalist girişimleri, ya da burjuva devletin elinde ya da başka bir deyişle sınıf olarak burjuvazinin elinde bulunan ekonomi dallarını (örneğin demiryolları), ya da nihayet burjuva devlet tarafından, aynı buruvazinin çıkarlarına göre düzenlendiği ölçüde özel teşebbüsçü kapitalist sanayi, tarım ve ticaret anlaşılır. Emperyalist savaş sırasında savaşan ülkelerde kapitalist üretimin ve bölüşümün böyle bir düzenlenmesi ve standardizasyonu, "anavatan savunması" ve "muzaffer sona kadar savaş"ın —ki bütün savaşan ülkelerin burjuvazilerinin önlerine koydukları gasp ve ilhak hedefleri için yürütülmekteydi— gereksinimleri nedeniyle gerekli olmuştur. Üretim ve bölüşümün devlet tarafından düzenlenmesini, Lenin burada, "tekelci kapitalizmin bir tekelci devlet kapitalizmine dönüşmesi süreci" olarak adlandırıyor. Bu "dönüşüm süreci"ne Lenin, birçok kez, daha önceki başka çalışmalarında da dikkat çekmişti. Örneğin Ocak 1917'de kaleme alınan "Dünya Politikasında Bir Dönüm Noktası" adlı makalede şöyle yazıyordu: "... 20. yüzyılın başlarında ***tekelci*** kapitalizme, yani emperyalizme dönüşen... dünya kapitalizmi, savaş sırasında ***ileriye*** doğru, sadece mali sermayenin daha kapsamlı

temerküzüne değil, aynı zamanda onun ***devlet kapitalizmine*** dönüşmesine doğru önemli bir adım atmıştır" (Bütün Eserler, cilt XIX. s. 487). Burada Lenin, "ileriye doğru atılmış" böyle bir "adım"ın belirtisini, tam da ekonominin devlet tarafından düzenlenmesine geçişte görmekteydi. "Modern toplumun sosyalizme geçiş için ne kadar olgunlaştığını —diye yazıyordu aynı makalede— halkın güçlerinin toplanmasının 50 milyondan fazla insanın ekonomik yaşamlarının bir ***merkez*** tarafından düzenlenmesine geçişi zorunlu kıldığında (söz konusu edilen Almanya'dır) savaş göstermiştir" (aynı yerde, s. 489 ve devamı). "Sol" Çocukluk ve Küçük-burjuvalık" adlı makale, savaş sırasında emperyalist ülkelerde devlet kapitalizmi sorunu ve devlet kapitalizminin proletarya devrimi için önemi üzerinde ayrıntılı biçimde durmaktadır. Bu cildin 365. sayfası ve devamı. (s. 15)

[3] Diyalektik yöntem öğretisini geliştiren büyük Alman filozofu Hegel idealistti. Hegel diyalektiğini ilk kez Marx materyalist bir diyalektiğe dönüştürüp "ayakları üstüne" dikti ve Engels ile birlikte diyalektik materyalizmi yarattı (bu konuda bkz. Lenin'in "Karl Marx" yazısı). Genelde idealist olan Hegel, devlet öğretisinde de idealist kaldı. Hegel'e göre ahlak insanda doğuştan vardır. Ahlakı yaratan insanlar değildir, bilakis o bizzat insanların genel bilincinde, onlardan bağımsız özel bir ahlaki yasa olarak yaşar. Bu yasa ise, kendi payına, tüm dünyanın temelinde yatan "mutlak zihnin", "mutlak aklın" etkimesidir ve herşeyden kendine tabi olmasını ister. Devlet bu ahlaki yasanın ürünüdür, onun en mükemmelleşmiş halidir. ***İnsanlardan bağımsız olarak*** var olan ahlak düşüncesi, Hegel'e göre, devlette somut cisimleşmesini bulur. Bu nedenle, Hegel'in fikrine göre devlet tek tek insanların, toplumsal örgütlerin ya da sınıfların çıkarlarının aleti olarak görülmemelidir.

Hegel'in devlet öğretisi, ondan önceki burjuva öğretinin, devleti tek tek insanların iradelerinin toplamını ifade eden insanlar arasında bir "toplumsal sözleşme"nin sonucu olarak gören Rousseau'nun öğretisinin karşısına kondu. Rousseau'nun devlet öğretisi, onda devleti sınıf egemenliğinin örgütü olarak sınıfsal birşey olarak kavramamasına rağmen, yine de zamanında devrimciydi, çünkü ona göre devlet bizzat insanların yarattığı birşeydi ve bu nedenle bizzat insanlar tarafından değiştirilebilirdi. Hegel öğretisine göre ise bu düşünülemez bile, çünkü devlet insanların etki alanı dışında bulunan "mutlak zihne" ve "mutlak akla" bağımlıdır ve bu "mutlak zihnin" bir ifadesidir, resmidir. (s. 18)

[4] Lenin'in aktardığı alıntıdan görüleceği gibi, Engels "halkın kendi kendine hareket eden silahlı örgütü"nden, genel silahlanmanın, yani silah taşıyabilen bütün gens üyelerinin silahlandığı ilkel komünist gens toplumlarını anlamaktadır. Gens içinde henüz özel mülkiyet olmadığı, sınıflara göre bölünülmediği, yani özel çıkarlarla, bir bütün olarak gensin çıkarları arasında çelişkiler bulunmadığına göre genel silahlanma olanaklıdır. Ezen ve ezilen sınıflar olarak parçalanmış bir toplumda ezenlerin sınıf egemenliğinin örgütü olarak devletle birlikte "kendi kendine hareket eden silahlı örgüt" yerine ezen sınıfların egemenliğinin korunmasının ve ezilen sınıfların baskı altında tutulmasının aracı olarak "silahlı insanlardan oluşan özel kuvvetler", sürekli ordu, polis vs. meydana çıkar. (s. 21)

[5] Fransa'da 17. ve 18. yüzyıl mutlak monarşisi (XIV. Ludwig, XV. Ludwig, ve VI. Ludwig) Büyük Fransız Devrimi'nden (1789) kısa süre önce hüküm sürmüştü ve feodalizmle burjuva düzeni arasındaki geçiş döneminin devletiydi. Kendisini feodal toplumun çerçevesi içinde geliştiren ticaret ve sanayi burjuvazisi ekonomik ve politik olarak her geçen yıl daha da güçlenmişti. Serf köylülerin sömürülmesiyle yaşayan feodal beylerin kendileri de çoğu kez güçlenmekte olan burjuvaziye mali açıdan bağımlı hale gelmişlerdi.

Belirli bir gelişme aşamasında burjuvazi sınıfıyla feodal beyler sınıfı arasında belli bir güç dengesi oluşmuştu. Burjuvazi henüz iktidarı ele geçirebilecek kadar güçlü değildi, ekonomik olarak güçsüzleşmiş feodal beyler ise tek başlarına egemenliği sürdürebilecek durumda değillerdi. Esasında feodal kalan devlet iktidarı burjuvazinin inatçı taleplerini dikkate almak ve belli sınırlara kadar yerine getirmek zorunda kalmıştı; bunu kendi sınıfının —feodal toprak sahiplerinin— çıkarlarını güvence altına almak için yapmak zorundaydı. Aynı zamanda kral —kendisi de en büyük feodal beydir— burjuvazi üzerinde baskı uyguladığı zamanlarda, özellikle, ondan devlet cihazının korunması için para almak söz konusu olduğu zaman feodal beylere dayanıyordu; ancak, işlevlerini sınırlamaya çalışan feodal beyler üzerinde etkili olmak istediğinde ise burjuvaziye dayanıyordu.

Mutlak monarşinin bu konumu, devlet iktidarının, birbirleriyle mücadele eden sınıfların adeta üzerinde durduğu ve bu mücadeleye ancak, bu sınıfları barıştırmak için müdahale ettiği düşünceler için dışsal bir ne-

den sunmuştu. Fakat gerçekte mutlak monarşi çözülmekte olan feodal beyler sınıfının devletiydi. Burjuvazi yeterli güce ulaştığı gibi mutlak monarşiyi yıkarak kendi sınıf devletini kurdu (Büyük Fransız Devrimi 1789-1794). (s. 25)

[6] Engels burada, o zamanlar uluslararası işçi hareketinin en güçlü koluna sahip Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin kastediyor. (s. 32)

[7] Gerçekte küçük-burjuva demokratlarından başka bir şey olmayan sözde sosyalistlerin emekçi sınıfların çıkarlarına ihanetlerinin en iyi örneğini 1848 ve 1871 yıllarında Fransa'da "Louis Blanc politikası" sunmuştur. "Fransız sosyalisti Louis Blanc —diye yazıyor Lenin 1917 yılında— 1848 Devrimi'nde sınıf mücadelesi bakış açısını, sözde sosyalist lafların maskesi altında gerçekte sadece burjuvazinin proletarya üzerindeki etkisinin pekişmesine hizmet eden küçük-burjuva hayaller bakış açısıyla değiştirmekle kötü bir üne ulaşmıştır. Louis Blanc burjuvazinin yardımını bekliyor, burjuvazinin 'emeğin örgütlenmesi' —bu belirsiz kavramın 'sosyalist' eğilimleri ifade etmesi isteniyordu— işinde işçilere yardım ***edebileceğini*** umuyor ve böyle bir umut yaratıyordu" (Bütün Eserler, cilt XX, 1. yarı cilt, s. 121).

Louis Blanc devletin sınıfsal karakterini kavramamıştı ve proletaryanın, iktidar için devrimci mücadelesinin zorunluluğunu inkar ediyordu. Onun "sosyalizm"i işçi sınıfının demokratik devletin yardımıyla, burjuvazinin ve onun sermayesinin yardımıyla ve bütün sanayi kollarında toplumsal işliklerin örgütlenmesiyle, tamamen barışçıl biçimde, herhangi bir devrimci mücadele olmaksızın, kapitalist "rekabet sistemi"nin yerini sosyalist birlik sisteminin alabileceğine ilişkin düşlerden ibaretti. 1848 Şubat Devrimi'nden sonra burjuva geçiçi hükümete katılan Louis Blanc, başkanlığına kendisinin atandığı, işçilerin durumunu inceleyecek bir komisyon (Louxembourg Komisyonu) oluşturulmasını kabul ettirdi. Blanc ve yandaşları bu komisyonda, burjuvazi işçi sınıfını yoketmek için donanırken ve amaçlarını, Parisli işçilerin 1848'deki Temmuz ayaklanmasını acımasızca ezerek gerçekleştirirken, işçileri, "emeğin örgütlenmesi" ve "toplumsal işlikler" üzerine sonsuz gevezeliklerle devrimci mücadele yolundan çevirmekten ibaret olan burjuvazinin verdiği rolü özenle oynadılar.

Daha sonraları, Paris Komünü'nün ilan edildiği 1871 yılında Louis Blanc Versailles'da, Komün'ün celladı Thiers hükümetinde kaldı. Burjuvazi devrimci Paris'in ezilmesini organize ederken, Louis Blanc bur-

juvaziyle proletarya arasında çıkar birliğini vaaz etti ve böylece, burjuvazinin Paris komünarlarına karşı giriştiği katliamda "tüm Fransız halkına" dayanmasına yardımcı oldu. (s. 36)

[8] Burada sosyalistlerin burjuva hükümetlerine katılmalarını savunan II. Enternasyonal oportünistlerinin "hükümetçiliği" kastediliyor. İlk olarak Fransız sosyalisti Millerand, 1899'da monarşist harekete karşı cumhuriyeti savunmanın gerekli olduğu bahanesiyle, Paris Komünü'nün ünlü celladı General Gallifet'le birlikte hükümete girdi.

Sosyalistlerin burjuva hükümetlerine katılıp katılamayacakları sorunu, 1900 yılında Paris'te yapılan V. Uluslararası Sosyalistler Kongresi'nde tartışıldı. Fransız sosyalistlerinin sol kanadının temsilcisi Guesde "sosyalistlerin eğilmez bir muhalefet içinde kalmak zorunda oldukları burjuva hükümetlerine sosyalistlerin her türlü katılımını" yasaklayan bir karar tasarısı sundu. Bu kararı ancak delegelerin küçük bir azınlığı destekledi. Kongre Kautsky'nin şu elastiki merkezci karar taslağını kabul etti: "Tek başına bir sosyalistin burjuva hükümete girmesi, politik iktidarın ele geçirilmesinin normal başlangıcı olarak değil, sadece zorunlu bir durumda geçici ve istisnai bir çare olarak görülmelidir" (1900 "Paris Uluslararası Sosyalistler Kongresi", Vorwärts, Berlin 1900, s. 17 ve devamı). Münferit bir durumda böyle bir zorunluluğun olup olmadığı bir ilke sorunu değil, bir taktik sorunuydu. Karar taslağı, tek tek sosyalistlerin bir burjuva hükümete katılımını Parti'nin onay ve denetimine bağlı kılıyordu. Böylece bir sosyalistin burjuva hükümete katılımı, partinin onayı olmadan hükümete katılmış olan Millerand'ın girişimi resmen mahkûm edilmiş olsa da, aslında Kongrenin sınırlı onayını almış ve savunulmuştu.

Millerand olayından sonra başka ülkelerde de sosyalistlerin burjuva hükümetlerine katılması gündeme geldi. Bu görüntü, Batı Avrupa'nın bütün sosyalist partilerinin çoğunluğunun sosyal-şovenist oldukları emperyalist savaş sırasında bir salgın niteliğini aldı. 1900 yılında sosyalistlerin burjuva hükümetlerine katılmalarına karşı çıkmış olan Guesde de Fransız burjuvazisinin hükümetinin bakanı olmuştu. Günümüzde "sosyalistler"in (sosyal-faşistlerin) burjuva hükümetlerine katılması bir sisteme dönüşmüş ve sosyal-faşistlerin devrimci proletaryaya karşı mücadelesinde burjuvaziye sundukları hizmetin bir biçimi haline gelmiştir. (s. 36)

[9] Fransa'da 1848 devrimi, iktidarı burjuvazinin liberal-cumhuriyetçi kesiminin eline verdi. Ne var ki, işçi sınıfının o zamanlar ilk kez kendi sınıf taleplerini ileri sürmesi bu devrim için karakteristiktir. Bu, işçi sınıfının olağanüstü büyüdüğünün belirtisiydi ve burjuvaziye, egemenliğini tehdit eden doğrudan bir tehlikenin belirtisi olarak hizmet etmekteydi. O nedenle liberal burjuvazinin hükümeti, devrimci işçi sınıfının hesabını görmeyi doğrudan doğruya esas görevi olarak görmekteydi. Bu amacını burjuva hükümetine karşı işçi sınıfının iktidarı ele geçirmeyi amaçlayan ayaklanması bastırıldığında Haziran katliamıyla gerçekleştirdi. Haziran katliamının ardından işçilerin kabaran öfkesi burjuvaziye, burjuva düzeni için doğrudan tehlikenin kesinlikle ortadan kaldırılmadığını göstermişti. O nedenle bütün burjuva partilerini, ortak çıkarlar uğruna, işçi hareketinin ezilmesi ve burjuva düzeninin sağlamlaştırılması uğruna bir "düzen partisi"nde, bir birleşik blokta birleştirmek kolay oldu. İşçi sınıfının ayaklanmasından korkan bütün eğilimlerin burjuvazisi güçlü bir hükümet "düzeni" örgütleyeceklerden oluşan bir hükümet kurmaya çalışıyordu. Bu işte, sağlam bir kapitalist düzenden çıkarı olan köyün büyük köylü kesimi ona sağlam bir dayanak olmaktaydı. Burjuvazi, demagoji yoluyla özel mülkiyetin işçi devrimi tarafından ortadan kaldırılması tehdidinden korkan kent küçük-burjuvazisinin önemli bir bölümünü de yanına çekmişti. Bu koşullar altında burjuvazi önce karşı devrimci önlemlerini genel bir oylamayla maskeleyebilmiş ve böylece sanki "bütün halkın iradesi"ni dile getiriyormuş görüntüsünü yaratabilmişti. Kısa zaman içinde parlamenter cumhuriyet, başında bir başkanın bulunduğu —I. Napoleon'un yeğeni Louis Bonaparte başkanlığa seçilmişti— devlet iktidarının yeni biçimini oluşturdu.

Ayrıca Bonaparte o kentlerde büyük-burjuvazi, köylerde büyük köylülerle birlikte, Bonaparte hükümetinde burjuvaziye ve burjuva hükümetine karşı korunma ve destek bulma yönündeki aldatıcı umuda kapılmış olan ***küçük köylülüğün*** çoğunluğu da oy vermişti: "Napoleon —diye yazıyor Marx— bir kişi değil bir programdı. Bayraklarla, ellerinde çalgılarla ve şöyle bağırarak seçim yerlerine geliyorlardı: Plus d'imposs, à bas les reches, à bas la rèpublique, vive l'Empereur? Artık vergi yok, kahrolsun zenginler, kahrolsun cumhuriyet. Yaşasın kral! Kralın arkasında köylü savaşı gizlenmekteydi. Oylarıyla düşürdükleri cumhuriyet ***zenginlerin cumhuriyetiydi***" (Karl Marx, Seçme Yazılar, cilt II, s. 242).

Bu o zamanlar "*devrimci* köylüleri değil, tutucu köylüleri", "toplumsal varlık koşulu olan toprak parçasının dışına çıkmak için zorlayan değil, daha çok bunu pekiştirmek isteyen köylüyü, kendi gücüyle kentlerle birleşerek eski düzeni yıkmak değil, tersine kendisine bu eski düzenin içine körü körüne kapanarak, toprak parçasıyla birlikte krallık hayaleti tarafından kurtarılmış ve imtiyazlı kılınmış görmek isteyen kır halkı"nı temsil eden köylülüğün çoğunluk kesimiydi. (Karl Marx, aynı yerde, s. 427). Louis Bonaparte'ın başkan seçilmesi monarşinin kurulması yönünde ilk adımı oluşturuyordu: Büyük burjuvazinin yararına, işçi sınıfının ezilmesi, işçi sınıfı ve ayaklanmalara katılan köylülüğün devrimci kesimine karşı sınıf terörü uygulamak için "güçlü el" iktidarını her geçen gün daha da sağlamlaştırmak gerekiyordu. Başkanlık seçimlerinde burjuvazinin adamı olan Louis Bonaparte, 2 Aralık 1851'de, orduya dayanarak ve bizzat burjuvazinin onayıyla bir darbe sahneye koymuş, Ulusal Meclisi feshetmiş ve başkanlığı kendisi için 10 yıl güvence altına almıştı. Darbeden sonra Napoleon işçi sınıfını hedefleyen açık bir sınıf terörünün egemenliği altında kendisini imparator III. Napoleon olarak ilan ettirdi. Böylece Fransa'da Eylül 1870'e kadar sürecek ikinci imparatorluk kurulmuş oldu. (s. 38)

[10] VIII. Ludwig ve X. Karl'ın ***meşruti monarşileri*** Fransa'da 1815'ten 1830'a kadar sürdü. Fransa'da I. Napoleon'un devrilmesinden sonra, Avrupa'nın gerici hükümetlerinin doğrudan desteğiyle, 18. yüzyılın sonlarındaki devrimle ülkeden kovulmuş olan soylu büyük toprak sahipleri yeniden iktidara geldiler ve onlarla birlikte eski Bourbon Hanedanlığı da ülkeye geldi. Bu bir beyaz terör çağı, 1789-1794 devriminin getirdiği değişikliklerin tasfiyesi dönemiydi. Meşruti monarşi, restorasyon yıllarında devrimin temel sosyal ve ekonomik dönüşümlerini geriye döndürememişti; ne kırda serfliği, ne de kentlerde lonca düzenini yeniden kurabilmişti. Ne var ki bu monarşinin politikası, 1789 devrimiyle 1794'e kadar yıkılmış olan toprak sahiplerinin çıkarlarına tabiydi. (Örneğin toprak sahiplerine devrim nedeniyle uğradıkları zararlara karşılık bir milyar Frank ödenmişti). Bu yıllarda burjuvazinin üst kesimi, elit tabakasına da belirli koşullar altında iktidara gelme izni verilmişti. Yukarıdan "bahşedilen" anayasa ve ulusal sanayinin teşvik edilmesi meşruti monarşiye burjuvazinin bu üst kesiminin desteğini sağlamıştı. Ne var ki sanayi burjuvazisi Fransa'da kısa sürede önemli başarılar elde etmiş ve böyece burjuvazi, dolayısıyla da burjuvazinin üst kesimi büyümüştü; o nedenle kendi iktidarı için çaba sarfetmeye ve Bourbon monarşisine karşı muhalif bir tutum almaya başlamıştı. Köylülerin büyük toprak sa-

hiplerine karşı uzlaşmasız nefreti, kent zanaatçıları ve işçilerinin giderek artan sefaleti, kapitalizmin yerle bir ettiği küçük-burjuvazinin muhalefeti ve nihayet sanayi burjuvazisiyle mevcut iktidar arasındaki çatışma — bütün bunlar bize Temmuz 1830'da neden yeni bir devrimin kaçınılmaz olduğunun açıklamasını sunarlar. 1830 Temmuz Devrimi X. Karl'ın biçimsel anayasayı bile ortadan kaldırma ve 1793'te başı kesilen XVI. Ludwig zamanındaki egemen olan düzene dönme yönündeki kesin girişimlerine geniş kitlelerin verdiği yanıttı. 1830 Temmuz günlerinde hükümet birlikleri Paris'te ayaklanan halk tarafından yenilgiye uğratıldı. X. Karl kaçtı ve "meşruti" monarşi yerini bir ***burjuva monarşisine*** bıraktı.

Fransa'da ***Temmuz monarşisi*** 1830'dan 1848'e kadar sürdü. Bu burjuva monarşisinde aslında sadece "burjuvazinin ***bir fraksiyonu,*** bankacılar, borsa kralları, demiryolu kralları, kömür ve demir ocaklarıyla orman sahipleri ve onlarla yarışan toprak mülkiyetinin bir bölümü — ***mali aristokrasi*** egemendi" (Karl Marx, aynı yerde, s. 200 ve devamı). "Yurttaş kral" Louis Philippe sermayenin isteğiyle iktidara geldi. 1830 Temmuz Devrimi günlerinde halk kitlelerinin elinden iktidar, güçsüz örgütlülükleri ve burjuvazinin cumhuriyetçi kesiminin ihaneti sonucunda zorla alınmıştı. Temmuz monarşisi altında Fransa'nın sanayi devrimi tamamlandı: 40'lı yıllarda Fransız sanayisinde fabrika ve makine yerleşmiş bulunuyordu. Köylülüğün önemli bir bölümü tefecilerin elinde borç köleliği altındaydı. Kısa süre sonra sanayi burjuvazisiyle mali burjuvazi arasında işçi ve köylü kitleleri sömürme ayrıcalığı için amansız bir mücadele başladı. Girişimciler köylülerin geniş biçimde proleterleşmesine, toprağından kovulmasına gereksinim duyuyorlardı; tefecilerle bankacılar ise köylülerin yoksul toprak parçalarında köleleştirilmesinin düşünü görüyorlardı. Küçük-burjuvazi iktidardan uzaklaştırılmıştı, seçim hakkından sadece zengin mülk sahipleri yararlanıyorlardı. Bütün bunlar ülkede, yeni bir devrimin olgunlaşmasını kolaylaştıran bir dizi çelişkinin gelişmesine yol açmıştı. Bu dönemde proletarya özel bir önem kazanmıştı. Temmuz monarşisinin hüküm sürdüğü yıllar fabrika sanayiinin büyümesi sayesinde aynı zamanda işçi hareketinin güçlendiği yıllar olmuştu. 1847 yılında ülkede toplumsal çelişkiler yeni bir devrim için yeterince olgunlaşmıştı. 1848 Şubat Devrimi'nde Temmuz morşisinin kaderi belirlenmişti. (s. 38)

[11] Kautsky'nin "Proletarya Diktatörlüğü" broşürü —Lenin'in bu broşüre yanıtında ("Proleter Devrim ve Dönek Kautsky", [İnter Yayınları]) söy-

lediği gibi, "II. Enternasyonal'in tam ve utanç verici iflasının en canlı örneklerinden biri"—, Rus ve uluslararası burjuvazinin, Rusya'daki genç, henüz güçlenmemiş proletarya diktatörlüğüne karşı karşı-devrimci saldırısının doruğa ulaştığı bir zamanda (Ağustos 1918) yayınlandı. Kautsky, dönek safsatalarıyla, gerçekte Marksizmden tam bir kopuşu gizleyen Marksizmin "ikiyüzlü" ***sözde*** kabulüyle, Ekim Devrimi'ne karşı, Sovyet iktidarına karşı, bu iktidarın başında bulunan Bolşevik Parti'ye ve onun önderi Lenin'e karşı iftiracı saldırılarıyla, Menşevikleri ve Sosyal-Devrimcileri savunmasıyla, daha o zamanlar burjuva karşıdevrimine ve müdahalesine doğrudan hizmet ediyordu ve hatta bunun ideolojik ilham kaynağıydı. (s. 44, 249)

[12] Marx, iktidarın proletaryanın eline geçmesinin, kural olarak, ancak şiddete dayalı devrim yoluyla gerçekleşebileceği görüşündeydi, ancak bazı ülkeler için istisnai olarak iktidarın proletaryaya barışçıl geçişinin olanaklı olabileceğini kabul ediyordu. Ayrıca, Lenin'in alıntı yaptığı, Marx'ın Avrupa kıtasında şiddete dayalı devrimin kaçınılmazlığı ve zorunluluğunu sınırladığı, yani İngiltere ve Amerika için bir istisnai durumu kabul ettiği Kugelmann'a yazdığı mektup dışında, 1874 yılında Haag Kongresi'nde yaptığı bir konuşmada İngiltere ve Hollanda için böyle bir olasılığa işaret etmekteydi. Öte yandan Engels, "Fransa ve Almanya'da Köylü Sorunu" adlı broşüründe Marx tarafından çeşitli kereler ifade edilmiş, "bütün çetenin elinden her şeyi satın alabilseydik daha ucuza çıkardık" görüşünü (Engels, "Kısa Ekonomik Makaleler", Komünizmin Temel Kitapları, Berlin, s. 152), yani burjuvaziden topraklarını, fabrikaları, atölyeleri ve diğer üretim araçlarını satın alabilseydik daha ucuza çıkardık görüşünü anımsatmaktadır.

Marx'ın İngiltere için bir istisnayı kabul etmesinin açıklamasını okur s. 52'de ve devamla Bu cildin 365. sayfası ve davmın'da "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık" adlı makalenin V. Bölümünde bulabilir.

Her iki durumda Lenin, o zamanlar Marx'ı İngiltere için iktidarın ve üretim araçlarının proletaryanın eline olası barışçıl geçişini kabul etmeye sevkeden nedenlerin, o zamandan bu yana ortadan kalktığını göstermektedir. XV. Parti Konferansı'nda iki kez bu sorunu ele alan Stalin yoldaş bu konu üzerine şunları söylemektedir:

"Marx'ın İngiltere ve Amerika için geçerli saydığı sınırlama ya da istisna, bu ülkelerde gelişmiş militarizm ve gelişmiş bürokrasi olmadığı sürece haklıydı. Bu sınırlama, Lenin'in görüşüne göre, *militarizm* ve bü-

rokrasinin İngiltere ve Amerika'da Avrupa kıtasının diğer ülkelerinden —eğer daha çok değilse— daha az gelişmemiş olduğu yeni tekelci kapitalizm koşulları altında ortadan kalktı.

Bu yüzden, proletaryanın şiddete dayalı devrimi, proletarya diktatörlüğü, istisnasız tüm emperyalist devletlerde, sosyalizme doğru gelişmenin kaçınılmaz ve mutlak önkoşuludur.
Bu yüzden, Marx tarafından koşullu olarak yapılmış olan sınırlamaya sarılan ve proletarya diktatörlüğüne karşı mücadeleye girişen tüm ülkelerin oportünistleri, Marksizmi değil kendi oportünist davalarını savunuyorlar.

Lenin bu sonuca vardı, çünkü o Marksizmin lafzı ile Marksizmin özünü birbirinden ayırmayı bildi, çünkü Marksizmi bir dogma değil, bir eylem klavuzu olarak gördü" (J. V. Stalin, Eserler, Cilt 8, "Partimizdeki Sosyal-Demokrat Sapma Üzerine" Raporu Kapayış Konuşması, 3 Kasım 1926, İnter Yayınları, İstanbul 1991, s. 262/263). (s. 48)

[13] *Eduard Bernstein* — savaş öncesinin en önde gelen oportünisti, savaş sırasında sosyal-şovenist, savaş sonrasında sosyal-faşist, daha 1897'de işçi hareketi içinde burjuvazinin gerçek bir ajanı olarak, Alman sosyaldemokrasisinin teorik organı "Die Neue Zeit"ta sonraları biraz değiştirilerek ve genişletilerek kitap biçiminde yayınlanan "sosyalizmin sorunları" adlı makale dizisinde Marksizmin "eleştirisi"yle ortaya çıktı. Bu kitabında olduğu gibi "Neue Zeit"taki makalelerinde de Bernstein Marksizmin temellerini reddetti. Kapitalizmin çelişkilerinin artması ve şiddetlenmesinin yerine çelişkilerin yumuşamasını ve nihayet ortadan kalkmasını, burjuvaziyle proletarya arasında sınıf mücadelesinin gelişmesi ve şiddetlenmesi yerine bu mücadelenin sönmesini ve proletaryayla burjuvazi arasında işbirliğini, sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğünün önüne geçilemez, kaçımlamazlığı yerine kapitalist toplumun sınıfların işbirliği sayesinde ve burjuva demokrasisi zemininde barışçıl dönüşümü, kapitalizmin barışçıl biçimde sosyalizme doğru-gelişmesini koyuyor ve buradan hareketle sosyal-demokrat partinin bir proletarya partisi olmaktan çıkıp, sınıflararası bir toplumsal reformlar partisi, yani bir burjuva-liberal parti olmasını talep ediyordu. Bu kitabında Bernstein, Marx ve Engels'in demokratizmi, 'ilkel demokratizm' üzerine önemsiz burjuva alaylarını sık sık tekrar etmiştir. Başında K. Kautsky'nin bulunduğu "Neue Zeit" yazı kurulu, Bernstein'ın makalelerinin sadece yayınlanmasına göz yummakla kalmamış, aynı zamanda bunları herhangi bir itiraz kaydı koymadan basmıştı. Bernstein'a karşı

gecikmeyle hareket eden Kautsky, onu, bir dizi sorunda, öncelikle de Marksizmin devrimci teorisinin en önemli en esas sorununda, yani proletarya diktatörlüğü ve burjuva demokrasisi, devlet cihazının proletarya tarafından parçalanmasının zorunluluğu sorununda öyle bir biçimde "eleştirmiş"tirki bu "eleştiri" "Bernstein'a karşı polemik değil, aslında ona tavizler verme, mevzileri oportünizme teslim etmektir" (Lenin, bkz. Bu Cildin 113. sayfası). Daha sonra da gerek Kautsky'nin, gerekse de Alman sosyal-demokrasisinin ve II. Enternasyonal'in önde gelen çevrelerinin, Bernstein ve Bernsteincılığa karşı eleştirisine, Bernsteincılığın sözde mahkûm edilmesi, sözde "ortodoksluk", bu akıma verilen daha büyük tavizler, pratikte oportünizme daha büyük bir uyum sağlamaya eşlik etmişti. "Oportünistler... burjuvaziye uyum sağlamışlar — öte yandan 'ortodokslar' da oportünistlere uyum sağlamışlardı... Sonuç oportünizmin egemenliği oldu, çünkü burjuvazinin politikasıyla 'ortodokslar'ın politikası arasındaki zincir kapanmıştı." (Stalin, "Leninizmin Sorunları", 1. seri, 1932, s. 17).

Bernstein ve yandaşları Vollmar, David, Herz ve ortaklarına karşı, gerek Alman sosyal-demokrasisi, gerekse de II. Enternasyonal içinde Bernsteincılığa ve genel olarak oportünizme karşı daha doksanlı yıllarda ve 20. yüzyılın başlarında Lenin, sonuna kadar kararlı bir mücadeleci olmuştu; 1900-1903 yılları arasında "Iskra" ve "Zarya" Lenin önderliğinde Bernstein ve onun Rus yandaşlarına ("Ekonomistler") karşı tek kararlı mücadeleyi yürüttü. Ve kurulduğu 1903 yılından itibaren gerek Rusya'da, gerekse de II. Enternasyonal içindeki oportünistlerle (Merkezciler ve Kautskycilerle de) kopuşma yönünde hareket eden ve bunu kararlılıkla yerine getiren tek parti Bolşevik partiydi. (s. 53, 273)

[14] Lenin'in "anarşizmin kurucusu" diye de adlandırdığı ***Proudhon*** sosyalizm görüntüsü altında kapitalizmden küçük üretime geçişi vaazediyor ve bu arada üretim araçlarında bireysel "emek mülkiyeti"ni savunuyor ve küçük-burjuvanın küçük üretimi koruma ve ebedileştirme yönündeki gerici-ütopik çabalarını ifade ediyordu. İşçi sınıfının kurtuluşunu her işçinin üretim araçlarında ve emek ürününde bireysel mülkiyetinin güvence altına alınmasında görüyordu. Kapitalist topulumun yerini alması istenen geleceğin toplumunu Proudhon ve yandaşları küçük mülk sahipleri ve küçük üreticilerin kooperatif birliklerinin bir federasyonu olarak düşünüyorlardı. Bu topluma geçişin bir "halk" ya da "mübadele" bankası sayesinde barışçıl yoldan gerçekleşeceği düşüncesindelerdi. Bu banka küçük mülk sahibine, küçük üreticinin harcadığı emeği tamamen

karşılayacak ("emek" "emek"le mübadele edilecek) ve böylece küçük üretimi yokolmaktan koruyacak ürünlerinin "adil" mübadelesini güvence altına alacak, işçilere ise üretim araçları satın almaları ve küçük üretime geri dönmeleri için karşılıksız kredi verecekti.
Genel olarak her türlü devlet iktidarını reddeden Proudhon ve Proudhoncular bu nedenle, devlet iktidarının proletarya tarafından ele geçirilmesinin zorunluluğu, politik mücadelenin zorunluluğunu inkar ediyorlardı. Proudhoncuların aksine Marksistler işçi sınıfının kurtuluşunu sadece sınıfların ve temellerinin, özel mülkiyetin ortadan kaldırılması, devlet iktidarının proletarya tarafından ele geçirilmesi, proletarya diktatörlüğünün kurulması, kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, kapitalist toplumun sosyalist topluma devrimci dönüşümünde görürler. Marksizmin kurucuları Marx ve Engels Proudhon ve Proudhonculara karşı uzlaşmasız bir mücadele yürüttüler. Daha 1847 yılında Marx "Felsefenin Sefaleti" adlı broşüründe Proudhonculuğa karşı yokedici bir eleştiri yapmıştı. O zamandan bu yana gerek Marx, gerekse Engels, Fransa diğer Latin ülkelerinin (özellikle Belçika'nın) işçileri arasında çok yayılmış bulunan Proudhonculuğa karşı edebi ve bilimsel yapıtlarında (bkz. örneğin Engels'in "Konut Sorununa İlişkin" çalışması, Komünizmin Temel Kitapları, Berlin 1930) olduğu gibi, uluslararası proleter hareketin önderliğinin, özellikle kendileri tarafından kurulan I. Enternasyonal yönetiminin pratik faaliyetlerinde, Proudhonculuk Engels'in "Konut Sorunu"nun önsözünde 1887 yılında saptadığı gibi, "Latin ülkelerinin işçileri arasında da kesin olarak püskürtülesiye kadar" darbe üstüne darbe indirmişlerdir. (s. 61)

[15] Ortaçağda İtalyan ve Fransız vatandaşları kendi kendilerini yönetme hakkına sahip belediyelerine komün diyorlardı. Vatandaşlar bu özerkliği kısmen feodal beylere karşı doğrudan mücadele ederek, kısmen de özgürlüklerini para ile satın alarak elde ediyorlardı. (s. 64)

[16] Aralık 1873'te İtalyan Yıllığı "Almanacco Republicano per l'anno 1874"te yayınlanan Marx'ın "Politik Kayıtsızlık" ve Engels'in "Otoriteye Dair" adlı makaleleri kastedilmektedir. Lenin, bu makaleleri "Neue Zeit"ta (32. yıl, 1913/1914, cilt 1, Nr. 2) yer alanlardan —ki İtalyancadan çevirileri yukarıda sözü edilenlerden farklıydı— alıntılamıştır. (s. 68)

[17] Karl Marx'ın 5 Mayıs 1875 tarihli Bracke'ye yazdığı mektup, ki "Gotha Programının Eleştirisi" olarak bilinir, (bkz. Karl Marx "Gotha Programının Eleştirisi", Marx-Engels-Lenin Enstitüsü tarafından temin edil-

miştir, Zürih 1934), Alman Sosyalist İşçi Partisi'nin Gotha Parti Kongresi'nde (14-15 Şubat 1875) kabul edilen ve Lassalle oportünizminin iliğine kadar işlediği program tasarısına karşı şiddetli eleştiriyi içeriyor. Gotha Parti Kongresi'nde Alman sosyalistlerinin iki fraksiyonu —oportünist Lassalleciler ve Marksist Eisenachçılar— Almanya sosyalist İşçi Partisi'nde birleştiler. Kabul edilen program Lassallecilerle Eisenachcılar arasında bir uzlaşmayı ifade ediyordu ve 1891'de, yeni bir program (Erfurt Programı) kabul edilesiye kadar resmi program olarak kaldı; öte yandan Erfurt Programı da bir dizi oportünist tez içerdiği için Engels tarafından şiddetle eleştirilmişti. (s. 72)

[18] ***Sosyalistler Yasası*** Almanya'da 1878'den 1890'a kadar on iki yıl boyunca yürürlükte kaldı. Yasa, genişlemesine ve derinlemesine gittikçe gelişen işçi hareketini bastırma amacıyla çıkarıldı. İşçi sınıfını ve onun partisini siyasi haklarından yoksun bırakıyordu. Polis makamları, dernekleri dağıtma ve "biçim itibariyle kamu barışını ve özellikle nüfusun tek tek sınıfları arasındaki uyumu tehdit eden, sosyal-demokrat, sosyalist ya da komünist emellere hizmet eden, mevcut devlet ve toplum düzeninin temellerini sarsmayı hedefleyen" her türlü birlikleri ve matbu eserleri yasaklama hakkı elde ettiler.

Başlangıçta yasanın geçerlilik süresi iki buçuk yılla sınırlanmıştı, fakat daha sonra hükümetin talebi üzerine Reichstag tarafından defalarca, Eylül 1980'e dek uzatıldı. Yaklaşık hesaplara göre Sosyalistler Yasası yürürlükte kaldığı süre içinde 1300 periyodik ve periyodik olmayan matbu eser ve 332 işçi örgütü yasaklandı; ayrıca 900 kişi sınırdışı edildi ve mahkemelerce en az 1500 hapis kararı verildi. Yasakların ve cezaların gerçek sayısı elbette çok daha büyüktü. Fakat yasa Almanya'da işçi hareketini çökertmeyi başaramadı; Sosyal-Demokrat Parti gelişmeye ve güçlenmeye devam etti. Kendini yarı-legal varlık koşullarına uydurdu ve merkez yayın organını ve parti kongrelerini yurtdışına kaydırdı. Sosyalistler Yasasının yürürlüğünün sonuna doğru, seçmen sayısını üç katına çıkarmayı (yarım milyon yerine 1,5 milyon oy aldı), sendika üyelerinin sayısını dört katma çıkarmayı (sendikaların 50.000 yerine 200.000 üyesi vardı) ve yayın organlarının sayısını da önemli ölçüde artırmayı başardı. Fakat Parti bir yandan Sosyalistler Yasası koşulları altındaki on iki yıllık mücadelede güçlenip üye sayısını artırırken, öte yandan bu zaman dilimi içinde —Olağanüstü Yasa çerçevesi içinde kendini legaliteye uydurmanın sonucu olarak— önde gelen Parti çevrelerinde oportünizm ve oportünizmle uzlaşmacılık derin kökler saldı. Marx ve Engels

—ve Marx'ın ölümünden sonra tek başına Engels— bu oportünizm ve uzlaşmacılığa karşı kesintisiz bir mücadele yürüttüler, Partinin ve önderlerinin her bir adımını dikkatle izlediler. Marx ve Engels'in 1879–1891 yılları arasında bu önderlerle yaptığı yazışma tümüyle bu mücadeleyle doludur (1879–1886 arası için bkz. Marx-Engels, A. Bebel, W. Liebknecht, K. Kautsky ve Diğerlerine Mektuplar, Moskova 1933. (s. 77)

[19] Burada "Birleşik Krallık" Büyük Britanya'nın üç parçası kastedilmektedir — İngiltere (Galler ile birlikte), İskoçya ve İrlanda. Burada İrlanda özel bir yere sahipti ve İngiltere'nin ekonomik ve ulusal boyunduruğu altında bulunuyordu. Birleşik krallığın bu üç parçasının her birinde, özellikle İrlanda'da, ortak parlamentoya rağmen, özellikle seçim hakkı, hukuk ve yerel yönetim vs. alanlarında birbirinden çok farklı yasalar yürürlükteydi. (s. 79)

[20] 19. yüzyılın altmışlı ve yetmişli yıllarının Almanyası'nda "tepeden devrim"den anlaşılan, tek tek Alman krallıklarının, dükalıklarının, prensliklerinin vs., başında Bismarck'ın bulunduğu Prusya Junkerler hükümeti tarafından gerçekleştirildiği gibi Prusya egemenliği altında bir tek Alman imparatorluğu içinde birleştirilmesidir. Altmışlı yıllarda ve yetmişli yılların başlarında Alman sosyalistlerinin, "tepeden devrim"i, yani Bismarckçı politikayı destekleyen Lassalleciler ve Marx ve Engels'in liderliğinde Engels'in burada sözünü ettiği "tabandan devrim"i savunan Eisenachçılar biçiminde bölünmesi, Almanya'nın birleşmesi sorunuyla sıkı bir bağ içindedir. Lenin "August Bebel" adlı makalesinde bu konuya ilişkin şunları yazmaktadır:

"Gündemde Almanya'nın birleşmesi sorunu vardı. Birleşme o günkü sınıfsal ilişkiler gözününe alındığında iki biçimde gerçekleşebilirdi: Ya proletarya tarafından yönetilen ve bir Alman Cumhuriyeti yaratacak olan bir devrimle, ya da Prusyalı toprak sahiplerinin birleşmiş Almanya'da egemenliklerini sağlamlaştıracak olan Prusya'nın hanedanlık savaşlarıyla. Proleter ve demokratik yolun şansının fazla olmadığını gören Lassalle ve Lassalleciler, yalpalayan bir taktik izliyor ve junker Bismarck'ın hegemonyasına ayak uyduruyorlardı. Hataları, işçi partisinin bonapartist-devlet sosyalisti bir yola sapmasına varıyordu. Buna karşılık Bebel ve Liebknecht kararlılıkla proleter ve demokratik yolu temsil ediyorlar, junkerlere, Bismarck'ın politikasına ve milliyetçiliğe verilen en küçük tavize karşı mücadele ediyorlardı. Almanya Bismarckçı yol-

dan birleşmiş olmasına ***rağmen*** tarih Bebel ve Liebknecht'i haklı çıkarmıştır." (s. 79)

[21] Büyük Fransız Devrimi tarafından yapılan 1791 Anayasası eski, bürokratik merkeziyetçi bürokrasi cihazının yerine geniş bir yerel özyönetim koymuş ve yerel devlet makamlarının seçimle gelmeleri uygulamasına geçmişti, ne varki mülksüzler için seçim hakkı çeşitli sınırlamalar getiriyordu. Ülke vilayetlere, bölgelere ve kent ve köy komünlerine ayrılmıştı. Her köyde ve kentte seçilmiş bir iktidar organı —belediye meclisi— oluşturulmuştu. Daha büyük idari birimler de halk tarafından seçiliyordu. Yerel özyönetimin tüm organları geniş haklara sahipti. Örneğin özellikle polis onların yetki alanına giriyordu, ayrıca gerektiğinde düzenli askeri birlikleri harekete geçirebiliyorlardı. Belediye meclislerinde merkezi makamların atadığı temsilciler yoktu. Yerel makamların bu tür yapısıyla yasama erkinin ***bir*** halk temsilcileri meclisinin elinde toplanması birbiriyle bağıntılıydı. Devrim döneminde yerel özyönetim hakları için sayısız mücadeleler yapılmış, ne var ki bu sistem, iktidarın birinci Konsül (imparatordan sonra) başta olmak üzere "Konsüller"in eline geçtiği Napoleon Bonaparte'ın 18. Brumaire hükümet darbesine kadar genel olarak kendisini korumuştu. Cumhuriyet tabelasını koruyan Boneparte'ın oluşturduğu "VIII. Yıl Anayasası" denen anayasa gerçekte Birinci Konsülün elinde diktatoryal yetkiler topluyordu. Yerel makamların organlarının seçimle iş başına gelmeleri kaldırılmış, yerine Birinci Konsüle tabi atanmış valiler getirilmişti. Bölge ve Belediye meclisleri sadece valiliğin büroları haline gelmişti. Yerel yönetimin bütünü, yargıçlar dahil, Birinci Konsül tarafından atanmaktaydı. Bakanları, ordu ve donanmanın kurmay heyetini de Birinci Konsül atamaktaydı. Yasama inisiyatifi hakkı da (yani yeni yasalar önerme hakkı) sadece onundu. Her iki meclis de (Tribunat ve yasama organı — Corps légistlatif) kendisi Birinci Konsül tarafından atanan bir Korunma Senatosu tarafından atanıyordu. Napoleon 1802'de ömür boyu Konsül ilan edildiğinde diktatoryal hakları daha da genişletildi. Böylece 18. Brumaire'den sonra, Cumhuriyet döneminde uygulanan ademi merkeziyet sistemi yerine bütün yönetim cihazının sıkı bürokratik merkezileştirilmesi ve diktatoryal haklarla donatılmış Birinci Konsül'e tabi kılınması uygulanmıştı. Devlet cihazının bürokratik merkezileştirilmesi aşağı halk kesimleri arasında devrimin yeni bir yükselişinden korkan ve kurulan burjuva düzeninin sürekliliğini sağlayacak bir "güçlü iktidar" düşleyen burjuvazininin çıkarlarına uyuyordu. O zamanlar burjuvaziye, bu zeminde burjuvazinin karşıtlarının aşağı halk kesimlerinde güç kazanması

bakımından devlet makamlarının seçimle iş başına gelmeleri tehlikeli görünüyordu. Devlet makamlarının bürokratik merkezileştirilmesi ilkesi Fransa'da bütün 19. yüzyıl boyunca sürdü ve "demokratik" cumhuriyetle birlikte biraz değişikliğe uğramış biçimde bugüne kadar yürürlükte kaldı. (s. 81)

[22] İsviçre 22 kantondan oluşan bir federel devlettir. Anayasaya göre her kanton biçimsel olarak egemen (bağımsız) bir devlettir. Ne var ki büyük sermaye geliştiği ölçüde, Engels'in vurguladığı kantonların bağımsızlığı, Birlik tarafından her geçen gün sınırlandırılmaktadır. Daha 1848 Anayasası kantonlar karşısında merkezi *hükümete önemli bir iktidar* tanımaktaydı. Ancak bu anayasa da, ülkenin daha güçlü ekonomik birliğini hedefleyen gelişmekte olan sanayi, mali ve ticaret burjuvazisine yetmiyordu. O nedenle burjuvazi 1872 yılında merkezi bir anayasa taslağını oya sundu, fakat bu taslak —özellikle köylülerin oylarıyla— reddedildi. Bunun üzerine merkezileştirme çabalarını daha dikkatli biçimde gündeme getiren bir başka anayasa taslağı 1874 yılında önerildi. Bu taslak, bir halk oylamasıyla kabul edildi ve bugün hâlâ yürürlüktedir. 1874 Anayasası kabul edildikten sonra sanayi sermayesinin ve mali sermayenin gelişmesini yansıtan merkezileştirme çabaları, Birliğin kantonlar karşısında haklarının, özellikle ekonomik sorunların düzenlenmesi alanında, genişletilmesini hedefleyen bir dizi ek ve tamamlayıcı maddenin kabul edilmesinde ifadesini bulmaktaydı. (s. 81)

[23] Başta Milyukov olmak üzere Kadet Partisi daha Nisan 1917'de Lenin'in tutuklanmasını ve "Pravda"nın yasaklanmasını talep ediyordu. 16/17 (3/4) Temmuz olaylarından sonra karşı-devrim üstünlüğü ele geçirdi ve Bolşevik örgütleri parçalamaya başladı. 17 (4) Temmuz'u 18'ine (5) bağlayan gece "Pravda"yı subay okulu öğrencileri tahrip ettiler. 18 (5) ve 19 (6) Temmuz günü, Petersburglu işçilerin topladıkları paralarla satın alınmış olan "Trud" matbaasını tahrip ettiler ve "Listok Pravdi"nin yeni basılmış sayılarını matbaadan dışarıya taşıyan işçi Voinov'u öldürdüler.

28 (15) Temmuz'da, Savaş Bakanı Kerenski'nin, "Pravda"yı ve "Okopnaya Pravda"yı ("Siper Pravda'sı" — Letonya Bölgesi Sosyal-Demokrasisi Riga Komitesi Askeri Örgütü'nün yayın organı) yasaklama emri yayınlandı. Bu emir, Savaş Bakanına, "askeri makamların emirlerine itaatsizliğe ve askeri yükümlülükleri yerine getirmemeye çağıran ve şiddet ve içsavaş çağrıları içeren tüm periyodik yayınları durdurma ve aynı zamanda sorumlu redaktörlerden saptanan biçimde hesap sorma"

hakkını veren Geçici Hükümet'in 26 (13) Temmuz tarihli karamamesine dayanarak çıkarılmıştı.

Kısa bir aralıktan sonra Bolşevik Parti merkez yayın organı Petersburg'da yeni adlarla ("İşçi ve Asker", "Proletari", "İşçi") yeniden çıkmaya başladı. Bu adlar, Kerenski hükümeti Bolşevik gazeteyi tekrar tekrar susturmaya çalıştığı ölçüde değiştirildi.

Lenin'in 10 Haziran (28 Mayıs) 1917 tarihli "Pravda" No. 68'deki makalesine yaptığı atıfa gelince, o burada "İlkesel Bir Sorun" adlı makalesini kastetmektedir. Bu makalede Lenin, Engels'ten aktarılan buradaki alıntıya dayanarak, Kronstadt Sovyeti ile Geçici Hükümet arasında memurların seçilebilirliği sorunundaki çatışma sırasında demokrasinin "sosyalist" bakanlar (Menşevikler Tsereteli ve Skobelev) tarafından kabaca ihlal edilmesini teşhir eder. Kronstadt Sovyeti, Geçici Hükümet tarafından Kronstadt için atanan komiseri reddetti. Geçici Hükümet tarafından Kronstadt'a gönderilen Tsereteli ve Skobelev, Kronstadt Sovyeti'ne bir "uzlaşma" kararı dayattılar, bu karara göre Sovyet tarafından seçilen komiserin Hükümet tarafından onanması gerekiyordu. Bu, "sosyalist" bakanların devrimci işçilere, bahriyelilere ve askerlere karşı pekçok demokrasi ihlalinden sadece biriydi, "sosyalist" bakanların, 1917 Temmuz günlerinden sonra partileriyle birlikte artık açıkça ilerledikleri karşı-devrim yolundaki pekçok adımlarından sadece biriydi. (s. 81)

4] Bolşevikler 23 (10) Haziran 1917 tarihinde savaşın Geçici Hükümet tarafından sürüncemede bırakılmasına karşı barışçıl bir gösteri yapma kararı almışlardı. O günlerde toplanan Menşevikler ve Sosyal-Devrimcilerin ağırlıkta olduğu İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri I. Kongresi gösteriyi yasakladı. Tsereteli —Menşeviklerin ünlülerinden biri, anavatan savunmasına sahip çıkan Merkez Yürütme Komitesi'nin lideri— Kongre Genel Kurulunun bir oturumunda işçileri silahsızlandırma talebinde bulundu. "Bolşeviklere karşı —diyordu— sözcükler ya da kararlarla mücadele edilmemelidir, onların elinde bulunan bütün teknik olanaklar alınmalıdır." Lenin'in deyişiyle Tsreteli'nin bu "tarihsel ve isterik" konuşması, Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin karşı-devrimci kampa geçişlerini açıkça göstermesi ve işçi sınıfına karşı açık saldırının başlangıcını oluşturması bakımından karakteristiktir.

Lenin, işçilerin silahsızlandırılması sorununda Tsereteli'nin rolünü, Fransa'da 1848 Şubat Devrimi'nden sonra savaş bakanı olan ve aynı yı-

lın Temmuz günlerinde Parisli işçilerin ayaklanmasını bastıran Fransız generali Cavaignac'ın rolüne benzetmektedir. (s. 83, 388)

[25] Alman sosyal-demokrasisinin 1914 yılında "utanç verici çöküşü"nün, yani sosyalizme tam ihanetinin ve emperyalist savaş sırasında burjuvazinin safına sınırsız geçişinin kökleri, daha bu savaştan önce gerçekleşen ve daha savaşın ilk günlerinde, sosyal-demokrat fraksiyonun Reichstag'ın 4 Ağustos 1914 tarihinde yapılan oturumunda savaş kredileri lehinde oy vermesiyle bütün açıklığıyla ortaya çıkan Alman sosyal-demokrasisi içinde oportünizmin nihai zaferinde aranmalıdır. O tarihte Haase sosyal-demokrat Reichstag fraksiyonu adına şu sözlerle son bulan bir deklarasyon okudu: ... "talep edilen savaş kredilerini onaylıyoruz". Fraksiyon içinde görüş ayrılıkları vardı: Krediler lehinde 78 sosyal-demokrat milletvekili oy kullanmıştı, 14 milletvekili ise (Karl Liebknecht ve diğerleri) karşı oy vermişlerdi. Ne var ki azınlığa Reichstag'da özel bir açıklama yapma hakkı tanınmamıştı. Militarizme karşı yorulmaz savaşçı Karl Liebknecht bile o zaman parti disiplinine uymuştu (Reichstag'da 2 Aralık 1914'te yeniden yapılan oylamada *Liebknecht* karşı oy verdi).

Alman sosyal-demokrasisinin aynı zamanda bütün II. Enternasyonal'in çöküşü üzerine daha ayrıntılı bilgi için bkz. Seçme Eserler Cilt 5 (İnter Yayınları), özellikle "Oportünizm ve II. Enternasyonal'in İflası" adlı makale (s. 144 ve sonrası). (s. 84)

[26] "Bazı Marksistler" sözüyle Lenin, ulusal sorun ve sömürgeler sorununda sol oportünist görüşlerin temsilcilerini, yani Rosa Luxemburg ve Polonya ile Batı'daki Luxemburgçuları, aynı zamanda Rusya'da Buharin-Pyatakov grubunu vs. kastetmektedir. "Yarı-Menşevik bir bulamaç oluşturan, ulusal sorun ve sömürgeler sorununun tamamen küçümsenmesi" demek olan (Stalin) bu görüşlerin Seçme Eserler'in V. cildinde "Emperyalizm ve *Ulusların Kendi Kaderini* Tayin Hakkı" bölümünde Leninist eleştirisine bakınız. (Seçme Eserler, C. 5, s. 300 ve sonrası, İnter Yayınları). (s. 85)

[27] Bolşevik Parti'nin adının değiştirilmesi sorununu Lenin Nisan Tezleri'nde ortaya atmıştı. "Resmi liderlerinin burjuvazinin saflarına geçerek ('anavatan savunucuları ve yalpalayan Kautskyciler') ***bütün*** dünyada sosyalizme ihanet etmiş olan 'sosyal-demokrasi' yerine, kendimize ***Komünist Parti*** demeliyiz" (bkz. Seçme Eserler, Cilt 6, s. 37, dipnot). Lenin bu öneriyi kısa süre sonra hemen daha ayrıntılı "Devrimimizde

Proletaryanın Görevleri" adlı tezlerde (bkz. Seçme Eserler, Cilt 6, s. 57 ve sonrası) ayrıntılı biçimde gerekçelendirmiştir. Bu öneri daha sonra, Mart 1918'de yapılan VII. Parti Kongresi'nde "Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik)" adının "Rusya Komünist Partisi (Bolşevik)" adıyla değiştirildiğinde kabul edilmiştir. (s. 88)

[28] Plehanov savaş patlak verdiğinden itibaren aşırı sağcı sosyal-şoven bir bakış açısını savunmuştu. Çarlığın yürüttüğü savaşın haklı bir savaş olduğunu açıklamış ve İtalyan hükümet gazetesinde İtalya'nın savaşa katılmasını savunan bir röportaj yayınlamıştı. "Almanya'nın Rusya'yı kendi sömürgesi haline getirme çabalarına karşı Rusya'nın kurtuluş savaşı vermesi" çağrısında bulunuyor ve Almanya'nın yenilgisinin arzu edilmesi gerektiğini açıklıyordu. Aynı zamanda Alman sosyal-demokrasisi önderlerinin sosyal-şovenizmini haklı çıkarıyordu. Gerçi "suçsuz yere öldürülmüş insanların kanlarının bulaştığı elleri (Alman sosyal-demokrasisinin *—Alm. Red.*) sıkmanın hoş olmadığı"nı söylüyor, fakat yine de bunları affetmeyi öneriyordu: "*Yüreğin akla* tabi olması burada son derece yerindedir. Büyük davası uğruna Enternasyonal gecikmiş açıklamaları bile dikkate almak zorunda kalacaktır." Savaş patlak verdiğinde Lenin'in sözünü ettiği anarşizmin liderleri de aynı Plehenov gibi sosyal-şovenler haline geldiler. (Plehanov üzerine ayrıca bkz. elinizdeki Cilt s. 109 ve Not 30). (s. 104)

[29] Lenin'in 1918 sonunda yayınlanan ***"Proleter Devrim ve Dönek Kautsky"*** adlı yazısı, Kautsky'nin "Proletarya Diktatörlüğü" broşürünün yayınlanmasından sonra aynı yılın Ekim-Kasımı'nda yazıldı. Kautsky bu eserinde, proletarya diktatörlüğüne ve bu diktatörlüğü kuran proleter devrimimize karşı açıktan bir karşı-devrimci olarak ortaya çıkar. Lenin bu eserinde, Kautsky'yi amansız bir şekilde Marksizm döneği olarak damgalayıp onun yazısının karşı-devrimci özünü eksiksiz gözler önüne sererek, proleter devrim ve proletarya diktatörlüğü üzerine daha önceki kendi eserinin ("Devlet ve Devrim") temel fikirlerini geliştirir ve somutlaştırır. Rusya'da proleter devrimin katedilmiş aşamasının deneyimlerini inceler ve proletarya diktatörlüğünün ilk ülkesinde sınıf mücadelesinin seyrinin gündeme getirdiği tek tek sorunların teorik bir tahlilini yapar. Burada burjuva demokrasisi ve proleter demokrasi sorununa özel bir dikkat gösterir ve bu sorunu proleter devrimde sınıfların karşılıklı ilişkisi sorunuyla en sıkı bir biçimde bağlar. Almanya'da doğrudan devrimci bir durumun olgunlaştığı, işçi sınıfının geniş katmanlarının, sosyal-demokrasinin ve özellikle de Kautsky'nin devrimci olduğu hayalini

henüz aşmamış oldukları bir sırada Marx'ın öğretisinin temel fikrinin, proletarya diktatörlüğünün yerine "saf" demokrasi —ki bundan burjuva demokrasisi anlaşılmalıdır— öğretisini geçirmede Kautsky'nin önüne koyduğu hedef, proletaryanın dikkatini burjuvaziyi devirme mücadelesinden ve proletaryanın sınıf diktatörlüğünü silahla kurma zorunluluğundan çelmekti.

Lenin, Marksizmin kurucularının eserleri temelinde "Devlet ve Devrim" eserinde açımladığı şiddete dayalı proleter devrim ve proletarya diktatörlüğü öğretisini Kautsky'nin çürütme çabalarının gerek tüm çürüklüğünü gerekse de karşı-devrimci niyetini açığa çıkarır. Neden "genelde" demokrasiden, "saf" demokrasiden söz edilemeyeceğini, neden bir burjuva ve bir proleter demokrasiden söz edilmek zorunda olduğunu açıklar. Sosyal-demokratların "saf" demokrasiyi savunmakla gerçekte nasıl ***burjuva*** devleti, burjuvazinin devletini savunduklarını ve bu şekilde proletarya için sınıf düşmanlarına karşı şiddete dayalı eylemlerin caiz olmadığını ispatlamaya çalıştıklarını gösterir. Kautsky'nin genel demokrasi ve diktatörlük üzerine gözlemlerinin ve yine Kautsky'nin demokrasiyle diktatörlüğü karşı karşıya koymasının ve burjuva demokrasisini herkes için demokrasi olarak göstermesinin mutlak gayri-Marksist karakterini teşhir eder. Kautsky, diktatörlükte demokrasiye yer olamayacağını ve dolayısıyla Rusya'da proletarya diktatörlüğü altında hiçbir demokrasi olamayacağını iddia eder, halbuki gerçekte burjuva demokrasisini ve onun ardında saklı burjuvazinin diktatörlüğünü ortadan kaldıran proletarya diktatörlüğü, proleter demokrasiyi, yani "zenginler için" demokrasinin yerine "yoksullar için" demokrasiyi kurar. Kautsky'nin anlatımına göre, Marx proletaryanın bir sınıf diktatörlüğü kurmasını hiçbir zaman zorunlu görmemiştir; Marx'ın bir dizi eserinde kullandığı "proletarya diktatörlüğü" kavramı, Kautsky'ye göre, bir dil sürçmesidir; bu kavramdan aynı "genel demokrasi"yi ve biçimsel eşitliği anlamak gerekir. Bu eserinde Lenin, sınıf mücadelesinin deneyimlerinin zengin materyaline dayanarak, sömürülenlerle sömürenler arasında hiçbir eşitlik olamayacağını kanıtlar. "Genel" demokrasi altında var olan biçimsel eşitliğe bayılan Kautsky, onun öbür yüzünü —burjuvazinin diktatörlüğünü— görmek istemez. Proletaryanın sınıf mücadelesi sorununda özsel olanı, yani onun diktatörlüğü sorununu örtbas eder. Asıl meseleyi, yani bu mücadeleyi proletarya diktatörlüğüne kadar sürdürme zorunluluğunu inkâr eder. Kautsky Marx'ı kapitalizmin sosyalizme barışçıl intibakının ideologuna dönüştürür ve böylece onun tüm devrimci teorisini çarpıtır. Seçimlerle parlamento çoğunluğunu ele

geçirme sonucunda proletaryanın zaferini mümkün görür ve iktidarın işçi sınıfının eline geçmesinin biricik gerçekten reel yolunu, yani şiddete dayalı devrimi kesinlikle yadsır. Proletaryanın sınıf mücadelesinin tüm uluslararası deneyimleri ve ilk planda da Rus devriminin deneyimleri temelinde Lenin'in bu karşı-devrimci teoriyi tamamen teşhir etmesi, Batıda büyüyüp gelişen sınıf mücadeleleri göz önüne alındığında, olağanüstü önemdeydi. Lenin demokrasinin sınıf niteliğini ortaya çıkarır ve burjuva ve proleter demokrasi arasındaki farkı gösterir. Kautsky'nin, her sınıfın egemenliğine demokrasinin özel bir biçiminin tekabül ettiği gerçeğini örtbas ettiğini ispat eder: burjuvazinin diktatörlüğüne burjuva, biçimsel demokrasi; proletaryanın diktatörlüğüne proleter demokrasi. Proletaryanın egemenliğinin, burjuvazinin diktatörlüğünün sadece bir biçimi ve proletaryayı ve tüm emekçileri burjuvazinin çıkarları doğrultusunda boyunduruk altında tutmanın bir aleti olan burjuva demokrasisinin muhafazasıyla bağdaşmaz olduğunu kanıtlar. Anlaşılır örneklere dayanarak Lenin, Sovyet ülkesinde proletarya diktatörlüğünün nasıl daha Ekim Devrimi'nden sonraki ilk aylar içinde nüfusun muazzam çoğunluğu için gerçek bir demokrasiyi, proleter, Sovyet demokrasisini gerçekleştirdiğini gösterir. Bunun yanı sıra, Kautsky'nin gerçek sosyalistler olarak gösterdiği Menşevikleri ve Sosyal-Devrimcileri savunmasının gerçek, yani karşı-devrimci anlamını ortaya çıkarır. Lenin bu partilerin sadece devrimin düşmanları rolünü oynamış olduklarını, sadece onu bastırmak için faaliyet gösterdiklerini kanıtlar. Biricik parti olarak sadece Bolşevik Parti sosyalist devrim için, proletarya diktatörlüğü için ve böylelikle aynı zamanda proleter demokrasi, geniş emekçi kitleleri için demokrasi için savaşmıştır.

Aslında "Devlet ve Devrim" broşürünün doğrudan devamını oluşturan Lenin'in bu eseri, proleter devrim ve proletarya diktatörlüğü öğretisini, Rusya'da proletarya diktatörlüğünün deneyiminden türetilen bir dizi yeni teorik tezle zenginleştirir. (Ayrıca bkz. Devlet ve Devrim. —İnter Yayınları) (s. 128)

[30] ***Struvecilik*** (Peter Struve'nin adından türetilmiştir) ve Brentanoculuk (Alman profesörü L. Brentano'nun adından), başka şeylerin yanı sıra, Marksizmden feodal ve yarı-feodal düzene kıyasla kapitalizmin ilericiliğinin kabulünü üstlenmeleri, fakat buna karşılık Marksizmin özünü, yani proletaryanın kendi diktatörlüğü için sınıf mücadelesini, proleter devrimin ve proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunu ve kaçınılmazlığını reddetmeleriyle karakterizedir. Marx'a bu tür bir operasyon yapan

Struvecilik, doksanlı yıllarda Rusya'da kapitalizmi teşvik etmekten ve Rus burjuvazisinin çıkarlarını savunmaktan başka birşeye hizmet etmedi. Daha savaştan önce Struveciliğe meyilli olan Plehanov, tam da sosyal-şoven tavrını gerekçelendirirken Struveciliğe battı. Plehanov, savaş öncesi Rusyası için tamamen doğru bir tez olan, Rusya'nın kapitalizmin gelişmesinden değil, bilakis onun yetersiz gelişmesinden çektiği tezini *yinelemeyi* severdi; fakat o bu tezden tamamen gayri-Marksist sonuçlar çıkardı. 1905–1907 burjuva-demokratik devriminde ***proletaryanın biricik görevini*** o, Rusya'da ***kapitalizmin gelişmesinin*** önüne çıkan ***engelleri ortadan kaldırmakta*** gördü. Böylece sadece, burjuvazinin önünde duran görevleri geçerli saydı, proletaryanın bu devrimdeki ***bağımsız*** sınıf hedeflerini görmedi, bunları yadsıdı ve proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü şiarıyla işçi sınıfının bu bağımsız sınıf hedeflerini dile getiren Lenin'e ve Bolşeviklere karşı mücadele etti. Bu şiarın gerçekleştirilmesi, Çarlığın devrilmesinden sonra derhal burjuva-demokratik devrimden sosyalist devrime geçme imkânını garantiliyordu. Plehanov'un bakış açısından, burjuva-demokratik devrimde proletaryanın önüne, burjuvazinin görevlerinden ayrılan özel sınıf görevleri konmamalıydı, bilakis sadece burjuvazi desteklenmeli, teşvik edilmeli, onunla bir blok oluşturulmalı ve anlaşmalar yapılmalı, fakat o asla devrimden soğutulmamalı ve onunla birleşik cephe, Bolşeviklerin uyguladığı taktikle ve şiarlarla bozulmamalıydı. Savaşın başında Plehanov açık ve belirgin sosyal-şoven bir tavır alınca, kendi bakış açısını, Çarlık Rusyası'nı savunmayı gerekçelendirirken, Rusya'nın kapitalizmin gelişmesinden değil, bilakis yetersiz gelişmesinden çektiği düşüncesini ana gerekçesi yaptı. Rusya'nın bir yenilgisi ve Almanya'nın bir zaferi —diyordu o—, Rusya'nın iktisaden köleleşmesine, Rusya'da ***kapitalizmin gelişmesinin kösteklenmesine*** yol açar, halbuki proletaryanın çıkarı, ülkesinde kapitalizmin gelişmesindedir, çünkü sadece bu onu sosyalizme yaklaştırabilir; bu nedenle proletarya savaşta Çarlık Rusya'sını savunmalıdır. Savaşın özel —emperyalist— karakterini, savaşla birlikte büyüyen devrimci kriz sonucunda savaşan tüm ülkelerin proletaryasının önünde ortaya çıkan ve Lenin'in "emperyalist savaşı içsavaşa dönüştür"şiarında formüle ettiği özel görevleri Plehanov tümüyle ve bütünüyle inkâr etti. Aynı şekilde, ta birinci devrime hazırlık döneminden beri proletaryanın önünde duran ve savaş sırasında artık özellikle güncel hale gelen Rus proletaryasının özel sınıf görevleri, tıpkı 1905–1907 yıllarında olduğu gibi, şimdi, emperyalist savaş sırasında da Plehanov tarafından inkâr ediliyordu: burjuva-demok-

ratik devrimden sonra ***derhal*** sosyalist devrime geçmek ve böylece ülkeyi kapitalist yoldan sosyalist yola sokmak. Böylece hem Plehanov ve hem de doksanlı yıllar Rusya'sında Struve ve Struveciler tarafından kapitalist gelişmenin ilericiliğine bakarak proletaryanın sınıf görevlerinin üstü örtülüyordu. Ve tıpkı sahte Marksizmiyle Struve'nin burjuvazinin kampında konaklaması gibi, Marksizmi çarpıtan, bayağılaştıran ve içini boşaltan Plehanov da savaş sırasında kesin olarak burjuvazinin kampında konakladı. (s. 129)

[31] Lenin burada Kautsky'nin 1909 yılında yayınlanan "İktidar Yolu" broşürünü kastetmektedir. Broşürün konusunu proletaryanın siyasi devrimi ve siyasi iktidar uğruna mücadelesi sorunu oluşturur.

Kautsky bu sorunu, yaklaşan bir dünya savaşı tehlikesi ve kapitalist ülkelerin yeni bir devrimler çağına girmesiyle bağıntı içinde ortaya atar. Kautsky orada, bu yeni çağda proletarya için mevcut olan "devlet iktidarını ele geçirme ve elinde tutma" (s. 24) imkânından söz eder, iktidar uğruna mücadeleyi "yüce bir mücadele" (s. 112) olarak, iktidarın ele geçirilmesini "şahane bir zafer" (s. 112) olarak niteler, evet bu broşürün bir bölümünde Kautsky hatta Marx ve Engels'in "yaratmış" olduğu "proletarya diktatörlüğü şiarı"ndan, "siyasi iktidarı icra edebileceği biricik biçim olarak proletaryanın siyasi mutlak diktatörlüğü" (s. 28) şiarından söz eder. Buna rağmen o, tüm broşürü boyunca, gerçek Marksizmin çok uzağında kalır. Tüm broşürde ve hatta özel olarak iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinden söz ettiği ve Marx'ın "proletarya diktatörlüğü" şiarına değindiği bölümde bile, Lenin'in saptadığı gibi, Kautsky'de "ne bürokratik-askeri devlet mekazinmasının 'parçalanması' hakkında ve ne de parlamenter kurumların ve memurların yerine Paris Komünü örneği üzre kurumların geçirilmesi hakkında tek kelimeye" rastlanmaz (Lenin, "Devlet Üzerine Marksizm", 1933, s. 81, Rusça), yani Kautsky'de proleter devrim ve proletarya diktatörlüğü sorununda Marksizmin temel tezlerinin hiçbirinden söz edilmez. Bunun sonucu, Kautsky'nin savaş öncesi döneme ait, özel olarak proletaryanın iktidar yolunu konu edinen bu nispeten en iyi eserinde bile, "tam da proleter devrimin özelliklerinin örtbas edilmesi"dir (Lenin, aynı yerde, s. 83). Böylece bu broşürü, Kautsky'nin eksiksiz tüm pozisyonları terketmek için, "en halis ve en bayağı oportünizme" tamamen batmak ve "lafta devrimi dudak ucuyla kabul ederken gerçekte ondan vazgeçmek" için kendine bir "açık kapı" bıraktığı yazınsal ifadelerin genel zinciri içine dahil etmek gerekir, ki Lenin bundan daha Kautsky'nin 1912 yı-

lında Pannekoek'le polemiği vesilesiyle söz etmiştir (bkz. Bu ciltte, "Devlet ve Devrim", Kautsky'nin Pannekoek'e Karşı Polemiği). (s. 129)

[32] Marx ve Engels'in burjuvazinin devlet mekanizmasını parçalama zorunluluğu üzerine ne söylediğini, nerede ve ne zaman söylediğini Lenin ayrıntılı bir şekilde "Devlet ve Devrim" eserinde kanıtlamıştır (bkz. III. Bölüm, 1. Kısım ve IV. Bölüm, 5. Kısım). (s. 133)

[33] *Anti-otoriter* — yani her türlü otoriteyi, her türlü tabiyeti, her türlü iktidarı ve böylelikle siyasi mücadeleyi de reddeden kişiler — diye kendine Proudhoncu anarşistler diyordu. (Bkz. Bu cildin 14 Nolu Notu). (s. 141)

[34] Friedrich Engels, "Otorite Prensibi Üzerine" ("Die Neue Zeit", 32. yıl, 1913–1914, Cilt I, s. 39). (s. 141)

[35] Çoğunluğu itibariyle monarşist olan 1848 Fransız Millet Meclisi'nde sol muhalefeti oluşturan, başında Ledru-Rollin'in bulunduğu, küçük-burjuva Fransız partisi "Sosyalist Demokratlar" kastedilmektedir. Parti kent küçük-burjuvazisine, köylülüğün bir kesimine ve küçük-burjuva hayallerini henüz aşamamış ve safça, kapitalist toplum çerçevesi *içinde* "çalışma hakkı"nı ve faizsiz kredi yoluyla işçilerin kapitalist kölelikten kurtuluşunu vs. gerçekleştirebileceği olanağına inanan belli işçi katmanlarına dayanıyordu.

Siyasi alanda parti, "halkın kendi egemenliğini", yani genel seçim hakkı olan bir demokratik cumhuriyeti talep ediyordu. Devletin ekonomik ilişkilere karışmasını ve bir müterakki vergi getirmesini savunuyordu. Fakat üretim araçlarının toplumsallaştırılması, talepleri arasında yer almıyordu. Bu partinin faaliyetinin bir değerlendirmesini ve sınıfsal tahlilini Marx'ın "Louis Bonaparte'ın Onsekizinci Brumaire'i" ve "Fransa'da Sınıf Mücadeleleri" adlı yazılarında bulmak mümkündür (bkz. Karl Marx, Seçme Yazılar, Cilt II, Zürih 1934). (s. 141)

[36] Marx ve Engels'in yaptığı bu düzeltme için bkz. Bu ciltte, , "Devlet ve Devrim", III. Bölüm. (s. 141)

[37] Lenin'in burada aktardığı Rosa Luxemburg'un sözleri, savaş kredilerinin oylanması sırasında Reichstag'da Alman sosyal-demokratlarının takındığı tutumla ilgilidir. (Bkz. Bu cildin 25. Notu.) (s. 141)

[38] ***Cizvitler,*** 16. yüzyılda Papaz Loyola tarafından katolik dinini ve Papanın ve kilisenin iktidarını savunmak için kurulan bir katolik tarikatıdır. Cizvitler, katolik kilisesinin kanlı engizisyon örgütüydü ve tarihleri, cinayetlerin, yağma ve talanın, işkencenin ve insanları diri diri ateşte yakmanın tarihidir.

Amerika'nın keşfinden sonra İspanyollar ve Portekizliler 16. yüzyılın tümü boyunca yerli nüfusu ateş ve kanla ram ettiler. Güney Amerika'daki Yerlilerin takibi özellikle gaddardı. Yerli nüfus ormanlara kaçtı. 16. yüzyılın sonuna doğru Cizvit misyonerleri ortaya çıktığında, eskiden yüksek bir seviyede olan bölgenin mahvolmuş olduğunu gördüler.

Bu nedenle Cizvitler, yerlileri başka yöntemlerle "ehlileştirmeyi" kararlaştırdılar. Onlara belli bir serbesti tanıdılar, fakat istisnasız hepsini toprağı işlemeye ve "velinimetleri" için çalışmaya zorladılar. Yerliler haftada iki gün kendileri için çalışıyorlardı, diğer günleri "Tanrının mülkü"ne, yani Cizvitlere ayırmak zorundaydılar. Bu düzen Avrupa'daki gerici yazarlar tarafından "Paraguay'da Cizvit komünizmi" olarak nitelendirildi. Gerçekte bu "komünizm", Cizvitler ve onların örgütü ('tarikat'ı) zenginleşirken, Yerlilerin serflere dönüşmesinden ibaretti. Güney Amerika'daki Cizvit yerleşimleri 18. yüzyılın yarısına kadar varlıklarını sürdürdü. (s. 143)

[39] Burada "dünyanın" tüm "demokrasilerindeki enternasyonalist azınlıklar"dan Lenin'in anladığı, Batıda II. Enternasyonal sosyalist partileri içindeki devrimci muhalefettir. II. Enternasyonal'in sol unsurlarından oluşan bu gruplar emperyalist dünya savaşı sırasında bir dizi ülkede ortaya çıktılar. Örneğin Almanya'da başında Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in bulunduğu "Internationale" grubu ("Spartaküs Birliği") böyle bir gruptu. "Sosyalizme alçakça ihanet etmeyen" ve "kendi" burjuvazilerinin safına geçmeyen tüm bu gruplar, kendi burjuvazilerine, savaşa ve açık ve gizli (ortayolcu) oportünistlere karşı mücadele yürüttüler. Fakat enternasyonalist pozisyonlarında ve sosyal-şovenizme karşı mücadelelerinde yeterince tutarlı değillerdi, II. Enternasyonal'den tamamen kopmaya karar veremediler ve bir dizi sorunda (örneğin ulusal ve sömürge sorununda) anti-Marksist, yarı-Menşevik bakış açıları savundular. Devrimci tutumunda ve enternasyonalizminde sonuna kadar tutarlı biricik parti, başta Lenin olmak üzere Bolşevik Parti, bu grupları, onları boğan II. Enternasyonal'e karşı destekledi ve kendi önderliği altında Zimmerwald Solu'nda birleştirdi; fakat aynı zamanda onların ba-

kış açısının eksikliklerine ve çeşitli sorunlardaki "sol" oportünist, yarı-Menşevik görüşlerine karşı mücadele etti. Bu "enternasyonalist azınlıklar" hakkında, özellikle de savaş sırasında Alman solları hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt V, "II. Enternasyonal'in Çöküşü ve III. Enternasyonal İçin Mücadele" ve "Emperyalizm ve Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı" bölümleri ve 23, 43, 64, 65, 68, 72, 94 ve 100 no'lu notlar. (s. 145)

[40] Linç adaleti Amerika Birleşik Devletleri'nde zencilerin kölelik döneminde ortaya çıktı. Beyaz kölecilerin zenci köleler üzerinde kurduğu kendi mahkemeleriydi, zencilerin kışkırtılmış güruh tarafından barbarca katledilmesiydi. Linç adaleti, biçimsel olarak özgür fakat gerçekte yarı köleleştirilmiş zenciler üzerinde burjuvazinin sınıf mahkemelerinin özel bir biçimi olarak bugüne kadar varlığını korumuştur. Burjuvazi tarafından siyasi hasımlarına karşı da uygulanmaktadır. 1914--1918 savaşı sırasında enternasyonalist savaş karşıtları, polisin zımnen gözyummasıyla, burjuvazinin ajanları tarafından kışkırtılmış bir güruh tarafından linç edilmişlerdir. (s. 146)

[41] Lenin burada ulusal kurtuluş hareketinin önderlerinin "demokratik İngiltere" tarafından takibata uğratılmasını ve İngiltere'nin boyunduruğu altındaki İrlanda'da isyanların bastırılmasını kastetmektedir. (İrlanda'daki bu isyanlardan biri hakkında bkz. Lenin'in "Kendi Kaderini Tayin Tartışmasının Sonuçları" makalesi, Seçme Eserler, Cilt V, s. 339 vd. [İnter Yayınları]) Ulster'a (Kuzey İrlanda'da bir il) gelince, oradaki mülk sahibi sınıflar (büyük toprak sahipleri ve burjuvazi) İngiliz kolonistlerinin, yani 17. yüzyılda İrlanda'yı zaptedenlerin ardıllarıdır; bunlar İrlanda ulusal kurtuluş hareketine karşı mücadelesinde daima İngiliz hükümetinin sadık yardakçıları olarak sahneye çıkmış ve sık sık bizzat hükümetten daha ileri giderek, İrlanda'daki kurtuluş hareketinin baskısıyla İngiliz hükümetinin yapmak zorunda kaldığı reformlara inatla direnmişlerdir. (s. 146)

[42] Lenin'in burada düşündüğü, Nisan 1917'de basın ve burjuva partilerin ajitatörleri tarafından kışkırtılan, Bolşeviklere karşı kirli iftira kampanyası ve sürgün avıdır. Burjuvazi için bunun vesilesini, Lenin ve diğer göçmenlerin İsviçre'den kurşun mühürlü vagon içinde Almanya'dan geçerek Rusya'ya gelmeleri oluşturdu. Burjuvazi Lenin'e ve bir bütün olarak Bolşeviklere karşı müfterice, onların Alman parası karşılığı Alman emperyalistleri lehine çalıştığı ve casusluk yaptığı suçlamasını yükselttiler. (Bkz. SE. C. 6, s. 543, Not. 10'un son bölümü [İnter Yayın-

ları]) Burjuvazinin bu müfterice ajitasyonunu Sosyal-Devrimciler desteklediler. (s.146)

[43] 16 (3) Haziran 1907 tarihli Stolipin Yasası, Devlet Duması'nın işçi kuryesi denilen bölümündeki işçi temsilcilerinin sayısını altı temsilciyle kısıtlıyordu, II. Duma'ya ise işçi kuryesinden 12 Menşevik ve 11 Bolşevik seçilmeyi başarmıştı. 16 (3) Haziran yasasından sonra altı ilde —Moskova, Petersburg, Kostroma, Vladimir, Harkov ve Yekaterinoslav illerinde— işçilerin ikinci seçmenleri özel kuryelere ayrıldılar. Bu illerden her birinde işçi kuryelerinin yetkili temsilcileri, diğer temsilcilerin yanı sıra işçi kuryesinden de bir temsilci seçmekle yükümlü olan İl Seçim Meclisine mensuptu. Bu özel düzenlemenin öngörülmediği diğer illerde işçilerin temsilcilerini seçtirebilmeleri neredeyse imkânsızdı.

III. ve IV. Duma seçimlerinde Bolşevikler zafer kazandı ve adı geçen altı ilin hepsinde kendi temsilcilerini işçi kuryesinden seçtirmeyi başardılar. Bolşevikler Duma'yı, Çarlık hükümetinin ve burjuva partilerin gerici politikasını teşhir ettikleri ve emekçi kitlelerin dikkatini proleter mücadelenin görevlerine çektikleri bir kürsü olarak kullandılar. (s. 146)

[44] Birbiriyle diplomatik ilişki içinde bulunan burjuva hükümetler, attıkları adımların çoğunu gizli tutarlar ve ne görüşmelerin seyrini, ne de birbirleriyle yaptıkları anlaşma ve sözleşmeleri yayınlamazlar. Burjuva hükümetler için bu gizlilik perdesi gereklidir, çünkü onlar arasındaki her anlaşma (savaş üzerine, ticaret politikası üzerine vs.) geniş emekçi kitlelerin aleyhine yapılır. Kendi egemenliklerinin gerçek karakteri hakkında işçilerin ve köylülerin gözünü açmamak için burjuvazi, dış politikasını gizli tutmak zorundadır. Sovyet iktidarının, proletaryanın iktidarının, herhangi bir olguyu işçilerden ve köylülerden gizlemekte çıkarı yoktur, bilakis tam tersine, onun çıkarı, dış politika alanında attığı adımlar hakkında emekçi kitleleri ayrıntılı ve tam bir şekilde bilgilendirmekte yatar. Varlığının ilk gününden itibaren Sovyet Hükümeti, Çarlık hükümetinin ve Geçici Hükümet'in diğer hükümetlerle imzaladığı gizli anlaşmaları ve sözleşmeleri yayınlamaya başladı ve böylece bunların talancı karakterini teşhir etti. Alman heyetiyle barış görüşmeleri sırasında her iki tarafın tüm konuşmalarını ve belgelerini yayınlayarak böylelikle burjuvazinin gizli diplomasisine karşı düşmanlığını vurguladı. Daha sonraki yıllarda da Sovyet Hükümeti bu kurala bağlı kaldı ve dış politikada attığı tüm adımlar hakkında en geniş emekçi kitleleri bilgilendirdi. (s. 147)

[45] Shylock — Shakespeare'in "Venedik Taciri" adlı tragedyasının kahramanı, cimri, amansız bir tefeci tipi. Shylock örneğin kendisi herhangi bir taviz vermeye yanaşmaksızın, elindeki borç senedine dayanarak, borç aldığı parayı kendisine vaktinde ödemeyen borçlusunun bedeninden "yarım kilo et" talep ederdi. (s. 150)

[46] İlk işçi temsilcileri sovyeti 1905 yılı yazında İvanovo-Voznesensk'teki bir grev sırasında ortaya çıktı. Ekim grevleri sırasında daha başka bir dizi büyük sanayi merkezinde işçi temsilcileri sovyetleri ortaya çıktı. Sovyetler sık sık grev komiteleri içinden oluşuyordu. 1905'te tayin edici olan, tüm Rusya için önemi olan Petersburg Sovyeti idi. Moskova Sovyeti de o sıralar önde gelen bir rol oynadı: Moskova'daki Ekim hareketinin başını çekti, genel grev ilan etti ve onu silahlı ayaklanmaya dönüştürdü. Sovyetlerin rolü ve önemi sorununda ve Partinin sovyetlerde oynayacağı rol sorununda Bolşevikler Menşeviklerle mücadele etti. Menşevikler, sovyetlerin "devrimci özyönetimin organları" olduğu ve proletarya partisi de dahil olmak üzere her türlü partiden "bağımsız" olmaları gerektiği tezini ileri sürdüler. Bolşevikler ise sovyetlerde, proletaryanın partisi tarafından yönetilmesi gereken "proletaryanın dolaysız kitle mücadelesinin organları"nı, ayaklanmanın ve yeni devrimci iktidarın organlarını görüyorlardı. (s. 159)

[47] "Tüm İktidar Kurucu Meclise" şiarı, Mart (Şubat) 1917'de Sosyal-Devrimciler ve Menşevikler tarafından ileri sürüldü, buna karşılık gerçekte bu ulusal meclisin toplantıya çağrılması, burjuvaziyle anlaşma içinde onlar tarafından her türlü biçimde sürüncemede bırakıldı. İktidarı Sovyetlerin eline veren Ekim Devrimi'nden sonra bu şiar artık burjuva karşı-devrimin bir şiarından başka birşey değildi, çünkü iktidarın Kurucu Meclis'e devredilmesi, Sovyet iktidarının devrilmesi ve proletarya diktatörlüğünün tasfiye edilmesi anlamına gelirdi. 1918–1920'deki içsavaşta tüm karşı-devrimci unsurlar bu şiar etrafında birleştiler. (s. 171)

[48] Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler "devrimci demokrasi"den kendi partilerini ve Mart (Şubat) – Ağustos 1917 arasında üstünlüğü ellerinde bulundurdukları Sovyetleri anlıyorlardı. Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler, Sovyetlerin varlığını "genel demokratik", yani parlamenter ve bu nedenle de burjuva devlet iktidarının varlığıyla uyum içine sokma çabasındaydılar. Sovyetler, gerçekte hiçbir iktidarı olmayan laklakhane rolünde kalmalıydı. İşçi sınıfını ve tüm emekçileri kapitalistlerin egemenliğine karşı, Sovyetlerin iktidarı için seferber etmenin gerekli oldu-

ğu bir durumda, "devrimci demokrasi" gevezeliğiyle Menşevikler ancak ve yalnız burjuvaziye hizmet ettiler, işçi sınıfını ve köylülüğü dezorganize edip, var güçleriyle Sovyetlerin iktidarı ele geçirmesine karşı mücadele ettiler, Sovyetleri orospulaştırdılar ve sonunda işi o noktaya vardırdılar ki, ne ülkedeki sınıf güçlerinin gerçek dengesini ifade eden, ne de Bolşeviklerle birlikte giden işçi ve asker kitlelerinin gerçek temsilcisi olan Sovyetler sonunda Temmuzda "karşı-devrimin bir incir yaprağı"na dönüştüler (Lenin). "Sıkı Devrimci Devlet İktidarı" adlı makalesinde Lenin şöyle yazar: "'Devrim'den, 'devrimci halk'tan, 'devrimci demokrasi'den söz edildiğinde, ***on durumdan dokuzunda*** bu bir dolandırıcılıktır ya da kendi kendini aldatmaktır" (Bütün Eserler. Cilt XX, 1. yarı cilt, s. 454). Dolandırıcılık, sağa sola genelde "demokrasi", genelde "devrim", geneldе "devrimci demokrasi" lafları yağdıran Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin, gerek Sovyetlerin gerekse de devlet iktidarının sınıf karakterini bulandırma ve proletarya ve onun önderliğindeki emekçi kitlelerin organları olarak Sovyetlerle burjuva devletin barış içinde birarada yaşamasının —proletarya ve bu kitleler kendi çıkarlarını açıkça gördüğünde— imkânsız olduğunu örtbas etmelerinde yatmaktaydı. "Devrimci demokrasi" laflarını Lenin şöyle yanıtlıyordu: "Siz Bay Farfaralar! Devrimci lafazanlık şövalyeleri! Sosyalizm, kapitalistlerin demokrasisiyle proleterlerin demokrasisi arasında, burjuvazinin devrimiyle proletaryanın devrimi arasında, zenginlerin çara karşı ayaklanmasıyla emekçilerin ... ***zenginlere karşı*** ayaklanması arasında ayrım yapmayı talep ediyor" (Bütün Eserler, Cilt XX, 2. yarı cilt, s. 76). (s. 172)

[49] Demokratik Konferans, Kornilov Ayaklanmasından sonra Geçici Hükümet'in sarsılan otoritesini sağlamlaştırma amacıyla Kerenski Hükümeti tarafından toplantıya çağrıldı. Konferans, 27 (14) Eylül – 5 Ekim (22 Eylül) tarihleri arasında Petrograd'da yapıldı. Zemstvoların, yani kent özyönetimlerinin temsilcileri, kooperatiflerin ve bazı toplumsal örgütlerin, sendikaların ve Sovyetlerin (cephe ve ordu komitelerinin, il yürütme komitelerinin ve Merkez Yürütme Komitesinin) temsilcileri konferansa çağrılıydı. Sovyetler önemsiz bir temsilcilik elde etmişlerdi ve Konferansta azınlıktaydılar.

Demokratik Konferans, ("Ön Parlamento" denilen) bir "Geçici Cumhuriyet Konseyi" seçti; bu Konsey, burjuvazinin (varlıklı unsurların) temsilcileriyle doldurulduktan sonra, Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılmasına kadar bir temsil kurumu olacaktı. Aslında en küçük bir otoritesi

dahi yoktu. Hükümet ne onun kararlarını, ne de Demokratik Konferansın kararlarını hesaba katmadı. Konferansı ve Ön Parlamento'yu sadece, Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılmasını yeniden ertelemek için bir bahane ve burjuvazinin iktidarını güçlendirmek için bir araç olarak kullanmak istiyordu. Lenin, Parti Merkez Komitesine, Petrograd Komitesine ve Moskova Komitesine bir mektupta Demokratik Konferansı şöyle değerlendiriyordu: "Demokratik Konferans devrimci halkın çoğunluğunu ***değil, sadece uzlaşmacı küçük-burjuva üst katmanları*** temsil ediyor... Demokratik Konferans köylüleri aldatıyor, onlara ne barış ne de toprak veriyor" (bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt 6, s. 223 vd. [İnter Yayınları]). Gerek bu Konferansı, gerekse de Ön Parlamentoyu boykot etmeye çağırıyordu. (Demokratik Konferans, Ön Parlamento ve Lenin'in ve Partinin tavrı ve bu kurumlar sorununda sağ oportünist Kamenev, Rikov vs.ye karşı mücadele hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt 6, s. 242 "Bir Yazarın Günlüğünden Partimizin Hataları", ve aynı ciltte 71 ve 77 no'lu notlar.) (s. 173)

[50] 18 Mart 1871'deki Paris Ayaklanmasından sonra Thiers'in burjuva hükümeti Versay'a kaçtı ve oradan Paris Komünü'nü yıkmayı örgütlemeye başladı. İlkönce, devrimci Paris'i abluka altında tutan Prusya ordularının Paris'i işgal etmesi için Bismarck'ı ikna etmeye çalıştı, fakat Bismarck bu öneriyi reddetti. Böylece Bismarck, Komün'e karşı mücadele etmek için kendi güçleri olmayan Versaylıları, çabucak, Almanya ile Fransa arasında Fransa için çok ağır bir barış anlaşması imzalamaya karar vermeye zorladı. Versaylılar, niyetlendiklerinden biraz farklı bir anlaşmaya yanaşmak zorunda kaldılar, bunun karşılığında Bismarck'tan, Paris'i devirmede yardım aldılar. Fransız burjuvazisinin Bismarck'la bu kötü trampa işlemini Marx şöyle anlatıyordu:

"Bu koşullar, savaş tazminatını ödeme süresinin kısaltılmasının yanı sıra, Bismarck Fransa'da olayların durumuyla hemfikir olduğunu açıklayıncaya kadar Paris kalelerinin Prusya birlikleri tarafından işgalinin sürmesini içeriyordu — böylece Prusya, Fransa'nın iç meselelerinde en yüce hakem olarak tanınmış oluyordu! Bunun karşılığında o, Paris'in kökünü kazımak için, esir *alınmış olunan* Bonapartist orduyu salıvermeye ve onlara Kayzer Wilhelm'in birliklerinin doğrudan desteğini sağlamaya hazırdı. Dürüstlüğünün teminatı olarak, tazminatın ilk taksidinin ödenmesini Paris'in 'teskin edilmesi'ne bağımlı kıldı." (Karl Marx, "Fransa'da İçsavaş", bkz. Seçme Yazılar, Cilt II, s. 533, Zürih 1934.) Bismarck'la yapılan bu anlaşma sayesinde Versay Hükümeti bir

silahlı güce kavuştu ve bu gücün yardımıyla devrimci Paris'i halletmeyi başardı. (s. 176)

[51] Gogol'ün "Ölü Canlar" romanının kahramanlarından biri olan Gogol'ün Petruşka'sı, serf bir hizmetçidir. Dikkat çekici yanı, içeriğini kavramaksızın, herhangi bir kitabı açarak mekanik bir şekilde hecelemesiydi. "Kitabın, sevilen bir kahramanın maceraları mı, ilkokuma kitabı mı, yoksa bir dua kitabı mı olduğu onun için tamamen önemsizdi — hepsini aynı dikkatle okurdu." Tarihe Gogol'ün Petruşkası gibi bakmak, tarihsel olayların anlam ve önemine nüfuz edemeden onları sadece yüzeysel olarak algılamak demektir. (s. 176)

[52] Orenburg Kazak Ordusunun hetmanı Dutov, 1918 ve 1919'da Güney Urallarda ve Volga'nın doğusundaki bölgede Sovyet iktidarına karşı karşı-devrimci mücadelenin başını çekiyordu. Dutov, Kolçak karşı-devrimini en aktif biçimde destekliyor ve savaş eylemlerini Kolçak birliklerininkilerle koordine ediyordu. Kolçak birlikleri Sibirya'ya geri çekildikten sonra Dutov Orenburg'da tutunmaya devam etti, böylece Türkistan, Sovyet Cumhuriyetinin geri kalan kesiminden koparılmış oluyordu. Orenburg'un kızıl birlikler tarafından alınmasından sonra Dutovcular kısmen Kazak bozkırlarında, kısmen de geri çekilmiş oldukları Çin Türkistan'ında imha edildiler.

Hakeza General Kraznov da 1918'de Don Bölgesinde Sovyet iktidarına karşı karşı-devrimci mücadelenin başını çekiyordu ve 1919 ilkbaharında oradan sürülüp atıldı. Daha sonra Güneyde karşı-devrimci mücadelenin genel liderliği General Denikin'in eline geçti.

Karşı-devrimci Çekoslovak ayaklanması için bkz. elimizdeki cilt, Not 42. (s. 176)

[53] Yuduşka Golovlyov, Saltikov-Şçedrin'in "Golovlyov Baylar" adlı romanının bir figürüdür. Romanda anlatılan büyük toprak sahibi ailesi Golovlyov'ların bir ferdi olan Yuduşka, zenginlik yığmak için hiçbir araca başvurmaktan çekinmeyen ve açgözlülüğünü ve alçaklıklarını yalandan sofulukla ve erdem ve ahlak üzerine sonu gelmez gevezeliklerle örten ikiyüzlü bir tiptir. (s. 179)

[54] Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 14 Temmuz 1918 tarihli emriyle Sağ Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin *tüm* temsilcileri Merkez Yürütme Komitesi'nden ihraç edildi, aynı zamanda tüm işçi, asker, köylü ve Kazak temsilcileri sovyetlerine, bu partilerin temsilcile-

rini içlerinden uzaklaştırma kararnamesi gönderildi. Bu kararnamenin sebebi, bu iki partinin apaçık bir şekilde açık karşı-devrimin kampına geçmiş olması ve Sovyet iktidarını devirme mücadelesini aktif biçimde desteklemesiydi. (s. 179)

[55] "Liberdanlar" lakabı, 1917 yazında "Pravda"da yayınlanan bir şiirinde Demyan Byedni'nin Menşevikleri böyle adlandırmasından beri yerleşti. Bu lakap, Menşeviklerin önde gelen iki liderinin parti adlarının, yani Liber ve Dan'ın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. (s. 179)

[56] Burada "Aktivistler"le, karşı-devrimin Sovyet iktidarına karşı silahlı mücadelesine aktif biçimde katılan ve burjuvazinin çeşitli karşı-devrimci eylemlerinde yer alan o zamanki sağ Menşevikler kastedilmektedir. (s. 179)

[57] Ceza Yasası Mevzuatı, cürüm suçları ve bunların cezalandırılması üzerine yasalar toplamıdır. Lenin burada burjuva ceza mevzuatını kastetmekte ve devrimci eylemi burjuva yasaların gerekliliklerine tabi kılan Kautsky ile dalga geçmektedir. (s. 179, 416)

[58] 1918 yılında Sovyet Cumhuriyetine karşı Çekoslovakların karşı-devrimci savaşı İngiltere ve Fransa hükümetleri tarafından örgütlendi. Daha 1917 yazında Geçici Hükümet, savaş esiri Çekoslovaklardan bir kolordu oluşturarak Batı'da Almanlara karşı cepheye sürdü. 1918 yılında, Brest barışından sonra, Çek komuta kademesi, Çekoslovakların Fransa'ya gitmek istediklerini açıkladı. Halk Komiserleri Konseyi buna rıza verdi. Çekoslovak lejyonu Trans-Sibirya Demiryolu boyunca Pensa'dan İrkutsk'a kadar uzanmışken, Çek komuta kademesi, Antant devletlerinin sözlü emri üzerine ve Sağ Sosyal-Devrimcilerle fikir birliği içinde, ayaklanma emri verdi.

Çekoslovak birliklerinin yardımıyla karşı-devrim Ural'ı ve Volga ötesindeki bölgeyi, daha sonra da Sibirya'yı ele geçirdi. Çekoslovakların koruması altında Sosyal-Devrimciler, Menşeviklerle ve Kadetlerle birlikte Samara'da bir Kurucu Meclis Üyeleri Komitesi örgütleyerek onu "Tüm-Rusya Demokratik Hükümeti'nin Organı" ilan ettiler ve beş kişiden oluşan bir Direktoryum seçtiler.

Fakat Direktoryum fazla tutunamadı, çünkü Antant daha sağlam bir karşı-devrimci gücün oluşturulmasına ilgi duyuyordu. Direktoryumun Savaş Bakanı Amiral Kolçak Direktoryumu dağıttı ve Antant'la anlaşma halinde kendini "Hükümet Naibi" ilan etti.

Çekoslovakların başlattığı ve Kolçak'ın sürdürdüğü savaşta Kızıl Ordu 1920 yılında kesin zaferi kazandı. Kolçak'ın Sovyet birlikleri tarafından hezimete uğratılmasından sonra Çekoslovak lejyonu Vladivostok üzerinden Çekoslovakya'ya tahliye edildi. (s. 179)

[59] Tüm ülkelerin sosyal-şovenleri, savaşta anavatan burjuvazilerini desteklemeye yönelik eylemlerini "anavatan savunması" zorunluluğuyla açıkladılar. Kautsky şunları beyan ediyordu: "Eğer modern proletaryanın enternasyonalizmi bu savunmayla bağdaşmaz olsaydı, hali harap olurdu." (Karl Kautsky, "Enternasyonallik ve Savaş", Berlin 1915, s. 34.) O tüm sosyal-şovenlerin, eğer savaşın sebebi kendi hükümeti değil de komşu devletin fesatçılığı ise, proletaryanın kendi "anavatanını savunması gerektiği" şeklindeki görüşünü bilimsel olarak gerekçelendirmeye çalıştı. Bununla Kautsky, Alman burjuvazisinin emekçileri yanıltmasına ve onları "anavatan savunması"na, yani emperyalist savaşa katılmaya kışkırtmasına yardım etti. (s. 185)

[60] 1789–1794 Fransız Devrimi sırasında devrimci hükümet, ilk başta liberal-monarşist büyük burjuvazinin eline geçmiş olan iktidar orta burjuvazinin devrimci katmanlarına geçtiğinde ve özellikle de Jakobenler şahsında devrimci küçük-burjuvazi iktidarı ele geçirdiğinde, feodal ve monarşist devletlerin müdahalesini püskürtmeyi örgütlemek ve bunlara karşı devrimci bir savaş yürütmek zorunda kalmıştı. Feodal monarşiyi ve büyük toprak sahiplerini korumak üzere örgütlenmiş ve soylulardan gelme bir subay kadrosuna sahip olan eski ordu, devrimci bir savaş için elbette işe yaramazdı. Jakobenler orduyu tamamen yeniden örgütlemek zorunda kaldılar: yeni, demokratik bir subay kadrosu yaratıldı; merkezi hükümetin siyasi komiserleri göreve atandı; orduda geniş kapsamlı bir siyasi çalışma, özellikle de gazete temini vs. örgütlendi. Gerçekten bir devrim ordusu olduğu için güçlü olan bu ordu, Avrupa'nın feodal monarşist devletleri karşısında yenilmez oldu. (s. 188)

[61] Hıristiyan Anarşistler, devleti, devlet kilisesini, özel mülkiyeti ve bir bütün olarak mevcut düzeni eleştiren, ve fakat aynı zamanda her türlü şiddet uygulamanın zorunluluğunu ve bir bütün olarak her türlü mücadelenin, bu arada siyasi mücadelenin de zorunluluğunu yadsıyan bir akımı temsil ediyorlardı. Hıristiyan Anarşistler, verili ilişkilerin ve koşulların hıristiyanca davranışla —"kötüye şiddet kullanmaksızın karşı koymak" yoluyla— ve kendini mükemmelleştirerek değiştirilebileceği görüşündeydiler. Ünlü Rus yazarı Leo Tolstoy, Hıristiyan Anarşizmin başlıca teorisyeniydi, özellikle de Rusya'da. Tolstoyculuk esas olarak

küçük-burjuva aydın çevrelerinde belli (nispeten çok önemsiz) bir yaygınlık kazandı. Tolstoyculuk, Rus köylülüğünü köleleştiren devlete karşı ve köylü iktisadının temellerini yok eden kapitalizme karşı özgün bir protestonun ifadesiydi. Tolstoyculuk, köylülüğün devrimci protestosunun hamlığını ifade ediyordu. Köylülük ancak bu ruh halini aştıktan sonra Rus devriminde devrimci bir güç olarak rol oynayabildi. Tolstoy'un öğretisinin sınıf karakteri hakkında bilgi için bkz. Lenin'in "Rus Devriminin Aynası Olarak Leo Tolstoy" ve "Leo Tolstoy ve Çağı" adlı makaleleri. (s. 189)

[62] Emperyalist savaş sırasında kendine "Spartaküs Birliği" diye başta Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht olmak üzere bir grup Alman solcusu diyordu. Bkz. bu cildin 39 no'lu Notu ve Lenin'in orada sayılan eserleri. (s. 195)

[63] Burada Finlandiya, Ukrayna, Letonya ve Estonya'nın 1918 başında Alman birlikleri tarafından işgal edilmesi söz konusu edilmektedir. Finlandiya Ocak ve Şubat 1918'de devrimin içine yuvarlandı. Köylü hareketi tarafından desteklenen ayaklanmacı işçiler, burjuva hükümeti yenip, onu Finlandiya'nın kuzey kesimine çekilmeye zorladılar. Mart-Nisan 1918'de Alman birlikleri burjuva hükümetin yardımına koştular ve burjuvazi işçilerle kanlı bir şekilde hesaplaştı. Ukrayna'da küçük-burjuva milliyetçisi Petlyuracılar, Alman birliklerinin yardımıyla, ilkönce henüz sağlamlaşmamış olan Sovyet iktidarını devirdi, bunun üzerine kendi paylarına Alman generalleri de milliyetçilerin hükümetini (Ukrayna Rada'sı) devirerek onun yerine hetman Skoropadski'nin aşırı gerici hükümetini iş başına getirdi. Letonya ve Estonya'da Alman işgalcileri Sovyetleri yok ettikten sonra işçi hareketini illegaliteye zorlayıp bu ülkelerdeki karşı-devrimci güçleri kendi etraflarında topladılar.

Lenin burada Alman proletaryasının Rus ve uluslararası proletaryaya ihanetinden söz ettiğinde, bununla kastettiği, asker kaputu içindeki Alman işçi ve köylülerinin Alman işgali altındaki bölgelerde yerine getirdiği objektif gerici roldür, çünkü sosyal-demokratlar Kayzerin hükümetine arka çıkıyor ve Almanya'da devrimci işçi hareketinin gelişmesini her türlü araçla engelliyorlardı. (s. 195)

[64] Lenin'in burada kastettiği, K. Kautsky'nin 1906 yılında yazdığı "Rus Devriminin İtici Güçleri ve Perspektifleri" adlı makalesidir. ("Die Neue Zeit", Yıl XXV, Cilt I, 1907, s. 284 vd. ve 324 vd.) O sıralar Bolşevizmin Menşevizme karşı mücadelesi sorununda bir bütün olarak orta-

yolcu bir tavır takınan Kautsky, bu makalede, 1905–1907 Rus devrimini ve itici güçlerini kavrayışı itibariyle geçici olarak Bolşevizmin tarafına doğru meylediyordu. O bu devrimi "burjuva olmayan", fakat aynı zamanda "sosyalist" de "olmayan", bilakis burjuvazinin itici güç olmadığı ve dolayısıyla iktidarda kalamayacağı, fakat proletaryanın da, bu devrimde onun müttefiki olan köylülüğün yardımı olmadan *tek başına* zafer kazanamayacağı bir devrim olarak niteliyordu. Lenin, Rus devriminin Bolşevik kavranışına Kautsky'nin bu geçici meyledişini Bolşevizmin bir zaferi olarak değerlendirdi ve Menşevizme karşı mücadelede makalelerinde kullandı. (Bkz. Seçme Eserler C. 3, Not. 74. [İnter Yayınları]) (s. 198)

[65] Lenin burada besbelli ki Marx'ın 1848 sonunda "Burjuvazi ve Karşı-Devrim" ("Prusya Devriminin Bilançosu") adı altında yazdığı ve burjuvazinin 1648 İngiliz devriminde ve 1848 Alman devriminde oynadığı rolle, 1789 Fransız Devrimi'nde oynadığı rolü karşılaştırdığı bir makaleyi kastetmektedir.

"Prusya'daki Mart devrimini (yani 1848 devrimini — ***Alm. Red.***)", diye yazıyordu Marx, "ne 1648 İngiliz devrimiyle ne de 1789 Fransız devrimiyle karıştırmamak gerekir." Bu iki devrimde de, diye devam eder Marx, "burjuvazi, hareketin gerçekten başını çeken sınıftı. Proletaryanın ve burjuvaların henüz burjuvaziye mensup olmayan fraksiyonlarının ya henüz burjuvaziden ayrı çıkarları yoktu, ya da bunlar henüz bağımsız gelişmiş sınıflar ya da sınıf birlikleri oluşturmuyorlardı. Bu nedenle, burjuvaziye karşı çıktıkları yerlerde, örneğin 1793'ten 1794'e kadar Fransa'da, sadece, burjuvazinin tarzında olmasa da, burjuvazinin çıkarlarının kabul ettirilmesi için savaşırlar ... Prusya burjuvazisi, 1789'un Fransız burjuvazisi değildi, eski toplumun temsilcilerine, kraliyete ve soyluluğa karşı tüm modern toplumu temsil eden sınıf değildi. O, bir tür zümre derekesine düşmüştü; hem taca ve hem de halka karşı aynı ölçüde sivri, her ikisine karşı muhalefet sevdalısı, tek tek alınmış hasımlarından her birine karşı kararsız — çünkü her ikisini hep ya önünde ya ardında görüyordu; peşinen halka ihanet etmeye ve eski toplumun taçlı temsilcileriyle uzlaşmaya meyilliydi, çünkü bizzat kendisi artık eski topluma mensuptu ... kendine inançsız, halka inançsız, dünya tarihi açısından istidatsız, — kendini dinç bir halkın ilk gençlik hareketlerini kendi bunak çıkarları doğrultusunda yönetmeye ve deşarj etmeye mahkûm edilmiş gören lanetli bir ihtiyar —gözsüz, kulaksız, dişsiz, hiçbir şeysiz— işte Prusya burjuvazisi Mart Devrimi'nden sonra kendi-

ni Prusya devletinin dümeninde bu durumda buldu." (K. Marx ve F. Engels'in Edebi Mirasından, Cilt III, 4. baskı, Berlin 1923, s. 211 vd.) O zamanki Almanya'nın en önemli parçası olan Prusya'nın burjuvazisi böyleydi, 1848 Devrimi'nde tüm Almanya'nın burjuvazisi de böyleydi. Bu dişsiz, lanetli ihtiyar, işçilere ve köylülere karşı karşı-devrimle bir anlaşma yaparak ve devrimi bastırmada ona yardım ederek sonlandı. Alman burjuvazisinin karşı-devrimle bu pazarlığını Engels "Alman Köylü Savaşı" broşüründe şu şekilde açıklar: "Ve belli bir noktada o (burjuvazi), kendisinin bu proleter dublörünün onu aşmaya başladığını farkeder. O andan itibaren o, tekil politik egemenlik gücünü yitirir; kendine, koşullara göre ya kendi egemenliğini onlarla paylaştığı ya da tümüyle onlara terkettiği müttefikler arar." (Fr. Engels, "Alman Köylü Savaşı", Komünizmin Temel Kitapları, Berlin 1925, s. 159 vd.)

Almanya'da burjuvazi için bu dönüm noktası tam da 1848 Devrimi sırasında geldi. "Hem de o sıralar Alman burjuvazisi pek o kadar da Alman proletaryasından değil, Fransız proletaryasından ürktü." (aynı yerde, s. 160)

1848 yılı Haziranında Fransız proletaryası Paris'te silahlı bir ayaklanmayla iktidarı kendi eline alma girişiminde bulundu. Bu girişim yenilgiye uğratıldı. Yine de o, Alman burjuvazisine, "kendisini neyin beklediğini" gösterdi. "Alman proletaryası, burada da aynı ürünün tohumunun toprakta ekili olduğunu ona ispatlayacak kadar kımıldandı." (aynı yerde, s. 160)

Rusya'da burjuvazi daha 1905–1907 ilk Rus devrimi sırasında, çok daha güçlü, çok daha örgütlü ve Bolşevik Parti tarafından yönetilen proletarya karşısında, Çarlığa karşı 1848 Alman burjuvazisinden çok daha dişsiz çıktı. 1905–1907 devrimine ihanet etti, Çarlıkla ve büyük toprak sahipleriyle doğrudan bir ittifak yaptı ve işçiler ve asker kaputu içindeki köylüler Şubat 1917'de Çarlık otokrasisini devirdiklerinde, monarşiyi yeniden tesis etmeye ve Nikola'nın yerine kardeşi Michael'i tahta çıkarmaya çalıştı. Böylece, "burjuvaziden ileri gitmemek", gerek 1848 Almanyası için ve gerekse 1905–1907 ve Şubat 1917 Rusyası için burjuva devrimde "taç"la, Çarlıkla, karşı-devrimle bir anlaşmadan ileri gitmemek demektir. (s. 200)

[66] Daha emperyalist savaş sırasında Sosyal-Devrimciler Partisi içinde, başını Spiridonova, Kamkov ve Nathanson-Bobrov'un çektiği bir sol kanat oluşmaya başladı. Şubat Devriminden sonra bu sol kanat burjuva-

ziyle koalisyona ve Geçici Hükümet'in emperyalist dış politikasına karşı çıktı. Sosyal-Devrimciler Partisi'nde kalan Sol Sosyal-Devrimciler, pekçok sorunda bağımsız bir çizgi izleyen özel bir fraksiyon oluşturdular. Fakat Sollar, Sağ Sosyal-Devrimcilerden kesin olarak kopmaya karar veremediler. Kurucu Meclis seçimlerinde dahi Sol Sosyal-Devrimciler Sağlarla birlikte ortak seçim listeleri çıkardılar.

Sovyetlerin iktidarı ele geçirmesi sırasında Sol Sosyal-Devrimciler, o sıralar sürmekte olan II. Sovyet Kongresi'ne katılmaya devam ettiler ve Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne girdiler. Fakat o sıra Halk Komiserleri Konseyi'nde yer almayı reddettiler, çünkü Sağ Sosyal-Devrimcilerden kesin olarak kopmaktan hâlâ korkuyorlardı. Bununla da kalmadılar, Bolşeviklerden "tüm sosyalist partilerin temsilcilerinden birleşik bir sosyalist hükümet" kurmasını talep ettiler.

Sol Sosyal-Devrimciler ancak uzun yalpalamalardan sonra Ekim 1917'de Sağ Sosyal-Devrimcilerden kesin örgütsel kopuşu gerçekleştirdiler ve bağımsız "Sol Sosyal-Devrimciler Partisi (Enternasyonalistler)"i kurdular. Kasım sonunda, Sovyet Hükümetine girmeye hazır olduklarını açıkladılar. Bolşevikler o sıralar Sol Sosyal-Devrimcilerle bir blok yaptılar, çünkü bunlar o dönemde köylülüğün devrimci eğilimlerini ve burjuva-demokratik devrimi tamamlama çabalarını az çok tutarlı bir biçimde dile getiriyorlardı, çünkü, ayrıca, yoksul köylülüğün ve yalpalayan orta köylülerin bir kesimi onlarla birlikte hareket ediyordu. Köylülüğün sözcüleri olarak Sol Sosyal-Devrimciler tüm politikalarında aynı zamanda, küçük-burjuvaziye özgü olan burjuvazi ve proletarya arasındaki yalpalamaları da dile getirdiler ve Sovyet Hükümetine katıldıkları dönemde de Bolşeviklerle sürekli çatışma içinde oldular.

Daha Ocak ve Şubat 1918'de Sol Sosyal-Devrimcilerle Bolşevikler arasında Brest barışı sorununda şiddetli görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Sol Sosyal-Devrimciler barış anlaşmasına karşı çıktılar ve Brest barış sözleşmesinin imzalanmasından sonra Halk Komiserleri Konseyi'nden çıktılar.

1918 yazında, dış politika sorunlarındaki görüş ayrılıklarına, iktisadi inşa sorunlarındaki (Sol Sosyal-Devrimciler Lenin'in 1918 baharındaki ekonomi planına karşı çıktılar), tahıl tekeli, tahıl fiyatları politikası, Yoksul Köylü Komitelerinin kurulması ve köye gıda maddeleri kolonlarının gönderilmesi sorunlarındaki görüş ayrılıkları eklendi. Kırda sınıf mücadelesinin gittikçe gelişmesiyle Sol Sosyal-Devrimciler Kulakların

sözcüleri haline geldiler, kırda sosyalist devrimin geliştirilmesine karşı, proletarya diktatörlüğüne karşı Kulak karşı-devriminin taşıyıcıları oldular ve sonunda Temmuz 1918'de Kulak karşı-devriminin başına geçtiler. 6 Temmuz 1918'de Moskova'da Sovyet iktidarına karşı silahlı bir ayaklanmaya kalkıştılar. Sol Sosyal-Devrimci Aleksandroviç'in Çeka'nın başkan vekili olmasından yararlanan J. Blumkin ve N. Andreyev (ikisi de Sol Sosyal-Devrimci), belgelerde sahtekârlık yaparak Alman Büyükelçiliğine girdiler ve bir bomba atarak Alman Büyükelçisi Kont Mirbach'ı öldürdüler. Bu suikastten sonra, Sol Sosyal-Devrimcilerden oluşan askeri birliklerde bir silahlı eylem başladı. Telgraf Dairesinin işgalinden sonra Sol Sosyal-Devrimciler Partisi Merkez Komitesi, 6 Temmuz'u 7'sine bağlayan gece tüm ülkeye, "Lenin, Troçki ve Sverdlov'un imzaları bulunan tüm telgrafları, aynı şekilde, karşı-devrimcilerin, Sağ Sosyal-Devrimcilerin, Menşeviklerin ve Anarşistlerin ve Sol Sosyal-Devrimcileri provoke etmeye çalışanların tümünün telgraflarını durdurun" emrini içeren telgraflar gönderdiler. Aynı telgraflarda Sol Sosyal-Devrimciler Partisi kendisini Hükümet partisi ilan ediyordu.

Sol Sosyal-Devrimcilerin ayaklanması peşinen başarısızlığa mahkûmdu, çünkü bu ayaklanma ne Kızıl Ordu içinde ve ne de Moskova'nın ve bir bütün olarak ülkenin işçileri ve köylüleri içinde bir yankı bulamazdı. Kızıl Orduluların ve işçi kitlelerinin gayretleri sayesinde ayaklanma daha 7 Temmuz'da tasfiye edildi. Ayaklanmadan sonra Sol Sosyal-Devrimcilerin bir kesimi illegaliteye geçerek Sovyet Hükümetine karşı aktif silahlı mücadele yürüttü, kendi Merkez Komitesinin politikasını mahkûm eden diğer kesim ise Bolşeviklerle işbirliğinden yana olduğunu açıkladı ve iki bağımsız parti —"Narodnik Komünistler" Partisi ve "Devrimci Komünistler" Partisi— kurdu. Bu partilerin varlığı fazla uzun sürmedi; üyelerinin büyük kesimi SBKP(B)'ye girdi. (s. 200)

[67] Lenin burada 1905 Devriminde proletaryanın görevlerini "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşüründe şu tezlerle en berrak biçimde ifade ettiği ayrıntılı açıklamayı kastetmektedir:

"Proletarya, birleşik güçlerle otokrasinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, köylülüğün büyük kütlesini yanına çekerek demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, birleşik güçlerle burjuvazinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve köylülük ve küçük-burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarını

yanına çekerek sosyalist devrimi gerçekleştirmelidir.” (Bkz. V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 105 [İnter Yayınları]; altını çizen Lenin) Lenin bu bakış açısını 1905'ten çok önceleri de savunmuştu (bkz. örneğin V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt II, s. 286 vd., “Kır Yoksullarına”, VI. Bölüm [İnter Yayınları]). (s. 204)

[68] Lenin burada Marx'ın Kugelmann'a 12 Nisan 1871 tarihli mektubunun şu pasajına atıfta bulunmaktadır: “‘Onsekizinci Brumaire'imin son bölümüne bakacak olursan, Fransız devriminin bundan sonraki girişiminin, şimdiye kadar olduğu gibi bürokratik-askeri mekanizmayı bir elden diğerine geçirmek değil, bilakis onu ***paramparça etmek*** olacağını söylediğimi göreceksin, ve bu, kıtadaki her gerçek halk devriminin önkoşuludur.” (Karl Marx, Seçme Yazılar, Cilt II, s. 544, Zürih 1934.) Marx'ın mektubunun bu pasajında “Louis Bonaparte'ın Onsekizinci Brumaire'i” yazısının son bölümüne işaret etmesi, burada hangi gerçek halk devriminden söz edildiğini gösterir. “Onsekizinci Brumaire”in bu bölümünde Marx, III. Napoleon monarşisinin kaçınılmaz devrilişinin sonucu olarak Fransa'da bir köylü “korosu” tarafından desteklenen bir ***proleter*** devrim imkânıyla bağıntı içinde bürokratik-askeri devlet mekanizmasının paramparça edilmesinden söz eder (bkz. aynı yerde, s. 433). (s. 205)

[69] Sol Sosyal-Devrimcilerin Temmuz ayaklanması sırasında Sol Sosyal-Devrimciler Partisi Merkez Komitesi, Çekoslovak cephesindeki Kızıl Ordu Başkomutanı, Sol Sosyal-Devrimciler Partisi üyesi Muravyov'a, Moskova'daki ayaklanma haberini ve Almanya'ya savaş ilanının haberini gönderdi. Muravyov birliklere derhal cepheyi terketme ve Moskova'ya yürüme emri verdi. Böylelikle Çekoslovaklara karşı cephe önemli ölçüde dezorganize oldu ve zayıfladı. Fakat cephedeki Bolşevik Parti yönetimi sayesinde Muravyov'un emri yerine getirilmedi; Muravyov ise intihar etti. (s. 206)

[70] Toprak Komiteleri, Geçici Hükümetin 4 Mayıs (21 Nisan) 1917 tarihli bir kararnamesine dayanarak merkezde (Ana Komite) ve illerde, kazalarda ve bucaklarda örgütlendirildi. Geçici Hükümet'in bu komiteleri oluşturmaktaki niyeti, köylülüğü yatıştırmak, köylülerin büyük toprak sahiplerine karşı gelişen hareketini onlarla “gönüllü anlaşma” yörüngesine çekmek ve sonunda tarım sorununun devrimci çözümünü, yani toprak beyi toprak mülkiyetinin eksiksiz kaldırılmasını akamete uğratmaktı. Bu amaçla Toprak Komitelerine, materyal toplama ve Kurucu Meclis'e bir tarım reformu taslağı hazırlama görevi verildi, buna karşı-

lık köylülerin tarım sorununu "bağımsızca", devrimci yoldan çözme yönündeki tüm girişimleri Geçici Hükümet tarafından ve 6 Mayıs 1917'den beri hükümette yer alan Menşevik ve Sosyal-Devrimci Partiler tarafından gayri-caiz ve "özgürlük davası" için zararlı "keyfilik" olarak ilan edilip, köyler üzerine tedip seferleri göndermek de dahil her türlü araç ve güçlerle kovuşturuldu. Fakat kır yatıştırılamadı. Bolşevik Parti önderliğinde sosyalist devrime doğru giden proletaryanın devrimci hareketinin büyümesi, onun kırdaki nüfuzu, Partinin asker kitleleri içinde ve doğrudan köyde, proletarya ile kır yoksullarının ittifakı ve toprak ve araziye köylüler tarafından derhal el konup köylü ve kır işçileri Sovyetlerine verilmesi şiarı altında yaptığı çalışma ve hakeza kır yoksullarının her geçen günle birlikte proletaryaya gerçekten katılması ve kır yoksullarının toprak beylerine karşı yönelen köylü hareketindeki artan rolü, bu hareketin gittikçe daha kararlı biçimlerinin gelişmesine yol açtı. Devrimci proletaryanın hegemonyası altında bulunan hareket böylelikle 1917 yaz sonu ve sonbaharında tam bir dizi ilde —örneğin Tambov, Voronej, Tula, Kaluga ve Ryazan illerinde— gerçek köylü ayaklanmaları biçimine büründü. Geçici Hükümet'in ve Menşevik ve Sosyal-Devrimcilerin beklentilerinin aksine bucak toprak komiteleri, bu köylü ayaklanmalarının başını çekti; bu ayaklanmalara, çiftlik sahiplerine ait arazilerin hasat edilmesi, çiftlik beyinin toprak ve arazisinin paylaşılması, çiftlik binalarının yakılıp yıkılması, demirbaşlarının paylaşılması vs. eşlik etti. Sağ Sosyal-Devrimcilerin örneğin Avksentyev ve Semyon Maslov gibi saygın liderlerinin de üyesi olduğu (ikincisi Tarım Bakanı görevini yürütüyordu) Kerenski Hükümeti, köylü ayaklanmalarını bastırmak için nispeten gerici ordu birliklerini göndererek, aralarında bucak toprak komitesi üyelerinin de bulunduğu elebaşıları tutukladı. Tutuklananlar Moskova'daki Butirki Cezaevine kondular ve Ekim Ayaklanmasından sonra Moskova Devrimci Savaş Konseyi tarafından kurtarılıncaya kadar tutuklu kaldılar. (s. 207)

[71] Yoksul Köylü Komiteleri, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 11 Temmuz tarihli kararnamesine dayanarak 1918 yazında, o sıralar Kulaklara karşı Parti ve Sovyet iktidarı tarafından örgütlenen tahıl kampanyası sırasında kuruldular. Görevleri, Kulaklara karşı mücadele için, köyde sosyalist devrimi geliştirmek ve kırda proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak için kır yoksullarını proletarya önderliğinde birleştirmekti. Komiteler, işçi sınıfının ve Bolşevik Parti'nin önderliğinde, Kulakların sosyalist devrime karşı direnişini kırmak için, orta köylülerin tarafsızlaştırılmasından, kırda köy yoksullarına dayanan proletarya ile

onlar arasında bir ittifaka geçişin hazırlanması için ve sık sık Kulakların etkisi altına giren köy Sovyetlerinin, kırda proletarya diktatörlüğünün gerçek organları olarak yeniden örgütlenmesinin hazırlanmasında muazzam bir iş başardılar. Komiteler varlıklarını 1918 sonuna kadar sürdürdüler, o tarihten sonra onların yerini kır yoksullarının aktif katılımıyla seçilen köy sovyetleri ve bucak yürütme komiteleri aldı. (s. 207, 254)

[72] ***"Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi"*** Ocak 1918'de III. Sovyet Kongresi tarafından kabul edildi; o, Sovyet Anayasası'nın temelini oluşturur. Bildirge taslağı, Stalin ve Buharin'in yardımıyla Lenin tarafından kaleme alındı. Bildirge, Lenin'in "Kurucu Meclis Üzerine Tezler"inin daha da geliştirilmesini oluşturur. Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi adına Y. M. Sverdlov tarafından 18 (5) Ocak 1918'de Kurucu Meclis'in açılışında sunuldu. Kurucu Meclis bu bildirgeyi müzakere etmeyi reddetti, böylelikle Ekim Devrimini ve Sovyet iktidarını reddetti ve dağıtıldı. Kısa süre sonra toplanan III. Sovyet Kongresi 27 (14) Ocak 1918'de bildirgeyi kabul etti. V. Sovyet Kongresi'nde, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Anayasasının kabulü sırasında, Anayasanın giriş bölümü olarak alındı. (s. 212)

[73] "Artı-Değer Teorileri Üzerine" (Cilt II, 1. Fasikül, II. Bölüm, "Toprak Rantı", 1. "Rodbertus") adlı eserinde Marx, Alman iktisatçısı Rodbertus-Jagetzow'un toprak rantı teorisini eleştirir. Rodbertus, toprak sahibini artı-değerin üretilmesinde bir halka olarak göstererek Ricardo'yu "düzeltmiş"ti. Marx Rodbertus'a karşı alaycı bir polemik yürüterek, onun teorisinin, "onun fazlaca eski Prusyalı bir çiftlik sahibi" olmasından kaynaklandığını söyler (Rodbertus Pomerya'da bir büyük toprak sahibi idi). Marx, burjuva bakış açısından bile, toprak rantı alan bir toprak sahibinin, kapitalist üretim sürecinin zorunlu bir halkası olmadığını kanıtlar. "Kapitalistler ve ücretli işçiler ... üretilen değerin ve devamla ürünün doğrudan halkasıdır. Toprak sahibi sadece, bu değerin bir kısmını (artı-değerin bir kısmını) toprak rantı biçiminde alarak, mamul ürünün değerinin dağılımında bir halka olma vasfıyla ortaya çıkar. Bu, "kapitalist üretim tarzının bir sonucu olarak ***ondan çıkan*** mülkiyet ilişkilerinden değil, bilakis" soylu büyük toprak sahiplerinin egemen olduğu daha önceki feodal toplumdan kaynaklanan, "ona ***miras kalan*** doğa güçleri üzerindeki mülkiyet ilişkilerinden" ileri gelir. Marx, özel toprak mülkiyeti ile kapitalist üretim tarzı arasında var olan çelişkileri ortaya çıkarır. Toprak ve arazi mülkiyeti, sahibine, "bu artı-emeğin ya da yö-

netimine ve yaratılmasına hiçbir şekilde katkıda bulunmadığı artı-değerin bir kısmını cebe indirme" yeteneği veren ayrıcalıklar sağlar. "Bu nedenle çatışma durumlarında kapitalist onu kapitalist üretimin salt bir kamburu, bir sefahat uru, bir asalaklık belası olarak, kürkündeki bit olarak görür." (s. 219)

[74] Burada kastedilen, Buharin'in 1918 yılında Spartaküsçülerle (bkz. 62 no'lu Not) ilişki kurmak amacıyla yurtdışına yaptığı gezi sırasında yazdığı "Rusya'da Sosyalist Devrim ve Proletaryanın Diktatörlüğü Sırasındaki Görevleri Üzerine Tezler"dir. Bu tezler Almanya'da "Spartaküs Birliği" tarafından illegal olarak dağıtıldı. Rusçada yayınlanmadılar. Burada işaret edilen 24. maddede şöyle deniyordu: "Sonra da büyük *toprak* sahiplerinin tamamen mülksüzleştirildiklerine değinmemiz gerekiyor. Toprak ve arazi 'kamu malı' ilan edildi. Bundan sonraki görevler şunlardır: Devlet ziraatinin örgütlenmesi, eski latifundiyaların kolektif işlenmesi, küçük iktisatların daha büyük birimler halinde birleştirilmesi ve kolektif yönetim ('tarım komünleri' vs. vb.)" ("Savaşta Spartaküs", Belgeler, Berlin 1927, s. 217) (s. 220)

[75] Lenin'in burada, 1907 yılında yazılan ve fakat basımı yapılırken Çarlık sansürü tarafından el konulup toplatılan "1905–1907 İlk Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı" adlı kitabının III. Bölümünün 8. alt bölümüne atıfta bulunmaktadır. Bu kitap ilk kez 1918 yılında çıktı. Marksist teoriye ve 1905–1907 devriminin deneyimlerine dayanarak Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi IV. Kongresi'nde kabul edilen Menşevik tarım programını eleştiren ve diğer partilerin (Kadetlerin, Sosyal-Devrimcilerin ve Trudoviklerin) programlarını tahlil eden Lenin bu yazıda, kendisinin IV. Parti Kongresi'ne önerdiği ve ***toprak ve arazinin ulusallaştırılmasının*** talep edildiği tarım programını gerekçelendirir. Bu eserin en önemli bölümlerinden olan II. ve IV. bölümleri ve Sonsöz V. İ. Lenin, Seçme Eserler, Cilt III, s. 149 vd., (İnter Yayınları) III. Bölümü ise Cilt XII'de basılmıştır. (s. 221)

[76] 1918'de 9 Kasım'ı 10 Kasım'a bağlayan gece Almanya'da bir devrim olduğuna dair haberler geldi. Bu, emperyalist savaşın Batı'daki etkisinin ve Rusya'daki devrimin Batı üzerindeki etkisinin ilk sonucuydu. Daha sonbahar 1917'de Kiel'deki Alman deniz üssünde bir ayaklanma oldu. Gerçi bu ayaklanma bastırıldı, fakat hemen ardından, Ocak 1918'de, Alman işçilerinin Brest-Litovsk'taki Sovyet delegasyonunun deklarasyonuna yanıtı olarak ve barış görüşmelerinin Alman hükümeti

tarafından sürüncemede bırakılmasını protesto eylemi olarak olağanüstü kapsamlı bir grev patlak verdi.

1918 yılında Almanya'da geniş emekçi kitleler barış çağrısı ve hükümete karşı devrimci mücadele etrafında birleştiler. Devrimden kaçınmak için Ekim 1918'de Scheidemannların da katılımıyla bir hükümet kuruldu. Fakat devrimci hareketin gelişmesini durdurmaya yönelik tüm çabalar boş çıktı. 1 Kasım'da, Kiel önlerinde demirli bulunan filoda yeni bir ayaklanma patlak verdi, ayaklanma birkaç gün sonra Berlin'e ve Almanya'nın diğer sanayi merkezlerine sıçradı. 9 Kasım'da Wilhelm terki saltanat etti ve Hollanda'ya kaçtı.

Devrim, II. Wilhelm hükümeti tarafından zindana atılan Alman Sollarının önderleri Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'u özgürlüklerine kavuşturdu. Berlin'de ve Almanya'nın birkaç başka kentinde Sollar hareketin başına geçtiler. Wilhelm'i deviren Berlin'in devrimci işçileri ve askerleri, Almanya'yı sosyalist cumhuriyet ilan ettiler. Berlin'de bir devrimci temsilciler konseyi kuruldu ve kısa süre sonra İşçi ve Asker Konseyi'ne dönüştü. Almanya'nın daha birçok kentinde de konseyler kuruldu. Karl Liebknecht ve grubu, devrimci proletaryanın önüne Sovyet iktidarı için mücadele etme görevini koydu. Fakat onun ve Rosa Luxemburg'un önderliğindeki Alman Solları bir yandan Bolşevizmden ve onun strateji ve taktiğinden ve Bolşeviklerin devrimci deneyim ve eğitiminden henüz oldukça uzaktı ve bir dizi hata yaptılar, öte yandan ise sayısal olarak zayıf ve örgütsüzdüler ve ancak o sırada nihayet sosyal-demokratlardan kopmaya ve bağımsız bir Komünist Partisi kurmaya koyuluyorlardı (Kuruluş Kongresi Aralık 1918'de toplandı). Tüm bu hususlar yüzünden ne Alman proletaryasının devrimci öncüsüne Bolşevik tarzda önderlik edebildiler, ne de hareketin tümüne egemen olabildiler. Proletarya üzerinde tayin edici etkiye sosyal-hainler – Scheidemannlar ve Kautskyciler — sahip olmaya devam ettiler. Wilhelm'in saltanatı terketmesinden sonra Scheidemannlar ve bağımsız sosyal-demokratlardan (Kautskyciler) oluşan, fakat 28 Aralıktan sonra sadece Scheidemannlardan oluşan Halk Temsilcileri Konseyi iktidarı kendi eline aldı.

Halk Temsilcileri Konseyi, 17 Ocak 1919 için, genel, eşit, gizli ve doğrudan seçim hakkı temelinde, yani burjuva demokrasisi temelinde, Millet Meclisi seçimleri ilan etti.

Seçimlerden önce, işçiler ve hükümet birlikleri arasında inatlı mücadelelerden sonra sosyal-demokrat hükümet tarafından yenilgiye uğratılan Berlin işçilerinin Ocak ayaklanması patlak verdi. Bu ayaklanma sırasında devrimci proletaryanın önderleri Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg tutuklanıp kahpece katledildiler. Bu ayaklanmadan korkuya kapılan küçük-burjuvazi, oylarını, "düzen"in yeniden tesis edilmesini vaat eden burjuva partilere verdi. Çoğunluk sosyalistleriyle burjuva partiler birlikte, işçi hareketinin gericilik tarafından yerle bir edilmesini örgütleyen bir hükümet kurdular. Millet Meclisi, burjuvazinin diktatörlüğünü gizleyen olağan bir burjuva parlamentosundan başka birşey değildi. (s. 224)

[77] Viyana'da bir burjuva amme hukuku profesörü olan Anton Menger, "halkçı emek devleti" teorisini birçok yazısında geliştirdi, bunlardan en ünlüleri şunlardır: "Yeni Devlet Öğretisi" (1903), "Emeğin Tam Ürününü Alma Hakkı" (1904), "Burjuva Hukuku ve Mülksüz Halk Kitleleri" (1904), "Yeni Ahlak Öğretisi" (1905). Anton Menger, "politik ve ekonomik cebir düzeninin demokratikleştirilmesi" yoluyla kapitalizmin barışçıl, "hukuki" yoldan bir sosyalist topluma geçirilmesi teorisini geliştiren küçük-burjuva "Hukukçu Sosyalistler" akımının en müstesna öncülüdür. (s. 230)

[78] "Özgür halk devleti" (daha basitçe söylendiğinde, genel oy hakkının olduğu burjuva-demokratik devlet) şiarı, Alman Sosyal-Demokrat Partisinin 1875 Gotha Kongresinde kabul edilen programına alınan bir program talebiydi. Bu şiar, Alman Marksistlerinin (Eisenachçılar) Gotha Parti Kongresinde birleştikleri Lassalle ve yandaşlarından ödünç alınmıştı. Marx'ın proletarya diktatörlüğü düşüncesinin yerine geçirilen bu şiar, bizzat Marx'ın Bracke'ye 4 Mayıs 1875 tarihli mektubunda (bkz. Karl Marx, Gotha Programının Eleştirisi, Zürih 1934) ve aynı şekilde Engels'in Bebel'e aynı yılın 18–28 Mart tarihli bir mektubunda (bkz. aynı yerde) şiddetli bir eleştiriye tabi tutuldu. Bu şiar ve Marx ve Engels'in bakış açısı hakkında Lenin, "Devlet ve Devrim" adlı yazısının I. Bölümünün 4. maddesi ve IV. Bölümünün 3. maddesinde ayrıntılı bir şekilde durur. (Bkz. elinizdeki Cildin 27. ve 72. sayfaları.) (s. 230)

[79] 3 Ocak 1919 tarihli "Pravda" No. 2'de yayınlanan ***"'Demokrasi' ve Diktatörlük Üzerine"*** adlı makaleyi Lenin 1918 sonunda Almanya ve Avusturya'da devrimci durum döneminde kaleme aldı. 1918 Kasım devriminden sonra işçi kitlelerin devrimci coşkusu hız kazanıyordu. Fakat onlar çoğunlukla, sosyalizme çoktan ihanet etmiş sosyal-demokrasinin etkisi altında bulunuyorlardı. İşçi kitlelerinin çoğunluğu sosyal-demokratların, hem önlerine proletarya diktatörlüğü için mücadelenin gelişmesini engelleme ve proleter devrimi ezme doğrudan görevini koyan Scheidemannların, hem de Scheidemannları her biçimde destekleyen ve "saf", yani burjuva demokrasisini vaaz ederek işçi kitlelerini proletarya diktatörlüğü mücadelesinden alıkoyan merkezci Kautskyciler ("Bağımsızlar") tarafından yönetiliyordu. O zamanlar henüz oluşmaya başlayan, henüz Bolşevikleşmemiş, bazı "sol" hatalar yapan, henüz son derece güçsüz, henüz işçi hareketinin bütününü yönetebilecek durumda olmayan, Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un başını çektiği Komünist Partisi, sovyetler biçiminde proletarya diktatörlüğü için mücadeleyi kentte ve kırda işçi kitlelerin önüne mücadele görevi olarak koymuştu.

Söz konusu makalede Lenin, her iki eğilimden sosyal-demokratların (Scheidemanncılar ve Kautskyciler) burjuva diktatörlüğünün savunulması ve proletarya diktatörlüğüne karşı mücadelede birlik olduklarını kanıtlıyordu. (s. 232)

[80] Lenin'in Komünist Enternasyonal I. Kongresine (2–6 Mart 1919) sunduğu ***burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğü*** üzerine tezleri ve raporu, proleter devrimin temel sorununda, yani proletaya diktatörlüğü sorununda devrimci Marksizm-Leninizmin temel ilkeleriyle bütün sahte Marksist görüşlerin ayrım çizgisini olağanüstü bir açıklıkla çizmektedir. Komintern'in I. Kongresi bütün dünyada sürmekte olan büyük sınıf mücadeleleri döneminde toplandı. Bütün ülkelerde proletarya, kapitalist düzene ve burjuva devletine karşı saldırıya geçmişti. Proletarya saldırı eylemlerinin örgütsel biçimini, Rus devriminin deneyimlerine dayanarak Sovyetlerde görmekteydi. Ne var ki daha yeni kurulmuş, henüz kitlesel örgütler olarak gelişmemiş, henüz bolşevikleşmemiş olan ve yeterli deneyime sahip bulunmayan Komünist Partiler geniş kitle hareketinin önderliğini ele geçirebilecek durumda değildi. Bunun sonucunda, sosyal-demokrat partiler içindeki çeşitli sözde "sol", Kautskyci gruplar kitle hareketine önderlik etmede büyük bir rol oynadılar. Bunlar proletaryaya "saf" demokrasiyi korumanın zorunlu oldu-

ğu ve bunu Sovyetlerle birleştirmenin mümkün olduğu yolunda telkinlerde bulunuyorladı. Böylece proletaryayı, burjuva demorasisine karşı, yani burjuvazinin egemenliğine karşı, Sovyet iktidarı için mücadelesinde silahsızlandırmaktaydılar.

Bu tutum en kaba biçimiyle, o zamanlar Kautsky, Hilferding ve ortaklarının başını çektiği "Bağımsız Sosyal-Demokrat Parti"yi oluşturan Alman Kautskycilerinde ifadesini buluyordu (bkz. SE, C. 5, Not 84 [İnter Yayınları]). "Bağımsızlar"ın tutumu, Lenin tarafından söz konusu tezlerde ayrıntılı biçimde eleştirilmektedir. Tezlerin temel amacı, burjuva demokrasisiyle proletarya diktatörlüğü, burjuva devletle proleter devlet, Sovyet devleti arasında aşılmaz çelişkiyi kanıtlamaktan ibaretti. Tezler, proleter devrimin öz sorununa, proletarya diktatörlüğüne, bu diktatörlüğün biçimi olarak sovyet iktidarına ve Batı'nın işçi kitlelerinin burjuva parlamentarizmi ve burjuva demokrasisine bağladıkları aldatıcı umutlara dikkat çekiyordu. Tezlerde açıklanan sosyalist devrimde proletaryanın sınıf görevlerinin niteliğine ilişkin son derece açık düşünceler daha sonra Komünist Enternasyonal taraftarlarının karşıtlarından ayrılmasını sağlamıştır. (s. 237)

[81] Amerika Birleşik Devletleri, İsviçre'den sonra, en eski burjuva demokratik cumhuriyettir. Burjuva kámu hukukçularının gözünde Amerika Birleşik Devletleri demokrasinin ve cumhuriyetçi sistemin örneğiydi. Tam da ABD örneğinde burjuva demokrasisinin emekçiler için değil "zenginler için demokrasi" olduğu bütün açıklığıyla görülebilir. Basını satın alarak yapay "kamuoyu" oluşturmak, seçimlerde oy satın almak, geniş seçmen kitlelerini yanıltmak, parlamentoda milletvekillerini satın almak, devlet adamlarını satın almak ABD'de burjuva demokrasisinin temel direklerini oluşturur. Aynı zamanda devrimci işçi örgütlerinin faaliyetlerinin önüne devlet aygıtının ve burjuva örgütleri sisteminin yardımıyla her türlü engel çıkarılır: Devrimci örgütlere yapacakları toplantılar için mekân bulma olanağı verilmez (salon sahipleri salonlarını kiralamayı reddederler), büyük gazete tröstlerinin baskısı altında bulunan matbaa sahipleriyle anlaşarak devrimci örgütler matbaalara yaklaştırılmazlar, proleter yazarların yapıtları ve işçi gazeteleri boykot edilir. Bu yöntemler tam da burada, burjuva demokrasisinin en eski ülkesinde mükemmele varan ölçüde gelişmiştir. Burada işçi sınıfı için biçimsel olarak açıklanmış burjuva "özgürlükleri" yokedilmiştir.

Biçimsel olarak eşit ve özgür seçmenlerin "demokratik" seçimleri kesinlikle nüfusun ezici çoğunluğunun çıkarlarını dile getirmezler. Ger-

çekte sadece, önemli maddi olanaklara sahip olan, yani büyük — burjuva çevrelerine bağlı partiler seçimlere katılabilmekte, aday gösterebilmekte ve bu adaylar için ajitasyon yapabilmektedirler. Gerek başkanlık seçimlerinde, gerekse de parlamento seçimlerinde arkasını güçlü finans ve sanayi gruplarına dayayan adaylar kazanırlar. 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın üç onyılı boyunca seçim mücadelesi, sınıf egemenliğinin siyasi ana silahını —devlet aygıtı— doğrudan kullanma hakkı için burjuvazinin iki kliği, yani Cumhuriyetçi Parti'yle Demokrat Parti arasında rekabet mücadelesine dönüşmüştür. (s. 241)

[82] Alman proletaryasının önderleri Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg, 1919 yılında, Berlin'de işçi ve askerlerin sosyal-demokrat hükümete karşı ayaklanması sırasında tutuklandılar ve subaylar tarafından katledildiler. Gerçi katiller hakkında soruşturma açıldı, fakat askeri mahkeme tarafından "delil yetersizliği" nedeniyle serbest bırakıldılar. Cinayetin ve katillerin serbest bırakılmasının sorumluluğu tamamen sosyal-demokratlardadır. (s. 242)

[83] İsviçre uzun süre burjuva devletlerin en özgürü sayıldı. İsviçre'de ülkenin köylü karakteri, büyük sanayi ve banka sermayesinin nispeten yavaş gelişmesi, idarenin nispeten güçsüz örgütlenmesi ve o nedenle sert bir yönetim mekanizmasının yokluğu sonucunda biçimsel burjuva özgürlükleri en ileri biçimde gelişmişti. Dünya savaşına kadar ve dünya savaşı sırasında da İsviçre, siyasi mülteciler için iltica hakkı aldıkları bir sığınak oluşturuyordu. Ne var ki 1919 yılında İsviçre'de devrimci hareket burjuvazi için bile tehlikeli boyutlara ulaştığında, hükümet, federal anayasanın 70. maddesini geniş ölçüde kullanmaya başladı; bu maddede şöyle deniyordu: "Birlik, İsviçre Konfedarasyonu'nun iç ve dış güvenliğini tehlikeye atan yabancıları İsviçre topraklarından çıkarma hakkına sahiptir". Böylece İsviçre burjuvazisi, İsviçre işçi hareketine aktif olarak katılan devrimci mültecilerden kurtulmaya çalışıyordu. (s. 243)

[84] Eski Yunan cumhuriyetlerinde hüküm süren demokrasi bir köleciler cumhuriyetiydi. Devlet işlerinin kararlaştırıldığı demokratik yönetimin organı halk meclisi, nüfusun azınlığı olan ve yine toprak ve köle sahiplerinin egemen olduğu "özgür yurttaşlar" tarafından oluşturuluyordu. Köleler ve boyunduruk altına alınan bölgelerin halkları devlet yönetimine katılma hakkına sahip değildi.

Ortaçağda site demokrasileri, kent ticaret burjuvazisi ve lonca üyelerinin yerel özyönetiminin bir biçimini arz ediyordu. Burada da biçimsel demokrasi kent burjuvazisinin zengin kesimlerinin egemenliğini maskeliyordu.

Gelişmiş burjuva devletlerinde demokrasi, demokrasinin eski biçimlerinden, devlet yönetimine katılma hakkının *resmi* olarak neredeyse bütün yurttaşlar için geçerli olmasıyla ayrılır. Böylece burjuva demokrasisi altında biçimsel eşitlik en geniş yaygınlığa ulaşır. Ne var ki gerçekte bu demokrasi, burjuvazinin egemenliğini maskelediği için kapitalist sömürünün korunmasına hizmet eder. Gerçekte burjuva demokrasisinde yöneten büyük sermayedir. Demokratik özgürlükleri —konuşma, toplantı, basın özgürlüğü vs.— ilan eden burjuvazi, gerekli önkoşullar —binalar, matbaalar vs.— kapitalistlerin mülkiyetinde bulunduğundan, geniş emekçi kitlelerinin bu özgürlüklerden yararlanamayacağını bilir. Burjuva özgürlükleri, burjuva demokrasisi emekçi kitlelerin düpedüz aldatılmasıdır. Gerçekte burjuva demokrasisi mülk sahibi azınlık için, kapitalistler için demokrasidir.

Böylece demokrasi, proleter devrime kadar biçimi ve kapsamı değişmiş olmasına rağmen, her zaman nüfusun egemen azınlığı için demokrasi ve sömürülen çoğunluğun ezilmesi için bir silah olmuştur. Sadece proleter devrim ve proletarya diktatörlüğünün sovyet cumhuriyeti biçiminde kurulması, geniş emekçi katmanlara devlet yönetiminin yollarını açar, yani sadece proleter demokrasi nüfusun emekçi çoğunluğu için demokrasidir. (s. 244)

[85] 1918 Ocak sonunda Almanya'da politik genel grev patlak verdi. Daha genel grevin başlangıcında işçi konseylerinin seçimine girişildi. Bu ilk Alman konseylerinin rolü grev hareketinin yönetimiyle sınırlıydı; grev sona erdikten sonra konseyler faaliyetlerini durdurdular.

Konseylerin kurulması Kasım 1918 başlarında yeni bir ivme kazandı. Kiel'de devrimci bahriyeliler donanmada ve Baltık Denizi kentlerinde devrimci hareketin merkezi durumuna gelen bir Asker Konseyi kurdular. Kiel ayaklanması günlerinde asker konseyi kentte ve donanmada polisi kendine tabi kılan, gıda maddesi denetimini ele geçiren vs. gerçek bir iktidar olmuştu. Hamburg'da da o günlerde iktidar İşçi ve Asker Konseylerinin eline geçmişti. Kiel ayaklanmasının doğrudan etkisi altında Bremen'de de bir İşçi ve Asker Konseyi, Lübeck ve Brunsbüttül'de ise Asker Konseyleri kurulmuştu.

5 Kasım 1918'de Berlin'de ve Almanya'nın başka kentlerinde genel grev patlak verdi. Hareketin merkezi önce, kısa süre içinde Berlin İşçi Konseyi biçiminde örgütlenen Berlin'deki büyük fabrikaların devrimci Kıdemliler Konseyiydi. Berlin örneğine göre diğer bütün sanayi kentlerinde de İşçi ve Asker Konseyleri kuruldu. Bunların faaliyetlerinin gelişmesi, konseylerle burjuva devletinin barış içinde birarada yaşaması olanaksız olduğu için, konseyleri kaçınılmaz olarak mevcut devlet aygıtının iktidarına karşı mücadeleye sevkediyordu. O nedenle bir burjuva parlamenter devleti savunan hükümet sosyalistleri konseylerin artan rolüne karşı her türlü önlemi alıyorlardı. Bağımsızlar (Kautskyciler) parlamentarizmi sovyet sistemiyle birleştirme çabasındalardı. Sadece Spartakistler iktidarın gerçekten konseylerin eline geçmesi için mücadele ediyorlardı. İşçi kitlesi üzerinde sosyal-demokratların güçlü etkisi ve genç komünist örgütlerin güçsüzlüğü, sağcı sosyal-demokratların, Scheidemannların bağımsızlarla birlikte Konseylerde önderlik rolünü almalarına yol açtı. Alman Konseyler Kongresi de — I. Kongre Aralık 1918, II. Kongre Nisan 1919 — bunların yönetiminde toplanmıştı. Almanya Komünist Partisi, 1917'de Rusya'da Bolşeviklerin Sovyetleri, Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin elinden almayı başardığı gibi, konseyleri Alman Menşeviklerinin elinden almayı başaramadılar. Alman konseyleri ayaklanma ve iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinin organı durumuna dönüşmediler ve proletarya diktatörlüğü organlarına dönüşmeden ortadan kayboldular. (s. 245)

[86] Fabrika Kıdemlileri Komiteleri (Shop Stewards Committees) İngiltere'nin devrimci işçileri tarafından savaş yıllarında kuruldu. İngiliz sendikaları —Trade Unions— emperyalist savaş sırasında tamamen sosyal-yurtseverlik ve anavatan savunması zemininde durmuşlar, kutsal ittifak ilan etmişler ve savaşta kendi burjuvazilerini güçsüzleştirmemek için grev müacdelesinden vazgeçmişlerdi. Buna karşılık burjuvaziyle kutsal ittifaka karşı çıkan sendikal hareketin devrimci unsurları grev mücadelesi örgütlemişler ve bunun yönetimi için gerici sendikalara karşı işçi komiteleri ve fabrika kıdemlileri komiteleri kurmuşlardı.

Komitelerin yönetimi birçok yerde komünist unsurların elinde bulunuyordu. Rusya'da Ekim Devrimi'nden sonra fabrika kıdemlileri komiteleri sistemini konseyler sistemine dönüştürme düşüncesi İngiltere işçi sınıfının devrimci düşünceye sahip unsurları arasında giderek popülarite kazanmıştı. Ne var ki İngiltere işçi sınıfı üzerinde komünist etki henüz çok güçsüzdü, oysa kuruldukларından bu yana her zaman işçi hare-

keti içinde burjuvazinin ajanlığını yapmış Labour Party ve Independent Labour Party (Bağımsız İşçi Partisi) gibi Komünist düşmanı partiler, öylesine etkide bulunmuşlardı ki İngiltere'de Sovyetlerin ortaya çıkması olanaksızlaşmıştı. (s. 245)

[87] Şubat 1919'da toplanan II. Enternasyonal'in Bern Konferansı sosyal-hainlerin savaştan sonra yaptıkları ilk uluslararası konferanstı; bu konferans II. Enternasyonal'in yeniden kurulması amacıyla toplanmıştı. Konferans'a aralarında Kautskyci cinsten merkezcilerin temsilcileriyle bizzat Kautsky'nin başında bulunduğu Alman bağımsızlarının da bulunduğu çeşitli ülkelerden 98 delege katıldı. Konferans son derece açık bir şovenist karakter taşımaktaydı ve proleter devrime karşı kabaca emperyalist burjuvaziden yana tavır aldı. Savaşın suçlusunu arayan Konferans, savaşan her iki kamp ve her iki tarafın sosyalist partileri için "karşılıklı af" ilan etti. Sömürgeler sorununa ilişkin, Kautsky'nin sömürgelerin emperyalistler tarafından sömürülmesinin kaçınılmaz olduğunu açıkladığı ve sadece bunu hafifletmenin zorunluluğunu ortaya koyduğu bir karar tasarısı kabul edildi. Çalışma yasaları sorununda kapitalistlerin ve Antant devletlerinin kapitalist hükümetlerinin konferansına katılma kararı alındı ve bu konferans için delegeler seçildi. Sadece muhalif bir grubun (sayısı 20 delegeden azdı) karşı çıkışı sosyal-hainlerin Bern Konferansı'nı, Kautsky ve Bernstein'la Rus Menşevik ve Sosyal-Devrimcilerinin proleter devrimin mahkûm edildiği bir karar tasarısını kabul etmemeye zorladı ve Konferans'ı Rusya'da emperyalist müdahale ve iç karşı-devrim tarafına açıkça geçmekten alıkoydu. (s. 247, 248)

[88] Menşevikler, Mart (Şubat) 1917'den Temmuz 1917'ye kadarki dönem içinde Sosyal-Devrimcilerle birlikte İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetlerinde güçlü bir çoğunluğa sahipti. Bu üstün rolleri, Bolşeviklerin 709 delegeden sadece 103 delegeye, yani toplam yüzde 13'e sahip oldukları I. Tüm-Rusya Sovyetler Kongresi'nde de ifadesini buldu. Ne var ki Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin Sovyetlerdeki bu üstünlüğü o zamanlar bile, işçi ve asker kitleler üzerinde bu partilerin etkisiyle Bolşeviklerin etkisi arasındaki gerçek güç ilişkisini ifade etmiyordu. Bolşeviklerin proletaryayı, daha sonra da asker kitleleri kazanması, devrimin ilk dönemi boyunca, Temmuz günlerinden çok önceleri dev adımlarla ilerlemekteydi. Bu, Petersburg'da 21Nisan gösterisinde kendini göstermiş ve tam da I. Sovyetler Kongresi'nin toplandığı zamanda Bolşevik şiarlar altında yapılan 18 Haziran'daki büyük gösteride ifadesini bul-

muştu. Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin Sovyetlerdeki yönetimi daha Temmuz günlerinden önce yitirmeye başlamalarının nedeni de buydu. Ve Temmuz olaylarından sonra, özellikle Kornilov olayıyla bağıntılı olarak ve bu olaydan sonra Bolşevikler, bütün ülkede proletaryanın büyük çoğunluğunu kesin olarak kazanmanın yanı sıra olağanüstü bir hızla işçi ve asker temsilcileri Sovyetlerini de ele geçirebilmişlerdi. Menşevikler, Sovyetler üzerindeki etkilerini yitirdikleri ölçüde, Sovyetleri, "devrimci demokrasi"nin organları olarak övmekten de vazgeçtiler. (s. 250)

[89] Almanya'da sosyal-hainler tarafından ortaya atılan "köylü konseyleri" şiarının çok belirgin bir amacı vardı: Devrimci işçi hareketinin karşısına büyük köylüler tarafından yönetilen köylü konseyleri konacak ve böylece kırsal alanda Scheidemannların etkisi güvence altına alınmış olacaktı. Bilindiği gibi, Bolşeviklerin Şubat'tan Ekim'e kadarki yolda temel şiarları proletarya ve yoksul köylülüğün diktatörlüğüydü ve buradan hareketle de kır işçileriyle yoksul köylülerin kent proletaryasına katılmasıydı. Bu amaçla Lenin, daha 1917 Nisanı'nda yoksul köylüler ve kır işçileri temsilcileri Sovyetleri ve kış işçileri sendikalarının örgütlenmesi görevini öne koymuştu. Lenin'in burada söylediği gibi, Scheidemannların "köylü konseyleri"ne karşı kır işçileri ve yoksul köylüler Sovyeti şiarını ortaya atan Alman komünistleri, böylece proletarya diktatörlüğü için müacdelede Rus Komünist Partisi'nin izinden yürüyorlardı. (s. 253)

[90] Macaristan'da 1919'da Sovyet iktidarı kurulduktan sonra (bkz. bu baskının VIII. cildi, Not 18), gerek kentlerde, gerekse de kırsal bölgelerde Sovyetlerin örgütlenmesine karşı önlemler alınmıştı. (s. 253)

[91] Lenin burada, II. Tüm-Rusya İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri Kongresi'nde 8 Kasım (26 Ekim)1917'de kabul edilen "Toprak Kararnamesi"ni kastetmektedir. Kararname toprakta feodal mülkiyeti karşılıksız kaldırıyor, toprak sahiplerinin topraklarını, devletin, manastırların ve kiliselerin bütün çiftliklerini bütün canlı ve cansız demirbaş ve binalarıyla birlikte bölge ve kaza köylü Sovyetlerinin toprak komitelerine devrediyordu. Böylece sayısız köylü toplantısında ve Sovyetlerde hazırlanan yönergelerde toprak sahiplerinin çiftliklerinin zoralımını ve kullanmaları için köylülere verilmesini talep eden geniş köylü kitleleri hemen Ekim Devrimi'nin ertesinde hoşnut kılınmışlardı. Tarım devriminin uygulanması sırasında hareket hattı olarak, Toprak Kararnamesinin 4. maddesinde Tüm-Rusya Köylü Temsilcileri Sovyetleri "İzvesti-

ya" ("Haber Gazetesi") yazı kurulu tarafından 242 yönergeye dayanılarak hazırlanen bir örnek köylü yönergesi oluşturulmuştu. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. SE'in 6. cildi, s. 417 ve devamı, [İnter Yayınları] Lenin'in II. Tüm-Rusya İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri Kongresinde yaptığı, "Toprak Kararnamesi"nin tam metninin yer aldığı toprak sorunu üzerine konuşması, SE'in 6. cildinin 130. notu (İnter Yayınları) ve *Lenin'in "Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky"* adlı broşürünün "'Ekonomik Tahlil" Kisvesi Altında Burjuvaziye Dalkavukluk" adlı bölümü (bkz. elinizdeki cildin 198. sayfası ve sonrası). (s. 253)

[92] Lenin'in, 1920 Ekim sonunda yazdığı "Diktatörlük Sorununun Tarihi Üzerine" makalesi ilk kez 6 Kasım 1920 tarihli "Komünist Enternasyonal" dergisi No. 14'te yayınlandı. Lenin'in proletarya diktatörlüğü üzerine tüm yazıları gibi, Marksizmin özünü, yani "genelde devrimci diktatörlük, özelde proletarya diktatörlüğü öğretisini" reddeden açık ve maskeli, yani merkezci Rus reformizmine ve uluslararası reformizme karşı yönelen bu makale, Bolşevizmin bunun aksine, ortaya çıktığı günden bu yana nasıl her zaman tam da diktatörlük sorununu dikkatinin *odak noktasına koyduğunu ve oldum* olası nasıl diktatörlükle ilgili Marksist öğretiyi uluslararası devrimci hareketin ve özelde 1905–1907 Rus devriminin deneyimlerine dayanarak geliştirdiğini gösteriyor. (s. 255)

[93] Nisan 1903'teki II. Parti Kongresi'nde kabul edilmiş olan Rusya Sosyalist-Demokrat İşçi Partisi'nin programında proletarya diktatörlüğü sorunu şöyle formüle edilmiştir:

"Proletaryanın sosyal devrimi, üretim ve dolaşım araçlarının özel mülkiyeti yerine toplumsal mülkiyeti koyarak ve toplumun tüm üyelerinin refahı ve çok yönlü gelişiminin güvence altına alınması için toplumsal üretim sürecinin planlı bir örgütlenmesini uygulamaya koyarak toplumun bir bölümünün bir başka bölümü tarafından her türlü sömürüsüne son vereceği için tüm ezilen insanlığı kurtaracaktır. Bu sosyal devrimin kaçınılmaz bir koşulu proletarya diktataörlüğüdür, yani proletarya tarafından, ona sömürücülerin her türlü direnişini bastırma olanağı sağla*yacak olan türden bir politik iktidarın* ele geçirilmesidir."

RSDİP programının bu bölümü, genel bölümünün tümüyle birlikte, bugün de hâlâ SBKP(B)'nin programının *bir bölümünü oluşturur. II.* Parti Kongresi için program taslağının hazırlanması sırasında proletarya diktatörlüğü üzerine madde Plehanov'un, ilk, esas taslağında vardı, fakat

ikinci taslakta onun tarafından çıkarıldı ve ancak Lenin'in ısrarı üzerine burada aktarılan biçimiyle yeniden programa alındı. İkinci Parti Kongresi tarafından kabul edilen Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi programı, II. Enternasyonal'in tüm parti programları arasında, proletarya diktatörlüğünün kazanılması üzerine bir madde içeren tek parti programıydı. (s. 255)

[94] Lenin burada, Moskova İşçi Temsilcileri Sovyeti tarafından ilan edilen genel grevin yol açtığı Aralık1905'teki Moskova'daki silahlı ayaklanmayı kastediyor. Lenin Moskova ayaklanmasına 1906 yılında "Moskova Ayaklanmasının Dersleri" adlı özel bir makale adadı (bkz. SE'in 3. cildi, s. 328 ve devamı. Aralık ayaklanmasının ayrıntılı bir anlatımı için bkz. SE'in 3. cildi, Not 10. [İnter Yayınları]). (s. 257)

[95] 1905 Haziran–Temmuzu'nda yazılan "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşürü, aynı yılın Ağustos ayında Cenevre'de broşür olarak çıktı ve 1908'de "Oniki Yıl" derlemesinde yeniden yayınlandı (bkz. SE'in 3. cildi, s. 45 ve devamı [İnter Yayınları]).

Diktatörlük sorunu Lenin tarafından, adı geçen broşürün VI. ve X. bölümlerinde (bkz. SE., Cilt 3, s. 73 ve devamı ve s. 90 ve devamı) ve elinizdeki baskıda bulunmayan "Sonsöz"ün III. Bölümü'nde (bkz. Bütün Eserler, Cilt 8, s. 160 ve devamı, ya da Marksizm-Leninizm Kitaplığı'ndan broşürün son baskısı, Zürih 1934) özel bir ısrarla konmuştur. (s. 258)

[96] "Komünist Enternasyonal'e Kabulün Yirmi Bir Koşulu", Ağustos 1920'de Komintern II. Kongresi'nde kararlaştırılmıştır. Lenin'in "Komünist Enternasyonal'e Kabulün Koşulları" tezi (bu tezler ve ilgili notlar için bkz. elinizdeki baskı X. Cilt) buna temel teşkil etmiştir. Kongre Genel Kurulu'nda bu konuda raportör yoldaş Zinovyev'di, Lenin ise tartışmada konuştu. Lenin'in konuşması, Bütün Eserler, Cilt XXV, s. 439 ve devamında bulunabilir. Kongre tarafından kararlaştırılan son şekliyle kabul koşulları için bkz. aynı cildin eki, s. 693 ve devamı. (s. 259)

[97] Burada kastedilen 1848 Alman Devrimi'dir. Berlin'de, Prusya'nın başkentinde 1848 Mart ayaklanması krallığı devirmedi, fakat Prusya kralını "özgürlükler" ve bir parlamento toplamayı vaat etmeye zorladı. Aynı zamanda liberal burjuvazinin iki temsilcisinin, Camphausen ve Hansemann'ın da içine alındığı yeni bir hükümet kuruldu. Camphausen kabinenin başına geçti. Camphausen'in bu "Mart Hükümeti"ni Marx "bü-

yük burjuvazinin" bir hükümeti olarak adlandırdı. Genelde Almanya'nın burjuvazisi gibi o dönemde büyük burjuvazinin neyi temsil ettiği, elinizdeki ciltte Not 65'te Marx tarafından yapılan nitelemeden anlaşılıyor. "Diktatörce ortaya çıkma" yeteneği yoktu, yetenekleri sadece karşı-devrimle bir uzlaşmaya ve işçilerle köylüler tarafından yapılmış olan devrime ihanet etmeye yetiyordu. "Halk —diye yazıyordu Marx "Neue Rheinische Zaitung"da— büyük burjuvalar tarafından bir hükümetin kurulmasına izin vermişti. Öteden beri karşı-devrimci olan 'yüksek burjuvazi', halktan, yani işçilerden ve demokratik halktan (kent küçük-burjuvazisinden. ***—Alm. Red.***) korkusundan, gericilikle bir ittifak kurmuştu". Gericilik önce Prusya'da (1848 Kasımı'nda) ve sonra tüm Almanya'da, burjuvazinin, özelde Camphausen hükümetinin ardından Hansemann hükümetinin ve onu izleyen hükümetlerin doğrudan desteği sayesinde zafer kutladı. (s. 260)

[98] 1905'te Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi III. Kongresi'nde kabul edilen geçici devrimci hükümet üzerine kararda şöyle deniyor:

"Güçler dengesine ve önceden tam belirlenemeyecek olan başka faktörlere göre, Partimiz tarafından görevlendirilen kişilerin geçici devrimci hükümete, tüm *karşı-devrimci girişimlerle* acımasızca mücadele etmek ve işçi sınıfının bağımsız çıkarlarını savunmak amacıyla katılımı caizdir." Geçici devrimci hükümete katılımdan bağımsız olarak karar, "sosyal-demokrasi tarafından yönlendirilen silahlı proletaryanın, devrimin kazanımlarını korumak, sağlamlaştırmak ve genişletmek için sürekli baskısının gerekliliği düşüncesinin propaganda edilmesi" gerekliliğini talep eder (Bütün Eserler, Cilt VII, s. 572). Böylece, geçici devrimci hükümetten, karşı-devrime karşı aktif ve acımasız bir mücadele talep etmenin gerekliliği, diktatörlüğün gerekliliği açıkça vurgulanıyordu. Proletarya partisinin katılabileceği bir devrimci hükümet dendiğinde Bolşeviklerin kararında, işçi sınıfı ile köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün bir hükümeti kastediliyordu (bkz. "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşürünün adı geçen bölümü, Not 95, SE:'in 3. cildi; aynı şekilde aynı ciltte "Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrimci Hükümet", s. 30 ve devamı [İnter Yayınları]).

III. Parti Kongresi'yle aynı zamanda toplanan Menşevik konferansın kararları, bambaşka bir yorumdan hareket ediyordu. O zaman bir geçici devrimci hükümete katılmaya karşı olan Menşeviklerin düşüncesine göre bu hükümet yalnızca ***burjuva*** olabilirdi ve "kendisini kurtarmakta

olan ulusun karşıt sınıflarının birbirine karşı mücadelesinin ayarlanmasında sadece devrimci gelişimi ilerletmekle kalmayıp, aynı zamanda bu gelişmenin kapitalist düzenin temellerini tehdit eden faktörlerine karşı da mücadele etmesi gerekirdi". Bolşeviklerin kararının tersine Menşevik kararda, karşı-devrime karşı acımasızca mücadele üzerine tek sözcük söylenmez. Menşevikler, geçici hükümetin görevlerini ve dolayısıyla devrimin görevlerini de kapitalist düzenin kurulması ve korunmasıyla sınırlıyorlardı.

Geçici devrimci hükümet üzerine Menşevik kararın ayrıntılı bir tahlili ve Bolşeviklerin kararının gerekçelendirmesi, daha önce adı geçen "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" yazısında (elinizdeki baskının III. cildi, s. 51 ve devamı) vardır. Her iki kararın tam metni de oradadır. (s. 260)

[99] Marx burada, Almanya'da 1848 Mart Devrimi'nden sonra bir imparatorluk anayasası hazırlamak için toplanan Frankfurt Ulusal Meclisi'ni kastetmektedir. Bu Ulusal Meclis esas olarak, devrim öncesi dönemin memurlarından ve burjuvalardan oluşuyordu. Temsilcileri arasında çok sayıda üniversite profesörü vardı, bu da Marx'ın Frankfurt Ulusal Meclisi'ni alayla "bilge Konsül" olarak nitelemesine yol açtı. Ulusal Meclis'te, dönemin Alman burjuvazisi için karakteristik olan tüm özellikleri, yani gericilik karşısında korkaklık ve işçi ve köylülerin devrimci hareketinden korku, bu harekete ihanet ve tahtla işbirliği gösteren liberal burjuvazi çoğunluktaydı (bkz. elinizdeki cilt, Not 65). Marx bu burjuvaziyi dişsiz bir ihtiyar olarak tanımlarken, Engels Marx'la birlikte Frankfurt Ulusal Meclisi'ni "Kocakarılar Topluluğu" olarak niteliyordu. Bu meclisin "faaliyeti"nin sonuçlarını Lenin "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" (bkz. elinizdeki baskının III. cildi, s. 60) broşüründe şöyle karakterize ediyordu: "Onlar (yani Ulusal Meclis'in milletvekilleri. —***Alm. Red.***) güzel laflar söylüyor, çeşitli demokratik "kararlar" alıyor, türlü türlü özgürlükler 'yaratıyor', ancak gerçekte iktidarı kralın elinde bırakıyor, kralın kullanımında bulunan askeri erke karşı silahlı mücadele örgütlemiyorlardı. Ve Frankfurtlu kurtuluş ittifakçıları gevezelik ederken, kral uygun zamanı kolladı, askeri güçlerini sağlamlaştırdı ve gerçek iktidara dayanan karşı-devrim, harika 'kararları'yla birlikte demokratları tepeledi." (s. 260)

[100] Peter Struve (o zamanlar Kadetti), 12 Ocak 1906 (30 Aralık 1905) tarihli Kadet dergisi "Severnaya Zvezda"nın ("Kuzey Yıldızı") 3. sayısında yayınlanan "İki Grev Komitesi" makalesinde, "sol şiddete" ve

"devrimci partilerin grev komitelerine" karşı çıktı. Bu makale deyim yerindeyse, Moskova'daki silahlı Aralık ayaklanmasına Kadetlerin yanıtıydı. "Sol şiddet"in isyan ettirdiği Struve, bu makalede devrimci partilere, şiddetten dolayı devrim davasını felakete sürükledikleri ve altını oydukları suçlamasında bulunuyordu.

Lenin'in burada değindiği, "diktatörlük" sözcüğünün "güçlendirilmiş koruma" sözcüğüyle çevrilmesine gelince, Lenin Kadet profesör A. Kiesewetter'in, Şubat1906'da Moskova'daki bir toplantısında yaptığı konuşmayı kastetmektedir. Sosyal-demokrat konuşmacılara *yanıtında* Kiesewetter başka şeylerin yanı sıra şunları söylüyordu: "Proletarya 'diktatörlüğü' ifadesini ne kadar yumuşatmaya çalışırsanız çalışın, bunu yine de başaramayacaksınız. Diktatörlük Latince bir sözcüktür ve Rusça 'olağanüstü koruma' anlamına gelir ve bununla başka yerlerde birileri cezbedilebilir, ama Moskova'da değil." Böylece diktatörlük, Kadet profesör tarafından daha 1906 yılında gizli polisi (Ohrana) ve jandarmasıyla birlikte Çar'ın polis rejiminin en kötü tezahürleriyle eşit tutuldu.(s. 262)

[101] "Buligin Duması" diye, toplanması 19 (6) Ağustos 1905 tarihli yasayla öngörülen, Ekim'deki genel grevle engellenen istişari Devlet Duması'na deniyordu. Bürokratik Devlet Konseyi'nin yeni bir bürokratik eki olarak hizmet edecek olan bu yasama organı, İçişleri Bakanı Buligin'in yönetiminde hazırlandı ("Buligin Duması" tanımı buradan gelir). Bu Duma'ya seçimler için olağanüstü yüksek bir mülkiyet sayımı temel alınmıştı, öyle ki bu Duma Lenin'in söylediği gibi, sadece "toprak sahiplerinin ve büyük burjuvazinin temsilcilerinin istişari bir meclisi" olabilirdi, " bu temsilciler otokratik hükümetin hizmetkârlarının gözetimi ve yardımıyla ve neredeyse halk temsili düşüncesiyle alay edercesine, son derece zümresel ve dolaylı bir seçim hakkı sayımı temelinde seçilmişlerdir" (bkz. "Buligin Dumasını Boykot ve Ayaklanma" makalesi, elinizdeki baskının 3. cildi, s. 340 ve devamı[İnter Yayınları]). Bolşevikler "Buligin Duması'na aktif boykot ilan ettiler, buna karşılık Menşevikler şaşkın, oportünist bir tavır katındılar. Birincisi, seçimlerden, demokrat halk temsili yandaşlarının seçilebilmesi için baskı amacıyla yararlanılacaktı, ikincisi, "devrimci özyönetim"in oluşturulması amacıyla keyfi seçimler ve devamında bir Kurucu Meclis örgütlenecekti. Buligin Duması ve Bolşeviklerle Menşevikler arasında bu soruna

ilişkin mücadele hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. elinizdeki baskının 3. cildinde yukarıda adı geçen makale ve aynı ciltte, Not 9 ve 85. (İnter Yayınları) (s. 264)

[102] Lenin burada, 1905 sonbaharındaki yüksekokul öğrencilerinin politik grevlerini ve aynı zamanda Kadet profesörlerin bu grevleri akamete uğratma çabalarını kastetmektedir. (s. 264)

[103] Lenin burada "Anayasa"yla, Ekim'deki genel grevin sonucu olarak çıkarılan ve bir parlamentonun toplanmasını, aynı şekilde oy hakkının işçilere kadar genişletilmesini vaat eden 17 Ekim 1905 tarihli Çarlık manifestosunu, ayrıca Moskova'daki silahlı ayaklanma döneminde çıkarılmış olan (bu konuda bkz. SE.'in 3. cildinde Not 9 ve 10), Devlet Duması ve Duma seçimleri üzerine (Buligin'inki yerine, bkz. elinizdeki ciltte Not 101) Vitte'nin yeni yasasını kastetmektedir. (s. 264)

[104] Lenin burada somut bir olayı kastetmektedir. Sosyal-Devrimciler Partisi üyesi Maria Spiridonova 1905'te Tambov eyaletinde köylü hareketinin bastırılmasını yönetmiş olan devlet memuru Lujenovski'yi öldürmüş olma suçlamasıyla tutuklandı. Tutuklanmasının ardından, daha sonra Sosyal-Devrimciler tarafından öldürülen Kazak subayı Avramov'un gaddarca kötü muamelesine maruz kaldı.(s. 267)

[105] Lenin burada, 1905 Devrimi sırasında Çarlık rejiminin aktif hizmetkarlarını kastetmektedir. Avromov'la ilgili olarak bkz. Not 104. Vitte kabinesinin İçişleri Bakanı Durnovo, 1905 Devrimi'nin bastırılması için tüm önlemlerin uygulayıcısıydı. Bir dizi eyalette köylü hareketini kanla bastıran koyu gerici Amiral Dubasov, Moskova Genel Valisi olarak, özellikle işçilerin mahkemesiz kurşuna dizildiği silahlı Aralık ayaklanmasının bastırılmasıyla kötü üne kavuştu. Moskova'da Aralık ayaklanmasının bastırılmasında birliklere doğrudan komuta eden Semyanov Muhafız Alayı'nın Komutanı Min, "tutuklamama", yani tutsak düşen devrimci işçileri yerinde kurşuna dizme emri verdi. (s. 269)

[106] Lenin burada, tüm darkafalılara özgü olan ve burjuva bilimi tarafından da propagandası yapılan, burjuva yasaları önünde dalkavuklukla alay ediyor. Burjuva hukuk bilimi, mevcut yasaların sosyal kökenini ortaya çıkarmaz, bu yasaların kaynaklandığı sınıf çıkarlarını da tahlil etmez. Önüne sadece yasanın lafzını yorumlama görevini koyar ve yasaların eleştirisini asla düşünmez. Burjuva sınıfların çıkarlarının korunmasına hizmet eden yasalar önünde eğilir. Bu yasalar onun için kutsaldır, bu yasaları çiğneyen ya da burjuva yasallığının ve düzeninin çerçevesini

aşan her eylem, bu bilim tarafından uygunsuz ilan edilir. Bu yüzden burjuva hukuk bilimi esasen darkafalıların avantajlarının güçlenmesine hizmet eder, buna göre burjuva devletin yasaları ve bu yasalar tarafından korunan sosyal sistem ölümsüzdür. (s. 270)

[107] "Bessaglaviya" ("Başlıksız") dergisi 1906 yılında. Y. Kuskova, S. Prokopoviç, B. Boguçarski'lerin dahil olduğu yarı-Kadet bir grup tarafından yayınlandı. (s. 270)

[108] Genel Grev Komiteleri 1905 yılında, büyük işçi merkezlerinde, ilgili kentin ya da ilgili bölgenin tüm fabrikalarının grev hareketini biraraya getirmek için kuruldu. Onların önderliği altında büyük bir politik genel grev dalgası yükseldi. Genelde bu Grev Komiteleri İşçi Konseyleri'nden önce ortaya çıktı ve örneğin İvanovo-Voznesensk'teki gibi, Sovyetlerin oluşumu için temel işlevi gördü. (s. 272)

[109] Burada I. Vitte Devlet Duması dönemi (1906 — buna ilişkin bkz. elinizdeki baskının 3. cildi, Not 9) kastedilmektedir, bu dönemde Kadetler coşkulu övgülerle bu Meclis hakkında, gerçekte Çarlık hükümetinin sadece istişari bir organı olan bu Duma'nın, artık bir parlamento olduğu doğrultusunda yanıltıcı umut tohumları ekiyorlardı.

Lenin, burada alıntı yaptığı "Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisi'nin Görevleri" adlı broşürde şöyle yazıyordu: "Rus devriminin mevcut durumunun özellikleri öyledir ki, objektif koşullar parlamentarizm için kararlı bir parlamento dışı mücadeleyi önplana çıkarır, bu yüzden de böylesi bir anda anayasal hayaller ve parlamento oyunlarından daha zararlı ve tehlikeli bir şey yoktur" (Bütün Eserler, Cilt IX). (s. 272)

[110] Doğu Asya, Avusturalya ve Afrika ile trafiği sürdüren deniz yolları şirketlerinin sübvansiyonu sorunu, 1885 yılında Alman sosyal-demokrasisi içinde şiddetli bir parti-içi mücadele başlattı. 4,4 milyon marklık bir sübvansiyon onaylamak isteyen hükümet bununla, sömürge ve yarı-sömürge ülkeleri sömürmeyi ve Almanya'nın etkinlik alanını genişletmeyi amaçlıyordu.

Bütçenin bu maddesini onaylamak, Alman burjuvazisinin sömürge politikasını desteklemekle eşanlamlıydı, sömürge ve yarı-sömürgelerde ezilen halkları yağmalayanların safına geçmekle eşanlamlıydı. Sosyal-demokrat Reichstag fraksiyonunun çoğunluğu ve Partinin o zaman henüz gelişmekte olan sağ kanadı, burjuvazinin sömürge politikasını desteklemek gibi bir oportünist tavır takındı. Fraksiyon azınlığı, o zaman-

lar İsviçre'de yayınlanan Parti Merkez Organı "Sozialdemokrat"ın da desteğiyle (dönem Sosyalistler Yasası dönemidir), bu oportünist bakış açısına karşı mücadele başlattı. Engels'in enerjik müdahalesi azınlığın zaferine yolaçtı, tüm fraksiyon gemi sübvansiyonunun onaylanmasına karşı oy kullanmak zorunda kaldı. Bu sorunda fraksiyon içinde ve Parti içinde başgösteren mücadele o kadar şiddetliydi ve Parti sağ kanadının oportünizmi o kadar göze batıcı ortaya çıktı ki, Engels bu bağıntıda —ilk kez olmamak üzere— , rotayı sağ kanatla ipleri koparmaya yönelik tutmanın gerekliliğinden sözetti. 3 Haziran 1885'te Sorge'ye şöyle yazıyordu:

"Reichstag'daki Almanlarla ilgili olarak benimle aynı doğru önseziye sahiptin — gemi sübvansiyonunda çok büyük darkafalı hevesler içinde olduklarını gösterdiler. Neredeyse bölünme olacaktı, ki bu şimdi, Sosyalistler Yasası sürdüğü müddetçe arzu edilir bir şey değildir. Fakat Almanya'da biraz elbowroom (hareket özgürlüğü.) kazanır kazanmaz, ***bölünme herhalde gerçekleşecek ve o zaman yararlı da olacaktır***" (altını biz çizdik. ***—Alm. Red.***)

Aynı yılın Temmuz'unda Bebel'e yazdığı bir mektupta, o zamanlar Parti-içi mücadelede uzlaşmacı rolünü oynayan W. Liebknecht'e çatan Engels, yine oportünistlerle ipleri koparmanın kaçınılmazlığı ve gerekliliği üzerine yazıyor. "Liebknecht bütün bu hikayede —diye alay ediyor W. Liebknecht'le— genç ördekler doğurmuş tavuğun eğlendirici rolünü oynuyor: 'aydın' sosyalistler yetiştirmek istedi ve bakın hele, yumurtadan bir sürü darkafalı çıktı... Şimdi bütün bu meseleden sadece Parti içinde iki akım olduğu bilinci çıkacaktır, bir tanesi kitlelere, diğeri sözümona liderlerin çoğunluğuna yön veren bu akımlar gittikçe daha çok birbirinden uzaklaşmak zorunda kalacaktır. ***Bu daha sonra gelecek olan bölünmeyi hazırlayacaktır ve bu çok iyidir.***" (Marx-Engels'den, A. Bebel, W. Liebknecht, K. Kautsky ve diğerlerine mektuplar, 1933, s. 399 ve devamı; altını biz çizdik. ***—Alm. Red.***)

Bilindiği gibi, Marx'la Engels'in ölümünden sonra biricik tutarlı Marksistler olarak başlarında Lenin'le yalnızca Bolşevikler, gerek Rusya'da gerekse de Alman sosyal-demokrasisinde ve tüm II. Enternasyonal'de bu oportünistlerle kopma çizgisini sürdürebildiler ve gerçekleştirebildiler. (s. 273)

[111] Sosyalistler Yasası döneminde (1879–1890) Alman sosyal-demokrasisi içinde ortaya çıkmaya başlayan ve doksanlı yılların başında Parti için-

de muhalif bir grup olarak kendini gösteren "sol" oportünist akıma "Gençler" deniyordu. Alman sosyal-demokrasisinde karşı çıktığı sağ oportünizmin gelişimiyle beslenen bu "sol" muhalefet (Ernst Kampfmeyer, G. Müller, Br. Wille vs.), Rusya'da gericilik döneminde "Otzovistler"e, "Ültimatistler"e ve "Vperyod"culara benzer, anarşizme kayan tipik bir küçük-burjuva devrimciliğini cisimleştiriyordu. Marx'ın ve kendisinin iki cepheli mücadele çizgisini sürdüren ve Alman sosyal-demokrasisinde sağ oportünizmle yönetim çevrelerinde egemen olan onun karşısındaki uzlaşmacılığı eleştiren Engels, aynı zamanda sol oportünizme, anarşist eğilimlere ve "Gençler"in devrimci boş lafebeliğine tüm kararlılığıyla karşı çıktı. *Sosyal-demokrasiden dışlanan* "Gençler", daha sonra ya tamamen anarşizme ya da sağ oportünizme kaydılar. (s. 273)

[112] Burada Kadetlerle Menşeviklerin bakış açısının benzerliği kastedilmektedir. Struve birinci Rus devrimi döneminde Kadet "Polyarnaya Zvezda"nın ("Kutup Yıldızı") editörüydü, Blank ise yarı-Kadet, yarı-Menşevik "Naşa Jizn" ("Yaşamımız") gazetesinin editörüydü. (s. 275)

[113] III. Sovyet Kongresi *23–31 (10–18) Ocak 1918 tarihleri arasında*, Ekim devrimini ve Sovyet iktidarını reddeden ve kendisi de işçi ve köylü kitleleri tarafından reddedilen, ağırlıkla Sağ Sosyal-Devrimcilerin oluşturduğu meclisin dağıtılmasından sonra Petrograd'da toplandı (bkz. SE., Cilt VI, "Kurucu *Meclis Üzerine Tezler*", aynı şekilde onun dağıtılmasıyla ilgili konuşma ve kararname, s. 463 ve devamı ve 471 ve devamı; ayrıca bkz. Not 158. [İnter Yayınları]). Sovyet Kongresi, Lenin'in dediği gibi, "kesintisiz bir zafer alayı" oluşturan proleter devrimin ilk aşamasının bitimi *dolaylarında toplandı*. Kongre, devrimin kazanımlarını sağlamlaştırma ve Sovyet iktidarının bundan sonraki görevlerinin taslağını çıkarma göreviyle karşı karşıyaydı.

III. Sovyet Kongresi döneminde ülkenin uluslararası durumu, Rusya'nın emperyalist savaştan çıkmak üzere oluşuyla karakterize oluyordu. Son derece ağır tavizler pahasına bir nefes molası elde etmek, (Antant emperyalizmi güçlerini henüz Sovyet iktidarını yenmek için doğrudan harekete geçiremediği sürece) saldıran Alman emperyalizmini kendisinden uzak tutmak ve sosyalist ekonominin temelini yaratmak için yıkılmış ekonominin yeniden inşasına doğrudan yönelmek ve ülkenin savunma yeteneğini yükseltmekti sözkonusu olan. Almanya'yla barış görüşmeleri bu amaca hizmet ediyordu.

O zamanlar kapitalist devletlerde, Rus devriminin etkisi ve emperyalist savaşın ağır felaketi altında, Ocak 1918'de Almanya'da, Konsey İktidarı şiarı altında patlak veren grev ve ayaklanmalar biçiminde ifadesini bulan kitlelerin devrimci öfkesi kabardı. Bundan dolayı bir "nefes molası" olasılığı güçlendi.

Ülke içinde sınıf güçleri dengesi açıkça devrim yararına şekillendi. Proletarya tayin edici noktalarda devrik egemen sınıfların direnişini kırdı ve içsavaşın ilk safhasını başarıyla sonuçlandırdı. Ukrayna'da, Kuban ve Don bölgesinde, Sibirya'da ve Uzak Doğu'da — her yerde Kızıl Muhafızlar Beyaz Muhafızları yendi ve işçilerle köy yoksullarının desteği sayesinde ilerledi.

III. Sovyet Kongresi toplandığında, büyük toprak sahiplerinin egemenliğinin ortadan kaldırılması ve Çarlıkla kırsal alanda feodalizmin tüm kalıntılarının kökünün kazınmasının yanı sıra, devrimin en önemli sosyalist görevleri önemli ölçüde ilerletilmişti. Lenin raporunda, proletarya diktatörlüğünün ilk üç ayı sırasında proletaryanın ekonomik politikasının sonuçlarını "sosyalizme doğru dev bir ileri adım" olarak değerlendiriyor. Proletarya ekonomik komuta odaklarını ele geçirdi ve "tarihte en büyük ve en zor geçişi" sağladı. Sosyalist inşa için sanayi yönetimi alanında örgütsel deneyimler toplama amacıyla bir süreye gereksinim duyuyordu. Bu geçiş dönemi için proleter devlet iktidarı, proletarya diktatörlüğüyle belirli bir anlaşmaya girmeye hazır olan kapitalistlerin deneyimlerinden yararlanmayı amaçlıyordu. Bankaların ulusallaştırılması ve sanayinin ulusallaştırılmasının önünden işçi denetimi üzerine kararnamelerin çıkması bununla açıklanır. İşçi denetimi (bkz. elinizdeki cilt, Not 124) sanayinin yönetimi için işçi sınıfının yetişmesinde ve eğitiminde güçlü bir silah oluşturuyor ve bizzat işçiler tarafından sanayinin yönetimini devralmanın gerekli önkoşullarını yaratıyordu. Daha 14 (1) Aralık 1917'de, aynı "politika alanında Halk Komiserleri Konseyi'nin olduğu gibi, ekonomi alanında kapitalistlere ve toprak sahiplerine karşı bir mücadele organı olması gereken" (Lenin, Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 106) Yüksek Ekonomi Konseyi kuruldu. Endüstrinin ulusallaştırılması o zamanlar henüz planlı yürütülmüyordu, aksine proleter devletin kararnameleri karşısında kapitalistlerin itaatsizliğine karşı bir önlem olarak kullanılıyordu. Buna karşılık bankaların ulusallaştırılması 27 (14) Aralık'ta gerçekleştirildi ve 8 Şubat'ta (26 Ocak) özel bankaların sermayesine el kondu (bkz. elinizdeki cilt, Not 122). Bankaların ulusallaştırılması, işçi denetiminin yürürlüğe konması Lenin tarafından "sosyalizme ilk adım" olarak görülüyordu.

Bu önlemlerle aynı anda proletarya sömürücülerin eski devlet mekanizmasını parçaladı ve devlet iktidarının dünya çapında tarihi öneme sahip yeni bir biçimini, proleter Sovyet devletini yarattı.

İşçi kitleleri amansız mücadele içinde ve devrik sınıfların direniş ve sabotajının üstesinden gelerek kendi devletlerini yönetmeyi öğrendiler. Proleter iktidarın yeni organlarının inşasında proletaryanın inisiyatifini her biçimde teşvik etmek ve geliştirmek ve yalnızca eski egemen sınıfların devleti yönetebileceği eski önyargısını aşması için ona yardımcı olmak gerekliydi. Lenin bu görevi en önemli görevlerden biri olarak görüyordu ve gerek III. Sovyet Kongresi'nde gerekse öncesinde ve sonrasında tekrar tekrar çözüm üzerine konuştu. "Rekabet Nasıl Örgütlenmeli" (bkz. elinizdeki baskı, Cilt IX) makalesinde şöyle yazdı: "Sadece sözümona 'üst sınıflar'ın, sadece zenginlerin ya da zengin sınıfların okullarından geçmiş olanların devleti yönetebileceği, sosyalist toplumun örgütsel inşasını yönetebileceği şeklindeki eski, *saçma*, kaba, iğrenç, çirkin önyargı ne pahasına olursa olsun yıkılmalıdır."

Lenin raporunda, kitlelerin devlet yönetimine geniş ölçüde çekilmesini ve proletaryayla emekçi köylülüğün içinden binlerce organizatörün eğitilmesi ve bulunup çıkarılmasını en önemli görev olarak ortaya koydu.

Lenin'in III. Sovyet Kongresi'ndeki raporu, sadece Sovyet iktidarının çalışmasının ilk döneminin sonuçlarının toplamı bakış açısından değil, aksine kapitalizmden sosyalizme geçişin biçim ve koşullarının hazırlanması bakış açısından da büyük bir öneme sahiptir. Lenin raporunda geçiş döneminin bir dizi en önemli problemlerini ortaya serdi ve aynı zamanda çözümlerine dikkat çekti: kapitalizmle sosyalizm arasında bir geçiş döneminin kaçınılmazlığını temellendirdi ve sosyalizme geçişin zorlukları üzerine ve bu yolda ilerlerken sınıf mücadelesi üzerine, şiddetin ve terörün rolü üzerine, demokrasi ve diktatörlük üzerine, proletarya ve köylü kitlelerinin ittifakı üzerine, yeni devlet biçiminin önemi üzerine, küçük köylülüğün sosyalizme geçiş biçimleri üzerine ve sosyalizmin nihai zaferi üzerine konuştu.

III. Sovyet Kongresi Bolşevik düşüncelerin zaferini gözle görülür biçimde kanıtladı. Karar verici ve istişari oya sahip 1046 Kongre delegesinden yüzde 61'i Bolşevikti. Gündemde şu sorunlar bulunuyordu: 1. Merkez Komitesi raporu (Sverdlov); 2. Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Deklarasyonu; 3. Halk Komiserleri Konseyi'nin raporu (Le-

nin); 4. Savaş ve barış üzerine rapor; 5. Federatif Sovyet Cumhuriyeti ve ulusal sorun üzerine rapor (Stalin); 6. Merkez Yürütme Komitesi'nin seçimi.

Sovyet Kongresi, "Sovyet iktidarının uydurma bir şey olmadığı, Parti yönetimi olmadığı, aksine bizzat yaşamın gelişiminin bir sonucu, kendiliğinden şekillenen dünya devriminin sonucu olduğunu" gösterdi (Lenin). (s. 279)

[114] Proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf mücadelesinin her şiddetlenişine ve işçi sınıfının iktidarı ele geçirmek için her girişimine, işçi hareketinin tüm tarihi süresince burjuvazinin işitilmemiş canilikleri, proletaryaya karşı terör eşlik etmiştir. Lenin'in burada dayandığı Fransız işçi hareketinin tarihinde, 1848 yılında Paris proletaryasının Haziran ayaklanmasının bastırılması ve yaklaşık 35.000 işçinin fiziksel olarak yokedildiği ve yaklaşık 50.000'inin hapishanelere ve cezaevlerine atıldığı Paris Komünü'nün yenilgiye uğratılması, beyaz terörün özel bir kudurganlığıyla öne çıkar. 1919 yılında Berlinli işçilerin Ocak ayaklanmasının bastırılmasının ardından, Alman sosyal-demokrasisi ve onun bekçi köpeği Noske'nin uygulayıcıları olduğu beyaz kitle terörü geldi. 1920 ilkbaharında monarşist Kapp darbesini tasfiye eden ve bir Sovyet Almanyası için mücadele etme girişiminde bulunan devrimci Alman proletaryasının (özellikle Ruhr bölgesinde) bastırılması, aynı şekilde sosyal-demokrasi tarafından uygulanan aynı beyaz terörün ardından geldi. Aynı terör Sovyet Bavyerası ve Sovyet Macaristanı'nın yenilgiye uğratılmasında şiddetlendi. Rusya'da 1918/1920 içsavaşı sırasında da, burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin yardımıyla ve emperyalist müdahalecilerin desteğiyle, kısa bir süre için de olsa Sovyet iktidarını devirmeyi başardıkları yerlerde kudurdu; komünistlerin kökünü son adamına dek kazıyan ve onları işkenceyle öldüren Beyaz Muhafızların bulunduğu yerlerde kuduruyor, onbinlerce işçi ve köylüyü kurşuna diziyor, döverek öldürüyor, hapishaneye atıyor, karılarının-kızlarının ırzına geçiyor, köyleri yerle bir ediyor ve canavarca Yahudi pogromları düzenliyordu. Beyaz terör kapitalist ülkelerde 1919 ve1923 arası devrimci mücadeleler döneminden sonra da durmadı. Kızıl Yardım Merkez Komitesi'nin verilerine göre, beyaz terör kurbanlarının (idam edilenlerin, işkenceyle öldürülenlerin, sakat bırakılanların ve yaralıların) sayısı 192–1929 arasında kesintisiz olarak arttı. 1925 yılında sayı 120.167'ydi, 1929 yılında ise 367.479 oldu. 1929 yılında başgösteren dünya ekonomik krizi ve onunla bağıntılı

olarak bir dizi kapitalist ülkede gelişen yeni devrimci yükseliş ve devrimci krizle birlikte, beyaz terör görülmemiş boyutta gelişti ve faşist diktatörlük ülkelerinde özellikle şiddetli hiddetlendi. Daha kısa süre önce Polonya beyaz faşist terörün en büyük cümbüşleri kutladığı ülkeydi. Şimdi Polonya birinci sırayı faşist Almanya'ya bıraktı. Almanya'nın devrimci proletaryasına ve onun başındaki Komünist Parti'ye karşı yönelen Alman faşistlerinin terörü ancak Rusya'da içsavaş sırasında egemen olan Beyaz Muhafız terörüyle karşılaştırılabilir. Aynı Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin yardımıyla hazırlanan ve uygulanan ve zaman zaman onları burjuva karşı-devrimine daha sıkı bağlamak için bu suç ortaklarına karşı da yönelen bu Beyaz Muhafız terörü gibi, Almanya'daki faşist terör de Alman sosyal-demokrasisinin yardımı ve katılımıyla hazırlandı ve kısmen sosyal-demokrat işçilere karşı yöneldi. Sonuç aynı zamanında Rusya'daki gibi oldu: sosyal-demokrat liderler daha büyük bir dalkavuklukla, daha büyük bir gönüllülükle karşı-devrime hizmet ediyorlar. (s. 284)

[115] Devlet memurlarının, Zemstvo ve kent kurumları ve işletmelerinin memurlarının ve yeni proleter devletin eline geçen özel kapitalist girişimlerin (banka ve şirketlerin, nehir taşımacılığı ve özel demiryollarının) çalışanlarının sabotajı Ekim Devrimi'nden hemen sonra başladı ve çeşitli biçimler aldı (örgütlü grev, Sovyet iktidarının direktiflerine uymama, işi keyfi olarak bırakma vs.). Sabotaj burjuvazi ile büyük toprak sahipleri tarafından, işin gerçek örgütleyicisi olan Menşevikler ve Sosyal-Devrimcilerin yardımıyla uygulandı ve memurlarla görevlilerin akla gelebilecek tüm kategorilerini içine aldı — teknik entelijansiya, öğretmenler, profesörler vs. de dahil. Ekim Devrimi'nden sonra ilk üç-dört ay süresince, kapitalistlerin (bankaların, sanayi kapitalistlerinin) ve büyük toprak sahiplerinin cömert parasal yardımları sayesinde oldukça inatçı ve oldukça büyük boyutlarda sürdü, ancak proletarya diktatörlüğünün gücüyle kırıldı.

1918–1920 içsavaş döneminde, Sovyet iktidarına karşı silahlı eylemin örgütlenmesiyle elele yürüyen, devrik sınıfların proletarya diktatörlüğüne karşı direnişinin bir biçimi olarak sabotaj yerini Sovyet iktidarına karşı silahlı mücadeleye ve Sovyetlerin geri cephesinde karşı-devrimci komploların örgütlenmesine bıraktı.

Yeniden inşa döneminin son safhasında ve rekonstrüksiyon döneminin özellikle ilk safhasında (1927–1930) genelde sınıf mücadelesinin şiddetlenmesi ve ülke içinde proletaryanın sosyalist saldırısına karşı kapi-

talist unsurların direnişiyle bağıntılı olarak ve uluslararası emperyalizmin SSCB'ye karşı müdahale çabalarının artmasıyla elele, sabotaj, yeni bir biçimde, sosyalist inşa cephesinde burjuva uzmanların zarar vermesi biçiminde yeniden başladı. (s. 284)

[116] Kerenski, 7 Kasım (25 Ekim) 1917'de Kışlık Saray Bolşevik birlikler tarafından alınmadan önce Petrograd'dan Pskov'a kaçtı. Cephedeki birlikleri Bolşeviklere karşı harekete geçirmeyi hesaplıyordu. Ancak birlikler Bolşeviklere karşı savaşmayı reddettiler.

Kerenski sadece, Kazaklardan oluşan 3. Süvari Kolordusu'na komuta eden Kraznov'dan destek buldu.

Kraznov'un birlikleri 10 Kasım'da (28 Ekim) Gaçina'yı işgal etti. 12 Kasım'da (30 Ekim) Pulkove yakınlarında, Kazakların ağır kayıplar verdiği bir çarpışma oldu. Ateşkes imzalandı. Bolşevikler bu ateşkesten Kazaklar arasında ajitasyon yürütmek için yararlandılar ve Kazakların saldırıyı sürdürmeyi reddetmelerini sağladılar. 14 (1) Kasım'da Sovyet komutanlığından bir delegasyon, savaşın durdurması ve Kerenski'nin teslim edilmesi talebiyle Gaçina'ya geldi. Kerenski kaçmayı başardı, Kraznov ise tutuklandı. (s. 286, 299)

[117] Ukraynalı Sosyal-Devrimcilerden, Menşeviklerden ve başka küçük-burjuva, milliyetçi unsurlardan oluşan Ukrayna Merkez Radası, Nisan 1917'de Kiev'de, Ukrayna burjuva ve küçük-burjuva ulusal örgütlerinin kongresinde kuruldu.

Ekim Devrimi'nden hemen sonra, 20 (7) Kasım'da Rada, başta Rada ve onun Genel Sekreteri olmak üzere Ukrayna Halk Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ilan eden "III. Üniversal"i kabul etti.

Rada Genel Sekreterliği hemen Sovyetler'e karşı sert düşmanca bir tutum takındı. Kiev'de Rada, Kızıl Muhafızları silahsızlandırdı, Sovyetlerin en aktif çalışanlarını tutukladı ve tüm anti-Bolşevik güçleri örgütlemeye başladı. Rada Kazak birliklerinin Don bölgesine, Kaledin'in yanına geçmesine izin verdi ve dolayısıyla onun Sovyetlere karşı mücadelesini kolaylaştırdı.

RSSFC Halk Komiserleri Konseyi Rada'ya, düşmanca eylemlerin durdurulmasını talep eden bir ültimatom verdi. Rada Genel Sekretaryası kaçamak bir yanıt verdi, bunun üzerine Halk Komiserleri Konseyi Rada'ya savaş ilan etti. Aşağı yukarı aynı dönemde Ukrayna'da bir Sovyet hükümeti de kuruldu — Halk Sekretaryası ve Ukrayna Sovyetleri

Merkez Yürütme Komitesi. Bu İki Ukrayna hükümeti arasında başgösteren ve proleter devrimin burjuva-milliyetçi karşı-devrime karşı mücadelesinden başka bir şey olmayan bu mücadelede Rada devrildi ve Ukrayna'nın batı bölgelerine kaçtı. 10 Şubat 1918'de Kiev Sovyet birlikleri tarafından zaptedildi. Tam o sıralarda Almanlarla barış görüşmeleri yürütülüyordu ve Rada delegasyonu, Sovyet delegasyonundan habersiz Almanya'yla özel bir barış imzaladı. Alman süngülerinin koruması ve yardımı altında Rada Kiev'e geri döndü, ancak kısa süre sonra bizzat Almanlar tarafından devrildi ve yerine monarşist Skoropadski'nin hükümeti getirildi. (s. 286)

[118] Bir sonraki karşı-devrimci eylem bu dönemde General Kaledin'inkiydi. Kaledin Haziran 1917'den beri, Don Kazakları ordusunun Ataman yardımcısıydı. Kasım'da Don Bölgesinde Sovyet iktidarına karşı mücadeleye başladı ve bu amaçla Kazak birliklerini örgütledi, bunu yaparken bir başka generalin, General Alekseyev'in "Gönüllüler"inin yardımına dayanıyordu. Kaledin'e karşı mücadele Ocak 1918 sonuna dek sürdü. Kızıl Muhafız birlikleri ve onlara katılan cephe Kazakları ona karşı harekatı yürütüyorlardı. 29 Ocak 1918'de Kaledincilerin yerle bir edilmesinden sonra Beyaz Muhafız ordu hükümeti yetkilerini bıraktı. Kaledin intihar etti. Yardımcısı General Bogayevski (geri çekilen ordu hükümetinin başkanı), Kaledin'in eserini sürdürmeye çalıştı, ancak o da başarı elde edemedi. 4 Mart'ta bir Sovyet birliğinin komutanına, Kazak Atamanı Golubyov'a teslim oldu, daha sonra onunla birlikte Sovyetlere karşı yeni bir eylem hazırlığına başladı, fakat kısa süre içinde Kızıl Muhafızlar tarafından ele geçirildi ve 14 Nisan'da kurşuna dizildi. (s. 286, 330)

[119] Sözkonusu olan, Kasım ve Aralık 1917'de toplanan Köylü Temsilcileri Kongreleridir — Köylü Temsilcileri Tüm-Rusya Olağanüstü Kongresi ve hemen onun ardından toplanan Köylü Temsilcileri II. Kongresi (bkz. elinizdeki baskının IV. cildinde Not 143, 147 ve 148). Her iki Kongre de Ekim Devrimi'ni ve onun devrimci önlemlerini tanıdı, Sovyet iktidarının politikasını onayladı ve sonuçta Köylü Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi'nin İşçi ve Asker Sovyetleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'yle, Merkezi Sovyet iktidarının organı olarak birleşik bir Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nde kaynaşmaya yol açtı. Dolayısıyla bu iki Kongre, küçük ve orta köylü kitlelerin, burjuvazi, büyük toprak sahipleri, Çar'ın generalleri ve Sağ Sosyal-Dev-

rimciler tarafından bu dönemde örgütlenen karşı-devrime karşı olduklarını kanıtladı. (s. 286)

[120] Ordunun demokratikleştirilmesi, İşçi ve Asker Temsilcileri Petrograd Sovyeti tarafından 14 (1) Mart 1917'de çıkarılan ünlü 1 Nolu emirle başladı. Bu emir üzerine tüm ordu birliklerinde komiteler oluşturuldu ve ordu politik yaşama entegre edildi, ayrıca hizmet dışında rütbeye bağlı tüm saygı gösterileri kaldırıldı (örneğin üst rütbeliler önünde hazırol duruşu, hizmet dışında zorunlu saygı gösterisi). Bu demokratikleşmenin ana amaçlarından biri, o zamanki Sovyet liderlerinin —Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin— bakış açısına göre, emperyalist savaşın sürdürülmesi için, savaş yeteneğine sahip bir ordu yaratmaktı. Bu yüzden ordunun demokratikleşmesini, "devrimin savunulması"nın çıkarları bakış açısından, gerçekte ise emperyalist savaşta burjuvazinin çıkarlarının savunulması bakış açısından geçerli olan bir çerçeveye sıkıştırmaya çalışıyorlardı; ordunun eski, karşı-devrimci subaylar heyetine ve onların haklarına hiç dokunmuyorlardı. Buna rağmen bu demokratikleşme bile Çarlık ordusunun ve kapitalist ordunun kuruluş ilkeleriyle genelde çelişiyor ve ordu içinde devrimci çalışma için elverişli bir zemin yaratıyordu. Bu yüzden burjuvazi ve ordunun subay heyeti tarafından, ordunun "bozulması"nı teşvik edici bir şey olarak, olağanüstü düşmanca algılandı. Orduda Bolşevik etkinin ilk belirtilerinden sonra —cephede ve cephe gerisinde— Geçici Hükümet 1 Nolu emrin etkinlik alanını daraltmak için önlemler aldı. Askerlerin "disiplinsizliği"ni yeterince engellemediği için, Birinci Geçici Hükümet'in Savaş Bakanı Guçkov tarafından imzalanmayan ve bu yüzden ancak koalisyon hükümeti tarafından çıkarılan askerlerin hakları deklarasyonu bu amaca hizmet ediyordu. Temmuz günlerinden sonra, cephede ölüm cezasını yeniden yürürlüğe koymaya kadar varan Kerenski'nin geçici hükümetinin diğer önlemleri, "devrimin savunulması", yani burjuvazinin orduda eski kadavra itaatini yeniden yürürlüğe koyma çıkarının savunulması amacına yönelikti. Öte yandan 1 nolu emir temelinde yaratılmış olan ordunun seçilmiş organları, başlangıçtan itibaren Menşevikler ve Sosyal-Devrimcilerle, aynı zamanda subay heyetinin temsilcileriyle doldu taştı. Bu arada *alt* ordu organları, orduda Bolşevik etkinin artmasıyla ve asker kitlelerinin devrimcileşmesiyle az çok yenilenirken, üst örgütler gittikçe karşı-devrimcileşti ve gerek Ekim Devrimi sırasında gerekse de hemen sonra karşı-devrimci subaylar heyetinin ve onların proleter devrime karşı eylemlerinin kalesi olarak kaldı. Orduda böylesi bir

durum tabii ki savunulamazdı. Ülke emperyalist savaştan henüz çıkmadıkça, Kızıl Ordu oluşturulmadıkça, eski ordu ortadan kaldırılamazdı. Bu yüzden orduda eski, karşı-devrimci generallerin ve subay heyetinin direnişi kırılmak zorundaydı, bu yüzden onların kalesi, ordunun eski üst örgütleri parçalanmak zorundaydı. Bunun için orduda *yeni* bir demokratikleşme gerekliydi. Raporunda Lenin de bundan sözetmektedir. Bu demokratikleşme, Halk Komiserleri Konseyi'nin, cephe başkomutanı dahil tüm subaylar heyetinin seçilebilirliğini yürürlüğe koyan ve her birlik içinde iktidarı asker komitelerinin ve sovyetlerin elinde yoğunlaştıran 29 (10) Aralık 1917 tarihli Halk Komiserleri Konseyi kararnamesiyle gerçekleştirildi. (s. 287)

[121] Eski mahkemelerin yok edilmesinden söz eden Lenin, bununla, o zamana dek varolan burjuva mahkemeleri dağıtan ve yerlerine halk mahkemeleri yaratan 7 Aralık (24 Kasım) 1917 tarihli mahkemeler üzerine 1 Nolu kararnameyi kastetmektedir. Kararname halk yargıçlarının seçilebilirliğini ve görevden alınabilirliğini yürürlüğe koydu ve halktan oluşan üye kurumunu yarattı. (s. 288)

[122] Finans kapital çağında bankaların rolü olağanüstü artıyor. "Bankalar, alçakgönüllü aracılardan, tüm kapitalistlerin ve küçük girişimcilerin neredeyse tüm para sermayesi üzerinde tasarrufta bulunan ve aynı şekilde ilgili ülkenin ya *da bir dizi ülkenin üretim* araçlarının ve hammadde kaynaklarının büyük bölümü üzerinde tasarrufta bulunan güçlü tekel sahiplerine dönüşüyorlar" — diye yazıyordu Lenin, "Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" kitabında (bkz. SE., Cilt 5, s. 23 ve devamı [İnter Yayınları]).

Rusya'da bankaların etkinliği, Ekim Devrimi'nin arifesinde olağanüstü büyüktü. Banka ve sanayi girişimlerinin içiçe geçmesi, Rus maden sanayiinin tamamının yüzde 7'sinin, kömür ocaklarının yüzde 76,9'unun, petrol işletmelerinin yüzde 80'inin bankaların elinde yoğunlaşmasına yol açtı. Tahıl ihracatının yüzde 35'iyle pamuk ticaretinin üçte ikisi de bankaların elinde bulunuyordu.

Lenin, Ekim arifesinde yazdığı "Tehdit Eden Felaket ve Onunla Nasıl Mücadele Etmeli" eserinde, bankaların ulusallaştırılmasının gerekliliğini ayrıntılı olarak temellendirdi. "Bilindiği gibi bankalar modern ekonomik yaşamın odak noktasıdır, tüm kapitalist ekonomik sistemin en önemli merkezidir... Modern bankalar ticaret (tahıl ticareti ve her türlü başka ticaret) ve sanayiyle o kadar *sıkı içiçe geçmiştir* ki, banka-

lara 'el konmadan', ciddi hiçbir şey, 'devrimci-demokratik' hiçbir şey yapılamaz" (Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 202).

Bankaların ulusallaştırılması Ekim Devrimi'nden hemen sonra gerçekleştirilmedi. Önce geçiş önlemi olarak, bankaların faaliyeti üzerinde denetim yürürlüğe kondu. Ancak banka prensleri ve onların örneğine uyarak banka müdürleri ve memurları Sovyet hükümetinin kararlarını kötü niyetle sabote ettiler, öyle ki bu geçiş önleminin yerine hemen bankaların doğrudan ulusallaştırılması kondu.

27 (14) Aralık'ta Kızıl Ordu, Sovyet Hükümeti'nin talimatıyla tüm Petrograd bankalarını ve kredi kurumlarını işgal etti ve müdürlerini tutukladı. Akşamına bankaların ulusallaştırılması üzerine kararname çıkarıldı. Kararnamenin ilk iki maddesi şöyledi: "1— Bankacılık devlet tekelinde olacaktır; 2— bugün varolan tüm özel bankalar ve banka muameleleri devlet bankasıyla birleştirilecektir." (s. 290, 340)

[123] Çarlık hükümetinin ve geçici hükümetin devlet borçlarının feshedilmesi Sovyet Rusya için çok büyük bir öneme sahipti, çünkü böylece yabancı emperyalizmin boyunduruğundan kurtulacaktı. 1917 sonunda devlet borçlarının toplam tutarı 28 milyar rubleydi, bunun 12 milyar rublesinin yurtdışında dövizle ödenmesi gerekiyordu. Sadece faizi yılda 700 milyon gerektiriyordu.

Devlet borçlarının feshi üzerine kararname 21 Ocak 1918'de kabul edildi. (s. 291)

[124] Toplumsal üretim ve tüketim üzerinde işçi denetimi şiarı Bolşeviklerin ana şiarlarından biriydi ve Lenin tarafından daha 1917'de "Nisan Tezleri"nde formüle edildi. Lenin, işçi denetiminin önemini "Tehdit Eden Felaket ve Onunla Nasıl Mücadele Etmeli" broşüründe özellikle ayrıntılı açıkladı. Ekonomik felaketin ve kıtlığın önlenmesi için en önemli önlem üzerine konuşurken Lenin şöyle yazıyordu: "Önlem: devlet tarafından denetim, gözetim, kayıt, düzenlenmesidir, üretimde işgücünün doğrudan dağılımı ve ürünlerin paylaşımıdır, halk güçlerinin korunması ve idareli kullanılmasıdır, her türlü gereksiz güç sarfiyatının bertaraf edilmesi, tutumlu kullanılmasıdır. Denetim, gözetim, kayıt — felakete karşı ve açlığa karşı mücadelede ilk söz budur" (Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 196).

İşçi denetimine eşlik etmesi gereken en önemli önlem olarak Lenin şunları öğütlüyordu: 1) Bankaların ulusallaştırılması, 2) Şeker, kömür,

petrol ve metalürji şirketlerinin ulusallaştırılması, 3) Meslek sırlarının ortadan kaldırılması, 4) Sanayicilerin ve tüccarların zorunlu sendikalaşması, 5) Halkın tüketim kooperatiflerinde zorunlu birleşmesi. Ve işçi denetiminin etkinliğinin temel koşulunu Lenin, ***proletaryanın elinde*** bulunan devlet iktidarında görüyordu. Böylece işçi denetimi proleter devrimin şiarlarından birini oluşturuyordu ve sanayinin kapitalistlerin elinden proleter devletin eline geçirilmesi için ve kapitalist özel ticaretin, değiş-tokuşun ve paylaşımın bir devlet kooperatif örgütüne dönüştürülmesi için bizzat bu devrimde üretimin toplumsallaştırılmasına geçiş olarak hizmet etmek zorundaydı. Bu geçiş önlemlerinin biçimleri devrimin daha sonraki gidişatı ve sınıf mücadelesinin ve sosyalist inşanın ilgili somut koşulları tarafından belirlenir.

Ekim Devrimi'nden hemen sonra, 27 (14) Kasım 1917'de, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından Lenin'in taslağı temelinde, işçi denetimi üzerine bir kararname kabul edildi ve hayata geçirildi (bkz. bu taslak için SE, 6. Cilt, s. 421 ve devamı [İnter Yayınları]). Bu kararnamenin yayını üzerine daha fazla detay için bkz. aynı ciltte Not 13.

Kapitalistler "İşçi Denetimi Üzerine Kararname"yi olağanüstü düşmanca algıladılar. Böylece tüm Rusya'dan ve Petrograd Sanayi Birliği'nden ticaret ve sanayi örgütlerinin temsilcilerinin 6 Aralık (23 Kasım) 1918 tarihli kararında girişimcilere, işletmelerinde işçi denetiminin yürürlüğe konması talep edilmesi durumunda işletmelerin faaliyetini durdurmaları öneriliyordu. (s. 291)

[125] Sözkonusu olan, Deri İşçileri Birliği Merkez Komitesi ile deri sanayii işletmeleri sahipleri arasında Aralık 1917'de başlayan görüşmelerdir. Bu görüşmelerin sonucu, Deri Sanayii Ana Komitesi'nin reorganizasyonuydu: bu Komite'de sandalyelerin üçte ikisi Sovyet örgütlerinin temsilcilerine verildi. Nisan başında tüm Sovyetlere Lenin tarafından imzalanmış bir genelge gönderildi, bu genelgede Deri Merkezinin yerel organlarının reorganizasyonu, sandalyelerin üçte ikisi işçiler için ve üçte biri işverenler için anahtarına göre düzenlenmiştir. (s. 294)

[126] Çarlığın devrilmesi şiarı altında yürütülen 1905 Ekim grevi, Eylül sonunda Moskova demiryolu ağında başladı. Birkaç gün sonra tüm Moskova'yı içine aldı, Petersburg'a ve başka kentlere sıçradı ve bir genel greve dönüştü. Her yerde çeşitli sanayi girişimlerinin, demiryollarının, posta ve telgraf dairelerinin işçileri ve görevlileri greve gittiler. Devlet memurları, doktorlar, mühendisler ve avukatlar da grevdeydi. Belirli

özgürlüklerin, "yasa koyucu" bir devlet Duması'nın toplanması ve eski Buliginci projeyle (bkz. elinizdeki cilt, Not 101) karşılaştırıldığında halkın oy hakkının genişletilmesini vaat eden 30 (17) Ekim tarihli Çarlık manifestosu yayınlandıktan sonra grev bırakıldı. Grev sırasında Petersburg'da ve başka bazı kentlerde İşçi Temsilcileri Sovyetleri kuruldu (1905 Ekim grevi üzerine ayrıntılı bilgi için bkz. SE.'in 3. cildi, Not 10 [İnter Yayınları]). (s. 295)

[127] VII. Parti Kongresi (6–8 Mart1918), dış politikanın en önemli sorunu üzerine, Sovyet Rusya'nın savaştan çıkması ve Almanya'yla barış anlaşması üzerine tartışmak için toplandı. Bunun dışında gündemde bulunan tek sorun, Parti programının revizyonuydu.

II. Sovyet Kongresi, Ekim Devrimi'nin zaferinden hemen sonra, barış üzerine Lenin tarafından önerilen kararnameyi kabul etti (tam metin için bkz. SE., 6. Cilt, s. 411 ve devamı, barış üzerine Lenin'in konuşması).' Kararname, savaşan halklara ve hükümetlere, hemen resmi barış görüşmelerine başlama çağrısını içeriyordu. Halk Komiserleri Konseyi bu kararnameyi yayınladı ve barış görüşmelerine başlamak için her türlü önlemi aldı. Antant devletlerinin hükümetleri, Sovyet hükümetinin önerisini yanıtsız bıraktılar, sadece Almanya barış görüşmelerine hazır olduğunu açıkladı, görüşmeler 22 (9) Aralık 1917'de başladı ve kesintilerle, Brest-Litovsk Barış Anlaşması'nın imzalandığı 3 Mart 1918 gününe dek sürdü.

Parti içinde barış sorunuyla ilgili neredeyse bölünmeye yol açacak olan çok ağır görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Lenin ve VII. Parti Kongresi'nde savaş ve barış üzerine konuşmasında savunduğu görüşlerin yandaşları, zafer kazanmadan önce Parti içinde amansız bir mücadele yürütmek zorunda kaldılar. Lenin'in görüşlerine, Parti içinde, başta politik liderleri, teorisyenleri ve ilham kaynakları olan Buharin'le sözümona "Sol" Komünistler karşı çıktılar. "Sollar" Parti'ye karşı mücadeleyi devlet organlarında da sürdürdüler ve burada Sol Sosyal-Devrimcilerle eleleydiler. Parti içinde "Sol" Komünistler, Moskova Bölge Komitesi'ni, aynı şekilde Moskova ve Petersburg Parti Komitesi'ni ellerinde bulunduruyorlardı ve bu örgütlerin aygıtını ve olanaklarını amansız bir fraksiyon mücadelesi için kullanıyorlardı.

10 Ocak 1918'de (28 Aralık 1917) Parti'nin Moskova Bölge Bürosu, emperyalist Almanya'yla barış görüşmelerinin kesilmesi ve "tüm ülkelerin bütün diplomatik haydutları"yla her türlü diplomatik ilişkinin dur-

durulmasını talep ettiği bir karar kabul etti. 1918 Ocak sonu (ortası) Moskova ve Petrograd Komiteleri barış görüşmelerini protesto ettiler ve görüşmelerin kesilmesini istediler. Lenin'in, Sovyet Rusya'da proletarya diktatörlüğünü, dünya devriminin merkezi olarak korumak ve bu diktatörlük için mücadelenin devamını hazırlamak ve onun iç ve uluslararası görevlerinin gerçekleştirilmesi için "nefes molası" yaratmak için, ne kadar zor olursa olsun Almanya'yla hemen barış yapmak gerektiği düşüncesinin karşına, karşıtları ya derhal bir devrimci savaş talebini ya da Troçki'nin şu formülasyonunu çıkarıyorlar: "Savaşı durduracagız, barış imzalamayacağız ve orduyu terhis edeceğiz".

Parti Merkez Komitesi'nin ve III. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi delegelerinin konferansında 32 delege devrimci bir savaştan yana oldu, 16 delege Troçki'nin, 15'i Lenin'in görüşünü savundu. Ancak oradakiler arasında sadece birisi, Stukov yoldaş, görüşmelerin hemen kesilmesinden yana oy kullandı. Parti Merkez Komitesi 24 (11) Ocak'ta, 7'ye karşı 9 oyluk bir çoğunlukla Troçki'nin formülünü onayladı. 16 Şubat sabahı, Almanların ilerledikleri ortaya çıktığında, barış imzalamayı onaylayan bir telgraf çekilmesi önerisini buna rağmen Merkez Komitesinin sadece 6 üyesi onayladı, 7 MK üyesi karşı oy kullandı, ancak 18 Şubat akşamı Lenin'in görüşü ağırlık kazandı — telgrafın gönderilmesi lehine 7 MK üyesi, aleyhine 5 üye oy kullandı, bir tanesi çekimser oy verdi.

23 Şubat'ta MK Alman hükümetinin yeni önerilerini görüştü. Önerilerin kabulünü Lenin, Stalin, Zinovyev, Stasova, Sverdlov, Sokolnikov, Smilga savundular. Bubnov, Uritski, Buharin ve Lomov karşı çıktılar. Troçki, Krestinski, Cerjinski ve Yoffe çekimser kaldılar. Böylece Almanların yeni önerileri temelinde görüşmelere yeniden başlama kararı 4'e karşı 7 gibi görece bir çoğunlukla alındı, 4 kişi çekimser kaldı.

Merkez Komitesi'nin bu kararı görüş ayrılıklarını zayıflatmadı. "Sollar" büyük bir enerji ve inatla, bu kararı boşa çıkarma politikası izlediler. Parti'nin Moskova Bölge Bürosu, 24 Şubat tarihli oturumda, MK'ya "politik çizgisini ve bileşimini gözönüne alarak güvensizlik" bildirdi ve "ilk fırsatta yeni MK seçiminde ısrar edeceğini" açıkladı. Bu kararın sonunda, Büro'nun, ***"yakın zamanda Parti'nin bölünmesini neredeyse kaçınılmaz gördüğü"*** söyleniyordu. Merkez Komitesinin "solcu" üyeleri, 23 Şubat tarihli MK oturumunda "tüm sorumlu Sovyet ve Parti görevlerinden çekildiklerini ve hem Parti içinde hem de dışında ajitasyon özgürlüklerini saklı tuttuklarını" açıkladılar.

Fakat daha VII. Parti Kongresi'nden önce (Mart 1918), eskiden "Sollar"ın önerilerini desteklemiş olan bir dizi örgüt, Merkez komitesi'nin çizgisini onayladı. 3 Mart'ta Brest-Litovsk'ta Sovyet delegasyonu tarafından barış anlaşması imzalandı, 4 Mart'ta Moskova Kent Konferansı 52'ye karşı 64 oyla, Brest'te imzalanan barışı savunduğu, MK'ya güvenini ifade ettiği ve delegelerini VII. Parti Kongresi'nde Parti'nin birliğini korumakla görevlendirdiği bir karar kabul etti. Aynı zamanda bu kararda "Sollar"ın, bir bölünmeye yol açma çabaları mahkûm edildi. 7 Mart'ta Petrograd Konferansı ve Petrograd'ın bir dizi bölgesi benzer bir karar kabul ettiler.

Lenin'in VII. Parti Kongresi'nde savaş ve barış üzerine konuşması belirleyiciydi. Parti Kongresi ezici bir çoğunlukla Lenin'in görüşünü savundu ve kısa süre sonra IV. Olağanüstü Sovyet Kongresi de Lenin'in raporunun ardından barış anlaşmasını onayladı. Fakat "Sol" Komünistler bu *iki* kongreden sonra da, 1918 yazına dek, yalnızca barış sorununda değil, aksine sosyalist inşanın bir dizi temel sorununda da Leninist çizgiyi boşa çıkarma politikası izlemeyi sürdürdüler (bu konuda bkz. SE., s. 365 ve devamında "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" makalesi ve bu makaleyle ilgili Not 148 [İnter Yayınları]). Liderleri ve teorisyenleri olarak önceden olduğu gibi Buharin faaliyet gösteriyordu.

Parti'ye karşı mücadelenin bu yeni döneminde de "Sol" Komünistler devlet organlarında Sol Sosyal-Devrimcilerle blok kurdular ve dolayısıyla Lenin'in onlara, emperyalist savaşın dehşetinden kudurmuş küçük-burjuvanın çabalarının ve kararsızlıklarının taşıyıcısı olarak vermiş olduğu sınıf karekteristiğini en isabetli biçimde yeniden onayladılar.

"Sollar"la Parti arasındaki görüş ayrılıklarının şiddet ve süresinin nedeni, "Sollar"ın tipik "kudurmuş küçük-burjuvalar" olarak proleter devrimin en önemli sorunlarının küçük-burjuva oportünist bir değerlendirmesinden hareket etmesinde yatıyordu.

"Sollar", konuşmalarında kendilerini çok devrimci göstermelerine rağmen, temel sorunda, tek ülkede sosyalizmin inşası sorununda gerçekte Menşevik-Troçkist bakış açısına sahiptiler. Batı'nın muzaffer proletaryası olmadan, kendi güçleriyle Rusya'da sosyalizmi inşa etmenin olanaksız olduğu görüşündeydiler. Örneğin Osinski, "sadece uluslararası sosyalizmin müdahalesinin, sadece daha yüksek bir gelişme aşamasında bulunan işçilerin yardımının, Rus ekonomisinin mutlak bir yükseli-

şini sağlayabileceği"ni yazdı. "Aksi halde hiçbir çıkış yolu yoktur ve sadece içsavaşın bir dünya savaşına... dönüşümüyle bizim için gerekli nefes molasını elde edebiliriz."

"Sollar"ın benzer ifadeleri aslında, "sürekli devrim teorisi"yle tamamen uyum içinde VII. Parti Kongeresi'nde şu iddiada bulunan Troçki'nin düşüncelerinin düşüncesizce tekrarıydı: "Kökleri çok derinlerde, yani ülkemizin geriliğinde yatan belirli bir uyumsuzluk açığa çıktı... O (devrimimiz. *—Alm. Red.*) daha ilk gelişme aşamasında gerekli desteği bulamadı... Bizi, sözcüğün tam anlamında yalnızca bir Avrupa devrimi kurtarabilir."

Buharin, sosyalist devrimin "ya donup kalacağı ya da, asla ağzı kapalı bir şişe içinde gelişmediğinden, çevresine daha da yayılacağı"nı söyledi.

Böylece "Sol" Komünistler, Parti çizgisinin tersine ve Troçkizmle tam bir uyum içinde, Sovyet Rusya'da sosyalist devrimin yalnızca Batı proletaryasının zaferi önkoşuluyla gelişebileceğini, yalnızca böyle bir zaferin Rusya'da sosyalist inşa olanağı yarattığını ve dünya devriminin gecikmesi durumunda Sovyet Rusya'nın kaçınılmaz olarak batmak zorunda olduğunu iddia ediyorlardı.

Bir nefes molası için çabayı, enternasyonalizm ilkelerinden sapma olarak değerlendiren "Sollar", Rus devrimiyle dünya devrimi arasındaki ilişkiyi asla kavramıyorlardı. Böylece "Sollar", MK'ya verdikleri açıklamalarında, barışın kabulünün "Rus devrimini uluslararası hareketin dışına çekeceği"ni yazdılar. "Sollar" dünya burjuvazisine derhal saldırıyı, uluslararası görevleri yerine getirmenin tek aracı olarak görüyorlardı. Lenin'le Parti'nin tersine, Troçkistlerle birlikte, Sovyet Rusya'da proletarya diktatörlüğünün Almanya'yla barış aracılığıyla korunmasının ve nefes molasının güvenceye alınmasının, dünya devriminin gelişimi için büyük önemini reddediyorlardı. Sovyet Rusya'da proleter devrimin ve proletarya diktatörlüğünün rolü ve önemi üzerine böylesine ulusal sınırlı bir anlayışa varmış olan "Sollar", Almanlarla barış anlaşmasının, onlara göre, Sovyet iktidarının elinden her türlü devrimci anlamı çalan, onu "bütünüyle biçimsel" ve bu yüzden de genelde gereksiz bir iktidar haline getiren utanç verici bir anlaşma olduğu için, Sovyet iktidarını Alman emperyalizminin süngüsüyle yok olmaya terk etmeyi olası görüyorlardı. Moskova Bölge Komitesi, MK'ya güvensizlik ifade eden, yukarıda adı geçen kararda şöyle yazıyordu: ***"Uluslara-***

rası devrimin yararına, şimdi tamamen biçimsel bir şey haline gelen Sovyet iktidarını yitirme olasılığını göze almayı yararlı görüyoruz" (Moskovalı "Sollar"ın bu açıklamasının eleştirisi için bkz. Lenin'in "Tuhaf ve Korkunç" makalesi, Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 322 ve devamı).

"Sol" Komünistler, emperyalistlerle ilişkilerde proleter devrimin güçlerini hesaba katmadan, sadece doğrudan saldırı yöntemini kabul ediyorlardı. "... gericiliğe karşı ***ancak amaca uygun*** bir direnişin devrime hizmet ettiğini" (Lenin) kavramıyorlardı. "Sollar", proletaryanın uzlaşmasını ve manevra yapmasını reddediyorlardı. Lenin'in ve Parti'nin aksine, uzlaşma ve "uzlaşma" olduğunu, dünya devriminin kalesinin —Sovyet ülkesinin— korunması görevi bunu gerektirdiğinde toprak açısından maddi olarak büyük fedakârlık yapılabileceği ve yapılmak zorunda olduğunu kavramıyorlardı, yeterince güçlü olmadan körükörüne mücadeleye atılmanın, proletarya diktatörlüğünü yıkmakta çıkarı olan emperyalistler için doğrudan bir yardım anlamına geldiğini kavramıyorlardı.

Troçki'nin Brest Barışı'na ilişkin tavrı, aslında "Sol" Komünistlerden hiçbir biçimde farklı değildi. Maceracı, "Savaşı durduruyoruz ve barış imzalamıyoruz" formülasyonu da, aslında emperyalistlerle bir uzlaşma olarak barışın "sol" reddiyesiydi. Evet, dahası, sonunda Almanların koşullarının kabulünden yana oy kullandığında bile, eğer Almanlar Ukrayna'dan Sovyet birliklerinin çekilmesini talep edecek olurlarsa, Sovyetler'in devrimci bir savaş başlatmaları gerektiğini söylüyordu.

Aynı "Sol" Komünistler gibi Troçki de, proletaya diktatörlüğünü ayakta tutmak için en büyük tavizlerin verilebileceğini reddediyordu.

Gerek "Sol" Komünistler gerekse de Troçki aslında, devrimimizin karakteri ve perspektifleri sorununda aynı Menşevik bakış açısını savunuyorlardı. Ölçüsüz derecede "devrimci" bir lafazanlık örtüsü altında Parti'ye, gerçekte sadece proletarya diktatörlüğünün çökmesine yol açabilecek olan bir politika dayatmak istiyorlardı.

"Sol" Komünistler ve Parti'ye karşı mücadeleleri üzerine daha fazla bilgi için bkz. elinizdeki ciltte Not 148. (s. 297, 319)

[128] 3 ve 4 Mayıs (20 ve 21 Nisan) 1917'de Petrograd ve Moskova'da, Dışişleri Bakanı Milyukov'un Antant hükümetlerine gönderdiği notaya karşı işçi ve askerlerin protesto gösterileri yapıldı. Bu notada, Geçici Hükümet'in, Çarlık hükümeti tarafından İngiltere ve Fransa'yla yapı-

lan askeri anlaşmaları koruyacağı söyleniyordu. Kitlesel protesto Milyukov'u istifaya zorladı. Geçici Hükümet'e karşı bu ilk kitlesel eylemin ayrıntıları üzerine bkz. SE., 6. Cilt, Not 38, bu eylemin ve onunla bağıntılı politik krizin Lenin tarafından değerlendirilmesi için bkz. aynı Cilt, "Krizin Dersleri" ve "İktidar Krizi", s. 137 ve 141 (İnter Yayınları). (s. 298)

[129] Temmuz Günleri — Petrogradlı işçi ve asker kitlelerinin, Kadetlerin koalisyon hükümetinden geçici olarak çekilmesi vesilesiyle, "Tüm İktidar Sovyetlere" şiarıyla ortaya çıktıkları ve Merkez Yürütme Komitesi'nden iktidarı devralmasını talep ettikleri 16–18 (3–5) Temmuz 1917 tarihli günler. İki gün boyunca silahlı kitleler gösteri yaptı. Gösteriler barışçı bir karakter taşıyordu. Ancak hükümet birlikleri ateş açtı, çatışma çıktı. 18 (5) Temmuz 1917 akşamı, cepheden çağrılan karşı-devrimci birlikler Petrograd'a vardı, hareket bastırıldı, Bolşeviklere karşı ev baskınları, tutuklamalar ve pogromlar başladı ("Pravda" matbaası ve redaksiyonu tahrip edildi). Temmuz günlerinden sonra burjuvazinin diktatörlüğünün, Kerenski hükümetiyle Sovyetlerin liderleri ve başlarında Lenin'in dediği gibi, "devrimi karşı-devrimin ellerine teslim ederek ve partileriyle Sovyetleri karşı-devrimin incir yaprağına dönüştürerek kesin olarak devrime ihanet eden" (bkz. Lenin'in "Politik Durum" adlı makalesi, Bütün Eserler, Cilt XXI. , s. 28) Tsereteli ve Çernov'un bulunduğu Sosyal-Devrimcilerle Menşeviklerin partileri tarafından kamufle edilen, askeri klik tarafından uygulanan açık karşı-devrimci dönemi başladı.

Temmuz günleri devrimin gelişiminde bir dönüm noktasıydı. İkili iktidarın ve devrimin "barışçıl" döneminin sonu anlamına geliyordu. Bu andan itibaren Parti'nin ve işçi ve asker kitlelerinin, iktidarın proletarya tarafından zorla ele geçirilmesi için, proletaryanın silahlı ayaklanması için hazırlığı gündemdedir. Menşeviklerle Sosyal-Devrimciler tarafından yönlendirilen Sovyetler'in ihaneti, bunların burjuva karşı-devrimci bir "incir yaprağı"na dönüşümü, Bolşeviklerin "Tüm İktidar Sovyetlere" şiarını geçici olarak, Sovyetler'in Bolşevik Parti tarafından fethedilmesine dek ve bunların iktidar için proleter mücadelenin organlarına, ayaklanmanın organlarına dönüşmesine dek ertelemelerini beraberinde getirdi. (Lenin'in Temmuz olaylarını ve buradan çıkan politik durum değerlendirmesi için bkz. "Şiarlar Üzerine",SE., 6. Cilt, s. 176 ve devamı. Temmuz olaylarının ayrıntıları üzerine, bkz. aynı Cilt, Not 53[İnter Yayınları]) (s. 298)

[130] Kornilov darbesi, General Kornilov'un şahsında bir askeri diktatörlük kurmak amacıyla bir burjuva karşı-devrimci darbe girişimiydi. Darbe, başta o zamanki Başkomutan Kornilov'la ordu generalleri, Kadet Partisi ve ticaret ve sanayi burjuvazisinin tepesindekiler tarafından örgütlendi. Başta Kerenski olmak üzere küçük-burjuvazinin uzlaşmacı çevrelerinin yalpalamaya başlamasına yol açan darbe, işçi ve asker kitlelerinin Bolşevik Parti tarafından en geniş mobilizasyonu sayesinde başarısızlığa uğradı. Kornilov tarafından Petrograd'a karşı harekete geçirilen cephe birliklerinden bölükler (bir Kazak kolordusu ve Vahşi Tümen), yolda dağıldıkları için Petrograd'a varamadılar. Kitlelerin baskısı altında Kerenski hükümeti Kornilov'u vatan haini ilan etmek ve tutuklamak zorunda kaldı (Kornilov kısa süre sonra kaçtı). Kornilov darbesi ve ona karşı mücadelenin taktiği üzerine bkz. Lenin'in "Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Merkez Komitesi'ne" mektubu, SE., Cilt 6. s, 213 ve devamı. Kornilov olayı ile ilgili ayrıntılar için bkz. ayrıca, aynı Cilt, Not 62 ve 65. (İnter Yayınları) (s. 298)

[131] Burada sözkonusu olan, *ona katılan* Menşevik ve Sosyal-Devrimci partilerin tam desteğiyle Geçici Hükümet tarafından, emperyalist savaşın muzaffer sona dek sürdürülmesi amacıyla gerçekleştirilen 1917 Haziran saldırısıdır. Kerenski cepheyi dolaştı ve toplantılarda birlikleri saldırıya ikna etmeye çalıştı. Saldırı 1 Temuz'da (18 Haziran) Batı ve Güneybatı cephesinde başladı. İlk günlerde başarılıydı, fakat hemen sonra korkunç bir geri çekilme başladı, ordu çok sayıda ölü, yaralı ve tutsak kaybı verdi. Bu "saldırı" cephede ve cephe gerisinde, kitlelerin hızla devrimcileşmesi ve özel olarak Petrograd'da Temmuz eylemi için güçlü müşevviklerden birini oluşturuyordu. (s. 306)

[132] Troçki, 10 Şubat 1918'de barış anlaşmasını imzalamadı, aksine Sovyet hükümetinin savaştan çıktığını ve Almanya'yla savaş durumunu sona erdirdiğini açıkladı. Bunu yaparken son derece maceracı bir bakış açısından hareket ediyor ve Almanların ilerleyecek durumda olmayacaklarını iddia ediyordu. Oysa Alman ordusu daha 18 Şubat'ta saldırıya geçti, bu saldırı 2 Mart'a dek sürdü. Bu süre içinde Almanlar, Rus birliklerinden herhangi bir direniş görmeksizin, Dvinsk, Minsk, Polozk, Rejna, Orşa, Volmar, Venden, Hapsal, Pskov (Pleskau), Yuryev (Dorpat), Reval, Borisov ve Narva'yı işgal etiler. Kentler ve tren istasyonları 60, 100 ve 200 kişilik küçük birliklerce işgal edildi. Almanlar ganimet olarak büyük miktarda gıda maddeleri ve giysi stokları, askeri donanımlar, top, mühimmat vs. ele geçirdi. Bu saldırının ardından Alman

emperyalistleri Sovyet Cumhuriyeti'ne, zamanında önerilenden çok daha ağır ve aşağılayıcı barış koşulları dikte ettiler.(s. 309)

[133] 16 (3) Haziran'da, başında Başbakan Stolipin'le Çarlık hükümeti II. Devlet Duması'nı dağıttı, Sosyal-Demokrat Duma fraksiyonunu mahkeme önüne çıkardı ve işçilerle köylülüğün, önceki seçim yasasından sonra zaten çok sınırlanmış olan temsilini daha da daralttı. II. Duma'nın dağıtılması, 1905–1907 devriminin tüm kazanımlarına karşı kesin bir saldırının devamıydı ve ona, işçi sınıfının her türlü örgütüne —parti, sendika, eğitim örgütleri— karşı eşi görülmemiş bir terör eşlik ediyordu. Devrimin geçici bir yenilgisi gerçeğini gören Lenin, devrimin yeni bir yükselişinin hazırlanması yararına, mücadele yöntemlerinin değiştirilmesinde ısrar etti ve "Sollar" ("Otzovistler", "Ültimatistler" ve "Vperyodcular; bkz. elinizdeki cilt, Not 134) karşısında, seçimlere katılmanın ve hükümet tarafından görevlendirilen III. Duma'dan yararlanmanın gerekliliğini savundu. Bolşevikler çok sayıda vekalet ele geçirmeyi başardılar. Duma'ya katılımı Lenin burada, "Stolipin'le işitilmemiş ölçüde rezilce anlaşma" olarak adlandırıyor. "Yükümlülükler" üstlenme ve "monarşist kâğıtçıklar"ın imzalanmasına gelince, Lenin burada bununla, tüm Duma üyelerinin vermek zorunda olduğu yazılı, Çar'a sadakat yükümlülüğünü kastediyor. Bunu imzalamayı reddetmek Duma'dan ihraç anlamına geliyordu. Bu formaliteyi reddederek, Çarlığa karşı devrimci mücadelenin devamı için işçi sınıfının mobilizasyonu amacıyla Duma kürsüsünü bir araç olarak yitirmek istemeyen Bolşevikler, 14 (1) Kasım 1907'de, Duma'nın açılış gününde bütün diğer temsilcileriyle birlikte imzalarını verdiler. (s. 310)

[134] Lenin burada, III. Duma'ya katılmaya karşı çıkan ve Bolşeviklerin Duma'ya katılarak, bu kurumun karşı-devrimci karakterinin açığa çıkarılmasını zorlaştırdıkları ve böylece Çarlığa, Duma'yla kamufle edilmiş olarak devrimi bastırmayı kolaylaştırdıkları iddiasında bulunan "Sol" Bolşeviklerden sözediyor. "Sol" Bolşevikler akımı, "Otzovistler" ve "Ültimatistler"den oluşuyordu. "Otzovistler" (Rusça sözcük: otsovaty'dan — geri çağırmak) sosyal-demokrat fraksiyonun Duma'dan kayıtsız şartsız geri çağrılmasını talep ediyorlardı. "Ültimatistler", sosyal-demokrat Duma fraksiyonuna, yerine getirilmesi dizginsiz Çarlık gericiliğinin mevcut koşulları altında olanaksız olan bir dizi talepler (bir Ültimatom) vererek, "Otzovist" bakış açılarını gizliyorlardı. Temmuz 1909'da "Otzovistler" Bolşeviklerden ayrıldılar ve yıl sonunda "Ültimatistler"le birlikte, anti-Marksist, yarı-anarşist bir karaktere sa-

hip olan ve işçi kitleleri üzerinde hiçbir etkinliği bulunmayan "Vperyod" ("İleri") grubunu kurdular. (Otzovistler, Ültimatistler ve "Vperyod"cular hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. SE'in, 4. cildinde yayınlanmış olan, Lenin tarafından kaleme alınmış, "Proletari" gazetesinin genişletilmiş yazı kurulu toplantısının Otzovizm ve Ültimatizm üzerine kararı, s. 26 ve devamı ve "Bir Yazarın Notları" I, "Otzovizm Yandaşları ve Savunucularının 'Platform'u Üzerine" makalesi, s. 34 ve devamı, aynı cildin 13. ve19. notları. [İnter Yayınları]). (s. 310)

[135] Tilsit barışı 1807 yılında, Prusya'nın Rusya tarafından desteklendiği 1806–1807 tarihleri arasındaki savaşın ardından, Doğu Prusya kenti Tilsit'te, bir yanda Fransa, öte yanda Prusya ve Rusya arasında yapılmıştır. Prusya için son derece ağır ve alçaltıcı bu anlaşmayla Fransa, Prusya'nın elinden topraklarının yarısından fazlasını aldı ve 200 milyon franktan fazla savaş vergisi yükledi. Ayrıca Prusya kralı, Napoleon'un birliklerini desteklemek için özel bir yardım kolordusu kurmakla yükümlüydü.

Tilsit barışından sonra Prusya, ordusunu geliştirme çalışmasını sürdürdü ve başta Rusya olmak üzere feodal devletlerin Avrupa koalisyonunun 1813–1815 yıllarındaki savaşta Fransa üzerinde kazandıkları zaferden sonra, tüm kayıplarını yeniden telafi edebildi ve bunun da ötesinde yeni bölgeler kazandı. (s. 312)

[136] Petrograd Putilov Fabrikalarının işçileri, devrimin tüm tayin edici anlarında başı çekiyor ve Bolşevikleri destekliyorlardı. 24 (11) Ekim 1917'de Putilov işçileri, tüm iktidarın Sovyetlere geçmesi üzerine bir karar hazırladılar ve tüm Bolşevik taleplerin aktif desteğini savundular. Şubat 1918'de, Alman saldırısı günlerinde Putilov işçileri cepheye bazı Kızıl Muhafız bölükleri yolladılar.

"Kızıl Putilov Fabrikaları" şu anda SSCB'nin en büyük makine yapım fabrikaları arasındadır. (s. 313)

[137] Almanların, 18 Şubat'ta öğleyin saat 12'de ateşkesi bozacaklarını bildirmelerinden sonra, 17 Şubat'ta Merkez Komitesi toplandı. Başlarında Buharin'le "Sol" Komünistlerin oylaması, onların ilkesel güvensizliğini ve pratik kararsızlığım gösterdi. Sürekli olarak devrimci bir savaşı savundular, ancak kimin "devrimci savaş"tan yana olduğu üzerine oylama yapıldığında tek bir "Sol" Komünist bile bundan yana oy kullanmaya cesaret edemedi.

"Sollar", "barış görüşmelerine yeniden başlamakta, Alman saldırısı yeterince ortaya çıkıncaya ve etkisi işçi hareketi üzerinde açıkça görülünceye dek beklemek"ten yana oy kullandılar. Aynı zamanda: "Alman saldırısı gerçekleştiğinde, Almanya ve Avusturya'da ise devrimci yükseliş gündeme gelmediğinde barış yapmalı mıyız?" sorusunun oylanmasında çekimser oy kullandılar. (s. 320)

[138] Canossa, bugün geriye sadece yıkıntıları kalan, ortaçağa ait bir dağ şatosudur. Bu şato tarihte, uzun süre Papa VII. Gregor'a karşı mücadele etmiş ve bu mücadelede yenilmiş olan Alman imparatoru IV. Heinrich'in, Papa'nın meskeni Canossa şatosu önüne tövbekar giysisiyle gelmesi ve yaptıklarından dolayı pişmanlık duymasıyla tanınır. Bu yüzden bazen, birinin pişman olduğu ve bir başkasının merhametine sığındığı ifade edilmek istendiğinde, "Canossa'ya gidiyor" denir. (s. 321)

[139] Burada, 12 Mart'ta toplantıya çağrılan ve 14 Mart 1918'den 16'sına dek Moskova'da toplanan IV. Olağanüstü Sovyet Kongresi kastedilmektedir. Karar alıcı oya sahip 1172 delege, istişari oya sahip 80 delege vardı, bunların 814'ü Bolşevik, 238'i "Sol" Sosyal-Devrimci, 14'ü anarşist, 24'ü Menşevik, 16'sı enternasyonalist Sosyal-demokrat, 24'ü Maksimalist ve 15'i Sağ Sosyal-Devrimciydi.

Kongre sadece iki sorunu ele aldı: Brest Barış anlaşmasının imzalanması ve başkentin Moskova'ya taşınması.

Barış, 15 Mart'ta, 115 oyun çekimser kaldığı ("Sol" Komünistler de bunların arasındaydı) 261 oya karşı 784 oyla onaylandı. Kongre'nin Bolşevik fraksiyonunda oy oranları şöyleydi: barış anlaşmasının onayı lehinde 453, aleyhinde 36, çekimser 8. (s. 323)

[140] Yurtdışındaki Rus burjuvazisi basınında Brest Barışı'na şiddetle karşı çıkıyor ve Sovyet cumhuriyetini Alman emperyalizmiyle bir savaşın "içine itmeye" çalışıyordu, çünkü bu savaşın sonunda Sovyet iktidarının kaçınılmaz çöküşünü hesaplıyordu. Bunu yaparken, yurtsever duygularla oynamaya çalışıyor ve Bolşeviklerin ihaneti üzerine ve Rusya'nın Almanlara satılması üzerine sızlanıyordu. Küçük-burjuva partiler, "Dyelo Naroda"cılar, yani Sağ Sosyal-Devrimciler (o zaman "Dyelo Naroda"yı çıkarıyorlardı) ve Sol Sosyal-Devrimciler, aynı şekilde sağ Menşevikler ve bunların yine "sol" türü, kendilerine o zaman Enternasyonalist Sosyal-Demokratlar diyen "Novaya Jizn"ciler — bunların hepsi bu sorunda aslında göçmen burjuvazinin borazanını çalıyor-

lardı. Barış sorununda Parti'ye karşı mücadele eden ve "kudurmuş küçük-burjuva"nın kararsızlığını ifade eden "Sol" Komünistlerin küçükburjuva ve burjuva partilerle bu dayanışmasına Lenin tekrar tekrar dikkat çekti. "Onların tezlerinde (yani "Sol" Komünistlerin tezlerinde) ve aynı zamanda sol Sosyal-Devrimcilerin tezlerinde — diyor Lenin — öncelikle sağ kampta da, Milyukov'dan Martov'a kadar burjuvazinin kampında gördüklerimizin aynısını görüyoruz." (s. 326)

[141] Mart ve Nisan 1918'de yazılan ve 28 Nisan'da "İzvestiya"nın 85. sayısında yayınlanan ***"Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri"*** makalesi, Sovyet literatüründe "Lenin'in İlkbahar Ekonomi Planı" adıyla tanınan sosyalist inşa planını ortaya serdi. Ve ***bu*** bakış açısından hareketle, Lenin'in planında ortaya koyduğu tüm görevler, "en yakın" görevlerdir, yani Lenin'in elinizdeki makalede tahlil ettiği o zamanki durumun özgüllüklerinden, özellikle, Brest Barışı tarafından yaratılan "güvensiz" nefes molasından kaynaklanan görevlerdir. Lenin, bu nefes molasından sosyalizme geçiş için kaçınılmaz önkoşulların yaratılmasında ilerleme sağlanması için, ülkenin ve ülke ekonomisinin idaresinin örgütlenmesinde, üretimin ve paylaşımın, genel muhasebenin ve denetimin örgütlenmesinde, emekçilerin öz disiplininin ve sosyalist rekabetin geliştirilmesinde, proleter demokrasinin, Sovyet demokrasisinin sanayide tekil sorumlulukla kombine edilmesinde, üretimin ve dağıtımın örgütlenmesinde burjuva uzmanlardan ve kapitalistlerden vs. yararlanma görevini koyuyor. Bu görevleri, ülkenin özelliklerini ve o zamanki durumun özelliklerini eksiksiz gözönüne alma temelinde aynı zamanda geçiş dönemiyle ilgili bilimsel komünizm öğretisinin ve sosyalizme giden yolların Marksist uygulaması temelinde, son derece somut biçimlere büründürüyor. Bu bakımdan makalede geliştirdiği her şey, doğrudan doğruya III. Sovyet Kongresi'nde saptanmış olan görevlerle bağlıdır (bu Kongre'de Lenin'in raporu için bkz. SE., s. 279 ve devamı). Lenin bu Kongre'de de devrimin ***örgütsel*** görevlerine, artık aktüel olmaya başlayan görevler olarak dikkat çekmektedir. IV. Sovyetler Kongresi de, Lenin'in önerisiyle Brest Barışı üzerine kabul edilen kararda (bkz. elinizdeki cilt, Not 142) devrimin aynı örgütsel görevlerini özel bir ısrarla vurgular. Lenin'in III. ve IV. Sovyetler Kongresi'ne rapor ve önerileri, "1918 İlkbahar Ekonomi Planı" ile geçiş önlemleri planları ve onun tarafından daha Ekim öncesinde konmuş olan ve Ekim günleri sırasında ve hemen sonrasındaki devrimci önlemlerle gerçekleştirilmeye başlayan Rusya'da proleter devrim programıyla arasına bir hat çekiyor. (Bkz. SE., 6. Cilt, Nisan Tezleri, s. 34 ve devamı, "Prole-

ter Parti'nin Bir Program Taslağı", s. 57 ve devamı, "Devrimin Görevleri", s. 249 ve devamı, "Bolşevikler Devlet İktidarını Koruyabilecek mi?", s. 259 ve devamı). Lenin'in daha 1917 yılında, devrim programına, sosyalizmin önkoşullarının yaratılması için gerekli geçiş önlemi olarak muhasebenin örgütlenmesine ve üretim ve dağıtımda denetime, yani "1918 İlkbaharı Ekonomi Planı"nın üzerinde inşa edildiği aynı şeye dayandırdığını anımsatmak yeterlidir. Fark sadece, bu muhasebenin örgütlenmesinin ve üretimle dağıtımın denetiminin şimdi, 1918 ilkbaharı koşullarına uygun olandan bir dizi yeni somut biçimlerde ortaya çıkmasında yatar.

Ancak "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" makalesini sadece, proleter devrim programının 1918 ilkbaharı koşullarına uygulanmasıyla dikte edilen görevler bakış açısından değerlendirmek son derece yanlış olurdu. 1921 yılında Savaş Komünizminden Yeni Ekonomik Politika'ya geçiş gerçekleştiğinde, Lenin, Yeni Ekonomik Politika'nın aslında eski politika olduğunu tekrar tekrar vurguladı ve tam da 1918 ilkbaharında "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri"nde onun tarafından önceden çizilen ve onun raporu temelinde 29 Nisan 1918'de Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından kararlaştırılan politikaya dayandı. Bununla Lenin elbette Yeni Ekonomik Politika'nın, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri"nde ve onu izleyen makale ve konuşmalarında geliştirmiş olduğu politikanın harfiyen aynısı olduğunu söylemek istemiyordu. Zaten harfiyen aynısı olamazdı, çünkü 1921 yılının koşulları 1918 yılının koşullarından, 1918'le 1921 arasında, sosyalist inşa alanında bir dizi kazanımlar, bir dizi sınıfsal kaymalar (örneğin Rus köyünün bir orta köylü köyüne dönüşümü), sonsuz ölçüde daha büyük bir ekonomik sarsıntı ve kentle kır arasında ekonomik bağıntının sona ermesini beraberinde getiren Savaş Komünizmi döneminin yatması durumuyla çok güçlü biçimde ayrılıyordu. Ancak politikanın özü aynı kaldı. Geçiş döneminin burjuvazisine ve küçük-burjuva unsura karşı sınıf mücadelesi bakış açısından sosyalist inşa görevlerinin aynı tarzda ele alınışı, Lenin'in gerek 1921 yılında Yeni Ekonomik Politika üzerine tüm konuşma ve makalelerinde, gerekse 1918 ilkbaharında ekonomik politika üzerine tüm konuşma ve makalelerinde, özellikle "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" ve elinizdeki ciltte daha aşağılarda basılmış olan "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" makalesinde kızıl bir şerit gibi boydan boya geçer. 1918 ilkbaharında ve 1921 ilkbaharında, o dönemde "baş düşman" olarak, küçük-burjuva unsura karşı aynı vurgu yapılıyordu. Aynı biçimde, ***o anda*** sosyalizme

doğrudan geçiş olanağı yadsınıyor ve ekonomik inşada sayısız ara önlemlerin gerekliliği, ***özelde de*** burjuvaziye karşı ve küçük-burjuva unsura karşı mücadele aracı olarak ve devlet tarafından düzenlenmeyen özel kapitalizmle karşılaştırıldığında ve küçük işletmeyle karşılaştırıldığında daha üstün olan ekonomik biçim olarak, ***proleter devlette devlet kapitalizminin gerekliliği*** vurgulanıyordu.

"Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" makalesinde Lenin "devlet kapitalizmi" ifadesini kullanmıyor, ancak Lenin'in sözünü ettiği kapitalist sanayinin "genel muhasebe ve denetim" önlemleri, devlet kapitalizminden başka bir şey değildir: Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin Nisan toplantısında "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" üzerine raporunda (bkz. Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 535 ve devamı) ve "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" makalesinde (bkz. elinizdeki cilt, s. 365 ve devamı) Lenin, "Sol" Sosyal-Devrimcilere ve "Sol" Komünistlere karşı ekonomik planının savunusunda artık "devlet kapitalizmi" ifadesini kullanıyor. 1918 ilkbaharı ekonomik politikasının ve Yeni Ekonomik Politika'nın aşamalarının birçok ana momenti kuşkusuz aynıydı. Lenin, "Aynî Vergi Üzerine" broşüründe (bkz. elinizdeki baskı, Cilt XI) Yeni Ekonomik Politikayı gerekçelendirirken 1921 ilkbaharında "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık" makalesinin büyük bir bölümünü, hem de 1918 ilkbahar ekonomik politikasını, "Sol" Komünizme karşı mücadeleyi teorik olarak açıkladığı bölüme boşuna alıntılamıyor.

Tabii ki, 1918 ilkbaharında ve 1921 ilkbaharında görüldüğü gibi somut önlem biçimleri çeşitlidir. Örneğin 1918 ilkbaharında, henüz ulusallaştırılmamış kapitalist işletmelere karşı gerçekleştirilmiş olan, proleter devlette devlet kapitalizmi politikası, 1921 yılında, şimdi artık tamamen ulusallaştırılmış işletmelerin imtiyazının kapitalistlere verilmesi (bkz. elinizdeki baskı, Cilt VIII, 26 Kasım 1920 tarihinde RKP(B) Moskova Örgütü Hücre Sekreterleri Toplantısında Konuşma) ve kiralanması biçimini alır, öyle ki proleter devlette devlet kapitalizmi bu bakımdan başka biçimler kazanır. Genel muhasebe ve ürünlerin paylaşımı üzerinde denetim 1918 ilkbaharında, o zaman henüz bütünüyle burjuva, Menşeviklerle ve Sosyal-Devrimcilerle dolup taşan kooperatiflerin bu denetime tabi tutulması yoluyla gerçekleştirilir, 1921 yılında ise, Savaş Komünizmi döneminde ***zorunlu kooperatiflere*** dönüştürülen ve 1921 yılında gönüllü üyeliğe göre reorganize edilen, ama Yeni Ekonomik Plan'ın ilk safhasının koşulları altında kapitalist ve Menşevik/Sos-

yal-Devrimci unsurları içermek ("kimyasal olarak ayıklamak") zorunda olan kooperatiflerin devletçe düzenlenmesi yoluyla gerçekleştirilir. Ancak 1918 yılında muhasebe ve denetimle 1921 yılında kooperatiflerin faaliyetinin devletçe düzenlenmesi (Lenin'in o zamanki ifadesiyle devlet kooperatif kapitalizmi), Lenin'in planına göre aynı hedefe sahiptir: toprağın ve üretim araçlarının proletaryanın elinde bulunması durumu gözönüne alındığında, halkın tamamen kooperatifleştirilmesi, proletarya diktatörlüğü altında artık sosyalizmdir. Lenin bunu gerek 1918'de gerekse de 1921 ve 1923'te aynı ölçüde vurguladı.

Yeni Ekonomik Politika'yı, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" eserinde ortaya konduğu gibi, 1918 ilkbahar politikasıyla birleştiren ortaklığı saptamak için bu örnekler yeterlidir. Fakat Lenin'in bu eserinin büyük önemini doğru değerlendirmek için bu ortaklığa dikkat çekmek yetmez. Okur, bir ölçüde dikkatli bir incelemeyle, Lenin tarafından orada geliştirilen bir dizi temel tezin, Sovyetler Birliği'nin sosyalist inşasının mevcut safhasında SBKP(B) ve Sovyet iktidarı tarafından gerçekleştirildiğinden kolayca emin olabilir. Sovyetler Birliği'nde artık sosyalist ekonominin temelinin inşası sonuçlandırılmış, Sovyetler Birliği artık "sosyalizm dönemine girmiş" ve sosyalist inşanın bir dizi bölümünde (özellikle kolektif işletmenin zaferinin güvencede olduğu kırsal alanda) sosyalizme giden dolaylı yollardan, "tüm cephede dolaysız gelişmiş sosyalizmin inşası"na (Stalin) geçmiştir. Tam da bu dönemde, "genel muhasebe ve üretimle dağıtımda denetim"in yeni, belirgin biçimleri gelişiyor ve Parti'yle fabrika hücrelerinin yönetimi altında bizzat kitleler tarafından hayata geçirilen sosyalizmin inşasına akıyor, bu arada plan, en küçük üretim birimine dek (fabrikadaki her tezgâha, Sovyet ekonomisindeki her işçiye ve kolektif çiftlikteki her kolektif köylüye dek) iner, orada gözden geçirilir ve aşağıdan gelen karşı planlarla aşılır.

Tam da bu dönemde Lenin'in "En Yakın Görevler"deki talimatları özellikle büyük önem kazanır, bu talimatlarda Lenin, şimdi en geniş kitleleri kapsayan Parti şiarlarında —yeni tekniğe egemen olmak ve aylaklara karşı amansız mücadele, tüm sosyalist inşa cephesinde en katı çalışma disiplini— ifadesini bulmuş olan, emek üretkenliğinin yükseltilmesi için mücadelenin gerekliliğinden sözeder. Emek üretkenliğinin yükseltilmesinde ve Parti'yle Sovyet iktidarının tüm cephede, fabrikalarda ve atölyelerde, Sovyet işletmelerinde ve kolektif işletmelerde plan görevlerinin yerine getirilmesinde en güçlü silahı, Parti'yle Sov-

yet iktidarının sağlam yönetimi altında dev gibi bir gelişme gösteren Lenin'in sosyalist yarışmayla ilgili vasiyeti oluşturur. Bu yarışmada ve onun en üst biçimi olan Hücum Tugayları çalışmasında işçi ve kolektif köylü kitleleri tarafından mühendisler ve teknik güçlerle birliklikte geliştirilen, o olmadan birinci beş yıllık planın sonuçlarını almanın ve şimdi ikinci beş yıllık planın görevlerini başarıyla gerçekleştirmenin imkânsız olduğu "olağanüstü büyük enerji", "milyonlarca işçi ve kolektif köylü kitlelerinin aktivitesi ve özverisi, coşkusu ve inisiyatifi ifadesini bulur" (Stalin). Sosyalist yarışma ve Hücum Tugayları çalışması aynı zamanda proleter demokrasinin gelişiminin en yüksek ifadesini oluşturur. Tam da şimdi en yaygın proleter demokrasi, yani en geniş işçi ve köylü kitlelerinin (ilk planda kolektif köylü kitlelerinin), yönetimde tekil sorumlulukla elele yürüyen, devletin yönetimine ve üretimin yönetimine çekilmesi, birinci beş yıllık planınki gibi parlak sonuçlar doğuruyor. "1918 İlkbahar Ekonomik Planı" Lenin tarafından "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" makalesinde, toplumun sosyalist yeniden şekillenişinin temelleri vurgulanarak geliştirilir ve bu temeller, Sovyetler Birliği sınıfsız sosyalist toplumun inşasına yaklaştıkça, yaşamda daha net ortaya çıkar. Tam da bu yüzden, sosyalist inşanın mevcut safhasında "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri"nin temel düşünceleri bu kadar yaygın, bu kadar şiddetle ve netlikle hayata geçiriliyor.

Lenin'in, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" eserinin tarihsel, teorik ve güncel-pratik önemi budur.

Bu eser aslında, Nisan 1918'de Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi toplantısına Lenin'in yazılı raporudur. "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" raporunda Lenin, bu yazıyı rapor olarak değerlendirmeyi öneriyor ve konuşmasını, "En Yakın Görevler"de ortaya konan temel tezlerin Sol Sosyal-Devrimciler ve "Sol" Komünistler tarafından yapılan eleştirisine yanıta ayırıyordu. Özellikle, o zaman Brest Barışı sorununda yenilgiyi gözönünde bulundurmaksızın, Leninist Parti yönetimine ve Leninist Parti çizgisine karşı fraksiyon mücadelesinde henüz teslim olmamış olan "Sol" Komünistleri inceliyordu (bkz. elinizdeki cilt, Not 148). Sol Sosyal-Devrimcilerin ve "Sol" Komünistlerin direnişine rağmen Leninist çizgi sosyalist inşa sorununda da zafer kazandı. Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, 29 Nisan 1918 tarihli oturumunda Lenin'in, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" makalesinin en önemli notlarını içeren, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri Üzeri-

ne Tezler" raporunu kabul etti (Tezler için *bkz*. *Bütün Eserler*, Cilt XXII, s. 573 ve devamı). (s. 327)

[142] Lenin burada, IV. Olağanüstü Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nin, kendi raporuna ek olarak kabul ettiği, Brest-Litovsk barış anlaşmasının imzalanması üzerine kararı kastetmektedir. Lenin'in burada kendisine dayanak yaptığı bu kararın ilgili bölümü şöyledir: "Kongre tüm işçilerin, askerlerin ve köylülerin, tüm emekçi ve ezilen kitlelerin dikkatini mevcut anın en aktüel ve acil görevine ısrarla çekiyor: emekçilerin aktivitesinin ve öz disiplininin artırılması, her yerde ürünlerin tüm üretimini ve dağıtımını olabildiğince kapsayacak olan ıstıraplı savaşın tarihsel olarak kaçınılmaz sonuçları, ama aynı zamanda sosyalizmin nihai zaferi ve sosyalist toplumun temellerinin sağlamlaşması için en büyük engel olan kaosa, dezorganizasyona ve yıkıma karşı amansız bir mücadele yürütecek olan güçlü ve iyi örgütlerin yaratılması" (Lenin tarafından kaleme alınmış bu kararın tam metni için bkz. Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 459). (s. 327, 350)

[143] "Şimdi (Mart–Nisan 1918) yaklaşık olarak, 1792 ve 1871 yıllarında elde edilmiş olan şeylerin düzeyinde olduğumuz"dan söz eden Lenin, bir yandan 1871 Paris Komünü tarafından burjuvazinin devlet mekanizması parçalanırken, dünyada ilk proletarya diktatörlüğünün kurulmasına ve yeni, proleter devlet biçiminin ilk örneğinin yaratılmasına ulaşıldığını, öte yandan 1789–1793 Fransız devrimi sırasında Jakobenler şahsında küçük-burjuva devrimci diktatörlüğünün, feodalizmin kökünün kazınması alanında elde ettiklerini kastediyordu. Lenin bu çifte karşılaştırmayı, Rusya'da, proletarya diktatörlüğünü kuran sosyalist Ekim Devrimi, burjuvazinin devlet mekanizmasını parçaladığı ve *tüm* ulusal ekonominin sosyalist yeniden şekillenişini ele aldığı, aynı zamanda "geçerken", burjuva-demokratik devrimin o zamana dek çözülmemiş görevlerini çözdüğü, başka şeylerin yanı sıra derebeylik kalıntılarını da ortadan kaldırdığı için yapıyor. (s. 333)

[144] Lenin burada, Paris komünü'nün *2 Nisan 1871 tarihli* kararnamesini kastetmektedir, bu kararnemede şöyle deniyordu:

"Şimdiye dek yüksek maaşlarla bağıntılı oldukları için, yüksek kamu görevlerinin genelde rağbet görmesi ve onursal görevler olarak dağıtılmasını gözönüne alarak; gerçekten demokratik bir cumhuriyette ne işi az, maaşı dolgun memuriyet, ne de yüksek maaşlar olmaması gerektiğini gözönüne alarak, Paris Komünü emreder: Çeşitli komünal hizmet

dallarındaki memurların ücreti yılda azami 6000 Frank olarak saptanır".

Lenin aynı Marx gibi bu kararnameye özel bir önem biçiyordu, çünkü bu "burjuvazinin devlet mekanizmasının kırılmasının" ve yeni, proleter bir devletin yaratılmasının pratik ifadelerinden biriydi. (s. 337)

[145] Burada, burjuva kooperatiflere ve burjuva bakış açısında ısrar eden işçi kooperatiflerine şu tavizlerin verildiği 22 Nisan 1918'de çıkarılan kooperatifler üzerine kararname kastedilmektedir: bu kooperatiflerin temsilcileri bu kararnamenin hazırlanışında fiilen karar verici oya sahip oldular; kooperatiflere giriş bundan böyle de gönüllü gerçekleşiyordu; giriş ücretleri korundu; gerçekte burjuva bakış açısında ısrar eden sözümona sınıf kooperatifleri varlıklarını sürdürebilirlerdi; Sovyet iktidarının, kooperatif yönetim kurullarından burjuvaların uzaklaştırılması talimatı sadece özel kapitalist karakterli ticaret ve sanayi girişimlerinin sahiplerini kapsıyordu ve bu tür durumlarda bile, aralarında "ticari faaliyetleri durdulduktan sonra yararlı kooperatif fonksiyonerleri olduklarını kanıtlayanlar" için bir bakıma yumuşatılıyordu.

Brest nefes molasından sonra içsavaş dönemi başladığında, Nisan 1918'de kooperatiflere verilen tavizler yavaş yavaş geri alındı. Örneğin 20 Mart 1919'da tüm halkın kooperatiflere ücretsiz zorunlu üyeliği üzerine ve tüm Rusya için ortak bir merkeze sahip ortak bir tüketim kooperatifinin kurulması üzerine bir yasa çıkarıldı. 1919 sonuna doğru 18 Haziran ve 17 Ekim 1919 tarihli Parti kararlarında saptanmış olan, tüketim kooperatiflerinin ortak merkezileştirilmiş bir aygıtının yaratılmasını ve bu aygıtta komünist çoğunluğun güvenceye alınmasını gerekli gören bakış açısı Bolşevik Parti'de genel kabul ve kesin geçerlilik buldu. Ancak o zaman henüz, merkezde ve çevrede kooperatif aygıtı tamamen ele geçirilemediği için IX. Parti Kongresi'nde kooperatif sorunu yeniden ortaya konmak zorunda kaldı. (s. 343)

[146] Lenin burada, Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi tarafından çalışma disiplini üzerine hazırlanan direktifleri kastetmektedir.

Bu direktiflerde, düşen emek üretkenliğinin temel nedenlerinden birinin, "her türlü üretim disiplininin yokluğu" olduğu saptanıyordu. Çalışma disiplininin yükseltilmesi için bir dizi pratik önlem öngörüldü: her bir işçinin veriminin kaydedilmesi, fabrika talimatnamelerinin yürürlüğe konması, verim normlarının belirlenmesi için standardizasyon bürolarının kurulması, artan verim için prim. (s. 346)

[147] Bununla Halk Komiserleri Konseyi'nin, demiryolları yönetiminin merkezileştirilmesi, korunması ve veriminin artırılması üzerine, 26 Mart 1918 tarihli "İzvestiya"da yayınlanmış olan kararname kastedilmektedir. Zaten çok sarsılmış olan ülke ekonomisinin tamamen yıkılması tehdidinde bulunan taşımacılığın olağanüstü zor durumu buna yol açmıştı.

Ulaştırma Halk Komiserliği'nin elinde o zaman yaklaşık 650.000 vagon ve 20.000 lokomotif bulunuyordu. 1917 sonlarına doğru sakat lokomotiflerin ve vagonların sayısı yüzde 30'luk dev bir rakama ulaşmıştı. Özellikle sakat lokomotiflerin oranının hızla artışı kendini şiddetle hisettiriyordu. 1916 yılı başında onarım gerektiren lokomotiflerin sayısı toplam sayının yüzde16,8'iydi, 1917 başında yüzde 16,5, Nisan 1917'de yüzde 17,2, Nisan 1918'de ise yüzde 38,5.

Yakıt stokları neredeyse felaket derecede azaldı. 1916 yılında bu stoklar 50 milyon puddu (1 pud = 16 kilo), 1 Ocak 1918'de 9 milyon, 1 Nisan 1918'de artık sadece 5,4 milyon puddu.

Bunun sonucunda demiryollarının verimliliği şiddetle düşmeye başladı.

Taşımacılıkta durumun düzeltilmesi için demirden bir çalışma disiplininin yürürlüğe konması kaçınılmaz bir önkoşuldu. Bu disiplinin sağlanması için demiryolları yönetiminin reorganizasyonu üzerine kararname çıkarıldı. Bu kararnamenin en önemli maddesi tekil sorumluluğun ve taşımacılık yönetiminin sıkı bir merkezileştirilmesinin yürürlüğe konmasıydı. Burada bu kararnamenin bazı maddelerini alıntılıyoruz:

"... 5. Ne federatif Sovyet Cumhuriyetlerinin resmi makamlarının ne de bölgesel ya da başka yerel makamların, taşımacılığın yönetimine karışma hakkı yoktur, çünkü demiryolları tüm cumhuriyetin gereksinimlerine hizmet ettiği için, belirli sınırlar dahilinde hareket ediyor olsa da, özü itibariyle sınırlar ötesidir. Tüm federatif, bölge ya da diğer yerel Sovyet makamları, kimi örgütler bu kararnameye uymama girişiminde bulunacak olursa, silahlı yardım sunmak dahil, demiryolculara her türlü desteği göstermekle yükümlüdür.

6. Her yerel, semt ya da bölge demiryolu merkezi kendi içinden en aktif, Sovyet iktidarına en sadık yoldaşı, bir demiryolu uzmanını seçer ve Ulaştırma Halk Komiseri'ne karşı sorumlu idari-teknik yönetici olarak merkezinin başına getirir. ***İlgili demiryolu merkezinde proletaryanın***

diktatörce iktidarının tüm kapsamı bu kişide cisimleşir. Bu görevli, Ulaştırma Halk Komiseri tarafından onaylanır..."

Demiryollarının yönetimi üzerine bu kararname, gerek tüm küçük-burjuva partiler tarafından gerekse de "Sol" Komünistler tarafından şiddetli bir eleştiriye tabi tutuldu. Kararnamenin tüm karşıtlarını birleştiren ortak nokta, onların çalışma disiplini ve tekil sorumluluk konusundaki küçük-burjuva anlayışlarıydı. Özellikle, ekonomik sarsıntıya karşı ve sosyalist inşa uğruna mücadele için hem birinin hem de diğerinin önemini kavramayan "Sol" Komünistler, kararnamede "komün devleti"nden bürokratik bir yönetime doğru bir değişim görüyorlardı. Bu konu üzerine "Mevcut Durum Üzerine Tezler"inde (bkz. elinizdeki Cilt, Not 148) şöyle yazdılar: "Devletin yönetim biçimi, bürokratik merkezileşme, çeşitli komiserlerin egemenliği, yerel Sovyetler'in bağımsızlığının ortadan kaldırılması ve alttan yönetilen 'Komün devleti' tipinden vazgeçilmesi yönünde gelişmek zorundadır. Sayısız olgu, burada artık çok belirli bir eğilimin geliştiğini gösteriyor (demiryollarının yönetimi üzerine kararname, Lahzis'in makalesi vs.)". Bu ve benzeri ifadeler "Sol" Komünistleri, onlara karşı mücadelenin o anki temel görevlerden birini oluşturan küçük-burjuva unsurun borazanı haline getirdi. (s. 354, 392)

[148] Mayıs başında yazılan ve 9 ve 11 Mayıs tarihli "Pravda"nın 88 ve 90. sayılarında yayınlanan "***'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine***" makalesi, o zamanlar Parti içinde özel bir fraksiyonel grup olarak ortaya çıkan, başta Buharin olmak üzere "Sol" Komünistlere karşı Lenin'in bir dizi yazılı ve sözlü ifadelerine nokta koyuyor. Leninist yönetime ve Leninist Parti çizgisine karşı mücadelelerini Brest Barışı sorununda başlatan "Sol" Komünistler (bkz. elinizdeki cilt, Not 127), Alman hükümetinin ültimatif önerilerinin Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından 23 Şubat 1918'de kabulü gerçekleştikten sonra kendilerini açık bir fraksiyonel grup olarak kanıtlamaya başladılar. Bu ve bunu izleyen MK oturumunda (24 Şubat) en saygın "Sol" Komünistler, "sorumlu Parti ve Sovyet görevleri"nden çekildiklerini bildirdikleri bir açıklama yaptılar. Başlangıçta bu adımı VII. Parti Kongresi'ne kadar ertelediler, fakat 3 Mart 1918'de gerçekleşen Brest barış anlaşmasının Sovyet delegasyonunca imzalanmasından hemen sonra hayata geçirdiler. 24 Şubat'ta, "Sol" Komünistlerin elinde bulunan Parti'nin Moskova Bölge Bürosu'nun güvensizlik oyu ve Alman barış koşullarının kabulü üzerine 23 Şubat tarihli MK kararına uymayı reddeden karar ka-

bul edildi. Bu kararın gerekçelendirilmesinde "Sollar" ***Partiyi bölme*** tehdidi savuruyorlardı. 5–19 Mart tarihleri arasında, Petrograd Kent ve Bölge Komitesi'ndeki önde gelen konumlarına dayanarak, bu komiteler adına kendi fraksiyon gazetesini, "Kommunist"i çıkardılar. Brest barış anlaşmasını onaylayan VII. Parti Kongresi'nde ve IV. Olağanüstü Sovyet Kongresi'nde "Sol" Komünistler tam bir fraksiyon olarak ortaya çıktılar. IV. Sovyet Kongresi'nde MK'nın doğrudan yasağına karşın, "Komünist (Bolşevik) Barış Karşıtları Grubunun Deklarasyonu"nu okudular. IV. Sovyet Kongresi tarafından onaylanan barış anlaşmasının kesin imzalanmasından sonra "Sollar"ın fraksiyonel faaliyeti özellikle arttı. Parti'nin Moskova Bölge Bürosu fiilen "Sollar"ın fraksiyon merkezine dönüştü. "Sol" Komünistlerin yerel gruplarına talimat veriyor, "Sollar"ın konferanslarını topluyor (bu türden iki konferans bilinmektedir — Nisan başı ve Mayıs ortasında) ve fraksiyon dergisi "Kommunist"i çıkarıyordu (Nisan–Mayıs). Lenin'in "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" makalesinde (bkz. elinizdeki cilt, s. 327 ve devamı) ve 29 Nisan 1918'de Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından kabul edilmiş olan tezlerinde geliştirdiği ekonomi politikasına en şiddetli savaşı ilan ettiler. Lenin'in çizgisine karşı, Lenin'in elinizdeki "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" makalesinde sözünü ettiği "Mevcut Durum Üzerine Tezler"ini çıkardılar (bu tezlerin tam metni için bkz. Bütün Eserler, Cilt XXII, Ek). Brest barış anlaşmasına karşı mücadele sırasında olduğu gibi "Sol" Komünistler Parti Merkez Komitesi'nin, Parti'nin ağırlıklı çoğunluğunun Leninist çizgisini ***sağ***, oportünist bir çizgi olarak gösterdiler. Barışın imzalanması olgusunu çarnaçar kabul etmek zorunda kaldılar, fakat barış anlaşmasının "asker ve köylü örgütlerinin çoğunluğu tarafından" kabulünü, bu çoğunluğun "yorgun, sınıf düşmüş asker kitlesi"nin ve aynı şekilde "proletaryanın deklase tabakaları"nın ve köylülüğün savaş, kötü hasat, beslenme zorlukları ve sanayinin yıkılması sayesinde "zayıflamış" temsilcilerinden biraraya gelmiş olmasıyla açıklıyorlardı. Lenin'in, Merkez Komitesi'nin ve tüm Parti'nin Brest barışı sorunundaki çizgisi böylece "Sollar" için, proletaryanın ve köylülüğün yorgun ve dağılmış tabakaları arkasından sürüklenen oportünizmin ifadesinden başka bir şey değildi. "Sol" Komünistler, Alman emperyalistleriyle barış anlaşmasının uluslararası devrimci hareket üzerinde ve ülkemizin iç durumuna son derece uğursuz ve sarsıcı etkide bulunduğu görüşündeydiler; tezlerinde "sınıfsal aktivitenin azalması"ndan ve "proletaryanın deklase olmasının yayılması"ndan sözediyorlar ve işi "***proletaryayla*** (barı-

şın imzalanmasından sonra, onun taleplerinin baskısı altında Sovyet iktidarının bir payandası haline gelmek zorunda olan) ***yoksul köylülüğün gittikçe büyüyen yakınlaşmasıyla bağıntılı olarak***, Komünist Partisi çoğunluğunun ve onun tarafından yönlendirilen Sovyet iktidarının, yeni tarzda bir ***küçük-burjuva politika yönünde*** sapma eğiliminin, hesaba katılması gereken bir olasılık olduğu" iddiasına kadar varıyorlardı (Tez 9. Altını biz çizdik, ***—Alm. Red.***). Böylece "proletaryayla yoksul köylülük arasında yakınlaşma", yoksul köylülüğün "Sovyet iktidarının" bir "payandası"na dönüşmesi anlamına geliyordu, yani tam da Bolşevizm için öteden beri proleter devrimin ana şiarlarından biri sayılan şey ("köy yoksullarının eklenmesi", "payanda" olarak köy yoksulları), "Sol" Komünistlerin bakış açısına göre, Parti çoğunluğunun "küçük-burjuva bir politika yönünde" çarketmesi tehlikesi, sağ oportünizmin rotasına girmesi tehlikesi anlamına geliyordu. Sağ sapma onlara göre, iç politika alanında, ("Sollar" tezlerinde tek bir sözcükle bile Lenin'e değinmeseler de) Lenin tarafından "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri"nde esas hatlarıyla anlatıldığı gibi, öncelikle Lenin'in orada sözünü ettiği proleter devlette devlet kapitalizminin biçimlerinde ve aynı şekilde üretimin örgütlenmesinde kapitalistlerden yararlanılmasında, ayrıca üretimin bireysel yönetiminde ve "'öz disiplin' bayrağı altıda işçilerde disiplin"in yeniden yürürlüğe konmasında (Tez 11), sosyalizme geçişin kaçınılmaz önkoşullarının yaratılmasına ilişkin düşüncede dile geliyordu. "Sol" Komünistler, "bir bütün olarak bu yolun, aynı şekilde bu yöndeki eğilimlerin son derece tehlikeli" olduğunu, "küçük-burjuva bir düzene" ve bu yüzden de sonuçta kapitalizmin restorasyonuna yol açtığını (Tez 12) açıkladılar. Leninist çizginin "Sol" Komünistler tarafından böylesine yanlış değerlendirilmesi, aynı şekilde Brest Barışı dönemindeki tavırları (bkz. elinizdeki cilt, Not 127), Troçkistlerle birlikte savundukları, ***tek ülkede*** sosyalizmin inşa edilemeyeceği ve başka ülkelerde proleter devrimin hemen zaferi olmadan kapitalizme dönüşün kaçınılmaz olduğu anlayışlarından kaynaklanıyordu. Tezlerin sonunda yine, Brest Barışı'na karşı mücadele dönemlerinde olduğu gibi Parti'yi ***bölme*** tehdidinde bulundular. "Parti çoğunluğuna ilişkin tavırların —diye yazıyorlardı Tez 15'te— proleter komünistler ("Sollar" kendilerini böyle adlandırıyordu), çoğunluğun politikası ***bizzat proletarya saflarında bir bölünmeyi kaçınılmaz hale getirmediği*** (altını biz çizdik. ***—Alm. Red.***) sürece Parti'yle birliği tamamen koruyan Parti'nin sol kanadının ve Rus proletaryasının öncüsünün bakış açısı olarak belirlerler." "Sollar" verili anda Sovyet hükümetiyle "işbir-

liği" yaparak Sovyet iktidarının "her yönden desteklenmesi"ni ifade ettiler, ancak bu arada şu çekincede bulundular: "Bu işbirliği sadece, Sovyet iktidarının ve Parti çoğunluğunun küçük-burjuva bir politikanın uğursuz yoluna sapmasını önleyen belirli bir politik program temelinde mümkündür. Böyle bir sapma gündeme gelirse Parti'nin sol kanadı objektif ve sorumlu bir proleter muhalefet yürütmek zorunda kalacaktır." Bu arada kendileri, belirli bir politik program tasarlamaya çalıştılar, fakat Lenin'in "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" makalesinde kanıtladığı gibi, verili tarihsel anın objektif koşullarına uygun her türlü belgeden yoksun, ayakları havada radikal genellemeler dışında hiçbir şey sunamadılar. "Sol" Komünistlerin, Leninist geçiş önlemleri planına karşı çıktıkları ve "Komünist" dergisinin 1. sayısında yayınladıkları son derece bölücü, fraksiyonel belge böyleydi.

"Sol" Komünistlerin fraksiyon mücadelesinin yeniden canlanması, Merkez Komitesi'nin Lenin'i "Sollar"a karşı çıkmakla görevlendirmesi kararına yol açtı. Lenin bu görevi, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin Nisan oturumunda "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" üzerine raporunu (bkz. elinizdeki cilt, not 141) ve "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine" makalesiyle yerine getirdi. Lenin, Brest Barışı'yla bağıntılı olarak onlara karşı yönelttiği önceki makale ve konuşmalarında (bkz. "Devrimci Lafazanlık" ve "Tuhaf ve Korkunç" makaleleri, Bütün Eserler, Cilt XXII, s. 277 ve 322, aynı şekilde elinizdeki ciltte, "RKP(B) VII. Parti Kongresi'nde Savaş ve Barış Üzerine Konuşma" ve *ilgili sonsöz)* ve daha sonra Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin Nisan toplantısında, "Sovyet İktidarımn En Yakın Görevleri, Cilt XXII, s. 535), "Sol" Komünistlerin tutumuna karşı incelemiş olduğu temel gerekçeleri, elinizdeki makalede daha da geliştirme ve genelleştirme amacıyla tekrarladı. Burada "Sol" Komünistlerle tüm görüş ayrılıklarının bilançosunu çıkardı ve bu sözümona "proleter" mumhalefetin ayrıntılı bir sınıf karakterini verdi. "Sol" Komünistler Lenin'i, MK'yı ve tüm Parti'yi sağ oportünizmle suçluyor ve kendilerini Parti'nin gerçek ***devrimci kanadı*** olarak gösteriyorlardı. Lenin onların gerçekte laf devrimcileri olduklarını, ne ülkedeki sınıf güçlerinin gerçek ilişkisini, ne de anın özelliklerini hesaba katmadıklarını, bu yüzden "devrimci" lafızlarının ve şiarlarının havada kaldığını ve gerçekte sadece bakış açılarının gerçek ***küçük-burjuvalığını*** (gerek Brest Barışı sorununda, gerese de iç politika sorunlarında) kendi tavırlarıyla, sadece Sol "Sosyal-Devrimcilerin küçük-burjuva partisinin değil, burjuvazinin açık uydularının partilerinin de —Menşeviklerin ve Sağ Sosyal-Dev-

rimcilerin— pozisyonuyla aralarındaki gerçek ***akrabalığı*** gizlediğini kanıtladı. "Sol" Komünistler, devrimci proletaryanın gerçek temsilcileri kendileriymiş gibi tavır takınıyorlardı. Lenin (yine Brest Barışı'na ve iç politika sorunlarına ilişkin tavırlarına dayanarak) gerçekte küçük-burjuva kararsızlıkların, küçük-burjuva unsurun temsilcileri olduklarını, "emperyalist savaşın dehşetiyle kuduran" safsatalarının içeriksizliğinin ve pozisyonlarının Menşeviklerle Sosyal-Devrimcilerin bakış açısıyla benzerliğinin, akrabalığının nedeninin tam da burada aranması gerektiğini kanıtladı. "Sol" Komünistler, Parti çoğunluğunun tersine, tam da kendilerinin Sovyet Rusya'ya proleter devrimin ve dünya devriminin gerçek gelişimine hizmet ettiklerini temin ediyorlardı. Lenin, onların küçük-burjuvalığının gerçekte onları burjuvaziye hizmete sürüklediğini, pozisyonlarının küçük-burjuva partilerininkiyle akrabalığından dolayı objektif olarak, Milyukov ve ortaklarının şahsında, örneğin Brest Barışı sorununda Milyukov'un feryatlarını tekrarlayarak bir ölçüde burjuva karşı-devrimle ittifak kurduklarını kanıtladı. "Sol" Komünistlerin bu karakteristiği, Lenin'in onlara karşı yönelen tüm ifadelerinde baştan sona kızıl bir şerit gibi görülür. Bu, Lenin'in zamanında, gericilik döneminde (bkz. elinizdeki cilt, Not 134) Otzovistlerin, Ültimatistlerin ve "Vperyod"cuların aynı şekilde "sol" akımına yaptığı ve daha sonra esas hatlarıyla Batıdaki "Sol" Komünizme karşı kullanılan (bkz. "'Radikalizm' — Komünizmin Çocukluk Hastalığı", SE., Cilt X [ayrıca bkz. İnter Yayınları]) eleştirisiyle akrabadır. Bugüne kadar da, SBKP(B) ve başka ülkelerin komünist partileri içindeki sözümona "sol" akım ve eğilimlere, grup ve grupçuklara uygulanmıştır ve uygulanabilir. Fakat 1925–1926 yıllarında, başında Kamenev ve Zinovyev'le "sol", sözümona "yeni muhalefet" ve sonunda onun öncü gücüne dönüşmek üzere burjuva karşı-devrim kampına kayan "sol" Troçkizm de (1926–1928 yıllarında Troçki-Kamenev-Zinovyev Bloku da buna dahildi) bu karakteristiği eksiksiz onaylamıştır. Aynı şey 1928–1930 yıllarının yarı Troçkist "sol radikalizm"i için de geçerlidir, boyutu ve etkinliği itibarıyla SBKP(B) içindeki tüm "sol" akımlar arasında en önemsizi olan bu akım, Sirzov ve Lominadze gruplarının "iki-yüzlü" sağ-sol bloku üzerinden, eninde sonunda Parti'nin Leninist yönetimine ve Leninist çizgiye karşı mücadele eden herkesi kaçınılmaz olarak burjuva karşı-devrim kampına götürür.

1918 Nisan sonu ve Mayıs başında, Lenin'in önderliği altında Parti tarafından "Sol" Komünistlere vurulan darbelerden sonra, bu fraksiyonel grup Parti içinde ve işçi sınıfı saflarında etkinliğinin son kalıntısını hız-

la yitirdi. "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık" makalesinde Lenin artık onları çok haklı olarak "küçük bir grup" diye adlandırıyordu, VII. Parti Kongresi'nde ve IV. Olağanüstü Sovyet Kongresi'ndeki yenilgilerden sonra, geliştirdikleri fraksiyonel faaliyete rağmen bu kadar güçten düşmek üzereydiler. 15 Mayıs'ta Moskova Bölge Parti Konferansı Lenin'in "Mevcut Durum Üzerine" tezlerini kabul etti ve "Sollar", Parti'nin Moskova Bölge Bürosu'nda sahip oldukları dayanağı yitirdiler. Bundan kısa süre sonra Ural Bölge Komitesi'ni, o zamanki ikinci üslerini de yitirdiler. Gerçi hâlâ fraksiyon mücadelesini sürdürmeye çalıştılar, bir olağanüstü Parti kongresinin toplanmasını talep ettiler ve yine Partiyi bölme tehdidinde bulundular, ancak bunlar sadece ölmekte olan muhalefetin son çırpınışlarıydı. 1918 yılının yaz sonunda "Sollar"ın çoğunluğu hatalarını kabul edip fraksiyonlarını dağıttılar. Ancak birçok "Sol" Komünistin daha sonra yeni muhalif gruplara, özellikle 1920–1921'de "Demokratik Merkeziyetçilik Grubu"na ve 1923–1924 ve 1926–1928'de Troçkist muhalefete katıldıklarını belirtmek gerekir.

"'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık" makalesinin önemi asla, "Sol" Komünistler fraksiyonunun tasfiyesinde oynadığı büyük rolle ve RKP(B) ile Komintern'e, komünizmde "radikalizm"e karşı yeri doldurulmaz bir teorik silah vermesiyle de sınırlı değildir. Bunun ötesinde bu makale, "Sol" Komünistlere karşı mücadeleden hareket ederek, "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri"nde ortaya konduğu gibi, sosyalist inşa planının derinlikli bir teorik gerekçelendirmesini verir. 1921 yılında, Yeni Ekonomik Politika'ya geçişin hazır teorik gerekçesini de oluşturur (elinizdeki ciltte Not 141'de daha önce belirtildiği gibi, Lenin 1921'de bu makaleyi tam da bu amaçla "Aynî Vergi Üzerine" broşüründe kullanmıştır — bkz. elinizdeki baskı, Cilt IX). Ülkede sosyal ve ekonomik formasyonların, aynı şekilde temel ekonomik ve sınıfsal çelişkilerin tahliliyle (III. Bölüm), Parti'ye, sosyalist inşada ve tüm geçiş dönemi sırasında burjuvaziye ve küçük-burjuva unsura karşı sınıf mücadelesinde politikası için teorik temeli sundu. (s. 365)

[149] Nozdryov — Gogol'ün "Ölü Canlar" romanında bir küçük toprak sahibi tipi. Olağanüstü bir palavracı, skandal çıkarıcı, küçük dolandırıcı, dedikoducu bir tip; adı sürekli rezaletlere karışır; bu anlamda, Gogol tarafından "tarihi bir kişilik" olarak nitelenir. (s. 370)

[150] Almanya'da sınıf mücadelesinin en önemli ve karakteristik özelliği 19. yüzyılın onlarca yılı boyunca Fransa ve İngiltere'deki işçi hareketinden ürkmüş, kendi ülkesindeki işçi hareketinden rahatsız olmuş güçsüz ve

korkak kent burjuvazisinin, junkerlerin önderliğine boyun eğmesidir. Junkerler devlet yönetiminde kalmışlar, çıkarlarını korumaya devam etmişler, fakat devleti giderek kapitalist gelişmenin gereklerine ve burjuvazinin gereksinimlerine uydurmuşlardı. Bir junker hükümeti olan Bismarck hükümeti, 1871 yılında, kapitalist gelişmenin gereklerinin ortaya çıkardığı Almanya'nın birleştirilmesini hayata geçirdi. Junkerlerle burjuvazi blok oluşturmuştu; bu blok junkerler sınıfı yavaş yavaş kapitalist üretime geçtiği ve burjuva eğilimlere sahip olduğu için olanaklı olmuştu.

"Junkerler", diye yazıyor Engels, "çiftliklerini büyük ölçüde inspektörlere işlettirmeleri ve bunun yanında çoğu kez taktirhaneler ve pancar fabrikaları sahip oldukları için, kendileri de çiftçidirler" ("Yeni Alman İmparatorluğunun Kurulmasında Zor ve Ekonomi", "Die Neue Zeit", XIV. yıllık, cilt I, s. 777). Alman emperyalizminin gelişmeye devam etmesiyle birlikte toprak sahipleri bankaların, anonim şirketlerin vs. yönetim kurulu üyesi oldular. Junkerlerle, burjuvazinin çıkarlarının içiçe geçmesi bu yolla gerçekleşti. Bu gerçek, burada Lenin tarafından "junker-burjuva emperyalizmi" olarak tanımlanan 20. yüzyıl Almanyası'nın ekonomi ve politikasına damgasını vurmuştur. (s. 379)

[151] "Bir kısım Bolşeviğin Ekim–Kasım 1917'deki uzlaşmacı politikası"ndan, başını Kamenev, Zinovyev ve Rikov'un çektiği bir grup sağcının bu dönemde aldıkları tutum kastedilmektedir. Bu tutum şu konularda ifadesini bulmuştu: 1) Ekim günlerinde Kamenev ve Zinovyev'in ünlü grev kırıcılığı; 2) Ekim devriminden hemen sonra, başını yine aynı Kamenev, Zinovyev ve Rikov'un çektiği sağcıların, Halkçı-Sosyalistler de dahil (ki bunlar aslında yarı —Kadetlerdi) "bütün sosyalist partilerin" temsilcilerinin bir hükümet kurmasını savunmaları; 3) Merkez Komitesinin açık direktiflerine rağmen Zinovyev, Ryazanov ve Larin'in, sözkonusu partilerin temsilcileriyle Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve onun Bolşevik Fraksiyonunun görüşmelerinde bu görüşü savunmaları; 4) Sağcıların (Kamenev, Zinovyev, Rikov, V. Milyutin, Ryazanov, Larin, Nogin, Teodoroviç vs.) —MK'nın kendilerine bu konuyla ilgili iki ültimatom vermesinden sonra— MK'yı, Halk Komiserleri Konseyi'ni ve sorumlu Sovyet görevlerini bırakmaları. Bu uzlaşmacı çizgi, aynı grup tarafından, Aralık'ta, yine Merkez Komitesi'nin direktiflerine rağmen Sosyal-Devrimci Kurucu Meclis'in korunmasını ve burjuva demokrasisiyle Sovyetleri birleştirecek olan bir "kombine devlet biçimi"nin oluşturulmasını savundukları Kurucu

Meclis'in Bolşevik Fraksiyonu'nda da izledi. Ekim–Aralık 1917'de sağcıların bütün tutumu, sosyalist devrimin olabilirliliğinin Menşevik-Troçkistçe reddi, Batı'da sosyalist bir devrim gerçekleşmeden Sovyet Rusya'da sosyalizmin kurulmasının olanaklı olduğunun reddi ve devrimi ne pahasına olursa olsun burjuva-demokratik bir çerçevede sınırlamak çabasından kaynaklanıyordu. Bu düşünce daha Nisan 1917'de, Kamenev'in Lenin'in Nisan Tezleri'ne karşı konuşmalarında, sağcıların (Kamenev, Rikov vs.) Parti'nin Tüm-Rusya Nisan Konferansı'nda beyanlarında dile gelmekteydi. Bilindiği gibi Kamenev ve Zinovyev'in bu Menşevik-Troçkist tutumu onları süreç, içinde, 1926 yılında "yeni" Leningrad muhalefetinden, Parti ve Sovyet iktidarına karşı karşı-devrimci gösterileriyle 1926–28'de Troçkist bloka ve daha sonra Ryutin ve Rikov'un karşı devrimci grubunu destekleyerek Buharin'in başını çektiği 1928–30'lu yıllarda sağ oportünist gruplaşmada yer alınaya kadar götürdü. Lenin'in sağcıların Nisan ve Ekim–Aralık 1917'deki tutumlarının değerlendirmesi üzerine *SE.*'in 6. cildine bakınız: "Taktik Üzerine Mektuplar" (s. 44), "RSDİP Tüm-Rusya Konferansı'nda ("Nisan Konferansı") Politik durum Üzerine Rapor" (s. 86), "Yoldaşlara Mektup", "Bolşevik Parti Üyelerine Mektup", "RSDİP Merkez komitesine Mektup" (s. 313–343 ve "Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Bolşevik Merkez Komitesi'nden Kamenev, Zinovyev, Ryazanov ve Larin Yoldaşlara" ve "Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi'nden Parti üyelerine ve Rusya'nın Bütün Emekçi Sınıflarına" (s. 423–429). Sağcıların tutumu üzerine daha ayrıntılı bilgi için bkz. *SE*'in 6. Cildi, Not 10, 18, 28, 71, 96, 97, 136 ve 168 (İnter Yayınları). (s. 387)

[152] Yazar Pomyalovski "Bursa'dan Küçük Öyküler"inde devrim öncesinin yatılı din okullarının renkli bir tablosunu verir. Ortodoks papazların ve zangoçların yetiştirildiği bu okulların ruhu öğrencilerde en vahşi oyunlar, içki alemleri, kavgalarda vs. ifadesini bulan anti-sosyal eğilimler uyandırıyordu. (s. 394)

[153] Lenin'in bu konuşmayı yaptığı Yerel Sovyetler'in Mali Şube temsilcilerinin kongresinde temel sorunlardan biri, gelir ve varlık vergisinin konmasıydı. Bu uygulama, ülkenin içinde bulunduğu olağanüstü ağır mali durum nedeniyle gerekli olmuştu. Örneğin 1918'in ilk yarısında gelirler 3.294.000.000 ruble, buna karşılık, Halk Komiserlikleri, Yüksek Ekonomi Konseyi ve demiryolları için yapılan *harcamalar hariç* giderler 20.480.000.000 rubleydi. Lenin, proletaryanın, ilk dönemlerde

yardım almadan dayanamayacağını söylemişti, fakat şimdi, 1918 ilkbaharında "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" adlı makalesinde (bkz. bu cildin 327. sayfası ve sonrası) açıkladığı sosyalizme geçiş için önkoşulların yaratılması planına uygun olarak yardımlardan gelir vergisine geçmeyi kaçınılmaz buluyordu.

Yardımlardan vazgeçmenin bir sağ sapma, sınıf düşmanına verilmiş bir taviz olduğunu düşünen "Sol" Komünistler bu geçişin gerekliliğini anlayamazlardı.

Örneğin Buharin Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin bir oturumunda, mali politika alanında esas olarak Lenin'in önerilerini savunan Maliye Halk Komiseri Gukovski'nin bir raporu üzerine, Gukovski'nin önerisinin, Parti tarafından bugüne kadar uygulanan çizgiden vazgeçildiğini gösterdiğini açıkladı.

Oysa tam da gelir ve varlık vergisinin yürürlüğe konması, sınıf düşmanına karşı mücadelenin bakış açısından o dönemde amaca en uygun önlemdi. Lenin, Mali Şubeler Kongresi'nde konuşmasının bir bölümünü bu soruna ayırdı ve burjuvaziye karşı mücadelede bir silah olarak gelir ve varlık vergisinin ilkesel önemini özellikle vurguladı. (s. 395)

[154] Nisan 1918'de Halk Komiserleri Konseyi'nde ve ekonomi organlarında "Meşçerski Projesi" tartışıldı. Bu proje, Rusya'nın bütün önemli maden işletmelerinin kombine bir müessesede birleştirilmesini öngörüyordu; hisseler ise sanayicilerle devlet arasında paylaşılacaktı. Bu projenin sahibi Rusya'nın en önemli kapitalistlerinden ve sanayicilerinden biri olan Meşçerski'ydi.

Halk Komiserleri Konseyi 18 Nisan'da "Meşçerski Projesi"ni kesin olarak reddetti ve maden ocaklarıyla makine fabrikalarının ulusallaştırılmasını kararlaştırdı.

En büyük fabrikaların (Sormova'da, Kolomna'da ve Baltık'ta vs. bulunan fabrikaların) ulusallaştırılmasıyla bağıntılı sorunların tartışılması amacıyla, Lenin'in bu mektupla hitap ettiği 12–18 Mayıs tarihleri arasında yapılacak bir ulusallaştırılmış fabrikalar konferansı toplantıya çağrıldı. Konferans ulusallaştırmadan yana tavır aldı ve birleşik devlet demir ocaklarının örgütlenmesi için geçici bir komite seçti (Gomsa). Ancak konferansta ulusallaştırmaya karşı çıkanlar olmuştu; örneğin profesör Grinevetski (Sovyet ekonomik sisteminin açık muhalifi)

"Meşçerski Projesi"nin kabul edilmesini talep ederken konferansa katılan mühendislerin bir bölümü çekimser kaldılar.

Daha sonraları, zararlılara karşı açılan davalarla bağıntılı olarak, Meşçerski'nin önemli bir sanayiciler grubuyla birlikte ulusallaştırılmış fabrikaların çalışmalarını paralize etmek için bir dizi önlemler aldığı saptandı. (s. 400)

[155] Lenin'in bu konuşması 26 Mayıs'tan 4 Haziran 1918'e kadar Moskova'da toplanan I. Ekonomi Konseyleri Kongresi'nde yapılmıştır. Kongrenin gündeminde şu maddeler vardı: 1) Lenin'in açış konuşması, 2) Brest Anlaşmasının ekonomik sonuçları, 3) Rusya'nın genel ekonomik durumu ve ekonomik politika, 4) Yüksek Ekonomi Konseyi'nin faaliyeti, 5) Rusya'nın mali durumu, 6) Devlet bütçesi, 7) Dış ticaret, 8) Kamu Binaları Komitesi üzerine, 9) Yerel Ekonomi Konseylerinin raporları.

Kongre, Sovyet Rusya'ya "küçücük, çok küçük, güvensiz ve kesinlikle tam olmayan bir nefes molası veren" (Lenin) Brest anlaşmasının imzalanmasından yaklaşık üç ay sonra toplanmıştı. O zamanlar "bu geçici nefes molası son bulacakmış gibi görünüyordu" (Lenin "14 Mayıs 1918'de yapılan Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Moskova Sovyeti'nin Ortak Plenumunda Dış Politika Üzerine Rapor", Bütün Eserler, Cilt XXXIII). "Dakika dakika, günbegün", diyordu Lenin, "politikada aşırı savaş tarafının yararına bir değişiklik", yani Sovyet Rusya'ya karşı bir saldırı anlamında beklemeliyiz. Sovyet iktidarının uluslararası durumunda meydana *gelecek* böyle bir değişiklik "son günlerde huzursuzluk ve panik yaratmış ve karşı-devrimcilere Sovyet iktidarının altını oyma faaliyetine yeniden başlama olanağı vermiştir" (aynı yerde).

Emperyalizmin Sovyetler'e karşı saldırgan savaş politikası izleyeceğinin ilk belirtileri ortaya çıkar çıkmaz cesaretlenen kapitalistler, Sovyet iktidarıyla devlet kapitalizmi biçiminde bir uzlaşmaya gitmeyi reddettiler (bkz. "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine", *elinizdeki* Cilt, Bölüm III–V). Sovyet iktidarının kararnamelerine uyacaklarına Anglo-Fransız emperyalizminin önderliği ve yardımıyla muzaffer proletaryaya karşı içsavaşı örgütlemeye giriştiler. Ekonomik alanda, en önemlilerinden başlayarak sanayinin dallarına göre kararlılıkla ulusallaştırılması yoluyla, "Muhasebe ve denetimin işçiler tarafından yapıldığı", aynı zamanda denetim altında tutulan kapitalistlerin, proleter dev-

let içinde devlet kapitalizminin esaslarına göre sanayii yönetmelerini öngören "muhasebe ve denetimin işçiler tarafından yönetildiği" politikayı koyarak tempoyu hızlandırma görevi buradan çıkıyordu. I. Ekonomi Konseyleri Kongresi bu soruna ilişkin şu kararları aldı: "Üretimin örgütlenmesi alanında ulusallaştırılmasından (bu türden 304 adet işletme şimdiye kadar ulusallaştırılmış ya da zoralınmıştır) yavaş yavaş sanayi kollarının bütünün ulusallaştırılmasına geçilmesi söz konusudur. Bu arada maden, makine, petrol ve tekstil sanayii öncelikle ulusallaştırılmalıdır." O zamana kadar bankalar, nehir ulaşımı, şeker sanayi ve bir dizi başka işletme ulusallaştırılmıştı; genellikle bunlar kapitalistler tarafından terkedilmiş ya da faaliyetleri durdurulmuş işletmelerdi. Cumhuriyetin malı olan her fabrikada fabrika yönetiminin üçte ikisi Bölge Ekonomi Konseyi ya da Tüm-Rusya Ekonomi Konseyi tarafından atanıyor, adayların yarısı ise Bölge Sendika Yönetim Kurulları ya da Tüm-Rusya Sendikalar Yönetim Kurulu tarafından gösteriliyor, diğer üçte biri ise fabrikada sendikal örgütlülük içinde bulunan işçiler tarafından altı ay süreyle seçiliyorlardı. Fabrika yönetiminin üçte birinin fabrikanın uzmanları, mühendisleri ve ticari elamanlarından oluşması zorunluydu. Ulusallaştırılmış fabrikaların bölge yönetimleri, fabrika yönetimleri temsilcileri ve bölge sendika birliklerinin temsilcilerinin birleşik bölge konferansında seçiliyor ve Bölge Ekonomi Konseyleri tarafından onaylanıyordu. İl yönetimleri bölge yönetimleri örneğine göre kurulmuşlardı. Bölge yönetimleri Bölge Ekonomi Konseyleri'ne dahildi. Ulusallaştırılmış fabrikalar merkez yönetimi (Glavki ve Zentri), fabrika yönetimleri ve Tüm-Rusya sendika öngütleri temsilcileri Tüm-Rusya Birleşik Konferansı'nda seçiliyor ve Yüksek Ekonomi Konseyi tarafından onaylanıyordu. Yüksek Ekonomi Konseyi, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 10, Tüm-Rusya sendika birlikerinin 30, Bölge Ulusal Ekonomi Konseyleri'nin 20, Kooperatiflerin 2 ve İaşe, Ulaşım, Tarım, Maliye, Ticaret ve Sanayi Halk Komiserlikleri'nin birer temsilcisinden oluşmaktaydı. Yüksek Ekonomi Konseyi SSFC'nin en yüksek ekonomi kurumuydu ve Merkez Yürütme Komitesinin ekonomi organı olarak ona ve Halk Komiserleri Konseyi'ne tabiydi. Yüksek Ekonomi Konseyi ve yerel organlarının görevi ulusal ekonominin bütün üretiminin, bölüşümünün ve finansının örgütlenmesiydi. Sanayinin ulusallaştırılması uygulaması kapsamı genişletilmek zorunda kalındıkça, sosyalizmin temeli olan ***sosyalist*** büyük sanayinin örgütleyici merkezi olarak Yüksek Ekonomi Konseyi'nin rolü önem ve sorumluluk kazanıyordu. Lenin I. Ekonomi Konseyleri Kongresi'nde

yaptığı açılış konuşmasında, sosyalist ekonominin örgütleyicileri olarak, şimdiden sosyalist toplumda ekonominin yönetim organının çekirdek biçimi olan organları olarak Yüksek Ekonomi Konseyi'nin ve yerel organlarının rolünü açıklayarak girmektedir konuya. Lenin, Yüksek Ekonomi Konseyi'nin ve Yerel Ekonomi Konseyleri'nin önünde bulunan olağanüstü önemli örgütsel görevlerin altını çizer ve "Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri" adlı makalede (bkz. elinizdeki cilt, s. 327 ve devamı) yeralan sosyalist sektörle ilgili olarak ileri sürülen esaslarla tamamen uyum içinde, Kongrenin dikkatini burjuva uzmanlardan yararlanma ve çalışma disiplininin güçlendirilmesi hususlarına çeker.

Konuşmasının sonunda Lenin, Kongre'ye katılanlara, "bütün görevleri panik yaratmak, cesaretsizlik yaymak, bütün çalışmaya yılgınlık taşımak ve çalışmayı umutsuz göstermek olan kişiler, sınıflar ve burjuvazi tarafından yanıltılmalarına izin vermemeyi" ısrarla öğütler. Lenin bunların içinde Parti çizgisine karşı son saldırılarını yapan "Sol" Komünistleri de saymaktadır.

Örneğin "Sol" Komünistler I. Ekonomi Konseyleri Kongresi'nde "Ekonomik Durum ve Ekonomik Politika" sorununda Osinski'yi ikinci raportör olarak çıkardılar. Ekonomik politika sorunlarına ilişkin bütün *ilkesel düşünceleri*, *Lenin'in "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık* Üzerine" yapıtta eleştirdiği "Sol" Komünistlerin platformunun yinelenmesinden başka bir şey değildi.

Osinski'nin temel çıkarsamaları şunlardı: "Sanayi aygıtının düzeni öylesine bozulmuştu ki, sağlıklı düşünebilen her insan, düzenin yeniden kurulması için uluslararası bir müdahalenin zorunlu olduğunu söylemek zorundadır... Bütün dünyanın olduğu gibi ülkemizin üretici güçlerini yeniden kurmak için tek yöntem savaşa Rusya'da olduğu gibi dünya ölçeğinde son verilmesi ve bütün ülkelerde mali sermayenin iktidarının yıkılmasıdır; ancak o zaman dünya proletaryasının enerjik uluslararası müdahalesi savaşın açtığı yaraları saracaktır. Buradan tek bir pratik sonuç çıkmaktadır. Kendi gücümüzle, kocakarı ilaçlarıyla seferberliği kaldırmak ve örgütlü çalışmayla herhangi bir başarı elde edebileceğimiz üzerine pembe rüyalara kapılmamaktır" (I. Tüm-Rusya Ekonomi Konseyleri Kongresi, stenografik rapor, 1918, Rusça, s. 60). Osinski'ye göre ülkemizde proletarya diktatörlüğü muzaffer dünya proletaryasının yardımı olmadan ya yıkılmak ya da yozlaşmak zorundadır. Panikle dolu olan bu konuşma, "Sol" Komünistlerle Menşevizm ve onun bir varyasyonu olan Troçkizm arasındaki yakınlığı özellikle

çarpıcı biçimde doğrulamaktaydı. Osinski'nin konuşmasında, Batı'da proletarya zafere ulaşmadan Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasının olanaksızlığı yolundaki Troçkist teori yeniden üretilmekte ve 1926--28 yıllarındaki Sovyet iktidarının yozlaştığı üzerine Troçkist gevezelik tekrarlanmaktaydı. Lenin, I. Ekonomi Konseyleri Kongresi'ne katılanları Menşeviklerin, Sosyal-Devrimcilerin ve "Sol" Komünistlerin, parti çizgisini hedef alan böyle bir eleştirisine karşı uyarır. (s. 402)

[156] Moskova Sendikaları ve Fabrika Sovyetlerinin 27 ve 28 Haziran 1918'de yapılan, sözkonusu ***"Mevut Durum Üzerine Rapor"***'un sunulduğu Konferansı, Sovyyet iktidarı için olağanüstü zor bir anda toplanmıştı. İçsavaş gelişiminin ikinci safhasına girmişti: Anglo-Fransız emperyalistleri doğrudan müdahale etmiş, hem de önderliğe soyunmuşlardı.

Fransız misyonu tarafından Sosyal-Devrimcilerle Menşeviklerin desteğiyle 1918 yılında örgütlenen Çekoslovak ayaklanması neredeyse tüm Sibirya demiryolu boyunca karşı-devrimci güçlerin toplanmasını sağlamıştı. Bu güçlerin koruması altında Samara'da Haziran'da Sosyal-Devrimci/Menşevik bir hükümet ("Kurucu Meclis komitesi"), Sibirya'da bir "Sibirya Hükümeti" kurulmuş, Orenburg'da Dutov, Transbaykal'da Semyonov yeniden ortaya çıkmıştı. Uzakdoğu'da, Temmuz sonlarında Vladivostok ve Nikolsk-Ussurisk'i işgal eden Japonlar yerleşmişti. En kuzeyde, Ağustos başlarında Arhangelsk'i ve Murmansk'ı işgal eden İngilizler istedikleri gibi hareket ediyorlardı. Almanlar ise 1918 yılının Mart ve Nisan ayları süresince Ukrayna ve Don Havzası'ın işgal etmişlerdi. Don Bölgesinde Almanların koruması altında Kraznov ve Denikin'in gönüllüler ordusu güçlenmekteydi. Sovyet iktidarı Temmuz ve Ağustos aylarında Kuban ve Terek bölgesinde olduğu gibi Dağıstan'da da yıkılmıştı. İmparatorluk Almanyası ve Türkiye'nin, daha sonra da Antant'ın doğrudan desteğiyle Menşevikler Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'da iktidara gelmişlerdi.

Sovyetler ülkesi karşı-devrimci ayaklanmalar ve cephelerle kuşatılmış, en önemli buğday depolarından (Ukrayna, Kuban Bölgesi ve Sibirya), hammadde kaynaklarından (Don Havzasının kömür ve demir madeni) koparılmıştı. Bakü ve Grozni'nin ayrılmasıyla ülke tamamen petrolsüz kalmıştı.

Bunun sonucunda sanayi, ulaşım ve özellikle şiddetli bir beslenme krizi ortaya çıktı. Kentlerin, işçi sınıfının karşı-devrime karşı mücadelenin

ateşi içinde doğmuş fakat henüz güçlenmemiş Kızıl Ordu'nun üzerinde açlık felaketinin hayaleti dolaşıyor, şiddetlenmekte olan içsavaş cephelerinde proletarya diktatörlüğü için mücadeleyi baltalama tehdidinde bulunuyordu. İşçi sınıfını açlığa karşı mücadele etmeye, işçilerden oluşan gıda maddesi kolları örgütlemeye, tahıl tekelini gerçekten uygulamaya, köyde, yoksul köylülerin yardımıyla Kulakların buğdaylarını ellerinden almaya ve kent burjuvazinin tahıl stoklarına elkoymaya çağıran Lenin'in bu raporu açlık felaketine ayrılmıştır. Beslenme cephesi bu dönemde aslında bir içsavaş cephesiydi. Buğday için mücadele karşı-devrime karşı ve proletarya diktatörlüğü için, sosyalizmi için bir mücadeleydi. Ülkemizde bütün proletarya diktatörlüğü döneminde Lenin yaşadığı müddetçe, sosyalizm mücadelesi olarak tahıl mücadelesine büyük önem vermiştir. Ve içsavaşın yayıldığı dönemde Lenin'in tahıl mücadelesine gösterdiği dikkat neredeyse olağanüstüydü. Bu rapor Lenin'in bu sorunla ilgili birçok raporu, konuşması, makalesi ve mektubundan sadece birisidir. Okur, bu baskının VIII. cildinde "Savaş Komünizmi Döneminde Köyde Partinin Politikası" adlı bölümde, Lenin'in açlık felaketine karşı mücadele üzerine özel bir raporunu ve bu rapor gibi içsavaşın aynı safhasına ait olan bu mücadelenin örgütlenmesi üzerine işçilere gönderdiği bir telgraf ve mektuplarını bulabilir. (s. 410, 428)

[157] Emperyalist savaşın sürmesi, savaşın yol açtığı ekonomik yıkım, olağanüstü ağır bir yiyecek krizi ve Ekim devriminin etkisi, 1918 yılı başlarında, Avusturya-Macaristan emekçileri arasında "ekmek ve barış" sloganı altında genişleyen bir hareketin patlak vermesine yol açtı. Ocak 1918'de Viyana, Brünn, Krakau, Budapeşte ve Avusturya-Macaristan'ın diğer kentlerinde grevler başladı. Viyana ve Budapeşte'de İşçi Sovyetleri kuruldu. Hükümet ancak Avusturya sosyal-demokrasisinin yardımıyla grevleri kırıp işçi Sovyetlerini dağıtabildi. (s. 414)

[158] Alman birlikleri Ukrayna'yı esas olarak gıda maddesi sağlamak için işgal etmişlerdi. İlk anlaşmaya göre Rada 980.000 ton tahıl temin edecekti. Ek anlaşmaya göre ise Rada Almanya'ya 1.050.00 ton buğday, 11.000.000 büyük baş hayvan, 30.000 koyun, 1 milyon kaz, 1 milyon adet diğer kümes hayvanlarından, 65.000 ton şeker, 980 ton tereyağ ve yağ vs. sağlamayı yükümlenmişti. Ne var ki Rada bu yükümlülükleri yerine getirebilecek durumda değildi. Skoropadski'nin de yapacak fazla bir şeyi yoktu. Alman Başkomutanlığı, zaptetme ve asker gönderme sistemine sığındı. Ancak bu önlemler de başarısız oldu ve Ukrayna'dan

ancak 9132 vagon buğday çekilebildi. İşçi ve köylülerin yürüttüğü kesintisiz partizan savaşı, bir dizi ayaklanma, Ukrayna'daki Alman işgal güçleri arasında devrimci huzursuzluğun giderek artması, Alman emperyalisterine Ukrayna'nın talan edilmesini planladıkları gibi gerçekleştirme olanağı vermedi. (s. 414)

[159] Emperyalist savaşın gerçek niteliğini ve gerçek hedeflerini belgelere dayanarak açığa çıkaracak olan gizli anlaşmaların yayınlanması talebi, Bolşevikler tarafından, Şubat devriminden hemen sonra ileri sürülmüştü. Lenin daha 30 (17) Mart 1917 tarihli tezlerin taslağında, Geçici Hükümet'in "Çarlığın İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya vs. ile imzaladığı çapul anlaşmalarını gizli tuttuğu"nu yazıyordu. "Hükümet halktan kendi savaş programı üzerine gerçekleri, savaştan yana, Almanya'ya karşı zaferden yana olduğu gerçeğini gizlemek istiyor" (Bütün Eserler, Cilt XX, 1. yarı cilt, s. 9). Gizli anlaşmaların yayınlanması mücadelesi ve Geçici Hükümeti destekleyen Menşevikler ve Sosyal-Devrimcilerin bunu yapmayı reddetmeleri, savaşın aynı eskisi gibi, yeni ülkeler ele geçirmek ve yeni halkları boyunduruk altına almak için yürütüldüğünü görmede kitlelere yardımcı oldu.

Gizli anlaşmalar, Antant devletlerinin elçilerinin protestolarına rağmen, Ekim devriminden kısa süre sonra açıklandı. Bu anlaşmalardan görüldüğü gibi, Çarlık hükümeti, savaşın sonunda boğazlarla birlikte İstanbul'u, Trabzon, Erzurum, Van, Bitlis, Güney Kürdistan'ı (bütün bu bölgeler Türkiye'ye aittir), İran ve Afganistan'da bir dizi bölgeyi alma hesabındaydı. (s. 429)

[160] Ocak 1918'de yiyecek sıkıntısı ve barış görüşmelerinin sürüncemede kalmasının etkisiyle Berlin ve çevresindeki savaş fabrikalarında grevler patlak verdi. Grevcilerin sayısı 500.000'e ulaştı. Şu talepleri ileri süren bir İşçi Sovyeti kuruldu: 1) Genel demokratik bir barış yapılması, 2) genel seçim hakkının uygulanması, 3) tutukluların serbest bırakılması, 4) iaşe işlerinin yeniden örgütlenmesi. Krupp fabrikaları, Danzig tersaneleri, Hamburg "Volkan" fabrikaları, Kiel cephane fabrikası aynı anda greve gitmişlerdi.(s. 430)

[161] Bürada, 1905–1907 Rus devriminin başlangıcı olarak değerlendirilen 22 (9) Ocak 1905 olayları kastedilmektedir. "Kanlı Pazar" olarak adlandırılan bu gün, yüzbinlerce işçi, polis ve polis ajanı Zubatov tarafından örgütlenen ve papaz Gapon'un önderlik ettiği "Rus Fabrika İşçileri Birliği"nin etkisi altında, silahsız olarak, ellerinde kutsal resimler ve

bayraklar olduğu halde, Çar'dan, işçi sınıfının yaşamının düzeltilmesi ve politik özgürlüklerin sağlanması ricasında bulunmak üzere Kışlık Saray'ın önüne toplanmışlardı. Hazır bulundurulan askeri birlikler göstericilerin üzerine ateş açtı ve yaklaşık 3000 kişi öldürüldü ya da yaralandı. 22 (9) Ocak olayları en geri işçilere bile, eğer durumlarının düzelmesini istiyorlarsa, Çarlık otokrasisinin yıkılınası için mücadele etmek zorunda olduklarını gösterdi. Lenin'in "Kanlı Pazar"a verdiği önem üzerine bkz. SE'in, 3. cildinde "1905 Devrimi Üzerine Konferans", s. 13 ve devamı ve "Rusya'da Devrimin Başlangıcı" adlı makale (s. 271 ve devamı). (s. 431)

[162] Lenin'in öngörüsü kısa sürede gerçekleşecekti. 1918 yılının Ekimı sonu, Kasım başlarında Avusturya-Macaristan'da monarşi devrim tarafından yıkılmış, bunun üzerine Avusturya-Macaristan bir dizi ulusal cumhuriyete ayrılmıştı. Kasım başlarında Almanya'da da monarşi devrim tarafından ortadan kaldırıldı. Almanya'da Kasım Devrimi üzerine bazı ayrıntılar için bu ciltte Not 76 ve 85'e bakılabilir. (s. 432)

[163] Lenin daha Nisan 1917'de kartelleşmiş büyük sanayinin ulusallaştırılması sorununu ortaya atmıştı (bkz. SE.'in 6. cildi, s. 73 ve devamı). Lenin bu önlemi bankaların ulusallaştırılmasıyla birlikte ülke ekonomisinin bütününün gerektirdiği ve proletaryanın iktidarı ele geçirdikten sonra atmak zorunda olduğu bir adım olarak görmekteydi. Lenin'e göre proletarya kendisini, karteller ve bankalar üzerinde işçi denetimiyle ancak çok gerektiğinde sınırlayabilirdi. "Yaklaşan Felaket ve Onunla Nasıl Mücadele Etmeli" adlı broşürde (Eylül 1917) büyük sanayinin ulusallaştırılması üzerine düşüncelerini daha ayrıntılı biçimde anlatmaktadır (bkz. Bütün Eserler, Cilt XXI, s. 208 ve devamı, SE.'in 6. cildi, Ekim 1917 başlarında yazılmış olan "Devrimin Görevleri" adlı makale, Bölüm: "Açlık ve Perişanlığa Karşı Savaş" s. 254 ve devamı [İnter Yayınları]). Ne var ki Lenin, petrol, taş kömürü, şeker sanayii vs. gibi en merkezileşmiş sanayi dallarının derhal ulusallaştırılabileceği görüşündeydi. Diğer sanayi dalları için, şimdilik, ulusallaştırmaya geçiş önlemi olarak işçi denetiminin uygulanmasını zorunlu görmekteydi.

Sanayinin ulusallaştırılması şu biçimde gerçekleşti: Sovyet iktidarının kararlarına uymamaları nedeniyle Ekim Devrimi'nden hemen sonra şu büyük işletmeler ulusallaştırıldı: Ural Bölgesinde Bogoslovsk, Simsk, Kişttimsk'teki fabrikalar, Don Havzaşı'nda Rus-Baltık Demir Ocakları Şirketi, Petrograd'da Putilov fabrikaları, Neva Fabrikaları ve Sestro-

retsk fabrikaları ve nihayet "1880 Şirketi" ve ("devlet açısından önemi gözönüne alınarak") "Elektroperedaça" işletmesi.

1918 başlarında Don Havzası'nda taş kömürü sanayii, Bakü'de petrol sanayii ve güney Rusya demir sanayii ulusallaştırılacaktı, fakat Ukrayna'nın Almanlar tarafından işgal edilmesi sonucunda bu planı gerçekleştirmek mümkün olmadı.

Mayıs'ta şeker sanayiinin geri kalan fabrikaları, Haziran'da ise petrol sanayii ulusallaştırıldı. Haziran ortalarında makine ve demir sanayisi "Sormovo-Kolomna"nın bir grup büyük fabrikası (altı şirket) ve Uşkov ve Ortakları şirketinin bir grup büyük kimya fabrikası ulusallaştırıldı. 1918 ilkbaharında Ural bölgesinde maden ocakları ve fabrikaların yüzde 80'i ve Rusya'nın metal işleyen fabrikalarının yüzde 50'si devletin eline geçti. Sanayide ulusallaştırma 1918 başından itibaren, içsavaşın şiddetlenmesi ve bununla bağıntılı olarak burjuvazinin ekonomik açıdan silahsızlandırılmasının zorunluluğu nedeniyle hızlandırıldı. 28 Haziran'da orta ve büyük sanayinin ulusallaştırılması üzerine kararname çıkarıldı. 2000'den fazla müessese bu kararnamenin kapsamına giriyordu. (s. 437)

EN ÖNEMLİ ÖZEL TANIMLAR VE NEREDE BULUNDUKLARI

ÖNEMLİ İSİMLER LİSTESİ

Adler, Friedrich (doğ. 1879) — Avusturyalı Sosyal-Demokrat, II. Enternasyonal liderlerinden, Avusturya marksizminin temsilcisi.
Albert bkz. Eberlein, Hugo.
Austerlitz, Friedrich (doğ. 1862) — Avusturyalı sosyal-şovenist.
Avksentyev, N. D. (doğ. 1878) — Sağ Sosyal-Devrimci, Kerenski hükümetinde bakan.
Akselrod, P. B. (1850-1928) — Başlangıçta anarşist ve Narodnik, daha sonra sosyal-demokrat, Menşevik.
Bakunin, M. A. (1814-1876) — Rus anarşisti, I. Enternasyonal'e anarşist bir program dayatma yönündeki girişimleri ve Marx'a karşı amansız mücadelesi nedeniyle Enternasyonal'den ihraç edildi.
Bauer, Otto (takma adı: Heinrich Weber; doğ. 1832) — Avusturya marksizminin lideri ve teorisyeni.
Bebel, August (1840-1913)
Belorussov, A. S. (1839-1919) — Burjuva gazeteci ve politikacı, içsavaşta aktif karşı-devrimci.
Bernstein Eduard (1850-1932)
Bismark, Otto Fürst (1815-1898)
Bissolati, Leonida (1857-1919) — İtalyan Sosyal-şovenist.
Blanc, Louis (1811-1882) — Fransız küçük burjuva sosyalisti. 1848 Şubat'mdaki Geçici Hükümeti'nde "işçi temsilcisi" olarak görev aldı, 1848 Haziran ayaklanmasını sattı. Komün karşıtıydı.
Blank, R. (doğ. 1866) — Yarı-Kadet, Yarı-Menşevik "Naşa Jisn"in editörü.
Bogeyevski, M. P. (1881-1918 — Don Bölgesinde politikacı, Don Kazakları Yüksek Askeri Konseyi Başkanı.
Bracke Wilhelm (1842-1880) — Alman sosyal-demokratı.
Branting, Hjalmar (1860-1925) — İsveçli sosyal-demokrat, bir çok kez başbakanlık yaptı.
Brentano, L. (1884-1931) — Alman ekonomisti.
Breşko, Breşkovskaya, E. K. (doğ. 1847) — 70'li yılların ünlü devrimcisi, daha sonra sosyal-devrimci, bugün mülteci.
Bubnov, A. S. (doğ. 1883) — Eski Bolşevik. 1917 Ekim günleri sırasında politik ve örgütsel yönetimin üyesi. Bugün Eğitim Halk Komiseri.
Buharin, N. İ. (doğ. 1888) — Bolşevik, "Brest Litovsk Barışı Üzerine" tartışmalar sırasında "sol" komünistlerin önderi. Daha sonra sağcıların liderlerinden biri.
Buligin, A. G. (1851-1919) — 1905'te Çarın içişleri bakanı, Buligin Duması planının mimarı.
Cavaignac, E. L. (1802-1857) — 1848 yılında Paris'te Haziran ayaklanmaları sırasında "işçi kasapları"nın generali.

Clémenceau, Georges (1841-1929) — Fransız devlet adamı.
Crispien, Arthur (doğ. 1875) — Alman sosyal-demokrat.
Çheidse, N. S. (1863-1926) — Gürcü Menşevik.
Çernov, V. M. (doğ. 1876) — Sosyal-Devrimcilerin lideri ve teorisyeni, Kerenski hükümetinde bakan, bugün mülteci.
Çernişevski, N. G. (1828-1889) — "Büyük Rus bilgini ve eleştirmeni" (Marx), devrimci demokrat.
Dan, Th. İ. (Garviç, Danilov; doğ. 1871) — Menşevik, bugün mülteci.
David, Eduard (1863-1930) — Alman revizyonist.
Dittmann, W. (doğ. 1874) — Alman Sosyal-Demokrat.
Dobrolyubov, N. A. (1836-1861) — Eleştirmen ve yazar, devrimci demokrat.
Dreyfus, Alfred (doğ. 1860) — Fransız Genel-Kurmayı'nda yüzbaşı, Yahudi, Milliyetçi ve dindar, anti-semitler tarafından haksız yere vatana ihanetle suçlandı, hüküm giydi. 1899'da affedildi.
Dubasov, F. V. (1845-1912) — Moskova Genel Valisi 1905.
Dühring Eugen (1833-1902) — Alman ekonomisti ve filozofu; Engels "Anti-Dühring" adlı yapıtını buna karşı yazmıştır.
Dutov, A. P. (1921'de öldü) — Orenburg Kazaklarının atamanı, karşı-devrim örgütleyicisi.
Eberlein, Hugo (doğ. 1887) — Alman Komünist, "Spartakistler Birliği"nin örgütleyicilerinden biri. Komintern 1. Dünya Konferansı'na katıldı.
Ebert, Fritz (1871-1925) — Alman sosyal-demokratlarının önde gelenlerinden.
Engels Friedrich (1820-1895)
Ge, A. J. (1919'da öldü) — Anarşist, Sovyet iktidarı yanlısı.
Gegeçkori, J. P. (doğ. 1879) — Ukraynalı Menşevik.
Gompers, Samuel (1850-1925) — "Amerikan Federation of Labor" lideri.
Goz, A. R. (doğ. 1882) — Sosyal-Devrimcilerin Lideri.
Graber, Ernest Paul (doğ. 1875) — İsviçreli sosyal-demokrat, merkezci.
Grave, Jean — Fransız anarşist.
Grimm, Robert (doğ. 1881) — İsviçreli sosyal-demokrat, Zimmerwald ve Kiental Konferansları başkanı, merkezci, daha sonra İkibuçukuncu Enternasyonal'in kurucularından.
Guesde, Jules (1845-1922) — Fransız sosyalist, savaşa kadar Fransız sosyalistlerinin lideri, savaş sırasında sosyal-şovenist, bakan.
Hasse, Hugo (1863-1919) — Alman sosyal-demokrat, merkezci.
Henderson, Arthur (doğ. 1863) — İngiliz İşçi Partisi lideri, savaş sırasında ve sonrasında bakan.
Hilferding, Rudolf (doğ. 1878) — Alman sosyal-demokratı, merkezci, bir çok kez hükümete katıldı ve sosyal-demokrasinin işçi düşmanı politikasını hayata geçirdi.
Hoffmann, Max (1869-1927) — Alman general, askeri partinin liderlerinden biri.

Hyndman, Henry Mayers (1842-1922) — İngiliz sosyalist, "iflah olmaz bir muhafazakâr ve şovenist, fakat aptal olmayan bir arivist", (Engels), Sosyal-Emperyalist.
İssuv, İ. A. (1878-1920) — Menşevik, yazar.
Jaurés, Jean (1859-1914) — Fransız reformizminin önemli lideri.
Kaledin, A. M. (1861-1918) — General, Rusya'nın güneyinde karşı-devrim örgütleyicisi.
Karelin, V. A. — Sol Sosyal-Devrimci, Temmuz 1918 ayaklanmasını örgütleyenlerden biri.
Kautsky, Karl (doğ. 1854).
Kerenski, A. F. (doğ. 1881) — Trudovik, Geçici Hükümette bakan ve daha sonraları başbakan.
Kiesewetter, A. A. (doğ. 1866) — Kadet.
Kişkin, N. M. (doğ. 1864) — Kadetlerin önde gelenlerinden.
Kolb, Wilhelm (1870-1918) — Alman revizyonist.
Kolegayev, A. L. (doğ. 1888) — Sol Sosyal-Devrimci, daha sonra komünist.
Kornilov, L. G. (1870-1918) — General, karşı-devrim örgütleyicisi.
Krasnov, P. N. (doğ. 1869) — General, Güney Rusya'da karşı-devrim örgütleyicisi.
Kropotkin, Peter (1842-1921) — Anarko-sendikalizmin kurucusu ve teorisyeni.
Krilenko, N. V. (doğ. 1872) — Bolşevik, Kasım 1918'de ordu başkomutanlığına atandı. Bugün RSSCB'nin Adalet Halk Komiseri.
Kuskova, J. D. (doğ. 1869) — Ekonomist, "Credo"yu kaleme aldı. Bugün beyaz muhafız.
Lassalle, Ferdinand (1825-1864)
Legien, Carl (1861-1920) — Alman reformist sendika lideri.
Lieber, M. İ. (Goldmann: doğ. 1880) — Menşevik, Bundçuların lideri.
Liebknecht, Karl (1871-1919)
Liebknecht Wilhelm (1826-1900)
Litvinov, M. (doğ. 1876) — Eski Bolşevik, bugün dışişleri halk komiseri.
Lomov-Oppokov, G. İ. (doğ. 1888) — Bolşevik.
Lonquet, Jean, (doğ. 1876) — Fransız sosyalist, savaş başladıktan sonra sosyal-şovenist, oportunist.
Luxemburg, Rosa (1870-1919)
Macdonald, Ramsay (doğ. 1866) — İngiliz politikacı, bir çok kez bakanlık yaptı ve başbakan oldu.
Maclean, John (1879-1923) — İngiliz sosyalist.
Martov, L. (J. O. Zederbaum; (1873-1923) — Menşeviklerin en önemli liderlerinden.
Marx, Karl (1818-1883).
Maslov, P. S. (doğ. 1867) — Menşevik ekonomist. 1931 yılında karşı-devrimci faaliyet nedeniyle hüküm giydi.

Maslov, S. (doğ. 1873) — Sosyal-Devrimci, Kerenski hükümetinde Tarım Bakanı.
Mehring, Franz (1864-1919)
Menger, K. (doğ. 1840) — Viyana Üniversitesi'nde profesör.
Mihailovski, N. K. (1842-1904) — En ünlü Narodnik yazarlardan. Lenin daha 1894'te "Halkın Dostları Kimlerdir?" adlı yazısında ona karşı çıkıyordu.
Milyukov, P. N. (doğ. 1859) — Kadet, 1917'de birinci Geçici Hükümet'te Dışişleri Bakanı.
Mitterand, Alexandre (doğ. 1859) — Fransız sosyalist, "ministarializmin" ilk savunucularından, bu nedenle partiden atıldı; daha sonra başbakan, cumhurbaşkanı, faşist.
Mühlberger, Arthur — Alman proudhoncu.
Muravyov, M. A. (1918'de öldü) — Çarlık ordusunda albay, daha sonraları Sol Sosyal-Devrimcilere yakınlaştı. Haziran 1918'de Çekoslovaklara karşı karşı cephenin komutanı, Sol Sosyal-Devrimcilerin ayaklanmasını destekleme girişiminde bulundu.
Naine, Charles (1874-1925) — İsviçreli sosyal-demokrat, merkezci.
Nobs, Ernst (doğ. 1886) — İsviçreli Sosyal-Demokrat.
Obolenski bkz. ***Osslnski.***
Ossinski, N. (V. V. Obolenski; doğ. 1885) — Komünist, ekonomist ve yazar.
Paderin — Sosyal-Demokrat, Enternasyonalist. Daha sonra komünist.
Paltşinski, P — Kerenski hükümetinde bakan, Sovyet iktidarı altında aktif karşı-devrimci ve zararlı. Kurşuna dizildi.
Pannekoek, Anton — Hollandalı sol sosyalist.
Petlyura — Ukrayna'da ulusal karşı-devrimin lideri.
Platten, Fritz (doğ. 1883) — İsviçreli komünist.
Plehanov, G. V. (1856-1918).
Podvoiski N. İ. (doğ. 1880) — Eski Bolşevik, Ekim ayaklanması liderlerinden biri.
Pakrovski, M. N. (1868-1933) — Ünlü bilgin, marksist tarihçi, Bolşevik.
Potresov, A. N. (Starover; doğ. 1869) — Menşevik, tasfiyeci.
Prokopoviç, S. N. (doğ. 1871) — Ekonomist, "Credo"yu yayınlayanlardan, daha sonra liberal.
Proşyan, P. P. (1883-1918) — Sol Sosyal-Devrimci, Brest Barışı imzalandıktan sonra Halk Komiserleri Konseyi'nden çekildi. Ve Sol Sosyal-Devrimcilerin Temmuz 1918'deki ayaklanmalarına katıldı.
Proudhon, Pierre Josephe (1809-1865) — Fransız anarşist.
Radek, Karl (doğ. 1883).
Raskolnikov (F. F. İlyin) — Komünist.
Rasputin, Grigoriy (Novih; 1872-1916) — Papaz, "keramet sahibi", sarayda önemli nüfuza sahipti.
Renaudel, Pierre (doğ. 1871) — Fransız sosyalistlerinin sağ kanat lideri.
Renner, Karl (doğ. 1870) — Avusturyalı Sosyal-Demokrat.
Richter, Eugen (1838-1906) — Alman ilerlemecilerinin lideri.

Ryabuşinski, P. P. — Büyük kapitalist ve bankacı, bugün mülteci.
Ryazanov, D. B. (doğ. 1870) — Menşevik, daha sonraları komünist; 1931'de partiye ihanet nedeniyle partiden ihraç edildi.
Rodbertus-Jagelzow, K. (1805-1875) — Burjuva ekonomist.
Rubanoviç, İ. A. (1860-1920) — Sosyal-Devrimci.
Rusanov, N. S. (doğ. 1859) — Gençliğinde Narodnik, 1917'de Sosyal-Devrimcilerin merkezi yayın organı yazı kurulunda görev aldı.
Sachs, G. D. (doğ. 1882) — Sol Sosyal-Devrimci, daha sonra komünist.
Savinkov, B. V. (Ropşin; 1879-1925) — Ünlü sosyal-devrimci ve terörist, daha sonra karşı-devrim lideri.
Scheidemann, Philipp (doğ. 1865).
Şlyapnikov (doğ. 1883) — Komünist, 1917 çalışma komiseri, 1921 ve 1922'de İşçi Muhalefetinin lideri, 1933'te parti temizliği sırasında partiden ihraç edildi.
Sembat Marcel (1862-1922) — Fransız sosyalist, savaşta bakan.
Semyonov, G. M. — Kazak subayı, Uzak-Doğuda karşı-devrim örgütleyicisi.
Sensinov, V. M. — Sosyal-Devrimci, 1917'de Sosyal-Devrimcilerin merkezi yayın organı yazı kurulu üyesi.
Zinovyev, G. (doğ. 1883).
Skobelev, M. T. (doğ. 1885) — Menşevik, bugün SBKP (B) üyesi.
Snovden, Ph. (doğ. 1864) — İngiliz reformist.
Spencer, G. (1820-1903) — İngiliz burjuva filozofu.
Spiridanova, M. (doğ. 1889) — Sol Sosyal-Devrimci.
Stalin, J. V. (doğ. 1879).
Stauning, Thorvald (doğ. 1873) — Danimarkalı Sosyal-Demokrat.
Stein (Rubinstein, A. N.) — Rus Menşevik, Alman Sosyal-Demokrasisi içinde faaliyet gösteriyor.
Stirner Max (Kasper Schmidt; 1806-1856) — Anarşist-endividüalist.
Stolipin, P. A. (1862-1911) — Rus bakan ve başbakan.
Struve, Peter (doğ. 1870) — "Legal marksist", liberal, daha sonra gerici.
Treves, C. — İtalyan sosyalist.
Tsereteli, İ. G. (doğ. 1882) — Gürcü Menşevik.
Troçki, L. D. (doğ. 1879).
Tugan, Baranovski, M. İ. (1865-1919) — "Legal marksist", ekonomi yazarı.
Turati, Fillipo (1857-1932) — İtalyan sosyalist, reformistlerin lideri.
Turgenev, İ. S. (1818-1883) — Rus yazar.
Urizki, M. S. (1873-1918) — Eski Menşevik, daha sonra Bolşevik.
Vandervelde, Emile (doğ. 1866) — Belçikalı sosyalist, II. Enternasyonal liderlerinden.
Webb, Sidney (doğ. 1859) ve *Beatrice* (doğ. 1858) — "Fabyan", ekonomi yazarları.
Weitling, Wilhelm (1810-1871) — Alman ütopik komünisti.
Weydemeyer, Georg (1866'da öldü) — Alman Sosyal-Demokrat.
Winniçenko, V. K. (doğ. 1880) — Ukraynalı Sosyal-Demokrat, "Bağımsız Ukrayna Halk Cumhuriyeti"nin örgütleyicilerinden biri.
Zetkin, Clara (1856-1933).

LENİN SEÇME ESERLER 7

975-7349-05-4 (Tk. No)
975-7349-43-7 (7. Cilt)

inter
yayınları